VILMA ZUBAITIENĖ
GINTARĖ JUDŽENTYTĖ-ŠINKŪNIENĖ
EGLĖ GUDAVIČIENĖ
LINA PLAUŠINAITYTĖ
SKAISTĖ VOLUNGEVIČIENĖ

STUDENTŲ DARBŲ *fraziškumas*

VILNIAUS UNIVERSITETO LEIDYKLA

STUDENTŲ DARBŲ
FRAZIŠKUMAS

VILMA ZUBAITIENĖ • GINTARĖ JUDŽENTYTĖ-ŠINKŪNIENĖ
EGLĖ GUDAVIČIENĖ • LINA PLAUŠINAITYTĖ • SKAISTĖ VOLUNGEVIČIENĖ

STUDENTŲ DARBŲ FRAZIŠKUMAS

KOLEKTYVINĖ MONOGRAFIJA

VILNIAUS
UNIVERSITETO
LEIDYKLA

2020

Apsvarstė ir rekomendavo išleisti
Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto taryba
(2020 m. rugsėjo 25 d., protokolas (1.2E) Nr. 180000-TP-10)

Recenzentės:
dr. Jolanta Kovalevskaitė (Vytauto Didžiojo universitetas)
doc. dr. Jolanta Vaskelienė (Šiaulių universitetas)

Redaktorė
Joana Pribušauskaitė

Projektą „Studentų darbų fraziškumo tyrimai ir interaktyvusis frazemų sąvadas“ ir šios kolektyvinės monografijos leidybą rėmė Valstybinė lietuvių kalbos komisija

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės
Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB)

ISBN 978-609-07-0565-0 (spausdinta knyga)
ISBN 978-609-07-0566-7 (EPUB)

© Vilma Zubaitienė, Gintarė Judžentytė-Šinkūnienė, Eglė Gudavičienė,
Lina Plaušinaitytė, Skaistė Volungevičienė, 2020
© Vilniaus universitetas 2020

TURINYS

Pratarmė / 8

I. **TEORINIAI SVARSTYMAI IR TYRIMŲ LAUKO APŽVALGA** / 11
LINA PLAUŠINAITYTĖ, SKAISTĖ VOLUNGEVIČIENĖ, VILMA ZUBAITIENĖ

1. Rašymo vaidmuo ir specifika moksle ir studijose / 12
2. Bendroji, arba kasdienė, mokslo kalba / 15
3. Akademinis žodynas ir jo tyrimai / 19
4. Lietuvių akademinės kalbos tyrimai / 24
5. Metodinių leidinių apžvalga / 32

II. **TYRIMO PROBLEMATIKA, TIKSLAI IR MEDŽIAGA** / 43
LINA PLAUŠINAITYTĖ, SKAISTĖ VOLUNGEVIČIENĖ, VILMA ZUBAITIENĖ

1. Fraziškumo principas. Frazemos ir leksinės sekos santykis / 44
2. Tyrimo tikslai ir uždaviniai / 53
3. Tekstynas, jo analizės įrankiai ir tiriamoji medžiaga / 55
4. Projekto žvalgomieji tyrimai / 63

III. **AKADEMINĖ LEKSIKA STUDENTŲ DARBUOSE** / 67
VILMA ZUBAITIENĖ, SKAISTĖ VOLUNGEVIČIENĖ

1. Veiksmažodžio formų vartosena / 72
2. Daiktavardžių formų vartosena / 77
3. Būdvardžių ir prieveiksmių vartosena / 84
4. Veiksmažodžio formų vartosena dvinarėse sekose / 89
5. Bevardės giminės būdvardžių ir abstrakčiųjų daiktavardžių formų vartosena dvinarėse sekose / 98
6. Dažniausių daiktavardžių vartosena dvinarėse sekose / 101
7. Trinarės leksinės sekos / 106
8. Akademinių žodžių sąrašas / 114

IV. KETURNARĖS LEKSINĖS SEKOS STUDENTŲ DARBUOSE / 119

1. Akademinė leksika sekose / VILMA ZUBAITIENĖ / **124**
1.1. Leksikos vartosena keturnarėse sekose / **134**
1.2. Akademinių žodžių gramatinių formų pasiskirstymas ir junglumo charakteristika / **309**
1.3. Akademinės kolokacijos keturnarėse sekose / **312**
1.4. Akademinių žodžių sąsajos su sekų funkcijomis / **314**
1.5. Apibendrinimas / **316**

2. Morfologiniai sekų modeliai / GINTARĖ JUDŽENTYTĖ-ŠINKŪNIENĖ / **317**
2.1. Keturnarių sekų atranka / **323**
2.2. Morfologinis keturnarių sekų anotavimas ir su juo susijusios problemos / **325**
2.3. Būdingiausių keturnarių sekų morfologinių modelių nustatymas / **331**
2.4. Būdingiausi keturnarių sekų morfologiniai modeliai / **333**
2.5 Apibendrinimas / **359**

3. Leksinių sekų variantiškumas / EGLĖ GUDAVIČIENĖ / **363**
3.1. Leksinių sekų pagrindiniai žodžiai / **366**
3.2. Morfologinis leksinių sekų variantiškumas / **372**
3.3. Leksinių sekų leksinis variantiškumas / **383**
3.4. Prototipinės leksinės sekos ir jų variantai / **385**
3.5 Apibendrinimas / **392**

4. Leksinių sekų funkcijos / LINA PLAUŠINAITYTĖ / **394**
4.1 Bendra funkcinių skirstymų apžvalga / **394**
4.2. Mokslo kalbos frazemų klasifikacijos vokiečių autorių darbuose / **397**
4.3. Frazemų funkcinis modelis / **402**
4.4. Leksinių sekų funkcijos studentų darbuose / **407**
4.5. Rezultatų palyginimas: pagrindinės funkcinės grupės ir dažniausios sekos patekstyniuose / **445**
4.6. Apibendrinimas / **451**

V. **AKADEMINIŲ FRAZIŲ SĄVADAS** / 455
SKAISTĖ VOLUNGEVIČIENĖ, LINA PLAUŠINAITYTĖ

1. Sąvado struktūra / 456
2. Akademinio frazių sąvado kūrimo principai / 459
3. Frazyno paieškos struktūra / 463

APIBENDRINAMOSIOS PASTABOS / 471

LITERATŪROS SĄRAŠAS / 477

SANTRAUKOS / 501

PRIEDAI / 517

1 PRIEDAS. Rašto darbų akademinis žodynas / 518

2 PRIEDAS. Akademinių žodžių formų dažnumas / 523

3 PRIEDAS. Automatiškai nustatytas trinarių sekų sąrašas / 556

4 PRIEDAS. Trinarių sekų dažnumas patekstyniuose / 600

4.1 PRIEDAS. Socialinių mokslų patekstynyje dažniausiai pasitaikančios trinarės sekos (dažnumas >50) / 600

4.2 PRIEDAS. Biomedicinos mokslų patekstynyje dažniausiai pasitaikančios trinarės sekos (dažnumas >50) / 602

4.3 PRIEDAS. Humanitarinių mokslų patekstynyje dažniausiai pasitaikančios trinarės sekos (dažnumas >50) / 603

4.4 PRIEDAS. Technologijos mokslų patekstynyje dažniausiai pasitaikančios trinarės sekos (dažnumas >50) / 604

4.5 PRIEDAS. Fizinių mokslų patekstynyje dažniausiai pasitaikančios trinarės sekos (dažnumas >50) / 604

5 PRIEDAS. Keturnarių sekų dažnumas patekstyniuose / 605

Pratarmė

Šiame leidinyje pristatomas bakalauro pakopos studentų lietuvių kalba parašytų baigiamųjų darbų akademinio žodyno ir fraziškumo tyrimas bei jo pagrindu parengtas akademinių frazių, tinkamų vartoti rašant rašto darbus, sąvadas. Sąvadas ir tyrimas buvo parengti vykdant Valstybinės lietuvių kalbos komisijos remtą projektą „Studentų darbų fraziškumo tyrimai ir interaktyvusis frazemų sąvadas“, finansuotą iš „Lietuvių bendrinės kalbos, tarmių ir kitų kalbos atmainų funkcionavimo ir kaitos tyrimų 2011–2020 m.“ programos. Naudojantis specialiai šiam tyrimui sukurtu studentų darbų tekstynu monografijoje analizuojamas akademinio žodyno ir keturnarių leksinių sekų vartojimas pirmosios studijų pakopos pagrindinių mokslo sričių studentų rašto darbuose.

Pirmoji monografijos dalis skirta teoriniams klausimams ir bendrai tyrimų lauko apžvalgai. Kertinės tyrimo teorinės nuostatos apima tarpdalykinės akademinės (mokslo) kalbos ir akademinio žodyno egzistavimo sampratą. Taip pat pristatomi akademinio diskurso tyrimai ir aptariamos akademiniams rašymui skirtos metodinės priemonės.

Antrojoje dalyje pateikiama tyrimo problematika, tyrimo metu išsikelti tikslai ir uždaviniai. Fraziškumo principas sudaro metodinį tyrimo pagrindą leksiniu, struktūriniu ir funkciniu atžvilgiais. Kartu pristatomas ir tekstynas, aptariamos metodinės su tekstyno sudarymu ir medžiagos apdorojimu susijusios problemos.

Trečiojoje dalyje keliamos akademinio žodyno sudarymo problemos, aptariami akademinių žodžių, jų formų vartosenos leksinėse sekose ir kolokacijose ypatumai, sudaromas dažnumu paremtas ir rašto darbų specifiką atspindintis akademinių žodžių sąrašas.

Ketvirtojoje monografijos dalyje pateikiamas studentų darbų kalbos fraziškumo tyrimas. Tiriami 2010–2016 m. Lietuvos aukštosiose mokyklose rašyti semestriniai ar kursiniai bei baigiamieji bakalauro darbai: keturnarių sekų įvairovė ir variantiškumas, morfologiniai modeliai ir jų variacijos, nustatytos sekų funkcijos ir palygintas jų dažnumas tam tikros dalykinės srities tekstuose.

Remiantis studentų darbų tekstyno medžiaga, tyrimo įžvalgomis ir papildomais šaltiniais (daugiausia Lietuvių mokslo kalbos tekstynu *CorALit*) buvo sukurtas elektroninis mokslo darbuose vartojamų frazių sąvadas, kuris pristatomas **penktojoje** monografijos dalyje. Tikimės, kad frazynas bus naudinga pagalbinė priemonė lietuvių kaip gimtąja ar antrąja kalba rašantiems įvairių studijų pakopų ir specialybių studentams.

Monografija yra visų autorių kolektyvinis darbas, tačiau įdirbis rašant skirtingas dalis yra nevienodas. Pirmąją teorinę dalį ir antrąją tyrimo problematiką, tikslus ir uždavinius pagrindžiančią dalį rengė Lina Plaušinaitytė, Skaistė Volungevičienė ir Vilma Zubaitienė, akademinės leksikos vartosenos studentų darbuose tyrimą atliko Vilma Zubaitienė ir Skaistė Volungevičienė, frazyno aprašą pateikė Skaistė Volungevičienė ir Lina Plaušinaitytė. Keturnarių sekų, vartojamų studentų darbuose, analizė leksiniu, gramatiniu, variantiškumo ir funkcijų aspektais atlikta ir apibendrinta konkrečių autorių: skyrių „Akademinė leksika sekose“ rašė Vilma Zubaitienė, skyrių „Morfologiniai sekų modeliai“ – Gintarė Judžentytė-Šinkūnienė, skyrių „Leksinių sekų variantiškumas“ – Eglė Gudavičienė, skyrių „Leksinių sekų funkcijos“ – Lina Plaušinaitytė.

Monografijos dalių ilgis ir vidinis skirstymas į poskyrius skiriasi. Dalių kalbinius ir stilistinius skirtumus lėmė autorių individualusis stilius.

Monografijos autorės nuoširdžiai dėkoja Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Lituanistinių studijų katedros ir Vokiečių filologijos katedros kolegoms, kurie palaikė vykdant projektą ir rengiant monografiją, teikė vertingų pastabų ir visuomet buvo atviri diskusijoms. Ačiū Lietuvių kalbos katedrai, apsvarsčiusiai šią monografiją ir pritarusiai jos leidybai, ir visiems svarstyme dalyvavusiems kolegoms: profesorei dr. Irenai Smetonienei, profesoriui dr. Vytautui Kardeliui, docentui dr. Antanui Smetonai, asistentams dr. Erikai Jasionytei-Mikučionienei, dr. Mariui Smetonai, dr. Evaldui Švageriui, lektoriams Kęstučiui Bredeliui ir Laimučiui Laužikui. Už monografijos pirminį įvertinimą ir pateiktus pasiūlymus sakome ačiū Vokiečių filologijos katedros vedėjai docentei dr. Vaivai Žeimantienei, docentei dr. Eglei Kontutytei ir Įvairiakalbių tyrimų centro asistentei dr. Laurai Vilkaitei-Lozdienei. Nuoširdžiai dėkojame monografiją recenzavusioms docentei dr. Jolantai Vaskelienei ir dr. Jolantai Kovalevskaitei už vertingas pastabas. Ačiū kolegei Joanai Pribušauskaitei, redagavusiai monografijos tekstą ir pasirūpinusiai, kad jis būtų vientisas bei sklandus. Labai dėkojame Europos Parlamento vertėjoms Aurikai Lingytei, Rimantei Jakubkienei ir Natalijai Drutskoy-Sokolinsky už santraukos vertimą į anglų kalbą. Už santraukos vertimo į vokiečių kalbą redagavimą dėkojame Frankfurto Goethes universiteto studentei Anitai Jasmin Obenaus.

Ypač esame dėkingos Valstybinei lietuvių kalbos komisijai, rėmusiai mūsų vykdytą projektą „Studentų darbų fraziškumo tyrimai ir interaktyvusis frazemų sąvadas“ ir finansavusiai šios monografijos leidybą. Dėkojame Vilniaus universiteto leidyklai už sklandų bendradarbiavimą. Ir visiems, vienu ar kitu būdu prisidėjusiems, kad ši monografija būtų išleista.

Autorės

I. TEORINIAI SVARSTYMAI IR TYRIMŲ LAUKO APŽVALGA

LINA PLAUŠINAITYTĖ
SKAISTĖ VOLUNGEVIČIENĖ
VILMA ZUBAITIENĖ

1. Rašymo vaidmuo ir specifika moksle ir studijose

Niekas nesuabejotų rašymo svarba mokslo ir studijų procese. Tyrėjai, nagrinėjantys akademinį ar mokslinį rašymą, nuolat pabrėžia, kad rašymas yra esminė mokslo ir studijų proceso dalis, o mokslas be parašytų tekstų – neįsivaizduojamas[1]. Ir mokslo atradimai, ir sukauptos žinios turi būti įvardyti ir išreikšti žodžiais, visų pirma, rašytiniu tekstu, kad galėtų vykti nenutrūkstamas mokslo ir studijų procesas.

Akademinis arba, kalbant kiek siauriau, mokslinis rašymas[2] yra sudėtingas ir daugiaplanis procesas. Studentai, dar tik besimokantys suvokti ir patys kurti mokslinį tekstą, susiduria su keliais uždaviniais iš karto: tekste reikia išdėstyti objektyvias pačių sukauptas žinias, aprašyti reiškinius, eksperimentus ar kūrinius, juos išanalizuoti, susieti su tyrimų kontekstu ar ankstesnių tyrimų rezultatais ir

1 Plg. Kruse, Jakobs 1999, 20: „Wissenschaft ist ohne geschriebene Texte nicht denkbar. Schreiben ist für die Wissenschaft eine konstituierende Handlung, und Hochschulsozialisation ist in großem Maße Schreib- und Sprachsozialisation." Taip pat plg. Gruber 2010, 9: „Wissenschaft ist eine Schriftkultur."

2 Sąvoka *akademinis rašymas* gali būti suprantama kiek plačiau nei *mokslinis rašymas*, nes pirmoji apima bet kokį akademinėje terpėje vykstantį teksto kūrimą – ir mokslinių straipsnių, ir baigiamųjų ar kvalifikacinių darbų, ir mokslinių monografijų rašymą (mokslinis rašymas siaurąja prasme), ir tokių teksto žanrų kaip esė, vadovėlių, paskaitų konspektų, konferencijų apžvalgų ar protokolų rengimą. Tačiau mokslinėje ir didaktinėje literatūroje abi sąvokos dažnai vartojamos sinonimiškai, aiškios skirties nėra daroma. Vokiečių kalba rašomuose tekstuose galima rasti ir *mokslinio rašymo* (vok. *wissenschaftliches Schreiben*), ir *akademinio rašymo* (vok. *akademisches Schreiben*) sąvokas. Studentams skirtų rašymo didaktikos priemonių pavadinimuose dažniau pasitaiko *mokslinis rašymas* (pavyzdžiui, Fischer, Simone: *Erfolgreiches wissenschaftliches Schreiben*. 2e. Aufl. Stuttgart: Kohlhammer 2019). Tačiau dažnai net tame pačiame leidinyje abi sąvokos gali būti vartojamos paraleliai, plg. straipsnių rinkinį „Mokslinis rašymas – kaip mokyti ir mokytis" [Konrad Ehlich / Angelika Steets (Hg.): Wissenschaftlich schreiben – lehren und lernen. Berlin: de Gruyter, 2003], kurio vienuose straipsniuose kalbama apie akademinį, kituose – apie mokslinį rašymą. Vokiečių kalba vartojamas ir junginys *wissenschaftlich-akademische Schreibkompetenz* (liet. *mokslinio-akademinio rašymo kompetencija*), rodantis glaudų abiejų sąvokų ryšį. Anglų kalba parašytoje literatūroje iš pažiūros įprastesnis yra *academic writing* terminas, tačiau ir čia galima pastebėti, kad paraleliai ir sinonimiškai vartojamos abi sąvokos (plg. Salazar 2014, kur pavadinime yra junginys *scientific writing*, o tekste daug kur kalbama apie *academic writing*). Kalbant apie šių sąvokų skirtį dar galima pabrėžti, kad žodis *academic* daugiau vartojamas aptariant kalbėjimo stilių ir kalbines priemones, būdingas kalbai akademiniame kontekste, o žodžiu *scientific*, arba *mokslinis*, apibūdinama ir tai, kas yra specifiška kokiai nors mokslo sričiai, t. y. taip pat ir jos terminai. Tačiau kalbant apie rašymo gebėjimus apskritai, esminio skirtumo tarp *mokslinis* ir *akademinis rašymas* nedaroma. Tad ir šiame darbe šios sąvokos vartojamos paraleliai, suvokiant akademinę kalbą ir akademinį rašymą kaip plačiausią apibūdinimą, o mokslinį rašymą ir mokslo kalbą – kaip siauresnę sąvoką. Vėliau taip pat pradedamas vartoti ir bendrosios, arba *kasdienės*, mokslo kalbos terminas, turintis savo specifinę aprėptį (žr. skyrių I. 2. „Bendroji, arba kasdienė, mokslo kalba").

apibendrinti bei padaryti išvadas, o viską atlikti reikia laikantis tam tikrų konvencijų ir reikalavimų (plg. Jakobs 1999, 172). Mokslinis rašymas yra ne tik objektyvių faktų ar rezultatų atvaizdavimas, bet pats savaime kūrybinis procesas – jo metu, taikant tam tikrą metodiką, tyrimo rezultatas yra ir kuriamas. Todėl mokslinis rašymas turi atspindėti ir metodinį, ir mąstymo procesą, turi būti aiškinama, klasifikuojama, apibrėžiama, sukuriamas ir galiausiai tinkamai atskleidžiamas tyrimo rezultatas (plg. Feilke 2010, 6). Be to, mokslinis rašymas, kaip ir bet kuris kitas rašymas, yra komunikacijos proceso, šiuo atveju – mokslo komunikacijos proceso dalis (Brommer 2018, 16). Mokslinės komunikacijos procese veikia daugybė įvairių faktorių – tai ir pati mokslinė problema, keliamas klausimas ar siekis, ir mokslinio proceso dalyviai, jų santykiai, ir institucinis kontekstas, kuriame ta komunikacija vyksta (Brommer 2018, 12). Tačiau mokslinė komunikacija yra susijusi ne tik su objektyvaus ir argumentuoto mokslinio turinio arba metodinio požiūrio atvaizdavimu, atsižvelgiant į jau esamą mokslinį diskursą, bet ir su gebėjimu tą objektyvų turinį perteikti tokia forma, kuri būtų tinkama ir įtikinama. Taigi, greta su pačiu studijų ar tyrimo dalyku susijusių problemų, rašymo procese ne mažiau svarbūs yra gebėjimai argumentuoti ir kurti mokslinį turinį bei tinkamomis kalbinėmis priemonėmis perteikti tą turinį kitiems. Mokslo tekstas turi būti rašomas pasitelkiant tokias kalbines formas, kurios atitiktų aprašomo dalyko ir mokslinio stiliaus reikalavimus ir mokslo bendruomenės dalyvių lūkesčius (Kruse, Jakobs 1999, 21–22). Kokia nelengva studentams yra ši užduotis, liudija ir bet kurio dėstytojo, vadovaujančio studentų rašto darbams, patirtis, ir daugelio šios srities tyrėjų mintys. Thorstenas Steinhoffas, parengęs studiją apie mokslinio rašymo specifiką vokiečių kalba, ją pradeda konstatuodamas, kad mokslinis rašymas studentams kelia didelių problemų („Studenten haben handfeste Probleme beim wissenschaftlichen Schreiben", Steinhoff 2007, 1, taip pat plg. 419–420). Panašiai teigia ir Kenas Hylandas: „academic literacy is a 'foreign culture' to students of all backgrounds, where they find their previous understandings of the world challenged, their old confidences questioned, and their ways of talking modified" (Hyland 2002a, 1108).

Sunkumų rašant mokslinį tekstą, kaip minėta, kyla ne tik dėl paties aprašomo dalyko suvokimo ar gebėjimo vartoti dalykinę terminiją. Priešingai, studentai dalyko terminiją per studijas įsisavina neblogai, tačiau kalbinės mokslinio rašymo kompetencijos apima kur kas plačiau nei vien tinkamo dalykinių terminų vartojimo ar dalyko suvokimo klausimus. Mokslinis rašymas – tai gebėjimas vartoti kalbą taip, kad ji atskleistų norimą turinį, logines reiškinių ir sąvokų tarpusavio sąsajas ir ryšius su platesniu kontekstu, leistų daryti apibendrinimus, apskritai kalbant, padėtų aktyviai kurti turinį ir prasmę (Kruse, Jakobs 1999, 22). Be to, mokslo kalba yra gana konvencionalizuota ir turi atitikti tam tikrus formalius kriterijus (Stein-

hoff 2007, 2). Tai paaiškina, kodėl su rašymo sunkumais susiduria ne vien tie, kurie rašo mokslo darbus užsienio kalba, bet – nors kartais ir dėl kiek kitų priežasčių – ir tie, kurie turi kurti mokslinį tekstą gimtąja kalba (Graefen, Moll 2011, 16).

Kadangi rašymas yra esminė kūrybinio mokslinio proceso dalis, jis laikomas esmine akademine kompetencija, kuriai studijų procese reikia skirti reikiamą dėmesį[3] (Kruse, Jakobs 1999, 20). Akademinis (o kartu ir mokslinis) rašymas anglosaksų akademinėje kultūroje visada buvo itin svarbus, šioje srityje gausu ir tyrimų, kuriais iš dalies bus remiamasi šioje monografijoje[4]. Tačiau pastaraisiais dešimtmečiais mokslinio rašymo tema sulaukė ir didelio Vokietijos mokslininkų bei aukštųjų mokyklų dėstytojų dėmesio. Atliekami įvairūs vokiečių kaip mokslo kalbos tyrimai, stiprinama akademinio rašymo didaktika mokyklose ir universitetuose[5], rengiami moksliniai straipsniai ir rašymo (taip pat ir mokslinio) didaktikos modeliai[6]. Užsienyje anglų ir vokiečių kalbomis yra skelbiami studijuojantiems skirti akademinių žodžių sąrašai (Coxhead 2000, 2011), internetiniai akademinių kolokacijų ir frazių sąvadai, mokymo(si) platformos[7]. Atlie-

3 „Schreiben [ist] eine akademische Schlüsselkompetenz…, die besonderer Aufmerksamkeit bedarf."

4 Visų pirma tai Douglaso Biberio (2006a, b), Vivianos Cortes (2004, 2008, 2013), Keno Hylando (2004a, b, c, 2005, 2008a, b, 2009), Sylviane Granger (1998, 2009a, b), Johno Swaleso (1981, 1990, 1999), kartu su Christine Feak (Swales, Feak 2000, 2004), Alison Wray (1999, 2000, 2002), Megali Paquot (2008, 2010, 2013) ir kt. tyrimai.

5 Pavyzdžiui, Gyseno (Gießen) universiteto Germanistikos ir kalbos didaktikos katedros vykdytas projektas „Eristinis raštingumas" (*Eristische Literalität*), skirtas mokslinio argumentavimo ir mokslinio rašymo procesų tyrimui (https://www.uni-giessen.de/fbz/zmi/forschung/projekte/eristischeliteralitaet/el-projekbeschreibung). Trumpą visų akademinio raštingumo programų, vykdytų Vokietijos aukštosiose mokyklose iki 2003 m., apžvalgą žr. Dittmann et. al. 2003, 155–156. Per pastaruosius dešimtmečius apie vokiečių kaip mokslo kalbos (gimtosios ir svetimosios) egzistavimą, vartojimą, jos formas, didaktiką, fraziškumą ir leksinius modelius mokslo kalboje parašyta ne viena monografija (plg. literatūros sąraše Steihoff 2007, Wallner 2014, Völz 2016, Brommer 2018 ir kt.).

6 H. Feilke, K. Lehnen, S. Rezat, M. Steinmetz. (Hrsg.) (2019): Materialgestütztes Schreiben – Erfahrungen aus der Praxis und Perspektiven der Forschung. Stuttgart: Fillibach bei Klett. Paminėtinas Gyseno universiteto projektas „Schreib- und Textroutinen: Kultur-, fach- und medienbezogene Perspektiven", kurio metu sukurta mokslinio rašymo programėlė SKOLA (https://www.uni-giessen.de/fbz/fb05/germanistik/absprache/mediensprachdidaktik/forschung/projekt-schreib-und-textroutinen-kultur-fach-und-medienbezogene-perspektiven) arba Duisburgo-Esseno universiteto akademinio raštingumo mokymo programa „Schreibwerkstatt" (https://www.uni-due.de/schreibwerkstatt/trainer/).

7 http://www.uefap.com/vocab/select/awl.htm, http://www.victoria.ac.nz/lals/resources/, academicwordlist, https://www.eapfoundation.com/vocab/academic/nawl/, https://www.academicvocabulary.info/; https://phildurrant.net/academic-collocations/, http://www.fadi.at/fileadmin/user_upload/Schuelerservice/VWA/Phrasen_Deutsch_Englisch.pdf, http://www.phrasebank.manchester.ac.uk/, http://www.ieltsbuddy.com/academic-word-list.html, http://pearsonpte.com/research/academic-collocation-list/

kami ir akademinių frazių (tarp jų ir leksinių samplaikų) vartojimo įvairiose kalbos atmainose ar atskirų dalykinių sričių akademiniame diskurse tyrimai[8].

2. Bendroji, arba kasdienė, mokslo kalba

Kita šio darbo idėjai, struktūrai ir ypač praktinės projekto dalies atsiradimui bei įgyvendinimui svarbi nuostata yra susijusi su mokslo kalbos egzistavimo formomis ir jos sąsajomis su kalbos fraziškumu. Esama skirtingų požiūrių į tai, ką reikėtų laikyti mokslo kalba ir kokiu pavidalu ji egzistuoja. Mokslo kalba tradiciškai gali būti suvokiama kaip tam tikra dalykinės kalbos atmaina, kuri, kaip ir pati dalykinė kalba, visuomet yra susijusi su vienu ar kitu daugiau ar mažiau konkrečiai apibrėžtu dalyku (pavyzdžiui, gamtos mokslų kalba). Mokslo kalba paprastai laikoma abstrakčiausio ir sudėtingiausio laipsnio dalykinės kalbos forma. Jos pagrindinis uždavinys – teorijų kūrimas, jų aprašymas ir perteikimas (apie dalykinės kalbos klasifikacijas ir mokslo kalbos vietą jose plačiau plg. Roelcke 2010, 31–40). Pagrindiniai taip suprantamos mokslo kalbos bruožai – jos glaudus ryšys su aptariamu dalyku, paprastai išreiškiamas tam tikros terminijos vartojimu, kuris taip pat užtikrina mokslo kalbai svarbų aiškumą ir vienareikšmiškumą, be to, mokslo kalbai būdinga kalbos ekonomija, kuri ryškiausiai atsispindi sintaksėje (pavyzdžiui, pasyvinių ir beasmenių konstrukcijų vartojimas), ir galiausiai anonimiškumas, arba, tiksliau, autoriaus vaidmens neutralizavimas, kuris pasiekiamas atsisakant pirmojo asmens konstrukcijų (Steinhoff 2007, 10–19). Būtent tokios mokslo kalbos sampratos laikosi ir Bitinienė (2013), tyrusi lietuvių mokslo kalbos stilių. Pagal tokį požiūrį, mokslinio stiliaus ir mokslo kalbos problemos, be kita ko, apima ir bendrąją mokslo leksiką, ir specifinius kiekvieno dalyko terminus, būdingus tik tam tikrai siaurai sričiai, t. y. mokslo kalba iš dalies sutampa ir su dalykine kalba.

Praėjusio amžiaus 9 dešimtmetyje stiprėjant pragmatiniam požiūriui į kalbą kaip komunikacijos priemonę, plėtėsi ir mokslo kalbos samprata. Formavosi suvokimas, kad mokslo kalba ne tik atvaizduoja objektyvią tyrimo informaciją, bet veikia kaip svarbus faktorius visame tyrimo procese, atspindi tyrimų kontekstą, situaciją, aiškiai perteikia tyrimo rezultatus ir užtikrina susikalbėjimą mokslininkų bendruomenėje. Taip suprantama mokslo kalba suvokiama ne kaip pagalbinis mokslo instrumentas, bet kaip jo esminė dalis; ja iš esmės kuriamas

8 Plg. Aktas, Cortes 2008, Biber, Conrad, Cortes 2003, 2004, Cortes 2004, Hyland 2002c, 2008a, b, Hyland 2011, Hyland 2012, Hyland, Tse 2004, Oakey 2002, Paquot 2010, Salazar 2014.

mokslinis pažinimas. Ji egzistuoja kaip savita kalbos atmaina, kurios pagrindinis požymis – tai specialių, kitoms kalbos atmainoms nebūdingų ar mažai būdingų kalbinių priemonių, ypač konstrukcijų, vartojimas, nesusijęs arba tik iš dalies susijęs su tiriamojo dalyko specifika (Steinhoff 2007, 19–22).

Mokslo kalba suprantama kaip tarpdalykinė, universali kalbos atmaina, kuria kuriamas mokslinis tekstas. Šitaip suvokiamą mokslo kalbos atmainą vokiečių mokslo kalbos tyrėjas Ehlichas pavadino *kasdiene mokslo kalba* (vok. *alltägliche Wissenschaftssprache*, Ehlich 1999, 9)[9]. Savo 1993 metais pasirodžiusiame straipsnyje „Qualitäten des Quantitativen" ir kituose, vėliau išleistuose darbuose (pavyzdžiui, Ehlich 1999) Ehlichas teigia, kad visuotinai priimtas mokslo ir dalykinės kalbos tapatinimas, nors ir yra iš dalies pagrįstas[10], neatskleidžia visos mokslo kalbos esmės (Ehlich 1999, 8). Greta mokslo kalbos, kaip dalykinės kalbos (visų pirma suvokiamos kaip kalba, kuria aprašomas koks nors mokslo dalykas), egzistuoja tokia mokslo kalbos atmaina, kuri susideda iš tarpdalykinių terminų (*zwischen den Fachtermini*, Ehlich 1999, 8). Tai ta kalba, kuri dalykinius terminus susieja į loginę visumą konkrečioje situacijoje – paskaitoje, vadovėlyje, mokslo straipsnyje (Ehlich 1999, 9). Kasdienė mokslo kalba yra susijusi su bet kokios mokslinės veiklos žingsnių[11] (tyrimo tikslų, analizės metodų, eksperimento ar tyrimo eigos, rezultatų ir pan.) aprašymu ir tam tikrų loginių funkcijų, tokių kaip hipotezių kėlimas ir formulavimas, apibendrinimų, išvadų darymas, ko nors pabrėžimas ar išskyrimas ir pan., kalbiniu realizavimu. Kitaip sakant, tai tokia kalbos atmaina, kuri nepriklauso nuo dalyko specifikos ir galėtų būti vadinama tarpdalykine, arba viršdalykine.

Kai kurie lietuvių tyrėjai, rašydami apie kalbą, kuria mokslo darbuose komentuojamas rašomas tekstas, vartoja sąvoką *metakalba* (Alaunienė 2005,

9 Šį pavadinimą Ehlichas sukūrė remdamasis viena iš analitinės filosofijos krypčių, vadinamąja *kasdienės kalbos filosofija* (vok. *Philosophie der Alltagssprache,* angl. *ordinary language philosophy*), Ehlich 1999, 6).

10 „... denn auch die Wissenschaftssprache, die wir zum Gegenstand von Sprachvermittlung machen, ist uns ja vor allem und zunächst bekannt als jeweils spezifische Sprache, eben als Fachsprache. Diese Behandlung von Wissenschaftssprache als Fachsprache bestimmte bis heute weitgehend unser Verständnis von Wissenschaftssprache überhaupt. […] Die Terminologiefixierung in fachsprachlicher Analyse ist … ein Hauptkennzeichen und ein … unmittelbar nachvollziehbares Interesse für die Vermittlung solcher spezieller Sprachfähigkeiten."

11 Mokslinio teksto kūrimo tam tikrus žingsnius apibūdino ir britų mokslininkas Swalesas (1990, 2004). Jo suformuluoti mokslinio teksto kūrimo žingsniai ir galimybė sieti žingsnius su tam tikromis jų realizacijai būdingomis formuoluotėmis davė struktūrinį pagrindą Manchesterio universiteto frazynui (žr. http://www.phrasebank.manchester.ac.uk/), kuris iš dalies buvo pavyzdžiu ir šiame tyrime.

63–67; Alaunienė, Valskys 2009, 5). Sąvokų *metakalba* ir *kasdienė mokslo kalba* branduolys šiame kontekste iš esmės yra tapatus, tačiau minėtuose darbuose vartojama *metakalbos* sąvoka yra kiek siauresnė nei *bendrosios mokslo kalbos* sąvoka – tai kalba, kuria komentuojamas rašto darbo turinys, giluminė bei paviršinė teksto struktūra, ir ji labiau siejama su įvairiais teksto organizavimo vienetais (Alaunienė 2005, 66–67). Kiek bendresne, iš kalbos filosofijos perimta *metakalbos* sąvoka remiasi Kazimieras Župerka monografijoje *Metalingvistika* (2012). Čia metakalba suprantama kaip bet kokio pobūdžio „kalbėjimas apie kalbą" (Župerka 2012a, 13), t. y. visi komentarai, aiškinantys kalbos vartojimo ar konkretaus pasakymo motyvus, aplinkybes ar reikšmės aspektus, bet ne kalba nusakomą objektą (Župerka 2012a, 11–21).

Tačiau bendroji (arba kitaip – kasdienė) mokslo kalba – tai ne vien tik mokslinio teksto struktūros ir turinio komentarai (metakalba siauresne prasme), bet ir mokslinio tyrimo lauko, sukauptų tam tikros srities žinių apibendrinimo bei tyrimų proceso apibūdinimo ir bet kokios mokslinės komunikacijos kalba, galinti apimti ne vien rašytinę, bet ir sakytinę atmainą (pavyzdžiui, dalyko dėstymas paskaitose ir seminaruose, plg. Biber 2006d tyrimą). Steinhoffas apibūdina kasdienę mokslo kalbą kaip kalbos ženklų formą turintį įrankį („zeichenhaftes Werkzeug"), kuriuo ne tik realizuojami mokslinio mąstymo ir mokslinės veiklos modeliai bei įprastinės rutiniškos veiklos, bet pagal juos taip pat atpažįstamas ir jau parašytas mokslinis tekstas (Steinhoff 2007, 3). Apibūdinimo *kasdienė mokslo kalba* žodis *kasdienis* nebūtinai reiškia kasdienį ar labai dažną tos kalbos atmainos vartojimą ar mėginimą kažkaip priartinti mokslą prie *kasdienybės*. Jis labiau skirtas atkreipti dėmesį į tai, kad šioje kalbos atmainoje vartojama leksika yra ne dalykinė ar teminė, bet kilusi iš kasdienės kalbos[12], ir, tikėtina, tebėra joje toliau vartojama. Kasdienė mokslo kalba išteklių semiasi iš kasdienės kalbos, nors kai kurie žodžiai gali būti vartojami ir kiek kitomis reikšmėmis. Kitaip tariant, tokie žodžiai kaip *palyginimas*, *problema*, *klausimas*, *uždavinys*, *tema*, *nustatyti*, *pritarti, tvirtinti* ir pan. iš esmės nėra kuo nors „akademiški" ar „moksliški" ir juo labiau nėra mokslo terminai, tačiau dėl dažno vartojimo būtent mokslo kalboje yra tapę būdingais akademinės kalbos žodžiais. Vis dėlto, siekiant pabrėžti tokios mokslo kalbos atmainos universalų pobūdį, terminas *kasdienė mokslo kalba* vokiečių kalbotyroje kartais keičiamas *bendrosios mokslo kalbos* terminu. Toliau monografijoje vartojamos abi sąvokos, tačiau pirmenybė teikiama terminui *bendroji mokslo kalba*.

12 Tai, kad vokiečių mokslo kalba formavosi pasitelkiant kasdienės kalbos išteklius, susiję su vokiečių kalbos istorija ir vokiečių kaip mokslo kalbos atsiradimu (tiksliau, perėjimu moksle nuo lotynų kalbos prie gimtosios) (Rheinhardt 2014, 61–62).

Šiame kontekste minėtina ir *metadiskurso* sąvoka, ją, be kita ko, mini Hylandas kalbėdamas apie mokslinį rašymą ir pabrėždamas jo intersubjektyvų ir organizuojamąjį pobūdį: „Metadiscourse is seen here as the interpersonal resources used to organise a discourse or the writer's stance towards either its content or the reader" (Hyland 2004a, 134).

Kaip buvo minėta, kasdienę, arba bendrąją, mokslo kalbą sudaro „fundamentalios kalbinės priemonės" (Ehlich 1993, 33), reikalingos universaliems, mąstymo ir minties dėstymo logika grįstiems dalykams kaip *priežastis*, *pasekmė*, *išvada* ir pan. reikšti[13]. Tos priemonės gali būti apibūdinamos ir nagrinėjamos įvairiais kalbos lygmenimis, nes jos apima ir tam tikrą leksikos sluoksnį, ir būdingas sintaksines struktūras (pavyzdžiui, beasmenės konstrukcijos), ir įvairių jungiamųjų žodžių, nusakančių loginius ryšius, vartojimą (žr. tolesnį skyrių „Akademinis žodynas ir jo tyrimai ")[14]. Tačiau naujausiuose tyrimuose kaip vienas iš esminių bendrosios mokslo kalbos bruožų yra įvardijamas jos fraziškumas. Būtent pastovios struktūros žodžių junginiai, atliekantys tekste tam tikrą mokslinio diskurso kūrimo ir organizavimo funkciją, sudaro pagrindinę kasdienės mokslo kalbos dalį. Kaip rašo Irina Völz (2016, 27), bendroji mokslo kalba susideda didele dalimi iš gatavų ir tam tikruose kontekstuose įprastai vartojamų frazių[15]. Rheindorfas (2014, 61) teigia, kad frazeminės konstrukcijos ir stabilieji junginiai yra svarbiausi vokiečių mokslo kalbos bruožai[16]. Panašiai bendrąją mokslo kalbą apibūdina ir Steinhoffas, teigdamas, kad ji sudaryta iš mokslo komunikacijoje vartojamų įprastinių arba nusistovėjusių pasakymų (Steinhoff 2007, 21).

Taip suprantamos bendrosios mokslo kalbos vaidmuo formuluojant mokslinį tekstą gali būti apibūdinamas keleriopai. Bendroji mokslo kalba, kaip apibendrindama kitų autorių poziciją rašo Irina Völz, yra kognityvinis įrankis, palengvinantis formulavimo procesą, nes ji suteikia galimybę naudotis gatavomis formuluotėmis ir rašančiojo mąstymas išlaisvinamas kitai veiklai. Antra vertus – bendrosios mokslo kalbos vartojimas ne mažiau svarbus ir kitiems mokslinio

13 „<…> die fundamentalen sprachlichen Mittel <...>, derer sich die meisten Wissenschaften gleich oder ähnlich bedienen, die allgemeinen Kategorien wie ‚Ursache', ‚Wirkung', ‚Folge', ‚Konsequenz', aber auch der spezifisch wissenschaftliche Gebrauch, der vom System etwa der Konjunktionen und der komplexen Syntax gemacht wird" (Ehlich 1993, 33).

14 Kaip mokslo kalbos nagrinėjimo tokiu požiūriu pavyzdį galima paminėti Poškienės ir Vrubliauskienės straipsnį apie loginių-semantinių ryšių raišką lietuvių ir anglų kalbose (Poškienė, Vrubliauskienė 2012).

15 „die alltägliche Wissenschaftssprache" [besteht] zum größten Teil aus vorgefertigten präferierten Ausdrücken."

16 „Phrasale Konstruktionen und feste Fügungen gehören zu den markantesten Charakteristika der deutschen Wissenschaftssprache."

diskurso dalyviams – skaitytojams arba klausytojams, nes ja vienareikšmiškai įvardijama tai, koks mokslinio proceso žingsnis yra atliekamas: kas nors komentuojama, kritikuojama, išskiriama, paneigiama ar patvirtinama, ir skaitytojas žino, ko gali tikėtis ar kaip turi suprasti toliau sakomą dalyką (plg. Völz 2017, 28). Taigi, bendroji mokslo kalba gali būti apibūdinama ir kaip mąstymo, ir kaip komunikacijos įrankis.

Kadangi fraziškumas yra laikomas viena iš dominuojančių bendrosios mokslo kalbos savybių, pastarųjų metų vokiečių mokslo kalbos tyrimai taip pat didele dalimi koncentruojasi į įvairius fraziškumo aspektus: tiriamos statistiškai identifikuotų sekų (arba leksinių samplaikų) mokslo kalboje funkcijos (Völz 2016), analizuojami tam tikri pastoviųjų junginių bendrojoje mokslo kalboje tipai[17], mėginama nustatyti mokslo kalbos frazių leksinius-struktūrinius modelius (Steinhoff 2007; Brommer 2018).

Lietuvių mokslo kalbos tyrimuose fraziškumui taip pat skiriama dėmesio, tačiau tai dažniausiai aptariama nagrinėjant kitus dalykus: adverbialus, sąšvelnius, autoriaus pozicijos raišką, modalumą ir pan. (žr. Smetona, Usonienė 2012; Šinkūnienė 2011, 2014, 2016, 2018, Usonienė 2004 ir kt., plačiau žr. šios dalies 4 skyrių).

3. Akademinis žodynas ir jo tyrimai

Kaip buvo minėta, bendroji mokslo kalba yra sudaryta didele dalimi iš įprastų, kasdienėje kalboje vartojamų žodžių, kurie perkeliami į mokslo kontekstą ir ilgainiui gali įgauti ir specifinę, tik šiame kontekste būdingą, reikšmę. Vadinasi, bendroji mokslo kalba iš dalies gali būti apibūdinama ir kaip specifinis tam tikrų žodžių, kurie nėra dalykiniai terminai, vartojimas mokslo diskurse. Tokius žodžius, kurie yra bendri visų dalykų mokslo kalbai, bet nėra dalykiniai terminai siaurąja to žodžio prasme, yra įprasta vadinti akademiniais žodžiais. *Akademinio žodyno* (angl. *academic vocabulary*) sąvoka yra labai plačiai vartojama anglosaksų mokslo kalbos tyrimuose, o anglų kalbos akademinis žodynas neblogai aprašytas ir ištirtas. Akademinis žodynas anglakalbėje tyrimų literatūroje apibrėžiamas kaip leksinių vienetų rinkinys, kurį sudaro ne pagrindiniai (angl. *core*) kokios nors kalbos žodžiai, bet žodžiai, kurie palyginti dažni akademiniame tekste (pavyzdžiui, *sudaryti*, *kontrastas*, *kolega* ir kt.) (Paquot 2010, 11). Šie žodžiai nėra būdingi kuriai nors disciplinai ir neturėtų būti painiojami su terminais. Jie sudaro svarbią akademinio teksto dalį, bet yra, kaip apibrėžia

17 Pavyzdžiui, Wallner tyrė mokslo kalbos kolokacijas (Wallner 2014).

Michaelis Stubbsas, pragmatiškai neutralūs ir neperteikia diskurso lauko, kuriame jie egzistuoja (Stubbs 1986, 104). Pasak Megali Paquot, apibendrintai akademinį žodyną galima laikyti žodžių rinkiniu, kuriuo remiantis akademiniame tekste apibūdinama akademinė veikla, akademinis darbas, organizuojamas mokslinis diskursas ir kuriama tipinė akademinio teksto retorika (Paqout 2010, 28). Remdamasi šiuolaikinės akademinės anglų kalbos tekstynų duomenimis, Averil Coxhead nustatė, kad akademiniai žodžiai, kurie yra bendri visoms disciplinoms ir neįeina į pačių dažniausių bendrosios kalbos žodžių (angl. *General Service List*) sąrašą, sudaro maždaug dešimt procentų viso akademinio teksto (Coxhead 2000, 213).

Studentams, susiduriantiems su akademiniu rašymu, kaip pagalbinė priemonė paprastai sudaromi akademinių žodžių sąrašai (Campion, Elley 1971; Praninskas 1972; Lynn 1973; Ghadessy 1979; Xue, Nation 1984). Iš naujesnių tokio tipo žodynų minėtini „Essential Academic Vocabulary: Mastering the Complete Academic Word List" (Huntley 2006) ar „Academic Vocabulary in Use" (McCarthy, O'Dell 2008).

Vieną iš geriau žinomų ir mokant kalbos įvairiai taikomų internetinių anglų kalbos akademinių žodžių sąrašų (*Academic Word List, AWL*) yra parengusi Wellingtono universiteto mokslininkė Coxhead (2000)[18]. *AWL* rengtas remiantis 3,5 milijonų žodžių tekstynu. Jį sudaro 414 akademinių tekstų (straipsnių mokslo žurnaluose, universiteto vadovėlių skyrių ir laboratorinių darbų), sukurtų daugiau nei 400 autorių. Į akademinių žodžių sąrašą įeina ne pavieniai žodžiai, bet žodžių „šeimos", apimančios antraštinį žodį ir jo dažniausiai vartojamas formas su įvairiais produktyviais darybiniais afiksais (pavyzdžiui, anglų kalbos žodžiai *presumably*, *presume*, *presumed*, *presumes*, *presuming*, *presumption*, *presumptions* ir *presumptuous*). Sąraše pateikiama 570 tokių žodžių „šeimų".

Taikant tekstynų lingvistikos bei kokybinės analizės metodus jau yra parengtų ne tik akademinių žodžių, bet ir akademinių frazių sąrašų, pavyzdžiui, Simpson-Vlach, Ellis (2010). Autoriai pateikia akademinės kalbos stabiliuosius junginius, čia vadinamus akademinėmis formulėmis (angl. *academic formulas*). Junginiai toliau skirstomi į būdingesnius rašytinei akademinei kalbai, įprastesnius sakytinei jos formai ir bendrus abiem atmainoms.

Stabilieji junginiai, vartojami besimokančiųjų darbuose ir kitokiuose akademiniuose tekstuose, jų atpažinimas ir klasifikavimas bei funkcijos aptariami Gledhill 2000; Granger, Paquot 2009a; Liu 2012; Nesselhauf 2005; Oakey 2002, 2005, 2008; Saad 2009; Salazar 2014 straipsniuose ir knygose.

18 Pasiekiamas adresu https://www.victoria.ac.nz/lals/resources/academicwordlist.

Manoma, kad akademinius žodžius visų pirma svarbu išmokti vartoti tiems, kurie mokosi akademinės anglų kalbos, ypač jei ji nėra gimtoji (Coxhead 2000, 214, 227). Eli Hinkel (2002) pabrėžė, kad nepakankamas akademinio žodyno įsisavinimas lemia tai, kad negimtakalbiai anglų kalbos vartotojai negeba kurti akademinio teksto. Tačiau akademiniai žodžiai kelia sunkumų ir gimtakalbiams, nes dalis akademinės leksikos yra kilusi iš graikų ar lotynų kalbų ir nurodo abstrakčias idėjas bei procesus (Corson 1997). Vis dėlto tyrimai, atlikti remiantis „International Corpus of Learner English" (ICLE) duomenimis, rodo, kad besimokančiųjų akademinis žodynas skiriasi nuo tų, kurie rašo tekstus gimtąja kalba ar yra labiau patyrę akademinių tekstų kūrėjai, plg. Nation 2013.

Ne visi autoriai sutinka, kad akademinis žodynas yra visiškai universalus ir vienodai vartojamas skirtingose disciplinose ir įvairiose akademinėse situacijose. Kai kurie (pavyzdžiui, Huizhong 1986; Mudraya 2006; Beheydt 2005) teigia, kad ribos tarp pagrindinių žodžių, akademinių žodžių ir terminų sluoksnių yra neryškios. Esama pasiūlymų vietoj akademinio žodyno ir terminų sąrašų pateikti vieną bendrą konkrečiam dalykui skirtą sąrašą, sudarytą ir iš specialiųjų, ir iš bendrųjų mokslo terminų. Jeremy Wardas (1999) sukūrė inžinerijos žodžių sąrašą, sudarytą iš 2000 žodžių „šeimų". Sąrašas apima ir terminus, ir visus bendruosius žodžius, reikalingus dalykiniam tekstui skaityti ir suprasti. Taigi, nors iš principo niekas nemėgina neigti egzistuojant akademinės leksikos sluoksnį, kai kurie autoriai ragina žiūrėti į jį labiau diferencijuotai ir neatsieti jo nuo studijuojamos disciplinos. Straipsnyje „Is There an Academic Vocabulary?" Kenas Hylandas ir Polly Tse abejoja prielaida, kad vienas žodžių inventorius gali atskleisti viso akademinio diskurso žodyną ir taip būti naudingas visiems studentams, nepriklausomai nuo jų studijų srities (Hyland, Tse 2007, 238). Priešingai, jų tyrimas rodo, kad tie patys akademinio sąrašo žodžiai skirtingų disciplinų tekstuose gali įgyti skirtingas reikšmes, t. y. disciplinos pritaiko žodžius savo poreikiams, teikia pirmenybę tam tikrai reikšmei ar tam tikroms kolokacijoms (Hyland, Tse 2007, 240, 245–246). Vis dėlto jie neneigia paties akademinio žodyno egzistavimo ar jo sudarymo naudos, tik siūlo akademinio mokymo procese neapsiriboti vien žodžiais, labiau atsižvelgti į konkrečias dalykines situacijas ir kontekstus, kuriame vienas ar kitas akademinis žodis gali būti pavartotas (Hyland, Tse 2007, 251).

Akademinio anglų kalbos žodyno nustatymo problemos yra aprašytos Megali Paquot monografijoje (2010). Naudodamasi savo sukurtu tekstynu ir akademinių žodžių sąrašais autorė atliko leksinių vienetų tam tikrų funkcijų, tokių kaip pavyzdžių pateikimas ir iliustravimas, priežastinių ryšių nusakymas, lyginimas, prieštaravimas, akademinėje literatūroje analizę. Autorė pastebėjo, kad aiškinantis akademinį žodyną svarbu analizuoti žodžių tarpusavio ryšius,

žodžių vartoseną (semantines ir sintaksines ypatybes) ilgesnėse konstrukcijose ar frazėse (Paquot 2010, 213, dar plg. Paquot 2012). Kiti autoriai taip pat aiškinosi akademinio žodyno apibrėžties ir apimties problemas (Hyland, Tse 2007; Baumann, Graves 2010; Nagy, Townsend 2012).

Atliekant įvairius akademinio diskurso tyrimus didelis dėmesys taip pat skiriamas akademinės leksikos semantiniams ir pragmatiniams ypatumams atskleisti. Tokiuose darbuose analizuojami skirtingų disciplinų moksliniuose tekstuose[19] vartojamų priemonių: sąšvelnių, modalinių veiksmažodžių, stiprinamųjų žodžių (Butler 1990; Salager-Meyer 1992; Hyland 1994, 1998a, b; Hykes 2000; Vartalla 2001), asmeninių ir rodomųjų įvardžių (Hyland 2002a, 2002b; Fløttum 2009, Gray 2010), abstrakčiųjų (anaforinių, apibendrinamųjų, kiautinių) daiktvardžių (Aktas, Cortes 2008; Flowerdew 2006, 2010; Lou 2013; Jiang 2016; Liu, Wang 2016; Thompson, Yiyun 1991) ir veiksmažodžių (Hinkel 2004; Granger, Paquot 2009b), kitų rišlumo priemonių, tarp jų ir diskurso žymiklių (jungtukų, jungiamųjų žodžių, prieveiksmių) (Bloch 2010; Charles 2006a, b; Chen 2006; Fraser 1990; Granger, Tyson 1996; Hinkel 2001; Manan, Noor 2014; Shea 2011), ypatumai.

Hylando (2011) nuomone, autoriaus pozicija moksliniame tekste gali būti reiškiama keliais būdais: sąšvelniais (pavyzdžiui, *galėtų*, *galbūt*), stiprinamaisiais žodžiais (pavyzdžiui, *būtent*, *įrodo*), autoriaus požiūrio raiškos priemonėmis, išreiškiančiomis emocinį autoriaus požiūrį ir vertinimą (pavyzdžiui, *įdomus*, *vertingas*), bei asmeniniais įvardžiais, pabrėžiančiais autoriaus „buvimą“ tekste (pavyzdžiui, *aš*, *mes*). Daugelis sąšvelnius tyrinėjusių autorių pastebi, kad šią pragmatinę funkciją dažnai atlieka veiksmažodžiai (Hyland 1998a, 104; Juknevičienė 2011, 98; Vartalla 2001), pavyzdžiui, veiksmažodis *indicate*, kuris apimtų lietuvių kalbos *rodyti, žymėti, duoti suprasti, implikuoti* – dažniausias episteminis leksinis vienetas, vartojamas propozicijos švelninimo tikslais (Hyland 1998a, 126). Gill Francis (1994) nustatė daiktavardžių žymiklių (angl. *labels*), atliekančių metalingvistines diskurso organizavimo funkcijas, tipus. Ji išskyrė ilokucinius daiktavardžius (angl. *illocutionary nouns*), rodančius tam tikrus darbe atliekamus veiksmus, pavyzdžiui: *answer*, *argument*, *claim*, *observation*, *remark*, *suggestion*, *definition*, *description*, *detail*, *example*, *illustration*, mentalinius (mąstymo proceso) daiktavardžius (angl. *mental process*), pavyzdžiui: *analysis*, *assumption*, *concept*, *finding*, *hypothesis*, *opinion*, *theory*, *thesis*, teksto daiktavardžius (angl.

19 Tarpdalykiniuose anglų kalbos tyrimuose lyginami įvairių mokslo sričių tekstai. Dažnai išskiriami „sunkieji mokslai“, kuriems priskiriami fiziniai ir gamtos mokslai, ir „lengvieji mokslai, kurie apima humanitarinius ir socialinius mokslus (Šinkūnienė 2013, 100), plg. akademinių kolokacijų suskirstymą į „sunkiesiems“ ir „lengviesiems mokslams“ būdingas kolokacijas, žr. https://phildurrant.net/academic-collocations/

text noun), referuojančius teksto segmentus, pavyzdžiui: *phrase*, *words*, *quotation*, *excerpt*, *section*, *term* (Francis 1994, 89). Rahime Nur Aktas (2005) atliko abstrakčiųjų daiktavardžių (dar vadinamų „kiautiniais", angl. *shell nouns*[20]), pavyzdžiui, *fact*, *system*, *problem*, *process*, *result*, funkcinę analizę ir tyrė jų kaip leksinės kohezijos priemonių vartoseną moksliniuose straipsniuose ir studentų darbuose, išskyrė leksinius-gramatinius modelius: *th-be-N, th-N, N-be-cl, N-cl*. Jos ir kitų mokslininkų pastebėta, kad tokie daiktavardžiai moksliniame tekste atlieka apibendrinimo, siejimo, vertinimo perteikimo funkcijas, naudingi mokantis kurti rišlų akademinį tekstą (plačiau žr. Drūlienė 2014, 21–43).

Mokslinėje literatūroje pastebėta ir veiksmažodžių svarba reiškiant asmeninę poziciją, apžvelgiant literatūrą, cituojant, aiškinantis priežasties ir pasekmės santykius, ką nors apibendrinant, priešinant ar lyginant. Hinkel (2004) mokslo kalboje vartojamus veiksmažodžius suskirstė į penkias kategorijas: aktyvios veiklos veiksmažodžius (angl. *activity verbs*, pavyzdžiui, *make, use, give*), pranešamuosius, arba pristatomuosius, veiksmažodžius (angl. *reporting verbs*, pavyzdžiui, *suggest, discuss, argue, propose*), mentalinius veiksmažodžius (angl. *mental/emotive verbs*, pavyzdžiui, *know, think, see*), sąsajų veiksmažodžius (angl. *linking verbs*, pavyzdžiui, *appear, become, keep, prove*) ir loginiosemantinio ryšio veiksmažodžius (angl. *logico-semantic relationship verbs*, pavyzdžiui, *contrast, follow, cause, illustrate*). Daugiausia dėmesio skiriama pristatomiesiems veiksmažodžiams (Charles 2006a, 2006b; Hyland 1999; Shaw 1992; Thompson, Yiyun 1991). Pastebėta, kad moksliniuose tekstuose gausu negyvo subjekto (pavyzdžiui, *research, results, data* ir t. t.) junginių su aktyvų veiksmą reiškiančiais veiksmažodžiais (pavyzdžiui, *indicate*, *suggest*, *explain* ir t. t.) (Šeškauskienė 2009).

Apibendrinant tyrimų apžvalgą matyti, kad autoriai įvairiais požiūriais nagrinėja moksliniuose tekstuose dažnai vartojamus akademinės kalbos žodžius: kalbėjimo (komentavimo), mentalinius, modalinius ir kitokios semantikos veiksmažodžius, pastebi jų dažną vartoseną referencinėse ar tekstą organizuojančiose frazėse, atkreipia dėmesį į formų vartoseną sustabarėjusiuose junginiuose, daiktavardžių kaip leksinės kohezijos priemonių savybes. Semantinės-funkcinės žodžių klasifikacijos padeda išryškinti žodžių ar ilgesnių leksinių vienetų pragmatines ypatybes moksliniuose tekstuose.

20 Tokie veiksmažodžiai pasižymi tuo, kad „reikalauja reikšmės papildymo artimiausiame kontekste" (Hunston, Francis [2000], 185, cituota iš Drūlienė 2014, 8).

4. Lietuvių akademinės kalbos tyrimai

Lietuvių kalbotyroje taip pat nemažai dėmesio skiriama lietuvių, kaip mokslo kalbos, analizei ir didaktikai. Bendri akademinio diskurso bruožai aptariami įvairiose stilius ir žanrus nagrinėjančiose studijose (Pikčilingis 1971, Bitinienė 1987, 2013; Koženiauskienė 2005; Alaunienė 2005; Marcinkevičienė 2008; Župerka 2012b). Dažnai vardijamos mokslinio stiliaus ypatybės: abstraktumas, tikslumas, objektyvumas, nuoseklumas, logiškumas, aiškumas ir kt. (Pikčilingis 1971, 314–326; Župerka 2012b, 78–85; Bitinienė 2011, 2013, 51–59). Vyrauja nuomonė, kad rašant moksliniu stiliumi nereikia demonstruoti autoriaus *aš* vienaskaitos pirmuoju asmeniu. Kalbėjimas beasmenėmis formomis ar *mes* vardu suprantamas kaip mokslinio stiliaus požymis, taip pat kaip atstovavimas tam tikrai profesinei bendruomenei, kuriai priklauso autorius. Paprastai analizuojant akademinį diskursą pastebima pasyvinių konstrukcijų, specialiosios terminijos, modalinių žodžių, konkrečios semantikos veiksmažodžių, nusakančių tam tikrus darbuose atliekamus veiksmus, gausa ir pan. Atkreipiamas dėmesys, kad lietuviai mokslininkai leidžia tyrimui veikti jų vardu, pavyzdžiui: *tyrimas / analizė rodo, tyrimo rezultatai patvirtina* ir t. t. (Šinkūnienė 2014b).

Kaip vieną ankstyvesnių lietuvių mokslo kalbos tyrimų reikia paminėti Audronės Bitinienės disertaciją apie lietuviškų mokslinių tekstų sintaksę (1987). Joje, kaip ir kituose tyrimuose (plg. Bitinienė 2009), analizuojamas sakinių siejimas pagal formalųjį rodiklį: jungtukais, jungiamaisiais žodžiais, dalelytėmis, įterpiniais. Autorė yra nustačiusi, kad moksliniame stiliuje sudėtiniai sakiniai vartojami gausiau nei kituose stiliuose, sakinių vidutinis ilgis statistiškai reikšmingai skiriasi nuo grožinio stiliaus sakinių, moksliniuose tekstuose siekiama pabrėžti dėstymo nuoseklumą, tiksliau nusakyti loginius ryšius tarp sudėtinio sakinio dėmenų, todėl pirmumas teikiamas prijungiamiesiems sakiniams (Bitinienė 1987, 172–175). Be to, moksliniuose tekstuose tarp dažniausiai vartojamų „minėtini žodžiai *tačiau* ir *todėl* (po 20,0 proc.), mažai skiriasi įterpinių *be to*, *pavyzdžiui,* jungtuko (ar dalelytės) *taigi* dažnis (po 10,0 proc.), gerokai rečiau vartojamas įterpinys *vadinasi* (4,8 proc.), jungtukai *tad, bet*, *vis dėlto*“ (Bitinienė 2009, 23). Atskirai nagrinėta ir vientisinių sakinių vartosena (Bitinienė 2000), jų pasiskirstymas įvairių sričių tekstuose. Nustatyta, kad kalbotyros tekstuose vartojamų vientisinių sakinių dažnis skiriasi nuo bendrųjų mokslinio stiliaus duomenų, tačiau juose realizuoti visi sudėtinių sakinių tipai, be to, dažni bejungtukiai sakiniai (Bitinienė 2010). Be šios autorės, sakinių siejimo priemonių inventorių tyrė ir gretino su kitomis kalbomis Vida Remeikytė (2002), Audronė Poškienė ir Vaida Vrubliauskienė (2012).

Bitinienė išskyrė ir apibendrintos reikšmės žodžių (*dėsnis*, *požymis*, *rezultatas, principas*, *uždavinys, ypatybė*, *savybė*), kurie moksliniame tekste kartu su rodomaisiais įvardžiais „pabrėžia dalies ir visumos, hiponimais ir hiperonimais paremtus sakinių semantinius santykius" (Bitinienė 2010, 25), aiškinosi, kaip sintaksinės priemonės rodo mokslinio sakinio bendruosius požymius ir autorių individualumą (Bitinienė 2007), nagrinėjo mokslinio stiliaus tekstų intertekstualumo priemones (Bitinienė 2005).

2013 m. šios autorės išleistoje monografijoje „Mokslinio teksto stilistika" aprašomos įvairios leksinės ir sintaksinės mokslinio teksto savybės, bendrųjų mokslo sąvokų ir specialiųjų terminų vartojimas, sakinių ilgis ir struktūra, kalbos ir sakinio dalių reprezentacija, analizuojamos leksinės sakinio ir tarpsakininio lygmens siejimo priemonės, nominacijos klausimai bei laiko ir erdvės raiška mokslo tekstuose, apibūdinami atskiri mokslinių tekstų žanrai. Bitinienė tradiciškai kalba apie leksikos ir sintaksės lygmenis, tačiau fraziškumo požiūriu mokslo kalba nenagrinėjama, tad jos tyrimo rezultatus sunku pritaikyti studentų kalbos fraziškumo tyrimui.

Minėtini ir Vidos Česnulienės ankstesni darbai (Česnulienė 2010, 2012a, b) bei disertacija apie gramatinę ir leksinę-gramatinę kohezią mokslinio stiliaus tekstuose (2012c). Tyrėja, gretindama mokslinio ir publicistinio stiliaus tekstus, nustatė, kad pagal konektorius, kuriais siejami atskiri sakiniai, skiriama sudėjimo, priešinimo, priežasties, laiko ir modalinė konjunkcija, o mokslinio stiliaus tekstuose įprastesnė sudėjimo ir priežasties konjunkcija (Česnulienė 2012c, 109). Tiek mokslinio, tiek publicistinio stiliaus tekstuose sakiniai dažniausiai siejami konektoriumi *todėl*. Tai dažniausias ir neutraliausias realiosios priežasties konektorius. Rezultato (išvados) konjunkcija tirtuose ir mokslinio, ir publicistinio stiliaus tekstuose dažniausiai reiškiama modaliniais žodžiais *taigi*, *vadinasi*, kurie paprastai ir vartojami išvadai, apibendrinimui pabrėžti (Česnulienė 2013, 42–47).

Lietuvių kaip akademinės kalbos tyrimai Vilniaus universitete suintensyvėjo nuo 2007 metų, kai buvo pradėtas rengti lietuvių akademinės kalbos tekstynas *CorALit* (pristatytas 2013[21]). Juo remiantis parengtas ne vienas straipsnis, tarp kurių galima paminėti Jolantos Šinkūnienės, Aurelijos Usonienės, Pilar Mur-Dueñas ir kitų darbus[22]. Visi šie tyrimai skirti visų pirma ekspertų (doktoran-

21 http://coralit.lt/. Plačiau apie patį tekstyną: Usonienė et al. 2008, 101–114, Usonienė et al. 2009.

22 Linkevičienė, Šinkūnienė 2012; Mur-Dueñas, Šinkūnienė 2016; Ryvitytė 2012; Ruskan 2012; Šinkūnienė 2012, 2014; Usonienė 2012; Usonienė, Smetona 2012. Kitas autorių straipsnių bibliografijas galima pasižiūrėti https://jolantasinkuniene.wordpress.com/publications/, https://www.flf.vu.lt/institutai/arksi/struktura/anglu-filologijos-katedra/520-aurelija-usoniene#publikacijos.

tų ir mokslininkų) akademinės ar mokslo kalbos ypatumams nustatyti. Pavyzdžiui, Šinkūnienė tyrė autoriaus pozicijos švelninimą rašytiniame moksliniame diskurse – kalbotyros ir medicinos, humanitarinių ir socialinių mokslų srities straipsniuose (Šinkūnienė 2011, 2012).

Tirdama kalbėjimo, mentalinių, ketinimo, atrodymo veiksmažodžių kaip sąšvelnių vartoseną Šinkūnienė (2011, 122–142) pastebėjo, kad „vartojami atskirai arba tam tikrose konstrukcijose, jie perteikia epistemines ir epistemines-evidencines reikšmes ir lietuvių, ir anglų kalbose" (Šinkūnienė 2011, 142). Autorės tyrinėtuose lietuvių kalbos straipsniuose dominuoja evidencinį reikšminį atspalvį turinti konstrukcija *galima* + kalbėjimo / mentalinio veiksmažodžio bendratis (Šinkūnienė 2011, 142). Veiksmažodžiai *derėti*, *vertėti*, *privalėti*, *reikėti* perteikia neepisteminės būtinybės reikšmę (Šinkūnienė 2011, 83). Junginiai su tariamosios nuosakos formomis (kaip *reikėtų paminėti*, *reikėtų priminti*) gali būti vartojami ir diskursui organizuoti, kai norima atkreipti skaitytojo dėmesį į autoriaus teiginį (Šinkūnienė 2011, 85), tačiau lietuvių moksliniame diskurse šiai funkcijai atlikti gerokai dažniau vartojamas beasmenis veiksmažodis *reikia*: *reikia pripažinti*, *reikia pastebėti* ir t. t. (Šinkūnienė, Van Olmen 2012). Šinkūnienė taip pat nustatė, kad iš visų asmenuojamų modalinio veiksmažodžio *galėti* formų ir medicinos, ir kalbotyros moksliniuose straipsniuose buvo beveik išskirtinai vartojama tik trečiojo asmens forma *gāli*, pirmojo asmens formos buvo vartojamos gana retai. Kalbotyros moksliniuose straipsniuose veiksmažodis *galėti* visomis savo formomis vartojamas du kartus dažniau nei medicinos moksliniuose straipsniuose (Šinkūnienė 2011, 86–87). Dauguma *galėti* vartojimo atvejų mokslo kalboje yra neepisteminiai: autorius nevertina kalbamos situacijos teisingumo, bet tiesiog kalba apie jos teorinę galimybę (Šinkūnienė 2011, 89). Dažnai veiksmažodis *galėti* eina su statyviniu veiksmažodžiu *būti* konstrukcijoje *gali būti*. Vartojamas kaip sąšvelnis, veiksmažodis *galėti* „suponuoja mintį, kad teiginio teisingumas, autorių nuomone, yra gana sąlygiškas. Taip autoriai išreiškia tam tikrą abejonę ar nenorą kategoriškai teigti – tokias reikšmes neretai sustiprina kiti netikrumo žymikliai", pavyzdžiui: *greičiausiai gali būti siejama*. Tariamosios nuosakos forma *galėtų* autoriaus teiginyje dar labiau pabrėžia atsargaus tvirtinimo elementą (Šinkūnienė 2011, 91–92). Veiksmažodis *turėti* taip pat yra dažnas lietuvių mokslo kalboje: humanitarinių mokslų tekstuose asmenuojamosios šio veiksmažodžio formos buvo pavartotos 5 434 kartus (f/10 0007 = 26,78), o biomedicinos mokslų tekstuose – 4 362 kartus (f/10 000 = 26,62)" (Šinkūnienė 2015, 138). Biomedicinos mokslų tekstuose dažnesnė posesyvinė *turėti* vartosena, humanitariniuose moksluose posesyvinė ir modalinė reikšmės pasiskirsto beveik vienodai. Tokia tendencija gali būti paaiškinta labai dažnais

turėti junginiais su žodžiu *įtaka* biomedicinos diskurse, kuriame daug dėmesio skiriama priežastiniams ryšiams ir santykiams tarp įvairių reiškinių pažymėti (Šinkūnienė 2015, 152).

Šinkūnienė atliko vidinės mokslinių tekstų metakalbos žymiklių (evidencinių[23], endoforinių[24], paaiškinamųjų) ir tarpasmeninio santykio žymiklių (tokių kaip sąšvelniai ir pasakymą stiprinantys žodžiai, įsivardijimas, aprėpiamieji žymikliai) analizę (Šinkūnienė 2014a, 82–94). Ji pastebėjo, kad dažniausia siejimo priemonė humanitarinių (kalbotyros ir literatūros) ir socialinių sričių (sociologijos ir ekonomikos) straipsniuose yra įvairiomis formomis randamas žodis *minėtas*, vartojamas skaitytojo dėmesiui į anksčiau pateiktą informaciją atkreipti, o nuorodos į kitas teksto dalis (pavyzdžiui, *Pirmoje dalyje analizuojama*) lietuviškuose mokslo tekstuose nėra dažnos (Šinkūnienė 2014a, 86–87). Patikslinti informaciją padeda žymikliai *kitaip tariant*, *tai reiškia* (Šinkūnienė 2014a, 91) ir kt. Šinkūnienė taip pat nustatė, kad lietuvių mokslo kalboje dažniau nei anglakalbių diskurse vartojami vadinamieji svarbos žymikliai, kuriuos sudaro beasmenis būtinybės veiksmažodis (pavyzdžiui, *reikia*, *verta, dera*) ir kognityvinę ar kalbėjimo veiklą reiškiantis veiksmažodis (*pažymėti, pastebėti, paminėti, pripažinti, atkreipti dėmesį* ir t. t.) ar reikiamybės dalyviai, pavyzdžiui, *pastebėtina, pažymėtina, atkreiptinas dėmesys* ir t. t. (Šinkūnienė 2014a, 113–114).

Taip pat ši autorė viena ir kartu su Nijole Linkevičiene aprašė asmeninių įvardžių vartoseną akademiniame diskurse (Šinkūnienė 2010, 2018; Linkevičienė, Šinkūnienė 2012). Nustatyta, kad lietuvių moksliniuose tekstuose tiesiogiai autorių nurodantys įvardžiai *aš* ir *mes* vartojami retai, teksto autorių nurodantis įvardis *aš* apie penkis kartus retesnis nei *mes* <...>“ (Linkevičienė, Šinkūnienė 2012, 98). Dažniausiai jis vartojamas humanitarinių mokslų tekstuose, vidutiniškai dažnai – socialinių ir fizinių mokslų tekstuose, labai retai – biomedicinos ir technologijos sričių darbuose (Linkevičienė, Šinkūnienė 2012).

Anna Ruskan nagrinėjo bevardės giminės būdvardžių *akivaizdu*, *aišku*, *natūralu* ir *panašu* vartoseną lietuvių rašytiniame akademiniame diskurse. Analizė parodė, kad dažniausiai šie būdvardžiai vartojami kaip komplementiniai predikatai, kurie nurodo autoriaus žinių šaltinį, ir rečiau vartojami kaip parentezė (Ruskan 2012). Ši autorė taip pat išskyrė semantinius funkcinius adverbialų tipus: būdo adverbialus, autoriaus pozicijos adverbialus, susijusius su episteminiu modalumu ir vartojamus žinių šaltinio ir vertinimo reikšmėmis, pavyzdžiui, *aišku*, *natūralu*, ir jungiamuosius adverbialus, rodančius pridėjimą (Ruskan 2013, 52, 67, 69).

23 Nurodo į informaciją iš kitų tekstų.

24 Nurodo į įvairias teksto vietas.

Akademiniu diskursu domėtasi ir tiriant modalumo ir evidencialumo raišką lietuvių kalboje (Šinkūnienė, Van Olmen 2012)[25]. Šinkūnienė nagrinėjo veiksmažodžių *should* ir *turėti* kiekybinį pasiskirstymą humanitarinių ir (bio)medicinos mokslo sričių tekstuose lietuvių ir anglų kalbomis bei šių veiksmažodžių atliekamas funkcijas (Šinkūnienė 2015). Ta pat autorė tyrė modalinių veiksmažodžių *galėti* ir jų angliškų porų *can / could / may / might* vartoseną ir semantiką mokslo kalboje (Šinkūnienė 2016). Taip pati yra atliktų modalumo raiškos skirtumų įvairiuose diskursuose (tarp jų ir akademiniame) tyrimų (Jasionytė-Mikučionienė, Šinkūnienė 2017; Ruskan, Šolienė 2018; Usonienė, Šinkūnienė 2017).

Mokslo kalbos adverbialus, kuriais eina ne tik tam tikros sustabarėjusios daiktavardžių ir veiksmažodžių formos (*tiesa*, *tarkim*, *manytume*, *palyginti*), bet ir stabilūs žodžių junginiai (*kaip žinia*, *iš tiesų*, *galimas daiktas*, *mano manymu*, *savaime suprantama*, *tiesą / kitaip sakant*, nagrinėjo ir Smetona su Usoniene (2012, 126–128). Remdamiesi Lietuvių mokslo kalbos tekstyno medžiaga, jie pateikė autoriaus pozicijos adverbialų semantinę klasifikaciją ir jų raiškos priemonių įvairovę. Autorių teigimu, „[a]utoriaus pozicijos sąvoka yra labai plati, ji apima vertinimo poliariškumą (teigiamas / neigiamas), faktiškumą (tiesa / netiesa), epistemiškumą (galimumas / būtinumas), evidencialumą (nuoroda į informacijos šaltinį), apsidraudimą, (inter)subjektyvumą ir metatekstualumą“ (Smetona, Usonienė 2012, 131). Be prieveiksmių, autoriaus pozicija gali būti išreikšta įvairiomis sintaksinėmis formomis, pavyzdžiui, vardažodinėmis ir prielinksninėmis grupėmis (*iš tiesų, pasak X, X-o nuomone* ir pan.), finitiniais ir nefinitiniais sakiniais (*aiškiai matyti, kaip žinome iš X*). Lietuvių mokslinėje kalboje autoriaus pozicijai reikšti gausiai vartojama komplementinių predikatų (*manoma, suprantama, tiesa*), komplementinių predikatų sakinių (*savaime aišku, man atrodo, galima teigti / sakyti*) ir adverbialinių sakinių su komplementiniais predikatais (*kaip matome, kaip aiškiai matyti, kaip jau minėta, kaip žinoma, kaip žinia*) (Smetona, Usonienė 2012, 134). Taip pat įterpinių struktūrą, santykį su sudėtinių sakinių dėmenimis, veiksmažodinius, beasmenio pagrindinio dėmens įterpinius *(atrodo*, *matyt(i)*, *aišku*, *žinoma*) analizavo Gintautas Akelaitis (2001, 2002, 2003).

Gramatinių formų vartoseną lietuvių kalbos moksliniame stiliuje tyrė Vida Žilinskienė (2002, 2005a). Nustatyta, kad moksliniame stiliuje daugiausia vartojama daiktavardžių (43,73 proc.), kitą nemažą mokslinių tekstų dalį (30,10 proc.) užima veiksmažodžiai ir būdvardžiai. Šių trijų kalbos dalių žodžiai užima beveik tris ketvirtadalius (73,83 proc.) nagrinėjamų tekstų (Žilinskienė 2002, 75). Daiktavardžių vienaskaitos formos vartojamos du kartus dažniau negu daugiskaitos

25 Plačiau apie projektą žr. http://www.modalumas.flf.vu.lt/

formos, patys dažniausi veiksmažodžiai yra: *būti, galėti, turėti, vadinti, sudaryti, naudoti, nustatyti, pateikti, skirti, nebūti, priklausyti, atlikti, gauti, reikėti*. Mokslinuose tekstuose daugiausia vartojama asmenuojamųjų formų ir tik šiek tiek mažiau dalyvių, nemažai vartojama sudurtinių laikų formų (Žilinskienė 2002, 178). Mokslinio stiliaus tekstuose dažniausiai vartojami šie būdvardžiai: *didelis, įvairus, pagrindinis, naujas, svarbus, bendras, mažas, socialinis, atskiras, skirtingas, tikras, būdingas, aukštas, lygus, mokslinis, politinis, pastaras, ekonominis, geras, specialus* (Žilinskienė 2002, 181). Ta pati autorė yra nustačiusi, kad visų kalbos dalių ir daiktavardžio gramatinių formų vartojimo požiūriu moksliniai ir dalykiniai tekstai yra artimiausi, nuo jų labiausiai nutolusi beletristika, o publicistika užima tarpinę padėtį (Žilinskienė 2005b).

Remdamasi savo sudarytu akademinių straipsnių tekstynu[26] ir tekstynų lingvistikos metodologija akademinio žodyno specifiką (tiek pavienių žodžių, tiek kolokacijų ir leksinių samplaikų) yra nagrinėjusi Agnė Lisauskaitė (Lisauskaitė 2019). Pavyzdžiui, ji nustatė, kad į 10 dažniausių fizinių mokslų akademinio diskurso žodžių sąrašą įeina bendro pobūdžio daiktavardžiai ir veiksmažodžiai, t. y. jie gali būti randami visų mokslo sričių akademiniuose tekstuose ir nepadeda atskleisti fizinių mokslų tyrimo lauko objektų, plg.: *duomuo* (940), *sistema* (881), *tyrimas* (876), *naudoti* (816), *nustatyti* (760), *metodas* (686), *gauti* (631), *atlikti* (604), *darbas* (603), *modelis* (597). Bendrųjų kolokacijų sąraše dominuoja dvinarės kolokacijos, iš dažnesnių trinarių minėtinos *statistinė duomenų analizė* ir *statistiškai reikšmingas skirtumas*. Kaip atskirą kolokacijų struktūrą galima išskirti leksinėse sekose atsiskleidžiančias kolokacijas, t. y. struktūrą *modalinis veiksmažodis + bendratis*, pavyzdžiui, *galima*, *leidžia*, *reikia + manyti*, *pasakyti*, *pastebėti*, *pažymėti*, *sakyti*, *suskirstyti*, *teigti* (Lisauskaitė 2019, 153–155).

Saulius Damošius yra tyręs vertinimo raišką mokslinio stiliaus tekstuose (Damošius 2007). Autorius nustatė, kad mokslinio stiliaus tekstuose vartojami stereotipiniai autorinės kalbos įvadinių sakinių veiksmažodžiai, dažniausiai vartojamas veiksmažodis *rašyti* (23,6 proc.), toliau eina *teigti* (20,0 proc.), *sakyti* (14,5 proc.), *pastebėti* (6,5 proc.), *manyti* (5,1 proc.), *tvirtinti* (2,6 proc.) (Damošius 2007, 61). Autorinės kalbos įvadinio sakinio tariniu mokslinio stiliaus tekstuose paprastai eina veiksmažodžiai, kuriuos semantikos atžvilgiu galima išskirti į dvi grupes: veiksmažodžius, reiškiančius kalbėjimo veiksmą, priežastį bei tikslą, ir veiksma-

26 Tekstyną sudaro 763 moksliniai straipsniai (2010–2016 m.) iš 5 pagrindinių mokslo sričių (H000 – Humanitariniai mokslai, S000 – Socialiniai mokslai, P000 – Fiziniai mokslai, B000 – Biomedicinos mokslai, T000 – Technologijos mokslai), kurie buvo atrinkti iš Lietuvos akademinės elektroninės bibliotekos (eLABa).

žodžius, reiškiančius mąstymą arba psichinį procesą, kuris vyksta mąstymo ar kalbėjimo metu. Iš kalbėjimo veiksmažodžių dažniausias yra *teigti*. Teigdamas vienokią ar kitokią mokslinę tiesą, cituodamas kitų asmenų (subjektų) mintis, žodžius, autorius pats tuo neabejoja ir tam pritaria (kaip ir pats teigiantysis). Dar vartojami veiksmažodžiai *prisipažinti*, *pabrėžti*, *pareikšti*, *pažymėti*, *aiškinti*, nors jie tekstuose pasitaiko palyginti retai (Damošius 2007, 58).

Apibendrinamųjų daiktavardžių (kaip *dalykas*, *problema*, *faktas*, *esmė*) vartoseną gramatinėse konstrukcijose bei semantiką ir funkcijas tyrė Viltė Drūlienė (2012, 2014). Ji pastebėjo, kad tokios frazės kaip *svarbus dalykas tas, kad*; *kitas dalykas*; *dar vienas dalykas* vartojamos tekstui konstruoti: apibendrinti, tarsi įrėminti tai, kas sakoma, arba kurti vadinamąjį sakinio modalinį rėmą, taip pat jungti atskiras teksto dalis, nurodyti į tam tikras atkarpas, jas pabrėžti ir pan. (Drūlienė 2012, 93). Autorės teigimu, tekstas konstruojamas vartojant apibendrinamuosius daiktavardžius su parodomaisiais ir atskiriamaisiais įvardžiais (*šis*, *tas*, *tas pats*; *vienas*, *kitas*), prijungiamaisiais jungtukais (*kad, jog*) prie daiktavardžių prijungiant aiškinamuosius sakinio dėmenis, taip pat būdingos prielinksninės *dėl* konstrukcijos (Drūlienė 2012, 94). „Apibendrinamieji daiktavardžiai dažnai vartojami kaip rišlumo elementas susieti sakiniams ar teksto atkarpoms, be to, jais kreipiamas dėmesys į tai, kas bus sakoma ar jau pasakyta <…> Kitaip tariant, jie signalizuoja, kad tekste yra svarbi atkarpa, kuri apimama pasirinktu daiktavardžiu“ (Drūlienė 2012, 107).

Iš Lietuvos mokslininkų atliktų tyrimų dar reikia paminėti, kad Dalia Gedzevičienė yra analizavusi teisės mokslo darbų rankraščiuose vartojamus semantizmus (Gedzevičienė 2014). Inesa Šeškauskienė nagrinėjo mokslo kalbos metaforiškumą lietuvių ir anglų akademiniame diskurse (Šeškauskienė 2011, 2013). Prieš keletą metų Vilniaus universitete apgintame Vigilės Zurbaitės magistro darbe analizuotas sakytinis akademinis diskursas (Zurbaitė 2017).

Atskirai aptariama ir mokslinio stiliaus tekstų ar jų dalių struktūra. Čia paminėtini Birutės Ryvitytės darbai. Ji išanalizavo angliškų ir lietuviškų ekonomikos, kalbotyros ir medicinos mokslinių straipsnių įvado struktūrą (Ryvitytė 2003). Taikydama Swales'o retorinių ėjimų analizės modelį (Swales 1981, 1990) mokslininkė yra ištyrusi 50 lietuviškų ir 50 angliškų mokslinių recenzijų retorinę struktūrą, nustačiusi vertinimo funkcijas (Ryvitytė 2004). Jolanta Šinkūnienė savo studijoje yra aprašiusi ekonomikos, sociologijos bei kalbotyros ir literatūros mokslinių straipsnių įvadų struktūrą (Šinkūnienė 2014a, 48–77), tarpkultūrinius akademinių tekstų sandaros skirtumus (Mur-Dueñas, Šinkūnienė 2018).

Reikėtų paminėti darbus, kuriuose tiriami mokslo populiarinamieji straipsniai ar leidiniai. Viena iš autorių – Ona Petrėnienė. Ji analizavo įvairias raiškos priemo-

nes: palyginimus, metaforas, taip pat terminų aiškinimus (Petrėnienė 2003, 2010, 2013). Teresė Ringailienė tyrė humanitarinės srities mokslo populiarinamuosius straipsnius taikydama multimodalumo teoriją (Ringailienė 2013). Ji aiškinosi, kaip populiarinimo straipsniuose reiškiama autoriaus pozicija, kaip vartojami sąšvelniai, stiprinamieji žodžiai ir asmeniniai įvardžiai, kokios yra intertekstualumo ir interdiskursyvumo raiškos priemonės (citatos, parafrazavimas ir kt.), kokie raiškos skirtumai lyginant su akademiniu diskursu anglų kalba. Nustatyta, kad mokslo populiarinamuosiuose straipsniuose dažni stiprinamąją funkciją atliekantys veiksmažodžiai (*nurodyti*, *pagrįsti, pateikti*, *teigti, turėti*), būdvardžiai ir kt. žodžiai (*akivaizdus*, *esminis*), adverbialai (*būtent*, *ypač*, *labai*, *tikrai*, *nuolat*, *visada*, *visiškai*) (Ringailienė 2013, 182–183).

Visi aptarti lietuvių autoriai tiria mokslininkų (ekspertų) kuriamą mokslinį diskursą, stilių ar mokslinį tekstą. O besimokančiųjų diskursui dėmesio skiriama kur kas mažiau. Tyrimų, susijusių su besimokančiųjų akademiniu rašymu lietuvių kalba, yra nedaug, nors tokių tyrimų svarba ir nauda neabejojama.

Besimokančiųjų kuriamų akademinių tekstų struktūrą ir raišką yra aptarusi Zita Alaunienė (Alaunienė 2005). Vėliau ši mokslininkė kartu su bendraautoriumi taip pat yra nagrinėjusi metakalbos[27] elementus akademiniuose studentų tekstuose (Alaunienė, Valskys 2009). Apžvelgę baigiamuosius bakalauro ir magistro darbus, jie daro išvadą, kad studentų darbuose „daugiau pastangų dedama surašyti visus įvadinėms dalims būtinus atributus (elementus), o ne į specifinį metakalbėjimo būdą, teksto komponavimo ir siejimo priemones. Labai reta skaitytojo susidomėjimą keliančių metakalbinių pastabų“ (Alaunienė, Valskys 2009, 5). Teresė Aleknavičiūtė, nagrinėjusi lingvistikos srities bakalauro darbų įžangas anglų ir lietuvių kalbomis, pastebėjo nemažų struktūros ir lingvistinių skirtumų, atsirandančių dėl kultūrinių skirtybių bei egzistuojančių metodinių nurodymų (Aleknavičiūtė 2010).

Kituose darbuose atkreipiamas dėmesys į studentų rašto darbų (kursinių ir baigiamųjų) mokslinio stiliaus trūkumus. Pastebima, kad socialinių mokslų studentai „nesilaiko pagrindinių mokslinio stiliaus reikalavimų: aiškumo, tikslumo, glaustumo ir logiškumo, vartoja dviprasmybes keliančią leksiką; sudarydami sintaksines konstrukcijas, painioja priežasties ir pasekmės ryšius; tuščiažodžiauja; sakinį pradeda viena mintimi, o baigia kita ir pan.“ (Macienė 2018, 92). Atskirai aptariamos studentų raštingumo problemos, būdingiausios rašybos, skyrybos ir kalbos klaidos (Macienė, Rimkutė-Ganusauskienė 2014; Vaskelienė 2015).

27 „Metakalbos [čia suprantamos kaip kalba, kuria aiškinama rašomo teksto struktūra. – Pastaba autorių.] tyrimas svarbus teoriniu, ir ypač praktiniu požiūriu – siekiant tobulinti akademinius tekstus, mokant studentus tiriamojo darbo ir jo raiškos“ (Alaunienė 2005, 67).

2013–2014 m. Valstybinė lietuvių kalbos komisija įvertino aukštųjų mokyklų vadovėlių, magistro darbų ir daktaro disertacijų santraukų kalbą. Šis tyrimas parodė, kokia kalba bendrauja akademinė bendruomenė, kokios profesinės kalbos pagrindus universitetuose įgyja studentai, kartu išryškino lietuvių kalbos mokymo bendrojo ugdymo mokyklose trūkumus[28].

Iš šios lietuvių kalbai kaip mokslo kalbai skirtų darbų apžvalgos ryškėja, kad tyrėjai daugiausia dėmesio yra skyrę patyrusių mokslininkų ir ekspertų kalbai. Ji nagrinėta stiliaus požiūriu, analizuotos konkrečios mokslo kalbos leksinės raiškos priemonės, rišlumo priemonės, teksto modalumas ar intertekstualumas, ieškota būdingų sintaksės bruožų ar aprašyti tam tikri pragmatiniai mokslo kalbos aspektai. Studentų kaip pradedančiųjų mokslininkų kalba tyrinėta nedaug, o tyrimų tikslai labiau nukreipti ne į objektyvų aprašymą, bet į trūkumų išryškinimą. Todėl šia monografija tikimasi papildyti lietuvių kaip mokslo kalbos tyrimų lauką objektyviomis žiniomis apie besimokančiųjų mokslo kalbos vartojimo aspektus. Iš pateiktos apžvalgos taip pat matyti, kad stabiliųjų junginių vartosena mokslo kalboje taip pat nuosekliai nebuvo tirta, tad ir šiuo požiūriu atliktas tyrimas gali būti įdomus ir naudingas.

5. Metodinių leidinių apžvalga

Kaip minėta, studentų lietuviškai parašytų mokslo darbų lingvistinių tyrimų nėra gausu[29].Tačiau negalima pamiršti, kad Lietuvos aukštosiose mokyklose yra skiriama nemažai dėmesio didaktiniams specialybės kalbos vartojimo ir moks-

28 Plačiau žr. http://www.vlkk.lt/naujienos/kitos-naujienos/akademines-kalbos-tyrimas-rodo-zema-rastingumo-lygi.
Apie šį tyrimą ir studentų rašto darbų klaidas plačiau žr. jau minėtą straipsnį (Vaskelienė 2015, 77–84).

29 Čia reikia paminėti, kad angliškai parašytų studentų darbų kalbinių tyrimų, atliekamų Lietuvoje, esama visai nemažai, plg. Bikelienė 2008, 2009, 2012; Burneikaitė 2008, 2009; Grigaliūnienė, Bikelienė, Juknevičienė 2008; Grigaliūnienė, Juknevičienė 2011; Juknevičienė 2008, 2009, 2013; Šeškauskienė 2008, 2010 ir kt. Pavyzdžiui, Nida Burneikaitė aptarė vidines teksto nuorodas kalbotyros magistro darbuose anglų kalba. Ji nustatė, kad dažniausiai vartojamos nuorodos į pavyzdžius, o rečiausiai – į visą darbą (Burneikaitė 2009). Inesa Šeškauskienė atskleidė, kad lietuviai, besimokantys anglų kalbos kaip specialybės, savo produkuojamuose tekstuose aktyviai vartoja sąšvelnius, jų dažnumas atitinka patyrusių mokslininkų tekstuose nustatytas sąšvelnių vartojimo tendencijas (Šeškauskienė 2008). Bernotienė tyrė reliacinę akademinio diskurso struktūrą – leksines reliacines priemones, klišes, laipsniuojamuosius būdvardžius, prieveiksmius, jungiamuosius žodžius, įterpinius, jungtukus, įvardžius ir kitus požymius: emfatines konstrukcijas, vardijimą, gradaciją, atsižvelgdama į funkcinius ir stilistinius aspektus (Bernotienė 2012).

linių tekstų rašymo nurodymams. Tokie nurodymai paprastai būna suformuluoti įvairių aukštųjų mokyklų dėstytojų parengtuose metodiniuose leidiniuose, skirtuose platesniam besimokančiųjų ratui arba visų specialybių kokios nors konkrečios aukštosios mokyklos studentams (pavyzdžiui, Akelaitis, Pečkuvienė, Žilinskienė 2009; Celiešienė, Džežulskienė 2009; Kazlauskienė, Rimkutė, Bielinskienė 2010), arba yra siauresnės aprėpties ir skirti studijuojantiems kokią nors studijų programą ar kryptį (pavyzdžiui, psichologijos specialybės studentams (Erentaitė, Žukauskienė 2011), ekonomikos bakalauro studijų programos studentams (Fominienė, Jatuliavičienė, Gaižauskas 2016); studijuojantiems Karo akademijoje (Maslauskaitė 2008), vadybos ir viešojo administravimo specialybių studentams (Dačiulytė, Jagminas, Nefas 2013), lietuvių filologijos studentams (Rutkauskas, Plakys, Sūdžius 2011; Rutkienė 2015; Viliūnas, Koženiauskienė 2000), studijuojantiems lietuvių literatūrą (Bončkutė 2006; Satkauskytė 2002)[30]. Gali būti vienos studijų pakopos studentams skiriami leidiniai arba ir bakalauro, ir magistro tam tikros specialybės studentams skirti nurodymai, pavyzdžiui: „Mokomoji metodinė knyga skiriama Vilniaus universiteto geografijos bakalauro bei geografijos ir kraštotvarkos magistro studijų programų studentams“ (Kavaliauskas, Dumbliauskienė 2015, 2).

Metodinės priemonės skiriasi ir apimtimi, ir išsamumu. Tai gali būti tik trumpi nurodymai, pavyzdžiui, „Socialinių mokslų akademinio darbo rašymo principai trumpai“[31], ir keliasdešimties ar daugiau puslapių metodinės priemonės ar mokomosios knygos, ir vadovėliai. Pavadinimai taip pat skirtingi. Dažniausiai į pavadinimus įeina „metodiniai nurodymai“, „metodinės rekomendacijos“, „metodiniai patarimai“, „darbų rengimo metodika“ ir pan., pavyzdžiui, „Referatų ir baigiamųjų darbų (kursinių, bakalauro, magistro) įforminimo metodiniai patarimai“ (Malakauskienė, Istomina, Razbadauskas 2008). Bet yra ir įvairesnių pavadinimų: „Gamtos mokslų katedros studentų kursinių ir baigiamųjų darbų bendrųjų reikalavimų aprašas“ (Pilkaitytė, Dailidienė, Jankauskienė, Karaliutė 2017), „Sveikatos mokslų fakulteto studentų mokslinių darbų bendrosios nuostatos“ (Kirkutis 2003), „Reabilitacijos krypties mokslinių darbų rengimas“ (Sučylaitė, Kavaliauskienė, Radžiuvienė, Jacikevičius, Radzevičienė 2017). Didaktinėse knygose aiškinama ir mokslinių tyrimų metodologija bei metodai (Kardelis 2016), informacijos paieškos būdai[32] (Šarlauskienė 2014) ir kt.

30 Čia paminėti tik keli pavyzdžiai iš daugybės parengtų tokio pobūdžio leidinių.

31 Celešiūtė 2015, žr. http://ingrida.palepe.eu/wp-content/uploads/2015/10/Akademinio-darbo-ra%C5%A1ymo-principai-trumpai-celesiute.pdf

32 https://www.lmba.lt/sites/default/files/2-modulis.pdf

Skiriasi ir metodinėse priemonėse taikomos didaktinės strategijos. Paprastai visose yra aprašomi darbui keliami struktūros ir turinio reikalavimai, tačiau daugumoje leidinių tokie nurodymai yra deskriptyvaus pobūdžio. Tik kai kuriose metodinėse priemonėse taikomi griežtesni aprašymo metodai, juose formuluojami reikalavimai. Pavyzdžiui, štai kaip formuluojami įvado rašymo žingsniai:

> *Darbo įvade privalu pristatyti darbo temą.*
> *Įvade privalu atskleisti bei pagrįsti pasirinktos darbo temos aktualumą.*
> *Įvardijus temą ir jos aktualumą, įvade reikia apibrėžti darbo tyrimo objektą.*
> *Kitas labai svarbus žingsnis – apibrėžti ir suformuluoti darbo tikslą.*
> *Apibrėžus baigiamojo bakalauro darbo tikslą, išskiriami darbo uždaviniai.*
> (Černevičiūtė, Jaškūnienė, Kirtiklis, Mickevičius 2014, 14–15).

Kai kurie autoriai renkasi mokymo iš paprastai daromų klaidų metodiką. Tokia metodika taikoma Aušros Maslauskaitės mokomojoje knygoje „Mokslo tiriamojo darbo metodologiniai pagrindai“, pirmiausia skirtai Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademijos studentams. Nemažą jos dalį sudaro skyrius „Akademinis raštingumas“, jame pateikiami akademinio darbo rašymo principai ir taisyklės, mokslinio teksto pastraipos struktūra, bet duodama ir akademinių darbų klaidų pavyzdžių, tarkim: rašoma ne moksliniu stiliumi, dėstomi ne argumentai, o asmeninė nuomonė, argumentas grindžiamas netinkamais informacijos šaltiniais, nėra nuorodų į informacijos šaltinį, rašoma netiksliai, per daug minčių viename sakinyje, pastraipoje pateikti keli nesusiję teiginiai, pastraipos tarpusavyje nesujungtos ir t. t. (Maslauskaitė 2008, 24–35). Per blogus ir pataisytus pavyzdžius rašyti akademinį tekstą taip pat moko Dačiulytė, Jagminas, Nefas (2013, 19–22), pateikdami tinkamų ir netinkamų darbų pavadinimų, tinkamai ir netinkamai aprašyto temos aktualumo pavyzdžių ir pan., pavyzdžiui: *Temos formulavimas. <…> Netinkamas pavadinimas: Demokratijos vystymo problemos valstybės demokratinėse institucijose. Kodėl? Pasakyta skambiai ir deklaratyviai, bet neįmanoma kursiniame darbe ištyrinėti visų demokratijos vystymo problemų, dargi neįvardintos valstybės institucijose. Tinkamas pavadinimas: Demokratijos instrumento – piliečių dalyvavimo skatinimas Lietuvos aplinkos apsaugos ministerijoje* (Dačiulytė, Jagminas, Nefas 2013, 19).

Sąvokų apibrėžimo bei šaltinių pasirinkimo klaidas parodo ir analizuoja Baltrušaitytė, Bučaitė-Vilkė, Rimaitė (2014), plg.: *Fundamentalus – tvirtas, solidus, patvarus, svarbus, esminis. Šiuo atveju aiškinamas terminas nėra teorinė sąvoka. Socialinis konfliktas – tai universalus ir būtinas visuomenės gyvenimo reiškinys. Šiuo atveju lieka nepaaiškinta, kas yra socialinis konfliktas* (Baltrušaitytė, Bučaitė-Vilkė, Rimaitė 2014, 12)

Regina Kvašytė ir Jurgita Macienė „Mokslinio darbo pradmenyse“ (2010), remdamosi studentų darbuose dažnai daromomis klaidomis, *ex negativo* suformuluoja nurodymus, kurių reikia laikytis, pavyzdžiui, rašant išvadas: „NEDERA: 1. Rašyti abstrakčias, per daug plačias, nesusijusias su gautais rezultatais išvadas. 2. Kalbėti apie dalykus, tiesiogiai nesusijusius su atliktu ir aprašytu tyrimu. 3. Cituoti kitų autorių minčių (turi būti daroma tekste). 4. Kartoti darbo tikslo, uždavinių, sąvokų apibrėžimų. 5. Minėti daug įvairių pavyzdžių. 6. Pateikti lentelių, paveikslų (Kvašytė, Macienė 2010, 45).

Apžvelgiant metodinėse priemonėse aptariamus mokslinio darbo rašymo aspektus, reikia pasakyti, kad jose daugiausia kalbama apie darbo turinį ir struktūrą, loginę minčių dėstymo ir analizės aprašymo eigą, išvadų pagrįstumą[33], akademinės literatūros naudojimo, citavimo, perfrazavimo principus bei sunkumus ir daug mažiau dėmesio skiriama konkretiems kalbiniams patarimams rašomam tekstui. Tuose metodiniuose nurodymuose, kur kalbiniai dalykai vis dėlto yra kiek plačiau aptariami, daugiausia dėmesio tenka taisyklingos ir netaisyklingos vartosenos klausimams[34], kalbama apie atskirų gramatinių ir semantinių kategorijų gramatinės raiškos galimybes ir daromas būdingas klaidas (iliustratyvūs šiuo požiūriu yra, pavyzdžiui, Celiešienės, Džežulskienės (2009) vadovėlio poskyrių pavadinimai: *Subjekto raiška, Objekto raiška, Tikslo raiška, Nuolaidos raiška, Požymio raiška* etc. (Celiešienė, Džežulskienė 2009, 142–189) ir pan. Daugiausia kalbininkų parengtuose leidiniuose abėcėliniu principu teikiama specialybės terminų ir vietovardžių kirčiavimo, pagrindinių gramatinių formų ir sintaksinių konstrukcijų norminės vartosenos, terminų taisyklingos darybos, pagrindinių matavimo vienetų simbolių, kompiuterijos terminų raidinių santrumpų, grafinių žodžių sutrumpinimų ir dalykinių raštų pavyzdžių (Barzdžiukienė, Celiešienė, Kaulakienė 2005).

Tačiau net ir tuose leidiniuose, kuriuose yra skirta dėmesio kalbos dalykams, nedažnai bent kiek išsamiau supažindinama su mokslo kalbai būdingomis bendro pobūdžio formuluotėmis, padedančiomis geriau organizuoti tekstą, išlaikyti loginę minties eigą ir atskleisti teksto struktūrą. Pavyzdžiui, Lina Rutkienė atkreipia dėmesį į tai, kad tikslus tinka reikšti bendratimi, išvardija paprastai

33 Metodinėse knygose dažniausiai aptariamas išvadų turinys. Kaip būdingą pavyzdį galima pateikti šį aprašymą: „Išvadose, nekartojant darbo skyrių apibendrinimų, remiantis atliktu darbu, pateikiamos svarbiausios darbo išvados. Nepatartina išvadas pateikti kaip pagrindinės (dėstomosios) dalies santrauką. Išvados ir pasiūlymai turi tiesiogiai atspindėti darbo pradžioje iškeltus darbo uždavinius“ (Fominienė, Jatuliavičienė, Gaižauskas 2016, 10).

34 Tą rodo ir kai kurių leidinių pavadinimai, plg. Kazlauskienė, Rimkutė, Bielinskienė 2010: *Bendroji ir specialybės kalbos kultūra*.

taikomų metodų pavadinimus (Rutkienė 2015, 128–129). Panašių nurodymų yra ir autorių kolektyvo vadovėlyje (Kazlauskienė, Rimkutė, Bielinskienė 2010, 246–247). Dalios Satkauskytės metodiniuose nurodymuose lietuvių literatūros studentams yra skyrius „Bendriausi reikalavimai studentų rašto darbams". Jame išdėstyti pagrindiniai principai: „Studentų rašto darbai yra neutralaus dalykinio stiliaus rašiniai. Pagrindiniai šio stiliaus reikalavimai – logiškumas, aiškumas, konkretumas, nuoseklus minties dėstymas" (Satkauskytė 2002, 7), taip pat pateikiamos rekomendacijos formuluotėms: „skyrių ir poskyrių formuluotės turi būti tikslios, aiškios ir glaustos, aiškiai rodyti, koks problemos aspektas viename ar kitame skyriuje bus aptartas" (Satkauskytė 2002, 12). Tiesa, pačių formuluočių pavyzdžių iš esmės nesiūloma.

Vis dėlto esama ir tokių leidinių, kuriuose yra kiek daugiau ir konkretesnių patarimų, skirtų vienam ar kitam rašomo mokslinio darbo žingsniui įvardyti. Darbo tikslui formuluoti tinkamų, apibendrintų frazių modelių pavyzdžių pateikia Paulius Kavaliauskas ir Marytė Dumbliauskienė, pavyzdžiui: *nustatyti (įvertinti) N-sios teritorijos (objekto) vystymo potencialą*, *padėti optimizuoti N-sios teritorijos (objektų) naudojimą (apsaugą)*, *pagerinti N-jo tipo objektų išdėstymą, padėti spręsti teritorinius socialinius (politinius, ekonominius, ekologinius) konfliktus*, *parengti N-sios teritorijos tvarkymo projektą (modelį)*, *prisidėti prie N-sios mokslo krypties plėtojimo šalyje*, *suformuoti N-jo reiškinio (objekto) tyrimo metodologiją*, *parengti N-jo tipo teritorijų (komponentų, objektų) tyrimo metodiką*, *optimizuoti N-jų reiškinių kartografavimą (žemėlapių sudarymą*, *apibendrinti N-sios krypties pažinimo raidą* ir t. t. (Kavaliauskas, Dumbliauskienė 2015, 18).

Šiek tiek daugiau specialios mokslo darbui tinkamos raiškos pavyzdžių pateikiama Rūtos Dačiulytės, Jono Jagmino, Sauliaus Nefo „Kursinių, bakalaurinių ir magistrinių darbų rengimo metodiniuose nurodymuose", skirtuose studijuojantiesiems politiką, vadybą ir viešąjį administravimą: „Patartina uždavinius formuluoti veiksmažodžių bendratimis – *išanalizuoti*, *ištirti*, *palyginti*, *apibrėžti*, *apibendrinti*, *įrodyti*, *parodyti*, *rasti*, *nustatyti*, *išsiaiškinti*, *nustatyti tarpusavio ryšius*, *sukurti modelį*, *įrodyti*, *atlikti prognozę*, *išryškinti*, ir pan." (Dačiulytė, Jagminas, Nefas 2013, 22).

Taikomosios sociologijos magistro studijų studentams skirtame leidinyje irgi pateikiamos kelios konkrečios siūlomos temų, uždavinių formuluotės, nurodoma jų raiška, pavyzdžiui: „Darbo uždaviniai paprastai atspindi teorinę (pavyzdžiui: *įvardyti esminius biomedicinos modelio aspektus*; *išsiaiškinti neprofesionalaus žinojimo vaidmenį sveikatos priežiūros procese*) ir empirinę (pavyzdžiui: *taikant trianguliacijos metodą, atskleisti mokslininkų bendruomenei būdingas kūrybinio darbo sąlygas ir jų sąsajas su subjektyvia mokslininkų sveikata*) darbo

struktūrą. Darbo uždavinių formuluotėse vartojami tokie veiksmažodžiai: *atskleisti*, *apibūdinti*, *nustatyti*, *nagrinėti*, *analizuoti* ir pan.“ (Baltrušaitytė, Bučaitė-Vilkė, Rimaitė 2014, 10).

Reginos Kvašytės ir Jurgitos Macienės mokomojoje knygoje „Mokslinio darbo pradmenys“ taip pat gana daug dėmesio skiriama studentų mokslo darbų kalbinės raiškos klausimams ir pateikiama įvairių tokios raiškos pavyzdžių, kurie imami iš Šiaulių universiteto dėstytojų paskelbtų straipsnių, taip pat jų vadovautų studentų darbų. Teigiama, kad svarbiausias mokslinio teksto kalbos aktas – ką nors *ištirti*. Jį turi papildyti kiti kalbos aktai, kuriuos tekste atspindi raiška – tinkamai parinkti veiksmažodžiai, pavyzdžiui, *argumentuoti*, *pagrįsti*, *įrodyti*, *parodyti*, *interpretuoti*, *tirti*, *vertinti* ir iš jų sudaryti daiktavardžiai (Kvašytė, Macienė 2010, 19). Taip pat pabrėžiama, kad mokslinio stiliaus tekstas dažniausiai rašomas beasmene forma, pavyzdžiui: *Apklausus respondentus, paaiškėjo…*; *Išanalizavus duomenis*, *galima teigti…*, *Apibendrinant atliktą tyrimą, galima daryti išvadą…* ir pan. (Kvašytė, Macienė 2010, 20). Viena iš sintaksinių kalbos priemonių yra loginės sintaksinės konstrukcijos. Jos ypač išryškėja sudėtiniuose jungtukiniuose sakiniuose, kai šalutinis dėmuo turi prijungiamuosius žodžius (*kuris*, *kas*, *koks*, *kada*), ypač jungtukus (*kad*, *kai*, *nes*, *nors*, *jei*, *jog*), taip pat gali turėti sujungiamuosius jungtukus (*ir*, *o*, *bet*, *tačiau*) arba atliepiamuosius žodžius (*tas*, *toks*, *tada*), pavyzdžiui: *Ne tik <…>, bet dar; Kai <…>, tai <…>; Nors (ir) <…>, bet (tačiau, vis dėlto) <…>; Kas <…>, tas <…>* (Kvašytė, Macienė 2010, 21). Tiesa, didesnis dėmesys atkreipiamas į formaliąją raišką, jų fukcijoms dėmesio skiriama mažiau, dar plg. Kvašytė, Macienė 2011.

Gana išsamiai rašto darbų raiška aptariama Vilmos Žydžiūnaitės mokomojoje knygoje „Baigiamojo darbo rengimo metodologija“ (2011), skirtoje aukštojo mokslo institucijų studentams, studijuojantiems sveikatos ir socialinius mokslus. Čia pateikiama ne tik pastabų apie struktūrines darbo dalis, konkrečius santraukos, įvado, turinio ir kt. parametrus ar pavyzdžių, kaip turi būti pagrįstas tyrimo aktualumas ar naujumas, suformuluojama tyrimo problema, kokius tyrimo uždavinius prasminga išsikelti baigiamajame darbe, bet ir aptariamos netinkamos temos formuluotės, mokoma, kokie turi būti teorinės dalies skyrių pavadinimai. Teigiama, kad „[a]ktyvieji veiksmažodžiai, vartotini tikslo formuluotėse, yra šie: *pagrįsti*, *nustatyti*, *vertinti*, *lyginti*, *atskleisti*, *sukurti*, *suformuoti*, *atskleisti*, *išryškinti*“ (Žydžiūnaitė 2011, 41). Kiekvienas tyrimo uždavinys turi prasidėti aktyviuoju veiksmažodžiu, o kiekvienas veiksmažodis turi savo „prasminį svorį“ (Žydžiūnaitė 2011, 44). Veiksmažodžiai, vartojami tyrimo uždavinių formuluotėse, yra tokie: *aiškinti*, *identifikuoti*, *diagnozuoti*, *nustatyti*, *apibūdinti*, *iliustruoti*, *lyginti*, *sudaryti*, *įvertinti*, *vertinti*, *nagrinėti*, *interpretuoti*, *modeliuo-*

ti, *schematizuoti*, *diferencijuoti*, *formuluoti*, *sudaryti*, *projektuoti*, *parengti*, *patikrinti*, *sukurti*, *atskirti*, *supriešinti*, *apibendrinti*, *sisteminti* (Žydžiūnaitė 2011, 44). Pateikiama ir konkrečių pavyzdžių, kaip įvardyti metodus: „*Pavyzdys.* **Tyrimo metodai**. Baigiamajame darbe taikyti tokie tyrimo metodai: *Duomenų rinkimo metodai – …., Duomenų analizės metodai – …*“ (Žydžiūnaitė 2011, 50).

Erikos Rimkutės ir Andriaus Utkos „Metodiniai patarimai rašantiems kalbotyros darbus Lietuvių filologijos bakalauro programos studentams“ (2012) pradedami bendrųjų mokslinių darbų apžvalga. Teigiama, kad mokslo kalbos sintaksei būdingos konstrukcijos, pabrėžiančios dėstymo logiškumą (pavyzdžiui: *pirma*, *antra*, *kita vertus*), įterpiniai (pavyzdžiui: *vadinasi*, *taigi*, *pavyzdžiui*), įprasti sudėtiniai jungtukiniai sakiniai, objektyvumą pabrėžia beasmenės ir pasyvinės konstrukcijos, pavyzdžiui: *Šioje darbo dalyje yra apibrėžiamas daugiareikšmiškumas apskritai. Toliau analizuojami smulkesni daugiareikšmiškumo tipai, pateikiama jų klasifikacija. Paaiškinama, kodėl darbo objektu pasirinktas morfologinis daugiareikšmiškumas*. Mokslinio stiliaus trūkumais laikoma: gremėzdiškos konstrukcijos, daiktavardžių gausa, nekonkretūs, neaiškūs ar netinkami žodžiai, tokie kaip: *didelė reikšmė*, *be galo svarbus*, *labai įdomus* (Rimkutė, Utka 2012, 6). Siūloma vengti metaforų, vertinamųjų žodžių, sutrumpintų formų, kategoriškų teiginių. „Rašant mokslinius darbus reikėtų vartoti žodžius *dauguma, dalis, daugiau nei pusė, nedaugelis* ir pan. Tačiau tokius apibendrinimus galima daryti tik tada, kai turima pakankamai medžiagos, įrodančios šiuos teiginius“ (Rimkutė, Utka 2012, 10). Be to, autoriai, remdamiesi Lotte Rienecker ir Peterio Stray'aus Jörgenseno knyga „Kaip rašyti mokslinį darbą“ (Rienecker et al. 2003, 244–245), atkreipė dėmesį į moksliniam tekstui būdingą metakalbą: metapastraipos rašomos skyrių pradžioje bei pabaigoje, jose paaiškinama, kas bus rašoma ar buvo parašyta (*Ankstesniame skyriuje buvo aptarta… Dabar belieka išanalizuoti*), metasakiniai nurodo skyriaus temą (*Šiame skyriuje bus nagrinėjama*). Taip pat metakalba parodomi loginiai ir semantiniai pastraipų ryšiai (*be to*, *todėl, kaip buvo minėta*), kalbos aktai (*toliau bus analizuojama*), kuriamos teksto ar literatūros nuorodos (*kaip minėta 3 puslapyje, žr. 1 priedą, kaip teigia X*), sustiprinamas ar įvertinamas teiginys (*akivaizdu, žinoma, turbūt, iš dalies*), išreiškiama autoriais reakcija (*stebina, galima paprieštarauti*) ir pan. (Rimkutė, Utka 2012, 9).

Pasiūlymų, kokios kalbinės priemonės padeda paprasčiau ir patogiau dėstyti mintis, organizuotai ir sistemingai pateikti žinias, formuluoti išsikeltą tikslą, yra ir Loretos Vilkienės „Lituanistų kalbinių tiriamųjų darbų rengimo gairėse“. Siūloma pasirinkti neveikiamosios rūšies veiksmažodžio formas, pavyzdžiui: *šiame darbe aprašomas tyrimas*, *išanalizavus duomenis buvo pastebėta* ir pan., reikėtų

vengti vertinamųjų žodžių, jų pertekliaus, pavyzdžiui: *didžiausias autoritetas*, *geriausias specialistas*, *puikus pavyzdys*, *labiausiai patinka* ir pan. Formuluojant tikslą rekomenduojama rinktis taikliausią veiksmažodį, pavyzdžiui: *tikslas – išanalizuoti, kokie požymiai būdingi... tikslas – nustatyti dėsningumus... tikslas – ištirti, kaip...* Studentams būna lengviau tikslą formuluoti kaip klausimą*: tikslas – atsakyti į klausimą, kaip / kas / kokie / kodėl / kokiu mastu...* (Vilkienė 2016, 1, 10).

Vienas iš naujausių leidinių – Vaidos Buivydienės, Raimundo Kirvaičio, Linos Rutkienės, Rasuolės Vladarskienės parengtas vadovėlis „Akademinė ir profesinė kalba: tekstų ypatybės ir kūrimas". Šiame vadovėlyje bandoma atskirti universalius dalykus ir aptarti konkrečių mokslo sričių panašumus ir skirtumus. Leidinys apima labai daug sričių: supažindinama su akademiniais tekstais, jų žanrais, viešųjų kalbų struktūra, informacijos šaltinių skirstymu, taisyklingumo reikalavimais, akademine etika ir kt. Taip pat kartu sudėta tiek rašytinei kalbai, tiek viešajai (sakytinei kalbai) rekomenduojamų dalykų. Paprastai viešųjų kalbų rengimo ir sakymo taisyklės pateikiamos retorikos vadovėliuose, o metodinės priemonės labiau orientuotos į kursinių, bakalauro ir magistro darbų struktūrą, kartais ir į gynimo pateiktis. Šiame vadovėlyje dėmesys skiriamas mokslinio teksto kūrimui ir taisyklingumui bei sakytiniam akademiniam diskursui: autoriai išryškina jungčių, arba siejamųjų žodžių, frazių ir sakinių, kurie parodo minčių ryšius (apibendrina, pabrėžia, supriešina, lygina ir kt.), specifiką pristatant mokslinį tyrimą ir jo rezultatus. Pavyzdžiui, yra jungčių, kurios parodo tam tikros minties reikšmę, nes kalbėtojas žino, kuri mintis yra svarbiausia: *Dabar aš pereinu prie svarbiausio dalyko. … Pirmiausia… Kitas svarbus klausimas yra …* Lyginimas reiškiamas frazėmis: *kuo…*, *tuo…*, *… panašiai kaip ir ...*, *lygiai kaip ir … Palyginkime…*; išskyrimas, apribojimas: *tiktai…*, *išskyrus tai*, *… , tiesą sakant*, *… vis dėlto*; papildymas: *šalia to…*, *beje*, *…, be to*, *…*; supriešinimas: *antra vertus…*, *kita vertus...*, *priešingai… tačiau…* Grįžtant prie savo teiginio sakoma: *kaip paaiškėjo iš …*, *kaip jau minėjau ...*, o apibendrinant: *kitaip tariant ...*, *kaip matome*, *..., iš viso ...* Taip pat pateikiama abejonės (*galbūt...*, *galimas daiktas*, *atrodo*), įsitikinimo (*neabejotinai*, *aišku*, *savaime suprantama*, *be abejo*), vertinimo raiška (Buivydienė, Kirvaitis, Rutkienė, Vladarskienė 2019, 62–63). Tai bene vienintelis vadovėlis, kuriame išsamiau aptariamos frazių funkcijos, tiesa, sakytiniame diskurse.

Iš apžvalgos matyti, kad studentams skirtose akademinio rašymo mokymo priemonėse (metodiniuose nurodymuose) didelis dėmesys skiriamas darbo struktūros ir turinio dalykams, o kalbinis, tinkamo formulavimo aspektas, kuris – kaip minėta įvadiniame skyriuje – yra ne mažiau svarbus akademiniame diskurse, yra aptariamas tik kai kuriuose darbuose, ir jam skiriama mažai dė-

mesio. Iš tiesų, tinkamai parinktos kalbinės priemonės yra ne tik būdas atskleisti teksto struktūrą ir rišliau bei aiškiau aprašyti tyrimo objektą ir išdėstyti rezultatus, bet ir įrankis, padedantis ir skatinantis mąstyti apie tai, kas daroma tyrimo metu, kokių klausimų kyla, kokių atsakymų ieškoma, kokios yra reiškinių priežastys ir pasekmės. Kitaip sakant, turinio ir teksto struktūrai atskleisti tinkamos leksinės priemonės verčia tą struktūrą visų pirma apgalvoti ir sukurti, surūšiuoti ir sugrupuoti mintis. Todėl ir kilo praktinis tikslas – pateikti studentams struktūruotą frazių, reikalingų rašant mokslinį tekstą, sąvadą, kurio medžiaga, viena vertus, būtų jiems pagalba rašant savo baigiamuosius ar kitus mokslo darbus, o, kita vertus, padėtų ir aiškiau mąstyti apie tai, ką ir kodėl jie savo darbuose rašo.

II. TYRIMO PROBLEMATIKA, TIKSLAI IR MEDŽIAGA

LINA PLAUŠINAITYTĖ
SKAISTĖ VOLUNGEVIČIENĖ
VILMA ZUBAITIENĖ

1. Fraziškumo principas. Frazemos ir leksinės sekos santykis

Šio tyrimo metodinį pagrindą sudaro keletas nuostatų, susijusių su kalbos egzistavimo formomis ir jos vartojimu apskritai ir su akademinės kalbos specifika. Bene svarbiausia jų – tai kalbos fraziškumo principas, kuris pastaruoju metu jau visuotinai pripažįstamas kaip vienas iš esminių kalbos bruožų: „It is now largely accepted, that language is largely formulaic in nature, and that phraseological competence is an important part of native-like, fluent and idiomatic, language use" (plg. Paquot, Granger 2012, 3)[35].

Fraziškumo tyrimų raidą yra apžvelgusios autorės Sylviane Granger ir Megali Paquot (2008, 27–49). Šios srities tyrimų santrauka pateikta Ritos Juknevičienės darbuose (Juknevičienė 2011 ir Juknevičienė 2017, 14–23)[36]. Fraziškumo idėjos įsitvirtinimas (ir atitinkamos srities tyrimų plėtra) siejamas visų pirma su britų tekstynų lingvistikos pradininko Johno Sinclairio (1991, 1996) suformuluotomis idėjomis apie fraziškumą. Anot Sinclairio, ikitekstyninėje kalbotyroje beveik nėra išsamių leksinės struktūros aprašymų. Leksikos tyrinėjimai dažniausiai apimdavo pavienių žodžių analizę arba lengvai pastebimų ir kalbos sraute išsiskiriančių frazeologizmų, klišių, posakių ir patarlių tyrinėjimus, tačiau beveik nebuvo aiškinami vidinės žodyno sąrangos dėsningumai (Sinclair 2000, 192). Leksikos tyrimų įžvalgos paskatino kalbininkus keisti požiūrį. Žodį pasiūlyta keisti platesnės apibrėžties *leksiniu vienetu*, kurį gali sudaryti daugiau negu vienas žodis ir kuris turi savo specifinę reikšmę (Sinclair 2004, 133). Tirdamas kolokacijas Sinclairis taikė keturių žodžių ribą, t. y. tiriamojo žodžio kolokatai gali būti nuo jo nutolę per keturis žodžius į kairę ar į dešinę (1991, 117; 2004, 141). Kaip teigia Sinclairis, „jau gerokai nutolome nuo požiūrio, skelbusio, jog žodis yra reikšmės vienetas. Visų pirma, pastebime, jog kad ir kaip ribotumėme reikšmės vienetą, visada išlieka sąsajos, tarsi aštuonkojo čiuptuvai nusidriekiančios į aplinkinį kontekstą, kuris grindžia ar pakreipia atranką. Tad tenka pripažinti, jog pirminės reikšmės vienetas yra frazė, bet ne žodis; žodis tėra frazę ribojantis veiksnys, ir jis neturi jokio kito statuso aprašant reikšmę" (2008, 409)[37].

35 Pastebėjimų, kad kalbos žodžiai nebūtinai kaskart iš naujo turi būti jungiami į konstrukcijas, bet kai kurios konstrukcijos yra tiesiog įsimenamos ir atkuriamos iš atminties kaip vienas leksikono elementas, jau būta ir XIX a. (plg. Alison Wray pateikiamą trumpą istorinę apžvalgą (2002, 7–8) ir teorinį fraziškumo kaip vieno iš kalbos egzistavimo principų pagrindimą (2002, 10–19).

36 Kolokacijų, frazinių veiksmažodžių, idiomatinių frazių ir leksinių samplaikų dažnumą anglų kalboje, remdamasi tekstynais, lygino Laura Vilkaitė (2016).

37 „We have come a long way from the presumption that, mostly, the word is the unit of meaning. First, we note that, however we circumscribe the unit of meaning, there will be connections like

Vokiečių lingvistikoje nemažą įtaką fraziškumo tyrimams padarė mokslininko Franzo Josepho Hausmanno, skyrusio daugiausia dėmesio kolokacijų problemoms, darbai. Jis kalbotyroje pradėjo vartoti „kalbos pusfabrikačio“ (*halbfertiges Produkt der Sprache*) sąvoką (Hausmann 1984, 398), nusakančią įvairias iš atminties atkuriamas keliažodes kalbos struktūras. Tyrimuose anglų kalba paplitusios atitinkamos *prefabricated unit*, *prefabricated speech*, *preassembled unit* ir kt. sąvokos.

Viena iš pirmųjų lietuvių autorių, aprašiusi lietuvių kalbos stabiliųjų keliažodžių junginių formas, yra Rūta Marcinkevičienė (2010). Frazių, leksinių samplaikų ir įvairių kitų leksinių konstrukcijų paplitimo, vartosenos įvairiose kalbos atmainose, struktūrinės ir tipologinės frazių analizės tyrimų kol kas yra atlikta nedaug: apginta pora daktaro disertacijų (Jolanta Kovalevskaitė (2012), Skaistė Volungevičienė (2013)), paskelbta keletas mokslinių straipsnių, skirtų atskiroms junginių problemoms nagrinėti (Kalėdaitė 2000; Marcinkevičienė, Grigonytė 2005; Rimkutė 2006a, 2009, 2015; Volungevičienė 2010). Pastaraisiais metais publikuota darbų apie stabiliųjų junginių pateikimą leksikografijos veikaluose (Melnikienė, Jankauskaitė 2012; Plaušinaitytė, Volungevičienė 2016, 2018; Volungevičienė, Zubaitienė 2018).

Atskirai minėtini straipsniai, kuriuose tiriami frazeologizmų ir kolokacijų požymiai ir skirtys, jų atpažinimo kriterijai (Bielinskienė, Kovalevskaitė, Rimkutė, Vilkaitė 2017; Kovalevskaitė, Rimkutė 2017). Vykdant projektą „Pastovu“ sukurta internete prieinama *Lietuvių kalbos pastoviųjų junginių duomenų bazė*[38]. Joje pateikta apie 12 000 pastoviųjų junginių: kolokacijų ir frazeologizmų. Bazę sudaro tik dvižodžiai ir trižodžiai junginiai, pavartoti ne rečiau kaip 10 kartų DELFI.lt tekstyne. Taip pat sudarytas *Lietuvių kalbos kolokacijų žodynas*, kuriame pateikiama apie 13 tūkst. kolokacijų (ir keli šimtai frazeologizmų), kurių vienas iš dėmenų yra vienas iš 97 dažniausių į pastoviuosius junginius įeinančių bendrinių daiktavardžių. Žodyne pateikiami daiktavardžių kolokatai, suskirstyti pagal kalbos dalis ir sintaksinius ryšius[39]. Be to, projekto metu sukurtas stabiliųjų junginių atpažinimo įrankis[40].

Šio darbo idėja taip pat grindžiama įsitikinimu, kad kalboje, greta pavienių žodžių ir iš jų pagal poreikį sudaromų konstrukcijų, frazių ar sakinių, egzistuoja

tentacles stretching out to the surrounding cotext, supporting or modifying the selection. Then we have to concede that the normal primary carrier of meaning is the phrase and not the word; the word is the limiting case of the phrase, and has no other status in the description of meaning.“ (vertimas Juknevičienė 2011, 208).

38 http://resursai.mwe.lt/paieska/paprastoji

39 http://mwe.lt/projekto-rezultatai/zodynas/

40 http://resursai.mwe.lt/atpazintuvas

ir daugmaž pastõvios kalbinės struktūros ar leksiniai vienetai, kurie yra didesnės apimties nei vienas žodis. Tai įvairaus stabilumo kelių[41] ar daugiau žodžių junginiai, kurie čia apibendrintai vadinami frazemomis. Frazemos terminas XX a. antroje pusėje sukurtas rusų frazeologės Irinos Černyševos (1980) vadovaujantis analogijos principu pagal *fonemos*, *morfemos* ir *leksemos* terminus. Šis terminas jau gana seniai yra įsitvirtinęs vokiečių kalbotyroje (vok. *Phrasem*) kaip įvairių formų stabiliųjų junginių hiperonimas[42]. Tarptautinis frazeologijos žinynas *Phraseologie / Phraseology* (2007) (iš serijos *Handbücher der Sprach-und Kommunikationswissenschaft*), kurį rengia žinomiausių atitinkamos srities tyrėjų kolektyvai, taip pat siūlo ir vartoja terminą *Phrasem* (greta taip pat vartojamo termino *Phraseologismus*) kaip bendriausią ir tinkamą įvairiems stabilios formos žodžių junginiams apibūdinti (Burger et al. 2007, 2–3). Tokia reikšme terminas *Phrasem* vartojamas ir naujausiame, 2013 m. išleistame tos pačios serijos leidinyje *Sprache – Kultur – Kommunikation*. Frazemos sąvoką randame ir Sauliaus Lapinsko straipsniuose ir vadovėlyje, kur ji apibrėžiama kaip sintagminio tipo frazeologizmas (Lapinskas 2012a, b; 2013).

Tačiau vokiečių mokslinėje literatūroje esama ir kitokių terminologinių sprendimų. Kathrin Steyer siūlo vietoj įvairių frazeologizmų ir idiomų sąvokos vartoti dar bendresnį terminą *usuelle Wortverbindungen* (liet. *vartosenoje nusistovėję*, *įprastiniai žodžių junginiai*[43]), taip pabrėžiant šių žodžių junginių nustatymą iš vartosenos (naudojantis tekstynais), santykinį stabilumą ir daug didesnę įvairovę, negu aprėpia tradicinė frazeologijos terminija (plg. Steyer 2014, 9–33). Tokia *vartosenoje nusistovėjusio žodžių junginio* sąvoka nėra labai patogi, tad šioje monografijoje pasirinkta vartoti trumpiausią, bet jau pakankamai įsitvirtinusį terminą *frazema* kaip patį bendriausią terminą, apimantį įvairios struktūros, funkcijos, stabilumo ir idiomatiškumo laipsnio prasmingus žodžių junginius, kurių elementus sieja neatsitiktinis ryšys.

Taigi frazema čia vadinami visi tie junginiai, kuriuos intuityviai suvokiame ar pastebime kaip įprastus ir baigtinius, daugiau ar mažiau lengvai atkuriamus iš

41 Plačiau apie stabiliuosius junginius žr. Marcinkevičienė 2001, 81–98.

42 Vokiečių frazeologijos tyrėja Elke Donalies taip apibendrina svarstymus, kuri sąvoka geriausiai tinka įvairiems stabilios struktūros junginiams apibūdinti: *Als der in jeder Hinsicht geeignete Oberbegriff erscheint mir Phrasem* (Donalies 1994: 346). *Frazema* kaip apibendrinantis terminas vartojamas ir jos vėlesniuose frazeologijai skirtuose veikaluose (pavyzdžiui, Donalies 2005, 338–354).

43 Kovalevskaitė šį terminą vertina kaip kito vokiško termino *feste Wortverbindung* sinonimą ir verčia kaip „stabilusis žodžių junginys“ (Kovalevskaitė 2012, 125). Visgi sąvoką *usuell* Steyer pasirenka neatsitiktinai, bet norėdama pabrėžti vartosenos įprastumo aspektą ir taip atskirti jos vartojamą terminą nuo įprastinio *feste Wortverbindung*, arba stabiliojo junginio, kuris gali būti pagrįstas ir intuityviai juntamas ar žodyne užfiksuotas žodžių ryšys, bet nėra dažnas vartosenoje (Steyer 2014, 9–33).

atminties kaip vienetas ir atpažįstamus tekste (plg. angl. *perceptual salience* sąvoką, vartojamą Biber, Conrad, Cortes 2004, 372). Į frazemos aprėptį įeina įprasti ir nusistovėję leksemų deriniai (kolokacijos), perkeltinės reikšmės stabilūs žodžių junginiai (idiomos) ar rutininės formuluotės, susijusios su tam tikrais vartojimo kontekstais ir situacijomis. Frazemai paprastai yra būdinga tam tikra formos ir reikšmės (arba formos ir funkcijos ar vaidmens tam tikrame kontekste) vienovė, t. y. galima sakyti, kad ji sudaro tam tikrą struktūrinę-funkcinę visumą.

Lietuvių kalbotyroje terminas *frazema* taip pat jau yra pakankamai įsitvirtinęs. Šis terminas visų pirma aptinkamas vokiečių kalbotyros tradiciją pristatančių lingvistų darbuose, tiek skirtuose sinchroniniams, tiek diachroniniams kalbos tyrimams. Kalbos istorijos specialistė Ona Aleknavičienė frazemos sąvoką vartoja stabiliesiems junginiams pavadinti kaip frazeologizmo sinonimą ir papildomai išskiria frazeotekstemas – stabiliuosius sakinius (Aleknavičienė 2016, 17). Evalda Jakaitienė taip pat teikia frazemos sąvoką (2009), lietuvių leksikografijoje apimančią junginius.

Savo disertacijoje apie lietuvių kalbos samplaikas Kovalevskaitė frazemą apibrėžia kaip sustabarėjusią frazę ar sakinį, t. y. tokį sustabarėjusį kalbos vienetą, kuris sudarytas iš savarankiškų arba iš savarankiškų ir tarnybinių žodžių. Pasak autorės, frazema rečiau vartojama nebent vien tik iš tarnybinių žodžių sudarytiems junginiams apibūdinti (Kovalevskaitė 2012, 122). Be didesnių komentarų ir terminologinių apibrėžimų frazemos terminas vartojamas ir Erikos Rimkutės, Agnės Bielinskienės, Jolantos Kovalevskaitės ir Lauros Vilkaitės-Lozdienės tyrime aptariant lietuvių kalbos pastoviųjų junginių gramatinį variantiškumą (2019).

Apžvelgus mokslinę literatūrą matyti, kad frazemos sąvoka glaudžiai susijusi ir su *stabiliojo junginio* sąvoka. Tačiau reikia konstatuoti, kad stabilieji junginiai taip pat vadinami įvairiai. Vieni autoriai kalba apie stabiliuosius junginius, kiti juos vadina pastoviaisiais ar sustabarėjusiais. Štai Juknevičienė disertacijoje teigia, kad „bendrasis įvairių pasikartojančių žodžių junginių pavadinimas, apimantis kolokacijas, morfologines samplaikas ir frazeologizmus ar idiomas, yra *stabilieji (pastovieji) junginiai* (Rimkutė ir Kovalevskaitė 2008; Jakaitienė 2009)“ (Juknevičienė 2011, 49). Kaip matyti iš Kovalevskaitės disertacijoje pateiktų terminologinių svarstymų, lietuvių kalbotyrai tarsi ir turėtų būti artimesnis *stabiliojo junginio* terminas, o apie *pastoviuosius* ar *sustabarėjusius junginius* dažniau kalbama pristatant užsienio šalių tradiciją: anglų kalbos terminai *fixed (set) phrases*, *fixed expressions* į lietuvių kalbą verčiami kaip *sustabarėjusios frazės*, o kaip vokiečių kalbos termino *feste Wortverbindung* atitikmuo teikiamas *pastovusis junginys* (Kovalevskaitė 2012, 20). Kad ir koks terminas būtų pasirinktas, neabejotinai pabrėžiamas junginių pastovumas ir sustabarėjimas.

Daugiažodžių stabilių kalbos vienetų apibrėžtis, klasifikacija ir ribų tarp įvairių kategorijų nustatymas tebėra vienas iš painesnių šios srities tyrimų uždavinių. Mėginimų apibrėžti, kas yra daugiažodis stabilusis junginys arba frazema, yra ne viena dešimtis, lygiai kaip ir pavadinimų, kuriais tokius junginius mėginama įvardyti[44], ir požiūrių taškų, kuriais tuos junginius mėginama tirti[45]. Alison Wray (1999, 214–215), kalbėdama apie frazemų (jos vadinamų *prefabricated word strings*, *formulaic sequences*) vaidmenį kalbiniuose procesuose, skiria tris bendriausias jų funkcijas: frazemos pagreitina ir supaprastina kalbėjimo / teksto kūrimo procesą, padeda kalbinio proceso dalyviui pasiekti komunikacinių tikslų, t. y. prašyti, liepti ir pan. (tai vadinamoji sociointeraktyvioji funkcija), ir organizuoja patį komunikacijos procesą (diskurso organizavimo funkcija), t. y. išskiria ką nors kaip svarbų, susieja, atkreipia dėmesį ir pan.

Granger ir Paquot (2008, 42), remdamosi Haraldo Burgerio ir kitų autorių klasifikacijomis, frazemas pagal reikšmę ir atliekamą funkciją skirsto į tris kitokias kategorijas. Pirmoji – referencinės frazemos, įvardijančios ar nusakančios kokį nors turinį. Į šią kategoriją įeina leksinės ir gramatinės kolokacijos (pavyzdžiui, atitinkamai *heavy rain* ir *depend on*), idiomos, sudurtinį žodį atitinkantys žodžių junginiai (pavyzdžiui, *black hole*) ir panašūs vienetai. Kita kategorija – tai tekstinės frazemos, arba stabilūs junginiai, kuriais organizuojamas ir skaidomas reiškiamasis turinys, pavyzdžiui, sudurtinės prielinksninės konstrukcijos (*in addition to*, *with respect to*, *appart from*), sudėtiniai jungtukai (*so that*, *as if*) ir tokios nedalomos sintaksinės konstrukcijos (angl. *textual sentence stems*) kaip *the final point is...*, *another thing is...*, *it will be shown that*. Trečioji grupė – tai komunikacinės frazemos, kurios apima formules, skirtas konkretiems šnekos aktams realizuoti (*good morning*, *take care*, *you are welcome*), patarles bei požiūrį reiškiančias stabilias formuluotes (*attitudinal formulae*): *in fact*, *to be honest*, *it is clear that...*)[46]. Taigi, tiek frazemų formos, tiek ir jų funkcijų kalboje spektras yra labai platus.

Šiame darbe frazemos sąvoka bus vartojama pačia plačiausia prasme, kaip bendrasis terminas nusakant įvairios rūšies daugiažodžius vienetus. Tačiau tai

44 Anglų kalboje vartojamų pavadinimų įvairovę yra išnagrinėjusi Wray (1999, 214, 2002), ja iš dalies remiasi ir Juknevičienė 2011, 16, 33–37). Vokiečių kalbotyroje vartojamas skirtingas sąvokas keliažodžiams junginiams nusakyti yra aptarusi Donalies (1994, 334–346). Ši autorė taip pat vartoja *frazemos* (*Phrasem*) terminą kaip hiperoniminį įvairiems stabiliesiems žodžių junginiams nusakyti.

45 Plg. Biber, Conrad, Cortes 2004, 372; Juknevičienė 2017, 14–21. Lietuvių tyrimų apžvalgą ir skirtingas apibrėžtis bei sąvokas žr. Marcinkevičienė 2010.

46 Apie etiketo formules, t. y. pasisveikinimo, prašymo ir pan. raišką lietuvių kalboje rašoma Giedrės Čepaitienės monografijoje (Čepaitienė 2007).

nereiškia, kad visos įmanomos frazemų rūšys bus monografijos dėmesio centre – nagrinėjamų frazemų įvairovė priklauso nuo objektyvios tyrimo medžiagos, t. y. studentų darbų tekstynuose randamų stabilios struktūros junginių, kurie pagal savo reikšmę ir atliekamą funkciją tekste gali būti priskirti akademinei – mokslo, tiksliau, bendrajai mokslo – kalbai (žr. I.2 skyrių „Bendroji, arba kasdienė, mokslo kalba“).

Viena iš dažniausių frazemų rūšių yra kolokacija. Lingvistiniuose darbuose kolokacijos apibrėžiamos labai įvairiai. Jomis laikomi stabilūs junginiai, kuriuos sudaro du ar daugiau žodžių, dažnai vartojamų kartu. Vieni autoriai labiau akcentuoja kontekstines ar statistines kolokacijų ypatybes, kitiems tyrinėtojams būdingesnis leksikografinis požiūris į kolokacijas. Tokie lingvistai pabrėžia, kad kolokacijos turi būti gramatiškai taisyklingos, jos negali būti vien tik statistinės (Marcinkevičienė 2004, 739–740).

Halliday'us ir Hasan teigė, kad kolokacija yra „apibendrinamoji sąvoka, nurodanti kohezią, kuri randasi dėl vienu metu vartojamų vienaip ar kitaip tarpusavyje susijusių leksinių vienetų, dažnai atsiduriančių panašioje kalbinėje aplinkoje“ (Halliday, Hasan 1976, 287). Kolokacijos sąvoka siejasi su leksiniu junglumu[47] (Juknevičienė 2011, 20). Vokiečių tyrėjas Hausmannas kolokacijas apibrėžia kaip riboto junglumo žodžių junginius, paremtus tam tikromis semantinėmis taisyklėmis. Tai paprastai dvinariai žodžių junginiai, kuriuos sudaro *bazė* ir *kolokatorius*. Bazė – tai laisvasis junginio elementas, arba pagrindinis žodis, turintis savo reikšmę nepriklausomai nuo kito elemento ir nulemiantis kolokatoriaus, arba kitaip – priklausomojo žodžio, reikšmę junginyje. Bazėmis gali būti tik nepriklausomi autosemantiniai žodžiai, t. y. visų pirma daiktavardžiai, veiksmažodžiai ar būdvardžiai, o jų kolokatoriais yra prieveiksmiai. Kolokatorius – tarnybinis junginio elementas, savo reikšmę įgyjantis priklausomai nuo bazės. Kolokacija yra „įprasta, išmokstama, apibrėžiama ir išverčiama greitai ir be konteksto“ (Hausmann 2004, 311). Hausmannas teigia, kad tarp kolokacijų ir kitų žodžių junginių griežtos ribos nubrėžti neįmanoma (Hausmann 1985, 119). Idiomų pusėje riba kiek aiškesnė, o laisvieji žodžių junginiai ir kolokacijos dažnai susipina tarpusavyje (išsamiau apie tai žr. Volungevičienė 2013, 26–36). Kadangi – lygiai kaip ir kalbant apie stabiliuosius junginius ar frazemas – nėra bendros kolokacijos apibrėžties, frazeologijos tyrinėjimuose kolokacijos apibūdinamos kaip plataus spektro kontinuumas, apimantis laisvuosius junginius (angl. *write an essay*), ribotas kolokacijas (angl. *conduct / do research*) ir sustabarėjusius pasakymus (angl. *generally speaking*). Tačiau netgi ir laisvieji

47 Plačiau apie junglumą ir jo tipus, žr. Jakaitienė 2009, 61–65, Labutis 2002, 22–23, Sližienė 1994.

pasakymai vis tiek yra varžomi jų semantinės ir / arba sintaksinės aplinkos. Riba tarp laisvųjų pasakymų ir ribotų kolokacijų kartais yra visai nežymi ir sunkiai matoma (Ackermann, Chen 2016, 2). Kolokacijos yra lengvai atpažįstamos ir atkuriamos gimtakalbių vartotojų, bet dažnai sukelia sunkumų kalbą besimokantiems asmenims.

Greta *frazemos* ir *kolokacijos*, šiame darbe vartojama ir pati bendriausia *frazės* sąvoka bet kokiam prasmingam žodžių junginiui apibūdinti. Jau minėta, kad frazemos terminas laikomas hiperonimu įvairių rūšių daugiau ar mažiau stabiliems ir juntamai baigtinę formą turintiems junginiams ar konstrukcijoms apibūdinti ir jis vartojamas kalbant apie vienetus, „užkoduotus" kalbos sistemoje. O fraze galima būtų vadinti bet kokią frazemos realizaciją tam tikrame kontekste, kuriame frazema gali būti kiek pakeista, įgauti kokių nors papildomų, bet nebūtinų elementų ir kt. Be to, žodis *frazė* tradiciškai ir įprastai vartojamas ir tokiuose junginiuose kaip *daiktavardinė frazė*, *veiksmažodinė frazė*, kur taip pat reiškia tiesiog žodžių junginį (Pakerys 2014, 19). Daiktavardinių junginių (frazių) pagrindinį dėmenį sudaro daiktavardis, prie kurio gali būti jungiamas priklausomasis dėmuo[48], tam tikru aspektu galintis papildyti pagrindinį dėmenį, pavyzdžiui, būdvardis, įvardis, skaitvardis. Daiktavardinio junginio sąvoka yra laikoma grynai sintaksine, pabrėžiančia priklausomybės ryšius pačiame žodžių junginyje, o daiktavardinės frazės sąvoka labiau susijusi su daiktavardžio įtraukimu į platesnę semantinę-pragmatinę struktūrą, leidžiančią jam įvairiuose kontekstuose ir situacijose atlikti referentines funkcijas (Holvoet, Mikulskas 2006, 8).

Kiek kitaip terminas *daiktavardinė frazė* vartojamas *Lietuvių kalbos daiktavardinių frazių žodyno* (toliau – LKDFŽ) sudarytojų. Čia daiktavardinėmis frazėmis vadinamos automatiniu būdu išgeneruotos ir lingvistų peržiūrėtos prasmingos ir gramatiškai taisyklingos frazės, kurias sudaro bent vienas daiktavardis. Toks terminas atspindi ne tradicinį formalųjį žodžių junginių skirstymą (Labutis 1998), bet „keliažodžių vienetų atrankos principą: neįtraukti tie vienetai, kuriuose nėra daiktavardžių" (Rimkutė, Bielinskienė, Kovalevskaitė 2012, 4).

Terminas *frazė* šiame darbe vartojamas nespecifine reikšme kaip bet koks rišlus, tekste pavartotas (ar galintis būti pavartotas) pasakymas iš kelių žodžių, apimtimi galintis peržengti frazemos kaip sisteminio kalbos vieneto ribas. Frazė

48 Kadangi terminas *pagrindinis dėmuo* (palyginti su neutralesniu angliškiu *head*) labiau orientuotas į konstituentine struktūra pagrįstą sintaksinį modelį, kalbotyroje vartojami ir Axelio Holvoeto pasiūlyti terminai: *pradas* (pagrindiniam dėmeniui išreikšti) ir *priedas* (priklausomajam dėmeniui) (Holvoet, Mikulskas 2005).

iš esmės gali apimti ir visą gramatiškai rišlų sakinį. Tačiau šiame darbe frazėmis vadinami tokie junginiai, kurių struktūrinį pagrindą sudaro sustabarėję bei paprastai tą pačą funkciją turintys pasikartojantys keliažodžiai kalbos elementai (frazemos).

Nuo frazemų, kaip santykinai išbaigtą formą ir tam tikrą funkcinį vaidmenį arba reikšmę turinčių daugiažodžių sustabarėjusių kalbos vienetų, metodiškai reikia atskirti *leksinės sekos*, kitaip dar vadinamos *leksine samplaika* arba *žodžių pluoštu* (plg. Drūlienė 2012, 93–116; Kovalevskaitė 2012, 5–6) sąvoką. Leksinė seka, leksinė samplaika[49] (angl. *lexical bundle*) arba žodžių pluoštas apibūdina tekstynų lingvistikoje automatiniu būdu iš tekstyno išgaunamas tam tikru dažnumu vienas šalia kito atsiduriančių žodžių grupes, kurioms nebūtinas gramatinis, prasminis ar funkcinis išbaigtumas (Biber et al. 1999, Biber, Conrad, Cortes 2004, 376; Byrd, Coxhead 2010; Juknevičienė 2011, 18, remdamasi Biber et al. 1999). Remiantis Biber, Barbieri (2007, 269–271), leksines sekas galima trumpai charakterizuoti trimis kriterijais: dažnumas (jos labai dažnos), reikšmė (paprastai neperkeltinė ir lengvai suprantama iš atskirų žodžių reikšmių) ir struktūrinis neišbaigtumas (sekos paprastai sudaro didesnės frazės dalį, kurioje atlieka turinio pragmatinio „įrėminimo“ funkciją, t. y. nurodo tolesnio frazės turinio vaidmenį ar interpretavimo galimybę diskurse). Pasikartojančios žodžių sekos laikomos svarbiais diskurso „statybiniais blokais“ (angl. *discourse building blocks*) (Biber 2009)[50]. Kitaip tariant, *leksinės sekõs* sąvoka vartojama nusakyti vienetams, išgautiems taikant tam tikrą (automatinės analizės) metodą, bet nebūtinai visas tokiu būdu išgautas žodžių sekas bus galima laikyti frazemomis, turinčiomis daugiau ar mažiau baigtinę formą ir turinį (tokiomis kaip: *iš lentelėje pateiktų duomenų*, *kaip matyti iš pateiktų*, *atsakyti į šį klausimą*). Priešingai, daug automatiniu būdu išgautų sekų savo forma ir turiniu yra nebaigtinės[51] ir

49 Nuo šios sąvokos reikėtų atskirti *morfologinės samplaikos* sąvoką, kurią Rimkutė apibūdina taip: „Tai dvižodžiai ir ilgesni iš kaitomų ir nekaitomų kalbos dalių sudaryti sustabarėję junginiai, sudarantys sintaksiškai ir semantiškai nedalomą vienetą, pavyzdžiui: *kas nors*, *bet kur*, *anksčiau ar vėliau*, *taip pat*, *be galo*“ (Rimkutė 2006b, cit. iš Rimkutė 2009, 32). Plačiau apie jų atpažinimą ir klasifikavimą: Rimkutė, Jarašiūnaitė, Hamola (2005, 58–75), Kovalevskaitė, Rimkutė (2008, 117–152, 2010, 79–88).

50 „Although they are neither idiomatic nor structurally complete, lexical bundles are important building blocks in discourse. Lexical bundles provide a kind of pragmatic ‘head’ for larger phrases and clauses, where they function as discourse frames for the expression of new information“ (Biber, Barbieri 2007, 270).

51 Remiantis ankstesniais Biberio tyrimais (Biber et al. 1999, 995), Biber, Conrad, Cortes (2004, 277) rašoma, kad tik apie 15 proc. jų tirtų leksinių samplaikų iš sakytinės kalbos yra struktūriškai baigtinės konstrukcijos. Rašytiniame akademinės kalbos tekstyne tokių tik apie 5 proc. Didžioji dauguma samplaikų yra didesnių konstrukcijų, paprastai siejančių kelis objektus ar mintis, dalis.

jų prasmė kartais gali būti tik numanoma[52]. Nors Biberis savo tyrimais parodė, kad tam tikrą dažnumo ribą peržengiančios leksinės sekos pasižymi ne tik tam tikrais formos, bet ir funkciniais dėsningumais ir todėl pasiduoda klasifikacijai (Biber 2006a, 172: „... these frequent sequences of words turn out to be readily interpretable in both structural and functional terms"), visgi leksinės sekos ir frazemos ribos dažnai nesutampa. Seka dažnai yra didesnių prasmės vienetų sudedamoji dalis ir jos reikšmė iki galo atsiskleidžia būtent tokiame didesniame prasmės vienete. Sakykim, patekstyniuose dažnai pasitaikiusios keturnarės sekos *rezultatus galima teigti jog* (13 pavartojimo atvejų Fizinių mokslų patekstynyje) ir *rezultatus galima teigti kad* (10 pavartojimo atvejų Fizinių mokslų patekstynyje) yra didesnių tipinių mokslo kalbos frazių *atsižvelgiant į / apibendrinant / susumavus (gautus) rezultatus galima teigti kad / jog* dalis. Sekos *rezultatus galima teigti jog* funkcija „signalizuoti rezultatų apibendrinimą arba išvadas" labiau išryškėja didesnėje frazėje, kurios dalis ji yra. Tačiau galimi ir atvejai, kai sekos ribos sutampa su frazemos ar baigtinio pasakymo ribomis – toks sutapimas dažnesnis, kuo didesnė yra sekos imtis: penkianarė seka *iš lentelės duomenų matyti kad* (7 pavartojimo atvejai Fizinių mokslų patekstynyje) suvokiama kaip savo forma ir turiniu išbaigta frazė, skirta tolesniam turiniui atskleisti, t. y. sukuria nusakomam turiniui norimą ar reikalingą kontekstą. Tokią samplaikų funkciją Biberis taikliai vadina *a kind of discourse anchor* (2006, 172). Tokios sekos – tai toliau nusakomo turinio ar teiginio vietos ir vaidmens diskurse fiksuokliai.

Tad frazemos ir leksinės sekos skyrimas nėra vien teorinis mėginimas kaip nors apibrėžti, atskirti ar suklasifikuoti įvairios apimties tipinius mokslo kalbos pasakymus, bet metodikos dalykas: samplaikos arba sekos yra išgaunamos automatiškai, o frazemos – nebūtinai. Frazemos, frazės ir sekos santykio įvardijimas leidžia paaiškinti, kaip šiame darbe sugeneruoti ir tirti leksinių samplaikų ar sekų sąrašai yra susiję su praktinio viso projekto tikslo – studentų mokslo darbų rašymui reikalingų frazemų ir ilgesnių frazių sąrašo parengimo – įgyvendinimu. Studentų darbuose automatiniu būdu (plačiau apie metodiką ir automatinės analizės įrankių naudojimą žr. 3 šios dalies skyrių) aptiktos statistinės leksinės sekos leidžia identifikuoti už jų slypinčias frazemas kaip sisteminius kalbos vienetus. Rengiant metodinį studentams skirtą įrankį – frazių sąrašą arba frazyną – leksinių sekų ir jose slypinčių frazemų duomenynas buvo rankiniu

52 „Jeigu kolokaciją sudarantys žodžiai gali būti vienas nuo kito nutolę per kelis žodžius, tai leksinėmis samplaikomis laikomi tekste pagrečiui einantys du, trys, keturi ar daugiau žodžių" (Juknevičienė 2011, 24).

būdu pildomas ir plėtojamas taip, kad sekos bei frazemos įgytų baigtinę tekstinę formą. Šiame darbo etape kaip pagrindinis referencinis šaltinis buvo naudojomas mokslo kalbos tekstynas *CorALit*. Remiantis jame pateiktais duomenimis ir pačių autorių mokslinio darbo patirtimi (plačiau apie sąrašo kūrimo metodiką ir pildymą žr. penktoje dalyje „Akademinių frazių sąvadas“) sekų duomenyno pagrindu buvo sukurtas pagalbinis įrankis studentams (frazynas), kuris dėl savo aiškų didaktinį tikslą turinčios metodikos yra gana smarkiai nutolęs nuo vien automatiniu būdu nustatytos mokslinio tyrimo medžiagos.

2. Tyrimo tikslai ir uždaviniai

Šiuo tyrimu siekiama visų pirma papildyti Lietuvoje dar tik pradėtą plėtoti stabiliųjų junginių ir kitų leksinių konstrukcijų tyrimų sritį. VDU mokslininkai, remdamiesi Dabartinės lietuvių kalbos tekstyno duomenimis, yra parengę elektroninę daiktavardinių frazių žodyno duomenų bazę, VDU Kompiuterinės lingvistikos centre sukurtas stabiliųjų junginių automatinio atpažinimo įrankis, parengta pastoviųjų junginių (apimančių 97 dažniausius lietuvių kalbos žodžius) duomenų bazė ir žodynas. Tačiau mokslininkai kol kas daugiausia dėmesio skiria automatinės paieškos sistemų, bendrųjų tekstynų ir duomenų bazių bei sąrašų rengimui. O kokybinių tyrimų – lietuvių kalbos frazių, leksinių sekų (samplaikų) ir įvairių kitų leksinių konstrukcijų paplitimo, vartosenos įvairiose kalbos atmainose, struktūrinės ir tipologinės frazių analizės – kol kas yra atlikta nedaug. Leksinių sekų vartosena konkrečiose kalbos atmainose, įvairaus žanro tekstuose ar teksto dalyse beveik visai netyrinėta.

Šio tyrimo tikslas yra ištirti akademinių leksinių sekų dažnumą bei vartoseną pirmosios studijų pakopos įvairių specialybių studentų semestriniuose ir ypač baigiamuosiuose rašto darbuose. Studentų darbai tyrimui pasirinkti dėl kelių priežasčių. Visų pirma, tai yra visiškai netirta sritis, tad čia galima tikėtis naujų ir naudingų tyrimo rezultatų. Antra, monografijos autorės yra VU dėstytojos, kasmet vadovaujančios ne vienam baigiamajam bakalauro ar semestriniam rašto darbui, tad gerai išmano akademinio rašymo specifiką. Be to, trys iš mokslininkių dėsto specialybės kalbos ar mokslinio teksto kūrimo kursus Ekonomikos, Fizikos, Medicinos ir Teisės fakultetuose ir nuolat prašomos patarti akademinio rašymo klausimais. Trečia, dalis studentų rašto darbų teikiami elektroniniu būdu ir todėl jie yra gana patogiai prieinami kaip tyrimo šaltinis. Ketvirta, pirmosios studijų pakopos baigiamieji darbai nepriskiriami mokslo

darbams ir nepatenka į akademinės kalbos tekstyno (*CorALit*, www.coralit.lt) aprėptį[53].

Dar viena priežastis, skatinanti imtis šio projekto ir siekti juo ne vien mokslinio, bet ir praktinio tikslo, susijusi su dėstytojų ir darbų vadovų patirtimi, kuri rodo, kad studentams kyla nemažai sunkumų reiškiant mintis raštu, formuluojant hipotezes, temas, aprašant atliktus tyrimus, komentuojant gautus rezultatus ir teikiant išvadas. Dažnai studentų kalba yra nelanksti, raiška skurdi, jie linkę vartoti vis tuos pačius, ne visada taisyklingus junginius. Tą patvirtina ir VLKK atliktas magistro darbų ir daktaro disertacijų santraukų raštingumo tyrimas[54]. Todėl kilo sumanymas ne tik ištirti akademinio dalykinio rašymo srityje dažniausiai vartojamas leksines sekas, aprašyti jų tipus, pasiskirstymą, vartoseną ir įvardyti raiškos problemas, bet ir pasiūlyti studentams (ir visiems kitiems besidomintiems) akademinį rašymą palengvinantį atviros prieigos elektroninį įrankį – pagal teksto dalis bei kalbines intencijas struktūruotą ir anotuotą akademinių frazių sąvadą. Tokio akademiniam rašymui skirto įrankio lietuvių kalba dar niekas nėra kūręs, tad praktinis rezultatas užpildė esamą spragą. Kad tokie įrankiai vartotojams yra reikalingi, rodo kitų šalių patirtis. Sąvadas yra praktinis įrankis lietuvių studentams, rašantiems įvairaus pobūdžio darbus, bet juo gali naudotis ir kiti mokslo darbus rašantys asmenys, taip pat jis naudingas kaip konsultavimosi ar mokomoji priemonė lietuvių kaip užsienio kalbos besimokantiems studentams.

Buvo keliami tokie tyrimo uždaviniai:

1. Sudaryti medžiagos rinkimui ir tyrimams skirtą pirmosios pakopos studentų rašto darbų tekstyną, suskirstytą pagal penkias pagrindines mokslo sritis.
2. Remiantis tekstynu automatiškai atrinkti kiekvienoje mokslo srityje dažniausiai pasitaikančius žodžius, aprašyti jų formų vartoseną įvairiose kolokacijose, leksinėse sekose.
3. Automatiškai sugeneruoti labiausiai paplitusių sekų sąrašus su dažnumo nuorodomis.
4. Sukurti trinarių, keturnarių ir penkianarių dažnumo kriterijus atitinkančių sekų duomenyną.
5. Sugeneruoti bendrą sekų su mokslo srities pažymomis sąrašą ir atlikti jo kokybinę peržiūrą rankiniu būdu.

53 *CorALit* tekstynas buvo naudojamas tyrime kaip referencinis šaltinis lyginant akademinio žodžio, vienos ar kitos frazės paplitimą aukštesnio lygio akademiniame (moksliniame) diskurse. Tai padėjo nustatyti vartosenos panašumus ir skirtumus.

54 http://www.vlkk.lt/naujienos/kitos-naujienos/akademines-kalbos-tyrimas-rodo-zema-rastingumo-lygi.

6. Atlikti visapusišką pasirinkto, anglų kalbos sekų tyrimuose įprasto, ilgio (keturnarių) sekų analizę visuose patekstyniuose ir palyginti patekstynių rezultatus tarpusavyje; analizuoti sekas remiantis šiais kriterijais: a) sekų dažnumas, nustatant gausiausias grupes ir įvardijant daugiausia sekų turinčius patekstynius; b) sekose esanti leksika, įvardijant dažniausius žodžius ir žodžių formas bei gausiausiai pasitaikančias kolokacijas; c) sekų morfologinė struktūra, nustatant pagrindinius morfologinius modelius; d) sekų leksinė sandara, išskiriant pagrindinius leksinius sekų tipus ir jų variantus; e) sekų funkcijos tekste, remiantis šiame darbe sukurta sekų funkcijų klasifikacija.
7. Pristatyti praktinį vykdyto projekto rezultatą – iš tekstyno atrinktos medžiagos pagrindu ir remiantis kitais šaltiniais bei atliktais tyrimais parengtą interaktyvųjį atviros prieigos akademinės kalbos sąvadą.

3. Tekstynas, jo analizės įrankiai ir tiriamoji medžiaga

Studentų rašto darbų fraziškumui tirti pirmiausia reikėjo sukaupti tinkamos apimties tekstyną, nes iki šiol Lietuvoje gimtąja kalba rengtų pirmosios pakopos studentų rašto darbų tekstyno nėra[55]. Remiantis Lietuvių mokslo kalbos tekstyno *CorALit* (http://www.coralit.lt/) principais, iš pradžių buvo nutarta kaupti tekstus pagal 6 pagrindines mokslo sritis: H000 – humanitariniai mokslai, S000 – socialiniai mokslai, P000 – fiziniai mokslai, A000 – žemės ūkio mokslai, B000 – biomedicinos mokslai, T000 – technologijos mokslai (pagal Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos 2012 m. spalio 16 d. įsakymą Nr. V-1457 „Dėl mokslo krypčių patvirtinimo“[56]), ir skirstyti juos į atitinkamus patekstynius, nes

55 Yra apginta disertacijų, kurių autoriai kaupė ir tyrė užsienio kalba rašančiųjų darbus, pavyzdžiui, Juknevičienė yra sukaupusi VU Anglų filologijos bakalauro pirmojo kurso studentų rašinių tekstyną, kurio dydis 92 050 žodžių, bei trečiojo ir ketvirtojo kurso studentų rašinių tekstyną, kurio dydis 137 004 žodžiai. VU Vokiečių filologijos katedroje yra sukauptas studentų germanistų baigiamųjų darbų tekstynas.

56 Projekto vykdytojoms yra žinoma, kad 2019 m. vasario 6 d. įsigaliojo Lietuvos Respublikos Švietimo ir mokslo ministerijos įsakymas „Dėl mokslo krypčių ir meno krypčių klasifikatorių patvirtinimo“ Nr. V-93, kuriame išskirtos šešios mokslų sritys, tačiau kiek pakito jų pavadinimai ir persiskirstė sritims priskiriamų mokslų kryptys. Aktualioje klasifikatoriaus versijoje skiriami N000 – gamtos mokslai, T000 – technologijos mokslai, M000 – medicinos ir sveikatos mokslai, A000 – žemės ūkio mokslai, S000 – socialiniai mokslai, H000 – humanitariniai mokslai. Rengiant šią monografiją nutarta vadovautis ankstesne, tekstyno kaupimo laikotarpiu galiojusia klasifikatoriaus versija. Kitu atveju būtų tekę iš naujo grįžti į tekstyno kaupimo fazę ir visus turimus tekstus peržiūrėti bei pergrupuoti.

tyrėjas domino ne tik pirmosios pakopos studentų darbų fraziškumas apskritai, o skirtumai ir panašumai, išryškėjantys lyginant skirtingų mokslo sričių darbų raišką, kurie aptariami tolesniuose šios monografijos skyriuose. Tačiau pradėjus darbus konstatuota, kad reikiamo darbų kiekio kai kuriose mokslo srityse gauti nepavyks, nes Lietuvoje rengiama labai mažai tos srities specialistų, nėra pirmosios pakopos studijų arba nerašomi baigiamieji darbai, o laikomas baigiamasis egzaminas. Dėl minėtų priežasčių buvo atsisakyta kaupti Žemės ūkio mokslų patekstynį.

Ieškant tekstų buvo stengiamasi ne tik atspindėti visas mokslo sritis bei kryptis, bet ir turėti kuo didesnę raiškos įvairovę. Rengdami pirmosios pakopos baigiamuosius darbus studentai dar neturi daug akademinio teksto kūrimo patirties, todėl neretai skaitant jų darbus galima atpažinti darbo vadovo stilių ir raišką. Dėl šios priežasties į tekstyną vengta įtraukti daugiau nei kelis vieno mokslininko vadovautus darbus.

Tekstyne sukaupti darbai apima 2010–2016 metų laikotarpį. Stengtasi, kad į tekstyną patektų kuo daugiau aukštųjų mokyklų darbų, priklausančių visoms atskiros mokslų srities kryptims. Kadangi kai kurių krypčių specialistai Lietuvos aukštosiose mokyklose rengiami tik antrojoje ar trečiojoje pakopose arba jų rengiama vos keletas per metus, kai kurios kryptys liko neatspindėtos, pavyzdžiui, astronomija, teologija, paleontologija. Kaip matyti 1 diagramoje, tekstyne sukaupti darbai pagal metus pasiskirsto gana tolygiai. Šiek tiek mažiau yra 2010 m. darbų (7 proc. visų darbų) ir kiek daugiau 2016 m. darbų (24 proc. visų darbų). Tokį pasiskirstymą galima aiškinti tuo, jog prieš beveik 10 metų parengti darbai ne visada buvo prieinami elektronine forma, todėl juos kaupti buvo daug sunkiau, taip pat atskirais metais svyravo ir baigusiųjų studijas skaičius.

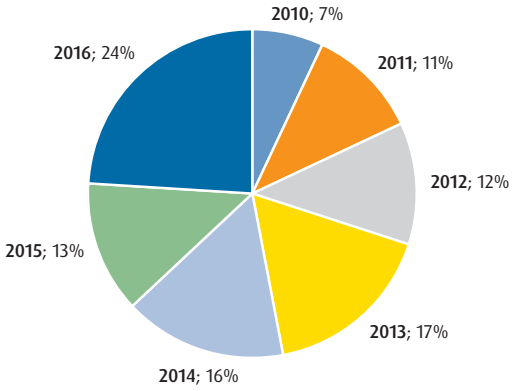

1 diagrama. Studentų rašto darbų tekstyno sandara pagal metus

Dar vienas sunkumas, su kuriuo buvo susidurta – aukštosios mokyklos dėl įvairių priežasčių nesutiko leisti naudotis studentų darbais arba jie buvo neprieinami elektronine forma. 2 diagramoje matyti sukauptų tekstų pasiskirstymas pagal aukštąsias mokyklas. Iš viso tekstyne galima rasti 12-oje Lietuvos aukštojo mokslo institucijų parengtų studentų rašto darbų. Kaip matyti toliau pateikiamame paveiksle, išsiskiria trys aukštosios mokyklos: Vilniaus universitetas, Šiaulių universitetas ir Vilniaus Gedimino technikos universitetas. Tokius rezultatus galima aiškinti tuo, kad šios aukštosios mokyklos rengia įvairių mokslo sričių ir krypčių absolventus, o jose studijuoja didžioji dalis Lietuvos studentų, be to, darbai turi atvirą prieigą. Kitose institucijose rengtų darbų į tekstyną buvo įtraukta mažiau, nes jose rengiami vos kelių mokslo krypčių specialistai. Iš tokių aukštųjų mokyklų būtų galima paminėti, pavyzdžiui, Aleksandro Stulginskio universitetą, Lietuvos sveikatos mokslų universitetą ar Lietuvos sporto universitetą. Kauno technologijos universiteto studentų darbams paprastai taikomas embargo laikotarpis, todėl viešai prieinami darbai nepatenka į šio tyrimo laikotarpį ir jais pasinaudoti nepavyko.

Sukurto tekstyno apimtis pristatomame tyrime ženklais ar žodžiais, kaip įprasta tekstynų lingvistikoje, neskaičiuojama, nes atskirų mokslų darbų apimtis žodingumu labai skiriasi. Fizinių mokslų darbų tiriamojoje dalyje teksto yra nedaug, čia pateikiamos formulės ir lentelės, tad jų žodinės apimties lyginimas su

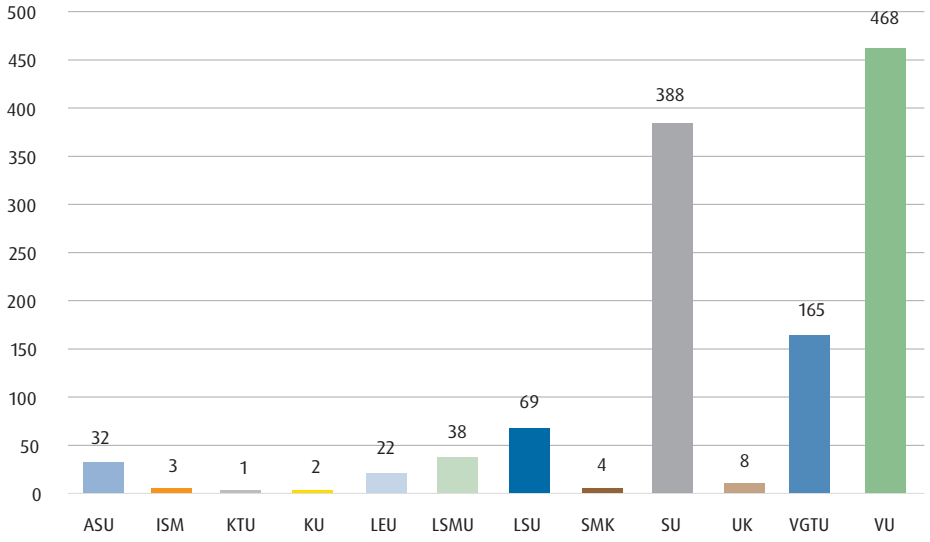

2 diagrama. Studentų rašto darbų tekstyno sandara pagal aukštąsias mokyklas (vnt.)

socialinių ar humanitarinių mokslų darbais neturi prasmės. Tačiau kiekvienas darbas yra atskiras baigtinis vienetas, paprastai turintis visas tipines struktūrines darbo dalis, o būtent tai yra svarbu akademinio diskurso fraziškumo tyrimams. Kalbant apie tyrimui naudojamo tekstyno dydį, reikia pasakyti, kad šioje kolektyvinėje monografijoje pristatomiems fraziškumo tyrimams atlikti naudotas tekstynas, kurį sudaro 5 patekstyniai, apimantys po 240 darbų, taigi iš viso analizuota 1200 rašto darbų.

Tekstyno kaupimas – tik pirmasis iš kelių būtinų parengiamųjų žingsnių. Surinktus tekstus tenka apdoroti rankiniu būdu, konvertuoti ir koduoti, t. y. paruošti tekstyną automatinei analizei. Didžioji dalis sukauptų studentų darbų buvo prieinami PDF formatu ir tik nedidelę dalį pavyko gauti kaip *MS Word* rinkmenas, reikalaujančias kiek mažiau rankinio apdorojimo. Kadangi automatinei tekstynų analizei naudojamiems kompiuteriniams įrankiams paprastai reikia grynojo teksto, t. y. TXT dokumentų, tekstus pirmiausia teko konvertuoti į šį formatą. Tam naudotasi *SDL Trados* programinio paketo įrankių galimybėmis ir atviro kodo konvertavimo programomis, kurios naudotojams laisvai prieinamos internete[57]. Konvertuoti tekstai buvo išvalyti, t. y. ištrinti antraštiniai puslapiai, santraukos užsienio kalba, literatūros ir šaltinių sąrašai. Kadangi monografijoje siekta tirti studentų darbų fraziškumą, nutarta atsisakyti ir ilgesnių citatų bei kitų ne pačių studentų parašytų intarpų. Išvalyti ir paveikslai, lentelės, grafikai ir formulės, t. y. visa tai, kas nėra ištisinis rišlus tekstas. Tekstynui atrinkti tekstai išsaugoti UTF-8 koduote, leidžiančia teisingai vaizduoti lietuvių kalbos diakritinius ženklus. Kad vėliau būtų galima identifikuoti ne tik mokslų sritis, bet ir kryptis ar aukštąją mokyklą, kiekvienas tekstas buvo užkoduotas, pavadinime nurodant mokslo sritį ir kryptį, aukštąją mokyklą, parašymo metus bei suteikiant eilės numerį, pavyzdžiui: darbo kodas B00006_2014_SU_7 nurodo, kad tai 2014 m. Šiaulių universitete parengtas biomedicinos mokslų srities medicinos krypties baigiamasis darbas, darbo kodas P00001_2016_LEU_13 nurodo, kad tai 2016 m. Lietuvos edukologijos universitete parengtas fizinių mokslų srities matematikos krypties baigiamasis darbas, darbo kodas H00005_2012_VU_210 nurodo, kad tai 2012 m. Vilniaus universitete parengtas humanitarinių mokslų srities istorijos krypties baigiamasis darbas, darbo kodas S00007_2014_LSU_117 nurodo, kad tai 2014 m. Lietuvos sporto universitete parengtas socialinių mokslų srities edukologijos krypties baigiamasis darbas, o darbo kodas T00002_2011_VGTU_165 nurodo, kad tai 2011 m. Vilniaus Gedimino technikos universitete

57 Vienas iš tokių naudotų internetinių įrankių https://pdfsimpli.com/?CURCD=EUR&gclid=EAIaIQobChMIjLCLl6HO5wIVjsqyCh3OLgQXEAAYASAAEgL_a_D_BwE (žiūrėta 2019-01-20).

parengtas technologijos mokslų srities statybos inžinerijos krypties baigiamasis darbas.

Sukauptas tekstynas nebuvo morfologiškai ar sintaksiškai anotuotas, nes frazėms išgauti naudotas įrankis leido jas automatiškai sugeneruoti iš neanotuoto tekstyno. Kadangi tikslas buvo nustatyti sustabarėjusius ir stabiliuosius junginius, sekos išskyrimą lėmė tik dažnumo kriterijus, pavieniai frazemų variantai su retesnėmis leksemomis ar tokios frazemos, kurių morfologiniai ar leksiniai variantai buvo retesni arba atskiri jų nariai buvo dėl laisvos žodžių tvarkos labiau nutolę vienas nuo kito, atskirti vienas nuo kito papildomais žodžiais, nepateko į tyrimo aprėptį. Tačiau ir vienu, ir kitu atveju tyrimo tikslas itin nenukentėjo, nes retesnių ir pavienių atvejų analizės nesiekta. Atitinkamos tyrimo dalys buvo skirtos ne variantiškumo (leksinio ar morfologinio) apskritai, bet variantiškumo tarp dažniausių sekų tyrimui. Variantiškumas apskritai galėtų būti tiriamas naudojant pastoviųjų junginių atpažinimo įrankį, arba, siekiant aprėpti visus, net ir retai pasitaikančius atvejus, tyrėjui tektų nagrinėti kiekvieną tekstą, taikant paiešką pagal atskirus žodžius. Teoriškai galėjo būti paklaidų dėl homoniminių formų, bet jos retos, galutiniam rezultatui negalėjo turėti esminės įtakos.

Tolesnis paruošiamųjų darbų žingsnis – leksinių sekų generavimas. Dominančios sekos buvo išgautos kompiuteriniu programiniu įrankiu *AntConc*[58], leidžiančiu automatizuoti ir lietuvių kalba parengtų tekstų analizę. Šio įrankio funkcija *Clusters/ N-Grams* (žr. 1 paveikslą, vertikalią rodyklę) leidžia automatiškai sugeneruoti tam tikro ilgio žodžių sekas (sekos ilgis žodžiais nurodomas *Cluster Size* laukelyje, žr. 1 paveikslą, horizontalią viršutinę rodyklę), pasikartojančias x darbų y kartų (*Min. Range* – darbų skaičius, *Min. Freq.* – pasikartojimų dažnumas, žr. 1 paveikslą, horizontalią apatinę rodyklę). Vartojimo dažnumas negali būti vienintelis atrankos kriterijus, nes pastebėta, kad kai kurie autoriai ypač mėgsta tam tikrus junginius, tačiau jie nėra būdingi visam akademiniam diskursui. Atsižvelgus į pasirinktą tiriamų darbų imtį, nuspręsta, kad pirmuoju etapu analizuojamos frazės turėtų būti pavartotos bent trijų autorių darbuose, o jų dažnumas – ne mažesnis nei 3 kartai[59].

58 Tokijo Wasedos universiteto profesoriaus Laurence'o Anthony sukurtas nemokamas kompiuterinis įrankis (Anthony, L. 2014. AntConc (Version 3.4.4) [Computer Software]. Tokyo, Japan: Waseda University. http://www.laurenceanthony.net/software).

59 Dirkas Siepmannas mano, kad junginį galėtume vadinti kolokacija, jei milijardo žodžių tekstyne jis pasikartotų mažiausiai 3 kartus (Siepmann 2002, 241ff). Kyla klausimas, ar tuo atveju, jei tiriamas tekstynas mažesnis (kaip yra pristatomo tyrimo atveju), junginys turėtų pasitaikyti taip pat dažnai? Ar vadovaudamiesi kitų lingvistų pasirinktu dažnumu (pavyzdžiui, pasikartojimas 3–5 kartus), turėsime pripažinti, kad vienu atveju tas pats junginys laikytinas kolokacija, o kitu jau ne? Platesnės diskusijos dėl frazių pasikartojimo dažnumo atsisakyta ir nuspręsta, kad pasikartojimas bent tris kartus trijų autorių darbuose leidžia teigti, kad frazė būdinga akademiniam diskursui.

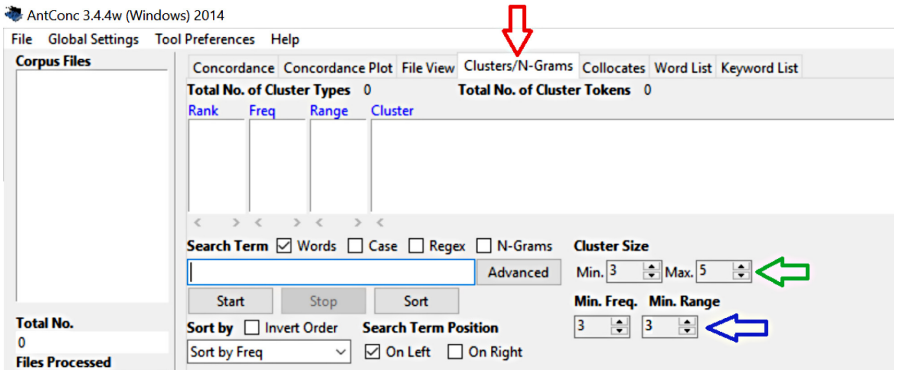

1 paveikslas. *AntConc* programos *Cluster/ N-Grams* funkcijos langas

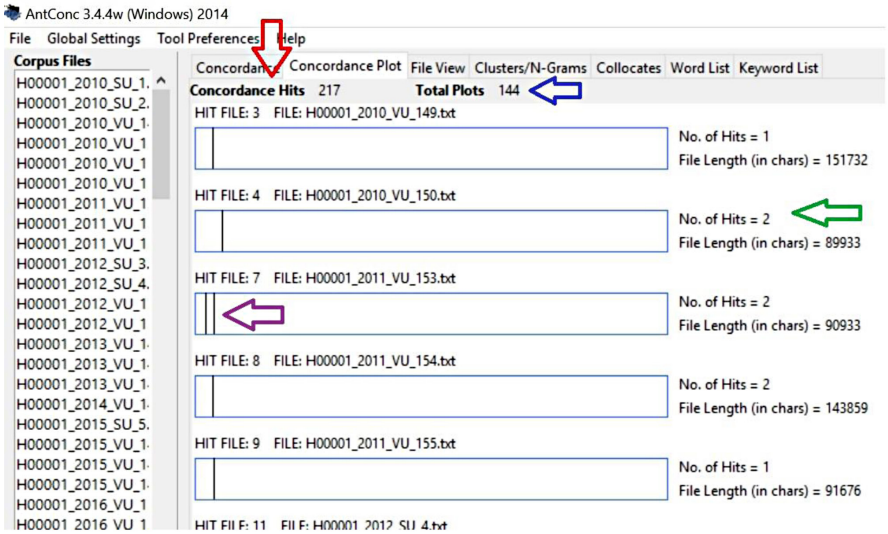

2 paveikslas. *AntConc* programos *Concordance Plot* funkcija

AntConc programinis įrankis leidžia ne tik išgauti tam tikras žodžių sekas ar sužinoti jų vartojimo dažnumą. Funkcijos *Concordance Plot* lange (žr. 2 paveikslą) įvedus dominančią frazę, galima pamatyti jos vartojimo schemą: *Total Plots* – dominančios frazės pasikartojimų skirtingų autorių darbuose skaičius (žr. 2 paveiksle horizontalią viršutinę rodyklę). Kiekvieną darbą vaizduoja žemiau matomi stačiakampiai. Greta kiekvieno stačiakampio programa nurodo ir kiekvieno dokumento apimtį ženklais bei dominančios frazės vartojimo daž-

numą konkrečiame darbe (žr. 2 paveiksle horizontalią vidurinę rodyklę). *Concordance Hits* nusako vartojimo dažnumą tiriamame tekstyne (žr. 2 paveiksle vertikalią rodyklę), o kiekviename stačiakampyje esantys vertikalūs brūkšniai žymi ieškomos frazės vietą konkrečiame dokumente (žr. 2 paveiksle horizontalią apatinę rodyklę). Paspaudus vieną iš vertikalių brūkšnių, galima patekti į konkrečią pasirinkto dokumento vietą.

Dar viena pristatomiems tyrimams naudota programinio įrankio *AntConc* funkcija – *Word List*, leidžianti gauti visų tekstyne vartojamų žodžių formų sąrašą ir taip nustatyti studentų darbuose vartojamų akademinio diskurso lemų sąrašą[60].

Vienas iš pagrindinių sunkumų, su kuriuo susidurta vykdant projektą, susijęs su automatiniu būdu išgautų sekų apdorojimo, jų tyrimo galimybių ir praktinio projekto siekinio – studentams reikalingų frazių sąrašo – suderinimu. Automatiniu būdu išgauti pirminiai trinarių, keturnarių ir penkianarių sekų sąrašai yra grįsti tik statistiniais dažno žodžių pasitaikymo kartu kriterijais, todėl gautuose sąrašuose buvo gausu elementų, nesudarančių pilnų prasminių vienetų, pavyzdžiui, *yra taip pat*, *dėmesį ir į tai*, *eksperimento išvada žinome kad*, *pirmo žvilgsnio turi būti*. Kai kurie jų įeina į didesnius junginius, pavyzdžiui, trinarė seka *taip pat reikia* yra keturnarės *taip pat reikia pasakyti* arba *taip pat reikia pridurti* ar kitos panašios prasmingos frazės dalis, kitos sekos apskritai kelia abejonių dėl savo prasmingumo, pavyzdžiui, *santrauka darbo tikslas*, *gretinti sąlygas apibendrinti rezultatus, esminius argumentus išdėstyti juos tam*. Tokio tipo sekų sugeneruojama, nes analizei naudojamas neanotuotas tekstynas ir kompiuterinis įrankis nepaiso skyrybos ženklų ar pastraipų ribų. Todėl buvo automatiškai iškeltos ir į sąrašą pateko tokios žodžių grupės, kurios iš tikrųjų priklauso skirtingiems struktūriniams teksto vienetams, pavyzdžiui, *santrauka darbo tikslas*, kur pirmasis žodis yra struktūrinės dalies pavadinimas, o antrieji du – santraukos teksto pradžia. Kitas pavyzdys galėtų būti kableliais skiriamos vienarūšės sakinio dalys, pavyzdžiui, *gretinti sąlygas apibendrinti rezultatus*. Visi neanalizuotinais laikyti vienetai buvo išvalyti rankiniu būdu.

Po čia aprašyto pirminio valymo samplaikų sąrašai buvo tinkami analizei ir tyrimui, bet tik gana ribotai galėjo būti panaudoti numatytam įrankiui – elektroniniam frazių sąvadui – rengti. Į sąvadą, tyrėjų nuomone, turėjo patekti tik prasminga, intuityviai kaip baigtinė suvokiama frazė, kuriai būtų galima priskirti konkrečią funkciją ir vaidmenį kuriamame akademiniame tekste. Tad visoms kaip

60 Išsamiau apie programinio įrankio *AntConc* funkcijas ir panaudojimo galimybes žr. http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/28881/Manual_DE.pdf (vadovas vokiečių kalba) ir http://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/28890/Manual_ENG.pdf (vadovas anglų kalba).

„trūkstamosios“ suvokiamoms sekoms frazyne reikėjo pridėti arba prikurti papildomus vienetus. Ši problema pirmiausia buvo sprendžiama taip: sujungiami trinarių, keturnarių ir penkianarių sekų sąrašai į vieną bendrą, kuriame išryškėjo, kurios trumpesnės sekos yra paprastai ilgesnių sekų sudedamoji dalis. Didesniame kontekste arba ilgesnėje žodžių sekoje (pavyzdžiui, penkianarėje), išryškėjo, kad kai kurios sekos nėra pakankamai stabilios, be to, tokių sekų vartota vos keliuose darbuose arba vieno autoriaus, todėl jos nepateko į sekų sąrašus dėl dažnumo kriterijaus neatitikimo. Toks jungtinis sąrašas vėliau pildytas ir plėstas rankiniu būdu taip, kad būtų užpildytos visos gramatiškai reikalingos ir intuityviai nujaučiamos pozicijos, t. y. prie *taip pat reikia* buvo pridėtos įvairios įmanomos ir bendrojoje mokslo kalboje dažnai pasitaikančios bendratys (pavyzdžiui, *pastebėti*, *pridurti, konstatuoti*), prie *pirmo žvilgsnio atrodo kad* pridurtas prielinksnis *iš* ir pan. Todėl praktinis rezultatas – frazynas – nėra visiškai autentiškas, paremtas vien studentų darbuose pasitaikančiomis frazėmis. Jame pateikta didaktiškai adaptuota medžiaga, siekiant pateikti tinkamą mokymo(si) įrankį.

Bendrąjį sekų sąrašą sudarė skirtingų ilgių sekos, kurios iš dalies buvo viena kitos sudedamosios dalys ir jau neatspindėjo realios vartojimo situacijos. Tad tyrimo tikslais buvo grįžta prie atskirų trinarių, keturnarių ir penkianarių sekų sąrašų ir atskirai tirtos pasirinkto ilgio sekos, siekiant nustatyti akademinės leksikos įvairovę, formų variantiškumą, būdingas kolokacijas ir pan. Sekant gausių anglosaksiškų tyrimų pavyzdžiu (Biber 2006a, Hyland 2008a, b, Breeze 2013 ir kt.), sekų morfologinės struktūros ir funkcinio pasiskirstymo tyrimo pagrindu buvo pasirinktos tik keturnarės sekos, be kita ko, tikintis, kad taip bus galima geriau palyginti šio tyrimo ir kitų autorių tyrimų rezultatus. Toks palyginimas metodiškai pasirodė esąs kiek sudėtingesnis nei atrodė iš pirmo žvilgsnio, visų pirma todėl, kad skiriasi kalbų morfologinė struktūra. Kadangi lietuvių kalba yra sintetinė, lietuvių kalbos keturnarės sekos yra iš esmės daug „žodingesnės“, t. y. apima paprastai daugiau reikšminių žodžių (dažnai kolokacijų) nei anglų kalbos sekos. Anglų kalbos keturnarėse sekose dominuoja dažniausiai vienas ar du reikšminiai žodžiai, o visa kita – tai asmeniniai įvardžiai, artikeliai, prielinksniai ir panašūs vienetai: *I woud like to* – tai jau keturnarė seka, o lietuviškas *norėčiau* – vos vienas žodis, *on the basis of* – keturnaris junginys, o jo atitikmuo lietuvių kalboje *remiantis* – tik vienas žodis. Taip pat anglų kalboje nėra tokių trumpų įvadinių konstrukcijų, kaip *akivaizdu, kad; aišku / matyti, kad (it is obvious that, it can be stated* ir pan.). Dėl šios priežasties ne visuomet paprasta buvo pritaikyti anglosaksų tyrimų darbuose viena ar kita forma pasitaikančias funkcines klasifikacijas, kurios tinka anglų kalbos sekoms, sudarytoms iš keturių narių, bet iš esmės tik iš vieno reikšminio žodžio. Tai, kas lietuvių kalboje yra

keturnarė seka *akivaizdu kad bandymas nepavyko*, anglų kalboje būtų dvi sekos *It is obvious that* ir *the trial has failed*, jų funkcijos būtų skirtingos. Pirmoji – tai požiūrį, nuomonę (ar epistemiškumo laipsnį) nusakanti (*stance expression*), o antroji – tyrimo eigą komentuojanti seka (*research-oriented*). Šie pavyzdžiai rodo, kad užsienio autorių taikomą metodiką perkelti lietuvių kalbos tyrimams ir palyginti jų gautus rezultatus yra gana sudėtinga.

Sekų leksikos (akademinio žodyno ir kolokacijų) bei sekų leksinio ir gramatinio variantiškumo tyrimai neapsiribojo keturnarių sekų sąrašo medžiaga. Į šiuos tyrimus buvo įtraukti ir duomenys iš trinarių bei penkianarių sekų sąrašų, sudarančių bendrą trinarių–penkianarių sekų duomenyną.Taip buvo lengviau nustatyti sekose vartojamas akademinių žodžių formas, parodyti leksinį junglumą, nustatyti žodžio ar kolokacijos reikšmės svarbą funkciniam sekų skirstymui.

4. Projekto žvalgomieji tyrimai

Prieš imantis šioje monografijoje pristatomo tyrimo pirmiausia buvo atlikti keli mažesni žvalgomieji tyrimai. Skaistė Volungevičienė tyrė humanitarinių ir technologijos mokslų studentų darbų fraziškumą (Volungevičienė 2018), Eglė Gudavičienė gilinosi į socialinių ir technologijos mokslų bakalauro darbų kalbos ypatybes (Gudavičienė 2018), o Gintarė Judžentytė ir Vilma Zubaitienė nagrinėjo lietuvių kalbos akademinių frazių vartosenos skirtingų mokslo sričių bakalauro darbuose ypatumus.

Volungevičienės (2018) tyrimui atsitiktiniu būdu buvo atrinkta po 180 humanitarinių ir technologijos mokslo sričių darbų. Automatiniu būdu išgautos dvinarės, trinarės, keturnarės ir penkianarės sekos su žodžiais *autorius*, *darbas*, *objektas*, *tikslas*, *tyrimas*, *išvados*, darant prielaidą, kad junginių su šiomis leksemomis turėtų pasitaikyti visuose darbuose, nes bet kokiame moksliniame darbe turi būti nurodytas darbo objektas, autorius privalo išsikelti tyrimo tikslą, aprašyti atliktą tyrimą ir pabaigoje pateikti išvadas. Todėl junginiai su jomis neginčijamai priskirtini akademiniam diskursui būdingiems junginiams. Išanalizavus konstrukcijas su pasirinktomis leksemomis, kurios dažnos ir svarbios akademiniams tekstams, nustatyta, kad aktyviai vartojamų junginių yra daug mažiau nei tikėtasi. Humanitarinių mokslų darbuose aptikta daugiau veiksmažodinių konstrukcijų. Ypač gerai atsiskleidė jų sinonimiškumas, nes humanitarai stengiasi išsamiai aprašyti kiekvieną atliktą žingsnį ir kuria rišlų tekstą. O tiksliųjų mokslų studentų baigiamuosiuose darbuose vyrauja daiktavardiniai junginiai, nes juose paprastai išvardijami punktai ir pateikiamos įrodomosios formulės bei

atlikti skaičiavimai, o kalbinei raiškai skiriamas daug mažesnis dėmesys. Žvalgomasis tyrimas patvirtino keltą hipotezę, kad skirtingų mokslo krypčių baigiamieji darbai rengiami pirmiausia ne vadovaujantis akademiniams tekstams keliamais reikalavimais, o laikantis susiformavusios tradicijos. Tą geriausiai patvirtina specifinės, kitų aukštųjų mokyklų ar net specialybių darbams nebūdingos skyrių pavadinimų formuluotės. Atlikta analizė parodė, kad humanitarinių mokslų baigiamuosiuose darbuose vartojamos konstrukcijos yra abstraktesnės, būdingos akademiniams tekstams apskritai. Technologijos mokslų darbuose vartojamus junginius galima būtų suskirstyti į dvi grupes: akademiniam diskursui būdingi, sustabarėję, šabloniniai junginiai, įrodantys tradicijos laikymosi svarbą rašant baigiamuosius darbus, ir specifinės, tik šiai mokslo sričiai būdingos konstrukcijos. Nustatyta, kad akademinio teksto rašymas studentams kelia nemažai iššūkių. Kiek lengviau sekasi humanitarams, kurie paprastai mokomi įvairių teksto žanrų kūrimo principų ir strategijų, tačiau net ir jiems praverstų akademiniam tekstui būdingų frazių sąrašai, kokie dažnai pateikiami rašantiems negimtąja (ypač anglų) kalba.

Gudavičienė žvalgomajame tyrime (2018) pasirinko lyginti dviejų mokslo sričių – socialinių ir technologijos mokslų – bakalauro darbus (po 125 iš kiekvienos srities). Kadangi mokslo kalbai būdingas nominatyvumas, autorė tyrė, kokie daiktavardžiai, vartojami šių dviejų skirtingų mokslo sričių bakalauro darbuose, yra bendri. Straipsnyje tiriama 10 atsitiktinai parinktų bendrų visuose darbuose pavartotų ir sutampančių daiktavardžių, t. y. *analizė*, *duomenys*, *įtaka*, *klausimas*, *lentelė*, *metodas*, *paveikslas*, *problema*, *tikslas* ir *tyrimas*. Atlikus analizę nustatyta, kad socialiniuose moksluose itin dažni *tyrimas*, *problema*, *analizė*, *metodas*, *tikslas* technologijos moksluose yra retesni. Technologijos moksluose dažniau vartojami *duomenys*, *lentelė*, *paveikslas* rodo, kad šios mokslo srities bakalauro darbuose svarbus duomenų pateikimas iliustruojant atliktus skaičiavimus. Palyginus žodyną nustatyta, kad bendrų žodžių aktualumas skirtingų mokslų bakalauro darbuose labai nevienodas. Leksinių sekų su bendrais žodžiais tyrimas platesniame kontekste rodo, kad, nors bakalauro darbų žanras ir tas pats, darbų fraziškumas, junginių įvairovė ir jų variantai skiriasi atskirų mokslo sričių tekstuose. Technologijos mokslų bakalauro darbuose frazių įvairovė ir variantiškumas mažesni, frazės pastovesnės, o socialiniuose moksluose priešingai – frazės su bendrais žodžiais yra įvairesnės, joms būdingas didesnis variantiškumas.

Gintarės Judžentytės ir Vilmos Zubaitienės anglų kalba parengtame straipsnyje „Lietuvių kalbos akademinių frazių vartosena skirtingų mokslo sričių bakalauro darbuose“ („Lithuanian Academic Phrase Usage in Bachelor's Thesis of Different Fields of Science“) (2018) tiriamos dvinarės sekos siekiant nustatyti jose vartoja-

mų žodžių formų vartosenos dėsningumus. Jos klasifikuojamos pagal struktūrines teksto dalis: įvadas (*tyrimo / darbo pradžioje*, *darbe analizuojama / atskleidžiama / apžvelgiama*, *darbe pristatomi (duomenys)*, *darbe pateikiamas (tyrimas), siekiama išsiaiškinti / įrodyti / nustatyti / įvertinti / patikrinti*, *tyrimo naujumas / aktualumas* ir pan.), šaltinių pristatymas (*tyrimo šaltiniai*, *naudoti šaltiniai*, *ankstesni tyrimai*), metodikos aprašymas (*medžiaga rinkta*, *tyrime dalyvavo, taikomi / taikyti / naudoti metodai*, *tyrimui pasirinkta, tyrimui atlikti (naudojama)*), rezultatų pristatymas (*tyrime pastebėta*, *tyrimo metu*, *tyrimas apima*), jų aptarimas ir išvados (*atlikta analizė parodė*, *tyrime nustatyta*, *daromos išvados*, *analizė / duomenys parodė*, *buvo nustatyta* ir pan. Sekos diferencijuotos ir pagal funkcijas: tyrimą pristatančios, tekstą organizuojančios (pavyzdžiui: *be to*, *palyginti su*, *kaip matyti, atsižvelgiant į, remiantis tuo*) ir kt. Taip pat iš duomenų matyti ir nemažai normos aspektu kritikuotinų frazių, plg.: *darbo / projekto / tyrimo eigoje, duomenų pagalba*. Straipsnio pabaigoje aptariamos tolesnės galimos akademinių frazių tyrimo kryptys: skirtingų mokslo sričių rašto darbuose vartojamų frazių ar mažesnių leksinių vienetų lyginimas (patekstynių gretinamoji analizė); bakalauro, magistro darbų ar disertacijų kolokacijų ar ilgesnių frazių gretinamoji analizė; mokslo straipsnių kolokacijų ir ilgesnių frazių gretinimas su studentų rašto darbuose pasitaikančiomis frazėmis; kolokacijų / ilgesnių frazių pasiskirstymas ir dažnumas skirtingose darbo / tyrimo dalyse; kolokacijų / ilgesnių frazių sutapimas / įvairovė skirtingose darbo / tyrimo dalyse.

Žvalgomieji tyrimai parodė, kad skirtingų mokslo sričių baigiamųjų darbų kalba turi tam tikrų skirtumų. Darbuose vartojamos frazės skiriasi morfologiniu (vienur vyrauja veiksmažodinės, kitur – daiktavardinės konstrukcijos), leksiniu (tam tikrų žodžių ir jų formų dominavimas arba nebuvimas, būdingos kolokacijos), variantiškumo (visuomet tos pačios formos arba įvairesnės raiškos frazės) ir funkciniu (pristatyti tyrimą, organizuoti tekstą ir kt.) aspektais. Būtent šiais aspektais leksinės sekos yra toliau nagrinėjamos šios monografijos IV dalyje.

III. AKADEMINĖ LEKSIKA STUDENTŲ DARBUOSE

VILMA ZUBAITIENĖ
SKAISTĖ VOLUNGEVIČIENĖ

Kaip buvo minėta įvadinėje dalyje (žr. I.3 „Akademinis žodynas ir jo tyrimai“), akademinį žodyną sudaro tam tikra leksika, vartojama įvairių sričių akademiniams tekstams ir nerodanti tos srities specifikos (plg. Notion 2013, 19). Akademinio žodyno idėja remiasi anksčiau pristatyta Ehlicho *bendrosios mokslo kalbos* koncepcija: mokslo kalboje egzistuoja tam tikras universalus akademinės leksikos sluoksnis. Kadangi fraziškumas yra viena iš bendrosios mokslo kalbos principinių savybių (žr. II.1 skyrių), akademiniam diskursui svarbūs ilgesni stabilūs junginiai, padedantys struktūruoti ir organizuoti įvairias mokslinio teksto dalis – nuo įvadinės iki rezultatus apibendrinančios. Kolokacijos arba kolokaciniais ryšiais susiję žodžių junginiai – viena iš dažniausių frazemų rūšių, o automatiniu būdu išgeneruotos leksinės sekos parodo pasikartojančių dažniausių akademinio diskurso žodžių vartosenos ypatumus. Besimokančiųjų akademinio žodyno (tiek atskirų leksemų, tiek kolokacijų ar kitų stabiliųjų junginių) tyrimų nėra, išskyrus bandymus analizuoti dažnumo ir fraziškumo principais paremtą tam tikrų žodžių formų vartoseną ir junglumą (žr. II.4 „Projekto žvalgomieji tyrimai“).

Šios dalies tikslas – remiantis 9,6 mln. žodžių studentų baigiamųjų darbų tekstynu išskirti bazinius žodžius, būdingus bendrajai mokslo kalbai, ir sudaryti akademiniam žodynui priskirtinų žodžių sąrašą[61] bei nustatyti dažniausių akademinio žodyno žodžių būdingus dešiniuosius ir kairiuosius kolokatus. Didesnės apimties specialusis (anotuotas) tekstynas galėtų pakoreguoti duomenis, dėl kai kurių žodžių įtraukimo ar neįtraukimo galima diskutuoti, vis dėlto siekta nusistatyti bent kiek konkretesnius leksemų atrankos kriterijus, leisiančius ateityje tiek plėsti studentų darbuose vartojamos akademinės leksikos sąrašą, tiek jį tobulinti. Taip pat reikėtų pasakyti, kad pats pagrindinių (bazinių) žodžių sąrašas nebuvo šio tyrimo tikslas, greičiau priemonė, leidžianti objektyviau ir tiksliau nustatyti bendrąsias akademiniam diskursui būdingas trinares, keturnares, penkianares leksines sekas, rodančias studentų darbų fraziškumą. Dėl tos pačios priežasties buvo ieškoma akademinių žodžių junglumo galimybių, tiriamos ko-

61 Nustatant akademinį besimokančiųjų rašyti mokslinius tekstus žodyną pasirodė netikslinga remtis kitais dažnumu paremtais žodynais, nes į juos įeina įvairaus žanro ir stiliaus tekstai, žodžių atranka būtų pernelyg subjektyvi. Čia atskirai vertėtų paminėti „Delfi“ tekstynu paremtą Lietuvių kalbos pastoviųjų junginių duomenų bazę (žr. http://resursai.mwe.lt/paieska/apie) ir žodyną, nes į juos yra patekę žodžių, kurie galėtų sudaryti ir akademinio žodyno sąrašus, plg.: *būdas, dalykas, dalis, darbas, dėmesys, duomuo, galimybė, grupė, informacija, kartas, klausimas, medžiaga, metas, pagalba, pradžia, priemonė, projektas, pusė, reikalas, rezultatas, sistema, skyrius, tyrimas, vieta*. Tačiau pavyzdžių atsitiktinė analizė rodo, kad net ir suminėti žodžiai dažnai vartojami kitomis reikšmėmis ir įeina į kolokacijas, nebūdingas akademiniam diskursui.

lokacijos[62] ir bandoma atskleisti konkrečios žodžio formos vartosenos atvejus. Žinoma, ne visada pavyko išvengti subjektyvumo, kita vertus, stengtasi remtis mokslo kalbą tiriančiais Lietuvos ir užsienio autorių darbais, taip pat nagrinėti anglų kalbos akademinių žodžių sąrašai bei su jais susiję tyrimai[63].

Siekiant išskirti akademinius žodžius, pirmiausia buvo nustatyta viso tekstyno dažniausių veiksmažodžių, daiktavardžių ir būdvardžių sąrašas. Dažniausių 50 žodžių formų yra tokios: *yra* (107898), *buvo* (62807), *būti* (26832), *turi* (26508), *gali* (26069), *galima* (24209), *darbo* (18292), *metu* (17578), *lietuvos*[64] (16734), *tyrimo* (13743), *nėra* (13539), *metų* (10154), *būtų* (9617), *lietuvoje* (9267), *dalis* (8986), *reikia* (8350), *bus* (7861), *duomenų* (7733), *metais* (7630), *žmogaus* (7223), *laiko* (6927), *gyvenimo* (6760), *veiklos* (6686), *sudaro* (6553), *žmonių* (6479), *rezultatai* (6367), *atveju* (6286), *valstybės* (6161), *sveikatos* (5870), *atlikti* (5820), *amžiaus* (5815), *vaikų* (5467), *lietuvių* (5358), *sistemos* (5354), *nustatyti* (5336), *kalbos* (5332), *siekiant* (5250), *priklauso* (5242), *teigia* (5219), *raumenų* (5199), *remiantis* (5191), *nustatyta* (5174), *darbe* (5115), *skaičius* (5076), *visuomenės* (5048), *svarbu* (5040), *duomenys* (5036), *teigti* (4981), *kultūros* (4910), *grupės* (4847).

Matyti, kad tokie žodžiai kaip *Lietuvos*, *žmogaus, gyvenimo*, *veiklos, valstybės, sveikatos, raumenų, visuomenės*, *kultūros* nėra sietini su bendruoju akademiniu žodynu. Jie būdingi konkrečių sričių rašto darbams, pavyzdžiui, *kultūros, kalbos* – humanitariniams darbams, *raumenų* – biomedicinos, plg. 1 lentelę, kurioje pateikiama 10 kiekvieno patekstynio dažniausių žodžių.

Kaip matyti, dalis dažniausių žodžių atskiruose patekstyniuose taip pat nepriklauso bendrajam akademiniam žodynui. Tai yra tos srities darbuose dažnai vartojami žodžiai, kai kurie iš jų – tos srities terminai. Žodžiai, kuriuos galima būtų vertinti kaip būdingus visoms sritims ir priskirti akademiniam žodynui (neatsižvelgiant į homonimines, kitas reikšmes galinčias turėti formas), paryškinti.

Siekiant parodyti, kas yra laikoma sritiniais, specialiaisiais žodžiais, rodančiais būtent tos srities mokslų specifiką, buvo sudarytas 20 visų patekstynių dažniausių žodžių, neįeinančių į akademinį žodyną, sąrašas, pateiktas 2 lentelėje.

62 „Kolokacijos nuo laisvųjų junginių skiriasi dažnesniu vartojimu drauge, didesniu sustabarėjimu, o nuo frazeologizmų – iš atskirų jų dėmenų tiesiogiai išvedama reikšme“ (Marcinkevičienė 2010, 70).

63 Plačiau Durrant 2009, Gledhill 2000, Granger, Paquot 2009a, b, Paquot 2010, http://repository.essex.ac.uk/16426/

64 Tikrinius žodžius programa atpažįsta kaip bendrinius.

1 lentelė. Kiekviename patekstynyje vartojamų dažniausių daiktavardžių dešimtukas

H		S		B		P		T	
lietuvos	6903	**darbo**	**6858**	**metu**	**5426**	lietuvos	3061	**darbo**	**3672**
lietuvių	4225	**tyrimo**	**5955**	**tyrimo**	**5216**	**metu**	**2771**	**darbų**	**2424**
kalbos	4008	lietuvos	4838	raumenų	4816	**duomenų**	**2244**	**metu**	**2264**
darbo	**3429**	**metu**	**4146**	metų	3113	vandens	1727	**duomenų**	**1943**
metu	**2971**	valstybės	4103	**tiriamųjų**	**2889**	**darbo**	**1710**	valdymo	1869
žmogaus	2779	veiklos	4084	sveikatos	2879	žemės	1573	statybos	1817
lietuvoje	2624	metų	3616	kūno	2869	lietuvoje	1501	**sistemos**	**1761**
kultūros	2503	metais	2935	gyvenimo	2668	**dalis**	**1332**	įtampos	1410
žmonių	2439	sveikatos	2683	**darbo**	**2623**	miesto	1281	betono	1408
dalis	**2160**	lietuvoje	2679	amžiaus	2615	augalų	1256	laiko	1285

2 lentelė. 20 kiekvieno patekstynio sritinių žodžių

H		S		B		P		T	
lietuvos	6903	lietuvos	4838	raumenų	4816	lietuvos	3061	valdymo	1869
lietuvių	4225	valstybės	4103	sveikatos	2879	vandens	1727	statybos	1817
kalbos	4008	veiklos	4084	kūno	2869	žemės	1573	įtampos	1410
žmogaus	2779	sveikatos	2683	gyvenimo	2668	lietuvoje	1501	betono	1408
lietuvoje	2624	lietuvoje	2679	amžiaus	2615	miesto	1281	laiko	1285
kultūros	2503	įmonės	2585	vaikų	2434	augalų	1256	**elementų**	**1189**
žmonių	2439	darbuotojų	2570	lietuvoje	2169	kultūros	1098	elektros	1163
gyvenimo	2059	organizacijos	2471	augalų	2081	kraštovaizdžio	1044	trukmė	1060
kalba	2010	teisės	2310	nugaros	2026	turizmo	1006	vandens	941
laiko	1958	visuomenės	2221	sąnario	1915	reakcijos	931	įrenginio	908
visuomenės	1887	paslaugų	2151	pacientų	1906	baltymo	923	šviesos	894
žmogus	1569	šeimos	2145	**rūšių**	**1844**	temperatūroje	869	žemės	886
vilniaus	1559	vaikų	2138	kineziterapijos	1819	teritorijos	802	plokštės	883
valstybės	1537	vaiko	2039	metais	1775	gyventojų	744	apkrovos	877
reklamos	1503	europos	2034	skausmo	1707	paviršiaus	721	vaizdo	850
žodžių	1496	ugdymo	1988	kelio	1654	medžiagos	718	paviršiaus	803
istorijos	1485	žmogaus	1920	judesių	1574	ūkio	712	mikrovaldiklio	794
pasaulio	1434	žmonių	1883	lietuvos	1559	energijos	707	medžiagos	778
žemės	1376	užsienio	1834	vandens	1556	aplinkos	705	reikalavimus	776
žmonės	1350	mokesčių	1832	ligos	1476	augalai	687	montavimo	758

Taigi matyti, kad H moksluose dominuoja tokie žodžiai: *kalba, žmogus, kultūra, gyvenimas,* tikrinis daiktavardis *Lietuva* ir bendrinis *lietuvis*, S srities rašo darbuose patys dažniausi žodžiai yra *valstybės, veiklos, sveikatos, įmonės, darbuotojų*, B srities: *raumenų, sveikatos, kūno, gyvenimo*, T – *valdymo*, *statybos*, *įtampos*, *betono* ir pan.

Čia reikėtų pasakyti, kad ne visada buvo lengva nustatyti, ar tikrai toks žodis nėra būdingas bendrajai mokslo kalbai. Kaip matyti, į sąrašus pateko ir daiktavardžio *metai* formos. Galima sutikti, kad šis žodis vartojamas akademiniuose tekstuose, jis padeda nustatyti tyrimo ribas, sukonkretina, kada koks nors tyrimas yra atliktas ir pan. Vis dėlto tokio žodžio nuspręsta nelaikyti akademinės kalbos žodžiu. Kitaip yra su suprieveiksmėjusia vns. Įn forma *metu*, dažna kolokacijose *analizės / darbo / tyrimo metu*.

Dar viena didelė problema – žodžių daugiareikšmiškumas ir homonimija. Pavyzdžiui, daiktavardis *rūšis* ir *elementas* gali būti vartojami bent dviem reikšmėmis. *Rūšis* biologijos srityje gali reikšti ir 'sistematikos vienetą, žemesnį už gentį', ir 'skirstymo pakopą, vienetą', *elementas* gali būti suvokiamas ir kaip 'elektros srovės šaltinis', ir kaip 'sudaromoji ko nors dalis'. Taigi tokius žodžius linkstama į akademinį žodyną įtraukti, tik jų abstraktesne reikšme. Socialiniuose moksluose dažniausias žodis *darbas* neabejotinai studentų rašto darbuose vartojamas ir kitomis reikšmėmis, susijusiomis su protine veikla ar vieta. Į akademinį žodyną trauktina tik leksema, įvardijanti rašto darbą. Tik pavyzdžių analizė padeda atskirti, kada žodžiai *kalba* ir *laiko* tekstuose vartojami kaip daiktavardis, o kada kaip veiksmažodis, todėl automatiniu būdu nustatomą dažnumą reikėtų koreguoti atlikus šių žodžių vartosenos analizę.

Tekstyne kaip atskiri žodžiai skaičiuojamos ir įvairios santrumpos. Jų pasiskirstymas matyti toliau pateikiamoje 3 lentelėje.

3 lentelė. Santrumpos, tekstyne skaičiuojamos kaip žodžiai

H		S		B		P		T	
m	11427	m	7370	proc	6826	m	5574	m	3780
a	8240	proc	6534	m	4272	pav	3491	pav	3334
t	3831	p	3599	p	4189	a	2814	t	2691
pvz[65]	2953	t	3138	pav	3652	c	2285	mm	2439
j	2939	kt	2400	et	3146	t	2187	c	2204
p	2829	a	2304	al	3106	ml	1642	d	2004
s	2511	d	2289	kt	2952	g	1612	v	1814
d	2471	lt	2050	n	2175	l	1590	b	1774
v	2222	y	1917	l	1751	s	1518	i	1372
žr	1872	žr	1640	t	1575	x	1438	x	1336

65 Daiktavardis *pavyzdžiui* H patekstynyje pavartotas 1773 kartus.

Iš santrumpų keturiuose patekstyniuose dažniausia yra m, kuri paprastai reiškia *metus.* Taip pat S ir B patekstyniuose santrumpa *proc* (*procentai*) yra atitinkamai antroje ir pirmoje vietose, kaip ir P ir T patekstyniuose antroje vietoje – *pav* (*paveikslas*). H patekstynyje ketvirtoje vietoje pagal dažnumą patekusi santrumpa *pvz*, dažniausiai vartojama vietoj įterpiniu laikomo ar įterpinio funkciją dažnai tekste atliekiančio žodžio *pavyzdžiui*. Kitos santrumpos gali pasitaikyti referuojant literatūrą – *ir kt, et al*), ar pateikiant konkretų puslapį – *p*, vietoj *ir taip toliau – t t*[66] arba *tai yra – t y,* teikiant nuorodas – *žr*, išreiškiant statistinį patikimumą rodantį dydį – *p*, rašant lygtį ar formulę – *x*, tai gali būti vardų inicialai, matmenis reiškiantys sutrumpinimai – *mm, ml, g* – ir pan. Taigi dalis santrumpų moksliniuose tekstuose gali būti vartojami kaip žodžiai ar samplaikos, automatiškai išgautose sekose tokios santrumpos įeina kaip atskiras sekos dėmuo.

1. Veiksmažodžio formų vartosena

Iš bendrojo tekstyno taip pat matyti tam tikrų veiksmažodžių formų dažna vartosena, pavyzdžiui, į 1000 dažniausių žodžių sąrašą įeina tokios dažniausios veiksmažodžių formos[67]:

yra (107898), *buvo* (62807), *būti* (26832), *nėra* (13539), *būtų* (9617), *bus* (7861), *nebuvo* (4611), *esant* (4352), *būna* (2765), *esama* (2779), *nebus* (1914), *nebūtų* (1520);
turi (26508), *turėjo* (4233), *turėtų* (4019), *turėti* (2461), *turintys* (1429), *turinčių* (1338);
gali (26069), *galime* (3112), *galėjo* (2672), *galėtų* (2642);
reikia (8350), *reikėtų* (1606).

Kitokios reikšmės veiksmažodžiai pagal dažniausiais formas pasiskirsto taip:

sudaro (6553), *sudarė* (2228), *sudaryti* (1767), *sudarytas* (1093);
atlikti (5820), *atliekant* (2215), *atlieka* (1864), *atliktas* (1739), *atliekamas* (1511), *atlikta* (1390), *atliekami* (1290);
nustatyti (5336), *nustatyta* (5174), *nustatytas* (1363);

66 Tokios samplaikos atlieka bendrųjų plėtinių funkciją (Ruzaitė 2010).

67 Andrius Utka yra pastebėjęs, kad labai dažnų žodžių formų pasiskirstymas tekstuose nėra chaotiškas ir atsitiktinis. Būdami dažniausi struktūriniai teksto vienetai tokie žodžiai yra tiesiogiai susiję su teksto funkcijomis ir gali būti laikomi reikšmingais teksto funkcijų ypatybių rodikliais, pavyzdžiui, gausus žodžių *yra, arba, gali* vartojimas gali rodyti teksto priklausymą akademinei prozai (Utka 2005, 53).

siekiant (5250), *siekiama* (2283), *siekia* (2141), *siekė* (1425), *siekti* (1024); *teigia* (5219), *teigti* (4981), *teigė* (1546), *teigiama* (1545).

Formų vartosena taip pat rodo tam tikrus dėsningumus, pavyzdžiui, pati dažniausia forma yra esamojo laiko 3 asm. veiksmažodis *yra*, nes gali būti vartojama sudėtiniuose tariniuose ar laikuose, pasyvinėse konstrukcijose, būtinybė ką nors atlikti dažniau reiškiama veiksmažodžiu *reikia* nei tariamąja nuosaka *reikėtų*, padalyvis *siekiant* rodo padalyvinių konstrukcijų gausą akademiniame tekste ir pan.

20 dažniausių veiksmažodžio formų pateikiama 3-oje diagramoje.

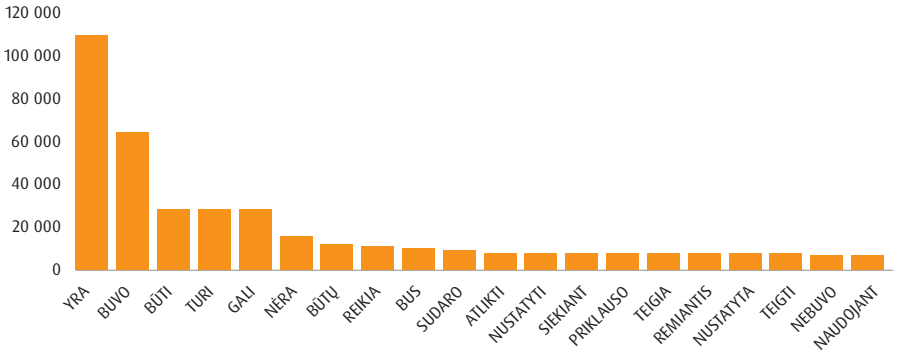

3 diagrama. Dažniausios veiksmažodžių formos visame tekstyne

Galima pastebėti, kad dažniausios tekstyne yra veiksmažodžio *būti* (*yra, buvo, būti*) ir modalinių žodžių *turėti, galėti, reikėti* formos: *turi*, *gali*, *reikia*. Forma *buvo* vis dėlto daugiau ne 2 kartus dažnesnė nei *būti*, retesnės tariamosios nuosakos forma *būtų* ir būsimojo laiko forma *bus*, o rečiausiai vartojama neigiama forma *nebuvo.* Tik dešimtoje vietoje yra kitos reikšmės veiksmažodžio *sudaryti* trečiojo asmens forma *sudaro.* Dar du veiksmažodžiai taip pat labai dažnai vartojami esamojo laiko formomis: *priklauso* ir *teigia.* Taip pat į sąrašo dvidešimtuką patenka to paties veiksmažodžio bendratis *teigti.* Kiti dažnai bendratimi arba neveikiamosios rūšies vyriškosios giminės dalyvio dgs. V. forma vartojami veiksmažodžiai yra *atlikti* ir *nustatyti.* Į dvidešimtuką pateko ir tos pačios reikšmės neveikiamosios rūšies dalyvis *nustatyta* (įeina tiek moteriškosios, tiek bevardės giminės formos). Neasmenuojamomis formomis vartojami trys veiksmažodžiai: *siekiant*, *naudojant* ir sangrąžinis *remiantis.* Galima daryti prielaidą, kad nagrinėjamų veiksmažodžių dažnumą lėmė jų dažna vartosena modalinėse, infinityvinėse ir padalyvio konstrukcijose.

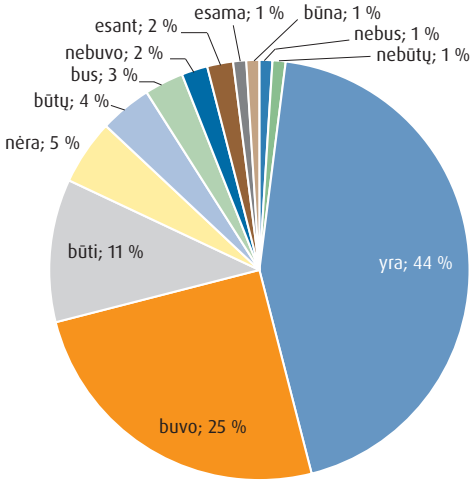

4 diagrama. Veiksmažodžio *būti* formų vartosenos dažnumas

Veiksmažodis *būti* kaip pagalbinis veiksmažodis paprastai sudaro sudėtinių laikų ir rūšių formas, todėl jis dažniausias ir bendrajame tekstyne. Studentų darbuose veiksmažodžio *būti* formų pasiskirstymas tekstyne parodytas 4 diagramoje.

Galima matyti, kad sinoniminė *yra* forma *būna* vartojama retai, visiškai retas ir padalyvis *esant*.

Du vadinamieji modaliniai veiksmažodžiai *galėti* ir *turėti* vartojami episteminiam modalumui reikšti. Modaliniai veiksmažodžiai rodo kalbėtojo požiūrį į pranešamąjį dalyką, į jo santykį su tikrove. Modalumas suvokiamas kaip gradacinė kategorija: reikšmės vyrauja nuo aukšto iki mažo tikimybės laipsnių, taip atsiranda episteminio galimumo ir episteminio būtinumo priešprieša (Usonienė 2006, 98)[68]. Toliau pateikiamas trijų modalinių veiksmažodžių *galėti, turėti, reikėti* konkrečių formų pasiskirstymas tekstyne (žr. 5 diagramą).

Iš diagramos matyti, kad formų *turi* ir *gali* dažnumas tekstyne panašus, vadinasi, moksliniame tekste dažniausiai galimumas reiškiamas esamojo laiko trečiojo asmens forma *gali*, o būtinumas ką nors atlikti – *turi*. Kitas būtinybę reiškiantis veiksmažodis *reikia* pavartotas tris kartus rečiau. Galima daryti prielaidą, kad studentų darbuose dažnai reiškiama ne tik tikimybė ar netikrumas, bet ir gana tvirtas įsitikinimas.

68 Galėjimą, sugebėjimą reiškia veiksmažodžiai *galėti, sugebėti, įstengti, pajėgti*, o būtinumą – *turėti, privalėti, reikėti, gauti* (Sirtautas, Grenda 1988, 80). Kitaip negu anglų kalbos modaliniai veiksmažodžiai, veiksmažodžiai *galėti* ir *turėti* nėra stipriai sugramatiškėję ir turi išlaikę savo pirmines leksines reikšmes (Šolienė 2013, 10), tačiau atsitiktinė pavyzdžių analizė rodo, kad studentų darbuose šie veiksmažodžiai dažniausiai vartojami savo modalinėmis reikšmėmis.

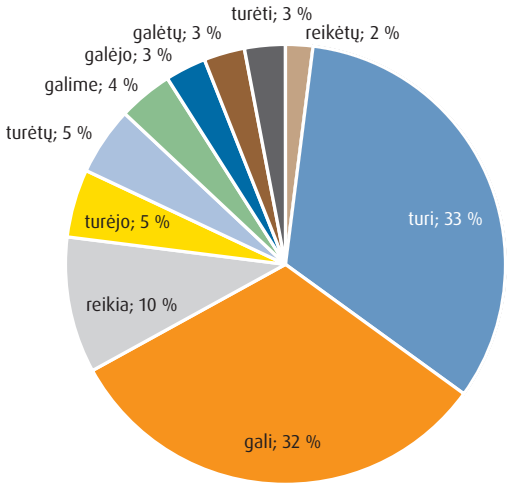

5 diagrama. Veiksmažodžių *turėti*, *galėti*, *reikėti* formų dažnumas

Konkretų dažniausių veiksmažodžių formų pasiskirstymą patekstyniuose galima matyti iš toliau pateikiamos 4 lentelės.

4 lentelė. Veiksmažodžių formų pasiskirstymas patekstyniuose

H		S		B		P		T	
yra	25434	yra	28735	yra	19373	yra	16919	yra	17437
buvo	20374	buvo	13093	buvo	15231	buvo	9570	turi	9133
būti	5987	gali	7655	gali	5933	gali	3223	būti	8330
gali	5330	turi	6436	turi	4271	turi	2546	buvo	4539
nėra	4397	būti	6160	būti	3842	būti	2513	gali	3928
turi	4122	nėra	3703	**nustatyta**	**2408**	nėra	1825	bus	2682
būtų	2656	būtų	2711	nėra	2246	**naudojant**	**1346**	reikia	2274
turėjo	2129	**teigia**	2338	**atlikti**	**1694**	būtų	1213	būtų	1859
nebuvo	1832	**siekiant**	2294	**nustatyti**	**1623**	**sudaro**	**1129**	nėra	1368
reikia	1785	bus	2086	**įvertinti**	**1546**	esant	1070	**naudojant**	**1360**

Kaip ir tikėtasi, visuose patekstyniuose dažniausia yra esamojo laiko trečiojo asmens forma *yra*, keturiuose patekstyniuose (H, S, B ir P) antroje vietoje pagal dažnumą – būtojo laiko trečiojo asmens forma *buvo*. Tik T patekstynyje ją keičia veiksmažodžio *turėti* esamojo laiko trečiojo asmens forma *turi*, o *buvo* yra 4 vietoje. Es. l. 3 asm. forma *gali* S, B ir P patekstyniuose yra trečioje vietoje,

atitinkamai H ir T patekstyniuose trečioje vietoje yra bendratis *būti.* Visuose patekstyniuose taip pat į dešimt dažniausių veiksmažodžių sąrašą įeina neigiama forma *nėra*, tačiau *nebuvo* pateko tik į H dažniausių veiksmažodžių formų dešimtuką. Tariamosios nuosakos forma *būtų* yra H, S, P ir T patekstyniuose, bet nepateko į B patekstynį. Veiksmažodis *reikia* yra tik H ir T patekstyniuose, o būsimojo laiko forma *bus* – tik S ir T patekstyniuose.

Be to, ši lentelė rodo, kiek kitos reikšmės žodžių patenka į konkrečius patekstynius. H patekstynyje dažniausios tik *būti* formos ir modaliniai (arba dažniausiai modalines reikšmes turintys) veiksmažodžiai. S patekstynyje aštuntoje ir devintoje vietose yra du kitokios semantikos veiksmažodžiai: es. l. 3 asm. *teigia* ir padalyvis *siekiant*, B – būtojo laiko neveikiamosios rūšies dalyvio forma *nustatyta* ir bendratis *nustatyti*[69], taip pat pateko dar du veiksmažodžiai, dažniausiai vartojami bendraties forma, *t. y. atlikti* ir *įvertinti,* P ir T patekstyniuose tarp 10 dažniausių pateko padalyvis *naudojant*. Ir tik P patekstynyje dar į dešimtuką pateko es. l. 3 asm. forma *sudaro*.

Atsižvelgus į tai, kad skirtinguose patekstyniuose veiksmažodžiai pagal dažnumą pasiskirsto nevienodai, nutarta tolesnei analizei pasirinkti tokias dažniausiai vartojamų veiksmažodžių formas: *atlikti, gauti, įvertinti, naudojant, nustatyta, priklauso, remiantis, rodo, sudaro, tampa, teigia.*

6 diagrama rodo, kad veiksmažodžiai *tampa* ir *teigia* mažą dažnumą turi T mokslų darbuose, padalyvis *naudojant*, kuris labai dažnas (turi didesnį nei 1000 dažnumą) T darbuose, mažai vartojamas H darbuose. Dalyvio forma *nustatyta*, kuri ypač dažna P darbuose, tik kiek daugiau nei 300 kartų pasitaiko T patekstynyje, ir mažiau nei 200 kartų fiksuota H patekstynyje. Forma *gauti* (gali būti ir neveikiamosios rūšies būtojo laiko dgs. V. forma, ir bendratis) gausiai vartojama S darbuose, o rečiausiai H. Esamojo laiko forma *rodo* dažniausia S patekstynyje, bet nesiekia 200 vartosenos atvejų T darbuose.

Apibendrinant galima pasakyti, kad apskritai dažniausiai yra vartojamos pagalbinių veiksmažodžių esamojo laiko formos ir veiksmažodžio *būti* bendratis bei būtojo laiko forma *buvo*. Dažniausi reikšminiai veiksmažodžiai (*teigia, sudaro*) vartojami esamojo laiko trečiojo asmens forma. Iš kitų veiksmažodžių formų kiek dažniau pasitaiko padalyviai (*siekiant, naudojant*) bei neveikiamosios rūšies būtojo laiko dalyvis *nustatyta*.

69 Pavyzdžių peržiūra parodė, kad neveikiamosios rūšies formų yra mažai.

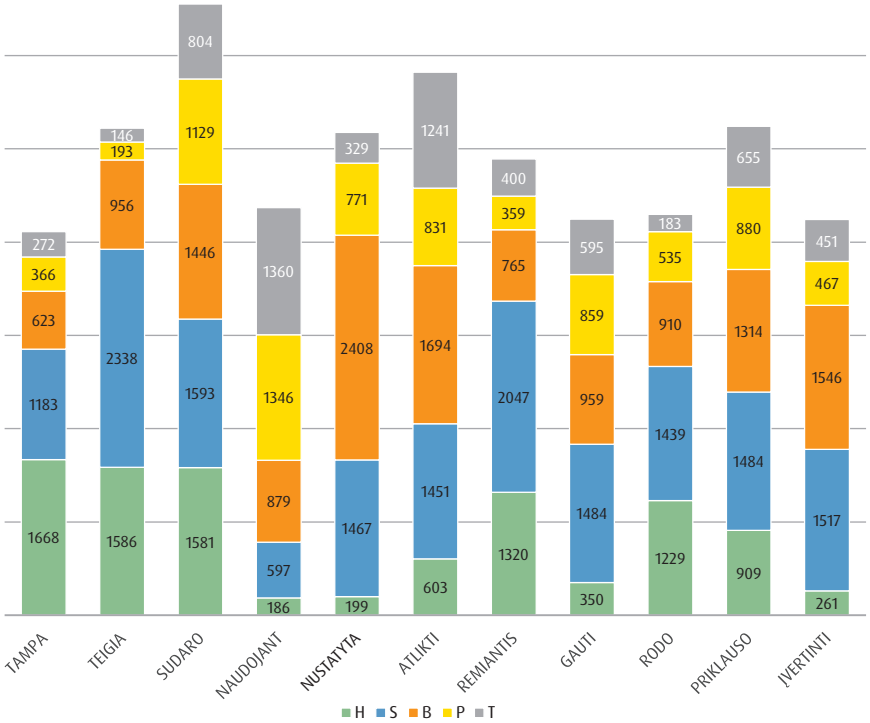

6 diagrama. Dažniausių veiksmažodžių pasiskirstymas patekstyniuose

2. Daiktavardžių formų vartosena

Tolesnis analizės žingsnis buvo patikrinti, kokios bendrajam akademiniam žodynui priskirtinų daiktavardžių formos vartojamos ar dominuoja tekstyne ir skirtinguose patekstyniuose. Iš dažniausių daiktavardžių, sietinų su akademiniu žodynu, galime minėti jau nurodytus 1 lentelėje: H patekstynyje buvo išskirtas daiktavardis *darbo*, sustabarėjęs linksnis *metu* ir moteriškosios giminės daiktavardis *dalis*[70], *S* – *darbo*, *tyrimo* ir *metu*, B – *metu*, *tyrimo*, *tiriamųjų*[71], *darbo*, P – *metu*, *duomenų*, *darbo* ir *dalis*, T – *darbo*, *darbų*, *metu*, *duomenų*, *sistemos*.

Toliau pateikiamoje 7 diagramoje matyti 20 dažniausių akademiniam žodynui priskirtinų daiktavardžių formų.

70 Didžiąja dalimi tai vns. V. formos.

71 Tekstyno analizė parodė, kad forma *tiriamųjų* dažniausiai vartojama kaip daiktavardis, t. y. daiktavardžio *tiriamasis* dgs. K.

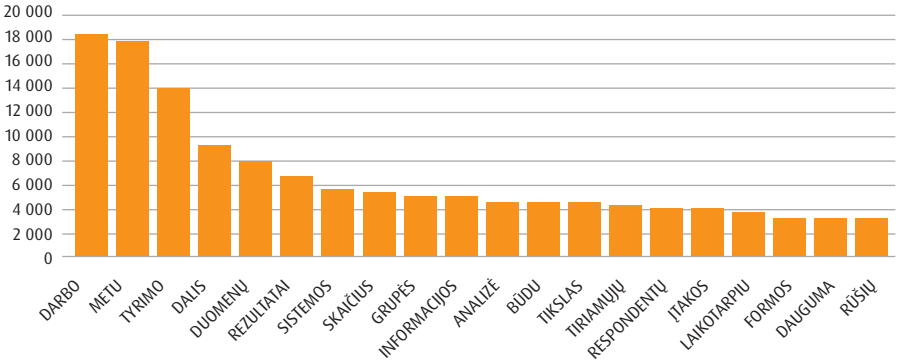

7 diagrama. 20 dažniausių daiktavardžių formų

Galima pastebėti, kad šiame sąraše trys daiktavardžiai vartojami vns. K. formomis: *darbo*, *tyrimo*, *įtakos*, trys daiktavardžiai vns. Įn. formomis – *metu*, *būdu* ir *laikotarpiu,* du vns. V. forma – *analizė*, *tikslas.* Keturi daiktavardžiai vartojami daugiskaita: dgs. V. *rezultatai*, dgs. K. *duomenų*, *tiriamųjų*, *respondentų*, *rūšių.* Kiti daiktavardžiai dėl formų homonimijos gali būti interpretuojami dvejopai, vis dėlto žodžiai *dalis*, *skaičius*, *dauguma* ir daiktavardžiai *grupės, informacijos* yra dažniau vartojami atitinkamai vns. V. ir atitinkamai vns. K. formomis nei kitais linksniais.

Toliau pateikiamos dažniausios[72] šešių daiktavardžių formos, plg.:

darbo (18292), *darbe* (5115), *darbas* (3634), *darbų* (3654), *darbą* (3318), *darbai* (1646), *darbus* (1466);
tyrimo (13743), *tyrimų* (3764), *tyrimas* (3301), *tyrime* (3070), *tyrimai* (2620), *tyrimą* (1855), *tyrimui* (1043), *tyrimus* (1011);
dalis (8986), *dalies* (3811), *dalyje* (3242), *dalį* (3133), *dalių* (1381);
duomenų (7733), *duomenys* (5036), *duomenis* (3725), *duomenimis* (2603);
rezultatai (6367), *rezultatų* (3025), *rezultatus* (3025), *rezultatas* (1129);
grupės (4847), *grupių* (2543), *grupėje* (1886), *grupė* (1839), *grupes* (1723), *grupei* (1140).

Penkių nagrinėjamų daiktavardžių formų pasiskirstymas toliau pateikiamas diagramose.

Iš 8 diagramos matyti, kad vns. K. forma *darbo* tekstyne pavartota daugiau nei 18 000 kartų. Antra pagal dažnumą yra vns. Vt. forma *darbe*, vns. V. *darbas* ir

72 Pateikiamos formos, kurios vartojamas 1000 ir daugiau kartų.

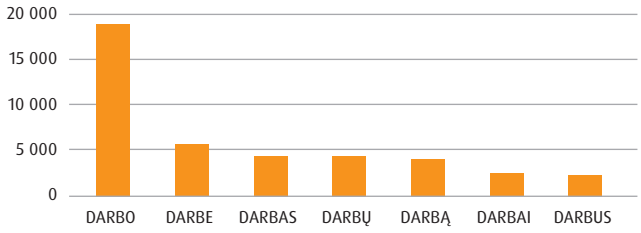

8 diagrama. Daiktavardžio *darbas* formų (> 1000) pasiskirstymas

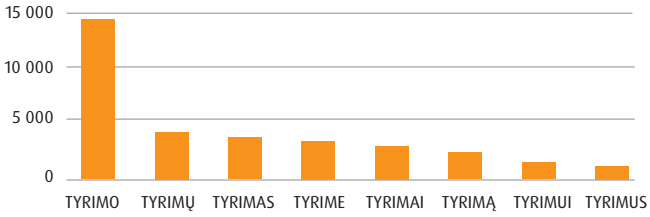

9 diagrama. Daiktavardžio *tyrimas* formų (> 1000) pasiskirstymas

dgs. K. *darbų* formos beveik vienodo dažnumo, dgs. G. forma *darbą* yra penkta pagal dažnumą. Jos dažnumas taip pat didesnis nei 3000.

9 diagramoje matyti, kad vns. K. forma *tyrimo* stipriai lenkia pagal pavartojimų skaičių kitas. Antra pagal dažnumą yra dgs. K. *tyrimų*. Vns. V. *tyrimas* ir vns. Vt. *tyrime* yra panašaus dažnumo. Ketvirtoje pagal dažnumą vietoje yra dgs. V. *tyrimai*.

Lyginant su daiktavardžio *darbas* formų vartosena, matyti ir dėsningumų, pavyzdžiui, abiem atvejais dominuoja vns. K. formos: *darbo* ir *tyrimo*. Vns. V. forma *tyrimas* taip pat vartojama daugiau nei 3000 kartų. Viena iš pagrindinių dažniausių formų yra vns. Vt. – *darbe* ir *tyrime*.

Daiktavardžio *duomenys* išsiskiria keturios formos: dgs. K., dgs. V., dgs. G. ir dgs. Įn. Dažniausiai vartojama dgs. K. forma *duomenų* studentų darbuose pasitaiko mažiau nei 8000 kartų, antroji pagal dažnumą – vns. V. *duomenys* (žr. 10 diagramą).

Daiktavardis *duomenys* išskirtinai vartojamas tik daugiskaita. Palyginus su anksčiau nagrinėtais daiktavardžiais matyti G. ir Įn. formų gana dažna vartosena, tačiau dominuojanti forma yra K., nors ir daugiskaitos, plg. *darbo*, *tyrimo* ir *duomenų*.

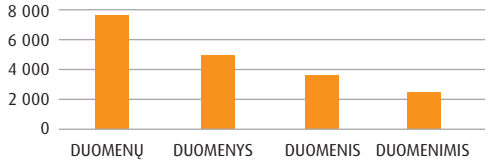

10 diagrama. Daiktavardžio *duomenys* formų (> 1000) pasiskirstymas

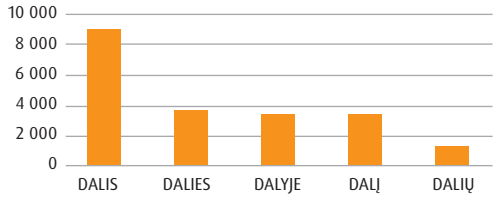

11 diagrama. Daiktavardžio *dalis* formų (> 1000) pasiskirstymas

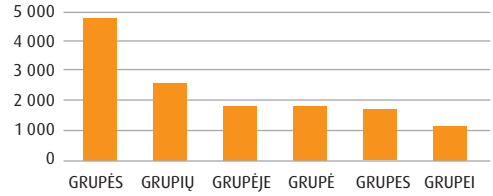

12 diagrama. Daiktavardžio *grupė* formų (> 1000) pasiskirstymas

Moteriškosios giminės daiktavardžio *dalis* dažniausios vns. V. (kartu su dgs. G.) formos. Koks jų tarpusavio santykis, šiame darbe nėra nustatyta. Vns. K. forma *dalies* ir vns. Vt. forma *dalyje* vartojama daugiau nei 3000 kartų (žr. 11 diagramą).

Galima pastebėti, kad tarp dažnai vartojamų vėl paminėtina vns. Vt. forma, plg.: *darbe*, *tyrime* ir *dalyje.*

Kito moteriškosios giminės daiktavardžio *grupė* antra pagal dažnumą forma yra dgs. K. *grupių*, tačiau trečioje vietoje – vns. Vt. *grupėje*, kaip ir *dalyje.* Vns. V. forma *grupė* pagal dažnumą ketvirta, taip pat > 1000 dažnumą turi ir vns. N. forma *grupei.* Koks vns. K. ir dgs. V. formų pasiskirstymas, atvaizduotas pirmame stulpelyje, nėra nustatyta (žr. 12 diagramą).

Taigi dar kartą apibendrinant visų penkių diagramų duomenis, galima konstatuoti, kad daiktavardžiai *darbas* ir *tyrimas* dažniausiai vartojami vns. K. formomis, daiktavardis *duomenys* – dgs. K. forma. Daiktavardžių *dalis* ir *grupė* trečia pagal dažnumą yra vns. Vt. forma, t. y. *dalyje* ir *grupėje*. Kitų homoniminių formų pasiskirstymas nėra ištirtas.

Konkrečių daiktavardžių formų pasiskirstymas patekstyniuose parodytas 13 diagramoje. Į ją įtrauktos formos: *darbo*, *metu, dalis, atveju, tyrimo, duomenų, respondentų, skaičius* ir *rezultatai.*

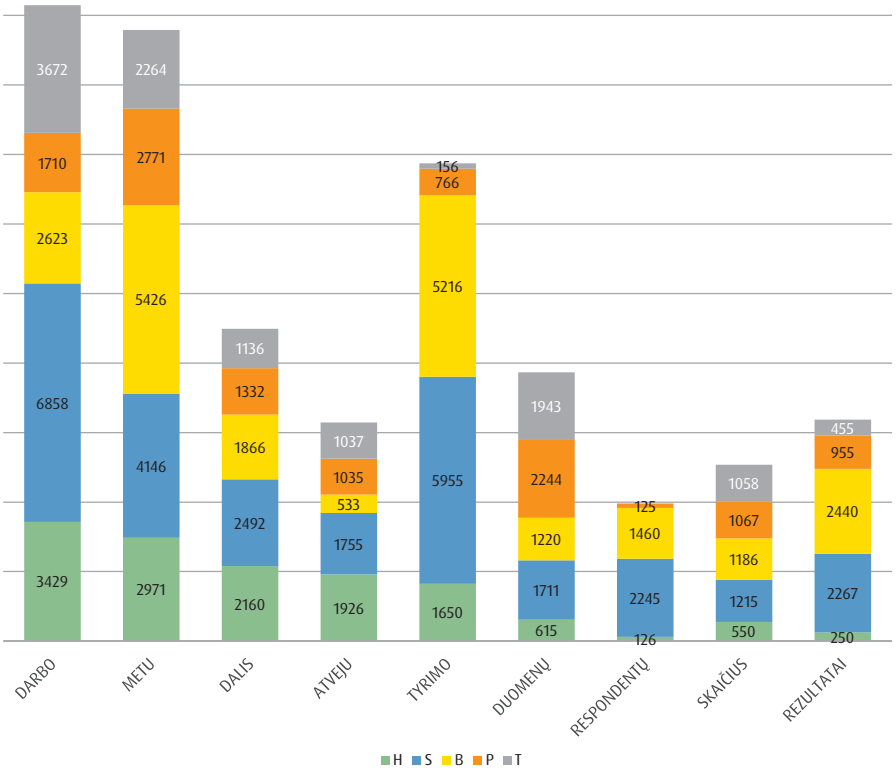

13 diagrama. Konkrečių daiktavardžių formų pasiskirstymas patekstyniuose

Iš diagramos matyti, kad S darbuose, lyginant su kitais mokslų darbais, labai dažnai vartojami du daiktavardžiai *darbo* ir *tyrimo*, o štai T darbuose daiktavardis *tyrimo* nesiekia net 200 dažnumo. Pagal dažnumą B moksluose išsiskiria sustabarėjusi vns. Įn. forma *metu* ir *tyrimo* (plg. junginį *tyrimo metu*), H ir T mokslams nebūdinga daiktavardžio forma *respondentų*, ji reta ir P patekstynyje, o T darbuose nesiekia net 100 dažnumo. Lyginant su kitų patekstynių duomenimis, H du daiktavardžiai vartojami tik vieną ar kelis šimtus kartų – tai *duomenys* ir *rezultatai*, tačiau šis žodis daugiau nei 2000 kartų pavartotas P ir S patekstyniuose. Iš visų mokslų mažiausiai H darbuose vartojamas ir daiktavardis *skaičius*, kituose patekstyniuose jo vartosena perkopia 1000 kartų.

Toliau pateikiama 5 lentelė, kurioje parodoma abiejų nominacinių kalbos dalių – daiktavardžių ir veiksmažodžių, šioje monografijoje priskiriamų akademiniam žodynui, formų vartosena ir jų dažnumas. Į ją įtraukti 60 dažniausiai vartojamų daiktavardžių ir veiksmažodžių.

5 lentelė. Dažniausios daiktavardžių ir veiksmažodžių formos patekstyniuose

H		S		B		P		T	
darbo	3429	darbo	6858	metu	5426	metu	2771	darbo	3672
metu	2971	tyrimo	5955	tyrimo	5216	duomenų	2244	darbų	2415
dalis	2160	metu	4146	tiriamųjų[73]	2889	darbo	1710	metu	2264
atveju	1926	dalis	2492	darbo	2623	naudojant	1346	duomenų	1943
darbe	1772	teigia	2338	rezultatai	2440	dalis	1332	sistemos	1761
tampa	1668	siekiant	2294	nustatyta	2408	sudaro	1129	naudojant	1360
tyrimo	1650	rezultatai	2267	grupės	2269	skaičius	1067	naudojamas	1296
teigia	1586	respondentų	2245	dalis	1866	atveju	1035	sistema	1260
sudaro	1581	teigti	2083	atlikti	1694	rezultatai	955	atlikti	1241
teigti	1429	remiantis	2047	nustatyti	1623	sistemos	945	naudojami	1174
autorius	1331	informacijos	1866	įvertinti	1546	duomenys	892	naudoti	1168
remiantis	1320	analizė	1849	respondentų	1460	priklauso	880	dalis	1136
būdu	1296	darbe	1716	sudaro	1446	gauti	859	programos	1115
rodo	1229	duomenų	1711	vidurkis	1359	atlikti	831	koeficientas	1101
formos	1224	laikotarpiu	1622	duomenys	1344	nustatyti	816	skaičius	1058
rasta	1222	sudaro	1593	priklauso	1314	kiekis	790	atveju	1037
forma	1188	nustatyti	1521	dalies	1268	metodu	771	duomenys	1018
mano	1131	įvertinti	1517	tyrime	1255	nustatyta	771	norint	1007
tikslas	1103	gauti	1484	tyrimų	1251	tyrimo	766	būdu	978
matyti	1098	priklauso	1484	tyrimas	1222	laiko	764	programa	937
darbas	1074	tyrime	1474	duomenų	1220	norint	762	duomenis	934
atžvilgiu	1024	nustatyta	1467	skaičius	1186	darbe	742	sukurti	923
rasti	1021	atlikti	1451	grupėje	1175	analizė	733	naudojama	899
informacijos	1018	rodo	1439	lyginant	1164	sistema	731	formulę	856
daryti	1008	darbą	1380	grupių	1145	būdu	716	sudaro	804
laikotarpiu	991	duomenys	1325	įtakos	1090	naudojamas	699	paveiksle	778
reiškia	984	rezultatų	1275	rezultatus	1029	dalyje	695	darbai	763
dėmesį	949	daryti	1242	rezultatų	991	siekiant	666	naudojamos	691
nurodo	949	tyrimas	1232	lentelė	985	duomenis	659	schema	680
siekiant	914	tikslas	1231	gauti	959	remiantis	659	pateikti	661
priklauso	909	skaičius	1215	parodė	959	naudojami	643	kiekis	656
objektas	868	sistemos	1208	teigia	956	rūšių	634	priklauso	655
tema	865	tampa	1183	duomenimis	928	metodas	607	darbus	596

73 Daiktavardiškai vartojamos formos nuo neveikiamosios rūšies dalyvių nėra atskirtos.

Iš lentelės matyti, kad vns. K. forma *darbo* net trijuose patekstyniuose pagal dažnumą yra pirmoje vietoje: H – 3429, S – 6858, T – 3672. B patekstynyje vns. K. *darbo* yra ketvirtoje vietoje (2623), o P – trečioje (1710). Kita forma vns. Įn. *metu* – pirmoje vietoje B ir P patekstyniuose (5426; 2771). Šis daiktavardis H ir T patekstyniuose yra 2 vietoje pagal dažnumą (2971), S – trečioje (4146). Daiktavardis *dalis* trečioje vietoje H patekstynyje (2160), 4 vietoje – S (2492), 5 vietoje – P patekstynyje (1332), tačiau B ir T patekstyniuose jis retesnis – atitinkamai užima tik 8 ir 12 vietas pagal dažnumą (1866; 1136). Dgs. K. forma *duomenų* yra P patekstynio antroje vietoje (2244), T – ketvirtoje (1943), B neįeina į 20 dažniausių (1220), o H iš viso nepatenka net į 30 dažniausių žodžių sąrašą. Daiktavardžio dgs. V. forma *rezultatai* B yra 5 vietoje (2440), S – 7 vietoje (2267), P – 9 vietoje (955), o į H ir T patekstynių 30 dažniausių žodžių nepatenka. Be to, gana dažna S ir B patekstyniuose ir forma dgs. K. *rezultatų* (1275; 991), tik į B patekstynio trisdešimtuką pateko dgs. G. forma *rezultatus* (1029). Į T patekstynį nepateko nė viena šio daiktavardžio formų.

Jeigu žiūrėtume pasikartojančias to paties daiktavardžio formas patekstyniuose, matytume tokį vaizdą:

H – *darbo* (3429), *darbe* (1772), *darbas* (1074);
S – *darbo* (6858), *darbe* (1716), *darbą* (1380);
B – *darbo* (2623);
P – *darbo* (1710), *darbe* (742);
T – *darbo* (3672), *darbų* (2415), *darbai* (763), *darbus* (596)[74];

H – *tyrimo* (1650);
S – *tyrimo* (5955), *tyrime* (1476), *tyrimas* (1232);
B – *tyrimo* (5216), *tyrime* (1255), *tyrimų* (1251), *tyrimas* (1222).

S – *duomenų* (1711), *duomenys* (1325);
B – *duomenys* (1344), *duomenų* (1220), *duomenimis* (928);
P – *duomenų* (2244), *duomenys* (892);
T – *duomenų* (1943), *duomenys* (1018), *duomenis* (934).

Pirmosios iš dažniausių veiksmažodžių sąraše yra es. l. 3 asm. formos *tampa* ir *teigia*. Tačiau *tampa* patenka tik į H ir S patekstynius: H patekstynyje ši forma 6 vietoje (1668), o S – 33 (1183); forma *teigia* atitinkamai H patekstynyje yra 8 vietoje (1586), o S – 5 vietoje (2338), B – 32 (956), į kitų dviejų patekstynių trisdešimtuką nepatenka. Bendratis *teigti* taip pat į dažniausių 30 daiktavardžių

74 Dgs. formų dažnumą dažnai lemia kita daiktavardžio *darbas* reikšmė.

ir veiksmažodžių sąrašą patenka tik H ir S patekstyniuose (1426; 2083). Veiksmažodis *naudojant* yra 4 vietoje P patekstynyje (1346), o 6-oje – T patekstynyje (1360), tačiau nepatenka į trisdešimtuką nei H, nei S ar B patekstyniuose.

Visuose patekstyniuose, tik skirtingu dažnumu, fiksuotas veiksmažodis *sudaro* (H – 1581; S – 1593; B – 1446; P – 1129; T – 804), *priklauso* (S – 1484; B – 1314; H – 909; P – 880; T – 655); į 4 patekstynius (išskyrus H) pateko veiksmažodis *atlikti* (B – 1694; S – 1451; T – 1241; P – 831), į 3 patekstynius (išskyrus B ir T) – padalyvis *siekiant* (S – 2294; H – 914; P – 666).

Taip pat matyti, kad kai kurie daiktavardžiai ar veiksmažodžiai būdingi dviem patekstyniams, bet kitur į 30 dažniausių nepatenka, dar plg.:

S ir P – *analizė* (1849; 733), *remiantis* (2047; 659);
S ir B – *respondentų* (2245; 1460);
H ir S – *tikslas* (1103; 1231), *rodo* (1439; 1229);
T ir P – *norint* (1007; 762), *kiekis* (656; 790).

Tik į H patekstynio 30-ies žodžių sąrašą įeina daiktavardžiai *autorius* (1331), *forma* (1188) ir *formos* (1224), *objektas* (868), sustabarėjęs linksnis *atžvilgiu* (1024), veiksmažodžiai *matyti* (1098), *rasta* (1222) ir *rasti* (1021), tik į B – *tiriamųjų* (2889), *vidurkis* (1356), *lyginant* (1164), *įtakos* (1090), *lentelė* (958), tik į P – *metodu* (771) ir *metodas* (607), *rūšių* (634), tik į T – *programos* (1115) ir *programa* (937), *formulę* (856), *paveiksle* (778), *schema* (680), *pateikti* (661). Taigi matyti, kad tam tikri žodžiai patenka tik į vieną patekstynį, bet juose yra tų žodžių formų varijavimo.

Kai kurias formas sunku analizuoti dėl jų daugiareikšmiškumo, pavyzdžiui, H – *mano* gali būti ir įvardis, ir veiksmažodžio 3 asm. forma, *gauti* – ir bendraties, ir dalyvio forma.

3. Būdvardžių ir prieveiksmių vartosena

Atskirai reikėtų aptarti būdvardžių, sakiniuose vartojamų ir atributiškai, ir predikatiškai, vartoseną, kuri taip pat atsispindi iš dažniausių formų duomenų, pateikiamų 6 lentelėje.

Būdvardžių formos vartojamos tiek atributiškai, tiek predikatiškai, todėl junginiuose gali eiti šalia daiktavardžių ir pagalbinių veiksmažodžių.

Matyti, kad visuose tekstynuose pirmoji pagal dažnumą yra būdvardžio *galimas* bevardės giminės forma *galima*[75]. Taip pat gana dažnai vartojami ir kiti

75 Kituose darbuose jis laikomas neveikiamosios rūšies bevardės giminės dalyviu (Šinkūnienė 2011, 87).

bevardės giminės būdvardžiai: vertinamasis būdvardis *svarbu* (H, S – 2, B – 3, P – 4, T – 7), modalinis būdvardis *būtina* (T – 2, S – 5, H – 8, P – 11), būdvardis *sunku* patenka tik į H (7) ir S (14) patekstynių dažniausių penkioliktuką.

6 lentelė. 15 dažniausiai vartojamų būdvardžių formų

H		S		B		P		T	
galima	7437	galima	6279	galima	3303	galima	3280	galima	3910
svarbu	1032	svarbu	2173	svarbu	952	įvairių	484	būtina	692
įvairių	972	svarbus	1223	didesnis	826	skirtingų	457	didesnis	509
svarbus	862	įvairių	970	įvairių	734	svarbu	445	mažesnis	502
pagrindinis	742	būtina	871	reikšmingas	656	pagrindinis	367	pagrindinis	495
skirtingų	612	pagrindinis	679	vidutinis	615	didelis	357	reikalingas	443
sunku	590	skirtingų	620	skirtingų	593	pagrindiniai	354	svarbu	438
būtina	575	pagrindinių	608	vidutinio	575	didžiausias	343	pagrindiniai	422
tikras	553	didesnis	601	didžiausias	565	svarbus	327	skirtingų	367
naujų	540	pagrindiniai	584	kontrolinės	564	naujų	322	pagrindinės	358
svarbi	491	didžioji	549	svarbus	540	būtina	303	lygus	350
būdingas	484	svarbiausių	521	būtina	531	didesnė	293	vidutinė	308
pagrindinė	478	svarbi	519	didesnė	477	pagrindinės	273	įvairių	305
didelis	475	sunku	518	didelis	457	pagrindinėse	269	pagrindinė	300
didžiojo	440	daugelis	513	mažesnis	393	didelės	255	bendras	269

Iš vns. V. formų dažniausios *svarbus* (S – 1223; H – 862; B – 540; P – 327).
Dgs. G. forma darbuose vartojami būdvardžiai *įvairus*, *naujas*, *skirtingas*, plg.:

įvairių (H – 972; S – 970; B – 734; P – 484; T – 305);
naujų (H – 540; P – 322);
skirtingų (H – 612; S – 610; B – 593; P – 457; T – 367).

Taip pat matyti, kad dažnos būdvardžių *didelis*, *pagrindinis*, *svarbus* įvairios linksnių, laipsnių ir įvardžiuotinės formos, plg.:

didelis (H – 475; B – 457; P – 357), *didelės* (P – 255); *didesnis* (B – 826; S – 601, T – 509), *didesnė* (B – 477; P – 293); *didžiausias* (B – 565; P – 343); *didžioji* (S – 549), *didžiojo* (H – 440);
pagrindinis (H – 742; S – 679; P – 367; T – 495), *pagrindinė* (H – 478; T – 300), *pagrindiniai* (S – 584; P – 354; T – 422), *pagrindinės* (T – 358; P – 273), *pagrindinių* (S – 608).

Būdvardžio *mažas* į penkioliktuką patenka tik aukštesniojo laipsnio forma *mažesnis*, ir tik dviejuose patekstyniuose: T – 502, B – 393.

Yra ir akivaizdžių būdvardžių vartosenos skirtumų patekstyniuose, pavyzdžiui, į dažniausių būdvardžių penkioliktuką formos *reikšmingas*, *kontrolinės* patenka tik B patekstynyje (656; 564).

Taip pat pasižiūrėta, kokie prieveiksmiai dažniausi tiriamuose patekstyniuose (neįtraukti deiktiniai laiko ir vietos prieveiksmiai) (žr. 7 lentelę).

7 lentelė. Dažniausiai vartojami prieveiksmiai patekstyniuose

H		S		B		P		T	
labai	3093	labai	4055	labai	3530	labai	2105	labai	1440
daugiau	2462	daugiau	3953	daugiau	2961	daugiau	1318	daugiau	1148
daug	2384	labiau	2307	statistiškai	2571	daug	1195	daug	982
dažniausiai	2291	dažniausiai	2181	dažniausiai	2416	dažniausiai	1110	dažniausiai	798
dažnai	1965	dažnai	2021	dažnai	1589	toliau	732	mažiau	707
labiau	1497	daug	1818	daug	1498	mažiau	662	gerai	500
toliau	1308	mažiau	1619	mažiau	1369	labiau	605	vėliau	444
vėliau	1156	labiausiai	1040	reikšmingai	1263	dažnai	576	lengvai	438
daugiausia	1022	toliau	1021	labiau	1022	vėliau	537	labiau	373
mažiau	879	statistiškai	972	dažniau	861	gerai	510	tolygiai	357
anksčiau	864	gerai	833	labiausiai	808	labiausiai	451	dažnai	355
pirmiausia	799	dažniau	802	daugiausiai	798	daugiausiai	447	tinkamai	330
labiausiai	664	daugiausiai	693	gerai	724	daugiausia	398	paprastai	317
apskritai	610	pakankamai	649	mažiausiai	514	anksčiau	387	atitinkamai	301
tikrai	556	vėliau	627	pakankamai	490	atitinkamai	355	pakankamai	300
gerai	551	tiesiogiai	618	mažai	476	pakankamai	346	labiausiai	276
pakankamai	546	anksčiau	617	paprastai	476	mažai	339	tiesiogiai	254
tiesiogiai	522	atitinkamai	576	daugiausia	469	paprastai	332	pirmiausia	243

Matyti, kad visuose patekstyniuose pirmoje vietoje yra stiprinamąją funkciją atliekantis prieveiksmis *labai*, antroje vietoje neapibrėžtą kiekį reiškiančio prieveiksmio *daug* aukštesniojo laipsnio forma *daugiau*. Nelyginamojo laipsnio forma *daug* H, P ir T patekstyniuose yra trečioje vietoje, o *dažniausiai* visuose patekstyniuose ketvirtoje vietoje.

Kita dažna nelyginamojo laipsnio forma yra *dažnai* (H – 1965; S – 2021; B – 1589; T – 355), iš aukštesniojo laipsnio formų išsiskiria *labiau* (S – 2307; H – 1497; B – 1022, P – 373), *mažiau* (S – 1619; B – 1369; T – 707; P – 662), iš aukščiausiojo

dar paminėtinos *daugiausia* (H – 1022, B – 469), *daugiausiai* (S – 693; B – 798; P – 447), *labiausiai* (S – 1040; B – 808; H – 664; P – 451; T – 276). Taigi vyrauja prieveiksmių laipsnių formos, vartojamos lyginamosiose konstrukcijose. Dažną jų vartoseną, matyt, lemia objektų, reiškinių lyginimas, be to, jie gali atlikti stiprinamąją funkciją.

Kitokiose adverbialinėse konstrukcijose vartojami prieveiksmiai *toliau* (S – 1021; P – 732), *vėliau* (H – 1156, S – 627; P – 537; T – 444), *anksčiau* (H – 864; S – 617; P – 387). Paprastai jais nusakoma veiksmų seka. Tik vienas į dažniausių penkioliktuką patekęs prieveiksmis yra skaitvardinės kilmės, tai prieveiksmis *pirmiausia* (H – 799; T – 243). Ir tik B patekstynyje > 1000 dažnumą turi du prieveiksmiai *reikšmingai* ir *statistiškai.* Pastarasis šiek tiek mažesniu dažnumu (972) vartojamas S mokslų darbuose.

Kaip šios dalies apibendrinimas pateikiami 63 dažniausių daiktavardžių (8 lentelė) ir 36 dažniausių veiksmažodžių (9 lentelė) sąrašai.

Pastebėtina, kad toliau tęsiant žodžių formų sąrašus, atsižvelgiant į dažnumą, matyti įvairių tendencijų. Patekstyniuose atsiskleidžia gana dažnas tų pačių jau nagrinėtų daiktavardžių kitų formų vartojimas, pavyzdžiui: H patekstynyje – *dalį* (S – 794), *dalies* (772), *dalyje* (750); S – *dalies* (945), *dalyje* (886); P – *dalį* (482). Tik viename patekstynyje iš pradžių fiksuoti žodžiai randami ir kitame ar kituose, plg.: *atžvilgiu* (S – 900), *tiriamųjų* (S – 1053), *metodas* (T – 483) ir kt.

Ankstesnėje 5 lentelėje pateikti 36 daiktavardžiai ir 24 veiksmažodžiai. Vadinasi, praplėtus tyrimo imtį daiktavardžių sąrašas padidėjo 27 leksiniais vienetais: papildomai pateko tokių daiktavardžių kaip *kartas* (*kartus* B 883), *pavyzdys* (*pavyzdžių* – 796), *pobūdis* (*pobūdžio* H 824), *priedas* (*priedą* H 789), *problema* (*problema* H 749, *problemų* S 1071, *problemas* S 920), *požiūris* (*požiūriu* H 677), *ryšys* (S 972), *samprata* (H 662), *skirtumas* (B 884), *testas* (*testas* B 741, *testo* B 686), *veiksnys* (*veiksnių* S 999, *veiksniai* S 989) ir kt. įvarių linksnių formos.

Atitinkamai veiksmažodžių sąrašas pasipildė 12 naujų veiksmažodžių, pavyzdžiui: *apskaičiuoti* (*apskaičiuojamas* T 452), *išsiaiškinti* (B 1103), *kalbėti* (*kalbama* H 710), *leisti* (*leidžia* S 1128), *padėti* (*padeda* S 1130), *padidėti* (*padidėjo* B 827), *suprasti* (H 815), *žinoti* (*žinoma* H 864) ir kt.

Moksliniame tekste „svarbiausia raiškos priemonė yra ne žodžiai, bet žodžių junginiai, dažnai sudaryti iš kelių dėmenų, kurių apimtis ir ribos ne visada apibrėžtos“ (Bitinienė 2013, 58). Todėl toliau siekta nustatyti analizuojamų žodžių formų vartoseną dvinarėse ir trinarėse leksinėse sekose, t. y. artimiausioje leksinėje aplinkoje.

8 lentelė. 63 dažniausi daiktavardžiai patekstyniuose

Humanitariniai mokslai		Socialiniai mokslai		Biomedicinos mokslai		Fiziniai mokslai		Technologijos mokslai	
darbo	3429	darbo	6858	metu	5426	metu	2771	darbo	3672
metu	2971	tyrimo	5955	tyrimo	5216	duomenų	2244	darbų	2415
dalis	2160	metu	4146	tiriamųjų	2889	darbo	1710	metu	2264
atveju	1926	dalis	2492	darbo	2623	dalis	1332	duomenų	1943
darbe	1772	rezultatai	2267	rezultatai	2440	skaičius	1067	sistemos	1761
tyrimo	1650	respondentų	2245	grupės	2269	atveju	1035	sistema	1260
autorius	1331	informacijos	1866	dalis	1866	rezultatai	955	dalis	1136
būdu	1296	analizė	1849	respondentų	1460	sistemos	945	programos	1115
formos	1224	darbe	1716	vidurkis	1359	duomenys	892	koeficientas	1101
forma	1188	duomenų	1711	duomenys	1344	kiekis	790	skaičius	1058
tikslas	1103	laikotarpiu	1622	dalies	1268	metodu	771	atveju	1037
literatūros	1085	tyrime	1474	tyrime	1255	tyrimo	766	duomenys	1018
darbas	1074	darbą	1380	tyrimų	1251	darbe	742	būdu	978
atžvilgiu	1024	duomenys	1325	tyrimas	1222	analizė	733	programa	937
informacijos	1018	rezultatų	1275	duomenų	1220	sistema	731	duomenis	934
laikotarpiu	991	tyrimas	1232	skaičius	1186	būdu	716	formulę	856
dėmesį	949	tikslas	1231	grupėje	1175	dalyje	695	paveiksle	778
objektas	868	skaičius	1215	grupių	1145	duomenis	659	darbai	763
tema	865	sistemos	1208	įtakos	1090	rūšių	634	reikšmė	752
dėmesio	834	rezultatus	1148	rezultatus	1029	metodas	607	schema	680
pobūdžio	824	tyrimų	1123	rezultatų	991	tikslas	593	kiekis	656
autoriaus	811	analizės	1110	lentelė	985	tyrimų	590	darbus	596
pavyzdžių	796	informacija	1089	duomenims	928	struktūra	584	objekto	593
dalį	794	problemų	1071	sistemos	920	struktūros	552	lentelėje	579
priedą	789	darbas	1056	tikslas	907	tyrimai	542	darbas	576
informaciją	786	tiriamųjų	1053	tyrimai	894	įtaką	524	skaičiavimas	575
pradžioje	774	veiksnių	999	skirtumas	884	funkcija	518	elementai	571
dalies	772	informaciją	998	kartus	883	informacijos	516	sistemą	551
dalyje	750	veiksniai	989	duomenis	874	dydžio	503	elemento	541
problema	749	ryšys	972	informacijos	811	lentelėje	492	funkcija	539
klausimas	726	priemonių	972	rūšis	810	dalį	482	informacija	538
įtaką	703	dalies	945	tiriamieji	782	įtakos	481	informacijos	525
analizė	695	problemas	920	kiekis	769	analizės	475	vietoje	517
darbą	693	teigimu	920	funkcijos	763	vietos	475	modelio	511
tyrimų	691	dauguma	907	analizė	753	formos	474	formos	496
įtakos	683	atžvilgiu	900	testas	741	elementų	459	trukmė	485
požiūriu	677	duomenys	900	metodai	738	sistemą	443	metodas	483
medžiaga	673	tarpusavio	898	tyrimą	738	lentelė	440	tikslas	482
būdas	662	sistema	895	testo	686	rezultatus	439	darbe	473
samprata	662	dalyje	886	medžiagų	684	grupės	433	reikšmės	470

9 lentelė. 36 dažniausi veiksmažodžiai patekstyniuose

Humanitariniai mokslai		Socialiniai mokslai		Biomedicinos mokslai		Fiziniai mokslai		Technologijos mokslai	
tampa	1668	teigia	2338	nustatyta	2408	naudojant	1346	naudojant	1360
teigia	1586	siekiant	2294	atlikti	1694	sudaro	1129	naudojamas	1296
sudaro	1581	teigti	2083	nustatyti	1623	priklauso	880	atlikti	1241
teigti	1429	remiantis	2047	įvertinti	1546	gauti	859	naudojami	1174
remiantis	1320	sudaro	1593	sudaro	1446	atlikti	831	naudoti	1168
rodo	1229	nustatyti	1521	priklauso	1314	nustatyti	816	norint	1007
rasta	1222	įvertinti	1517	lyginant	1164	nustatyta	771	sukurti	923
mano	1131	gauti	1484	gauti	959	norint	762	naudojama	899
matyti	1098	priklauso	1484	parodė	959	naudojamas	699	sudaro	804
rasti	1021	nustatyta	1467	teigia	956	siekiant	666	naudojamos	691
daryti	1008	atlikti	1451	rodo	910	remiantis	659	pateikti	661
reiškia	984	rodo	1439	siekiant	891	naudojami	643	priklauso	655
nurodo	949	daryti	1242	atliekant	880	vyksta	624	gauti	595
siekiant	914	tampa	1183	naudojant	879	matyti	538	skirtas	490
priklauso	909	matyti	1166	norint	832	rodo	535	siekiant	485
žinoma	864	padeda	1130	padidėjo	827	pateikti	521	apskaičiuojamas	452
pateikia	853	leidžia	1128	teigti	825	naudoti	517	įvertinti	451
suprasti	815	išsiaiškinti	1103	sudarė	793	lyginant	492	atsižvelgiant	435
siekiama	764	lyginant	1049	remiantis	765	naudojama	485	pasirinkti	426
kalbama	710	reiškia	1024	vertinant	765	įvertinti	467	pateikta	425

4. Veiksmažodžio formų vartosena dvinarėse sekose

Kitu tyrimo etapu buvo siekta pasižiūrėti, kaip pagal dažnumo principą dominuojantys akademinį diskursą padedantys kurti veiksmažodžiai jungiasi su kitais žodžiais, ar patenka į automatiškai nustatomas sekas. Ankstesniame skyrelyje pastebėtas didelis veiksmažodžio *būti* būtojo laiko trečiojo asmens dažnis lėmė, kad pirmiausia buvo nutarta ištirti, kokie žodžiai vartojami šalia. Dažniausi automatiškai nustatyti dešinieji kolokatai matyti iš 14 diagramos. Paimtos leksinės sekos, turinčios ne mažesnį nei 150 vartosenos atvejų dažnumą.

Kaip ir buvo tikėtasi, veiksmažodis dažniausiai vartojamas sudėtinėse veiksmažodinėse konstrukcijose. Pastebėtina, kad dažniausi veiksmažodžio *buvo* dešinieji kolokatai yra dalyviai: *nustatyta*, *atliktas*, *siekiama*, *minėta* ir t. t. Taigi

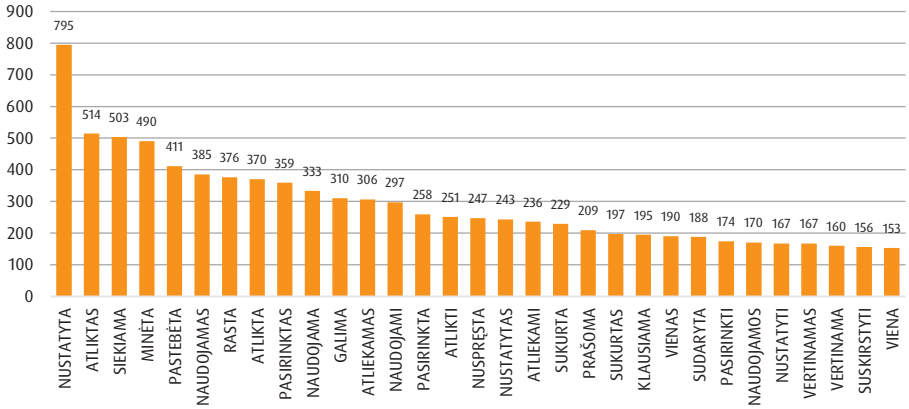

14 diagrama. Veiksmažodžio formos *buvo* dešinieji kolokatai

dažniausios sekos – tai sudėtinės (analitinės) veiksmažodžio laikų formos, susidedančios iš pagrindinio ir pagalbinio žodžio *būti* būtojo kartinio laiko formos. Tokios sudėtinės formos – tai tam tikri žodžių junginiai, „santykiaujantys su atitinkamų žodžių vientisinėmis formomis tų pačių gramatinių reikšmių pagrindu“ (DLKG 56).

Tarp jų įsiterpia tik būdvardžio bevardės giminės forma *galima* (11 vietoje) ir įvardžio *vienas* abiejų giminių vns. V. formos: *vienas* (23 vietoje), *viena* (paskutinėje 31 vietoje), t. y. *buvo vienas (viena)*.

Su kitomis kalbos dalimis dažnų samplaikų nėra daug: *buvo labai* (397), *buvo ir* (388), *buvo tik* (320), *buvo ne* (238).

Kiek kitoks vaizdas yra nustačius pirmuosius dešiniuosius veiksmažodžio formos *yra* kolokatus. Dažniausios sekos yra su prieveiksmiais, įvardžiais, dalelytėmis, prielinksniais, plg.: *yra labai* (2448), *yra vienas* (1019), *yra ir* (964), *yra ne* (760), *yra viena* (685), *yra tik* (621), *yra daug* (545), *yra gana* (507), *yra labiau* (503), *yra tai* (469), *yra pakankamai* (409), *yra tas* (349), *yra daugiau* (343), *yra itin* (340), *yra apie* (311), *yra iš* (305), *yra ta* (302), *yra per* (290) ir kt. Vienintelė seka, kurioje vartojamas daiktavardis – *yra galimybė* (162), prieveiksmis – *yra statistiškai* (311).

Su neigiama forma *nėra* nustatytos tokios dvinarės sekos: *nėra labai* (277), *nėra daug* (201), *nėra visiškai* (171), *nėra pakankamai* (169), *nėra statistiškai* (148), *nėra jokių* (115), *nėra nei* (114), *nėra taip* (108). Kaip matyti, dešinieji kolokatai yra prieveiksmiai *labai*, *daug*, *visiškai*, *pakankamai*, *statistiškai*, *taip*, įvardžio dgs. K. forma *jokių*, jungtukas *nei*. Tik toliau eina sekos su daiktavardžio *galimybė* vns. K. forma ir būdvardžių ir dalyvių bevardės giminės formomis: *nėra*

galimybės (106), *nėra aišku* (93), *nėra žinoma* (90), *nėra lengva* (82). Bevardės giminės formos sakinyje eina tarinių vardine dalimi.

Veiksmažodžio forma *gali* dažniausiai jungiasi su bendratimi *būti*, plg.: *gali būti* (10129), kitos dvinarės sekos pagal dažnumą būtų tokios: *gali turėti* (756), *gali sukelti* (624), *gali padėti* (325), *gali tapti* (312), *gali atsirasti* (267), *gali lemti* (251), *gali pasireikšti* (210), *gali atlikti* (147). Tokios sekos interpretuotinos dvejopai: jos gali įeiti arba ne į akademines frazes. Norint tai išsiaiškinti, reikėtų tirti konkrečius vartosenos atvejus. Toliau pagal dažnumą veiksmažodis *gali* dar vartojamas su veiksmažodžiais *sudaryti, veikti, kilti, reikšti, įtakoti, siekti, skirtis, suteikti, daryti, paveikti, pasirodyti, priklausyti* ir kt., plg.: *gali sudaryti* (145), *gali veikti* (145), *gali kilti* (143), *gali reikšti* (139), *gali įtakoti* (121), *gali siekti* (118), *gali skirtis* (118), *gali suteikti* (118), *gali daryti* (117), *gali paveikti* (110), *gali pasirodyti* (107), *gali priklausyti* (102).

Veiksmažodžių *leidžia* ir *padeda* vartosena retesnė. Dažniausios sekos yra tokios: *leidžia daryti* (245), *leidžia teigti* (192), *leidžia manyti* (99), *leidžia nustatyti* (64), *leidžia suprasti* (55), *leidžia įvertinti* (62), *leidžia spręsti* (49); *padeda išvengti* (77), *padeda išlaikyti* (60), *padeda nustatyti* (56), *padeda suprasti* (55), *padeda įvertinti* (54).

Su bendratimi jungiasi ir padalyviai *siekiant* ir *norint.* Dažniausios konstrukcijos būtų: *siekiant išsiaiškinti* (290)*, siekiant nustatyti* (230)*, siekiant išvengti* (208)*, siekiant įvertinti* (196)*, siekiant užtikrinti* (185)*, siekiant sumažinti* (142)*, siekiant atskleisti* (87)*, siekiant gauti* (87); *norint pasiekti* (149), *norint gauti* (146), *norint nustatyti* (140), *norint išvengti* (133), *norint įvertinti* (130), *norint sukurti* (116), *norint išsiaiškinti* (111), *norint sumažinti* (85), *norint užtikrinti* (77), *norint suprasti* (67).

Remiantis tekstyno ir patekstynių duomenimis, dažnai vartojama asmenuojamoji veiksmažodžio forma *sudaro.* Dažniausi šio veiksmažodžio kolokatai iš kairės yra tokie: *darbą sudaro* (327)*, dalį sudaro* (288)*, tai sudaro* (247)*, ir sudaro* (215)*, kurią sudaro* (158)*, pagrindą sudaro* (147).

Kai kurie veiksmažodžiai prisijungia prielinksnines konstrukcijas, todėl jų pirmasis kolokatas iš dešinės yra prielinksnis, plg.: *kalbėti apie* (376), *skirstyti į* (131), *priskirti prie* (91), *spręsti iš* (44); *priklauso nuo* (2829), *susideda iš* (804); *skiriasi nuo* (620), *siejasi su* (360).

Padalyvių *atsižvelgiant* ir *lyginant* dešinieji kolokatai taip pat dažnai yra prielinksniai, plg.: *atsižvelgiant į* (2397), *lyginant su* (1823).

Kiti atvejai rodo, kad veiksmažodis *yra* įeina į sudurtinį tarinį, kai antru dėmeniu eina būdvardis arba dalyvis. 10 lentelėje išvardytos būdvardžių formos (paryškintos sekos, turinčios > 200 dažnumą), 11 lentelėje – dalyvių (paryškintos sekos, turinčios > 200 dažnumą).

10 lentelė. Veiksmažodžio formos *yra* dešinieji kolokatai (būdvardžiai)

Būdvardžių formos	Dvinarės sekos
aktuali[76]	yra aktuali (125)
būdingas / būdinga	yra būdingas (126), yra būdinga (111)
būtina / būtinas	**yra būtina (288)**, yra būtinas (161)
didesnis / **didesnė** / didelis / didelė / didžiausia	**yra didesnis (272)**, **yra didesnė (211)**, yra didelis (147), yra didelė (141), yra didžiausia (100)
įvairių	yra įvairių (111)
lygus / lygi	yra lygus (166), yra lygi (105)
mažesnis	yra mažesnis (140)
pagrindinis / pagrindinė	**yra pagrindinis (262)**, yra pagrindinė (166)
panašus	yra panašus (111)
reikalinga / reikalingas	yra reikalinga (142), yra reikalingas (117)
sudėtinga / sudėtinga	yra sudėtinga (115), yra sudėtingas (102)
sunku	yra sunku (150)
svarbus / **svarbu** / **svarbi** / **svarbūs** / svarbios	**yra svarbus (544)**, **yra svarbu (282)**, **yra svarbi (258)**, **yra svarbūs (217)**, yra svarbios (105)

Iš 10 lentelės matyti, kad dažniausia seka su būdvardžiu – *yra svarbus*, pavartota daugiau nei 500 kartų. Kitų dažnumas nesiekia 300. Dažnesni būdvardžiai, kurie vartojami po *yra* – *būtina*, *didesnis*, *pagrindinis.* Taip pat akivaizdu, kad dažnos to paties būdvardžio *svarbus* formos: *svarbu*, *svarbi*, *svarbūs*, *svarbios.* Galima kelti prielaidą, kad darbuose stengiamasi pabrėžti, kas yra svarbu.

11 lentelė rodo, kad daugiau nei 300 kartų darbuose pavartotos dvi sekos: *yra susijęs* (352) ir *yra naudojamas* (325). Be to, > 200 dažnumą atitinka iš tos pačios šaknies veiksmažodžių išvestos kitos dalyvinės formos, t. y. *susiję*, *susijusi* ir *naudojami*, *naudojama*. Taigi galima manyti, kad darbuose svarbu įvardyti tam tikras priemones bei reiškinių tarpusavio sąsajas.

Viena mokslo kalbai būdinga ypatybė yra pasyvinės konstrukcijos, todėl nuspręsta ištirti dalyvių vartoseną sekose. Kaip jau buvo matyti iš 14 diagramos ir 11 lentelės, į sekas įeina įvairios semantikos veiksmažodžių dalyvinės formos. Pirmiausia jos pasiskirsto pagal laiko kategoriją: galima išskirti esamojo ar būtojo laiko dalyvius. Jie gali sudaryti pagrindinio sakinio pagrindą ir prisijungti šalutinius sakinius. Taigi automatiškai išgautos sekos, kurias sudaro vieno ar kito laiko dalyviai ir jungtukas *kad*, signalizuojantis šalutinio sakinio pradžią. Kadangi į panašias sekas įeina ir reikiamybės dalyviai, jos pateikiamos kartu, plg. 12 lentelę.

76 Formos sudėtos pagal dažnumą.

11 lentelė. Veiksmažodžio formos *yra* dešinieji kolokatai (dalyviai)

Dalyvių formos	Dvinarės sekos
laikomas / laikoma / laikomi	yra laikomas (178), yra laikoma (133), yra laikomi (117)
linkę	**yra linkę (253)**
naudojamas / **naudojami** / **naudojama** / naudojamos	**yra naudojamas (325), yra naudojami (305)**, yra **naudojama (233)**, yra naudojamos (150)
nustatyta	yra nustatyta (131)
pateikiami / pateikti / pateikiama	yra pateikiami (120), yra pateikti (116), yra pateikiama (105)
siejamas / neatsiejama	yra siejamas (115), yra neatsiejama (113)
skirstomi	yra skirstomi (124)
skirtas / skirta / skirti	yra skirtas (182), yra skirta (140), yra skirti (101)
sudarytas	yra sudarytas (150)
sukurta	yra sukurta (113)
susijęs / **susiję** / **susijusi** / susijusios	**yra susijęs (352), yra susiję (284)**, **yra susijusi (221)**, yra susijusios (128)
teigiama	yra teigiama (107)
tinkamas	yra tinkamas (119)
vadinamas	yra vadinamas (108)
žinoma	**yra žinoma (273)**

12 lentelė. Veiksmažodžio formos *yra* dešinieji kolokatai (dalyviai)

Neveik. r. es. l. dalyviai		Neveik. r. būt. l. dalyviai		Reikiamybės dalyviai	
teigiama, kad	834	**nustatyta, kad**	3165	tikėtina, kad	395
manoma, kad	725	**pastebėta, kad**	1156	pažymėtina, kad	234
pastebima, kad	452	įrodyta, kad	183	**pastebėtina, kad**	143
nurodoma, kad	385	išsiaiškinta, kad	176	**manytina, kad**	107
žinoma, kad	343	nurodyta, kad	132	pabrėžtina, kad	50
matoma, kad	312	numatyta, kad	100	teigtina, kad	49
pabrėžiama, kad	145	minėta, kad	84		
rašoma, kad	126	gauta, kad	71		
minima, kad	100	apskaičiuota, kad	61		
suprantama, kad	91	ištirta, kad	59		
siekiama, kad	85	parodyta, kad	59		
pažymima, kad	81	atskleista, kad	46		
akcentuojama, kad	63	nuspręsta, kad	45		
		manyta, kad	39		

Matyti, kad dažniausios tokios sekos, kurios prasideda būtojo laiko formomis *nustatyta* (plg. veiksmažodžio *nustatyti* reikšmę ‘patvirtinti faktais, išaiškinti’) ir *pastebėta* (plg. veiksmažodžio *pastebėti* reikšmę ‘atkreipti dėmesį, patirti’). Trečioje vietoje esanti forma *įrodyta* jau neturi net > 200 dažnumo. Iš esamojo laiko neveikiamosios rūšies dalyvių dažniausiai sekos pagrindą sudaro *teigiama* (kalbėjimo veiksmažodžio forma), antroje vietoje *manoma* (mentalinio veiksmažodžio forma), trečioje – *pastebima* (vizualinę percepciją reiškiančio veiksmažodžio forma). Iš reikiamybės dalyvių tokiose sekose dažniausiai vartojami *tikėtina, pažymėtina, pastebėtina, manytina.* Be to, atkreiptinas dėmesys, kad kai kuriose sekose pavartoti iš tų pačių šaknų veiksmažodžių padaryti es. l., būt. k. l. ir reikiamybės dalyviai, plg.: *manoma, kad* (723), *manytina, kad* (107), *manyta, kad* (39); *pastebėta, kad* (1156), *pastebima, kad* (452), *pastebėtina, kad* (143). Tiesa, pirmosios sekos pagal dažnumą skiriasi šimtais kartų.

Penkių dažniausių esamojo laiko dalyvių dažniausi kairieji kolokatai yra pateikiami 13 lentelėje.

13 lentelė. Sekos *neveikiamosios rūšies esamojo laiko dalyvis + kad* kairieji plėtiniai

Sekos kairieji plėtiniai	Neveik. r. es. l. dalyvis + *kad*	
yra teigiama (54), buvo teigiama (29), kuriame teigiama (24), straipsnyje teigiama (23), literatūroje teigiama (22), taip pat teigiama (22)	**teigiama, kad**	834
yra manoma (53), buvo manoma (48), todėl manoma (21), tačiau manoma (19), ir manoma (16)	**manoma, kad**	723
taip pat pastebima (29), tačiau pastebima (19), yra pastebima (19)	**pastebima, kad**	452
taip pat nurodoma (28), literatūroje nurodoma (26), yra nurodoma (17), straipsnyje nurodoma (14)	**nurodoma, kad**	385
yra žinoma (123), buvo žinoma (22), gerai žinoma (12), taip pat žinoma (10)	**žinoma, kad**	343

Iš lentelės matyti, kad trys dalyviai sudaro sekas su veiksmažodžio *būti* formomis *yra* ir *buvo*: *yra (buvo) teigiama*, *manoma*, *žinoma.* Dviejų kiek dažnesnis kolokatas – samplaikinė dalelytė *taip pat: taip pat pastebima, nurodoma*[77] (taip gali būti siekiama ką nors papildyti).

5 dažniausių būt. l. veiksmažodžių dešinysis kolokatas visada yra būtojo laiko veiksmažodis *buvo*, plg. 14 lentelę.

Visiškai mažo dažnumo yra sekos *tyrimo metu nustatyta, tyrimo metu buvo išsiaiškinta*, *moksliniais tyrimais įrodyta*. Bet jos pagal narių skaičių ir nėra dvinarės.

77 Dvinarę seką sudarytų tik jos dalis, t. y. *pat pastebima*, *pat nurodoma.*

14 lentelė. Sekos *neveikiamosios rūšies būtojo laiko dalyvis + kad* kairieji plėtiniai

Sekos kairieji plėtiniai	Neveik. r. būt. l. dalyvis + *kad*	
buvo nustatyta (454), tyrimo metu nustatyta (96), tyrimais nustatyta (79), taip pat nustatyta (71)	**nustatyta, kad**	3165
buvo pastebėta (279), taip pat pastebėta (51), yra pastebėta (24), taip pat buvo pastebėta (23), tačiau pastebėta (22)	**pastebėta, kad**	1156
buvo įrodyta (29), yra įrodyta (19), moksliniais tyrimais įrodyta (7), taip pat įrodyta (5)	**įrodyta, kad**	183
buvo išsiaiškinta (50), taip pat išsiaiškinta (6), tyrimo metu buvo išsiaiškinta (5)	**išsiaiškinta, kad**	176
buvo nurodyta (20), kuriame nurodyta (8), yra nurodyta (6)	**nurodyta, kad**	132

Atskirai buvo ištirta ir veiksmažodžių asmenuojamųjų formų vartosena prieš prijungiamąjį nereikšminį jungtuką *kad.* Dažnumo duomenys pateikiami tolesnėje lentelėje (žr. 15 lentelę).

15 lentelė. Asmenuojamųjų formų vartosena prieš jungtuką *kad*

Es. l. 3 asm.		Būt. k. l. 3 asm.		Es. l. ir būt. k. l. 1 asm.	
teigia, kad	2869	**parodė, kad**	1554	**matome, kad**	851
rodo, kad	1936	teigė, kad	922	**nustatėme, kad**	143
reiškia, kad	1195	paaiškėjo, kad	785	gauname, kad	112
mano, kad	699	nurodė, kad	726	manau, kad	93
nurodo, kad	641	atskleidė, kad	473	manome, kad	81
parodo, kad	527	atsakė, kad	350	pastebime, kad	76
pabrėžia, kad	390	nustatė, kad	345	žinome, kad	70
pažymi, kad	325	pažymėjo, kad	198	priimame, kad	45
atrodo, kad	263	pastebėjo, kad	154	pastebėjome, kad	40
pastebi, kad	230	manė, kad	113		
įrodo, kad	158	įrodė, kad	103		
atskleidžia, kad	153	pabrėžė, kad	79		
sako, kad	144				
nereiškia, kad	134				
rašo, kad	131				
patvirtina, kad	122				
sutinka, kad	116				
tvirtina, kad	103				
žino, kad	101				

Dažniausios sekos, kuriose prieš jungtuką *kad* vartojamas es. l. 3 asm. veiksmažodis yra šios: *teigia, kad* (pati dažniausia seka); *rodo, kad*; *reiškia, kad*; būt. k. l. 3 asm. – *parodė, kad*; *teigė, kad*; *paaiškėjo, kad*; es. l. 1 asm. – *matome, kad*, o būt. l. 1 asm. – *nustatėmė, kad*.

Atskirai minėtinas liepiamosios nuosakos 1 asm. veiksmažodžio *tarkime, kad* seka, tekstyne pavartota 104 kartus.

Taip pat buvo patikrinta, kaip tokios asmenuojamųjų formų sekos plečiamos iš kairės.

16 lentelė. Sekos *esamojo / būtojo l. 3 asm. forma + kad* kairieji plėtiniai

Kairieji plėtiniai	Seka	
jis teigia (99), autoriai teigia (88), ir teigia (66), autorius teigia (58), respondentų teigia (46)	**teigia, kad**	2869
respondentų teigė (52), jis teigė (31), respondentai teigė (27), proc. teigė (25), ir teigė (21)	**teigė, kad**	922
tai rodo (347), rezultatai rodo (307), tyrimai rodo (216), duomenys rodo (127), analizė rodo (39)	**rodo, kad**	1936
tai reiškia (821), kas reiškia (81), kuris reiškia (33)	**reiškia, kad**	1195
respondentų mano (51), ir mano (22), respondentai mano (21), apklaustųjų mano (18), autoriai mano (13)	**mano, kad**	699
taip pat nurodo (21), autoriai nurodo (15), autorius nurodo (15), respondentų nurodo (13), tai nurodo (10)	**nurodo, kad**	641
rezultatai parodė (484), tyrimas parodė (207), tyrimai parodė (154), analizė parodė (139), duomenys parodė (117)	**parodė, kad**	1554
tai parodo (112), rezultatai parodo (40), duomenys parodo (20), projektas parodo (19), aiškiai parodo (10)	**parodo, kad**	527
taip pat pabrėžia (24), autoriai pabrėžia (19), autorius pabrėžia (17), ir pabrėžia (12), jis pabrėžia (12)	**pabrėžia, kad**	390
taip pat pažymi (15), jis pažymi (9), autorius pažymi (8), autorė pažymi (8), autoriai pažymi (7)	**pažymi, kad**	325
žvilgsnio atrodo (11), ir atrodo (7), jam atrodo (5), kartais atrodo (5), tačiau atrodo (5)	**atrodo, kad**	263
autorius pastebi (11) taip pat pastebi (11), autoriai pastebi (10), autorė pastebi (10), jis pastebi (10)	**pastebi, kad**	230

16 lentelėje pagal dažnumą išsiskiria seka *rezultatai parodė* (*kad*), taip pat sekos, prasidedančios įvardžiu *tai*: *tai reiškia* (*kad*), *tai parodė* (*kad*), *tai rodo* (*kad*), *tai parodo* (*kad*). Tokiu atveju sintaksinis veiksnys reiškiamas parodomuoju įvardžiu, o semantinis numanomas iš konteksto[78]. Be to, matyti, kad tri-

78 Panašius atvejus, kai po parodomojo įvardžio *tai* eina bevardės giminės būdvardis (*tai ypač ryšku*, *tai natūralu*, *nes*), yra nagrinėjusi Ruskan (Ruskan 2013, 54).

jose sekose vartojamas tos pačios šaknies veiksmažodis *rodyti*, 2 kartus – priešdėlinė jo forma *parodyti*, plg. *rezultatai rodo (parodo, parodė)*.

Bendratis *matyti* taip pat labai dažnai vartojama prieš jungtuką: *matyti, kad* (1476). Paprastai taip pradedamas sakinys. Dažniausi šios sekos tolesni kairieji kolokatai yra tokie: *galima matyti, (kad)* (71), *paveiksle matyti, (kad)* (34), *aiškiai matyti, (kad)* (30), *taip pat matyti, (kad)* (21), *galime matyti, (kad)* (20), *iš pavyzdžių matyti, (kad)* (19), *diagramoje matyti, (kad)* (18), *iš lentelės matyti, (kad)* (16), *iš pateiktų duomenų matyti, (kad)* (16), *iš diagramos matyti, (kad)* (13), *lentelėje matyti, (kad)* (12), *iš gautų rezultatų matyti, (kad)* (11), *iš paveikslo matyti, (kad)* (11), *iš pateiktų pavyzdžių matyti, (kad)* (9) ir kt.

Kitų bendračių kairieji kolokatai pateikti lentelėje 17 lentelėje.

17 lentelė. Sekos *esamojo / būtojo l. 3 asm. forma + kad* kairieji plėtiniai

Kairieji plėtiniai	Seka	
galima pastebėti (279), galime pastebėti (279), reikia pastebėti (69), svarbu pastebėti (50), verta pastebėti (33), nesunku pastebėti (27), reikėtų pastebėti (24), įdomu pastebėti (18), tenka pastebėti (10)	**pastebėti, kad**	632
svarbu paminėti (155), reikia paminėti (92), verta paminėti (61), būtina paminėti (36), reikėtų paminėti (31), galima paminėti (17), reiktų paminėti (10), vertėtų paminėti (7)	**paminėti, kad**	444
galima manyti (184), leidžia manyti (75), galime manyti (23), reikia manyti (20), būtų manyti (17), linkę manyti (14), klaidinga manyti (9), nereikia manyti (7), pagrindo manyti (6), nereikėtų manyti (5)	**manyti, kad**	431
galima pasakyti (106), reikia pasakyti (51), norima pasakyti (25), galime pasakyti (14), reikėtų pasakyti (13), nori pasakyti (10), reiktų pasakyti (7), svarbu pasakyti (5)	**pasakyti, kad**	317
galima sakyti (175), galime sakyti (26), todėl galima sakyti (12), apibendrinant galima sakyti (10), negalima sakyti (8)	**sakyti, kad**	248
reikia pabrėžti (62), svarbu pabrėžti (49), būtina pabrėžti (40), reikėtų pabrėžti (18), tačiau reikia pabrėžti (13), tačiau būtina pabrėžti (10), verta pabrėžti (10, norima pabrėžti (5)	**pabrėžti, kad**	238
reikia pažymėti (50), svarbu pažymėti (47), reikėtų pažymėti (35), verta pažymėti (20), būtina pažymėti (19)	**pažymėti, kad**	204
galima suprasti (44), leidžia suprasti (24), turi suprasti (16), svarbu suprasti (13), galime suprasti (11), reikia suprasti (7)	**suprasti, kad**	200

Lentelės duomenys rodo, kad dažniausiai prieš nagrinėjamų veiksmažodžių bendratis vartojama bevardės giminės būdvardžio forma *galima*: *galima pastebėti*, *galima paminėti*, *galima manyti*, *galima pasakyti*, *galima sakyti*. Tik dviem atvejais vartojama modalinio veiksmažodžio *reikėti* 3 asm. forma: *reikia pabrėžti*, *reikia pažymėti* ir tik vieną – vertinamasis būdvardis *svarbu*: *svarbu paminėti*.

5. Bevardės giminės būdvardžių ir abstrakčiųjų daiktavardžių formų vartosena dvinarėse sekose

Analizuojant dvinares sekas pastebėta, kad dažnai prieš jungtuką *kad* vartojamos ne tik veiksmažodžių asmenuojamosios ir neasmenuojamosios formos, bet ir bevardės giminės būdvardžiai bei abstraktieji daiktavardžiai. Tai vieni iš pagrindinių teksto rišlumo, nuomonės raiškos ar vertinimo būdų moksliniame tekste[79]. Tokias sekas nutarta analizuoti kartu. Iš 15 diagramos matyti, kad dažniausios bevardės giminės formos sekose su jungtuku *kad* yra *akivaizdu* ir *svarbu*. Mažesnio dažnio sekos yra: *aišku, kad*; *panašu, kad*; *nenuostabu, kad*; *natūralu, kad.* Tiesa, trys iš jų vartojamos tik kiek didesniu nei 100 dažnumu.

Dažniausios abstrakčiųjų daiktavardžių formos, einančios prieš jungtuką *kad*, yra *išvadą* ir *prielaidą.* Kiti taip pat vns. G. linksniu vartojami žodžiai yra *dėmesį* ir *hipotezę.* Vns. V. forma vartojami tokie daiktavardžiai: *tikimybė, faktas, nuomonė, tendencija, įspūdis.*

16 diagrama rodo, kad studentų darbuose vartojami abstraktieji daiktavardžiai *išvada, prielaida, tikimybė, dėmesys, faktas, tendencija, nuomonė, įspūdis, hipotezė.* Įvairios jų linksnių formos eina prieš jungtuką *kad*, signalizuojantį šalutinį sakinį. Šalutiniuose sakiniuose formuluojamas išvados, prielaidos, nuomonės ar kitoks turinys.

Sekos abstraktusis daiktavardis + *kad* kairieji kolokatai pateikiami 18 lentelėje.

Didžiausio dažnumo yra *daryti išvadą* ir *daryti prielaidą*, kiek daugiau nei 100 kartų pavartotas ir stabilusis junginys *atkreipti dėmesį.* Praplėtus sekas matyti ir akivaizdžios kolokacijos, kuriose vienas iš dėmenų yra *tendencija*, *nuomonė*, *įspūdis*, plg.: *pastebima tendencija*, *vyrauja nuomonė*, *susidaro įspūdis.* Mažesnio dažnumo junginiai taip pat rodo gramatinį varijavimą, bet semantiniu aspektu junglumo žodžiai panašūs, plg.: *pastebima, matoma, pastebėta, stebima, matyti, pastebima tendencija; sudaro, sudaromas, gali susidaryti įspūdis; kelti, iškėlė, galima kelti, kelia, iškeltą hipotezę.* Prie vienintelio žodžio *tikimybė* dažniau vartojami būdvardžiai, plg.: *didelė*, *didesnė*, *didžiausia*, *maža tikimybė.* Tačiau vertinamųjų būdvardžių yra šalia daiktavardžių *faktas* ir *nuomonė*, pavyzdžiui: *įdomus faktas*, *klaidinga nuomonė.* Be to, galima pastebėti, kad prieš abstraktųjį

79 Abstraktieji daiktavardžiai, įeidami į leksines gramatines konstrukcijas, tekste gali atlikti įvairias funkcijas: apibendrinimo, siejimo, žymėjimo, vertinimo perteikimo ir kitas (plačiau žr. Drūlienė 2014, 21–29). Koligacijos „N + *tas* + *kad*“, į kurią įeina apibendrinamieji daiktavardžiai, leksinės aplinkos ir funkcijų tyrimą žr. Drūlienė 2014, 52–99.

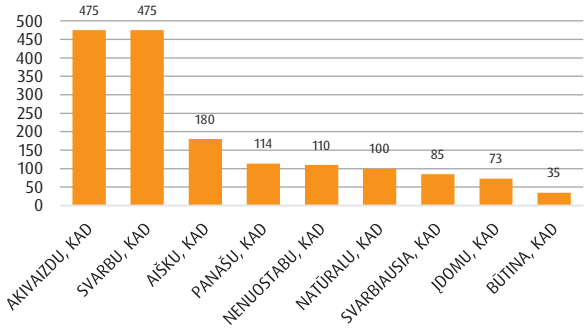

15 diagrama. Bevardės giminės būdvardžių vartosena sekose su *kad*

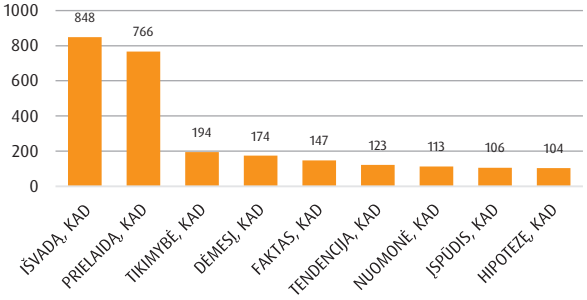

16 diagrama. Daiktavardžių vartosena sekose su *kad*

18 lentelė. Sekos *abstraktusis daiktavardis* + *kad* kairieji plėtiniai

Sekos kairieji plėtiniai	Seka
daryti išvadą (659), galima daryti išvadą (489), galime daryti išvadą (98), leidžia daryti išvadą (56), padarė išvadą (37), padaryti išvadą (34), todėl galima daryti išvadą (29), daro išvadą (26), galima padaryti išvadą (25), tai leidžia daryti išvadą (21)	**išvadą, kad**
daryti prielaidą (602), galima daryti prielaidą (454), leidžia daryti prielaidą (62), galime daryti prielaidą (58), todėl galima daryti prielaidą (36), kelti prielaidą (27), darant prielaidą (26), daro prielaidą (18), darome prielaidą (18), tai leidžia daryti prielaidą (18)	**prielaidą, kad**
didelė tikimybė (44), didesnė tikimybė (42), tuo didesnė tikimybė (30), yra tikimybė (28), yra didelė tikimybė (16), didžiausia tikimybė (7), maža tikimybė (7), mažesnė tikimybė (5), nemaža tikimybė (5), padidėja tikimybė (5)	**tikimybė, kad**
atkreipti dėmesį (120), reikia atkreipti dėmesį (38), atkreipia dėmesį (28), svarbu atkreipti dėmesį (20), reikėtų atkreipti dėmesį (17), verta atkreipti dėmesį (9), būtina atkreipti dėmesį (7), reiktų atkreipti dėmesį (7), atkreipė dėmesį (9), galima atkreipti dėmesį (5)	**dėmesį, kad**
tas faktas (25), ir faktas (11), įdomus faktas (8), rodo faktas (6), ir tas faktas (5)	**faktas, kad**
pastebima tendencija (36), išryškėja tendencija (10), matoma tendencija (10), pastebėta tendencija (10), stebima tendencija (6), tokia tendencija (6), matyti tendencija (5), yra pastebima tendencija (5)	**tendencija, kad**
vyrauja nuomonė (17), vyravo nuomonė (9), klaidinga nuomonė (7), paplitusi nuomonė (6), tokia nuomonė (6)	**nuomonė, kad**
susidaro įspūdis (40), kuriamas įspūdis (23), sudaromas įspūdis (9), gali susidaryti įspūdis (7)	**įspūdis, kad**
kelti hipotezę (17), iškėlė hipotezę (12), galima kelti hipotezę (10), patvirtina hipotezę (8), kelia hipotezę (6), iškeltą hipotezę (5)	**hipotezę, kad**

daiktavardį *faktas* vartojamas parodomasis įvardis *tas.* Įvardžiams *šis, šitas, tas* būdinga anaforinė vartosena, kartu su leksiniu vienetu tekste jie funkcionuoja kaip anaforinės nuorodos elementai (Halliday, Hasan 1976, 275).

Iš dažnesnių sekų, kurias sudaro abstraktusis daiktavardis ir jungtukas *kad* dar galima paminėti šias: *su teiginiu, (kad)* (53), *tokiu būdu, (kad)* (47), *prie išvados, (kad)* (42), *prieita prie išvados, (kad)* (21), *turint omenyje, (kad)* (39), *neatmetama galimybė, (kad)* (26), [*reikia*] *turėti omenyje, (kad)* (22), *įtvirtinta nuostata, (kad)* (14), *išreiškia mintį, (kad)* (7), [*galima*] *susidaryti nuomonę,* (*kad*) (7) ir kt.

Žinoma, toks vieno gramatinio modelio „abstraktusis daiktavardis“ + *kad* ir jo aplinkos tyrimas neapima visų galimų abstrakčiųjų daiktavardžių vartosenos tekste variantų. Yra pastebėta, kad kiekvienam iš daiktavardžių yra būdingas junglumas su skirtingais žodžiais, t. y. kiekvienas daiktavardis „pasižymi individualiomis junglumo savybėmis pagal leksinę reikšmę ir funkcijas, atliekamas tekste, pavyzdžiui; *skirtumas tarp*, *dėl <...> priežasties, pranašumą prieš, iš esmės, tiesą sakant, bendrais bruožais, privalumai ir trūkumai, galimas dalykas, kitas dalykas* ir kt.“ (Drūlienė 2014, 105). Todėl vienas iš tolesnių tyrimų būtų abstrakčiųjų daiktavardžių vartosena dvinarėse ir daugianarėse sekose.

Būdvardis *galima* prisijungia įvairias veiksmažodžių bendratis. Kartais rašto darbuose vartojama ir asmeninė forma *galime.* Sekas, prasidedančias būdvardžio forma *galima* ir veiksmažodžiu *galime*, nutarta pateikti kartu, kad būtų matoma, kurie veiksmažodžiai vartojami su abiem formomis (tos pačios šaknies būdvardžiu ir veiksmažodžiu) ir koks tų formų dažnumo santykis. Siekiant parodyti veiksmažodžių įvairovę, lentelėje veiksmažodžiai pateikiami abėcėlės tvarka.

Dažniausios sekos yra: *galima teigti* (3696) ir *galime teigti* (594). Toliau sekos pagal dažnumą pasiskirsto taip: *galima daryti* (1478) ir *galime daryti* (251), *galima pastebėti* (633) ir *galime pastebėti* (165), *galima rasti* (540) ir *galime rasti* (72), *galima išskirti* (520) ir *galime išskirti* (49), *galima laikyti* (396) ir *galime laikyti* (56), *galima sakyti* (328) ir *galime sakyti* (36), *galima naudoti* (320) ir *galime naudoti* (19), *galima nustatyti* (304) ir *galime nustatyti* (44) ir kt.

Atskirai minėtina seka su tariamosios nuosakos veiksmažodžiu *būtų*: *galima būtų* (613), kuri negali turėti poros su veiksmažodžiu *galime.* Seka *galima buvo* yra daug retesnė (78).

Kitas būdvardis, vartojamas negiminine forma, yra *svarbu*. Dažniausiai jis taip pat eina su bendratimi ir sudaro tokias sekas: *svarbu paminėti* (303), *svarbu atkreipti* (131), *svarbu išsiaiškinti* (127), *svarbu žinoti* (122), *svarbu atsižvelgti* (116), *svarbu pažymėti* (97), *svarbu pabrėžti* (89), *svarbu pastebėti* (88), *svarbu nustatyti* (81), *svarbu įvertinti* (75), *svarbu suprasti* (55). Visais atvejais darbuose stengiamasi atkreipti dėmesį į kokį nors faktą, parodoma autoriaus pozicija jo atžvilgiu.

19 lentelė. Būdvardžio *galima* 50 dažniausių dešiniųjų kolokatų (bendračių) ir jų atitikmenys su asmenuojamąja forma *galime* (penkios dažniausios sekos su abiem formomis paryškintos)

veiksmažodis	galima	galime
apibrėžti	85	15
apibūdinti	143	20
apskaičiuoti	106	67
aptikti	158	14
atlikti	204	10
daryti	**1478**	**251**
gauti	140	13
išskirti	**520**	49
išvengti	94	3
įvardinti	125	7
įvertinti	136	5
įžvelgti	300	52
kalbėti	87	23
keisti	124	8
laikyti	396	56
manyti	276	30
matyti	267	**110**
naudoti	320	19
numanyti	74	11
nustatyti	304	44
paaiškinti	249	12
padaryti	142	24
palyginti	103	15
pamatyti	157	37
paminėti	108	11

veiksmažodis	galima	galime
panaudoti	123	5
pasakyti	163	34
pasiekti	143	5
pasirinkti	102	13
pastebėti	**633**	**165**
pateikti	114	8
pavadinti	120	12
pradėti	80	14
priskirti	253	37
pritaikyti	112	9
rasti	**540**	**72**
sakyti	328	36
sieti	152	18
skirstyti	96	6
skirti	77	1
spręsti	297	65
stebėti	92	14
sukurti	125	12
sumažinti	109	1
suprasti	154	27
suskirstyti	237	17
taikyti	83	9
teigti	**3696**	**594**
tikėtis	133	11
vadinti	143	16

6. Dažniausių daiktavardžių vartosena dvinarėse sekose

Aptarus veiksmažodžių ir jų formų, taip pat abstrakčiųjų daiktavardžių ir bevardės giminės būdvardžių vartoseną sekose su jungtuku *kad*, palyginus būdvardžio *galima* ir asmenuojamosios formos *galime* dažnumą sekose su veiksmažodžių bendratimi, verta sugrįžti prie dažniausių daiktavardžių ir jų junglumo

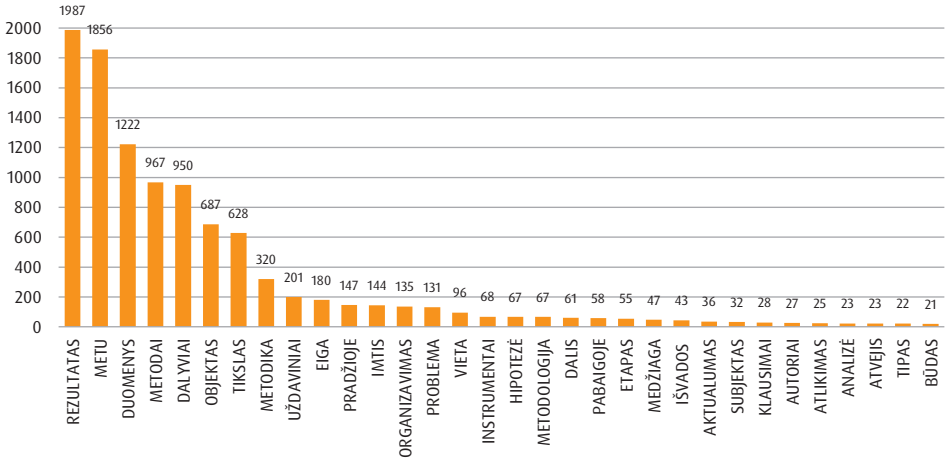

17 diagrama. Daiktavardžio formos *tyrimo* dešinieji kolokatai

galimybių. Kadangi viena iš dažniausių formų buvo daiktavardžio *tyrimas* vns. K. forma, nutarta pirmiausia panagrinėti šios formos dešiniuosius kolokatus, kurie pateikti 17 diagramoje.

Matyti, kad dažniausia seka, rašto darbuose vartojama beveik 2000 kartų, yra *tyrimo rezultatas*, kiek retesnė – *tyrimo metu.* Taip pat labai dažnos yra šios sekos: *tyrimo duomenys, tyrimo metodai, tyrimo dalyviai, tyrimo objektas, tyrimo tikslas.* Taigi akivaizdžiai matyti sekos daiktavardis + daiktavardis modelis, kuriame abu daiktavardžiai yra akademinio diskurso žodžiai.

Toliau 20 lentelėje pateikiami daiktavardžio formų *darbo* (18292), *metu* (17578), *tyrimo* (13743), *dalis* (8986), *duomenų* (7733), *rezultatai* (6367), *skaičius* (5076), *grupės* (4847), *informacijos* (4736), *analizė* (4353), *būdu* (4351), *tikslas* (4316), *tiriamųjų* (4086), *respondentų* (3971), *įtakos* (3771), *laikotarpiu* (3431), *dauguma* (2965) dešinieji ir kairieji kolokatai.

Analizuojant 20 lentelę galima pastebėti, kad dažniausiai vartojami žodžiai ir jų formos jungiasi tarpusavyje ir sudaro kolokacijas, pavyzdžiui: daiktavardžiai *darbas* ir *tikslas* sudaro kolokaciją *darbo tikslas*, daiktavardžiai *tyrimas* ir *rezultatai* – *tyrimo rezultatai*, daiktavardžiai *grupė* ir *tiriamieji* – *grupė tiriamųjų*, daiktavardžiai *dauguma* ir *respondentų* – *dauguma respondentų*. Taip pat matyti, kad prieš kai kuriuos dažniausius daiktavardžius vartojami parodomieji įvardžiai, pavyzdžiui: *šio darbo*, *šio tyrimo, šiuo metu*, *tokiu būdu.* Gausiai studentų darbuose vartojama sustabarėjusi įvardžiuotinio būdvardžio *didžioji* ir daiktavardžio *dalis* kolokacija *didžioji dalis.* Būdingas kai kurių kolokacijų dėmenų žodžių tvarkos variantiškumas, plg.: *įtakos turi* ir *turi įtakos.*

20 lentelė. Dažniausių daiktavardžių kairieji ir dešinieji kolokatai

Daiktavardis ir jo kairieji kolokatai	Daiktavardžio forma	Daiktavardis ir jo dešinieji kolokatai
šio darbo (963), ir darbo (525), bakalauro darbo (474), baigiamojo darbo (261), savo darbo (204)[80], atlikto darbo (152), bakalaurinio darbo (110), šioje darbo (75), teorinėje darbo (64), atliekamo darbo (60)	**darbo**	**darbo tikslas** (1251), darbo uždaviniai (515), darbo dalyje (438), darbo metu (395), darbo objektas (389), darbo autorė (345), darbo struktūra (288)[81], darbo apimtis (165), darbo tema (157)
šiuo metu (1934), **tyrimo metu** (1856), tuo metu (1200), kurio metu (564),vienu metu (452), darbo metu (395), pastaruoju metu (354), pačiu metu (279), kurių metu (278), kurios metu (233)	**metu**	**metu buvo** (1274), metu yra (544), metu ir (268), metu nustatyta (194), metu, kai (165), metu gauti (115)[82], metu gali (102), metu paaiškėjo (77), metu, o (73)
šio tyrimo (606), atlikto tyrimo (521), po tyrimo (233), gauti tyrimo (144), mūsų tyrimo (118), ir tyrimo (113), darbo tyrimo (107), su tyrimo (104), kokybinio tyrimo (100)	**tyrimo**	*Dešinieji kolokatai žr. 17 diagramą*
didžioji dalis (934), nemaža dalis (210), didelė dalis (207), maža dalis (164), nedidelė dalis (150), didesnė dalis (147), dvi dalis (136)[83], kita dalis (102), bendroji dalis (98)	**dalis**	**dalis yra** (332), dalis respondentų (196), dalis ir (141), dalis buvo (130), dalis, kuri (112), dalis apklaustųjų (101), dalis jų (96)[84], dalis skirta (58), dalis tiriamųjų (59), dalis turi (46)
pateiktų duomenų (195), gautų duomenų (176), tyrimo duomenų (157), ir duomenų (146), statistinių duomenų (116), į duomenų (102), statistinė duomenų (99), iš duomenų (94), su duomenų (81), šių duomenų (67)	**duomenų**	**duomenų bazės** (433), duomenų analizė (415), duomenų perdavimo (326), duomenų bazė (268), duomenų bazių (213), duomenų apie (212), duomenų bazę (190), duomenų bazėje (173), duomenų matyti (150), duomenų analizės (130)
tyrimo rezultatai (1181), gauti rezultatai (725), tyrimų rezultatai (243), darbo rezultatai (134), analizės rezultatai (129), šie rezultatai (116), tokie rezultatai (98), testo rezultatai (93), apklausos rezultatai (85)[85], grupės rezultatai (58)	**rezultatai**	**rezultatai parodė** (642), rezultatai rodo (416), rezultatai ir (317), rezultatai buvo (260), rezultatai yra (219), rezultatai atskleidė (198), rezultatai pateikti (198), rezultatai pateikiami (188), rezultatai leidžia (82), rezultatai parodo (59)
elementų skaičius (236), šis skaičius (124), jų skaičius (117)	**skaičius**	**skaičius yra** (178), skaičius ir (165), skaičius buvo (119), skaičius per (80), skaičius išaugo (74), skaičius prieš (69), skaičius sumažėjo (69), skaičius analizuojamame (63), skaičius bei (53), skaičius nuo (49)

80 Neįtraukta *į darbo* (184), *su darbo* (166), *iš darbo* (102) ir kitos samplaikos, kurios labiau sietinos su kita daiktavardžio *darbas* reikšme.

81 Praleista keletas sekų, susijusių su kita daiktavardžio *darbas* reikšme.

82 Praleista *metu lietuvoje*.

83 Praleista kita reikšme vartojama *kūno dalis* (107).

84 Praleista *dalis mokinių* (68).

85 Praleista *veiklos rezultatai* (65).

Daiktavardis ir jo kairieji kolokatai	Daiktavardžio forma	Daiktavardis ir jo dešinieji kolokatai
kontrolinės grupės (454), šios grupės (268), tiriamosios grupės (235), pirmos grupės (153), eksperimentinės grupės (145), amžiaus grupės (118), antros grupės (99), tiriamųjų grupės (93), antrosios grupės (86), pirmosios grupės (82)	**grupės**	**grupės tiriamųjų** (287), grupės ir (101)[86], grupės su (74), grupės rezultatai (58), grupės narių (50), grupės tiriamiesiems (49), grupės yra (45), grupės nariai (42)
ir informacijos (225), daugiau informacijos (141), daug informacijos papildomos informacijos (95)[87], trūksta informacijos (53)	**informacijos**	**informacijos apie** (831), informacijos ir (130), informacijos šaltinių (112), informacijos perdavimo (51)[88], informacijos šaltinis (43), informacijos iš (42), informacijos apdorojimo (37), informacijos pateikimas (36), informacijos pateikimo (36)
duomenų analizė (415), literatūros analizė (286), rezultatų analizė (124), šaltinių analizė (122), statistinė analizė (93), turinio analizė (92), lyginamoji analizė (88), ir analizė (80), dokumentų analizė (73), atvejo analizė (71)	**analizė**	**analizė parodė** (195), analizė ir (167), analizė atlikta (120), analizė yra (99), analizė buvo (75), analizė atskleidė (67), analizė leidžia (62), analizė rodo (54), analizė bei (45), analizė atliekama (39)
tokiu būdu (1591), rankiniu būdu (133), kokiu būdu (124), šiuo būdu (100), jokiu būdu (97), nuotoliniu būdu (71), atrankos būdu (87)	**būdu**	**būdu yra** (100), būdu buvo (90), būdu ir (79), būdu galima (69), būdu, kad (50), būdu siekiama (35), būdu iš (30)
darbo tikslas (1251), tyrimo tikslas (502), pagrindinis tikslas (213), kurio tikslas (103), kurios tikslas (86), eksperimento tikslas (57), kurių tikslas (54), jos tikslas (51), projekto tikslas (35), jų tikslas (32)	**tikslas**	**tikslas yra** (701), tikslas buvo (320), tikslas ir (187), tikslas: nustatyti (84), tikslas – ištirti (81), tikslas – išanalizuoti (64), tikslas – įvertinti (64), tikslas – nustatyti (30), tikslas – išanalizuoti (50), tikslas: įvertinti (53)
grupės tiriamųjų (287), proc. tiriamųjų (190), kad tiriamųjų (149), visų tiriamųjų (137), tarp tiriamųjų (105), grupių tiriamųjų (97), dalis tiriamųjų (56), ir tiriamųjų (50), nei tiriamųjų (48), abiejų tiriamųjų (39)	**tiriamųjų**	**tiriamųjų, kuriems** (116), tiriamųjų grupių (96), tiriamųjų grupės (93), tiriamųjų buvo (75), tiriamųjų amžiaus (72), tiriamųjų amžius (58), tiriamųjų grupėje (58), tiriamųjų rezultatus (49), tiriamųjų rezultatai (37), tiriamųjų imtis (33).
proc. respondentų (390), dalis respondentų (196), dauguma respondentų (137), pusė respondentų (120)[89], dalyvavusių respondentų (69), trečdalis respondentų (54), visų respondentų (41), daugiausiai respondentų (40), išsiaiškinti respondentų (38), daugiausia respondentų (37)	**respondentų**	**respondentų buvo** (217), respondentų nurodė (128), respondentų atsakė (113), respondentų teigė (90), respondentų nuomone (74), respondentų teigia (65), respondentų mano (63), respondentų nuomonė (56), respondentų yra (53), respondentų nuomonę (49)

86 Praleista *grupės pacientų* (79) *grupės pacientams* (78).

87 Praleista *teisinės informacijos* (53).

88 Praleista *informacijos centro* (45).

89 Atsisakyta varianto *proc. respondentų* (73).

Daiktavardis ir jo kairieji kolokatai	Daiktavardžio forma	Daiktavardis ir jo dešinieji kolokatai
turi įtakos (759), turėti įtakos (281), didelės įtakos (195), tam įtakos (195), turėjo įtakos (165), neturi įtakos (95), neigiamos įtakos (91), jokios įtakos (54), teigiamos įtakos (49), daug įtakos (46)	**įtakos**	**įtakos turi** (323), įtakos turėjo (297), įtakos ir (123), įtakos galėjo (76), įtakos gali (65), įtakos jų (45), įtakos neturėjo (44), įtakos neturi (39), įtakos ne (34)[90]
m. laikotarpiu (416), šiuo laikotarpiu (304), analizuojamu laikotarpiu (279), metų laikotarpiu (154), tuo laikotarpiu (123)[91], aptariamuoju laikotarpiu (67), tiriamu laikotarpiu (97)[92], tiriamuoju laikotarpiu (60)[93], ilguoju laikotarpiu (47), pačiu laikotarpiu (40)	**laikotarpiu**	**laikotarpiu buvo** (164), laikotarpiu ir (48), laikotarpiu yra (37)
kad dauguma (359), didžioji dauguma (197), ir dauguma (80), tačiau dauguma (76), jog dauguma (75), nes dauguma (50), nors dauguma (46), absoliuti dauguma (40), kadangi dauguma (36), kurių dauguma (28)	**dauguma**	**dauguma jų** (158), dauguma respondentų (137), dauguma žmonių (74), dauguma autorių (51), dauguma apklaustųjų (42), dauguma tiriamųjų (39), dauguma kitų (32), dauguma šių (32)

Apibendrinant galima pasakyti, kad įvairiais pjūviais patikrintas daiktavardžių, veiksmažodžių ir būdvardžių junglumas ar vartojimas šalia padėjo nustatyti gana nemažą akademinių žodžių ir kolokacijų skaičių. Pirmu etapu nustatytos ir palygintos dažniausios formos visame tekstyne ir atskiruose patekstyniuose. Toliau panagrinėta tų formų vartosena įvairiose sekose: su veiksmažodžiais *yra* ir *būti*, su modaliniais veiksmažodžiais bendraties konstrukcijose, ištirtos beasmenės dalyvinės konstrukcijos ir asmeninių formų dažniausi junglumo žodžiai, atskirai išnagrinėta, kokios žodžių (veiksmažodžių, daiktavardžių, būdvardžių) formos patenka prieš jungtuką *kad* ir kaip tokia bazinė seka gali būti plečiama. Taip pat nustatyti dažniausių daiktavardžių dešinieji ir kairieji kolokatai. Jų analizė leidžia išskirti tam tikrus kolokacinius modelius.

Paskutiniame šios dalies skyriuje pateikiama dažniausių trinarių sekų analizė ir tiriamas akademinių žodžių ir kolokacijų pasiskirstymas jose. Keturnarių sekų leksinė, gramatinė ir funkcinė analizė atliekama IV dalyje „Keturnarės leksinės sekos studentų darbuose“.

90 Praleista *įtakos žmogaus* (32).

91 Atsisakyta *nuosmukio laikotarpiu* (86).

92 Atsisakyta *valdymo laikotarpiu* (63).

93 Atsisakyta *paauglystės laikotarpiu* (52), *pačiu laikotarpiu* (40).

7. Trinarės leksinės sekos

Trinarių sekų sąrašas skirtinguose patekstyniuose pateikiamas 3 priede. Šalia nurodomas dažnumas parodo, kurios sekos gausiausios, būdingos įvairių mokslo sričių darbams. Be to, išryškėja ir tos sekos, kurios yra vartojamos tik viename patekstynyje, t. y. gali būti laikomos tik vienos mokslo srities stabiliaisiais vienetais.

Šioje dalyje tiriamos tik dažniausios trinarės sekos, keliant prielaidą, kad jose ir bus dažniausiai vartojami akademiniais laikomi žodžiai ar didesni stabilieji junginiai, reikalingi studentų darbų vidiniam ir išoriniam rišlumui kurti.

Pirmiausia automatiniu būdu nustatytos dažniausios trinarės sekos visame tekstyne. Jų dažnumas pavaizduotas 18 diagramoje.

Iš 18 diagramos matyti, kad dažniausia seka, vartojama daugiau nei 2700 kartų, yra *galima teigti kad*[94]. Antra seka nuo pirmos skiriasi tik jungtuku – *galima teigti jog.* Bet ji vartojama daugiau nei 2,5 karto rečiau. Toliau sekos pagal dažnumą pasiskirsčiusios taip: *tai reiškia kad, dėl šios priežasties, galima daryti išvadą, daryti išvadą kad, galima daryti prielaidą, daryti prielaidą kad, apibendrintai galima teigti.* Reikia pastebėti, kad sekos *galima daryti išvadą* ir *daryti išvadą kad*, kaip ir *galima daryti prielaidą* ir *daryti prielaidą kad*, yra tarpusavyje susijusios. Programa išskaido ilgesnę keturnarę seką *galima daryti išvadą / prielaidą* dvejopai. Dažnumų analizė taip pat rodo, kad sekos skiriasi tik keliais atvejais. Vietoj modalinio būdvardžio *galima* kelis kartus pavartotas kitas žodis. Taip pat galima palyginti ir sekas *galima teigti kad* ir *apibendrinant galima teigti.* Abi sekos gali įeiti į ilgesnę keturnarę išvadų funkciją turinčią seką *apibendrinant galima teigti kad.*

Beveik 490 vartojimo atvejų turinti seka *rezultatai parodė kad* akivaizdžiai rodo kitų mokslininkų pastebėtą metaforizaciją, kai rezultatai tarsi įgauna gyvo asmens funkciją ką nors rodyti. Į 30 dažniausių sekų sąrašą pateko ir *rezultatai rodo kad.* Taigi varijuoja priešdėlinio *parodė* ir nepriešdėlinio tos pačios šaknies veiksmažodžio, tik kito laiko, formos. Tarpusavyje galima sugretinti ir sekas *galima teigti kad* ir *galime teigti kad.* Pirmoji seka rašto darbuose vartojama daugiau nei 6 kartus dažniau nei seka su pirmojo asmens forma *galime*. Tai taip pat akivaizdžiai rodo, kad studentai vengia rašyti *mes*, kuri gali būti eksplicitinė ar implicitinė, forma. 459 kartus fiksuotoje sekoje *buvo nustatyta kad* vartojama vieno iš dažniausių akademinių veiksmažodžių *nustatyti* neasmenuojamoji forma – neveikiamosios rūšies būtojo laiko dalyvis *nustatyta*.

94 Automatiškai nustatytose sekose praleidžiami skyrybos ženklai.

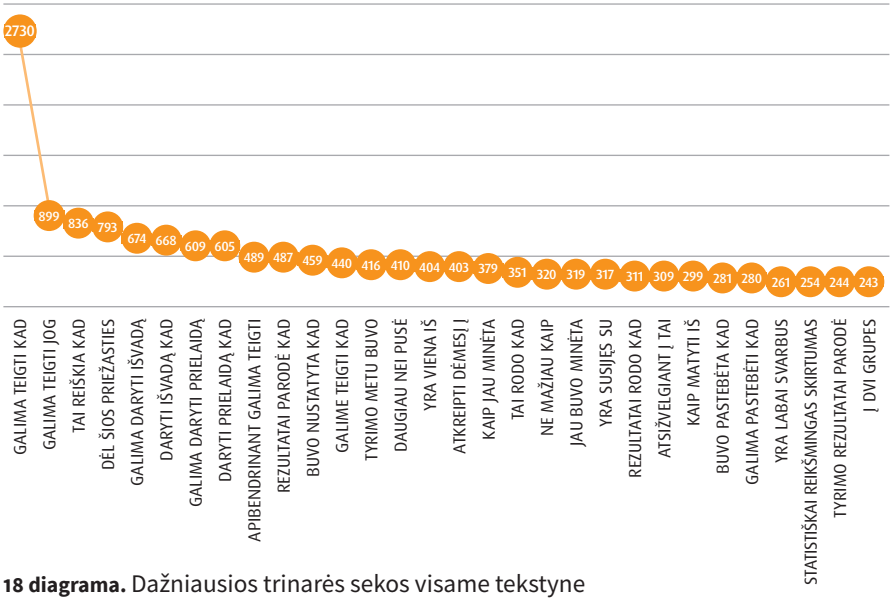

18 diagrama. Dažniausios trinarės sekos visame tekstyne

Sekoje *tyrimo metu buvo* matyti dvinarė kolokacija *tyrimo metu*, sudaryta taip pat iš dažniausiai vartojamų daiktavardžių *tyrimas* ir *metu*. Taip nusakoma laiko atkarpa, kada buvo atiekamas kažkoks tyrimas.

Sekose *tai reiškia kad* ir *dėl šios priežasties* vartojami du akademiniam žodynui priskirtini žodžiai: veiksmažodis *reikšti* ir daiktavardis *priežastis*. Pirmą seką galima skaidyti į stabilųjį junginį *tai reiškia*, prasidedantį įvardžio *tas* bevardės giminės forma. Tokio paties modelio yra ir seka *tai rodo, kad.* Taip prasidedančias sekas vertėtų ateityje ištirti detaliau. Kita seka visų pirma yra prielinksnio *dėl* konstrukcija: tarp prielinksnio *dėl* ir abstrakčiojo daiktavardžio *priežasties* įsiterpia parodomojo įvardžio forma *šios*. Jau pati daiktavardžio semantika rodo, kad tokia seka vartojama priežastiniams ryšiams atskleisti.

Dar viena prielinksninė konstrukcija yra *į dvi grupes.* Intuityviai jaučiama, kad tokia seka vartojama ką nors skirstant, skaidant, dalijant. Sekos *atkreipti dėmesį į* pagrindas yra veiksmažodžio ir daiktavardžio kolokacija *atkreipti dėmesį*. Ji vartojama siekiant ką nors pabrėžti. Į sekas *daugiau nei pusė* ir *ne mažiau kaip* įeina lyginamieji jungtukai *nei* ir *kaip.* Be to, matyti, kad daiktavardis *pusė* ir prieveiksmio aukštesniojo laipsnio neigiama forma *ne mažiau* sudaro lyginamąsias konstrukcijas. Išskyrimui reikšti vartojama seka *yra viena iš*: ją sudaro įvardžio *vienas* moteriškosios giminės forma, o priešdėlis *iš* yra prielinksninės konstrukcijos dalis.

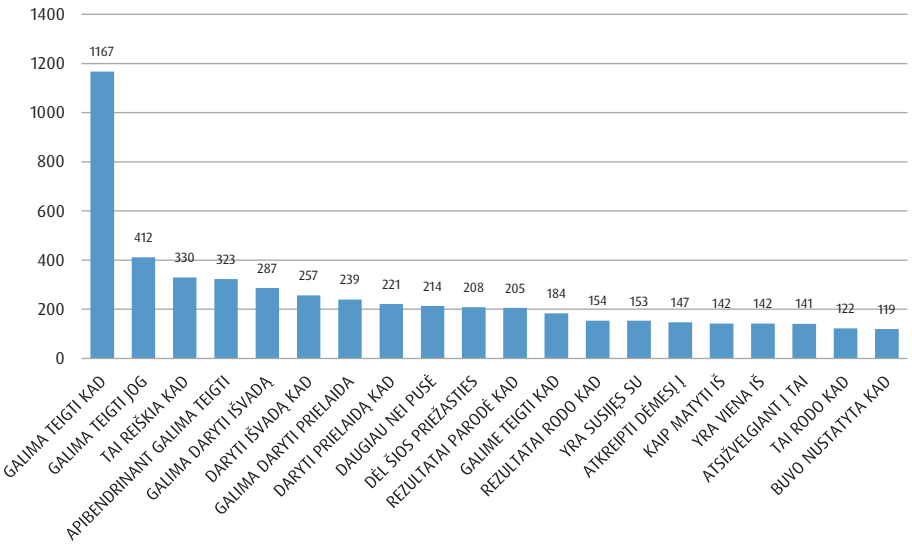

19 diagrama. 20 dažniausių S patekstynio sekų

Dviejose sekose vartojamas veiksmažodis *pastebėti*, tik skirtingomis formomis: *pastebėta* ir *pastebėti*. Jų kairieji kolokatai yra taip pat skirtingi: vienu atveju – tai būtojo kartinio forma *buvo*, kitu – bevardės giminės forma *galima*. Seka *galima pastebėti kad* lygintina su daug dažnesne komentuojamąja seka *galima teigti kad*. Vienoje sekoje yra būdvardinis junginys *labai svarbus*, kur prieveiksmis *labai* atlieka sustiprinimo funkciją.

Dvi sekos prasideda jungtuku *kaip: kaip jau minėta, kaip matyti iš*. Veiksmažodis *minėti* orientuoja į anksčiau pateiktas mintis, o vizualinės percepcijos veiksmažodis *matyti* vartojamas siekiant atskleisti tam tikro žinių šaltinio medžiagą, plg. *kaip matyti iš lentelės, diagramos* ir pan. Semantinėje įterpinių klasifikacijoje skiriami žinių šaltinį nurodantys įterpiniai (DLKG 2006, 644; Labutis 2002, 350; Akelaitis 1992, 72–74). Žinių šaltinis sekoje *kaip matyti* [iš ko nors] nurodomas eksplicitiškai.

Išanalizavus viso tekstyno sekas vertėtų aptarti, kiek ir kokių sekų rasta skirtinguose patekstyniuose. Daugiausia trinarių frazių, kurių dažnumas yra 50 ir daugiau kartų, pasitaikė S patekstynyje. Iš viso 83 frazės (žr. 4 priedą). 19 diagramoje pateikiama 20 dažniausių.

Pirmos pagal dažnumą yra sekos *galima teigti kad* ir *galima teigti jog*. Matyti, kad dalį sekų sudaro pavieniai akademiniai žodžiai: *teigti*, *atsižvelgti*, *parodyti*, *reikšti*, *pastebėti*, *susieti*, plg.: *galima teigti kad / jog, atsižvelgiant į tai kad, tai*

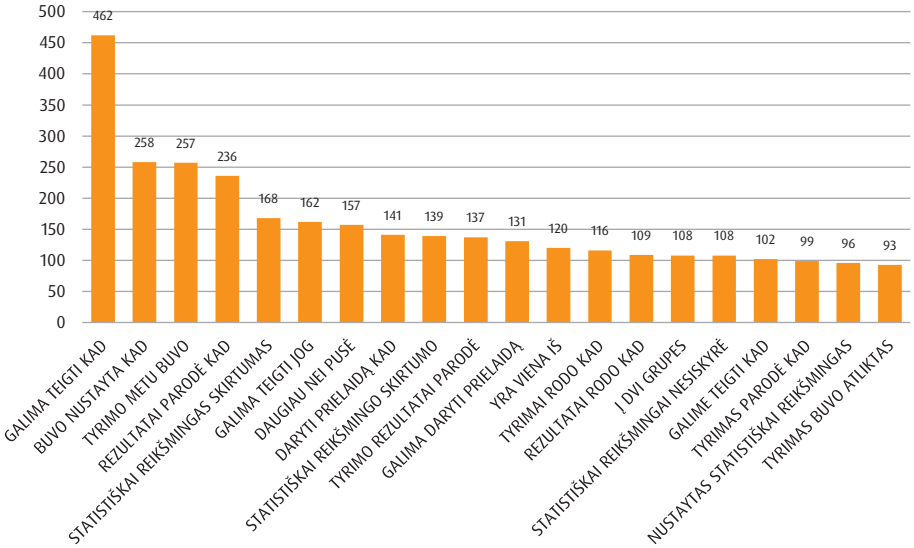

20 diagrama. 20 dažniausių B patekstynio sekų

parodo kad, tai reiškia jog, buvo pastebėta kad, yra susijęs su. Kitose sekose vartojamos kolokacijos, plg.: *daryti išvadą, daryti prielaidą, atkreipti dėmesį, rezultatai parodė / rodo, dėl šios priežasties.* Mokslininkai panašius dvinarius junginius skirsto pagal sintaksinį ryšį: prijungiamojo ryšio objekto raišką (*įtaką daro*), prijungiamojo ryšio aplinkybių raišką (*projekte numatyta*) (Boizou, Kovalevskaitė, Rimkutė 2016, 121). Čia tokia klasifikacija nepateikiama. Trinare kolokacija galima laikyti *statistiškai reikšmingo skirtumo*, kuri sudaryta iš gausiai S darbuose vartojamo prieveiksmio *statistiškai*, būdvardžio *reikšmingas* ir daiktavardžio *skirtumas.* Tačiau taip pat galima matyti ir du dvinarius stabiliuosius junginius: *statistiškai reikšmingo* ir *reikšmingo skirtumo*.

B patekstynyje tokių frazių, turinčių didesnį nei 50 dažnumą, rasta 68 sekos (žr. 4 priedą). 20 dažniausių pavaizduota 20 diagramoje.

Kaip matyti, nors pirma dažniausia seka B ir S sutampa – *galima teigti kad*, antroje vietoje yra seka *buvo nustatyta kad* (258), kuri S patekstynyje pagal dažnumą tik dvidešimta ir vartojama 2 kartus rečiau (119). Seka su jungtuku *jog*, t. y. *galima teigti jog*, yra 6 vietoje ir yra bent tris kartus retesnė nei *galima teigti kad.* Net keturios sekos, kuriose vartojami prieveiksmis *statistiškai*, plg.: *statistiškai reikšmingas skirtumas, statistiškai reikšmingo skirtumo* (sutampa su S), *statistiškai reikšmingai nesiskyrė, nustatytas statistiškai reikšmingas* <...>. Akivaizdu, kad B darbuose dažniausiai atliekama statistinė analizė, kuria pagrindžiami teori-

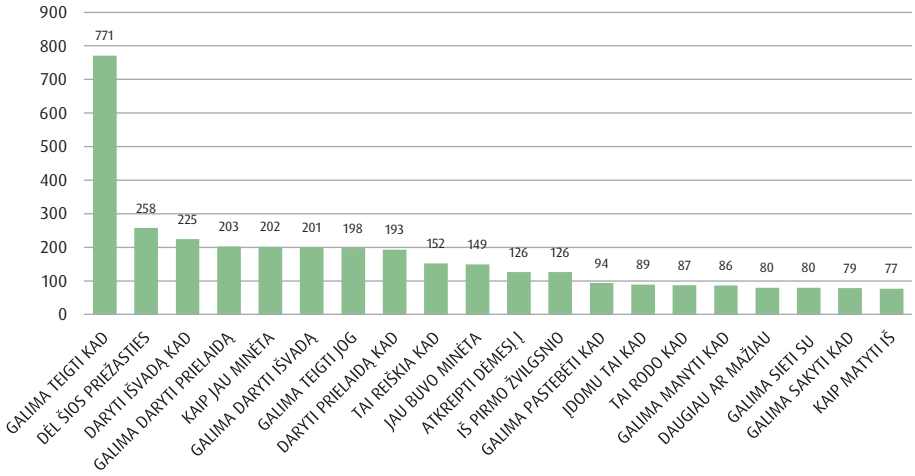

21 diagrama. 20 dažniausių H patekstynio sekų

niai svarstymai ir keliamos hipotezės. Į B patekstynio dažniausių sekų sąrašą yra patekusi ir išskyrimo seka *yra viena iš*, kuri pagal dažnumą į S patekstynio dvidešimtuką neįeina. Tačiau nėra S patektynyje fiksuotos sekos *atsižvelgiant į tai,* rodančios rėmimąsi.

H patekstynyje sekų, vartojamų daugiau nei 50 kartų, yra 46 (žr. 4 priedą). Išskirtinė šio patekstynio seka *galima teigti kad*. Taigi H srities darbuose dažna nuomonės raiška. Šios sekos vartosena apie 3 kartus didesnė nei kitų H sekų, plg. 21 diagramą.

Be to, matyti, kad skirtingai nei B patekstynyje gana gausiai vartojama seka *dėl šios priežasties* (priežastingumui reikšti), taip pat sekos su veiksmažodžiu *minėti*: *kaip jau minėta*, *jau buvo minėta* (sąsajoms su ankstesniais teiginiais nusakyti).

T patekstynyje yra tik 18 dažnumą (> 50) atitinkančių sekų. Jos pateikiamos 22 diagramoje.

Akivaizdus T patekstynio išskirtinumas – dvi sekos su veiksmažodžiu *apskaičiuoti*, plg. *apskaičiuojamas / apskaičiuojama pagal formulę*. Taigi T darbuose atliekami skaičiavimo veiksmai ir rašomos formulės. Be to, pirmoje ir šeštoje vietose pagal dažnumą yra santykį (lyginimą) rodančios sekos *ne mažiau kaip* ir *ne daugiau kaip*. Net tris sekas sudaro modaline konstrukcija *turi būti* prasidedanti seka su veiksmažodžio *atlikti* formomis: *turi būti atliekamas* ir *turi būti atlikti*, *turi būti atliktas.* Taip nusakoma būtinybė ką nors padaryti prieš pradedant ar toliau tęsiant kitus veiksmus.

Mažiausiai sekų nustatyta P patekstynyje. Jų rasta tik 21, žr. 23 diagramą.

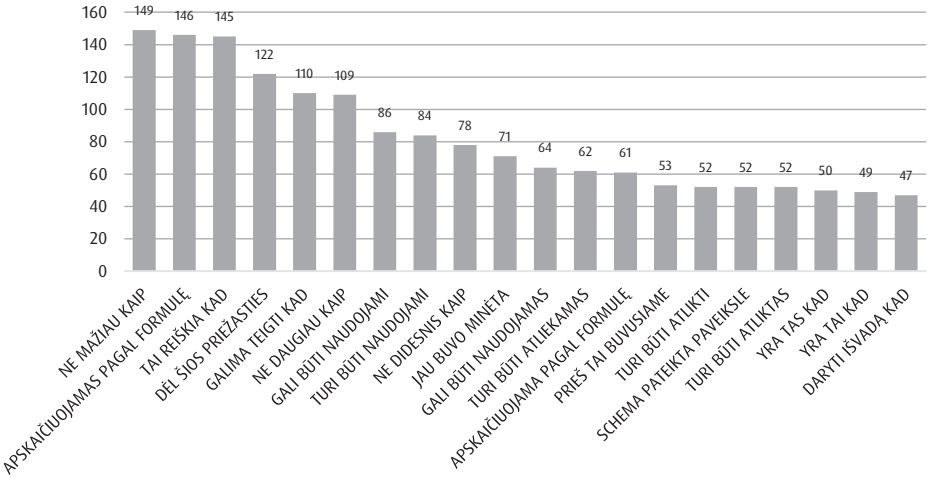

22 diagrama. 20 dažniausių T patekstynio sekų

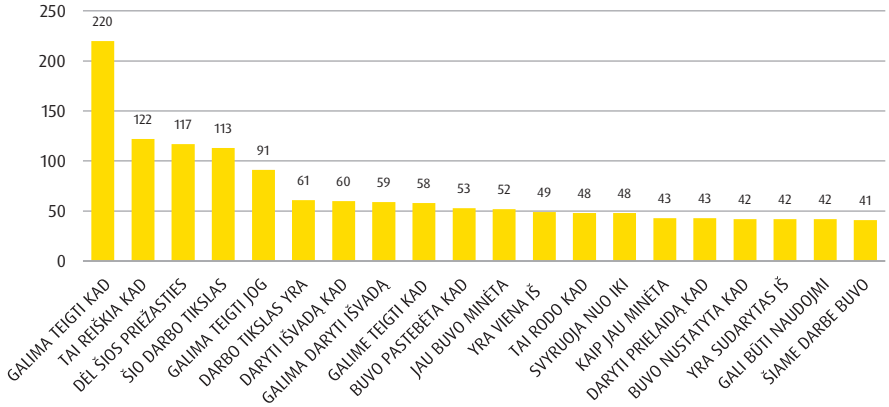

23 diagrama. 20 dažniausių P patekstynio sekų

Kaip ir S, B, H patekstyniuose, dažniausia seka yra *galima teigti kad* (220). Be to, matyti, kad tarp dažniausių sekų P patekstynyje pateko: *šio darbo tikslas* (4 vietoje), *darbo tikslas yra* (6 vietoje), kuriose galima išskirti dvižodę kolokaciją *darbo tikslas*. Specifinė seka, rodanti rezultatų pasiskirstymo skalę, yra *svyruoja nuo iki*. Su T patekstyniu bendra seka *gali būti naudojami* (42). Veikiausiai taip nusakomos tam tikros priemonės, skirtos veiksmams atlikti.

Dar kartą palyginus dažniausių 20 trinarių sekų vartoseną 5 patekstyniuose galima daryti tokius apibendrinimus.

Dažniausia trinarė seka S, B, H ir P patekstyniuose yra *galima teigti kad* (S 1167, H 771, P 220, B 102, T 110). Tik T patekstynyje ji yra penktoje vietoje pagal dažnumą (T 91). Taigi T darbuose svarbesni yra objektyvūs skaičiavimai nei nuomonės raiška. Į T taip pat nepateko sinoniminė seka su jungtuku *jog*: *galima teigti jog* (S 412, H 198, B 162, P 91), o į T ir H – seka su asmenuojamąja veiksmažodžio forma *galime*, plg.: *galime teigti kad* (S 184, B 102, P 58). Vadinasi, H mokslų studentai vengia subjektyvią nuomonę reikšti tiesiogiai. Tiesa, H ši seka pavartota 76 kartus ir pagal dažnumą yra 21 vietoje.

Taip pat į T patekstynio dvidešimt dažniausių sekų sąrašą nepateko kituose patekstyniuose dažnai vartojama seka *daryti prielaidą kad* (S 221, H 193, B 141, P 43). Veikiausiai šiems darbams nėra būdingas ankstesnių hipotezių, kurias reikia patvirtinti tyrimu, kėlimas.

Kita S, H, P, T patekstyniuose rasta seka yra *daryti išvadą kad* (S 257, H 225, P 60, T 47). Ji neįėjo į dažniausių B patekstynio 20 sekų sąrašą, kaip ir seka *tai reiškia kad* (S 330, H 152, T 145, P 122). Taip pat į B nepateko kituose patekstyniuose gausiai vartojama frazema *dėl šios priežasties* (H 258, S 208, P 117, T 122). Tiesa, B patekstynyje ji pavartota 88 kartus.

Trijuose patekstyniuose pasitaikė tokios sekos: *buvo nustatyta kad* (S 119, B 258, P 42), *galima daryti išvadą* (S 287, H 201, P 59), *galima daryti prielaidą* (S 239, H 203, B 131), *yra viena iš* (S 142, B 120, P 49), *tai rodo kad* (S 122, H 87, P 48), *jau buvo minėta* (H 149, T 71, P 52).

Kai kurios sekos pateko tik į du patekstynius ir tai rodo jų didesnį tarpusavio panašumą, pavyzdžiui,

- S ir H: *atkreipti dėmesį į* (S 147, H 126), *kaip matyti iš* (S 142, H 77),
- S ir B: *rezultatai parodė kad* (B 236, S 205), *daugiau nei pusė* (S 214, B 157), *rezultatai rodo* (S 154, B 109),
- H ir P: *kaip jau minėta* (H 202, P 43),
- T ir P: *gali būti naudojami* (T 86, P 42).

Tik į S patekstynio 20 dažniausių sekų sąrašą pateko: *apibendrinant galima teigti* (S 323)[95], *yra susijęs su* (S 153), *atsižvelgiant į tai* (S 141);

- tik į B patekstynį: *tyrimo metu buvo* (B 257)[96], *statistiškai reikšmingas skirtumas* (B 168), *statistiškai reikšmingo skirtumo* (139), *tyrimo rezultatai paro-*

95 Gana dažna seka H ir B, atitinkamai H 73, B 68.

96 Gana dažna seka S ir B patekstyniuose, plg. S 46, S 40.

dė (B 137), *tyrimai rodo kad* (B 116), *į dvi grupes* (B 108)[97], *statistiškai reikšmingai nesiskyrė* (B 108), *tyrimas parodė kad* (99), *nustatytas statistiškai reikšmingas* (B 96), *tyrimas buvo atliktas* (93);

- tik į H patekstynį: *iš pirmo žvilgsnio* (H 126), *galima pastebėti kad* (94)[98], *įdomu kad* (H 89), *galima manyti kad* (H 86)[99], *daugiau ar mažiau* (H 80)[100], *galima sieti su* (H 80);
- tik į P patekstynį: *šio darbo tikslas* (113)[101], *darbo tikslas yra* (63), *buvo pastebėta kad* (P 53), *svyruoja nuo iki* (P 48), *yra sudarytas iš* (P 42), *šiame darbe buvo* (P 41);
- tik į T patekstynį: *apskaičiuojamas pagal formulę* (146), *ne mažiau kaip* (T 149), *ne daugiau kaip* (T 109), *turi būti naudojami* (T 84), *ne didesnis kaip* (T 78), *gali būti naudojamas* (T 64), *turi būti atliekamas* (T 62), *apskaičiuojama pagal formulę* (61), *prieš tai buvusiame* (T 53), *schema pateikta paveiksle* (T 52), *turi būti atliktas* (T 52), *turi būti atlikti* (T 52), *yra tas kad* (T 50), *yra tai kad* (T 49).

Palyginus visų 3 priede pateikiamų trinarių sekų duomenis, galima išskirti kelis trinarėse sekose pasitaikančių kolokacijų modelius (žr. 21 lentelę)[102].

Žinoma, dvinarės kolokacijos gali įeiti į ilgesnių sudėtį (pavyzdžiui, *statistiškai reikšmingas skirtumas*), sekose varijuoja jų forma ar žodžių tvarka (*įtakos turėjo* ir *turėjo įtakos*). Tokius atvejus plačiau stengtasi paanalizuoti IV.1 dalyje „Akademinė leksika sekose“. Vis dėlto sekų analizė parodo ir varijavimo ribas, ir kolokacijų leksinę aplinką bei junglumo su kitais žodžiais galimybes (pavyzdžiui, *šio darbo tikslas*, *darbo tikslas yra*).

97 Plg. S 57, H 44.

98 Gana dažna seka S ir B, atitinkamai S 83, B 53.

99 Atitinkamai S 86, B 46, P 40.

100 Dažna tik S, plg. S 51.

101 Plg. H 62, S 45.

102 Philas Durrantas yra išskyręs 5 anglų kalbos akademinių kolokacijų modelius: daiktavardžiai su prieš juos einančiais modifikuojančiaisiais būdvardžiais (tiksliau – būdvardiniais žodžiais) (angl. *adjectives pre-modifying nouns*), būdvardžiai (būdvardiniai žodžiai) su juos modikuojančiais prieveiksmiais) (angl. *adverbs modifying adjectives*), veiksmažodžiai su juos modifikuojančiais prieveiksmiais (angl. *adverbs modifying verbs*), veiksmažodžiai su subjekto pozicijoje einančiais daiktavardžiais (angl. *nouns as subjects of verbs*), veiksmažodžiai su objekto pozicijoje einančiais daiktavardžiais (angl. *nouns as objects of verbs*), žr. https://phildurrant.net/academic-collocations/.

21 lentelė. Trinarėse sekose vartojamų kolokacijų modeliai

daiktavardis + daiktavardis	*darbo tikslas, tyrimo metu, tyrimo rezultatai, atsakyti į klausimą, aktualumas ir naujumas*
būdvardis + daiktavardis	*kiekybinis metodas, mokslinė literatūra, reikšmingas skirtumas, svarbus aspektas / veiksnys / vaidmuo, teorinė dalis*
veiksmažodis + daiktavardis	*daryti išvadą, darbą sudaro, kyla klausimas, atkreipti dėmesį, atlikto tyrimo, analizė parodė, matyti iš diagramos / lentelės, turėti omenyje, trūksta informacijos, gauti duomenys, pateikta informacija*
prieveiksmis + daiktavardis	*pakankamai žinių, daugiau informacijos*
veiksmažodis + veiksmažodis	*turi būti, gali būti, leidžia teigti, yra teigiama, yra kalbama apie, buvo minėta, buvo nustatyta*
būdvardis + veiksmažodis	*galima teigti, nesunku pastebėti, svarbu atsižvelgti*
veiksmažodis + prieveiksmis	*aiškiai matyti, drąsiai teigti, naujai pažvelgti, glaudžiai susijęs, dažnai susiduria*
būdvardis + prieveiksmis	*statistiškai reikšmingas, statistiškai patikimas, proporcingas tiesiogiai, labai svarbu*
prieveiksmis + prieveiksmis	*statistiškai reikšmingai*

8. Akademinių žodžių sąrašas

Siekiant sudaryti bazinių studentų darbuose vartojamų žodžių žodyną buvo atlikti tokie veiksmai:

1. Nustatytas dažniausių akademiniam žodynui intuityviai priskirtinų žodžių sąrašas. Kadangi tekstynas nėra morfologiškai anotuotas ir lemuotas, pagrindinis atspirties taškas buvo žodžio forma (tai gerai matyti iš 2 priedo).
2. Visuose patekstyniuose tirti tik žodžiai, tenkinantys > 100 kriterijų.
3. Išanalizuota artimiausia akademiniais laikomų žodžių junglumas (dešinieji ir kairieji kolokatai).
4. Automatiniu būdu išgautos trinarės, keturnarės ir penkianarės leksinės sekos ir analizuota jų leksinė sudėtis. Nustatyta, kad dalies sekų pagrindą sudaro pavieniai akademiniai žodžiai, o dalį – stabilieji junginiai.
5. Apdorojus ir susisteminus medžiagą sudarytas pirmosios pakopos studentų darbų akademinis žodynas, kuris pateikiamas kaip 1 priedas.

Taigi išanalizavus daiktavardžių, veiksmažodžių, būdvardžių ir prieveiksmių dažnumą ir pasiskirstymą tekstynuose, ištyrus šių nominacinių kalbos dalių junglumą, vartoseną dvinarėse ir trinarėse sekose, buvo sudarytas bandomasis akademinių žodžių sąrašas, kuriuo galėtų remtis studentai, rašantys pirmuosius savo mokslinius darbus.

Formų dažnumo analizė rodo įvairių tendencijų, kurios turėtų būti svarbios atskirų mokslo sričių akademinių žodžių sąrašams sudaryti[103].

Galima matyti kai kurių daiktavardžių, veiksmažodžių ir kitų kalbos dalių žodžių akivaizdžius vartosenos skirtumus. Pateikiama keletas pavyzdžių:

- tik iš H pateko: *aptarti*, *interpretuoti, įspūdis, iškelti, išrinkti, išryškinti, klasifikacija, nuoroda, pasirodyti, pavadinti, pažvelgti, perteikti, rašyti, suponuoti, susieti, sustiprinti, tyrinėti, traktuoti, vartosena*;
- tik iš S: *anketinis, apibrėžimas, fiksuoti*, *informuoti, išaugti, klausti, motyvuoti, orientuoti, pasekmė, pasisakyti*, *pritarti, teorinis, tikėtis, tyrėjas, tobulinti, vertėti*;
- tik iš T: *atvaizduoti*, *brėžinys*, *grafikas, išbandyti, paskaičiuoti, skaičiuoti, suprojektuoti*;
- tik iš B: *pakisti, paplisti, riboti, statistinis, svyruoti, trukti*;
- tik iš P: *intervalas*.

Kai kurie žodžiai > 100 dažnumą turi tik dviejuose patekstyniuose, vadinasi, kitoms mokslo sritims jie nėra tokie būdingi. Be to, akivaizdžiai matyti, kad didžiausias akademinio žodyno sutapimas tarp S ir H darbų:

- tik iš S ir H pateko: *aiškinti*, *akcentuoti*, *aktualus, apibrėžti*, *aptikti, aspektas, atsiskleisti*, *atsispindėti*, *bruožas*, *dalykas*, *esminis*, *formuoti*, *identifikuoti*, *įdomus, ieškoti, iliustruoti, informantas, įrodyti, iškilti, išnagrinėti, išreikšti, įvardyti, įvykti, įžvelgti, kalbėti, koncepcija, motyvas, naudingas, nuostata, pabrėžti, pagrįsti, papildyti, paremti, pasakyti, pasitelkti, perspektyva*, *prasmė*, *prisidėti, sakyti, samprata, sąvoka, sietis, specifika, stengtis, susipažinti, sutikti, suvokti, teiginys, žvelgti*;
- tik iš S ir B: *anketa*, *faktorius, indeksas, klausimynas, koreliacija, mažinti, pasiskirstyti*, *prašyti, procentai, reikšmingai, sąlygoti, skalė, testas, tiriamasis, trečdalis*;
- tik iš P ir B: *eksperimentas*, *formuotis*;
- tik iš T ir S: *charakteristika*, *paieška*;
- tik iš P ir S: *pradinis*; *sąveika*;
- tik iš T ir P: *formulė, puslapis, schema*.

Galima pastebėti ir skirtingą formų pasiskirstymą, pavyzdžiui: tik iš H pateko *atrodė* H 143, *atrodyti* H 112, *atrodytų* H 101, o esamojo laiko forma *atrodo*

103 Apie specializuotus akademinius žodynus ir jų nustatymo metodologiją žr. Martinez et al. 2009, Wang et al. 2008; Ward 2009.

fiksuota visuose patekstyniuose: H 656, S 268, P 168, T 160, P 137. Tikriausiai tai lėmė jos vartosena įterpiniu. Daiktavardis *faktas* H fiksuotas įvairiomis formomis, plg.: *faktą* H 158, *faktai* H 184, *faktų* H 217, *faktus* H 162. Ir tik forma *faktas* randama ir H, ir S, plg.: H 244, S 108. Veikiausiai būtent ši forma yra abstraktesnės reikšmės, junginiuose desemantizuota. H mokslams būdinga faktografija, t. y. faktų aprašymas, tai parodo kitų formų dažnas vartojimas.

Kai kurių žodžių fiksuota tik viena forma, pavyzdžiui, *dominuoja* H 275, S 130, B 105, *lyginant* B 1164, S 1049, P 492, H 295, T 221, *suskirstyti* H 216, B 211, S 150. Pagal dažnumą į sąrašą įeina tik daiktavardžio *abejonė* dgs. K. forma *abejonių.* Ji vartojama tik H darbuose. Trinarėje sekoje fiksuota tik vns. K. forma *be jokios abejonės*, tačiau ši forma pagal dažnumą nepatenka į sąrašą. Nepatenka pagal dažnumą ir *abejoti.* Intuityviai jaučiama, kad daiktavardis *abejonių* vartojamas kolokacijose *(ne)kelia abejonių* arba *(ne)kyla abejonių*, kurių randama dar ir S, B, labai retai P patekstyniuose. Vadinasi, tokio žodžio įtraukimą labiau turėtų lemti ne vienos formos fiksavimas viename patekstynyje, bet jo kolokatyvumas, t. y. junglumas su veiksmažodžiais *kelti* ir *kilti*, plg. *jokios* ir *abejonės.* Tas pats pasakytina ir dėl veiksmažodžių *kelti* ir *kilti*. Daug svarbesnis ne jų dažnumo rodiklis, o vartosena su kitais žodžiais: *klausimas, mintis, uždavinys* ir pan.

Tikrinant kad ir ne tokių dažnų žodžių vartoseną, matyti jų tarpusavio junglumas, plg.: *atrankos būdu, tyrimo imties*; *atskiras dalis, grupes, sritis*; *esminis skirtumas, dalykas, faktorius, bruožas, klausimas*. Ir, atvirkščiai, dažnų žodžių, pavyzdžiui: *forma, funkcija*, *rūšis*, junglumas su kitais žodžiais nėra būdingas arba tie junglumo žodžiai retai priskiriami akademiniam žodynui. Tokių žodžių vartoseną akademiniame tekste reikėtų tirti per koligacijos modelius, nustačius tipinį kontekstą.

Trinarių sekų analizė parodė tik dažniausių ar viename kuriame patekstynyje įeinančių į dažniausias sekų tipus, sąsajas su mažesnės struktūros vienetais: kolokacijomis, prielinksninėms konstrukcijomis ir pan. Išsamiau analizuojant kaip priedą pateikiamą trinarių sekų sąrašą reikėtų atkreipti dėmesį, kad į trinares sekas dažnai įeina arba jas sudaro morfologinės samplaikos, pavyzdžiui: *iš esmės buvo, yra*; *iš kitos pusės*, *iš tiesų buvo, yra* ir pan., atitinkančios vieną kalbos dalį[104]. Be to, išsamesnė rečiau vartojamų sekų analizė leistų labiau atskleisti patekstynių specifiką, sekų vartoseną konkrečios srities rašto darbuose. Pavyzdžiui, yra trinarių sekų, fiksuotų tik viename patekstynyje[105].

104 Apie morfologinių sekų koligacijas ir funkcijas žr. Kovalevskaitė 2012.

105 Apie kolokacijų ir leksinių sekų tarpdisciplininius skirtumus plačiau žr. Hyland 2008a, Peacock 2012, Durrant 2017, 85–96.

- Tik H > 10 turi: *aiškiai rodo kad*, *autoriaus požiūrį į*, *autorius pastebi kad, būtent šiuo laikotarpiu*; *buvo rastas vienas, čia kalbama apie, dar labiau pabrėžia, dar viena tema, gali atrodyti kad, gali būti reiškiamas, galima interpretuoti kaip, galima susidaryti nuomonę, iš čia kyla, iš viso rasti, ne paslaptis kad, neatmetama galimybė kad, peršasi išvada kad, straipsnyje rašoma apie, sunku pasakyti ar, šio darbo autorės, šioje vietoje galima, žvelgiama kaip į*;
- tik S: *aiškina tuo kad*, *analizė ir sintezė, analizuojant mokslinę literatūrą, baigiamojo darbo dalyje, buvo atskleista kad, buvo siekiama sužinoti, darytina išvada kad, empirinio tyrimo metu, išsakyti savo nuomonę, koreliacinė regresinė analizė, neigiamai susijęs su, pagal šį rodiklį, toliau darbe bus, uždaro tipo klausimai*;
- tik B: *abiejų tiriamųjų grupių, anketoje pateiktus klausimus*, *bendra tiriamųjų charakteristika*, *buvo vertinama pagal*, *eksperimentinės grupės rezultatai, yra statistiškai patikimas, mūsų atliktame tyrime, reikšmingai dažniau nei, remiantis šiais duomenimis, rezultatai buvo geresni, savo žinias apie, su tyrimo eiga, testo rezultatų vidurkis, tyrimų rezultatų aptarimas, turėjo teigiamą poveikį*;
- tik P: *buvo parodyta kad, darbo eigos aprašymas, darbo rengimo metodika, darbo srities analizė*; *hipotezė h atmesta*;
- tik T: *atliekamas taip kad, bandiniai turi būti, dažniausiai pasiskirsčiusi pagal, dėsnį atitinkanti formulė, didesnius neatitikimus prieš, išvados ir siūlymai, jei nenurodyta kitaip, koeficientas priklausantis nuo, prieš tai buvusiame, turi būti taikomos, turimus duomenis į, visada susiję su.*

Ateityje vertėtų labiau taikyti fraziškumo principą ir papildyti žodžių sąrašą žodžiais, kurie, nors ir nesiekia bent viename tekstyne 100 vartosenos atvejų dažnumo, bet yra dažnai pasikartojančių sustabarėjusių akademinių žodžių junginių (kolokacijų ar kitų frazemų) pamatas ar dalis. Tikslinga būtų nustatyti rėmines konstrukcijas, kurios padėtų išsiaiškinti akademinių žodžių vartoseną ilgesniuose leksiniuose vienetuose. Be to, reikėtų atskirai tirti akademinį žodyną tarpdisciplininiu aspektu.

IV. KETURNARĖS LEKSINĖS SEKOS STUDENTŲ DARBUOSE

Kaip jau buvo minėta, naudojant aprašytą programą *AntConc* ir taikant pirminius dažnumo kriterijus buvo išgautos trinarės, keturnarės ir penkianarės sekos. Tačiau visų trijų dydžių sekų tyrimų apimtis būtų buvusi neįveikiamai didelė. Todėl kaip pagrindinė tyrimo medžiaga buvo pasirinktos keturnarės sekos, kurių dažnumas patekstynyje yra dešimt ir daugiau, ir kurios pasitaikė mažiausiai penkiuose darbuose. Panašūs dažnumo reikalavimai įprastai keliami tokio pobūdžio sekų tyrimams, tik sekų kiekis įvardijamas ne vien pagal jų vartoseną tam tikrame tekstų skaičiuje, bet ir pagal žodžių kiekį tekstyne[106]. Analizuoti patekstyniai tekstynų lingvistikos požiūriu gana maži, tačiau, atsižvelgus į pirminius automatinės analizės rezultatus, pasirinktas 10 pasikartojimų ne mažiau nei penkiuose darbuose kriterijus.

Taip apibrėžto dažnumo automatiškai išgautų sekų sąrašai kiekviename patekstynyje išėjo labai skirtingo dydžio. Toliau pateikiamoje lentelėje matyti, kiek samplaikų kiekviename tekstyne automatiškai sugeneravo programa ir kiek jų liko po pirminės, tik dažnumu (10) ir darbų skaičiumi (5) paremtos atrankos; be to, pateikta jų santykio procentinė išraiška (žr. 22 lentelę).

22 lentelė. Sekų kiekis atskiruose patekstyniuose po pirminės atrankos

	B	H	P	S	T
Bendras automatiškai išgautų sekų skaičius	6039	3374	5817	5416	24902
Bent 10 kartų pavartota bent 5 darbuose	536	241	194	440	3022
Tyrimui atrinktų dažnumo kriterijų atitinkančių sekų, lyginant su pirminiu skaičiumi, proc.	8,3	7,1	3,3	8,1	12,1

Nors ir labai bendri, šie skaičiai jau leidžia pamatyti keletą įdomių tendencijų. Absoliučiai daugiausia samplaikų pasitaiko Technologijos mokslų patekstynyje – jų skaičius viršija kitų tekstynų samplaikų skaičių nuo maždaug keturių (lyginant su Biomedicinos mokslų) iki daugiau nei septynių (lyginant su Humanitarinių, kur sugeneruotas mažiausias sekų skaičius) kartų. Tačiau skirtumai tarp Biomedicinos, Fizinių ir Socialinių mokslų automatiškai nustatytų leksinių sekų bendro skaičiaus pirminiame etape yra visai nedideli. Pritaikius dažnumo

106 Trumpą kriterijų apžvalgą, jų pagrindimą ir autorius, kurie jais remiasi žr. Appel 2016, 68. Plg. taip pat Shahriari (2017, 4): „In spite of the choices that need to be made, most researchers have agreed upon a set of standards that have now become routine for most studies in the field. That is, most of the studies are now opting for four-word bundles appearing in at least five different texts and the minimum cut-off point has mostly been set at 10 or 20 occurrences per million words.“

ir darbų skaičiaus ribojimo kriterijus, sekų skaičius daugumoje tekstynų sumažėja daugiau nei dešimteriopai, išskyrus Technologijos mokslų patekstynį, kur lieka 12,1 proc. sekų, t. y. sumažėja santykinai mažiausiai. Fizinių mokslų patekstynis išsiskiria priešinga tendencija – čia dažnumo ir darbų skaičiaus kriterijų atitinka tik kiek daugiau nei 3 proc. automatiškai išgautų keturnarių sekų, todėl šis sekų sąrašas yra trumpiausias.

Toliau iš keturnarių sekų sąrašų buvo valomos atsitiktinai į jį patekusios arba tyrimui netinkamos sekos. Jų sąrašai buvo tvarkomi ir valomi rankiniu būdu, laikantis keleto pagrindinių principų, kuriuos trumpai galima apibūdinti taip:

- buvo ištrinti neprasmingi junginiai, kurie į sekų sąrašą pateko dėl analizės programos specifikos: *Antconc* programa nepaiso taškų ir kaip statistinę seką pateikia žodžius, kurie tekste priklauso skirtingiems sakiniams ar skirtingoms pastraipoms: *bakalauro darbas šiame darbe*, *tikslas ir uždaviniai šio*, *tyrimo organizavimas tyrimas buvo*, *darbo struktūra šį bakalauro*, *apibūdinimas tai taikomojo pobūdžio, et al taip pat, pabaiga iš tinklinio grafiko* ir pan. Buvo atmesti ir tie atvejai, kurie nebuvo iki galo aiškūs ir galėjo būti interpretuojami ir kaip keturnarė seka vieno sakinio ribose, ir kaip atsitiktinis sutapimas, peržengiantis sakinio ribas: *ir t. t. kurie*;
- atsisakyta sekų su specifiniais dalykiniais terminais, pavyzdžiui: *po kelio sąnario endoprotezavimo, prieš ir po kineziterapijos, vizualinė analoginė skausmo skalė, kas pasakyta pamatiniu žodžiu, pagal neritmingų srautų matricą, bendrasis darbo laiko rezervas, metalinių paviršių padengimo danga* ir pan. Galima pastebėti, kad kai kuriuose patekstyniuose būtent tokios automatinės sekos su dalykiniais terminais arba buvo dažnos, arba jų įvairovė buvo labai didelė. Sakykim, seka *širdies ir kraujagyslių ligų* (119 pavartojimo atvejų 20-yje srities darbų) yra viena iš dažniausių biomedicinos srities sekų. Dar daugiau su dalyko specifika susijusių sekų yra Technologijos mokslų patekstynyje. Čia iš beveik trijų tūkstančių pagal dažnumo kriterijų tinkamomis laikytinų keturnarių sekų sąrašo teko atmesti apie du tūkstančius sekų su techninio pobūdžio dalykiniais terminais. Apskritai sekų su dalykiniais terminais buvo atsisakyta dėl kelių priežasčių – viena vertus, buvo siekiama išskirti ir ištirti pačias bendriausias, visose mokslo srityse galimas rasti sekas, kurios orientuotos į patį mokslo tiriamąjį ir teksto kūrimo procesą, o ne į konkretaus mokslo poreikius. Tai tos sekos, kurias galima priskirti bendrajai mokslo kalbai. Antra vertus, buvo siekiama kiek suvienodinti sekų sąrašus, kad galimai išryškėtų skirtumai tarp bendrajai mokslo kalbai būdingų automatiškai nustatomų sekų tekstynuose. Kol kas galima tik bendrai pastebėti, kad gana didelę

iš Humanitarinių ir Biomedicinos mokslų patekstynių automatiniu būdu sugeneruotų keturnarių sekų dalį sudaro dalykinį komponentą turinčios sekos, t. y. sekos su specifiniais terminais, o iš Technologijos mokslų patekstynio išgautame sąraše tokios dalykinį komponentą turinčios sekos sudaro absoliučią daugumą;

- atmestos tos sekos, kurios susidarė dėl to, kad automatinė analizės programa „nemato" skaičių: *nuo cm iki cm*, *procentai vyrų ir procentai*. Atstačius numanomą praleistą skaičių, šios sekos jau nebebūtų keturnarės, tad jos negali patekti į keturnarių sekų tyrimą. Vis dėlto paliktos tokios sekos, kurios potencialiai galėjo turėti skaičių, bet išliko prasmingos ir be jo, *iš pav*[*eikslo*] *matyti kad*;
- dėl tos pačios priežasties atsisakyta ir sekų su akronimais, kurie išsiskleidžia į kelis žodžius: *VU Santariškių ligoninės skyriuje*[107]*, remiantis naujausiais PSO duomenimis*. Išskleidus šias santrumpas, sekos jau nebebūtų keturnarės, tad negali būti šio tyrimo objektas;
- į nagrinėjamus pavyzdžius nepatenka įvairaus pobūdžio realijų pavadinimai, susiję su konkrečiais istoriniais laikotarpiais ar reiškiniais, taip pat įstaigų ir pareigų pavadinimai: *po Pirmojo pasaulinio karo*, *pirmosios Lietuvos Respublikos laikotarpiu*, *Antrojo pasaulinio karo metais*, *tarp Rytų ir Vakarų, Darbo žmonių deputatų tarybos*, *Valstybinės lietuvių kalbos komisijos*, *Lietuvos centriniame valstybės archyve, Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių, Vilniaus universiteto ligoninės Santariškių, Socialinės apsaugos ir darbo, švietimo ir mokslo ministro*;
- siekiant išlaikyti nuoseklumą išbrauktos ir sekos su geografiniais pavadinimais: *ne tik Lietuvoje bet ir*, *taip pat ir Lietuvoje, ir Jungtinėse Amerikos Valstijose* ir pan.;
- dėl nuoseklumo atsisakyta ir laikotarpių įvardijimų su romėniškais rašmenimis (*XX a. antroje pusėje*, *iki pat XXI amžiaus*), kuriuos automatinė programa laiko raidėmis, todėl jie patenka į sekų sąrašą. Jeigu metai būtų rašomi arabiškai arba žodžiais, jie būtų į sąrašą arba nepatekę, arba patekę kitos formos.

Kai kuriais atvejais nebuvo paprasta apsispręsti, ar seką laikyti bendro pobūdžio, ar priskirti specifiniams terminams. Pavyzdžiui, tokios žodžių grandinėlės, kaip *adresato ir adresanto santykis*, *sveikatos reikšmė gyvenimo būdo*, *tarp kairės ir dešinės*, sudarytos iš žodžių, kurie gali būti vartojami labai įvairiuose konteks-

107 Automatiniu būdu nustatytose sekose ir tikriniai žodžiai, ir įvairūs pavadinimai rašomi mažosiomis raidėmis.

tuose ir bendrinėje kalboje. Vis dėlto *adresato* ir *adresanto* sąvokos humanitarinių mokslų srityje yra dalykiniai terminai, lygiai kaip ir biomedicinoje *tarp kairės ir dešinės* nusako žmogaus kūno dalių santykį. Todėl tokių sekų, kurios tam tikrame kontekste yra specifinės, čia taip pat buvo atsisakyta.

Antra vertus, neatmesti tokie trumpiniai, kurie išskleisti nekeičia žodžių sekos narių skaičiaus: *ir kt teigia kad, ir kt nurodo kad.*

Šitaip išvalius buvo gauti penki dažniausių kiekvieno patekstynio sekų sąrašai, kurių apimtys nurodytos 23 lentelėje.

23 lentelė. Sekų kiekis atskiruose patekstyniuose po rankinės atrankos

	B	H	P	S	T
Bendras automatiškai išgautų sekų skaičius	6039	3374	5817	5416	24902
Bent 10 kartų pavartota bent 5 darbuose	536	241	194	440	3022
Sekų skaičius po rankinės atrankos	221	140	40	284	117
Sekos, likusios po rankinės atrankos, proc.	41,2	58,1	20	64,5	3,8

Kaip matyti, galutinių tiriamų sekų sąrašų skirtumai taip pat nemaži. Santykinai labiausiai sumažėjo Technologijos mokslų patekstynio sekų skaičius: nuo 3022 atitinkamo dažnumo sekų iki 117, t. y. tyrimui galima buvo panaudoti vos keturis procentus sekų. Toks ryškus sekų skaičiaus sumažėjimas aiškintinas tuo, kad technologijos mokslų sekos buvo labai specifinės, jose vyravo terminai ir teminiai tos srities žodžiai, o universalių sekų buvo labai nedaug. Gana ryškiai, beveik penkis kartus, lyginant su atranka pagal vartojimo dažnumo kriterijų, sumažėjo ir Fizinių mokslų patekstynio sekų skaičius, ir panaudoti tyrimui buvo galima tik 20 proc. atrinktų sekų. Ir čia daugiausia teko atmesti specifines, su terminais ir dalyku susijusias sekas. Priešingai nei technologijos ir fizinių mokslų darbuose, daugiau nei pusė Socialinių ir Humanitarinių mokslų patekstynių pagrindu parengtuose sąrašuose esančių keturnarių tinkamo dažnumo sekų tiko būti panaudotos tolesniam tyrimui. Biomedicinos mokslų patekstynyje po rankinės atrankos tyrime liko apie 40 proc. dažnumo kriterijų atitinkančių sekų.

Lyginant bendrus skaičius matyti, kad būtent Socialinių mokslų patekstynyje buvo santykinai daugiausia sekų, kurios tiko tyrimui – pats keturnarių sekų sąrašas nebuvo labai didelis (antras nuo galo), tačiau iš jo pavyko atsirinkti daugiausia tyrimui tinkamų sekų.

Pristatomame tyrime toliau bus įvairiais aspektais išanalizuotos iš penkių patekstynių automatiniu būdu sugeneruotos, dažnumo kriterijus atitinkančios ir rankiniu būdu atrinktos prasmingos vieno sakinio ribos neperžengiančios ke-

turnarės sekos. Kai kuriose tyrimo dalyse palyginimui nagrinėjamos ir trinarės bei penkianarės sekos. Tyrimo metu reikalui esant yra grįžtama į automatiškai sugeneruotų sekų sąrašus ar į pačius tekstynus, jeigu reikia apibūdinti platesnį sekos kontekstą arba patikrinti vartosenos tendencijas.

1. Akademinė leksika sekose

VILMA ZUBAITIENĖ

Trečioje monografijos dalyje aptartos akademinio žodyno nustatymo ir sudarymo problemos. Pastebėta, kad dvinarėse sekose išryškėja veiksmažodinės konstrukcijos su veiksmažodžio *būti* ir modalinių žodžių formomis, kai kurie veiksmažodžiai, abstraktieji daiktavardžiai, būdvardžiai sekose vartojami šalia prijungiamąjį šalutinį sakinį rodančio jungtuko *kad* ir pan. Toks tyrimas parodė sekose vartojamų akademinių žodžių ir jų formų įvairovę, žodžių pasikartojimą artimame kontekste. Kadangi leksinio vieneto reikšmę sukuria jo leksinis kontekstas (kolokacija), gramatinė struktūra (koligacija), jo kontekste vyraujančių kolokatų semantika (semantinis laukas) ir vertinamieji aspektai (prozodija) (Marcinkevičienė 2000, 43; Juknevičienė 2011, 15), toliau analizuojama akademinių žodžių semantinius ir sintaksinius ryšius išsamiau.

Šioje dalyje nagrinėjama **190** žodžių[108], pavartotų 543-ose statistiniu pagrindu išskirtose dažnumo (ne mažiau nei dešimt) bei distribucijos kriterijus (seka vartojama bent penkiuose skirtingų autorių tekstuose) atitinkančiose keturnarėse sekose. Į tyrimą neįtrauktos tos sekos, kurias sudaro tik tarnybinės kalbos dalys, plg.: *bet taip pat ir*, *dėl to kad tai, ir dėl to kad*, *ir į tai kad*, *ir tik po to, kaip ir prieš tai, ne kas kita kaip*[109]. Taip pat atsisakyta tirti ir tokias, kuriose yra tik įvardžiai, pavyzdžiui, *ar kurio nors kito, į vieną ar kitą, kaip ir bet kokioje, vienas ir tas pats*. Tačiau analizuojamos tokios, kurias, be tarnybinių kalbos dalių, sudaro tik veiksmažodžio *būti* formos, plg. *yra dėl to kad*, *yra ne kas kita*, *vienas iš jų yra.* Be to, tiriamos visos nerišlios sekos, kurioms trūksta pradžios ar pabaigos, siekiant nustatyti, kokioje pozicijoje ir kokia forma gali atsirasti reikšminis akademinis žodis ir kaip tokia seka gali būti tęsiama. Į keturnares sekas išlaikant fraziškumo principą žiūrima ne vien kaip į baigtinę seką, bet ir kaip į penkia-

108 Į sąrašą neįtrauktos daiktavardžių formos *bakalauro* (1), *anglų* (1), *kalba* (1), *lietuvių* (3), *metais* (2), *metus* (1), būdvardžiai *kursinis, silpnas*, veiksmažodžiai *imtis, išvengti*, taip pat įvardžių formos *vieną, kitą* ir keletas kitų.

109 Tokios sekos tiriamos morfologiniu ir funkciniu aspektais, žr. IV.2 „Morfologiniai sekų modeliai“, IV.4 „Leksinių sekų funkcijos“.

narių ar ilgesnių sekų dalį, pavyzdžiui: *duomenimis galima teigti kad*, *rezultatus galima teigti kad*, *to galima spręsti kad*.

Konkrečių lemų sąrašą ir jų formų vartojimo keturnarėse sekose dažnumą ir gramatinę charakteristiką galima matyti iš toliau pateikiamo sąrašo. Jame nesukonkretėję veiksmažodiniai ir būdvardiniai abstraktai pateikiami šalia savo pamatinių žodžių tais atvejais, kai nagrinėtose keturnarėse sekose tik jie ir vartojami (sąraše paryškinami). Neigiamos formos pateikiamos šalia teigiamų. Prie žodžių rašomos tik tos gramatinės kategorijos, kurios buvo realiai pavartotos. Kai keturnarėje frazėje tiksli gramatinė kategorija nenustatoma ar gali įvairuoti, pateikiamos abi formos[110].

1. aktualus (**aktualumas**)
   aktualumas dkt., vyr. g., vns., V. (4)
2. **analizė**
   analizė dkt., mot. g., vns., V. (6), *analizės* dkt., mot. g., vns., K. (2), *analizę* dkt., mot. g., vns., G. (1), *analize* dkt., mot. g., vns., Įn. (1)
3. **analizuoti**
   analizuojamą dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., vyr. g., vns., G. (1), *analizuojamoje* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., mot. g., vns., Vt. (1)
4. **anketinis**
   anketinės bdv., teig., nelygin. l., neįvardž., mot. g., vns., K. (1)
5. **apibendrintai**
   apibendrintai prv., teig., nelygin. l. (1)
6. **apibendrinti**
   apibendrinant padal., teig., nesngr., es. l. (6), *apibendrinus* padal., teig., nesngr., būt. k. l. (1)
7. **apimti**
   apima vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., es. l., vns., 3 asm. (2)
8. **apklausa**
   apklausos dkt., mot. g., vns., K. (1)
9. **apklausti**
   apklaustų dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., vyr. g. / mot. g., dgs., K (1)
10. **apklaustasis**
    apklaustųjų dkt., vyr. g., dgs., K. (1)
11. **apskaičiuoti**
    apskaičiuojama dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., mot. g. / bev. g., vns., V. (1), *apskaičiuojami* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., vyr. g., dgs., V. (1) *apskaičiuoti* bendr., teig., nesngr. (1)
12. aptarti (**aptarimas**)
    aptarimas dkt., vyr. g., vns., V. (1)
13. **apžvalga**
    apžvalga dkt., mot. g., vns., V. (1)
14. **atkreipti**
    atkreipia vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., es. l., vns., 3 asm. (1), *atkreipti* bendr., teig., nesngr. (8), *atkreiptinas* dalyv., teig., nesngr., reik., neįvardž., vyr. g., vns., V. (1)

110 Gramatiniam aprašui naudotas *morfologinis anotatorius*, prieinamas internetu http://donelaitis.vdu.lt/main.php?id=4&nr=7_2

15. **atlikti**
atliko vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., būt. k. l., vns., 3 asm. (2), *atliekamas* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., vyr. g., vns., V. (1), *atliekami* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., vyr. g., dgs., V. (1), *atliktas* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., vyr. g., vns., V. (12), *atlikto* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., vyr. g., vns., K. (3), *atliktame* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., vyr. g., vns., Vt. (1), *atlikta* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., mot. g., vns., V. (3), *atlikti* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., vyr. g., dgs., V. (3), *atlikus* padal., teig., nesngr., būt. k. l. (2). *atlikti* bendr., teig., nesngr. (2)
16. **atrodyti**
atrodo vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., es. l., vns., 3 asm. (1)
17. **atsakyti**
atsakyti bendr., teig., nesngr. (2)
18. **atsižvelgti**
atsižvelgiant padal., teig., sngr., es. l. (3), *atsižvelgti* bendr., teig., sngr. (2)
19. **atskleisti**
atskleidė vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., būt. k. l., vns. / dgs., 3 asm. (4)
20. **atvejis**
atveju dkt., vyr. g., vns., Įn. (4), *atvejų* dkt., vyr. g., dgs., K. (1), *atvejais* dkt., vyr. g., dgs., Įn. (3), *atvejį* dkt., vyr. g., vns., G. (1)
21. baigti (**baigimas**)
baigimo dkt., vyr. g., vns., K. (1)
22. **bandymas**
bandymo dkt., vyr. g., vns., K. (3)
23. **bendras**
bendras bdv., teig., nelygin. l., neįvardž., vyr. g., vns., V. (1), *bendra* bdv., teig., nelygin. l., neįvardž., bev. g. (1)
24. **bendraautoris**
bendraautoriai dkt., vyr. g., dgs., V. (1)
25. **brėžinys**
brėžinius dkt., vyr. g., dgs., G. (1), *brėžiniuose* dkt., vyr. g., dgs., Vt. (1)
26. **būti**
būti bendr., teig., nesngr. (52), *būtų* vksm., teig., nesngr., tar. n., vns., 3 asm. (8), *buvo* vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., būt. k. l., vns. / dgs., 3 asm. (46), *yra* vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., es. l., vns. / dgs., 3 asm. (37), *nebuvo* vksm., neig., nesngr., tiesiog. n., būt. k. l., vns. / dgs., 3 asm. (3), *buvusiose* dalyv., teig., nesngr., veik. r., būt. k. l., neįvardž., mot. g., dgs., Vt. (1)
27. **būtinas**
būtina bdv., teig., nelygin. l., neįvardž., bev. g. (2)
28. **dalis**
dalis dkt., mot. g., vns., V. (6)
29. **dalyvauti**
dalyvavo vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., būt. k. l., vns. / dgs., 3 asm. (2)
30. **dalyvis**
dalyvių dkt., vyr. g., dgs., K. (2)
31. **darbas**
darbas dkt., vyr. g., vns., V. (1), *darbo* dkt., vyr. g., vns., K. (15), *darbui* dkt., vyr. g., vns., N. (1), *darbą* dkt., vyr. g., vns., G. (5), *darbai* dkt., vyr. g., dgs., V. (2), *darbus* dkt., vyr. g., dgs., G.
32. **daryti**
daryti bendr., teig., nesngr. (24)
33. **daug**
daugiau prv., teig., aukšt. l. (19)
34. **daugelis**
daugelio dkt., vyr. g., vns., K. (1)

35. **dauguma**
dauguma dkt., mot. g., vns., V. (1)
36. **dėmesys**
dėmesys dkt., vyr. g., vns., V. (4), *dėmesį* dkt., vyr. g., vns., G. (11)
37. **diagrama**
diagramos dkt., mot. g., vns., K. (1)
38. **didelis**
didesnis bdv., teig., aukšt. l., neįvardž., vyr. g., vns., V. (1), *didesnė* bdv., teig., aukšt. l., neįvardž., mot. g., vns., V. (1), *didesni* bdv., teig., aukšt. l., neįvardž., vyr. g., dgs., V. (2), *didžioji* bdv., teig., nelygin. l., įvardž., mot. g., vns., V. (1)
39. **drąsiai**
drąsiai prv., teig., nelygin. l. (1)
40. **duomenys**
duomenys dkt., vyr. g., dgs., V. (8), *duomenų* dkt., vyr. g., dgs., K. (9), *duomenis* dkt., vyr. g., dgs., G. (8), *duomenimis* dkt., vyr. g., dgs., Įn. (2)
41. **egzistuoti**
egzistuoja vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., es. l., vns., 3 asm. (1)
42. **faktas**
faktas dkt., vyr. g., vns., V. (1)
43. **fiksuoti**
fiksuojamas dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., vyr. g., vns., V. (3)
44. **formulė**
formulę dkt., mot. g., vns., G. (2)
45. **galėti**
gali vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., es. l., vns., 3 asm. (21), *galime* vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., es. l., dgs., 1 asm. (5), galėjo vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., būt. k. l., vns. / dgs., 3 asm. (2), *galėtų* vksm., teig., nesngr., tar. n., vns. / dgs., 3 asm. (1)
46. **galima**
galima bdv., teig., nelygin. l., neįvardž., bev. g. (65)
47. **gauti**
gauti dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., vyr. g., dgs., V. (8), *gautus* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., vyr. g., dgs., G. (2)
48. **glaudžiai**
glaudžiai prv., teig., nelygin. l. (2)
49. **grafikas**
grafiko dkt., vyr. g., vns., K. (1)
50. **grupė**
grupės dkt., mot. g., vns., K. (2), *grupe* dkt., mot. g., vns., Įn. (1), *grupių* dkt., mot. g., dgs., K. (5), *grupes* dkt., mot. g., dgs., G. (2)
51. **įdomus**
įdomu bdv., teig., nelygin. l., neįvardž., bev. g. (1)
52. **iliustruoti**
iliustruoja vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., es. l., dgs., 3 asm. (1)
53. **išlyga**
išlygomis dkt., mot. g., dgs., Įn. (1)
54. **išsiaiškinti**
išsiaiškinti bendr., teig., sngr. (5)
55. **ištirti**
ištirti bendr., teig., nesngr. (1)
56. **išvada**
išvados dkt., mot. g., vns., K. (1), *išvadą* dkt., mot. g., vns., G. (11), *išvados* dkt., mot. g., dgs., V. (2), *išvadas* dkt., mot. g., dgs., G. (2),
57. **įtaka**
įtakos dkt., mot. g., vns., K. (3)
58. įtraukti **(įtraukimas)**
įtraukimo dkt., vyr. g., vns., K. (1)
59. **įvadas**
įvadas dkt., vyr. g., vns., V. (2)

60. įvertinti
įvertinti bendr., teig., nesngr., (1), *įvertino* (1) vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., būt. k. l., vns. / dgs., 3 asm.

61. kalbėti
kalbama dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., bev. g. (1)

62. kartas
kartų dkt., vyr. g., dgs., K. (1), *kartus* dkt., vyr. g., dgs., G. (2)

63. kelti
kelti bendr., teig., nesngr. (1)

64. kintamasis
kintamųjų dkt., vyr. g., dgs., K. (2)

65. klausimas
klausimą dkt., vyr. g., vns., G. (3)

66. klausti
klausiama dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., bev. g. (2)

67. koeficientas
koeficientas dkt., vyr. g., vns., V. (1)

68. kontrolinis
kontrolinės bdv., teig., nelygin. l., neįvardž., mot. g., vns., K. (6), *kontroline* bdv., teig., nelygin. l., neįvardž., mot. g., vns., Įn. (1)

69. koreliacinis
koreliaciniai bdv., teig., nelygin. l., neįvardž., vyr. g., dgs., V. (1)

70. kriterijus
kriterijai dkt., vyr. g., dgs., V. (1)

71. labai
labai prv., teig., nelygin. l. (6), *labiausiai* prv., teig., aukšč. l. (2)

72. laikas
laikas dkt., vyr. g., vns., V. (3), *laiko* dkt., vyr. g., vns., K. (2), *laiką* dkt., vyr. g., vns., G. (1)

73. laikotarpis
laikotarpį dkt., vyr. g., vns., G. (2)

74. leisti
leidžia vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., es. l., vns. / dgs., 3 asm. (10), *leidžiamas* bdv., teig., nelygin. l., neįvardž., vyr. g., vns., V. (1)

75. lemti
lemti bendr., teig., nesngr. (1)

76. lentelė
lentelės dkt., mot. g., vns., K. (2), *lentelę* dkt., mot. g., vns., G. (4), *lentelėje* dkt. mot. g., vns. Vt. (8), *lentelės* dkt., mot. g., dgs., V. (2)

77. lygiai
lygiai prv., teig., nelygin. l. (1)

78. lyginti
lyginami dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., vyr. g., dgs., V. (1), *lyginant* padal., teig., nesngr., es. l. (1)

79. literatūra
literatūros dkt., mot. g., vns., K. (5)

80. manyti
manyti bendr., teig., nesngr. (1)

81. matyti
matome vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., es. l., dgs., 1 asm. (1), *matoma* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., mot. g., vns., V. (1), *matyti* bendr., teig., nesngr. (19)

82. mažai
mažiau prv., teig., aukšt. l. (4)

83. mažas
mažesnis bdv., teig., aukšt. l., neįvardž., vyr. g., vns., V. (3), *nemaža* bdv., neig., nelygin. l., neįvardž., mot. g., vns., V. (1)

84. medžiaga
medžiaga dkt., mot. g., vns., V. (2)

85. metodas
metodas dkt., vyr. g., vns., V. (1), *metodu* dkt., vyr. g., vns., Įn. (1), *metodai* dkt., vyr. g., dgs., V. (5), *metodus* dkt., vyr. g., dgs., G. (4)

86. metodika
metodika dkt., mot. g., vns., V. (2)

87. metas
metu dkt., vyr. g., vns., Įn. (23)

88. minėti
minėta dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., bev. g. (5)

89. mokslinis
mokslinės bdv., teig., nelygin. l., neįvardž., mot. g., vns., K. (2)

90. mokslas
mokslo dkt., vyr. g., vns., K. (2)

91. naudingas
naudingas bdv., teig., nelygin. l., neįvardž., vyr. g., vns., V. (1)

92. naudoti
naudojamas dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., vyr. g., vns., V. (1), *naudojami* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., vyr. g., dgs., V. (4), *naudojant* padal., teig., nesngr., es. l. (4)

93. naujas (**naujumas**)
naujumas dkt., vyr. g., vns., V. (2)

94. nuokrypis
nuokrypiai dkt., vyr. g., dgs., V. (1)

95. nurodyti
nurodo vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., es. l., vns. / dgs., 3 asm. (2), *nurodoma* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., *neįvardž., bev. g.* (1), *nurodyti* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., vyr. g., dgs., V. (1), *nurodytos* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., mot. g., dgs. V. (1)

96. nustatyti
nustatytas dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., vyr. g., vns., V. (2), *nustatyta* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., bev. g. (14), *nustatyti* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., vyr. g., dgs., V. (1), *nustatytos* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., mot. g., dgs., V. (1), *nustatyti* bendr., teig., nesngr. (1)

97. objektas
objektas dkt., vyr. g., vns., V. (1)

98. organizuoti (**organizavimas**)
organizavimas dkt., vyr. g., vns., V. (1)

99. paaiškėti
paaiškėjo vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., būt. k. l., vns., 3 asm. (2)

100. paaiškinti
paaiškinti bendr., teig., nesngr. (2)

101. pabaiga
pabaigoje dkt., mot. g., vns., Vt. (2)

102. pabrėžti
pabrėžia vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., es. l., vns. / dgs., 3 asm. (1)

103. padaryti
padaryti bendr., teig., nesngr. (1)

104. padidėti
padidėjo vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., būt. k. l., vns. / dgs., 3 asm. (1)

105. pagrindinis
pagrindiniai bdv., teig., nelygin. l., neįvardž., vyr. g., dgs., V. (1), *pagrindinių* bdv., teig., nelygin. l., neįvardž., mot. g., dgs., K. (3), *pagrindinius* bdv., teig., nelygin. l., neįvardž., vyr. g., dgs., G. (1)

106. paminėti
paminėti bendr., teig., nesngr. (3)

107. panaudoti (panaudojimas)
panaudota dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., mot. g., vns., V. / bev. g. (1)

108. paplisti (paplitimas)
paplitusių dalyv., teig., nesngr., veik. r., būt. k. l., neįvardž., mot. g., dgs., K. (1)

109. parengti
parengtus dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., vyr. g., dgs., G. (1)

110. parodyti
parodo vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., es. l., vns., 3 asm. (2), *parodė* vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., būt. k. l., vns. / dgs., 3 asm. (13),

111. pasakyti
pasakyta dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., bev. g. (1), *pasakyti* bendr., teig., nesngr. (1)

112. pasiekti
pasiekti bendr., teig., nesngr. (1)

113. pasirinkti (pasirinkimas)
pasirinktas dalyv., teig., sngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., vyr. g., vns., V. (1), *pasirinkti* bendr., teig., nesngr. (1)

114. pasirodyti
pasirodyti bendr., teig., sngr. (1)

115. pastebėti
3 asm., *pastebima* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., bev. g. (1), *pastebėta* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., bev. g. (3)

116. pateikti
pateikiami dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., vyr. g., dgs., V. (1), *pateikiamos* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., mot. g., dgs., V. (1), *pateikto* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., vyr. g., vns., K. (2), *pateikti* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., vyr. g., dgs., V. (5), *pateiktų* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., vyr. g., dgs., K. (11), *pateiktus* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., vyr. g., dgs., G. (1), *pateikti* bendr., teig., nesngr. (1)

117. paveikslas
pav (1), *paveikslo* dkt., vyr. g., vns., K. (5), *paveiksle* dkt., vyr. g., vns., Vt. (1)

118. pavyzdys
pavyzdį dkt., vyr. g., vns., G. (1), *pavyzdžiai* dkt., vyr. g., vns., K. (1), *pavyzdžių* dkt., vyr. g., dgs., K. (3)

119. pobūdis
pobūdžio dkt., vyr. g., vns., K. (2)

120. pradžia
pradžioje dkt., mot. g., vns., Vt. (1)

121. prašyti
prašoma dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., bev. g., vns., V. (1)

122. prielaida
prielaidą dkt., mot. g., vns., G. (12)

123. priežastis
priežastis dkt., mot. g., vns., V. (1), *priežasties* (2), *priežasčių* (4)

124. priklausyti
priklauso vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., es. l., vns. / dgs., 3 asm. (6)

125. priklausomai (nepriklausomai)
priklausomai prv., teig., nelygin. l. (1), *nepriklausomai* prv., neig., nelygin. l. (1)

126. prisidėti
prisideda vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., es. l., vns. / dgs., 3 asm. (1), *prisidėti* bendr., teig., sngr. (1)

127. problema
problema dkt., mot. g., vns., V. (1)

128. procentai
proc (1)

129. procesas
procesas dkt., vyr. g., vns., V. (1)

130. projektas
projektas dkt., vyr. g., vns., V. (1), *projekte* dkt., vyr. g., vns., Vt. (1)

131. pusė
pusė dkt., mot. g., vns., V. (7), *pusės* dkt., mot. g., vns., K. (1), *pusei* dkt., mot. g., vns., N. (1)

132. rasti
rastas dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., vyr. g., vns., V. (1), *rasti* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., vyr. g., dgs., V. (1), *rasta* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., bev. g. (1), *nerasta* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., bev. g. (1)

133. reikėti / reikti
reikia vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., es. l., 3 asm. (4), *reikėtų* vksm., teig., nesngr., tar. n., 3 asm. (2)

134. reikšmingai
reikšmingai prv., teig., nelygin. l. (6)

135. reikšmingas
reikšmingas bdv., teig., nelygin. l., neįvardž., vyr. g., vns., V. (9), *reikšmingo* bdv., teig., nelygin. l., neįvardž., vyr. g., vns., K. (4), *reikšmingi* bdv., teig., nelygin. l., neįvardž., vyr. g., dgs., V. (2), *reikšmingų* bdv., teig., nelygin. l., neįvardž., vyr. g., dgs., K. (3)

136. reikšti
reiškia vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., es. l., vns., 3 asm. (2), *nereiškia* vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., es. l., vns., 3 asm. (1)

137. remtis
remiantis padal., teig., sngr., es. l. (1)

138. respondentas
respondentų dkt., vyr. g., dgs., K. (3)

139. rezultatas
rezultatai dkt., vyr. g., dgs., V. (28), *rezultatų* dkt., vyr. g., dgs., K. (2), *rezultatams* dkt., vyr. g., dgs., N. (1), *rezultatus* dkt., vyr. g., dgs., G. (10), *rezultatais* dkt., vyr. g., dgs., Įn. (3)

140. ryšys
ryšys dkt., vyr. g., vns., V. (6), *ryšiai* dkt., vyr. g., dgs., V. (1)

141. rodyti
rodo vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., es. l., vns. / dgs., 3 asm. (10)

142. ruožtu
ruožtu dkt., vyr. g., vns., Įn. (1)

143. sakyti
sakyti bendr., teig., nesngr. (1)

144. santrauka
santrauka dkt., mot. g., vns., V. (4)

145. sąrašas
sąrašas dkt., vyr. g., vns., V. (1)

146. siekti
siekiama dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., bev. g. (6), *siekta* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., bev. g. (1), *siekiant* pad., teig., nesngr., es. l. (1)

147. sieti
siejama dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., bev. g. / mot. g. V. (1), *siejamas* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., vyr. g., vns., V. (1), *sieti* bendr., teig., nesngr. (1)

148. skaičiuoti (skaičiavimas)
skaičiuojama dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., mot. g. vns. V. / bev. g. (1), *skaičiavimas* dkt., vyr. g., vns., V. (1), *skaičiavimo* dkt., vyr. g., vns., K. (6), *skaičiavimus* dkt., vyr. g., dgs., G. (1)

149. skaičius
skaičius dkt., vyr. g., vns., V.

150. skyrius
skyrius dkt., vyr. g., vns., V. (2)

151. skirstyti
skirstoma dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., mot. g. V. / bev. g. (1)

152. skirti
skiriamas dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., vyr. g., vns., V. (1)

153. skirtis
nesiskyrė vksm., neig., sngr., tiesiog. n., būt. k. l., vns. / dgs., 3 asm. (1)

154. skirtumas
skirtumas dkt., vyr. g., vns., V. (11), *skirtumo* dkt., vyr. g., vns., K. (4), *skirtumai* dkt., vyr. g., dgs., V. (1), *skirtumų* dkt., vyr. g., dgs., K. (3)

155. spręsti
spręsti bendr., teig., nesngr. (2)

156. statistinis
statistinis bdv., teig., nelygin. l., neįvardž., vyr. g., vns., V. (2), *statistinė* bdv., teig., nelygin. l., neįvardž., mot. g., vns., V. (1), *statistinės* bdv., teig., nelygin. l., neįvardž., mot. g., vns., K. (2),

157. statistiškai
statistiškai prv., teig., nelygin. l. (26)

158. stengtis
stengiamasi dalyv., teig., sngr., neveik. r., es. l., bev. g. (1)

159. sudaryti (sudarymas)
sudaro vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., es. l., vns., 3 asm. (6), *sudarymas* dkt., vyr. g., vns., V. (1), *sudaryti* bendr., teig., nesngr. (1)

160. sukelti
sukelti bendr., teig., nesngr. (1)

161. sumažėti
sumažėjo vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., būt. k. l., vns., 3 asm. (1)

162. supažindinti
supažindinti dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., vyr. g., dgs., V. (2)

163. suprasti
suprantamas dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., vyr. g., vns., V. (1), *suprantama* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., mot. g. vns. V. / bev. g. (1)

164. surašyti
surašau vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., es. l., vns., 1 asm. (2), *surašome* vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., es. l., dgs., 1 asm. (2), *surašomi* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., vyr. g., dgs., V. (1)

165. susijęs
susijęs dalyv., teig., nesngr., veik. r., būt. k. l., neįvardž., vyr. g., vns., V. (3), *susijusi* dalyv., teig., nesngr., veik. r., būt. k. l., neįvardž., mot. g., vns., V. (1), *susiję* dalyv., teig., nesngr., veik. r., būt. k. l., neįvardž., vyr. g., dgs., V. / bev. g. (3)

166. suskirstyti
suskirstyti dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., vyr. g., dgs., V. (4), *suskirstyti* bendr., teig., nesngr. (1)

167. sutapti
sutampa vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., es. l., dgs., 3 asm. (1)

168. sutikti
sutiko vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., būt. k. l., vns. / dgs., 3 asm. (1)

169. svarbus
svarbus bdv., teig., nelygin. l., neįvardž., vyr. g., vns., V. (1), *svarbu* bdv., teig., nelygin. l., neįvardž., bev.

g. (8), *svarbiausių* bdv., teig., aukšč. l., neįvardž., vyr. g., vns. / dgs., K. (5)

170. šaltinis
šaltinių dkt., vyr. g., dgs., K. (3)

171. taikyti
taikomi dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., vyr. g., dgs., V. (2), *taikyta* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., mot. g., vns., V. (1), *taikomojo* (2), *taikant* padal., teig., nesngr., es. l. (1)

172. teiginys
teiginiu dkt., vyr. g., vns., Įn. (1)

173. teigti
teigia vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., es. l., dgs., 3 asm. (6), *teigti* bendr., teig., nesngr. (43)

174. tema
tema dkt., mot. g., vns., V. (1), *temos* dkt., mot. g., vns., K. (1)

175. testas
testo dkt., vyr. g., vns., K. (1)

176. tiesiogiai
tiesiogiai prv., teig., nelygin. l. (2)

177. tikimybė
tikimybė dkt., mot. g., vns., V. (1)

178. tikslas
tikslas dkt., vyr. g., vns., V. (6), *tikslui* dkt., vyr. g., vns., N. (1)

179. tiriamasis
tiriamasis dkt., vyr. g., vns., V. (1), *tiriamieji* dkt., vyr. g., dgs., V. (2), *tiriamiesiems* dkt., vyr. g., vns., N. (1), *tiriamųjų* dkt., vyr. g., dgs., K. (1)

180. tyrimas
tyrimas dkt., vyr. g., vns., V. (9), *tyrimo* dkt., vyr. g., vns., K. (40), *tyrimui* dkt., vyr. g., vns., N. (2), *tyrimą* dkt., vyr. g., vns., G. (6), *tyrimu* dkt., vyr. g., vns., Įn. (2), *tyrime* dkt., vyr. g., vns., Vt. (6), *tyrimai* dkt., vyr. g., dgs., V. (2), *tyrimų* dkt., vyr. g., dgs., K. (5)

181. tirti
tirta dalyv., teig., nesngr., neveik. r., būt. l., neįvardž., bev. g. (1), *tiriamosios* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., įvardž., mot. g., vns., K. (6)

182. traktuoti
traktuojamas dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., vyr. g., vns., V. (1)

183. trečdalis
trečdaliai dkt., vyr. g., dgs., V. (1)

184. turėti
turi vksm., teig., nesngr., tiesiog. n., es. l., vns. / dgs., 3 asm. (11), *neturi* vksm., neig., nesngr., tiesiog. n., es. l., vns. / dgs., 3 asm. (2), *turėtų* vksm., teig., nesngr., tar. n., vns., 3 asm. (1), *turimus* dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., vyr. g., dgs., G. (1), *turėti* bendr., teig., nesngr. (2)

185. uždavinys
uždaviniai dkt., vyr. g., dgs., V. (1)

186. veiksnys
veiksnių dkt., vyr. g., dgs., K. (3), *veiksnius* dkt., vyr. g., dgs., G. (1)

187. vidurkis
vidurkiai dkt., vyr. g., dgs., V. (1)

188. vidutinis
vidutinio bdv., teig., nelygin. l., neįvardž., vyr. g., vns., K. (1)

189. žinoti
žinoma dalyv., teig., nesngr., neveik. r., es. l., neįvardž., bev. g. (1)

190. žvilgsnis
žvilgsnio dkt., vyr. g., vns., K. (3)

1.1. Leksikos vartosena keturnarėse sekose

Artimiausia žodžio aplinka leidžia nustatyti žodžio reikšmę, kuria jis vartojamas, nuo jos taip pat priklauso, kokie kiti žodžiai jungiasi ir sudaro prasminius junginius, todėl toliau pateikiama sąraše išskirtų žodžių vartojimo leksinėse sekose analizė. Skliausteliuose pirmiausia nurodomas bendras sekos vartojimo tekstyne dažnis, o tada tas patekstynis ar patekstyniai, kuriuose seka randama daugiau nei 10 kartų 5 skirtinguose darbuose. Jei seka vartojama daugiau nei viename patekstynyje, pirmiausia nurodomas tas patekstynis, kuriame seka vartojama dažniausiai. Sekoje bandoma nustatyti visus komponentus: paaiškinti, ar ją sudaro pavienis akademinis žodis, ar kolokacija, dvižodis terminas, frazeologizmas, morfologinė samplaika ir pan. Sekose atpažįstami sustabarėję vienetai pažymimi laužtiniuose skliaustuose, taip lengviau atpažįstama stabiliojo vieneto realizacija sekoje. Taip pat išryškėja sekos struktūra: pastovių struktūrinių vienetų formos ir jų vartojimo aplinka. Kolokatyvumui pagrįsti remiamasi sekų duomenynu ir priede pateikiama trinarių sekų, bent viename patekstynyje pavartotų daugiau nei 10 kartų, gretinamąja lentele. Siekiama parodyti tik tas pastoviųjų junginių dėmenų kaitybines formas, kurios atsispindi sekose (plačiau apie morfologinius modelius žr. IV.2 skyrių „Morfologiniai sekų modeliai“). Atkreipiamas dėmesys į artimiausius žodžius, jų žodžių tvarką. Tokia analizė gerai parodo studentų darbuose vartojamų žodžių leksinę aplinką, galimus vartosenos modelius, gramatinę struktūrą, tipines žodžių sekas, žodžių tvarką, junglumo ypatumus ir kt. Žodžių ir junginių reikšmių analizė svarbi ir funkcinei junginių analizei, nors pripažįstama, kad kai kurių daiktavardžių reikšmė sekose yra išblukusi ir nebelemia sekos funkcijos. Vis dėlto ir tuo atveju galima matyti formos vartojimo dėsningumus ir tendencijas, svarbias gramatiniam modeliui sudaryti ir reikšmei sekose nustatyti.

Nagrinėjami žodžiai pateikiami abėcėlės tvarka. Pirmiausia atliekama jų vartosenos ir junglumo analizė automatiškai nustatytose sekose, lyginama, kuo vienos sekos leksinė sudėtis panaši į kitas nagrinėjamas, ar jos panašiame kontekste galėtų pakeisti viena kitą. Siekiama atskleisti, kiek leksinės žodžio reikšmės lemia ilgesnės sekos semantiką ir vartoseną tam tikrose studentų darbų dalyse. Kaip minėta, į analizę nepateko automatiniu būdu nustatytos sekos, kuriose nėra daiktavardžių, veiksmažodžių, būdvardžių arba prieveiksmių, priskiriamų akademiniam žodynui, pavyzdžiui, *kaip ir prieš tai*. Tekstą organizuojančių žodžių, įeinančių į sekos sudėtį, analizė nėra išsami, tam daugiau dėmesio skiriama kitose monografijos dalyse. Vis dėlto bandoma išskirti tam tikrus vartosenos modelius, į kuriuos įeina panašios semantikos žodžiai, siekiama atskleisti ir dviejų ar trijų akademinių žodžių ryšius, jei jie sudaro vienos kolokacijos dėmenis.

Pasirinkus abėcėlinį žodžių pateikimą, viena vertus, neišvengta tų pačių sekų kartojimosi, pavyzdžiui, jei seka sudaryta iš trijų nominacinių kalbos dalių (daiktavardžių, daiktavardžių ir veiksmažodžių ir pan.), ji pateko tris kartus prie atitinkamų daiktavardžių ar veiksmažodžių, kita vertus, tik taip matyti pasirinktų nagrinėti akademiniais laikomų žodžių ar akademinių kolokacijų pasikartojamumas skirtingose ar sinoniminėse sekose, išryškėja semantinės dermės dėsnio lemiamas žodžių junglumas, gramatinės formos stabilumas, artimiausi kolokatai ir pan.

Taigi toliau atliekama 190 akademiniais laikomų ar į stabiliuosius junginius įeinančių žodžių analizė.

1. AKTUALUS (**AKTUALUMAS**)

Daiktavardis *aktualumas* pavartotas 3 kartus tokiose referencinėse[111] keturnarėse sekose:

(1) darbo [naujumas ir aktualumas] (**16**; H 13, 12)[112]
(2) [temos [aktualumas] ir naujumas] (**39**; H 31, 29)
(3) temos [naujumas ir aktualumas] (**33**; H 17, 15; S 14, 13)
(4) [problema] ir [jos aktualumas] (**40**; S 24, 24; B 14, 14)

Matyti, kad daiktavardis *aktualumas* sudaro kolokacijas su daiktavardžių vns. K. formomis *temos* ir *darbo*, jungtuku *ir* sujungiami du abstraktieji daiktavardžiai *aktualumas* ir *naujumas*[113]. Taip pat išskiriamas junginys *jos aktualumas*, kur įvardis *jos* yra daiktavardžio *problema* substitutas. Junginys *temos aktualumas ir naujumas* rastas daugiau nei 10 darbų H darbuose, *temos naujumas ir aktualumas* – H ir S, o *problema ir jos aktualumas* – S ir B darbuose. Tai sekos, pasitaikančios įvadinėse studentų darbų dalyse[114], nusakant darbo struktūrą (1a, 3a), dažnai vartojamos kaip įvadinės dalies pastraipų pavadinimai, paantraštės (1b, 2a, 4a) [115], plg.:

111 Plačiau apie terminą žr. IV.4 dalyje „Leksinių sekų funkcijos".

112 Toliau pateikiamoje analizėje naudojamas toks žymėjimas: sekos žymimos arabiškais skaitmenimis, o atitinkamuose vartosenos pavyzdžiuose prie skaičiaus pridedama raidė (*a, b, c...*). Automatiniu būdu nustatytos keturnarės sekos pateikiamos išretintos, skyrybos ženklai nededami. Pavyzdžiuose nagrinėjamos sekos atskiriamos pajuodintu šriftu. Kiti junglumo žodžiai, galintys sudaryti ilgesnę seką ar vartojami darbuose sinonimiškai, pabraukiami. Laužtiniai skliaustai žymi frazemų ribas arba akademinį žodį, įeinantį į kitos frazemos sudėtį.

113 Sujungiamųjų žodžių junginių dėmenys įtraukiami į sakinį per vienodą sintaksinį ryšį su kuriuo nors kitu sakinio sandaros vienetu (Holvoet, Judžentis 2003, 11).

114 Tai akivaizdžiai rodo *AntConc* programos funkcija „Concordance Plot".

115 Plg. „<…> įvado skyrelyje *Darbo aktualumas ir naujumas* reikia parašyti, kodėl imtasi nagrinėjamos temos, kodėl ją svarbu, t. y. aktualu, tirti" (Vilkienė 2016, 8).

(1a) *Įvade aptariamas tyrimo objektas, medžiaga ir imtis, iškeliami tikslas ir uždaviniai, aptariamas* ***darbo naujumas ir aktualumas****, tyrimo metodika ir darbo struktūra*. (H00004_2010_LEU_74)[116]

(1b) ***Darbo naujumas ir aktualumas****. Vietininkų vartosena yra plačiai tirta senuosiuose raštuose (Gelumbeckaitė 2002, Kavaliūnaitė 2003, Maskuliūnas 2006, Žilinskaitė 2010), ypatingas dėmesys ten skiriamas postpoziciniams vietininkams aptarti*. (H00004_2011_VU_85)

(2a) ***Temos aktualumas ir naujumas****. Temos aktualumą lemia tai, kad europietiškos integracijos sąlygomis svarbu suvokti kaip suderinti tautinį bei europietišką identitetą, išlaikyti nacionalinę tapatybę*. (H00005_2013_SU_110)

(3a) *Įvade aptariamas* ***temos naujumas ir aktualumas****, darbo objektas, šaltiniai, tyrimo metodas, tikslas ir uždaviniai; teorinėje dalyje pristatoma Skablauskaitės proza feministinės literatūros ir kritikos kontekste; tiriamojoje dalyje analizuojami romanai „Kitas kraujas“ ir „Mėnesienos skalikas“ feministiniu kritikos metodu; išvadose apibendrinami darbo rezultatai; pateikiamos santraukos anglų ir lietuvių kalbomis, literatūros sąrašas ir anotacijos* (H00004_2014_SU_30)

(4a) ***Problema ir jos aktualumas****: Higienos instituto sveikatos informacijos centro duomenimis (2014) skoliozės ir plokščiapėdystės susirgimų skaičius kasmet auga. Skoliozės paplitimas ir dažnumas didžia dalimi priklauso nuo panaudotų instrumentų jai nustatyti. Lietuvoje skoliozė dažniausiai diagnozuojama 7 – 8 metų vaikams <…>* (B00001_2015_SU_38)

Iš pavyzdžių matyti, kad studentams svarbu pagrįsti, kuo yra aktuali jų nagrinėjama tema lyginant su anksčiau atliktais tyrimais, paaiškinti tyrimo problemą, iškelti tirtinus aspektus. Apskritai tekstyne[117] trinarė seka *naujumas ir aktualumas* vartojama 58 kartus (iš jų 33 kartus H patekstynyje, plg. 3 priedą), *aktualumas ir naujumas* – 64 kartus (iš jų 41 kartą H darbuose, plg. 3 priedą). Tokius junginius galima laikyti sujungiamojo ryšio kolokacijomis[118]. Žodžių vartojimas kartu rodo, kad tai, kas nauja ir aktualu, darbuose yra nusakoma vienoje darbo dalyje, be to, iš pavyzdžių (1b) ir (3a) matyti, kad seka eina po neveikiamosios rūšies dalyvio *aptariamas*. Aktualumas siejamas pirmiausia su nagrinėjama tema ar problema: kolokacija *temos aktualumas* ST pavartota 243; *problemos aktualumas* – 14, *darbo temos aktualumas* – 11 kartų. 83 kartus ST rastas junginys

116 Pavyzdžiai originalūs, ištaisomos tik aiškios korektūros klaidos (pvz., rašybos ir skyrybos klaidos), tačiau formatavimas paliekamas toks, koks yra originale. Taisymo vieta žymima laužtiniais skliaustais.

117 Toliau Studentų rašto darbų tekstynas trumpinamas ST.

118 Plačiau apie tokio pobūdžio kolokacijas Bielinskienė 2010, 24–38, 147.

darbo aktualumas. Kitos kaitybinės formos vartojamos įvairesniuose kontekstuose, plg.: *išsiaiškinti temos aktualumą*, *temos aktualumą atspindi, liudija jos [temos] aktualumą, leidžia spręsti apie darbo aktualumą, darbo / temos aktualumą lemia / parodo, temos aktualumą grįsčiau* ir pan. Taigi *aktualumas* sekose vartojamas šalia kitų akademinių žodžių *tema*, *darbas, problema* ir *naujumas*, žr. TEMA, DARBAS, PROBLEMA, NAUJUMAS.

2. ANALIZĖ

Daiktavardžio *analizė* vns. V. forma vartojamas 6 kartus tokiose keturnarėse leksinėse sekose:

(1) [analizė atlikta] naudojant] statistinės (**28**; B 28, 25)
(2) [duomenų [analizė] atlikta] naudojant] (**55**; B 49, 41)
(3) [statistinė [duomenų analizė] atlikta] (**24**; B 21, 20)
(4) [duomenų [analizė] parodė] kad (**20**; B 18, 11)
(5) literatūros [apžvalga ir analizė] (**14**; B 10, 10)
(6) rezultatai ir [jų analizė] (**38**; B 17, 17; P 11, 11)

Akivaizdžiai matyti, kad tokios sekos būdingiausios B mokslams, tik (6) seka >10 kartų vartojama ir P darbuose. Pirmose trijose sekose daiktavardžio *analizė* artimiausias kolokatas iš dešinės yra moteriškosios giminės dalyvio vns. V. forma *atlikta*, iš dešinės (2) ir (3) – *duomenų*, kaip ir (4). Taigi dvinarės kolokacijos būtų *analizė atlikta*[119] (ST rasti 126 vartosenos atvejai[120]) ir *duomenų analizė* (415). Trinarės – *analizė atlikta naudojant* (71, iš jų 58 kartus B darbuose), *duomenų analizė atlikta* (74, iš jų 63 kartus B darbuose)[121], *statistinė duomenų analizė* (98, iš jų 76 kartus B darbuose).

Kaip tekste vartojamos pirmosios trys sekos, matyti iš toliau pateikiamų pavyzdžių:

(1a) *Duomenų* ***analizė atlikta naudojant statistinės*** *analizės R paketą ir Excel 2013 programą.* (B00006_2016_VU_138)
(2a) ***Duomenų analizė atlikta naudojant*** *kompiuterinės programos statistikos paketus „R x64 3.2.0“ ir „M[i]crosoft Excel 2010“* (B00010_2016_VU_55)
(3a) ***Statistinė duomenų analizė atlikta*** *naudojant Microsoft Office paketo Excel programą*. (B00010_2013_LSU_125)

119 Plg. trinarę kolokaciją *analizė buvo atlikta*, žr. 3 priedą.

120 Toliau skliausteliuose pateikiamas dažnumas visame tekstyne.

121 Fiksuota ir trinarė seka su padalyviu *atlikus*: *atlikus duomenų analizę,* žr. 3 priedą.

Žinoma, trinarė seka *analizė atlikta naudojant* gali būti papildyta įvairiau, pavyzdžiui:

> *Atvejo* ***analizė atlikta naudojant*** *kiekybinio tyrimo rezultatams įrodyti.* (S00007_2013_SU_213)
> *Lietuvos ekonominės situacijos palyginamoji* ***analizė atlikta naudojant*** *horizontalę palyginamąją analizę.* (S00004_2010_ISM_32)
> *Statistinė* ***analizė atlikta naudojant*** *Mann – Whitney U Test kie[k]vienam metalui atskirai.* (B00010_2016_VU_55)

Tačiau dažniausias kairysis kolokatas yra *duomenų.*

Tokios sekos būdingos aprašant tyrimus, kurie remiasi tam tikrais kiekybiniais bandymų ar eksperimentų metu gautais duomenimis, duomenų apdorojimui naudojamos programos ar kompiuterinė programinė įranga. Taigi pagal funkciją tai darbo metodus įvardijančios ir apibūdinančios sekos.

Kiek kitokio pobūdžio yra (4) seka *duomenų analizė parodė kad.* Ją galima skaidyti taip: *duomenų analizė* ir *analizė parodė* (198). Matyti, kad daiktavardis *analizė* vartojamas su būtojo laiko trečiojo asmens veiksmažodžio forma *parodė*, kuris įgyja reikšmę 'atskleidė', plg. trinares sekas *analizė parodė kad* ir *duomenų analizė parodė* (26). Pagrindą sudarantis dvižodis junginys *analizė parodė* papildomas prijungiamuoju jungtuku *kad,* o vienas iš kairiųjų kolokatų gali būti *duomenų*, pavyzdžiui:

(4a) ***Duomenų analizė parodė, kad*** *trumpiausios vegetacijos vienmetės gėlės buvo paprastosios laumakės, o ilgiausios – darželinės rožūnės.* (B00003_2011_SU_173)

Po pora panašių pavyzdžių rasta ir H bei S patekstyniuose, plg.:

(4b) *Tyrimo* ***duomenų analizė parodė, kad*** *integracijos į naują visuomenę strategijos pasirenkamos sąmoningai.* (H00007_2015_SU_23)

Toliau ta pati seka galėtų būti plečiama daiktavardžio *duomenys* reikšmę konkretinančiais žodžiais, plg.:

(4c) *Anamnezės* ***duomenų analizė parodė, kad*** *dauguma vaikų buvo gimę neišnešioti.* (B00006_2013_SU_16)

(4d) *Tyrimo* ***duomenų analizė parodė, kad*** *šokio terapijoje dalyvavę sutrikusio intelekto paaugliams prieš ir po užsiėmimo vyravo skirtinga nuotaikų kaita.* (B00006_2014_LSU_144)

Šalutinis sakinys gali būti pradedamas ir prijungiamuoju jungtuku *jog*, tačiau jų visame tekstyne rasta tik keletas, pavyzdžiui:

Regresinė ***duomenų analizė parodė,*** *jog sergamumas gonorėja 1929-1939 m. patikimai didėjo ir kitose Lietuvos apskrityse* <…> (B00009_2011_LSMU_179)

Anksčiau išskirtoje 5-oje sekoje daiktavardis *analizė* sudedamuoju ryšiu susijęs su kitu daiktavardžiu *apžvalga* (plg. jau aptartą seką darbo aktualumas ir naujumas), abu daiktavardžiai valdo kilmininką *literatūros*: *literatūros apžvalga ir analizė*. Taigi keturnarę seką galima išskaidyti į dvi dvinares kolokacijas: *literatūros apžvalga* (359), *literatūros analizė* (213). Dviejų abstrakčiųjų daiktavardžių vartosena vienoje sekoje rodo, kad studentai ne tik aptaria, apžvelgia, kas yra parašyta tyrimo klausimu, bet ir analizuoja konkrečių autorių straipsniuose, studijose ar monografijose išsakytas nuomones, pateikia jų skirtumus, diskutuoja su autoriais ar kritiškai vertina.

Keturnarė (5) seka paprastai sudaro pavadinimą, būdingą įvadinei rašto darbo daliai, plg.:

(5a) 1. ***LITERATŪROS APŽVALGA IR ANALIZĖ***
1.1. *Smilkininio apatinio žandikaulio sąnario anatomija ir biomechanika*. (B00006_ 2013_LSU_126)

Tokioje dalyje siekiama aptarti nagrinėjamos temos tyrimus, kad išryškėtų atliekamo tyrimo svarba.

Kitokia yra (6) seka rezultatai ir jų analizė, tinkanti duomenų apibūdinimui. Joje vartojama asmeninio įvardžio forma *jų*; panašiai asmeninio įvardžio *jis* moteriškosios giminės forma *jos* vartojama anksčiau nagrinėtoje sekoje problema ir jos aktualumas. Šiuo atveju kalbama apie rezultatų pateikimą ir aptarimą. Kaip matyti, toks skyrelio įvardijimas būdingas B ir P mokslams, plg.:

(6a) 3. *DARBO* ***REZULTATAI IR JŲ ANALIZĖ*** (B00004_2010_SU_90)
(6b) 4.2. *Eksperimento* ***rezultatai ir jų analizė*** (P00002_2011_SU_73)

Vadinasi, tokioje dalyje siekiama pateikti apibendrinamuosius duomenis, juos palyginti tarpusavyje ar su ankstesnių tyrimų rezultatais ar pan. Kolokacija *rezultatų analizė* iš viso ST fiksuota 51 kartą, *tyrimo rezultatų analizė* – 26. Seka savo struktūra panaši į kitą šiame darbe tiriamą seką, kurioje sutampa visi trys pirmieji žodžiai, tik vietoj daiktavardžio *analizė* vartojamas kitas daiktavardis *aptarimas*, plg.:

rezultatai ir jų analizė
rezultatai ir jų aptarimas

Daiktavardžio *analizė* vns. K. forma leksinėse sekose pavartota du kartus:

(7) literatūros ir [šaltinių analizės] (**15**; H 15, 11)
(8) atlikta naudojant [statistinės analizės] (**27**; B 27, 24)

(7) seka susijusi su (5) seka literatūros apžvalga ir analizė. Ji gali būti skaidoma į dvi kolokacijas: *literatūros analizė* ir *šaltinių analizė*. Tik (5) seka > 10 kriterijų atitinka B, o (7) seka vartojama išskirtinai tik H darbuose, plg.:

(7a) *Tyrime naudotasi mokslinės* ***literatūros ir šaltinių analizės*** *lyginamuoju metodais.* (H00005_2011_SU_20)

Šiuo atveju seka įeina į metodo pavadinimą.

Du daiktavardžiai *literatūros* ir *šaltinių* valdymo ryšiu susiję su abstrakčiuoju daiktavardžiu *analizė*. Vadinasi, H darbuose dažnai kartu aptariami ne tik mokslinės literatūros teiginiai, bet ir aprašomi ir tiriami įvairūs pirminiai ar antriniai šaltiniai. Trinarė seka *šaltinių analizės metodas*, H darbuose rasta 11 kartų, gali įeiti į ilgesnę penkianarę seką: *literatūros ir šaltinių analizės metodas* (iš viso H patekstynyje fiksuota 7 kartus).

(8) sekoje aiškiai matyti dar vienas daiktavardžio *analizė* junglumo žodis iš kairės, t. y. būdvardžio *statistinis* mot. g. forma *statistinė*, plg. trinarę seką *statistinė duomenų analizė*. ST kolokacija *statistinė analizė* pasitaiko 93 kartus, o lygiai tiek pat kartų pavartota ir jos kaitybinė forma *statistinės analizės* – 93 kartus. Kaip matyti, (8) sekai atlikta naudojant statistinės analizės trūksta pabaigos ir pradžios, plg.: *[duomenų analizė] atlikta naudojant statistinės analizės [metodą].* Taigi galima nustatyti šešianarę arba septynnarę seką, apimančią dvi skirtingai sukarpytas keturnares sekas: (1) ir (8). Pavyzdžiui:

(8a) <u>*Duomenų analizė*</u> ***atlikta naudojant statistinės analizės*** *„Microsoft Office Excel 2007“ ir „The R Project for Statistical Computing“ kompiuterinėmis programomis.* (B00010_2016_VU_71)

Vns. G. forma *analizę* rasta vienoje sekoje:

(9) [analizę] galima teigti kad (**37**; S 20, 10)

Akivaizdu, kad pradžioje trūksta bent vieno žodžio, pavyzdžiui: [*atlikus, apibendrinant*] *analizę*, arba dviejų ir daugiau žodžių *atlikus duomenų analizę*, *atlikus literatūros analizę* ar pan. Taigi pirmasis žodis *analizę* įeina į padalyvinę konstrukciją. Tokia rišli seka būtų penkianarė, šešianarė ar septynnarė, automatiškai nustatyta keturnarė seka neparodo daiktavardžio formos *analizę* vartosenos konteksto.

Tekstyno pavyzdžiai taip pat rodo, kad priekyje seka praplečiama įvairiai, plg.:

(9a) *Atlikus mokslinės literatūros* ***analizę, galima teigti, kad*** *valstybės skolos dydis ir struktūra daro įtaką valstybės makroekonominei situacijai, o tarp valstybės skolos ir ekonominio augimo egzistuoja neigiamas ryšys.* (S00004_2011_SU_30)

(9b) *Apibendrinant literatūros* ***analizę, galima teigti, kad****:* <…> (S00004_2014_LSU_40)

(9c) *Atlikus regresinę* ***analizę galima teigti, kad*** *nuosmukio laikotarpiu BVP daro stipresnę įtaką investicijoms, nei ekonomikos kilimo laikotarpiu*. (S00004_2014_SU_29)

Šiais atvejais pirmasis kolokatas iš kairės yra pažyminiu einantis daiktavardis (*literatūros*) ar būdvardis (*regresinę*). Vadinasi, sukonkretinamas pačios analizės tipas ar rūšis.

Paskutinėje nagrinėjamoje sekoje daiktavardis *analizė* pavartotas vns. Įn. forma padalyvinėje konstrukcijoje, kurios gramatinis modelis būtų *remtis + daiktavardis,* plg.:

(10) remiantis [mokslinės [literatūros analize] (**26**; B 14, 8; S 10, 9)

Tokioje sekoje galima atpažinti dvinarę kolokaciją *remtis analize*, tarp šių žodžių įsiterpę nederinamaisiais pažyminiais einantys būdvardžiai, kurie padeda nusakyti analizės pobūdį, o analizė šiuo atveju yra rėmimosi pagrindas, plg.:

> ***Remiantis*** *studijuotos* ***mokslinės literatūros analize****, buvo atlikta tiriamo objekto operacionalizacija (žr. 1 priedą), kurios pagrindu sukurti du tyrimo instrumentai – pusiau uždaro tipo klausimynai: socialiniams pedagogams ir klasės auklėtojams (žr. 2 priedą; 3 priedą).* (S00007_2014_SU_63)

Dvinarė seka *remiantis analize* ST pavartota tik 5 kartus, plg.:

> *Loginis-analitinis metodas taikomas siekiant išsiaiškinti teisės normų turinį,* ***remiantis analize****, darant apibendrinimus bei rašant išvadas.* (S00001_2010_VU_58)

Vadinasi, studentų darbuose linkstama konkretinti analizės pobūdį, dažniau forma *analize* turi pažymimųjų žodžių. Kolokacija *literatūros analize* iš viso ST pavartota 55 kartus, trinarė kolokacija *mokslinės literatūros analize* – 31 kartą. Patikrinus sekos vartojimo vietą, matyti, kad keturnarė (10) seka B ir S darbuose dažna formuluojant uždavinius, plg.:

(10a) Tyrimo uždaviniai:

1. ***Remiantis mokslinės literatūros analize,*** *apibrėžti mokyklos nelankymo priežastis.* (S00007_2013_SU_94)

Tačiau gali būti vartojama ir metodologijai apibūdinti, pavyzdžiui:

(10b) ***Remiantis mokslinės literatūros analize**, buvo sudarytas klausimynas, kurio apimtis - 11 klausimų.* (S00003_2014_LSU_2)

Apskritai analize susisteminami ir apibendrinami tam tikri duomenys, įvairiuose šaltiniuose pateikiama informacija. Taigi daiktavardžio *analizė* artimieji kontekstiniai nariai yra veiksmažodžiai *atlikti* ir *remtis*, daiktavardžiai *duomenys, rezultatai* ir *apžvalga*, žr. ATLIKTI, REMTIS, DUOMENYS, REZULTATAI, APŽVALGA.

3. ANALIZUOTI

Pasitaikė viena keturnarė seka, kurioje vartojama esamojo laiko dalyvio vns. G. forma *analizuojamą*, plg.:

(1) per visą [analizuojamą laikotarpį] (**163**; S 163, 22)

Kaip matyti, pagal struktūrą tai prielinksnio *per* konstrukcija. Taip paprastai nusakomi tyrimo metu vykstantys procesai ar rezultatai, plg.:

(1a) ***Per visą analizuojamą laikotarpį** <u>išryškėja</u> tendencija, kad didžiausi mirtingumo rodikliai nuo kraujotakos sistemos ligų (100 tūkst. gyventojų) būdingi kaimiškosioms savivaldybėms.* (S00003_2010_SU_123)

(1b) *Lyginant 2013 m. pardavimo pajamų ir savikainos dydžius su baziniais tiriamo laikotarpio metais (2003 m.), nustatyta, kad pardavimo pajamos **per visą analizuojamą laikotarpį** <u>išaugo</u> 391,812 mln. litų.* (S00004_2014_SU_26)

(1c) *Pagal 7 pav. (žr. 7 pav.) pateiktų paskolų palūkanų normų Pabaltijo šalyse dinamiką, matyti, kad **per visą analizuojamą laikotarpį** didžiausios paskolų palūkanų normos buvo Latvijoje iki 2010 m.* (S00004_2014_SU_29)

Ši seka yra ypač dažna S patekstynyje, pavartota net 163 kartus 22-uose S darbuose. Į seką įeina dvižodė kolokacija *analizuojamas laikotarpis*, ji sekose vartojama ir kitomis formomis, plg. trinares frazes: *analizuojamo laikotarpio pradžioje* (12 vartosenos atvejų), *analizuojamu laikotarpiu buvo* (38), *analizuojamu X metų laikotarpiu* (žr. 3 priedą). Dvinarė kolokacija *analizuojamą laikotarpį* ST pavartota 306 kartus, prielinksninė konstrukcija *per analizuojamą laikotarpį* – 122 kartus, papildyta įvardžiu *visą* – 178 kartus. Taigi didžioji dauguma pavyzdžių – prielinksnio *per* konstrukcijos, kurios nurodo laiko tarpą, per kurį kas nors vyksta, nustatoma ir kuris yra tyrimo pagrindas. Tokios sekos rodo tyrimo ar eksperimento atlikimo ribas, užsibrėžtas ankstesnėse dalyse.

Dar viena seka yra reta, bet įeina į nagrinėjamą imtį. Ji nustatyta tik T patekstynyje.

(2) bendras elementų skaičius [analizuojamoje] (**12**; T 12, 12)

Šiuo atveju dalyvio forma *analizuojamoje* yra pačioje sekos pabaigoje. Sekai trūksta žodžio, kuris nurodytų, kas yra analizuojama, pavyzdžiui:

(2a) ***bendras elementų skaičius analizuojamoje*** *ir prieš tai buvusiose darbo vietose*. (T00002_2013_VGTU_154).

Konkrečiai kalbama apie vietą, kuri tiriama. Visais atvejais ši seka nustatyta formulės apraše, plg.:

(2b) *Toliau skaičiuojama pamatų duobių kasimo trukmė kituose pastatuose. Tam naudojama formulė:*
čia: nb- analizuojamoje darbo vietoje montuojamų elementų skaičius;
na- elementų skaičius prieš tai buvusiose darbo vietose
na+b - ***bendras elementų skaičius analizuojamoje*** *ir prieš tai buvusiose darbo vietose*. (T00002_2015_VGTU_98).

Kitos veiksmažodžio *analizuoti* formos į nagrinėjamas keturnares sekas nepateko. Padalyvis *analizuojant* dažnesnis trinarėse sekose: *analizuojant gautus rezultatus* (ST pavartota 20 kartų), *analizuojant mokslinę literatūrą* (24), *analizuojant tyrimo duomenis* (18) (žr. 3 priedą). Taigi formos *analizuojant* vartosena turėtų būti tiriama trumpesnėse dvinarėse ir trinarėse sekose.

4. ANKETINIS

Tik iš S patekstynio pateko viena leksinė seka, kurioje vartojama būdvardžio *anketinis* moteriškosios giminės vns. K. forma *anketinės*:

(1) [anketinės apklausos] metodu] tirta (**15**; S 13, 13)

Matyti, kad ją sudaro dvinarė kolokacija *anketinė apklausa* (jos forma *anketinės apklausos* ST pavartota 203 kartus). Būdvardžiu detalizuojamas apklausos būdas: apklausa atliekama anketomis. Pati kolokacija pasikartoja ir trinarėse sekose, plg.: *anketinėje apklausoje dalyvavo, anketinės apklausos duomenų* (žr. 3 priedą). Taip pat keturnarėje sekoje galima išskirti ir trinarę kolokaciją *anketinės apklausos metodu*, kuria įvardijama konkretaus metodo rūšis. Nustatyta ir trinarė seka *anketinės apklausos metodas* (žr. 3 priedą).

Keturnarė nagrinėjama seka rasta tokiuose pavyzdžiuose:

(1a) ***Anketinės apklausos metodu tirta***, *kiek yra paplitęs narkotinių medžiagų vartojimas ir kas sąlygoja šių medžiagų paplitimą, taip pat aiškintasi, koks yra studentų požiūris apie narkotinių medžiagų vartojimą.* (S00007_2012_SU_209)

(1b) ***Anketinės apklausos metodu tirta*** *pedagogų nuomonė apie palankios ugdymui(si) psichologinės ir fizinės aplinkos kūrimo patirtis ir svarbiausias sąlygas inkliuzinėje klasėje.* (S00007_2014_SU_111)

Būdvardis *anketinis* padarytas iš daiktavardžio *anketa*, o tai rodo, kad metodas yra paremtas anketomis, t. y. duomenys renkami apklausiant respondentus ir analizuojant jų atsakymus į anketose suformuluotus klausimus. Dar žr. APKLAUSA.

5. APIBENDRINTAI

Prieveiksmis *apibendrintai* nepateko į daugiau nei 100 kartų studentų darbuose vartojamų akademinių žodžių sąrašą, bet jis fiksuotas visuose pateksty niuose, dažniausiai – S, plg.: *apibendrintai* (S 48, H 40, P 18, T 13, B 13).

Šis iš dalyvio *apibendrintas* padarytas prieveiksmis pavartotas ir vienoje keturnarėje leksinėje sekoje, plg.:

(1) [apibendrintai galima teigti] kad (**24**; S 12, 5).

Tokia S patekstynyje fiksuota seka padeda komentuoti rezultatus, daryti išvadas, plg.:

(1a) ***Apibendrintai galima teigti, kad*** *darbuotojams informacija pateikiama formaliu būdu, todėl ji turi didesnį poveikį.* (S00003_2012_SU_6)

(1b) ***Apibendrintai galima teigti, kad*** *didžioji dalis darbdavių, darbo skelbimuose į laisvas logistikos vadybininko darbo vietas, teigia siūlantys puikias darbo sąlygas* <...> (S00003_2012_SU_9)

(1c) *Taigi* ***apibendrintai galima teigti, kad*** *ugdymo turinio sąvoka yra daug platesnė nei mokymo turinio.* (H00005_2015_VU_177)

(1d) *Taigi*, ***apibendrintai galima teigti, kad*** *passport technologija labai supaprastino vartotojų autentifikavimo mechanizmo kūrimą.* (T00007_2016_VGTU_270)

Seka yra sinonimiška gausiai įvairiuose patekstyniuose vartojamai sekai, prasidedančiai padalyvio forma *apibendrinant*:

apibendrinant galima teigti kad
apibendrintai galima teigti kad

Į sekas kartu su prieveiksmiu *apibendrintai* įeinantis reikšminis žodis yra veiksmažodis *teigti*. Vadinasi, teikiant išvadas kas nors patvirtinama, dar žr. TEIGTI.

6. APIBENDRINTI

Veiksmažodis *apibendrinti* DLKŽe pateikiamas tokia reikšme ‘padaryti išvadą iš atskirų atvejų, faktų’. Keturnarių sekų pradžioje pasitaikė tik neasmenuojamosios veiksmažodžių formos: *apibendrinant* ir *apibendrinus.* Taigi vienodos struktūros sekose vartojami skirtingų laikų padalyviai. Pirmosios dvi sekos skiriasi nereikšminiais prijungiamaisiais jungtukais *kad / jog.* Seka su būtojo laiko padalyvio forma rečiausia ir fiksuota tik S patekstynyje, plg.:

(1) [apibendrinant galima teigti] kad (**384**; S 261, 84; H 61, 34; B 44, 27; P 10, 5)[122]
(2) [apibendrinant galima teigti] jog (**100**; S 58, 27; B 23, 14; H 12, 12)
(3) [apibendrinus galima teigti] kad (**29**; S 14, 11)

Kadangi apibendrinant kas nors patvirtinama, sekoje vartojamas kalbėjimo (tvirtinimo) veiksmažodis *teigti.* Tokioms sekoms akivaizdžiai būdingos dvi funkcijos: rezultatų apibendrinimų ir konstatavimo, plg. 408 psl. Pagal dažnumą aiškiai dominuoja sekos su *kad*, plg.:

(1a) ***Apibendrinant galima teigti, kad*** *Lietuva supranta užsienio investicijų svarbą ir naudoja paskatas tiesioginėms užsienio investicijoms.* (S00004_2013_SU_45)
(1b) ***Apibendrinant galima teigti, kad*** *ekonominė situacija turi įtakos įmonės vidinėms veikloms, kurios tiesiogiai veikia darbuotojo pasitenkinimą įmone bei darbu.* (S00003_2014_ISM_18)
(1c) ***Apibendrinant galima teigti, kad*** *„Moters savaitės“ redakciniams straipsniams yra būdingas toks informacinės teksto struktūros modelis: tema – patirties/įvykio/situacijos aprašymas – išvados/moralas/palinkėjimas.* (H00004_2011_VU_88)

Tokios sekos vartojamos visuose patekstyniuose, ypač dažnai S darbuose, P patekstynyje rasta tik 5 darbuose, o T patekstynyje iš viso tokia seka, atitinkanti dažnumą, nenustatyta.

Iš trijų patekstynių automatiškai išgauta panaši seka, kuri baigiasi jungtuku *jog*, tačiau jos vartosena yra kelis kartus ar bent dvigubai retesnė S, H ir B patekstyniuose (kituose fiksuoti vos keli atvejai), plg.:

(2a) ***Apibendrinant galima teigti, jog*** *motyvacija yra labai svarbus reiškinys, kuris paveikia tam tikrą asmenybės elgesį siekti užsibrėžto tikslo* <…> (S00004_2011_SU_49)

122 Neįskaičiuoti klaidingai darbuose surinkti atvejai: *apibendrinat galima teigti kad* (B 4, 3; H 7, 5).

(2b) ***Apibendrinant galima teigti, jog*** *sovietinės karikatūros apėmė ir analizavo praktiškai visas sovietinio gyvenimo sritis pradedant politika baigiant socialiniu gyvenimu.* (H00007_2015_SU_31)

(2c) ***Apibendrinant galima teigti, jog*** *savivertė yra savo vertės jausmas, kuris gali būti normalus, per didelis arba per mažas.* (B00010_2016_LSU_236)

Patikrinus padalyvio *apibendrinant* sekos elementus, aiškiai matyti, kad antroje vietoje dominuoja *galima*, trečioje – veiksmažodis *teigti*, plg.:

1	549	219	apibendrinant galima
2	434	179	apibendrinant galima teigti
3	348	142	apibendrinant galima teigti, kad
4	80	55	apibendrinant galima teigti, jog
5	71	52	apibendrinant, galima
6	61	38	apibendrinant gautus
7	54	44	apibendrinant, galima teigti
8	40	24	apibendrinant galima pasakyti
9	38	28	apibendrinant galime
10	35	24	apibendrinant gautus rezultatus

Tik šeštoje vietoje šalia padalyvio *apibendrinant* atsiranda *gautus* (61 atvejis), aštuntoje vietoje po *galima* trečioje vietoje vartojamas kitas kalbėjimo veiksmažodis *pasakyti*, devintoje būdvardį *galima* keičia veiksmažodžio asmenuojamoji forma *galime*.

Būtojo laiko padalyvis *apibendrinus* vartojamas taip pat panašioje sekoje, tokiu atveju būtasis laikas rodo veiksmų eiliškumą: iš pradžių kažkas buvo apibendrinta, o tik paskui teigiama, plg.:

(3a) ***Apibendrinus galima teigti, kad*** *visi šie principai yra labai svarbūs visuomenės sveikatos specialisto darbe.* (S00007_2013_SU_215)

Nustatyta viena seka, kurioje vartojamas esamojo laiko padalyvis *apibendrinant* po dalelytės *taigi*:

(4) taigi [apibendrinant galima teigti] (**26**; S 12, 9)

Taip dar labiau pabrėžiamas toliau pateikiamas išvadinis teiginys, plg.:

(4a) ***Taigi apibendrinant galima teigti****, kad savivaldybėse svarbiausios funkcijos, užtikrinant vaiko teisių apsaugą, atitenka savivaldybių vaiko teisių apsaugos skyriams (tarnyboms),* <…> (S00005_2011_SU_91)

Iš S patekstynio pateko seka, kurioje po padalyvio *apibendrinant* pavartota

asmenuojamoji forma *galime*. Ji rodo, kad studentas savo poziciją reiškia susitapatindamas su grupe, kurios narys pats yra:

(5) [apibendrinant galime teigti] kad (**32**; S 16, 10)
(5a) ***Apibendrinant, galime teigti, kad*** *teigiamas visuomenės požiūris, aplinkinių palaikymas yra pagrindinė sąlyga depresijos gydymui.* (S00005_2016_LSMU_53)
(5b) ***Apibendrinant galime teigti, kad*** *tėvai iš dalies yra labiau linkę kontroliuoti dukras, o ne sūnus, bei taip pat merginos turi daugiau emocinių sunkumų ir yra neurotiškesnės ir atviresnės patyrimui už vaikinus.* (S00006_2010_VU_161)

Kadangi padalyvio vartoti nerekomenduojama, kai ir pagrindinį, ir šalutinį sakinio veiksmą atlieka tas pats veikėjas, tokią vartoseną reikėtų vertinti kaip nenorminę. Tinkamai būti vartojamas pusdalyvis, plg.:

> *Apibendrindami galime teigti, kad nors mokslininkai nagrinėja daugelio psichologinės gerovės sričių sąsajas su PIN, tačiau, ypač Lietuvoje trūksta tyrimų, atskleidžiančių PIN ir psichologinės gerovės ryšį.* (S00006_2014_VU_175)

Kitose toliau pateikiamose dviejose sekose varijuoja veiksmažodis *sakyti* ir jo priešdėlinė forma *pasakyti*:

(6) [apibendrinant galima pasakyti] kad (**36**; H 19, 9; S 13, 6)
(7) [apibendrinant galima sakyti] kad (**14**; S 11, 8)

H darbuose rasta tik seka su forma *pasakyti*, plg.:

(6a) ***Apibendrinant galima pasakyti, kad*** *BT, kai žodis Lietuva buvo minimas galininko linksniu, dominavo pozityvus šalies įvaizdis.* (H00004_2016_VU_137)

O S darbuose pavartoti abu variantai, tiesa, tik 6 ir 8 studentų darbuose:

(6b) ***Apibendrinant galima pasakyti, kad*** *pasirinkti gyventi globos namuose daugeliui žmonių yra sunkus sprendimas.* (S00006_2015_LSMU_83)
(7a) ***Apibendrinant galima sakyti, kad*** *mokyklos nelankymą sąlygojančius veiksnius gali sukurti neigiama atmosfera šeimoje, neigiamas tėvų požiūris į mokymąsi, žemas tėvų išprusimas, mokymosi motyvacijos stoka, mokyklos fobija.* (S00007_2013_SU_94)

Tokiose apibendrinimo sekose vietoj tvirtinimo veiksmažodžio *teigti* vartojami kiti du kalbėjimo veiksmažodžiai: veiksmažodis *sakyti* ar priešdėlinis veiksmažodis *pasakyti*.

Taigi sekose matyti neasmenuojamųjų formų varijavimas *apibendrinant* ir *apibendrinus*. Dažniausiai sekoje vartojamas veiksmažodis yra *teigti*, tačiau jį

gali pakeisti ir kiti kalbėjimo veiksmažodžiai *sakyti*, *pasakyti*, dar žr. TEIGTI, SAKYTI, PASAKYTI.

7. APIMTI

T patekstynyje rastos dvi vienodai prasidedančios sekos, kuriose vartojamas esamojo laiko 3 asm. aprėpties veiksmažodis *apima*, plg.:

(1) šis [skyrius [apima] nurodymus] (**15**; T 15, 10)
(2) šis [skyrius apima] pagrindinius (**10**; T 10, 8)

Taip pradedama nagrinėti skyriuje pateikiama informacija, plg.:

(1a) ***Šis skyrius apima nurodymus*** *apie metalines konstrukcijas ir elementus ir jų* įrengimą <…> (T00002_2010_VGTU_185)
(2a) ***Šis skyrius apima pagrindinius*** *reikalavimus statiniuose numatytų betono ir gelžbetonio konstrukcijų betonui* <…> (T00002_2011_VGTU_163)
(2b) ***Šis skyrius apima pagrindinius*** *reikalavimus mūro konstrukcijoms ir statybai.* (T00002_2016_VGTU_167)

Keturnarėse sekose veiksmažodis *apimti* dvipusės sąsajos ryšiu susijęs su daiktavardžiu *skyrius*, plg. SKYRIUS. Seka pradedama parodomuoju (apibrėžiamuoju) įvardžiu *šis*, kuris rodo, kad kalbama apie konkretų skyrių. Paskutinis sekos žodis įvardija, kas rašoma tame skyriuje (pavyzdžiui, rašoma apie tam tikrus nurodymus, kurie sudaro to skyriaus dalį). Veiksmažodis *apimti* parodo, kiek turinio ar informacijos skyriuje pateikiama, kokia informacija tą dalį sudaro. Taigi skyrius suvokiamas kaip tam tikras ribas turintis struktūrinis vienetas.

Trinarėse sekose taip pat vartojama trečiojo asmens forma *apima*: *apima ne tik* būdinga S patekstyniui, o H patekstynyje 10 darbų pavartota seka *chronologinės ribos apima*, t. y. nusakoma tiriamo reiškinio trukmė, turinti pradžios ir pabaigos atskaitos taškus (žr. 3 priedą).

8. APKLAUSA

Daiktavardis *apklausa* pavartotas S patekstynio sekoje:

(1) [anketinės [apklausos] metodu] tirta (**15**; S 13, 13)

Iš šio sekos galima išskirti dvinarę kolokaciją *anketinė apklausa* arba trinarę *anketinės apklausos metodas.* Taigi apklausa suvokiama kaip tam tikras empirinių duomenų rinkimo būdas, anketinė apklausa rodo, kad apklausai atlikti nau-

dojamos anketos. Neveikiamosios rūšies dalyvio forma *tirta* parodo, kad toks metodas suvokiamas kaip priemonė kam nors ištirti. Tyrimo turinys nusakomas šalutiniu sakiniu arba įvardijant tyrimo turinį, plg.:

(1a) ***Anketinės apklausos metodu tirta**, kaip paaugliai vertina savo fizinį aktyvumą.* (S00007_2014_SU_229)
(1b) ***Anketinės apklausos metodu tirta** pedagogų asmens duomenys (lytis, darbo stažas, šeiminė padėtis, darbo vieta ir mokyklos tipas) <…>* (S00007_2013_SU_98)
(1c) ***Anketinės apklausos metodu tirta** mokinių gyvensena: mityba, dienos režimas, fizinis aktyvumas, bei savo sveikatos vertinimas.* (S00007_2013_SU_224)

Apskritai ST kolokacijos forma *anketinės apklausos metodu*, reiškianti tam tikrą tyrimo būdą, pavartota 34 kartus, *anketinės apklausos metodas* – 23 kartus, dar žr. ANKETINIS.

9. APKLAUSTI

Veiksmažodžio *apklausti* keturnarėse sekose nepasitaikė, būtojo laiko dalyvis *apklaustų* vartojamas tik vienoje S patekstynio sekoje:

(1) daugiau nei [pusė apklaustų] (**15**; S 13, 9)

Kaip matyti, šiuo atveju seka galėtų būti tęsiama daiktavardžiu, kurį pažymi šis dalyvis. Tai galėtų būti *apklaustų respondentų, žmonių, studentų, moterų* ar pan.:

(1a) *Taip pat **daugiau nei pusė apklaustų** respondentų pažymėjo, kad paskaitos, pokalbiai ir reklaminiai video filmai ligoninėse yra informatyvūs ir reikalingi, siekiant gerinti pacientų turimas žinias.* (S00007_2014_SU_228)
(1b) ***Daugiau nei pusė apklaustų** studentų patiria stresą dėl laiko stygiaus, tačiau rečiau jį patiria tie, kurie planuoja savo laiką ir turi numatę darbų planą bent dienai į priekį.* (S00003_2012_LSU_5)

Pats dalyvis vartojamas lyginamojoje konstrukcijoje, prasidedančioje jungtuku *nei*.

Panašiai vartojamas ir įvardžiuotinis dalyvis *apklaustųjų* arba sudaiktavardėjusi forma (žr. APKLAUSTASIS),

> *Rezultatų analizė rodo, kad **daugiau nei pusė** apklaustųjų studentų patiria stresą dėl laiko stygiaus.* (S00003_2012_LSU_5)

Šalia esantis daiktavardis *pusė* rodo neapibrėžtą kiekį; seka *pusė apklaustų* ST pavartota 29 kartus. Tokių neapibrėžtą kiekį reiškiančių junginių gali būti ir su kitais daiktavardžiais, pavyzdžiui: *ketvirtis*, *trečdalis* ir kt. DLKG 512. Taigi tokia seka nusakomi apklausos rezultatai, lyginami duomenys, dar žr. PUSĖ.

10. APKLAUSTASIS

Daiktavardinę konstrukciją *apklaustų X* gali pakeisti sudaiktavardėjęs dalyvis *apklaustasis*. Jis keturnarėje sekoje taip pat vartojamas dgs. K. forma, plg.:

(1) daugiau nei [pusė apklaustųjų] (**42**; S 29, 17; B 11, 8)

Kaip matyti, tokia seka yra rišli, papildomo sekos nario nereikia, ji taip pat rodo kiekio vienetais neapibrėžtą apklaustų žmonių skaičių. Dažnesnė seka S darbuose, bet vartojama ir B tyrimuose, pavyzdžiui:

(1a) ***Daugiau nei pusė apklaustųjų*** *naudoja tokias skatinimo priemones už tinkamą elgesį mokiniams, turintiems EES: draugiškas pokalbis su mokiniu (81,9 proc.), mokytojo ir mokinio susitarimai (69,52 proc.), padėka mokiniui (54,29 proc.).* (S00007_2011_SU_102)

(1b) *Kiek* ***daugiau nei pusė apklaustųjų*** *sirgo II tipo diabetu.* (B00009_2013_LSMU_187)

Platesnis kontekstas, žinoma, padeda sukonkretinti, kas gali būti tie *apklaustieji*: mokytojai, mokiniai, studentai, konkrečios profesijos žmonės ir pan.

Lyginamojoje konstrukcijoje pasitaikęs junginys *pusė apklaustųjų* ST pavartotas 77 kartus, su lyginamuoju jungtuku *nei*, t. y. *nei pusė apklaustųjų* – 48 kartus. Šią seką galima palyginti su anksčiau nagrinėta:

daugiau nei pusė apklaustų
daugiau nei pusė apklaustųjų

Dar žr. PUSĖ.

11. APSKAIČIUOTI

Tik iš T patekstynio išgautos sekos su veiksmažodžio neasmenuojamosiomis formomis *apskaičiuojama* ir *apskaičiuojami*, plg.:

(1) [apskaičiuojama pagal] šią formulę (**12**; T 10, 8)
(2) kurie [apskaičiuojami pagal] formulę] (**11**; T 11, 11)

Sekas sudaro veiksmažodis *apskaičiuoti* ir daiktavardis *formulė*. Taip nusakomi tyrimo žingsniai: kažkas nustatoma skaičiuojant ir taikant tam tikrą formulę. Prielinksninė konstrukcija *apskaičiuojama pagal* ST vartojama 129 kartus, *apskaičiuojami pagal* – 41.

Trinarė seka *yra apskaičiuojama pagal* pavartota tiek pat kartų tame pačiame patekstynyje (žr. 3 priedą). Tai leidžia teigti, kad papildžius sekos pradžią susidarytų penkianarė seka *yra apskaičiuojama pagal šią formulę* (T 10, 8), kas gerai matyti iš toliau pateikiamo pavyzdžio:

(1a) *Kiekvieno iš montuojamų elementų ar atliekamų darbų skaičiuotinė kaina yra* ***apskaičiuojama pagal šią formulę***: <…> (T00002_2016_VGTU_108)

Įvardis *šią* šiuo atveju nurodo, kad toliau bus pateikiama konkreti formulė.

Trinarių sekų analizė rodo (žr. 3 priedą), kad gali įvairuoti veiksmažodžio formos giminė ir skaičius, taip pat vartojama ir bendratis *apskaičiuoti*, plg.:

- apskaičiuojamas pagal formulę, plg.: *Guolio ilgaamžiškumas apskaičiuojamas pagal formulę* <…> (T00009_2012_ASU_224)
- apskaičiuojami pagal formulę, plg.: *Vietiniai slėgio nuostoliai apskaičiuojami pagal formulę* <…> (T00009_2011_ASU_192)
- apskaičiuoti pagal formulę, plg.: *Išlaidas medžiagoms galima apskaičiuoti pagal formulę* <…> (T00009_2012_ASU_222).

Sekose prieš daiktavardį *formulę* gali būti rašomi skaičiai[123], t. y. formulė konkretinama, plg.: *pagal 5.12 formulę*, *pagal 2.14 formulę* ir pan.

(2) seka pradedama įvardžiu *kurie*. Taip šalutinis pažyminio sakinys jungiamas prie pagrindinio (kuriame įvardijama, kas buvo skaičiuojama), plg.:

(2a) *Kad galėtume nubraižyti ciklogramą, visų pirma reikia sudaryti neritmingų srautų matricą. Ji sudaroma nustačius srautų suartėjimo taškus,* ***kurie apskaičiuojami pagal formulę***. (T00002_2015_VGTU_70)

Taigi abiejose tirtose sekose vartojama ta pati prielinksninė konstrukcija *pagal formulę*.

Kitokia yra trečia taip pat T patekstynyje rasta seka:

(3) [norint apskaičiuoti] kuo tikslesnius (**12**; T 12, 12)

Šiuo atveju bendratis pavartota tikslo konstrukcijoje, pradedamoje padalyviu *norint*. Taigi skaičiavimas suvokiamas kaip siekiamas atlikti veiksmas. Seka nepilna, trūksta objekto, plg.: *apskaičiuoti ką*:

123 Skaičiai automatiniu būdu išgaunant sekas ištrinami.

(3a) ***Norint apskaičiuoti kuo tikslesnius*** *statybos darbų kaštus reikia įvertinti metines infliacijas*. (T00002_2013_VGTU_73)

Matyti, kad siekiant ką nors suskaičiuoti, reikia paisyti tam tikrų sąlygų. Padalyvio konstrukcija *norint apskaičiuoti* ST iš viso pavartota 43 kartus.

Apibendrinant galima pasakyti kad pagrindinis veiksmažodžio *apskaičiuoti* junglumo narys sekoje yra daiktavardis *formulė*, plg. FORMULĖ. Skaičiavimo veiksmas gali būti suvokiamas kaip siektinas tikslas, kuriam atlikti keliamos tam tikros sąlygos.

12. APTARIMAS

Net iš trijų patekstynių (P, B ir S) automatiškai nustatyta keturnarė duomenų apibūdinimo seka:

(1) rezultatai ir [jų aptarimas] (**168**; P 72, 64; B 58, 58; S 33, 26)

Dažniausia tokia seka P darbuose, iš viso nepasitaikė H patekstynyje, T patekstynyje rasti tik 3 atvejai. Šioje sekoje vartojamas abstraktusis veiksmažodinis daiktavardis *aptarimas*, plg. anksčiau nagrinėtą seką rezultatai ir jų analizė. Taigi iš veiksmažodžio *aptarti* padarytas abstraktusis daiktavardis *aptarimas* rodo, kad siekiama apibūdinti ir paaiškinti darbe nagrinėjamus duomenis.

Iš dviejų daiktavardžių, sujungtų jungtuku *ir*, susidedanti frazė būdinga tiriamajai darbų daliai, apie kurią gali būti referuojama ir įvade, plg.:

(1a) *Darbą sudaro šešios dalys: įvadas, literatūros apžvalga, medžiagos ir metodai,* ***rezultatai ir jų aptarimas****, išvados ir literatūros sąrašas*. (P00004_2015_VGTU_150)

(1b) *3.* ***REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS***
Tyrimas buvo vykdytas 2011 metais kovo ir balandžio mėnesiais. Anketa buvo išsiųsta elektroniniu paštu 87 sodybų savininkams. Atsakymai gauti iš 83 sodybų. Viena anketa grįžo sugadinta. (S00003_2011_LSU_12)

(1c) *4. TYRIMŲ* ***REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS***
4.1 Plėviasparnių rūšinės įvairovės vertinimas.
Tirtose buveinėse spalvinėmis gaudyklėmis iš viso pagauti 128 plėviasparnių būrio atstovai. Į gaudykles gausiausiai pateko plėviasparniai iš Apidae ir Ichneumonidae šeimų, po kelis atstovus pakliuvo iš Pompilidae ir Vespidae šeimų, o iš Braconidae, Crabronidae, Formicidae ir Sphecidae šeimų pagauta po vieną atstovą (3 lentelė). (B00005_2011_VU_206)

Tokiose dalyse aptariami, išvardijami ir susumuojami tyrimų duomenys. Trinarė seka *tyrimo rezultatų aptarimas* būdinga B darbams, iš viso ST ji pavartota

44 kartus (iš jų 37 kartus B darbuose). Taigi abstraktusis veiksmažodinis daiktavardis *aptarimas* sekoje vartojamas kartu su daiktavardžiu *rezultatai*, dar plg. REZULTATAI.

13. APŽVALGA

Teorinei darbų daliai būdinga esamų tam tikros srities darbų aptarimas ir analizė. Iš B patekstynio nustatyta seka:

(1) [literatūros [apžvalga] ir analizė] (**14**; B 10, 10)

Šioje sekoje pavartota kolokacija *literatūros apžvalga*, kurią sudaro galūninės darybos abstraktas *apžvalga*, padarytas iš veiksmažodžio *apžvelgti*. Tokia dvinarė kolokacija ST pavartota net 359 kartus. Sujungiamuoju ryšiu susiję du daiktavardžiai *apžvalga* ir *analizė*. Keturnarė seka nėra dažna, ji taip pat sudaro skyrių ar poskyrį B srities darbuose, plg.:

(1a) ***1. LITERATŪROS APŽVALGA IR ANALIZĖ***
Šioje dalyje bus apibūdintos socialinės rizikos vaikų ir šeimos sampratos, išnagrinėtos socialinės rizikos šeimų atsiradimo priežastys ir aktualios socialinės rizikos vaikų problemos, taip pat išnagrinėtos jaunimo subkultūrų sampratos skirtingų autorių bei informacijos šaltinių požiūriu Lietuvoje bei pateikti jaunimo subkultūrinių grupių stereotipų apibūdinimai. (S00007_2014_LSU_65)

(1b) ***LITERATŪROS APŽVALGA IR ANALIZĖ***
Šiame skyriuje analizuojama ISO standartų samprata, jų klasifikacija bei ISO 9000 serijos standartų raida. Taip pat aptariama ISO standartų reikšmė įmonės veikloje, pateikiama kaimo turizmo verslo kaip apgyvendinimo sektoriaus analizė. (S00003_2013_LSU_1)

(1c) ***1. LITERATŪROS APŽVALGA IR ANALIZĖ***
1.1. Parkinsono ligos epidemiologija
Parkinsono liga (PL) – lėtinė progresuojanti neurodegeneracinė liga, dėl kurios išsivysto bradikinezija, rigidiškumas, tremoras bei posturalinis nestabilumas (Hirsch et al., 2013; Sophie and Ford, 2012; Weintraub et al., 2008). Parkinsono liga paveikia žmogaus fizinį, psichologinį, socialinį bei funkcinį statusą (Goodwin et al., 2008). (B00006_2014_LSU_170)

Kaip matyti iš pavyzdžių, tokioje dalyje aiškinami literatūroje ir darbe vartojami terminai, pateikiama daugiau informacijos apie nagrinėjamą objektą ar reiškinį, komentuojamos kitų autorių įžvalgos, nurodoma tam tikros srities literatūra. Apskritai pats struktūrinės teksto dalies pavadinimas rodo, kad siekiama referuoti literatūrą tiriamąja tematika. Sekoje daiktavardžio *apžvalga* atributas yra kitas daiktavardis *literatūros*, žr. LITERATŪRA.

14. ATKREIPTI

Veiksmažodžio bendratis *atkreipti* visada vartojama su daiktavardžiu *dėmesį* tokiose keturnarėse sekose:

(1) [atkreipti dėmesį] į tai (**124**; H 43, 31; S 39, 30; T 20, 12; P 12, 11; B 10, 9)[124]
(2) [atkreipti dėmesį] ir į (**41**; S 13, 10; H 12, 12[125])

Sekos skiriasi tik kitais dviem nariais: vienu atveju tai yra prielinksnis *į* ir įvardis *tai*, kitu – tarp daiktavardžio *dėmesį* ir prielinksnio įsiterpia jungtukas *ir*. Abiem atvejais kolokacija *atkreipti dėmesį* valdo prielinksnio *į* konstrukciją, tačiau antroji seka yra tris kartus retesnė, plg.:

(1a) Noriu ***atkreipti dėmesį į tai****, kad negalime tapatinti Smolensko vietininkijos ir Smolensko žemės terminų.* (H00005_2012_VU_210)
(2a) *Šiame kontekste naudinga* ***atkreipti dėmesį ir į*** *valstybines institucijas ar švietimo ir mokslo įstaigas, kurios labiau orientuojasi į socialinę darnumo dimensiją, kartais ignoruodamos ir kitų dimensijų svarbą.* (S00003_2016_VU_237)

Dviejose toliau pateikiamose sekose dešinysis kolokatas yra modalinio veiksmažodžio esamojo laiko 3 asmens forma *reikia*:

(3) reikia [atkreipti dėmesį] į (**75**; H 23, 20; S 18, 15; T 15, 10; B 10, 8)
(4) reikia [atkreipti dėmesį] kad (**38**; H 12, 8)

Vėl matyti, kad (3) sekoje po daiktavardžio *dėmesį* eina prielinksnis *į*. (4) seka iš H patekstynio baigiama prijungiamuoju jungtuku *kad*. Taigi šiuo atveju kolokacijos *atkreipti dėmesį* komplementinis narys yra šalutinis sakinys, plg.:

(4a) ***Reikia atkreipti dėmesį, kad*** *tokia metafora vartojama paskutiniame prezidento metiniame pranešime.* (H00004_2012_VU_58)

Dar dvi sekos pradedamos veiksmažodžio *reikėti* tariamosios nuosakos forma:

(5) reikėtų [atkreipti dėmesį] į (**30**; S 15, 12)
(6) reikėtų [atkreipti dėmesį] kad (**17**; S 12, 5)

Taigi (5) ir (6) sekose siūlomas veiksmas nėra toks kategoriškas kaip vartojant veiksmažodį *reikia*, autoriaus pozicija sušvelninama. Vėl sekos skiriasi paskutiniais nariais: prielinksniu *į* ir jungtuku *kad,* plg.:

124 Plg. penkianares sekas: *atkreipti dėmesį į tai kad* (B 4, 4; T 17, 9, H 29, 23), *atkreipti dėmesį į tai jog* (S 10, 9; H 9, 8).

125 B 7, 7; P 5, 5; T 4, 4.

(5a) *Taip pat*, ***reikėtų atkreipti dėmesį į*** *kūrybiškumo ir inovacijų bruožus, kurių vieni pagrindinių yra lankstumas, laisvė,* <…> (S00008_2013_VU_151)

(6a) *Tačiau*, ***reikėtų atkreipti dėmesį, kad*** *vadovas turi suteikti galimybę ir laisvę visiems įsijungti į vystomus darbus ir leisti prisidėti prie idėjų generavimo, išklausyti visų nuomones ir tik tuomet priimti svarbius sprendimus.* (S00008_2013_VU_151)

Rasta sekų, kuriose prieš kolokaciją *atkreipti dėmesį* vartojami bendrosios giminės būdvardžiai *svarbu* ir *verta*:

(9) svarbu [atkreipti dėmesį] į (**73**; H 23, 18; S 35, 28)

(10) verta [atkreipti dėmesį] į (**20**; H 10, 8)

(9a) *Čia* ***svarbu atkreipti dėmesį į*** *Fichte's vartojamus vokiškus terminus.* (H00001_2016_VU_158)

(10a) *Atsižvelgiant į tai, kad šiame darbe analizuojama Lietuvos imigracijos padėtis ir sistema,* ***verta atkreipti dėmesį į*** *imigranto ir imigracijos sąvokas.* (H00007_2012_SU_14)

Taigi matyti, kad sekoms būdingas variantiškumas – sekos skiriasi nuosakos aspektu: *reikia / reikėtų*, leksiniu aspektu: *svarbu / verta.* Dešinėje prijungiamas arba prielinksnis *į*, arba prielinksnis *į* kartu su įsiterpiančiu jungtuku *ir.* Be to, gali būti po stabiliojo junginio vartojamas šalutinis *kad* sakinys.

Taip pat vienoje sekoje pavartota esamojo laiko trečiojo asmens forma *atkreipia*:

(11) [atkreipia dėmesį] į tai (**25**; S 15, 14)

Tokiais atvejais ne darbo autorius siekia ką nors labiau pabrėžti, nurodyti, bet jo cituojamas ar perfrazuojamas autorius ar autoriai, plg.:

(11a) *V. Vaškelaitis (2001)* ***atkreipia dėmesį į tai****, kaip elektroninė bankininkystė padidina tam tikrų bankinių produktų vartojimą.* (S00004_2014_SU_39)

(11b) *I. Gailienė ir D. Adomaitytė (2009)* ***atkreipia dėmesį į tai****, kad empatija gali sąlygoti padidėjusį abejingumą kitiems žmonėms, atjautos stoką bei nenorą padėti kitiems.* (S00007_2014_LSU_67)

Tik vieną kartą keturnarėje sekoje pavartotas reikiamybės dalyvis su abstrakčiuoju daiktavardžiu *dėmesys*, plg.:

(12) [atkreiptinas dėmesys] į tai (**42**; H 17, 15; S 15, 7)

(12a) ***Atkreiptinas dėmesys į tai****, kad kai kurie naujažodžiai pakeičia ne tik žodžių junginius, bet ir išties griozdiškas konstrukcijas, todėl jie yra žymiai patogesni, nes įvardija reiškinį viena sąvoka.* (H00004_2012_LEU_76)

Tokiu atveju seka sudaro beasmenę konstrukciją, kur kolokacija eina predikato vardine dalimi.

Visomis minėtomis sekomis bandoma pabrėžti toliau pateikiamų faktų svarbą, koncentruoti dėmesį į tam tikrus toliau aiškinamus dalykus.

Kiti tyrėjai taip pat yra pastebėję veiksmažodžio *atkreipti* variantiškumą kolokacijoje *atkreipti dėmesį*, plg.: *atkreipdamas dėmesį į ...; atkreipę dėmesį į ...; atkreipė dėmesį į ...; atkreipia dėmesį į ...* Tokius junginius jie laiko dvinariais, sudarytais iš veiksmažodžio ir daiktavardžio (Boizou, Kovalevskaitė, Rimkutė 2015, 118). Dar plg. DĖMESYS.

15. ATLIKTI

Dažniausiai keturnarėse sekose pasitaikė neveikiamosios rūšies dalyviai: *atliktas, atlikta, atlikti*. Pirmiausia aptartinos sekos su vyriškosios giminės forma *atliktas*, plg.:

(1) [atliktas kursinis projektas] parodo (**13**; T 13, 13)
(2) [atliktas tyrimas] atskleidė kad (**22**; B 23, 13)
(3) [atliktas tyrimas] parodė kad (**61**; B 31, 24; S 28, 22)
(4) [atliktas tyrimas] parodė jog (**21**; B 10, 10)
(5) [atliktas tyrimas] kurio metu (**34**; B 23, 13)
(6) [atliktas tyrimas] kurio tikslas (**12**; B 10, 9)
(7) [atliktas tyrimas] taip pat (**14**; S 11, 10)
(8) [buvo [atliktas] tyrimas] kurio (**34**; B 27, 16)
(9) metais [buvo [atliktas] tyrimas] (**12**; B 11, 10)
(10) [turi būti atliktas] bandomasis (**11**; T 11, 10)
(11) [turi būti atliktas] taip (**10**; T 10, 10)

Tik pirmame pavyzdyje pavartotas daiktavardis *projektas* (būdinga T darbams), kitose sekose (2)–(9) visur vartojama kolokacija *atliktas tyrimas*, plg.:

(1a) ***Atliktas kursinis projektas parodo**, kad bendrą statybos trukmę galima sumažinti esant geram darbų nuoseklumui ir organizuotumui.* (T00002_2016_VGTU_53)
(3a) *Kitų tyrėjų Graikijoje **atliktas tyrimas parodė, kad** 36,0 proc. šioje šalyje, valstybinėse ligoninėse besigydžiusių pacientų yra davę nors vieną neoficialų užmokestį.* (B00009_2013_LSMU_185)

Tyrimas gali būti atliktas arba paties darbo autoriaus, arba dažniau kito ar kitų:

(7a) *Bielskutės ir Zaborskio (2005)* ***atliktas tyrimas taip pat*** *atskleidė grėsmingas tendencijas – 54 proc. vyresniųjų klasių moksleivių dažniau ar rečiau vartoja alkoholinius gėrimus* <…> (S00007_2013_SU_223)

(9a) *2015* ***metais buvo atliktas tyrimas****, kurio tikslas buvo nustatyti vaikų planavimo gebėjimo svarbą jų emociniams sunkumams.* (B00009_2016_LSMU_195)

Taigi tokiu atveju sekose referuojami ankstesni darbai ir tokios sekos būdingos teorinei daliai.

Kolokacija *atliktas tyrimas* ST rasta 429 kartus, o *atlikti tyrimą* – tik 76. Dviejose sekose vartojama sudėtinės rūšies formos *buvo atliktas.* Paskutinėse dviejose sekose prieš dalyvį vartojama konstrukcija *turi būti.* Taip pabrėžiama, kad kažkas yra privaloma atlikti, plg.:

(10a) *Jei* [*i*]*nžinierius reikalauja,* ***turi būti atliktas bandomasis*** *surinkimas ir apžiūrėjimas*. (T00002_2012_VGTU_197)

(11a) *Pagaminimas* ***turi būti atliktas taip****, kad būtų patenkinti žemiau pateikti reikalavimai ir kad būtų užtikrintas lengvas surinkimas bei pastatymas.* (T00002_2016_VGTU_168).

Tokios sekos būdingesnės tik T darbams.

Taip pat rasta sekų, kuriose vartojami kiti dalyvio linksniai, tačiau daugumoje jų vartojama ta pati kolokacija, tik kita forma, t. y. *atlikto tyrimo*[126], plg.:

(12) [atlikto tyrimo] metu buvo (**22**; B 20, 13)

(13) [atlikto tyrimo] rezultatai parodė (**31**; B 16, 11; S 15, 9)

(14) [atlikto tyrimo] rezultatai rodo (**16**; B 10, 7)

(15) ir kt [atliktame tyrime] (**16**; B 11, 10)

(12) seka panaši į (5), plg. *atliktas tyrimas kurio metu* ir *atlikto tyrimo metu.* (13) seka sietina su (3), plg.: *atliktas tyrimas parodė kad* ir *atlikto tyrimo rezultatai parodė*. (13) ir (14) seka skiriasi veiksmažodžiais *parodyti* ir *rodyti.* Galima teigti kad kolokacijos formos a*tlikto tyrimo* artimiausi kontekstiniai nariai yra *metu*, *parodė* ir *rodo.* (15) seka vėl išsiskiria. Pirma, abu kolokacijos nariai jau pavartoti vns. Vt. forma. Antra, pati kolokacija eina po plėtinio *ir kt.,* kas akivaizdžiai rodo, kad kalbama apie kitų mokslininkų tyrimus, plg.:

(15a) *2010 metais doc. V. Tutkaus* ***ir kt. [14] atliktame tyrime*** *buvo nustatyta, kad vidinis meniskas plyšta tris kartus dažniau nei išorinis.* (B00006_2016_VU_131)

126 Kitų autorių taip pat pastebėta, kad abu junginio nariai gali varijuoti, plg.: *tyrimai atliekami*, *tyrimas atliekamas* (Boizou, Kovalevskaitė, Rimkutė 2016, 126).

Tik vienoje T patekstynyje rastoje sekoje vartojamas junginys *atlikto darbo*, plg.:

(16) pirmą kartą [atlikto darbo] (**74**; T 74, 42)

T darbuose tokia seka dažnai įeina į ilgesnę:

(16a) ***Pirmą kartą atlikto darbo*** *trukmė* (T00002_2013_VGTU_82)

Taip pat rasta sekų, kuriose pavartota esamojo laiko forma *atliko*:

(17) [atliko tyrimą] kurio metu (**23**; B 19, 14)
(18) ir kt [atliko tyrimą] (**19**; B 17, 8)

Tokiu atveju veiksmažodis *atlikti* prisijungia galininko linksniu vartojamą daiktavardį *tyrimas*. Seka, kurią galima palyginti su (15) seka, turėtų būti pildoma veiksnio pozicijoje esančiais asmenis reiškiančiais žodžiais, jų pavardėmis ir pan., plg.:

(18a) *A. Juocevičius* ***ir kt.*** *(2010)* ***atliko tyrimą****, kuriame taip pat buvo vertinamas kineziterapijos efektyvumas, po klubo endoprotezavimo operacijos, šlaunies lenkimo amplitude.* (B00006_2013_LSU_129)
(15b) *Remiantis mūsų anketos rezultatais, kaip ir Leonavičiaus* ***ir kt. (2007) atliktame tyrime****, sergantieji IS, bloginančią gyvenimo kokybės priežastį įvardijo – skausmą bei nuovargį.* (B00006_2013_LSU_175)
(17) seką taip pat galima palyginti su (5):
(17a) *Amerikos mokslininkai* ***atliko tyrimą, kurio metu*** *1615 tiriamųjų 7 dienas valgė tik augalinės kilmės maistą* [55]. (B00009_2016_LSMU_196)
(5a) *JAV buvo* ***atliktas tyrimas, kurio metu*** *buvo apklaustos 78 562 slaugytojos.* (B00010_2016_VU_123)

Abiejose sekose du paskutiniai nariai sudaro šalutinio pažyminio sakinio pradžią: *kurio metu.*

Būtojo kartinio laiko dalyvio dgs. V. forma *atlikti* pavartota 2 sekose šalia daiktavardžio *tyrimai*, plg.:

(19) [atlikti tyrimai] parodė kad (**45**; B 23, 21; S 14, 13)
(20) [atlikti tyrimai] rodo kad (**47**; B 28, 17; S 16, 13)

Kaip matyti, (19) seka nuo (3) skiriasi tik skaičiumi: *atlikti tyrimai parodė kad* ir *atliktas tyrimas parodė kad.* (20) sekoje, kaip ir (14), vartojamas veiksmažodis *rodo*, plg.: *atlikto tyrimo rezultatai rodo* ir *atlikti tyrimai rodo.*

Visais iki šiol nagrinėtais atvejais dalyvių formos eina pažyminiu ir dažniausiai apibūdina daiktavardį *tyrimas.* Taip pat sekose vartojama ir padalyvinė konstrukcija *atlikus tyrimą*:

(21) [atlikus tyrimą] nustatyta kad (**21**; S 10, 9)
(22) [atlikus tyrimą] paaiškėjo kad (**49**; S 34, 18)

Taip nusakomas veiksmų eiliškumas: pirmiausia buvo atliktas tyrimas, o jo rezultatai padėjo nustatyti ar ką nors išsiaiškinti. Dažnesnė seka, kurioje po padalyvinės konstrukcijos vartojamas būtojo laiko veiksmažodis *paaiškėjo,* plg.:

(22a) ***Atlikus tyrimą paaiškėjo, kad*** *94,6 proc. respondentų patvirtino, jog savižudybė - vienintelė išeitis yra mitas ir tik 5,5 proc. mano, kad vienintelė išeitis iš krizės yra savižudybė*. (S00007_2014_LSU_62)

Esamojo laiko neveikiamosios rūšies moteriškosios giminės dalyvio forma *atlikta* sekose pavartota 4 kartus:

(23) [analizė [atlikta] naudojant] statistinės (**28**; B 28, 25)
(24) [atlikta naudojant] statistinės analizės (**27**; B 27, 24)
(25) duomenų [analizė [atlikta] naudojant] (**55**; B 49, 41)
(26) statistinė duomenų [analizė atlikta] (**24**; B 21, 10)

Sekose (23), (25), (26) atsispindi jau aptartas junginys *atlikta analizė* (žr. ANALIZĖ), (23)–(25) sekose išryškėja dešinysis kolokatas *naudojant* (žr. NAUDOTI), plg.:

(24a, 25a) ***Duomenų analizė atlikta naudojant statistinės analizės*** *SPSS (angl. Statistical Package for the Social Science) programos, 17.0 versiją*. (B00009_2014_KU_238)

Veiksmažodžio *atlikti* bendratis pavartota tikslo konstrukcijoje, kuria pradedamos toliau tiriamos sekos:

(27) [tyrimui atlikti] buvo panaudota (**16**; B 15, 14)
(28) [tyrimui atlikti] buvo pasirinktas (**18**; S 15, 14)

Jomis nusakomos priemonės, skirtos tyrimui, plg.:

(27a) ***Tyrimui atlikti buvo panaudota****: Patriko (Fabet) testas – kojų raumenų ilgiui nustatyti, manualinis raumenų testavimas – šlaunį lenkiančių, tiesiančių, pritraukiančių ir į vidų rotuojančių raumenų izometrinei jėgai įvertinti, Barthel indeksas – vertinamas gebėjimas atlikti pagrindinius apsitarnavimo veiksmus* <…> (B00010_2016_VU_68)

Tik T patektynyje įvairios dalyvio formos vartojamos šalia modalinės konstrukcijos *turi būti*, dar plg.: (10) ir (11) sekas:

(29) darbai [turi būti atlikti] (**14**; T 14, 11)
(30) [turi būti [atliekamas] naudojant] (**10**; T 10, 10)
(31) vėliau [turi būti atliekami] (**10**; T 10, 10)

Taip nusakomas sąlygos, kurioms esant atliekami kokie nors darbai, plg.:

(30a) *Suvirinimas **turi būti atliekamas naudojant** procedūras ir tokią darbo seką, kad būtų minimizuoti liekamieji įtempimai.* (T00002_2010_VGTU_185).

Paskutinėje (31) sekoje prieveiksmis *vėliau* žymi veiksmų eiliškumą.

Analizė parodė, kad daugumoje sekų šalia veiksmažodžio *atlikti* neasmenuojamųjų formų pagrindinis narys yra daiktavardis *tyrimas*, dar žr. TYRIMAS, retai – *darbas*, dar žr. DARBAS. Pats veiksmas siejamas su kuo nors naudojimu (žr. NAUDOTI, PANAUDOTI).

16. ATRODYTI

Tik vienoje H patekstynyje aptinkamoje sekoje pavartotas percepcinio veiksmažodžio *atrodyti* 3 asm. forma:

(1) iš pirmo žvilgsnio [atrodo] (**21**; H 16, 15)

Ji yra po stabiliojo prielinksninio junginio *iš pirmo žvilgsnio*, pavyzdžiui:

(1a) *Kartais **iš pirmo žvilgsnio atrodo**, kad sujungiami visiškai nesuderinami dalykai, tačiau juos sieja pagrindinė tema.* (H00003_2011_SU_10)

Taip nusakoma, kokia pirmiausia mintis ateina į galvą, dar žr. ŽVILGSNIS.

17. ATSAKYTI

Dviejose leksinėse sekose pavartota bendratis *atsakyti*, plg.:

(1) [atsakyti į klausimą] ar (**28**; S 13, 13)
(2) [atsakyti į] šį klausimą (**14**; H 10, 9)

Abu kartus veiksmažodžio *atsakyti* junglumo žodis yra daiktavardis *klausimas*, valdomas per prielinksnį, taigi kartu jie sudaro kolokaciją *atsakyti į klausimą*, kuri visame ST pavartota 92 kartus, iš jų 40 kartų – H ir 34 – S darbuose[127]. Šalutiniu sakiniu formuluojamas klausimo turinys, plg.:

127 Iš S patekstynio pateko ir trinarė seka *atsakymo į klausimą*, žr. 3 priedą.

(1a) *Norint* ***atsakyti į klausimą, ar*** *valstybė vykdomomis programos užtikrina sąlygas integruotis, visų pirma, reikėtų pažvelgti iš pačių prieglobsčio gavėjų pozicijos* <…> (S00002_2011_VU_183)

(1b) *Nepaisant to, kad mokslininkai kol kas negali tiksliai* ***atsakyti į klausimą, ar*** *dėl problemų mokykloje įsitraukiama į internetą, ar dėl interneto kenčia mokslai, svarbu pastebėti, kad šis ryšys egzistuoja* <…> (S00006_2014_VU_175)

(1c) <…> *be pagrindinių uždavinių siekta* ***atsakyti į klausimą, ar*** *į tokį Europos Komisijos sprendimą atsižvelgiama lietuviškose internetinės žiniasklaidos priemonėse.* (S00008_2013_VU_149)

Akivaizdžiai matyti, kad šia seka siekiama išsikelti tyrimo tikslus, pagrįsti nagrinėjamos temos aktualumą.

Ne visada komplementiniu dėmeniu eina papildinio sakinys, plg.:

Tiriamųjų buvo prašoma ***atsakyti į klausimą*** *apie jų finansinius šaltinius* <…> (S00006_2015_VU_167)

Tokiais atvejais prielinksninė konstrukcija apibūdina klausimo esmę.

Kitoje sekoje (2) įsiterpia parodomojo įvardžio vns. G. forma *šį*. Vadinasi, konkretus klausimas buvo iškeltas anksčiau, o įvardis tekste funkcionuoja kaip deiktinis referuojantis elementas, plg.:

(2a) ***Atsakyti į šį klausimą*** *vienareikšmiškai neįmanoma* <…> (H00004_2014_VU_202)

(2b) *Deja,* ***atsakyti į šį klausimą*** *nelengva*. (H00005_2011_VU_235)

(2c) *Tiksliai* ***atsakyti į šį klausimą*** *yra keblu, kadangi* <…> (H00005_2015_VU_222)

Matyti, kad tokiais atvejais komentuojama, ar atsakymas į anksčiau iškeltą klausimą yra lengvas, vienareikšmiškas, ar, atvirkščiai, nėra lengva rasti tinkamą atsakymą.

Veiksmažodis *atsakyti* semantiškai susijęs su daiktavardžiu *klausimas*, padarytu iš *klausti*. Pirma, yra formuluojamas klausimas, t. y. ko nors klausiama, o tada tikimasi sulaukti atsakymo. Todėl *kolokacija atsakyti į klausimą* parodo ir semantinį abiejų žodžių derėjimą, dar žr. KLAUSIMAS.

18. ATSIŽVELGTI

Visuose patekstyniuose rasta sąsajas su ankstesniu turiniu įvardijanti seka, kurioje vartojamas padalyvis *atsižvelgiant*. Gausiausiai ji vartojama S darbuose:

(1) [atsižvelgiant į tai] kad (**138**; S 69, 39; B 20, 15; H 19, 16; P 16, 11; T 14, 9)

Toliau galima pateikti konkrečių pavyzdžių:

(1a) ***Atsižvelgiant į tai, kad*** *tyrimo metu susidurta su riboto dokumentų prieinamumo problema* <…> (S00003_2012_SU_11)
(1b) ***Atsižvelgiant į tai, kad*** *finansiniai ekspertai aukštai vertina Altmano modelį, darbe bus panaudotas būtent jis.* (S00004_2016_VU_235)

Tokiose sekose pirmiausia atsispindi junglumas: tiek *atsižvelgti*, tiek neasmenuojamoji forma *atsižvelgiant* valdo prielinksnio *į* konstrukciją[128]. Netiesioginiu papildiniu eina parodomojo įvardžio forma *tai.* Šalutiniu sakiniu nusakomos sąlygos, kurios lemia tolesnius veiksmus, kitus tyrimo etapus.

Toliau pateikiama sinoniminė seka baigiasi nereikšminiu jungtuku *jog*, tačiau ji pasirinkto dažnumo kriterijų atitinka tik S patekstynyje:

(2) [atsižvelgiant į tai] jog (**41**; S 19, 16)

Tokia seka pavartota 19 kartų šešiolikoje S darbų, taigi daugiau nei trigubai rečiau nei seka, kuri baigiasi jungtuku *kad,* plg.:

(2a) ***Atsižvelgiant į tai, jog*** *politikų privatumo interesai yra esminis tikslas šio darbo kontekste, pagrindinį dėmesį skirsime asmens teisės į privatų gyvenimą elementams.* (S00002_2012_VU_189)

(3) sekoje matyti, kad prieš padalyvį *atsižvelgiant* S patekstynyje pavartojama ir dalelytė *taip pat*, plg.:

(3) taip pat [atsižvelgiant į] (**21**; S 11, 10)

Samplaikinė dalelytė padeda plėtoti mintį, susieja kelis teiginius, plg.:

(3a) ***Taip pat, atsižvelgiant į*** *Nigerijos duomenis, relevantiškus tikrinamiems C H teorijos kintamiesiems, bus suformuluota tikimybė rasti ieškomų įrodymų, prieš pradedant empirinį Boko Haram tyrimą.* (S00002_2015_VU_200)

Kitose dviejose sekose pasitaikė bendratis *atsižvelgti*, plg.:

(4) labai svarbu [atsižvelgti į] (**21**; S 11, 7)
(5) [atsižvelgti į tai] kad (**36**; S 10, 10)

Matyti, kad sekose sutampa prielinksninė konstrukcija *į [tai]*. Taip pat būtinas junglumo žodis priekyje: (4) sekoje junglumo žodis yra vertinamąjį atspalvį tu-

128 Į trinarių sekų sąrašą dar pateko sekos su dalyvinėmis formomis, plg.: *yra atsižvelgiama į, buvo atsižvelgta į.*

rinčio būdvardžio *svarbus* bevardės giminės forma *svarbu* su stiprinamuoju prieveiksmiu *labai*. (5) seka priekyje galėtų būti papildoma ir modaliniu žodžiu, plg.:

(4a) *Kaip jau minėta, patyčių tyrimuose* ***labai svarbu atsižvelgti į*** *konteksto veiksnius*. (S00006_2012_VU_181)
(4b) *Pedagogų atsakymai į anketos klausimus parodė, kad matematikos pamokose* ***labai svarbu atsižvelgti į*** *mokinių amžių ir gebėjimus* <…> (S00007_2014_SU_66)
(5a) *Reikėtų* ***atsižvelgti į tai, kad*** *šiame tyrime dalyvavo daugiau tiriamųjų moterų (272) nei vyrų (221).* (S00006_2011_VU_180)
(5b) *Tačiau svarbu* ***atsižvelgti į tai, kad*** *ši problema iškeliama ir yra viena labiausiai pasikartojančių respondentų atsakymuose.* (S00006_2012_VU_165)

Trinarių sekų analizė aiškiai rodo, kad *atsižvelgiant į tai* vartojama daug dažniau nei *atsižvelgti į tai.* Be *labai svarbu atsižvelgti*, taip pat vartojama *būtina atsižvelgti į*, *reikia atsižvelgti į, turi atsižvelgti į* ir pan. (žr. 3 priedą). Taigi bendratis dažnesnė su modaliniais žodžiais *būtina*, *reikia*, *turi*; dar žr. SVARBUS.

19. ATSKLEISTI

Keturis kartus keturnarėse sekose pavartota būtojo laiko trečiojo asmens forma *atskleidė*, plg.:

(1) atliktas [tyrimas [atskleidė] kad] (**22**; S 17, 13)
(2) tyrimo [duomenys [atskleidė] kad] (**32**; S 24, 12)
(3) tyrimo [rezultatai [atskleidė] kad] (**86**; S 64, 21; B 19, 8)
(4) tyrimo [rezultatai [atskleidė] jog] (**20**; S 12, 6)

Matyti, kad šis veiksmažodis vartojamas asmeninėse konstrukcijose su daiktavardžiais *tyrimas* (1), *duomenys* (2), *rezultatai* (3) ir (4). Patys daiktavardžiai dar turi priklausomųjų dėmenų, derinamųjų ir nederinamųjų pažyminių, plg. *atliktas tyrimas*, *tyrimo duomenys*, *tyrimo rezultatai*. (3) ir (4) seka skiriasi prijungiamaisiais jungtukais *kad* ar *jog.* Taigi S patekstynyje šios sekos vartojamos sinonimiškai, bet dominuoja sekos su *kad*, pavyzdžiui:

(1a) *Šiame darbe* ***atliktas tyrimas atskleidė, kad*** *draudėjai turi žinoti savo teises ir pareigas prieš sudarant draudimo sutartį.* (S00001_2016_UK_139)
(2a) ***Tyrimo duomenys atskleidė, kad*** *ir paslaugų gavėjai ir paslaugų teikėjai suvokia, kad priklausomybė nuo alkoholio yra liga.* (S00005_2016_LSMU_56)
(3a) ***Tyrimo rezultatai atskleidė, kad*** *patys artimieji aktyviai nelinkę palaikyti pokalbio su medicinos personalu ir pasitenkina ta informacija, kurią gauna iš personalo.* (B00009_2013_LSMU_185)

(4a) *Pagal lytį gauti* ***tyrimo rezultatai atskleidė, jog*** *vyrai yra labiau linkę sutikti su visomis profesinėje veikloje siūlomomis pervargimo vengimo ir sprendimo [priemonėmis] negu moterys.* (B00009_2014_SU_22)

Panašiose sekose vartojamas būtojo kartinio laiko 3 asm. veiksmažodis *parodė* (žr. PARODYTI), plg.:

tyrimo duomenys atskleidė kad
tyrimo duomenys parodė kad

Kolokacija *tyrimas atskleidė* ST pavartota 165 kartus, *rezultatai atskleidė* – 199, *duomenys atskleidė* – 68 kartus. Taigi veiksmažodžio *atskleisti* leksinę aplinką sekoje gali sudaryti trys daiktavardžiai *tyrimas*, *duomenys* ir *rezultatai*, dar plg. TYRIMAS, DUOMENYS, REZULTATAI.

20. ATVEJIS

Daiktavardis *atvejis* vns. Įn. forma vartojamas keturiose sinoniminėse sekose, plg.:

(1) tik [tuo atveju] kai (**26**; S 15, 13)[129]
(2) tik [tuo atveju] jei (**43**; H 16, 12; S 15, 13)[130]
(3) tik [tuo atveju] jeigu (**27**; S 12, 8)[131]
(4) [tokiu atveju] jei bandymo (**11**; T 11, 11)

Taip nusakomas tam tikra sąlyga, kuriai esant kas nors daroma, plg.:

(1b) *Veika gali būti pripažinta plėšimu* ***tik tuo atveju, kai*** *siekiama užvaldyti turtą nedelsiant ir grasinama tuoj pat imtis smurto*. (S00001_2014_VU_72)
(2a) *Kopijuotame tekste komentarai įterpiami* ***tik tuo atveju, jei*** *kompiuterinio raštingumo klaida yra matoma ir originaliame tekste.* (H00004_2013_SU_33)
(3a) *Jos taikomos* ***tik tuo atveju, jeigu*** *nėra specialiųjų, nustatančių CK taisyklių išimtis*. (S00001_2016_SMK_137)

Kitose dviejose sekose pavartoti nagrinėjamo daiktavardžio daugiskaitos linksniai:

(5) ir [tokių atvejų] kai (**19**; H 14, 10)
(6) o [kai kuriais atvejais] (**15**; H 10, 8)

129 P 5, 5, H 4, 4.
130 B 6, 6; P 4, 4.
131 H 9, 5, T 3, 3.

(5) seka susijusi su tam tikrų pavyzdžių, su kuriais susidurta tiriant vieną ar kitą reiškinį, komentavimu, plg.:

(5a) *Yra **ir tokių atvejų, kai** prieveiksmis ne rodo buvusį laiką, o pabrėžia kokį rezultatą.* (H00004_2011_VU_87)
(5b) *Pasitaikydavo **ir tokių atvejų, kai** netekęs darbo amatininkas laikinai ieškodavo prieglobsčio.* (H00005_2013_SU_46)

Kitokio pobūdžio yra kita taip pat H patekstynyje rasta (6) seka, plg. jos vartosenos pavyzdį:

(6a) *Jų giminystės ryšiai su kitais Smolensko žemės gyventojais daugeliu atvejų yra neaiškūs, o **kai kuriais atvejais** visai nežinomi.* (H00005_2012_VU_210)

Priešinamuoju jungtuku prasidedančioje sekoje referuojama, kad yra atvejų, kurie prieštarauja anksčiau išvardytiems.

T patekstynyje taip pat rastos dvi sekos, kuriose vartojamas junginys *tais atvejais*:

(5) leidžiamas [tais atvejais] kur (**11**; T 11, 11)
(6) [tais atvejais] kur tokia (**11**; T 11, 11)

Aiškiai matyti, kad šios dvi sekos yra susijusios tarpusavyje, plg. pavyzdį:

(5a, 6a) *Remontas **leidžiamas tais atvejais, kur tokia** procedūra nesusilpnins konstrukcijos ar nepablogins išvaizdos.* (T00002_2011_VGTU_199)

Vieną kartą šalia vns. G. formos *atvejį* pavartotas pažymimasis įvardis *kiekvieną:*

(7) [kiekvieną atvejį] prieš tai (**11**; T 11, 11)

Iš pavyzdžio matyti, kad ši seka įeina į padalyvinę konstrukciją, plg.:

(7a) *Statybos aikštelėje suvirinimu galima atlikti tik pastatų konstrukcijų jungimą, **kiekvieną atvejį prieš tai** suderinus su Inžinieriumi.* (T00002_2013_VGTU_200)

Visose sekose daiktavardžio *atvejis* įvairių linksnių formos derinamos su įvardžiais: *tuo atveju*, *tokiu atveju, tais atvejais, kai kuriais atvejais, kiekvieną atvejį.* Tik vienoje sekoje daiktavardis *atvejis* turi konkrečią reikšmę ‘pavyzdys’ (plg. *ir tokių atvejų kai*).

21. BAIGTI **(BAIGIMAS)**

Rasta pora sekų, kuriose pavartotas veiksmažodžio *baigti* abstraktas:

(1) [baigimo laikas] fiksuojamas tada (**13**; B 13, 5)
(2) [testo [baigimo] laikas] fiksuojamas (**13**; 13, 5)

Kaip matyti, rašoma veikiausiai apie eksperimentą, kada svarbu nustatyti jo pradžią ar pabaigą, plg.:

(1a, 2a) ***Testo baigimo laikas fiksuojamas tada**, kai tiriamasis nebeišlaikydavo padėties*. (B00010_2016_VU_100)

Toliau sekoje komentuojama, kaip nustatomas testo baigimo laikas, kas lemia testo pabaigą.

Abi nustatytos keturnarės sekos yra vienos ilgesnės sakinio atkarpos dalis. Artimoje aplinkoje šalia veiksmažodinio abstrakto *baigimas* yra daiktavardis *laikas*, dar plg. LAIKAS.

22. **BANDYMAS**

Sekose pasitaikė ir vns. K. forma *bandymo*, plg.:

(1) [bet kokio [bandymo] rezultatų] (**11**; T 11, 11)
(2) jei [bandymo rezultatai] yra (**11**; T 11, 11)
(3) tokiu atveju jei [bandymo] (**11**; T 11, 10)

Pirmosios dvi sekos susijusios su ta pačia dvinare kolokacija *bandymo rezultatai*, bet (1) seka prasideda samplaikiniu nežymimuoju įvardžiu *bet koks*, vadinasi, rezultatai yra susiję su bet kuriuo bandymu. (2) ir (3) seka taip pat susijusios tarpusavyje, nes jos yra to paties sakinio atkarpos, plg.:

(2a, 3a) *Tokiu atveju*, ***jei bandymo rezultatai yra** blogesni, negu nurodyta reikalavimuose, Rangovas nedelsdamas privalo informuoti visas suinteresuotas šalis*. (T00002_2011_VGTU_163)

Sekoje vartojamas stabilusis junginys *bandymo rezultatai* ST rastas 22 kartus. Dar plg. REZULTATAI.

23. **BENDRAS**

Būdvardis *bendras* vieną kartą pavartotas vns. V. forma toliau pateikiamoje sekoje:

(1) [bendras elementų skaičius] analizuojamoje (**12**; T 12, 12)

Šiuo atveju jis derinamas su daiktavardžiu *skaičius* gimine, linksniu ir skaičiumi ir padeda nusakyti elementų kiekį, esantį tam tikroje vietoje. Apskritai T patekstynyje junginys *bendras elementų skaičius* vartojamas 67 kartus.

Bevardės giminės būdvardžio forma *bendra* pavartota vienoje neigiamoje sekoje su veiksmažodžiu *turėti*, plg.:

(1) [neturi nieko bendra] su (**16**; H 13, 6)

Tokia seka dažnesnė H patekstynyje, tačiau pasitaiko ir kituose. Taip nusakoma, kad kas nors tarpusavyje nėra susiję, plg.:

(1a) *Taigi šis būdvardis* ***neturi nieko bendra su*** *daiktavardžiu arbata.* (H00004_2011_VU_89)

Pati kolokacija *neturi nieko bendra* pavartota 26 kartus ir padeda nusakyti du atsietus dalykus, nesusijusius tarpusavyje:

(1a) *Lyginimas yra būtinas norint matyti skirtumus, nes skirtis tarp dviejų reiškinių, kurie tarpusavyje nėra susiję jokiais ryšiais ir* ***neturi nieko bendra****[,] yra neįmanoma*. (H00001_2011_VU_154)

(1b) *Šienligė anksčiau buvo vadinama šieno karštine, tačiau buvo nustatyta, kad ši liga* ***neturi nieko bendra*** *nei su šienu, nei su karščiu*. (B00003_2014_SU_115)

Sekoje išryškėjusios trinarės kolokacijos *neturi nieko bendra* paskutinis narys valdo prielinksninę konstrukciją (antoniminė kolokacija būtų *turėti ką nors bendra*). Kolokaciją dar sudaro veiksmažodžio *turėti* neigiama forma, plg. TURĖTI. Kitoje sekoje būdvardis *bendras* susijęs su daiktavardžiu *skaičius*, plg. SKAIČIUS.

24. BENDRAAUTORIS

Pats daiktavardis *bendraautoris* nėra dažnas, jis pasitaikė tik 82 kartus. Kita vertus, nustatyta keturnarė seka, kurioje vartojama šio daiktavardžio dgs. V. forma, plg.:

(1) ir [bendraautoriai teigia] kad (**13**; B 13, 6)

Tokia seka aptinkama perfrazuojant ar cituojant ką nors, plg.:

ir kiti teigia kad
ir bendraautoriai teigia kad

Matyti, kad sekos pradžioje trūksta vieno nario, kuris sujungimo ryšiu susijęs su nagrinėjamu daiktavardžiu, pavyzdžiui:

(1a) *Lewis* ***ir bendraautoriai teigia****, kad tempimo pratimai gerina laikyseną, stuburo paslankumą.* (B00006_2013_SU_13)

Gali tarp jungtuko ir daiktavardžio įsiterpti ir įvardis *kiti*, plg.:

Kraft ***ir*** *kiti* ***bendraautoriai*** *teigia, kad net 88 proc. jojikų skundžiasi lėtiniais nugaros skausmais, dažniausiai pasireiškiančiais juosmeninėje stuburo dalyje.* (B00010_2016_VU_58)

Tačiau tokios sekos retos ir į tiriamąją imtį nepatenka.

Daiktavardis *bendraautoriai* nagrinėjamoje sekoje pavartotas su esamojo laiko veiksmažodžiu *teigia.* Paprastai taip gali būti teikiamos leidinio, kurį parašė ar sudarė keli autoriai, nuorodos. Vadinasi, tokios sekos būdingos aptariant mokslinę tam tikros srities literatūrą, ją komentuojant ar ja remiantis. Įvairuojantis ilgesnės sakinio atkarpos elementas yra konkreti autoriaus pavardė. Dar plg. TEIGTI.

25. BRĖŽINYS

Vieną kartą T patekstynio prielinksninėje sekoje pavartota daiktavardžio *brėžinys* dgs. G. forma:

(1) pagal parengtus [darbo brėžinius] (**13**; T 13, 9)

Joje galima išskirti ir dvinarę kolokaciją *darbo brėžinys* (kaitybinė forma *darbo brėžinius* tekstyne pavartota 31 kartą). Vadinasi, tokia seka nusakoma tam tikras tyrimo, kuris remiasi vaizdine medžiaga, etapas. Pirmiausia kas nors nubraižoma, atvaizduojama grafiškai, tada atliekamas kitas veiksmas, plg.:

(1a) *Deformacinės siūlės įrengiamos* ***pagal parengtus darbo brėžinius****.* (T00002_2014_VGTU_164)

(1b) *Konstrukcijos turi būti pagamintos* ***pagal parengtus darbo brėžinius****.* (T00002_2011_VGTU_163)

Kitaip tariant, vienas iš darbo etapų yra parengti brėžinius. Taigi tokia seka susijusi su darbo eigos aprašymu.

Kita taip pat T patekstynyje nustatyta keturnarė seka yra tokia:

(2) [brėžiniuose] turi būti nurodytos (**10**; T 10, 10)

Šiuo atveju brėžiniai yra ta vieta, kurioje reikia ką nors pažymėti, plg.:

(2a) *Aikštelėje laikomuose* ***brėžiniuose turi būti nurodytos*** *bazinės ir papildomos koordinatės.* (T00002_2012_VGTU_197)

Artimiausias daiktavardžio *brėžinys* kolokatas yra kitas daiktavardis *darbas*, plg. (1) seką, dar žr. DARBAS. Be to, (2) sekoje išryškėja šio daiktavardžio leksinė sąsaja su veiksmažodžio *nurodyti* forma, plg. NURODYTI.

26. BŪTI

Veiksmažodis *būti* įvairiose sekose pavartotas net 52 kartus.

Pagrindiniai atvejai nurodomi toliau.

Sudėtiniu tariniu einantis junginys *gali būti* iš viso pavartotas 18 kartų: *gali būti atliekamas, naudingas, naudojamas / naudojami, siejama / siejamas, skirstoma, suprantama / suprantamas, susiję / susijęs, traktuojamas* (konkrečias sekas žiūrėti atitinkamų veiksmažodžių aprašuose). Tik vieną kartą vardine tarinio dalimi eina būdvardis *naudingas*. Kitais atvejais daugiausia vartojami esamojo laiko dalyviai.

Vienoje sekoje po *gali būti* pavartotos dvi dalelytės:

(1) [gali būti] ne tik (**34**; H 16, 16; S 10, 10)

(1a) ***Tai gali būti ne tik*** *antropologų, bet ir kitų mokslų tyrinėjimo sritis.* (H00005_2014_VU_181)

Matyti, kad sekoje prasideda *ne tik… bet ir* konstrukcija.

Konstrukcija *turi būti* keturnarėse sekose pavartota 30 kartų, daugiausia T patekstynyje:

(2) brėžiniuose turi būti nurodytos (T 10, 10), darbai turi būti atliekami (T 51, 18), darbai turi būti atlikti (T 14, 11), turi būti laikomasi tokio (T 12, 11), turi būti naudojami tik (T 17, 12), turi būti ne mažesnis (T 123, 30), turi būti ne mažiau (T 50, 15), turi būti ne didesni (T 10, 9), turi būti ne didesnis (T 58, 18), turi būti nurodyti projekte (T 10, 10), turi būti nustatyti ir (T 11, 11), turi būti nustatomas pagal (T 33, 10), turi būti stengiamasi kad (T 10, 10), turi būti suderinti su (T 42, 13), turi būti tokia kad (T 41, 14), turi būti tokia kaip (T 11, 11), turi būti tokios pačios (T 11, 6), turi būti toks kad (T 16, 14)

Tokios sekos su būtinybe reiškiančiu veiksmažodžiu *turėti* yra išskirtinis technologijos rašto darbų požymis.

Visuose patekstyniuose rasta keturnarė seka:

(3) taip pat [gali būti] (**288**; S 93, 63; H 66, 49, B 57, 49; T 36, 27; P 36, 33)

Trijuose patekstyniuose pavartota keturnarė seka:

(4) taip pat [turi būti] (**94**; T 48, 33; S 17, 14; B 13, 12)

Abi sekos pradedamas dalelyte *taip pat*, o po jos eina du modaliniai veiksmažodžiai *gali* ir *turi*, plg.:

(3a) *Fenologiniai pakitimai **taip pat gali būti** laikytini teigiamu ženklu, kadangi rūšys prisitaiko prie klimato sąlygų keitimosi.* (B00003_2012_SU_199)
(4b) ***Taip pat turi būti** argumentuotai paaiškinta, kodėl buvo nuspręsta imtis vienos ar kitos problemos.* (S00003_2014_ISM_18)

Diskurso dalelytė šiuo atveju rodo sąsają su ankstesniais teiginiais, informacijos papildymą.

Yra sekų su tariamosios nuosakos formomis: *turėtų būti* ir *galėtų būti*:

(5) taip pat [turėtų būti] (**30**; B 12, 11)
(6) taip pat [galėtų būti] (**15**; H 10, 9)

Šiais atvejais švelninama autoriaus išsakoma pozicija, plg.:

(4a) *Vaikams **taip pat turėtų būti** parodomas pavyzdys, kaip tinkamai naudotis šiomis burnos priežiūros priemonėmis, kokie judesiai turi būti atliekami.* (B00007_2015_SU_240)
(5a) *Šis darbas **taip pat galėtų būti** naudingas komunizmo raidos Lietuvoje objektyviam reflektavimui dėl vertingos nepublikuotos medžiagos – laikraščių, atsišaukimų, plakatų, saugomų Apeliacinių rūmų dokumentų masyve.* (H00005_2015_VU_234)

Tariamosios nuosakos forma *būtų* vartojama tokioje tikslą nusakančioje sekoje:

(6) tam, kad [būtų galima] (**120**; S 30, 26; T 30, 26; H 26, 18; P 22, 18; B 12, 11)
(6a) ***Tam, kad būtų galima** parinkti tinkamiausius statistinius metodus, buvo patikrintas kintamųjų pasiskirstymas pagal normalumo kriterijų.* (S00006_2016_LSMU_78)

Veiksmažodžio forma *yra* dažnai sekose vartojama kaip grynoji jungtis šalia įvairių daiktavardžių ir dalyvių formų, todėl atskirai čia pavyzdžiai nenurodomi. Pateikiamos tik tokios sekos, kuriose šis veiksmažodis šalia nekaitomųjų kalbos

dalių formų vartojamas vienas. Tokiu atveju *yra / buvo* dažnai vartojama sekos pradžioje:

(7) [taip [yra] todėl] kad (**156**; P 35, 30, S 29, 22; T 27, 16; B 19, 16)
(8) [yra dėl to] kad (**65**; P 10, 9)

Matyti, kad formuluojami priežasties santykiai, o jungiamasis žodis *taip* sieja ankstesnį teiginį su dabartiniu, argumentuojančiu, plg.:

(7a) ***Taip yra dėl to, kad*** *atskirų medžių sparnavaisių ilgis gana smarkiai skiriasi net vienoje populiacijoje.* (B00004_2012_SU_114)

Dar viena aptartina sekų rūšis, prasidedanti įvardžio forma *tai*:

(9) [tai gali būti] ir (**33**; H 11, 11)
(10) [tai yra] vienas iš (**34**; S 17, 14)
(11) [tai yra] viena iš (**31**; S 13, 13)
(12) [tai yra] daugiau nei (**17**; S 11, 10)

(10)–(11) sekomis yra įvardijamas kažkoks iš kitų besiskiriantis reiškinys ar dalykas (plg. išskyrimo konstrukciją *vienas / viena iš*), 12 seka lyginami duomenys (plg. laipsniavimo konstrukciją *daugiau nei*), pavyzdžiui:

(10a) *Pagal gautus duomenis* ***tai yra vienas iš*** *blogiausiai pritaikytų mikrorajonų, tačiau nuo Sovietų Sąjungos metų šis rajonas laikomas aklųjų ir silpnaregių rajonu.* (B00010_2016_VU_65)
(12a) ***Tai yra daugiau nei*** *apskaičiuota duoto projekto diskonto norma* (22%). (S00004_2012_SU_47)

Apskritai galima būtų išskirti rėmines konstrukcijas *turi būti*, *gali būti* ir *tai yra* ir tirti jų leksinę aplinką akademiniuose tekstuose.

Atskirai dar minėtina perfrazavimui būdinga seka:

(13) yra ne kas kita (H 19, 13)
(13a) *Heideggeris performulavo supratimo ir aiškinimo santykį, kuriame pirmas dalykas yra supratimas, o juo remiasi aiškinimas, kuris* ***yra ne kas kita*** *kaip supratime glūdančių galimybių išsklaida.* (H00001_2015_SU_5)

Taip stengiamasi tiksliau aptarti tam tikrą darbe vartojamą ir kitų aiškinamą terminiją.

27. BŪTINAS

Būdvardžio *būtinas* bevardės giminės forma pabrėžia, kad kažkas yra privaloma. Ji pavartota vienoje lyginamojoje sekoje, prasidedančia jungtuku *nei*, plg.:

(1) nei [būtina] pagal skaičiavimus (**18**; T 18, 9)

Be to, šioje sekoje matyti ir būdvardžio junglumas: būdvardis valdo prielinksnio *pagal* konstrukciją, pavyzdžiui:

(1a) *Mazgo jungtyje esant tarpiniam jungimo elementui, kampuočiui ar loviniam profiliui, varžtų skaičius mazge turi būti padidintas 50%,* ***nei būtina pagal skaičiavimus****.* (T00002_2016_VGTU_167)

Matyti, kad atlikus skaičiavimus buvo nustatytas tam tikras reikalingas varžtų skaičius, tačiau darbo metu reikėjo jį padidinti.

Dar viena seka taip pat rasta tame pačiame T patekstynyje:

(2) jei [būtina] reikia imtis (**10**; T 10, 10)

Ji prasideda sąlygos jungtuku *jei* ir įeina į šalutinį sąlygos aplinkybės sakinį, plg.:

(2a) ***Jei būtina, reikia imtis*** *saugumo priemonių, siekiant išvengti bet kokios žalos ir pavojaus.* (T00002_2011_VGTU_163)

28. DALIS

Daiktavardžio *dalis* vns. V. forma vartojama tokiose duomenis apibūdinančiose sekose:

(1) taip pat [nemaža dalis] (**20**; S 13, 11)
(2) kad [didžioji [dalis] respondentų] (**25**; S 19, 11)
(3) teigti kad [didžioji dalis] (**18**; S 12, 8)
(4) [didžioji [dalis] tyrimo dalyvių] (**13**; S 12, 6)
(5) kad [didžioji [dalis] tiriamųjų] (**16**; S 12, 6)

Matyti, kad išryškėja dvi kolokacijos *didžioji dalis* ir *nemaža dalis*, plg.:

(1a) ***Taip pat nemaža dalis*** *respondentų pažymėjo, kad įmonėje dirba nuo 1 iki 3 metų.* (S00003_2012_SU_6)
(2a) *Iš pateiktų skaičių matyti,* ***kad didžioji dalis respondentų*** *(74%) buvo vidutinio amžiaus (nuo 26-erių iki 50-ties metų), tik nedidelė dalis apklaustųjų buvo vyresni žmonės ir jaunimas (26%).* (S00005_2013_SU_90)

(3a) *Apibendrinant galima* ***teigti, kad didžioji dalis*** *respondentų savo veikla mobilioje vasaros stovykloje patenkinti* <…> (S00007_2014_SU_114)

(4a) *Paaiškėjo, jog* ***didžioji dalis tyrimo dalyvių*** *(93%) teigia, kad mokytojas ir mokinys yra lygiaverčiai partneriai bei nesutinka su teiginiu, kad pedagogo ir mokinių tarpusavio santykiai turi būti formalūs* (92%). (S00007_2014_SU_111)

(5a) <…> *buvo pastebėta,* ***kad didžioji dalis tiriamųjų*** *miega nepakankamą valandų skaičių (mažiau nei 7 valandas)* <…> (S00005_2016_LSMU_55)

Apskritai ST junginys *didžioji dalis* vartojamas 937 kartus, o *nemaža dalis* – 210 kartų. Taip pat galima išskirti ir trinares sekas: *didžioji dalis apklaustųjų, didžioji dalis respondentų, didžioji dalis tiriamųjų* (žr. 3 priedą). Dar plg. DIDELIS.

Atkreiptinas dėmesys ir į (2), (4) ir (5) sekose išryškėjusius dešiniuosius daiktavardžio *dalis* kolokatus: *respondentų* (*dalis respondentų* ST pavartota 209 kartus), *dalyvių, tiriamųjų* (*dalis tiriamųjų* ST pavartota 57 kartus), dar žr. DALYVIS, RESPONDENTAS, TIRIAMASIS.

29. DALYVAUTI

Dviejuose tyrimo komentavimo, pristatymo leksinėse sekose pavartota veiksmažodžio *dalyvauti* būt. K. 3 asm. forma, plg.:

(1) iš viso [tyrime dalyvavo] (**49**; B 39, 31)

(2) [tyrime] iš viso dalyvavo (**16**; B 10, 8)

Aiškiai matyti, kad būtojo laiko 3 forma *dalyvavo* jungiasi su daiktavardžiu *tyrime*. Sekos skiriasi tik morfologinės samplaikos *iš viso* vieta.

Tokios sekos kiek dažnesnės B patekstynyje, plg.:

(1a) ***Iš viso tyrime dalyvavo*** *20 respondentų, 4–10 metų berniukai ir mergaitės.* (B00010_2016_VU_88)

(1b) ***Iš viso tyrime dalyvavo*** *110 respondentų*. (B00010_2016_VU_76)

(2a) *Atliktame* ***tyrime iš viso dalyvavo*** *dvidešimt savanorių, kurie buvo suskirstyti į tiriamąją bei kontrolinę grupes.* (B00006_2016_VU_131)

Junginys *tyrime dalyvavo* ST pavartotas 575 kartus. Pati seka padeda nusakyti tyrimo dalyvių skaičių. Tai akivaizdžiai matyti iš automatiškai nustatytų trinarių sekų, kuriose praleisti skaičiai ar procentinė raiška, plg.: *tyrime dalyvavo X respondentai, tyrime dalyvavo X respondentų, tyrime dalyvavo X tiriamieji, tyrime dalyvavo X tiriamųjų* (žr. 3 priedą).

Aiškiai matyti, kad šiose, kaip ir keturnarėse, sekose veiksmažodis *dalyvauti* yra susijęs su daiktavardžiu *tyrimas*, dar plg. TYRIMAS.

30. DALYVIS

Taip pat tik du kartus sekose pavartota vns. K. forma *dalyvių*, plg.:

(1) didžioji [dalis [tyrimo dalyvių] (**13**; S 12, 6)
(2) [tyrimo [dalyvių] buvo prašoma] (**11**; S 11, 5)

Abiem atvejais pirmasis junglumo žodis iš kairės yra *tyrimo.* Taigi sekose vartojama kolokacija *tyrimo dalyviai*, plg.:

(1a) ***Didžioji dalis tyrimo dalyvių*** *miego kokybę ir poilsį vertina vidutiniškai, sunkumai užmiegant kyla trečdaliui studentų, prabudimai naktį didžiajai daliai studentų nebūdingi*. (S00005_2016_LSMU_55)
(2a) ***Tyrimo dalyvių buvo prašoma*** *nurodyti, ar robotai taikomi bent vienoje iš aptartų paslaugų teikimo proceso sprendimų sričių.* (S00004_2016_VU_232)

Kolokacijos forma *tyrimo dalyvių* ST rasta 438 kartus, *dalis tyrimo dalyvių* – 24. Dar plg. TYRIMAS. (2) sekoje išryškėja ir veiksmas, atliekamas su tyrimo dalyviais, dar žr. PRAŠYTI.

31. DARBAS

Įvadinėse dalyse pavartotos tokios daiktavardinės sekos:

(1) [darbo tikslas] ir uždaviniai (**66**; B 22, 22; H 21, 20; P 13, 13)[132]
(2) [darbo objektas] ir metodai (**44**; B 32, 31; P 12, 12)
(3) [darbo tikslas] prisidėti prie (**15**; P 15, 11)
(4) [darbo tikslas] yra ištirti (**24**; P 10, 7)

Tokios sekos pradedamos kolokacijomis *darbo tikslas* ir *darbo objektas.* Panašios ir toliau pateikiamos sekos:

(5) [šio [darbo] tikslas] yra (**89**; H 18, 16; S 21, 18; T 10, 10)
(6) [šio [darbo] objektas] yra (**14**; H 11, 11)
(7) [šio [darbo] tyrimo objektas] (**20**; H 15, 14)

Jos skiriasi tik tuo, kad priekyje vartojamas parodomasis įvardis *šis*, o (7) sekoje vietoj dvižodės kolokacijos *darbo objektas* pavartota trižodė – *darbo tyrimo objektas.* Tokia kolokacija ST pavartota 46 kartus, plg.:

132 S 9, 9

(7a) ***Šio darbo tyrimo objektas*** *- Lietuvos įmonės, kurios per pastaruosius metus (2005-2012) keitė prekės ženklą: telekomunikacijų kompanijos: „Bitė Lietuva“, „Tele2“, „Omnitel“, „TEO“ ir finansinio sektoriaus bendrovės: „Citadele“, „DNB“, „Danske Bank“, „SEB“, „Swedbank“.* (S00008_2013_VU_147)

Toliau nagrinėjamoje sekoje *darbo* yra daiktavardžio *tema* atributas, t. y. eina nederinamuoju pažyminiu, o pats susijęs su kitu kilmininku *bakalauro*, konkretinančio darbo pobūdį:

(8) [bakalauro [darbo] tema] yra (**13**; H 10, 8)

Be to, kilmininkas *darbo* gali būti prijungimo ryšiu susijęs su būdvardžio *naujas* abstraktu *naujumas*:

(9) [darbo naujumas] ir aktualumas (**16**; H 13, 12)

Dar viena seka, kuri prasideda kilmininku *darbo*, yra:

(10) [darbo pabaigoje] pateikiamos išvados (**13**; H 10, 9)

Tačiau joje daiktavardis *pabaiga* vartojamas vietininko linksniu. Taip referuojama, kur formuluojamos išvados. Taigi tai darbo struktūrą, o ne temą pristatanti ar aktualumą pagrindžianti seka.

Taip pat su darbo struktūros pristatymu susijusioje ir (11) sekoje vartojama kolokacija *darbą sudaro*:

(11) [darbą sudaro] įvadas trys (**19**; H 15, 15)

Taigi ištyrus daiktavardžio *darbas* leksinę aplinką keturnarėse sekose galima išskirti kelis junglumo narius: *tikslas*, *objektas, tema, naujumas, pabaiga, sudaro.* Plg. TIKSLAS, OBJEKTAS, TEMA, NAUJUMAS, PABAIGA, SUDARYTI.

32. DARYTI

Veiksmažodis *daryti* pavartotas net 24 sekose. Dažniausiai jis vartojamas kolokacijose *daryti išvadą* arba *daryti prielaidą* (konkrečių vartosenos pavyzdžių galima rasti šių daiktavardžių skyreliuose), o sekose nusakomos arba išvados, arba spėjimai:

(1) galima [daryti išvadą] kad (**494**; S 197, 82; H 165, 70; M 56, 35; P 38, 27; T 38, 16)
(2) todėl galima [daryti prielaidą] (**49**; B 17, 15; H 17, 12; S 12, 9)
(3) duomenis galima [daryti išvadą] (**26**; S 17, 6)

Netgi tose sekose, kur bendratis sudaro sekos pabaigą, akivaizdu, kad toliau seka būtų tęsiama vienu iš ką tik minėtų daiktavardžių, plg.:

(4) iš to [galima daryti] (**40**; S 13, 11)
(4a) ***Iš to galima daryti*** *prielaidą, kad dienraščio požiūriui į partiją pasikeitimai joje neturi įtakos.* (S00008_2010_VU_127)
(4b) ***Iš to galima daryti*** *išvadą, jog karas vyksta nebe tarp žmonių, bet tarp turimos ginkluotės.* (S00002_2016_VU_208)

Pagal gramatinę struktūrą bei funkciją galima palyginti šias dvi sekas:

iš to galima daryti
iš to galima spręsti

Taigi sekose vartojamos tos pačios kolokacijos arba kolokacijos pradžia, kurių pirmasis narys yra veiksmažodis *daryti*, dar žr. IŠVADA, PRIELAIDA.

33. DAUG

Visose automatiškai nustatytose keturnarėse sekoje vartojamas aukštesniojo laipsnio prieveiksmis *daugiau*. Jis sudaro stabilų dvinarį junginį *daugiau nei*. Visas sekas galima vadinti lyginamosiomis konstrukcijomis, plg.:

(1) [daugiau nei] du trečdaliai (**24**; B 10, 9; S 12, 9)
(2) [daugiau nei] pusė apklaustų (**15**; S 13, 9; B 11, 8)
(3) [daugiau nei] pusė apklaustųjų (**42**; S 29, 17; B 25, 12)
(4) [daugiau nei] pusė respondentų (**58**; S 31, 20; B 25, 10)
(5) [daugiau nei] tris kartus (**17**; S 12, 7)

Pastebėtina, kad vienas iš prieveiksmio *daug* junglumo narių yra *pusė*. Skaitvardžiai sekoje skiria prieveiksmį nuo kitų daiktavardžių *trečdalis* ir *kartas*, plg. PUSĖ, TREČDALIS, KARTAS.

Tik vieną kartą po prieveiksmio pavartotas lyginamasis jungtukas *kaip:*

(6) ir [ne daugiau kaip] (**22**; T 14, 10)

Tokia seka rasta T patekstynyje, plg.:

(6a) *Aukščio atžvilgiu: virš žemės ne mažiau kaip 350 mm* ***ir ne daugiau kaip*** *1 500 mm (2 100 mm, jei dėl kėbulo formos neįmanoma išlaikyti 1 500 mm atstumą ir jei nėra įtaisytų papildomų žibintų).* (T00003_2014_VGTU_289)

Kitos dvi toliau pateikiamos sekos prasideda nedidelį kiekį reiškiančia morfologine samplaika *šiek tiek* arba jos dalimi:

(7) šiek tiek [daugiau nei] (**84**; S 34, 15; B 32, 16)
(8) tiek [daugiau nei] pusė (**20**; B 10, 8; S 10, 7)

Taigi nustatyti duomenys nedaug skiriasi nuo lyginamojo matmens – pusės jų. Matyti, kad tokios sekos rastos duomenų analizės dalyse, plg.:

(7a, 8a) *4 paveiksle pateikti duomenys rodo, kad **šiek tiek daugiau nei pusė** apklaustų moksleivių, gerai vertina savo sveikatą, ketvirtadalis įvardijo, kaip labai gerai vertinantys sveikatą* (B00009_2014_SU_20)

Taigi abi sekos gali įeiti į penkianarės sudėtį.

Dar viena seka, kurioje vartojamas prieveiksmis *daugiau* pradedama bevardės giminės įvardžiu *tai*:

(9) tai yra [daugiau nei] (**17**; S 11, 10)

Paprastai tokiu atveju lyginami prieš tai skelbiami duomenys:

(9a) *Maksimaliai priimtina nagrinėjamo investicinio projekto diskonto norma yra 52%. **Tai yra daugiau nei** apskaičiuota duoto projekto diskonto norma* (22%). (S00004_2012_SU_47)
(9b) *Per pirmąjį 2009 metų pusmetį įregistruota net 984 bankroto procesai, o **tai yra daugiau, nei** per visus 2008 metus.* (S00004_2010_ISM_32)

Galiausiai lygintinos dvi sekos, besiskiriančios tik pirmoje vietoje esančiu jungtuku, plg.:

(10) kad daugiau nei pusė (**48**; S 30, 19; B 16, 10)
(11) jog daugiau nei pusė (**16**; S 11, 8)

Šiuo atveju lyginamoji konstrukcija vartojama šalutiniame sakinyje iš karto po jungtukų *kad* arba *jog*, pavyzdžiui:

(10a) *Pažymėtina, **kad daugiau nei pusė** apklaustųjų teigė, jog tėvai skatina dalyvauti popamokinėje veikloje, tai parodo tėvų domėjimusi vaiko užimtumu.* (S00007_2013_SU_103)
(11a) *Paveiksle matyti, **jog daugiau nei pusė** paauglių mano, kad alkoholio vartojimo prevencija ugdymo įstaigose yra reikalinga, tačiau šio reikalingumo nesureikšmina.* (S00007_2013_SU_223).

34. DAUGELIS

Toliau pateikiamoje sekoje galima įžvelgti kolokaciją *daugelis veiksnių*:

(1) priklauso nuo [daugelio veiksnių] (**33**; B 14, 14; S 12, 12)

Tokia seka galėtų būti tęsiama konkretinant ir vardijant veiksnius, pavyzdžiui:

(1a) *Žemės ūkio paskirties augalams azoto trąšų veiksmingumas* ***priklauso nuo daugelio veiksnių****, tokių kaip vietovės klimatinių sąlygų, dirvožemio tipo, tręšimo lygio ir pan.* (B00004_2010_SU_117)

Junginys *daugelio veiksnių* ST rastas 47 kartus. Dažniausiai jis vartojamas būtent nagrinėjamoje keturnarėje sekoje. Dar pasitaiko keturnarė seka *vienas iš daugelio* veiksnių, tačiau ji visame ST rasta tik 3 kartus.

Iš sekos išryškėjęs vienas iš būdvardžio *daugelis* kolokatų: tai daiktavardis *veiksnys*, plg. VEIKSNYS.

35. DAUGUMA

S patekstynyje pavartotas kiekio požymį turintis daiktavardis *dauguma*, plg.:

(1) galima teigti kad [dauguma] (**21**; S 12, 6)

Sekoje, kaip matyti, trūksta vieno nario, kad būtų įmanoma suprasti, kas tą daugumą sudaro. Kokius žodžius gali valdyti nagrinėjamas daiktavardis, matyti iš konkrečių pavyzdžių:

(1a) *Apibendrinant tyrimo rezultatus,* ***galima teigti, kad dauguma*** *<u>tėvų</u> yra patenkinti šeimos gydytojo atliekamu darbu jų neįgalaus vaiko atžvilgiu.* (B00009_2015_LSMU_193)

(1b) *Įvertinus lietuviškose interneto svetainėse publikuotų straipsnių turinį ir palyginus su sveikos mitybos rekomendacijomis,* ***galima teigti, kad dauguma*** *<u>šių mitybos teorijų</u> neatitinka sveikos mitybos rekomendacijų.* (B00009_2016_LSMU_196)

Nagrinėjamą seką galima palyginti su seka, kuri baigiasi įvardžiuotiniu būdvardžiu *didžioji*, plg.:

galima teigti kad dauguma
galima teigti kad didžioji

Abi sekos yra nebaigtinės, trūksta priklausomųjų daiktavardžio *dauguma* ir būdvardžio *didžioji* pagrindinių priklausomųjų narių.

36. DĖMESYS

Automatiškai buvo nustatytos tik dvi rišlios sekos su vns. V. daiktavardžiu *dėmesys*:

(1) [dėmesys] turi būti skiriamas (**21**; S 10, 8)
(2) [atkreiptinas dėmesys] į tai (**42**; H 17, 15; S 15, 7)

Taip gali būti nurodoma, į kurį dalyką reikėtų labiau koncentruotis, pavyzdžiui:

(1a) *Pasak Šveikausko (2008), didelis* ***dėmesys turi būti skiriamas*** *visuomenės sveikatos mokymui, nes žinios apie sveikatą, jos stiprinimą ir gerinimą yra naudingos tiek sveikiems, tiek turintiems sveikatos problemų ar sergantiems įvairiomis ligomis.* (S00007_2014_SU_228)

Šiuo atveju (1) sekoje svarbus kitas reikšminis žodis – veiksmažodis *skirti*.

Kitose dviejose sekose (3) ir (4) praleistas pirmasis žodis – reikiamybės dalyvis *atkreiptinas*, o paskutinėse (4) ir (5) pirmasis kolokatas iš kairės tikrai yra bendratis *atkreipti:*

(3) [dėmesys] į tai kad (**37**; H 17, 13; S 10, 8)
(4) [dėmesys] į tai jog (**16**; S 11, 5)
(5) [dėmesį] į tai kad (**112**; H 36, 29; S 39, 24)
(6) dėmesį į tai jog (**39**; H 12, 10; S 17, 12)

Galima palyginti toliau pateikiamus pavyzdžius:

(2a) *Atkreiptinas* ***dėmesys į tai, kad*** *12 iš 19 žodžių buvo sukurti reklamoms, kurių tikslinė auditorija yra jaunimas, vadinasi, reklamos, skirtos tokiai auditorijai, pasižymi ekspresyvesne, išraiškingesne leksika.* (H00004_2015_VU_204)
(5a) *Analizuojant Širvio poeziją, svarbu atkreipti* ***dėmesį į tai, kad*** *„<…> labai svarbi romanso poetika.* (H00004_2013_SU_40)

Anksčiau nagrinėtos sekos su veiksmažodžiu *atkreipti* (žr. ATKREIPTI) jau parodė, kad tai pagrindinis daiktavardžio *dėmesys* junglumo narys. (1) sekoje matyti dar vienas galimas junglumo narys: tai veiksmažodis *skirti*, dar plg. SKIRTI.

37. DIAGRAMA

Daiktavardžio *diagrama* vns. K. linksnis pavartotas tokioje sekoje:

(1) [iš diagramos] matyti] kad (**25**; H 10, 7)

Ją visų pirma sudaro prielinksnio *iš* konstrukcija *iš diagramos* (57). Vadinasi, diagrama yra tas šaltinis, kuris padeda nustatyti tam tikrus dėsningumus ar skirtumus, plg.:

(1a) ***Iš diagramos matyti, kad*** *dominuoja suvestiniai tariniai, kurių pagalbine dalimi eina modaliniai veiksmažodžiai.* (H00004_2010_LEU_74)
(1b) ***Iš 5 diagramos matyti, kad*** *priešdėlinių ir sangrąžinių veiksmažodžių nenorminių kirčiavimo atvejų (iš viso 20) būta kiek daugiau nei dvigubai <…>* (H00004_2011_VU_84)

Analizuojamą seką galima palyginti su kitomis dviem, kurios taip pat prasideda prielinksnine konstrukcija, plg.:

iš diagramos matyti kad
iš lentelės matyti kad
iš paveikslo matyti kad

Taigi visais atvejais trečioje sekos vietoje yra veiksmažodis *matyti*, žr. MATYTI. Galima nustatyti ir koligaciją: *iš* + daiktavardis + *matyti* + *kad.*

38. DIDELIS

Vienas iš sekose nustatytų būdvardžių yra plačios semantikos būdvardis *didelis*. Pastebėtina, kad keturnarėse sekose vartojamos ankštesniojo laipsnio formos (1)–(4) ir įvardžiuotinis moteriškosios giminės būdvardis *didžioji* (5)–(10), plg.:

(1) negali būti [didesni kaip] (**10**; T 10, 10)
(2) turi būti [ne didesni] (**10**; T 10, 9)
(3) turi būti [ne didesnis] (**64**; T 58, 18)
(4) tuo [didesnė tikimybė] kad (**30**; S 16, 12)
(5) [didžioji dalis] tyrimo dalyvių (**13**; S 12, 6)
(6) kad [didžioji dalis] respondentų (**25**; S 19, 11)
(7) kad [didžioji dalis] tiriamųjų (**16**; S 12, 6)
(8) nustatyta kad [didžioji dalis] (**17**; B 11, 6)
(9) teigti kad [didžioji dalis] (**18**; S 12, 8)

(1) sekoje atsispindi lyginamasis jungtukas *kaip*. Galima pastebėti, kad lyginamosios konstrukcijos yra ir (2) bei (3) sekos numanomi jungiamieji dėmenys, plg.:

(2a) *Tarpai tarp išorės durų, langų staktų ir varčių* ***turi būti ne didesn****i kaip 1 mm*. (T00002_2011_VGTU_163)
(3a) <…> *šilumos perdavimo koeficientas* ***turi būti ne didesnis*** *kaip nurodytas kiekvieno tipo aprašyme*. (T00002_2011_VGTU_163)

Be to, šiose sekose vartojamos neigiamos būdvardžių formos: *ne didesni* ir *ne didesnis*.

(4) sekoje matyti, kas yra gretinama, plg.:

(4a) *Kuo didesnė diferenciacija,* ***tuo didesnė tikimybė, kad*** *žemesnę socialinę padėtį ar mažesnes pajamas turintys asmenys jaučiasi nuskriausti*. (S00003_2010_SU_123)

Apibrėžtumą rodo įvardžiuotinis būdvardis *didžioji* šalia daiktavardžių *dalis* ir tik retais atvejais *dauguma*, plg.:

(7a) *Tyrimo rezultatai parodė,* ***kad didžioji dalis tiriamųjų*** *(net 87 proc.) yra įg[i]ję aukštąjį išsilavinimą*. (S00003_2011_LSU_12)
(8a) *Atlikus tyrimą, buvo* ***nustatyta, kad didžioji dauguma*** *(67,5 proc.) apklaustų studentų nesilaiko mitybos režimo.* (S00007_2013_SU_218)

Taigi, būdvardžio *didelis* įvardžiuotinė forma sekose dažniausiai derinama su daiktavardžiu *dalis*, dar žr. DALIS. Taip pat aukštesniojo laipsnio būdvardis *didesnis* vienoje sekoje pavartotas šalia daiktavardžio *tikimybė*, žr. TIKIMYBĖ.

39. DRĄSIAI

Prieveiksmis *drąsiai* keturnarėje sekoje sustiprina tvirtinimą nusakančio veiksmažodžio reikšmę.

(1) galima [drąsiai teigti] kad (**22**; H 10, 11)

Matyti, kad autorius savo nuomone neabejoja, yra įsitikinęs, kad jo teiginiai yra teisingi, pagrįsti analize ar kitais šaltiniais, plg.:

(1a) *Apibendrinant visą šį skyrių,* ***galima drąsiai teigti, kad*** *Lietuva teisiškai rūpinosi urbanistinio paveldo apsauga*. (H00005_2011_SU_49)
(1b) *Tad* ***galima drąsiai teigti, kad*** *tarpukario Lietuvoje užgimusios savarankiškos lietuvių tautinių šokių šventės ilgainiui tapo unikalia lietuvių išeivijos tradicija.* (H00005_2014_VU_217)

Kolokacija *drąsiai teigti* ST pavartota 40 kartų. Ji rodo, kad veiksmažodis *teigti* gali būti vartojamas su būdo prieveiksmiu *drąsiai*, žr. TEIGTI.

40. DUOMENYS

Daiktavardis *duomenys* sekose vartojamas su daiktavardžiu *tyrimo*, plg.:

(1) [tyrimo [duomenys] atskleidė] kad (**32**; S 24, 12)
(2) [tyrimo [duomenys] parodė] kad (**36**; B 19, 13; S 12, 10).

Tai pat matyti, kad daiktavardis eina veiksnio pozicijoje, sudaro asmeninius sakinius. Toliau sekose vartojami būtojo laiko 3 asm. veiksmažodžiai *atskleidė* ir *parodė*. Vadinasi, tokiomis sekomis apibendrinami rezultatai.

Daiktavardžio *duomenys* vartoseną kai kuriose sekose galima palyginti su kitu daugiskaita vartojamu daiktavardžiu *rezultatai*, plg.:

(3) tyrimo metu [gauti duomenys] (**34**; S 18, 16; B 11, 10)

Ši seka susijusi su panašia keturnare, žr.:

tyrimo metu gauti duomenys
tyrimo metu gauti rezultatai

Kitose dviejose nagrinėjamose sekose daiktavardis *duomenys* pavartotas dgs. K. forma:

(5) [duomenų analizė] atlikta naudojant (**55**; B 49, 41)
(6) [duomenų analizė] parodė kad (**20**; B 18, 11)

Abi sekos pradedamos dvinare kolokacija *duomenų analizė*. Tokia kolokacija visame ST pasitaiko 552 kartus. Be to, matyti, kad (6) sekoje po kolokacijos *duomenų analizė* vėl vartojamas tas pats veiksmažodis *parodė*.

Didžioji dauguma automatiškai išgautų sekų su daiktavardžiu *duomenys* nėra rišlios, visur trūksta pradžios:

(7) [duomenis] galima teigti jog (**21**; S 11, 7)
(8) [duomenis] galima daryti išvadą (**26**; S 17, 6)
(9) [pateiktus duomenis] matyti kad (**15**; S 10, 5)

Visose trijose sekose daiktavardis *duomenys* vartojamas dgs. G. linksniu. (9) sekoje išryškėja dar viena kolokacija *pateiktus duomenis* (būtent šia forma ST fiksuoti 149 atvejai).

Pavyzdžių analizė rodo, kad forma *duomenis* įeina į padalyvinę kurio nors laiko konstrukciją, kurios tik pabaiga automatiškai nustatoma keturnarėje sekoje, pavyzdžiui:

(7a) *Analizuojant 2.4 paveiksle pateiktus* ***duomenis, galima teigti, jog*** *VSD fondo veiklos rezultatas visu tiriamuoju laikotarpiu keitėsi skirtingai, nuo 2003-2007 m. jis buvo teigiamas, o nuo 2008-2012 m. - neigiamas.* (S00004_2014_SU_28)

(7b) *Apibendrinant gautus tyrimo* ***duomenis galima teigti, jog*** *pedagogai, vedantys lietuvių kalbos pamokas ir/ar komunikacines veiklas mokiniams, turintiems specialiųjų ugdymosi poreikių, susiduria su kalbinio ugdymo priemonių stygiumi.* (S00007_2014_SU_104)

(7c) *Išanalizavus gautus* ***duomenis galima teigti, jog*** *klasės temperatūra neatitinka LR higienos normų iškeltų reikalavimų, kuriose nurodoma, kad klasėje turėtų vyrauti 18 - 20°C temperatūra.* (S00007_2014_SU_87)

(8a) *Atsižvelgiant į* ***duomenis, galima daryti išvadą****, kad interneto, kaip reklamos nešiklio pozicionavimas rinkoje tolygiai didėja ir galima daryti prielaidą, kad ateinančiais metais tik augs.* (S00003_2016_VU_239)

Kita raiškos priemonė – prielinksninė konstrukcija *pagal duomenis*, kuri gali būti praplėsta daiktavardį apibūdinančiais žodžiais, plg.:

(7d) *Pagal gautus* ***duomenis, galima teigti, jog*** *draudėjai tik iš dalies atsakingai pildo parengtą prašymą sudaryti draudimo sutartį.* (S00001_2016_UK_139)

(8b) *Pagal* ***duomenis galima daryti išvadą****, kad 2009 metais žymiai didesnę socialinę param[ą] moksleiviai gaudavo iš tų miestų kur vyravo didelis nedarbas.* (S00005_2011_SU_92)

Taip pat be pradžios yra ir toliau pateikiamos keturnarės sekos:

(10) [duomenimis] galima teigti kad (**35**; S 13, 10)

(11) [duomenimis] galima teigti jog (**18**; S 10, 5)

Iš pavyzdžių matyti, kad pradžioje taip pat eina padalyvinė konstrukcija, prasidedanti padalyviu *remtis,* plg.:

(11a) *Remiantis tyrimo* ***duomenimis, galima teigti, jog*** *mergaičių empatijos rodikliai yra aukštesni nei berniukų.* (S00007_2014_LSU_67)

(11b) *Taigi remiantis lentelėje pateiktais* ***duomenimis, galima teigti, jog*** <…> (S00007_2014_SU_124)

Taigi nustačius artimiausią daiktavardžio *duomenys* kontekstą, galima teigti, kad šis daiktavardis yra susijęs su kitais dviem daiktavardžiais *tyrimas* ir *analizė*

(žr. TYRIMAS, ANALIZĖ). Be to, atributinėje pozicijoje šalia jo vartojamos dalyvinės formos, dar žr. GAUTI, PATEIKTI.

41. EGZISTUOTI

S patekstynyje 11 kartų pavartota seka:

(1) ar [egzistuoja ryšys] tarp (**12**; S 11, 7)

Matyti, kad veiksmažodžio esamojo laiko trečiojo asmens forma jungiasi su daiktavardžiu *ryšys*, plg. pavyzdį:

(1a) *Tačiau lieka neaišku,* ***ar egzistuoja ryšys tarp*** *emocingumo ir mitybos.* (S00005_2016_LSMU_55)
(1b) *Šioje darbo dalyje atliekamas tyrimas, norint išsiaiškinti* ***ar egzistuoja ryšys tarp*** *gyventojų pajamų nelygybės ir ekonomikos augimo.* (S00004_2013_SU_24)
(1c) *Šio darbo tikslas yra ištirti* ***ar egzistuoja ryšys tarp*** *darbuotojo įsipareigojimo organizacijai ir jo asmenybės bruožų.* (S00006_2010_VU_170)

Kolokacija *egzistuoja ryšys* (ST fiksuoti 32 atvejai) vartojama sąsajoms įvardinti. Kaip matyti, daiktavardis *ryšys* valdo prielinksnio *tarp* konstrukciją, todėl paskutinis sekos narys susijęs su trečiuoju sekos nariu. Trinarė seka *egzistuoja ryšys tarp* pasitaikė 22 kartus 15 darbų. Pavyzdžiui:

> *Žmonės turi jausti, kad* ***egzistuoja ryšys tarp*** *darbo našumo darbo užmokesčio.* (S00004_2011_SU_49)

Sekoje išryškėjo veiksmažodžio *egzistuoti* junglumo partneris *ryšys*, žr. RYŠYS.

42. FAKTAS

T patekstynyje pavartota vienintelė dažnumo kriterijų atitinkanti seka, kurioje yra daiktavardis *faktas*:

(1) [šis faktas] turi būti (**10**; T 10, 10)

Matyti, kad seka toliau bus plėtojama nurodant, kas turi būti daroma su žinomu faktu, plg.:

(1a) *Jei yra nustatomas koks pažeidimas ar trūksta dalies dokumentacijos ar detalių*[,] ***šis faktas turi būti*** *praneštas statybos vadovui.* (T00002_2013_VGTU_200)

Pats daiktavardis *faktas* šioje sekoje pavartotas su pažymimuoju įvardžiu *šis*. Tai deiktinė nuoroda į anksčiau paminėtą informaciją.

43. FIKSUOTI

Tarptautinis veiksmažodis *fiksuoti* ST nėra retas. Įvedus į paiešką *fiksuo** randamas 1841 vartosenos atvejis. Tačiau automatiškai nustatytos tik trys tarpusavyje susijusios sekos iš B patekstynio, kurios aptiktos tik 5 studentų darbuose. Kaip matyti, veiksmažodžio dalyvinė forma *fiksuojamas* pavartota sekoje po daiktavardžio *laikas* (plg. *fiksuoti laiką*):

(1) baigimo [laikas fiksuojamas] tada (**13**; B 13, 5)
(2) [laikas fiksuojamas] tada kai (**13**; B 13, 5)
(3) testo baigimo [laikas fiksuojamas] (**13**; B 13, 5)

Dažnumo rodiklio ir darbų skaičiaus sutapimas rodo, kad tris kartus automatiškai nustatomos tos pačios ilgesnės atkarpos kitos ribos, plg.:

(1a, 2a, 3a) *Testo* ***baigimo laikas fiksuojamas tada****, kai tiriamasis nebeišlaiko padėties ir nuleidžia dubenį ant grindų*. (B00010_2016_VU_56)

Kaip jau minėta, veiksmažodis *fiksuoti* sekoje dvipusės sąsajos ryšiu susijęs su daiktavardžiu *laikas*, plg. LAIKAS.

44. FORMULĖ

Dviejose T patekstynio sekose pavartota vns. G. forma *formulę*:

(1) apskaičiuojama [pagal šią formulę] (**12**; T 10, 8)
(2) kurie [apskaičiuojami [pagal formulę] (**11**; T 11, 11)

Pirmą seką galima skaidyti į kelis segmentus: *apskaičiuojama pagal*, *pagal šią formulę*, *šią formulę*. Matyti, kad pats daiktavardis *formulė* įeina į prielinksnio *pagal* konstrukciją. Čia pateikiamas deiktinis įvardis *šią* rodo, kad toliau turėtų būti rašoma pati formulė, plg.:

(1a) *Kie[k]vieno iš montuojamų elementų ar atliekamų darbų skaičiuotinė kaina yra* ***apskaičiuojama pagal šią formulę****:*
dmax – didžiausia darbo atlikimo kaina;
dmin – mažiausia darbo atlikimo kaina;
dtiket – labiausiai tikėtina darbo atlikimo kaina (T00002_2016_VGTU_53)

Prielinksninė konstrukcija *pagal formulę* ST pavartota 841 kartą, *pagal šią formulę* – 47 (iš jų 30 atvejų T patekstynyje, žr. 3 priedą). Vadinasi, atliekamas skaičiavimo veiksmas (dar žr. APSKAIČIUOTI) remiasi tam tikru skaičių deriniu, rodančiu, kaip rasti ieškomą dydį.

45. GALĖTI

Lietuvių kalboje yra tik du modaliniai veiksmažodžiai episteminei reikšmei perteikti *galėti* ir *turėti*, jų tariamosios nuosakos formos „leidžia autoriams varijuoti perteikiamą įsitikinimo laipsnį, tačiau kalbamų veiksmažodžių tariamosios nuosakos formos, lyginant su kitomis šių veiksmažodžių episteminėmis formomis, tyrinėtuose straipsniuose nėra dominuojančios“ (Šinkūnienė 2011, 97). Dažniausiai sekose veiksmažodis *galėti* vartojamas šalia bendraties *būti* (18), pavyzdžiui: *gali būti atliekamas tik*, *gali būti naudojamas kaip, gali būti naudojami ir, gali būti ne daugiau, gali būti ne tik, gali būti siejama(s) su, gali būti skirstoma į, gali būti suprantama(s) kaip, gali būti susiję(s) su, gali būti traktuojamas kaip* (žr. atitinkamų į sekas įeinančių veiksmažodžių skyriuose, dar plg. 3 priedą). Taigi jei *gali būti* vartojama pradžioje, toliau dažniausiai eina neveikiamosios rūšies dalyvių formos (koligacija *gali būti* + neveikiamosios rūšies dalyvis). Ši dvinarė seka gali įeiti ir į keturnarę seką viduryje ar pabaigoje, pavyzdžiui: *tai gali būti ir*, *taip pat gali būti* (variantas su tariamosios nuosakos forma – *taip pat galėtų būti*), *to priežastis gali būti*, plg.:

(1) tai [gali būti] ir (**33**; H 11, 11)
(1a) ***Tai gali būti ir*** *ne materialūs objektai, kaip istorinė asmenybė, atmintina diena, mokslinis tekstas ar netgi simbolinis veiksmas* (H00005_2013_VU_215)

Du kartus trečiojo asmens esamojo ir būtojo laiko formos pavartotos šalia bendraties *turėti*:

(2) įtakos [gali turėti] ir (**20**; S 10, 8).
(3) tam įtakos [galėjo turėti] (**22**; S 16, 11)

Taigi sekose vartojamos 3 asm. veiksmažodžio *galėti* formos. Pagrindinis junglumo narys – bendratis *turėti*, dar žr. TURĖTI.

46. GALIMA

Būdvardžio bevardės giminės forma taip pat dažnai vartojama šalia įvairios reikšmės veiksmažodžio bendračių. Šioje dalyje visos sekos nebus išvardijamos,

nes dažnai konkrečius būdvardžio vartosenos atvejus galima rasti tiriant kitų žodžių aplinką. Apskritai sekose galima rasti tokias dvinares konstrukcijas: dažniausia – *galima teigti*, kitos pasitaikančios yra tokios: *galima sakyti, pasakyti*, *paaiškinti, pateikti, nustatyti* ir pan. Hylandas (1995, 2005, 2009) yra pastebėjęs, kad sąšvelniai būdingesni humanitarinei sričiai nei tiksliesiems mokslams. Tai patvirtina ir būdvardžio *galima* dažnesnė vartosena sekose, fiksuotose būtent iš H patekstynio, dar žr. TEIGTI, SAKYTI, PASAKYTI, PAAIŠKINTI ir kt.

47. GAUTI

Būtojo laiko neveikiamosios rūšies dalyvio dgs. V. forma vartojama šalia daiktavardžių *duomenys, rezultatai*, plg.:

(1) [gauti duomenys] parodė kad (**21**; B 11, 6; S 10, 7)
(2) [gauti rezultatai] parodė kad (**81**; S 43, 24; B 28, 20)

Kolokacija *gauti rezultatai* ST vartojama 725, *gauti duomenys* – 437 kartus. Taigi ši dalyvinė forma akivaizdžiai susijusi su dviem akademiniais žodžiais, dar žr. DUOMENYS, REZULTATAI.

Tai pat vartojamos ir kitos dalyvio formos, plg.:

(3) [gautus rezultatus] galima teigti (**27**; B 23, 20; S 16, 9)

Toliau pateikiama keletas pavyzdžių iš S ir B patekstynių, kur šios sekos randamos dažniau:

(1a) ***Gauti duomenys parodė, kad*** *vienareikšmiškai visi apklausoje dalyvavę darbuotojai su darbu susijusią informaciją gauna darbo metu.* (S00003_2012_SU_6)
(2a) ***Gauti rezultatai parodė, kad*** *adekvačios savivertės respondentai manė, jog „darbus atlieka taip pat gerai, kaip ir dauguma kitų žmonių“.* (B00010_2016_LSU_236)
(3a) *Pagal* ***gautus rezultatus galima teigti****, kad kontrolinės ir tiriamosios grupės statinė ir dinaminė pusiausvyra gera.* (B00003_2013_LSU_200)
(4a) *Atsižvelgiant į* ***gautus rezultatus galima teigti****, kad hipotezės yra dalinai patvirtintos.* (S00006_2015_VU_162)

Kolokacijos forma *gautus rezultatus* ST fiksuota 429 kartus, jos dažniausi kairieji plėtiniai yra tokie:

1	56	38	pagal gautus
2	35	24	apibendrinant gautus

3	24	16	metu gautus
4	20	14	analizuojant gautus
5	20	19	į gautus
6	19	14	palyginti gautus
7	17	13	išanalizavus gautus
8	15	14	atsižvelgiant į gautus
9	15	9	tyrimo metu gautus
10	14	14	o gautus
11	14	11	palyginus gautus
12	7	7	apibendrinus gautus

Taigi matyti, kokie galimi formos *gautus* kairieji kolokatai ar į kokias ilgesnes konstrukcijas ši forma įeina. Su dalyvio *gautas* formomis iš viso nustatytos tokios trinarės sekos: *gautais rezultatais, gautas statistiškai reikšmingas, gauti duomenys parodė / rodo, gauti rezultatai atskleidė / buvo / yra / parodė / pateikiami / pateikti / rodo / surašomi, gauti tyrimo duomenys / rezultatai, gautus lentelės duomenis, gautus rezultatus galima / surašau, gautus tyrimo duomenis, iš gautų duomenų / rezultatų, išanalizavus gautus duomenis / rezultatus, pagal gautus duomenis / rezultatus, tyrimo metu gautais / gauti / gautų / gautus.*

48. GLAUDŽIAI

Prieveiksmis *glaudžiai* visose sekose pavartotas šalia dalyvio *susijęs* formų:

(1) yra [glaudžiai susiję] su (**24**; B 11, 9; S 10, 9)
(2) yra [glaudžiai susijęs] su (**36**; S 15, 14; B 11, 10)
(3) yra [glaudžiai susijusi] su (**27**; S 11, 11)

Abu žodžiai siejami šliejimo ryšiu. *Glaudžiai* sakinyje eina būdo aplinkybe, plg.:

(2a) *Šis rodiklis* ***yra glaudžiai susijęs su*** *gamybos didėjimo rodikliais, aplinkos taršos rodikliais tokiais, kaip šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisija ir pan.* (S00004_2011_SU_120)

Įvedus į paieškos sistemą *glaudžiai susij**, programa suskaičiavo 398 pavartojimo atvejus. Kaip matyti, artimumą reiškiantis prieveiksmis *glaudžiai* vartojamas su dalyviu, rodančiu sąsają, dar žr. SUSIJĘS.

49. GRAFIKAS

Daiktavardis *grafikas* pavartotas vienoje sekoje tik T patekstynyje:

(1) [grafiko skaičiavimas] ir sudarymas (**12**; T 12, 6)

Grafikas yra diagrama, vaizduojanti kiekybinius pasikeitimus. Norint jį sudaryti reikia suskaičiuoti duomenis, kurie bus jame atvaizduoti. Pati seka yra daiktavardinė, pagal funkciją – referencinė. Joje šalia nagrinėjamo daiktavardžio vardininko linksniais vartojami veiksmažodžių *skaičiuoti* ir *sudaryti* abstraktai (dar plg. SKAIČIUOTI, SUDARYTI).

T darbuose ši seka įeina į ilgesnį skyrelio apibūdinimą:

(1a) *Tinklinio* ***grafiko skaičiavimas ir sudarymas*** (T00002_2016_VGTU_109)

50. GRUPĖ

Daiktavardis *grupė* vns. arba dgs. K. formomis sekose vartojamas arba šalia būdvardžio *kontrolinės*, arba šalia įvardžiuotinio moteriškosios giminės dalyvio *tiriamosios*:

(1) tiriamosios ir [kontrolinės grupės] (**28**; B 28, 17)
(2) kontrolinės ir [tiriamosios grupės] (**16**; B 16, 5)
(3) kontrolinės ir [tiriamosios grupių] (**26**; B 26, 6)
(4) tiriamosios ir [kontrolinės grupių] (**24**; B 24, 5)
(5) lyginant su [kontroline grupe] (**23**; B 21, 9)

Sekų vartosenos pavyzdžiai rodo, kad studentų darbuose išskiriamos dvi grupės *tiriamoji* ir *kontrolinė*, kurios siejamos, gretinamos, lyginamos tarpusavyje, pavyzdžiui:

(1a) *Palyginti* ***tiriamosios ir kontrolinės grupės*** *pusiausvyros ir eisenos rodiklius*. (B00010_2014_LSU_51)
(1b) *Skirtumas tarp* ***tiriamosios ir kontrolinės grupės*** *yra statistiškai reikšmingas, nes gauta* $p<\alpha$, $\alpha=0{,}05$. (B00010_2016_VU_121)

Dviejose sekose matyti daiktavardinė konstrukcija su skaitvardžiais *du* ir *trys*:

(6) suskirstyti į [dvi grupes] (**90**; B 61, 42; H 10,10; S 15, 12)
(7) suskirstyti į [tris grupes] (**42**; H 12, 11; B 10, 9)

Sekų analizė rodo, kad daiktavardis *grupė* gali būti vartojamas asmenų skaičiui įvardyti (1)–(5), o (6) ir (7) sekose *grupė* yra skirstymo vienetas, plg.:

(6a) *Visus veiksnius galima* ***suskirstyti į dvi grupes****: pirminius (angl. proximate) ir pagrindinius (angl. ultimate).* (B00005_2012_VU_211*)*

(7a) *Atlikus pirmąjį testavimą tiriamieji atsitiktinai buvo* ***suskirstyti į tris grupes*** *po 4 tiriamuosius*. (B00006_2014_SU_2)

Taigi matyti, kad daiktavardžio *grupė* galimi kolokatai yra būdvardis *kontrolinis*, dalyvio *tiriamasis* moteriškosios giminės forma *tiriamoji* ir veiksmažodis *suskirstyti*, plg. KONTROLINIS, TIRTI, SUSKIRSTYTI.

51. ĮDOMUS

Tik H patekstynyje 18 kartų rasta seka, kurioje vartojama būdvardžio *įdomus* bevardės giminės forma:

(1) [įdomu yra tai] kad (**22**; H 18, 9)

Taip atkreipiamas dėmesys į faktą, kuris sudomino autorių. Turinys dėstomas šalutiniame sakinyje, prasidedančiame jungtuku *kad*[133]:

(1a) ***Įdomu yra tai, kad*** *pastarajame dokumente, Petras Fedkaitis minimas prie maršalkų.* (H00005_2016_VU_225)

Rečiau vartojama seka, kuri baigiasi jungtuku *jog*, pavyzdžiui:

> ***Įdomu yra tai, jog*** *požiūris į sapnus vedose gerokai skiriasi nuo to, kaip jie buvo suvokiami ir aprašomi vėlesniuose rašytiniuose šaltiniuose.* (H00007_2016_VU_129)

Junginys *įdomu yra tai* ST aptiktas 27 kartus.

Apskritai vertinamasis būdvardis *įdomu* ST nėra retas, ši forma fiksuota 603 kartus. Konstrukcijos irgi gana įvairios, pavyzdžiui, dvinarės: *įdomu, kad; įdomu, kaip*, su veiksmažodžiais: *įdomu panagrinėti, pastebėti, sužinoti,* trinarės: *įdomu yra tai, įdomu pastebėti kad, įdomu tai kad* (dažniausia), *įdomu tai jog, įdomus tuo kad* (žr. 3 priedą). Vis dėlto keturnarės sekos rodo tik vieną galimą koligacijos modelį: būdvardžio bevardės giminės forma + (*yra*) + *tai* + *kad*.

133 Plg. anglų kalbos leksinį gramatinį modelį *it + link verb + adjective + clause* (pavyzdžiui: *it is interesting that*). Teigiama, kad toks leksinis gramatinis modelis būdingas būdvardžiams, rodantiems modalumą, galėjimą, svarbumą, numanymą, akivaizdumą, tiesą ir pan., pavyzdžiui: *įdomu, aišku, svarbu, kad...* (Hunston, Francis 2000, 29).

52. ILIUSTRUOTI

Viena seka keliolika kartų pasitaikė S ir B patekstyniuose:

(1) tyrimo [duomenis [iliustruoja] lentelės] (**32**; S 19, 19; B 13, 13)

Matyti, kad šiuo atveju daiktavardis *lentelės* eina veiksnio pozicijoje ir yra suasmeninamos, plg.:

(1a) ***Tyrimo duomenis iliustruoja lentelės**, paveikslai.* (S00007_2013_SU_215)
(1b) ***Tyrimo duomenis iliustruoja 3 lentelės** ir 23 paveikslai.* (B00007_2015_SU_240)

Paprastai tokia informacija pateikiama įvadinėje dalyje, kurioje nusakoma darbo struktūra, joje pateikiamų lentelių, diagramų, paveikslų skaičius ar pan., plg.:

> *Darbas yra 51 puslapio apimties, susideda iš 7 skyrių. Jį **iliustruoja 2 lentelės**, 24 paveikslai, 1 priedas (apklausos anketa). Literatūros sąrašą sudaro 61 šaltinis.* (B00010_2016_VU_85)

Iš viso junginys *iliustruoja lentelės* ST pavartotas 38 kartus. Jame dvipusės sąsajos ryšiu veiksmažodis *iliustruoti* susijęs su daiktavardžiu *lentelė* (žr. LENTELĖ). Tas pats veiksmažodis taip pat prisijungia ir daiktavardžio *duomenys* galininko linksnį, taip nusakomas veiksmo objektas. Trinarė seka *tyrimo duomenis iliustruoja* iš viso ST pavartota 67 kartus, iš jų 39 S ir 27 B darbuose.

53. IŠLYGA

Viena seka H patekstynyje pasitaikė su daiktavardžio *išlyga* dgs. Įn. forma:

(1) su [tam tikromis išlygomis] (**12**; H 12, 11)

Matyti, kad joje vartojama prielinksninė konstrukcija *su išlygomis*, kurioje pažymimuoju daiktavardžio *išlyga* žodžiu eina įvardinė samplaika *tam tikras*. Taip galima pabrėžti, kad kas nors daroma ar vertinama atsargiai, atsižvelgiant į papildomas sąlygas, pavyzdžiui:

(1a) *Remiantis šiuo pastebėtu reiškiniu, tik labai sąlyginai, **su tam tikromis išlygomis**, galima daryti prielaidą apie sutuoktinių turtinių santykių kaitą turto bendrumo valdymo link.* (H00005_2016_VU_221)

54. IŠSIAIŠKINTI

Visose toliau nagrinėjamose keturnarėse sekose vartojama veiksmažodžio *išsiaiškinti* bendratis. Matyti, kad skiriasi po jos einantis šalutinio sakinio jungiamasis žodis: *išsiaiškinti ar / kaip* (1)–(2). Taip pat gali būti pavartota skirtingų laikų beasmenės formos *siekiama* (1), (2), (4) / *siekta* (3). Sakinio pradžia gali prasidėti žodžiu *tyrimu* (4) arba *[tyrimo] metu* (5).

(1) buvo [siekiama išsiaiškinti] ar (**42**; S 34, 27)
(1a) *Apklausos būdu* ***buvo siekiama išsiaiškinti, ar*** *respondentams, t. y. Jurdaičių kaimo gyventojams, reikalinga teisinė informacija* <...> (S00001_2012_SU_143)
(2) buvo [siekiama išsiaiškinti] kaip (**16**; S 13, 10)
(2a) *Pirmiausia,* ***buvo siekiama išsiaiškinti, kaip*** *respondentai, sveikatos specialistai ir ne specialistai, supranta nusižudžiusiųjų artimųjų situaciją.* (S00006_2012_VU_165)
(3) buvo [siekta išsiaiškinti] kaip (**16**; S 13, 5)
(3a) *Šiuo tyrimu* ***buvo siekta išsiaiškinti***[,] ***kaip*** *skiriasi vyrų ir moterų sveikatos būklė.* (S00007_2013_SU_216)
(4) tyrimu buvo [siekiama išsiaiškinti] (**22**; S 21, 8)
(4a) *Todėl šiuo* ***tyrimu buvo siekiama išsiaiškinti*** *žalingų įpročių paplitimą tarp Šiaulių miesto gimnazijose besimokančių vyresniųjų klasių moksleivių, kurių amžius buvo nuo 16 iki 19 metų.* (S00007_2013_SU_217)
(5) metu buvo [siekiama išsiaiškinti] (**18**; S 13, 8)
(5a) *Tyrimo* ***metu buvo siekiama išsiaiškinti*** *tėvų, slaugančių onkologine liga sergančius vaikus, potrauminio streso simptomų išreikštumą ir sąsajas su socialiniu palaikymu*. (S00006_2016_LSMU_79)

Visos sekos, atitikusios pasirinktą dažnumą, pateko tik iš S patekstynio. Visomis įvardijami siekiai ir tikslai, plg. dar trinares sekas: *buvo bandoma išsiaiškinti, buvo išsiaiškinta kad, buvo norima išsiaiškinti, buvo siekiama / siekta išsiaiškinti, darbo uždaviniai išsiaiškinti, išsiaiškinti kaip dažnai, išsiaiškinti respondentų nuomonę, labai svarbu išsiaiškinti, norima / norint išsiaiškinti ar, siekiama išsiaiškinti ar / kaip / kokios, svarbu išsiaiškinti kaip, siekta išsiaiškinti ar / kaip, tikslas buvo išsiaškinti, tikslas yra išsiaiškinti, tyrimo tikslas išsiaiškinti, tyrimu siekta išsiaiškinti*. Patikrinus ST dalyvio formų *siekiama* ir *siekta* varijavimą, matyti, kad *siekiama išsiaiškinti* pavartota 112 kartų, o *siekta išsiaiškinti* – 74 kartus. Taigi veiksmažodžio bendratis *išsiaiškinti* yra vienas iš galimų kito veiksmažodžio *siekti* kolokatų, plg. SIEKTI.

55. IŠTIRTI

Vienoje P patekstynio sekoje pavartota veiksmažodžio *ištirti* bendraties forma:

(1) darbo tikslas yra [ištirti] (**24**; P 10, 7)

Tokia seka rodo, kad tikslas dažnai formuluojamas veiksmažodžiais ir jų komplementais, pavyzdžiui:

(1a) *Šio **darbo tikslas yra ištirti** energetines radijo dažniu sukurtos plazmos charakteristikas* <…> (P00002_2016_VU_79)
(1b) *Pagrindinis **šio darbo tikslas yra ištirti** dokumentų duomenų bazių sprendimus, skirtus analizuoti didelius kiekius įrašų, bei išskirti esminius kriterijus, nulemiančius optimalų sprendimo veikimą.* (P00009_2016_VU_44)

Taigi tarp daiktavardžio *tikslas* ir veiksmažodžio *ištirti* galima matyti semantines sąsajas, plg. trinares sekas: *darbo tikslas ištirti, ištirti ir palyginti, tikslas yra ištirti, tyrimo tikslas ištirti* (žr. 3 priedą), dar plg. TIKSLAS.

56. IŠVADA

Su žodžiu *išvada* dažniausios tokios keturnarės sekos:

(1) [galima [daryti išvadą] kad (**494**; S 197, 82, H 165, 70; B 56, 35; P 38, 27; T38, 16)
(2) [galima [daryti išvadą] jog (**173**; S 85, 33; H 36,23; B 26, 16, P 19, 13)
(3) [galime [daryti išvadą] kad (**100**; H 32,14; S 30, 18, B 16, 12; P 15, 11)

Matyti, kad šitos frazės labai dažnos S ir H patekstyniuose. Lyginant jas tarpusavyje galima pastebėti, kad dažniausia seka prasidedanti bevardės giminės forma *galima* ir besibaigianti jungtuku *kad.* Forma su *jog* yra porą ar net tris kartus retesnė. Rečiausiai vartojama seka su asmenuojamąja veiksmažodžio *galėti* forma *galime.*

Kitose sekose vartojama ta pati trinarė kolokacija *galima daryti išvadą*:

(4) taigi [galima [daryti išvadą] (**49**; H 24,21)
(5) todėl [galima [daryti išvadą] (**41**; H 15, 13; S 12, 11)

Sekos tarpusavyje skiriasi pirmaisiais nariais. Vienu atveju vartojama dalelytė *taigi*, kuri rodo teiginio tvirtumą, antru atveju išvada daroma po kokio nors priežastiniais ryšiais susijusio ankstesnio pastebėjimo, plg.:

(5a) *Bendrą vidurkį sudaro 89 proc. žodžių, kuriuose minėtieji balsiai atliepiami dvibalsiais.* ***Todėl galima daryti išvadą, kad*** *žemaičiams būdinga ypatybė [i·], [o·] atliepti [ie], [uo], nors ir ne šimtaprocentinis, tačiau gajus tarminės kalbos požymis, būdingas Mažeikių miesto jaunimo kalbai.* (H00004_2014_LEU_98)

Tokios sekos gali prasidėti ir samplaikiniu jungtuku *dėl to*, tačiau jis programos yra išskaidomas, plg.:

(6) to [galima [daryti išvadą] (**34**; H 13, 8; B 10, 8)
(6a) *Dėl* ***to galima daryti išvadą****, kad visų naujienų vidinė informacinė struktūra paremta apverstosios piramidės principu.* (H00004_2012_VU_57)

Be to, pradinis narys galėtų būti ne tik *dėl*, bet ir prielinksnis *iš*, plg.:

(6b) *Iš* ***to galima daryti išvadą****, jog moralės srityje bausmė už įstatymo nesilaikymą yra negalimybė tikėtis aukščiausio gėrio realizacijos.* (H00001_2011_VU_155)

Dar dviejose sekose vartojama ne vns. G., o dgs. G forma. Tiesa, tokia seka reikiamo dažnumo aptikta tik S patekstynyje:

(7) [galima [daryti išvadas] kad (**21**; S 13, 11)
(8) [galima [daryti tokias išvadas] (**25**; H 13, 11)

(7) seka toliau tęsiama šalutiniu sakiniu, (8) sekoje vartojamas parodomasis įvardis *tokias* nurodo, kad toliau tos išvados bus išvardijamos, plg.:

(7a) *Apibendrinant* ***galima daryti išvadas, kad*** *nors ir yra daug įvairių kaimo sampratų, tačiau visas jas apibendrinus galima teigti, jog gali būti vadinama „kaimo turizmu", jeigu vyksta kaimo vietovėse, yra mažo mastelio.* (S00003_2011_LSU_12)
(8a) *Atlikus formaliojo rišlumo recenzijos žanro tekstuose analizę,* ***galima daryti tokias išvadas****: 1. Dažniausiai recenzijos žanro tekstuose sakiniai siejami leksine kohezija (44%). Šiek tiek mažiau rasta leksinės gramatinės kohezijos pavyzdžių (30%). Rečiausiai vartojama gramatinė kohezija (26%).* (H00004_2012_LEU_79)

Vienoje sekoje vartojama dgs. V. forma *išvados*:

(9) darbo pabaigoje [pateikiamos išvados] (**13**; H 10, 9)

Pirmiausia čia jau pasirinktas kitos šaknies veikiamosios rūšies dalyvis *pateikiamos*. Matyti, kad galima išvadas pateikti kaip ir, tarkim, *pavyzdžius*. Šioje sekoje vartojamas ir vietos aplinkybe einantis junginys *darbo pabaigoje*, plg.:

(9a) *Analizuojama teorinė ir faktinė medžiaga iliustruojama reliacinę kuriančiais vartosenos pavyzdžiais ir diagramomis.* ***Darbo pabaigoje pateikiamos išvados****, rekomendacijos, šaltiniai ir literatūros sąrašas.* (H00004_2015_VU_61)

Tokia seka būdinga įvadinei daliai, kurioje aiškinama darbo sandara. Dvinarė kolokacija *pateikiamos išvados* tekstyne rasta 38 kartus.

P patekstynyje pasitaikė seka su priešdėliniu veiksmažodžiu *padaryti*, vartojamo prieš Vns. G. formą *išvadą*:

(10) galima [padaryti išvadą] kad (**25**; P 10, 5)[134]

(10a) *Remiantis padarytais pastebėjimais,* ***galima padaryti išvadą, kad****, kaip ir teigė jos projektuotojai, Apache Cassandra operacijų vykdymo metu duomenų bazė nėra pastovi.* (P00009_2016_VU_20)

Palyginus bendraties konstrukcijas *daryti išvadą, daryti išvadas* ir *padaryti išvadą* matyti tokios tendencijos: *daryti išvadą* pavartota 917 kartų, o *padaryti išvadą* – tik 54. Junginys *daryti išvadas* vartojamas 119 kartų, o *daryti tokias išvadas* – 34, *padaryti tokias išvadas* – tik 7 kartus.

Kita sekų variacija susijusi su pradžia. Kairysis kolokatas gali būti veiksmažodis *leidžia.*

(11) [leidžia [daryti išvadą] kad (**58**; H 19,17; S 26, 18)

(12) tai [leidžia [daryti išvadą] (**37**; H 14, 7; S 15, 9)

(13) [leidžia [daryti išvadą] jog (**33**; H 16,6; S 12, 8)

Visais atvejais vartojama kolokacija *daryti išvadą.*

Tik S patekstynyje keturnarėje sekoje aptikta prielinksninė konstrukcija *prie išvados*:

(14) [prieita prie išvados] kad (**21**; S 13, 8)

Šiuo atveju seka pradedama būtojo laiko neveikiamosios rūšies dalyviu *prieita*, plg.:

(14a) *Buvo* ***prieita prie išvados, kad*** *ši saugumo bendruomenė yra ganėtinai silpna, nes ją sudaro dvi nelygios galios valstybės ir tarp jų trūksta pasitikėjimo dėl Meksikos demokratijos stokos.* (S00002_2014_VU_194)

Tokių sekų ST rasta 21, nenorminis variantas *prieita išvados* – 16 kartų. Trinarėse sekos fiksuotos taip pat kelios: *daryti išvadą jog / kad, daryti išvadas apie / kad, daryti tokias išvadas, darytina išvada kad, daroma išvada kad, galima daryti išvadą / išvadas* ir pan. Be to, rasta sekų, kuriose *išvados* vartojamos su kitais daiktavardžiais, plg.: *išvados ir pasiūlymai / siūlymai, išvados ir rekomendacijos* (žr. 3 priedą).

134 Plg. S 6, 4; H 4, 4; T 4, 3.

Išnagrinėjus įvairias sekas, kuriose vartojamas daiktavardis *išvada*, matyti jo ryšiai su trimis veiksmažodžiais: *daryti*, *padaryti* ir *prieiti*, plg. DARYTI, PADARYTI, PRIEITI.

57. ĮTAKA

Trijose sekose pavartota abstrakčiojo daiktavardžio *įtaka* vns. K. forma:

(1) taip pat [turi įtakos] (**43**; B 21, 20; S 14, 10)
(2) tam [įtakos galėjo turėti] (**22**; S 16, 11)
(3) [įtakos gali turėti] ir (**20**; S 10, 8)

Matyti, kad dažniausia seka, prasidedanti dalelyte *taip pat*. Ji daugiausia pavartota B darbuose. Kitos sekos panašiu dažnumu vartojamos S patekstynyje. Visose sekose vartojama ta pati kolokacija *turėti įtakos*, plg.:

(1a) *Šalies ekonominė padėtis bei kultūra* ***taip pat turi įtakos****, kuo ji aukštesnė, tuo skverai yra labiau sutvarkyti ir prižiūrimi, nes daugiau lėšų skiriama skverų priežiūrai ir įrengimui*. (B00003_2012_SU_50)
(1b) *Vidinė šalies politika* ***taip pat turi įtakos*** *įvaizdžio formavimui ir patrauklumui*. (S00002_2014_VU_198)
(2a) ***Tam įtakos galėjo turėti****: tyrimo trukmė (2 mėnesiai), užsiėmimų skaičius (3 kartus per savaitę)*. (B00001_2015_SU_34)
(3a) *Teorinėje darbo dalyje aptartos ekonominio augimo teorijos, teigia, kad ekonominiam augimui* ***įtakos gali turėti*** *ne tik investicijos, bet ir daugelis kitų veiksnių*. (S00004_2014_SU_22)

(2) ir (3) sekoje tarp kolokacijos dėmenų *įtaka* ir *turėti* įsiterpia modalinio veiksmažodžio *galėti* formos (dar žr. GALĖTI)

Šinkūnienė yra nustačiusi (Šinkūnienė, Van Olmen 2012), kad humanitarinių mokslų tekstuose posesyvinis *turėti* dažniausiai jungiasi su abstrakčiosios reikšmės daiktavardžiais, tokiais kaip *įtaka, galimybė, reikšmė*. Biomedicinos tekstų analizė rodo, kad čia šių daiktavardžių junginiai su *turėti* yra dar dažnesni: vien *turėti įtaką* ar *neturėti įtakos* sudaro 40 proc. visos posesyvinės *turėti* vartosenos. Dar 12 proc. sudaro *turėti* junginiai su daiktavardžiais *galimybė, reikšmė, tendencija, poveikis* (Šinkūnienė 2015, 140). Trinarės sekos taip pat yra įvairesnės: be į keturnares įeinančių *įtakos galėjo / gali turėti*, dar rasta *labai didelę įtaką, padarė didelę įtaką, tam įtakos turi / turėjo, turi didžiausią įtaką, turi neigiamos / teigiamos įtakos, veiksniai turintys įtakos, veiksnius turinčius įtakos* ir pan., žr. 3 priedą.

Patikrinus trumpesnes sekas su žodžiais *įtaka* ir *turėti* matyti, kad *turi įtakos* vartojama 18 kartų, *įtakos galėjo turėti* – 74 kartus, *įtakos gali turėti* – 63 kartus. Visais atvejais ryškus ryšys tarp abstrakčiojo daiktavardžio ir posesyvumą reiškiančio veiksmažodžio *turėti*, žr. TURĖTI.

58. ĮTRAUKTI **(ĮTRAUKIMAS)**

Nustatyta viena seka, kurioje vartojama abstrakčiojo daiktavardžio *įtraukimas* v*ns*. K. forma:

(1) [įtraukimo į tyrimą] kriterijus (**15**; B 13, 12)

Matyti, kad veiksmažodinis abstraktas, kaip ir veiksmažodis *įtraukti*, valdo prielinksninę konstrukciją *į tyrimą*, plg.:

> *Tiriamosios grupės tiriamųjų* ***įtraukimo į tyrimą*** *kriterijai:* <…> (B00006_2013_LSU_167)

Tokios keturnarės sekos, būdingos aprašant tyrime dalyvaujančius asmenis, paprastai vartojamos tiriamojoje darbo dalyje, plg.:

> ***Įtraukimo į tyrimą kriterijai****: ikimokyklinio amžiaus vaikai, t.y., vaikai nuo 1 iki 6 metų amžiaus, lankantys darželį, kurių tėvai sutiko dalyvauti apklausoje ir užpildyti anketą.* (B00009_2014_KU_238)

Dvinarė seka *įtraukimo kriterijus* pavartota 7 kartus, plg.:

> *Respondentai tyrimui buvo atrinkti naudojant* ***įtraukimo kriterijus****: tiriamieji, kurie serga ūmine leukemija; paskirtas chemoterapinis gydymas; respondentų sutikimas dalyvauti tyrime; atmetimo kriterijai: respondentų atsisakymai dalyvauti apklausoje.* (B00010_2016_VU_135)

Veiksmažodinio daiktavardžio *įtraukimas* junglumo nariai keturnarėse sekose yra daiktavardis *tyrimas*, plg. TYRIMAS ir *kriterijus*, plg. KRITERIJUS.

59. ĮVADAS

H patekstynyje keliolika kartų pavartotos sekos, būdingos darbo struktūrai nusakyti:

(1) bakalauro darbą sudaro [įvadas] (**25**; H 19, 19)
(2) darbą sudaro [įvadas] trys (**19**; H 15, 15)

Abiejose sekose pasikartoja trinarė seka *darbą sudaro įvadas*. Galima manyti, kad šiuo atveju programa nustatė tos pačios teksto dalies skirtingas atkarpas.

Kita vertus, seka (1) gali būti tęsiama įvairiau, atsižvelgiant į kokios ir kiek dalių sudaro tiriamąją dalį, o sekoje (2) yra aiškus tolesnės sekos narys – tai daiktavardžiai *dalys* ar skyriai, plg.:

(1a) ***Bakalauro darbą sudaro įvadas**, dėstomoji dalis, išvados, literatūros sąrašas ir priedai.* (H00004_2015_VU_168)
(1b) ***Bakalauro darbą sudaro įvadas**, dvi pagrindinės darbo dalys, išvados, darbo santrauka, šaltinių ir literatūros sąrašas.* (H00004_2012_VU_198)
(2a) ***Darbą sudaro: įvadas, trys** skyriai, išvados, rekomendacijos, santrauka anglų kalba, literatūros sąrašas, kuriame paminėti 48 šaltiniai (17 šaltinių lietuvių ir 31 anglų kalba) ir priedai.* (H00001_2010_SU_1)
(2b) ***Darbą sudaro įvadas, trys** dalys, išvados, literatūros sąrašas ir priedai.* (H00001_2010_VU_150)

Trinarė seka *darbą sudaro įvadas* ST rasta 102 kartus. Taigi sekoje daiktavardis *įvadas* yra viena iš toliau vardijamų struktūrinių darbo dalių.

60. ĮVERTINTI

Du kartus sekose pavartotas veiksmažodis *įvertinti*:

(1) ir [įvertinti] papildomus veiksnius (**13**; T 13, 13)
(2) pastebėjo ir [teoriškai įvertino] (**13**; T 13, 12)

Abiem atvejais sekos automatiniu būdu išgautos iš T patekstynio. Iš vienos sekos matyti, kad siekiama ar reikia įvertinti daugiau veiksnių, galinčių daryti įtaką. (2) sekoje prieveiksmis *teoriškai* apibūdina vertinimo pobūdį, plg.:

(1a) *Atliekant bet kokius skaičiavimus, svarbu tinkamai parinkti skaičiavimo metodus **ir įvertinti papildomus veiksnius**.* (T00002_2014_VGTU_139)
(2a) *Dar 1936 m. šį fenomeną **pastebėjo ir teoriškai įvertino** JAV inžinierius T. P. Vraitas.* (T00002_2013_VGTU_126)

Galima matyti veiksmažodžio *įvertinti* junglumą su daiktavardžiu *veiksnys* (žr. VEIKSNYS). Taip pat (2) sekoje prieveiksmiu *teoriškai* nusakomas vertinimo būdas. Jungtuku *ir* gali būti sujungiamos ir kitos bendratys, pavyzdžiui: *nustatyti ir įvertinti*, *įvertinti ir palyginti*, žr. 3 priedą.

61. KALBĖTI

Vieną kartą keturnarėje sekoje pavartota veiksmažodžio *kalbėti* neasmenuojamoji forma:

(1a) [kalbama apie tai] kad (**14**; H 11, 9)

Šis esamojo laiko dalyvis *kalbama* gali būti vartojamas ką nors referuojant, aprašant, pavyzdžiui:

(1a) *Toliau yra* ***kalbama apie tai, kad*** *lietuviai negali ramiai džiaugtis šventėmis, kai šalyje vis dar toks sunkus lai*kas <…> (H00004_2011_VU_88)
(1b) *165 pavyzdyje* ***kalbama apie tai, kad*** *Lietuvoje yra steigiamos įvairios premijos už mūsų šalies garsinimą.* (H00004_2016_VU_137)
(1c) *Buvo* ***kalbama apie tai, kad*** *tikslinga išsaugoti buvusių dvarų ir palivarkų sodybų bei jų fragmentų pirminį naudojimo pobūdį, nes čia ryškiausia šių objektų išsaugojimo ir naudojimo tradicija, duodanti geriausius rezultatus.* (H00005_2015_SU_39)

Kaip matyti, tokia seka yra dažnesnė tik H patekstynyje. Tą patį rodo ir trinarių sekų analizė, kurioje ta pati neveikiamosios rūšies forma pavartota tris kartus, plg.: *buvo kalbama apie, yra kalbama apie, čia kalbama apie* (žr. 3 priedą).

Taip pat sekoje atsispindi veiksmažodžio *kalbėti* junglumas. Jo visos formos prisijungia prielinksnio *apie* konstrukciją, kuria nusakomas turinys. Propozicijoje vartojama parodomojo įvardžio forma *tai.* Turinys toliau konkretinamas šalutiniu papildinio sakiniu.

Dvinarė seka *kalbama apie* visame ST pavartota 642 kartus, o *kalbama apie tai* – tik 27 kartus.

62. KARTAS

S patekstynyje nustatytos trys sekos su daiktavardžio *kartas* daugiskaitos formomis:

(1) daugiau nei [tris kartus] (**17**; S 12, 7)
(2) [du kartus] per metus (**32**; S 10, 7)
(3) ir daugiau [kartų] per (**24**; S 19, 7)

Matyti, kad daiktavardis *kartas* vartojamas su skaitvardžiais arba po prieveiksmio *daugiau* (aiškiai seka būtų papildyta skaitvardžiu). Taip gali būti nusakoma nagrinėjamo reiškinio ar rezultatų kiekybinė raiška, pasikartojamumas, plg.:

(1a) *Šis skaičius nuo 2006 metų išaugo* ***daugiau nei tris kartus****, lyginant su 2010 metų duomenimis.* (S00005_2011_SU_91)

(2a) *Specialusis pedagogas* ***du kartus per metus*** *rašo darbo ataskaitą ugdymo įstaigos vadovui, PPT teikia veiklos programas, tvarkaraščius, SUP mokinių sąrašus, mokslo metų pabaigoje ataskaitą apie SUP vaikų ugdymą.* (S00007_2013_SU_97)

(3a) *Apie pusę tiriamųjų 4* ***ir daugiau kartų per*** *savaitę vartoja pieno produktus ir įvairius saldumynus.* (S00005_2016_LSMU_55)

Tokiomis sekomis duomenys lyginami tarpusavyje ((1) ir (3)) arba nusakomas atvejų skaičius (2). Trinarės sekos įvairesnės, tačiau kai kuriose iš jų daiktavardžio reikšmė išblukusi, pavyzdžiui: *dar kartą įrodo / patvirtina, iš karto po, jau ne kartą, ne iš karto, ne vieną kartą, tik vieną kartą.* Vis dėlto šio daiktavardžio leksinės aplinkos tyrimui svarbesnės trumpesnės sekos.

63. KELTI

Vienoje sekoje šalia modalinio žodžio *leisti* pavartota kolokacija *kelti prielaidą*:

(1) [leidžia [kelti prielaidą] kad (**13**; S 13, 6)

Kaip matyti, šioje sekoje veiksmažodis *kelti* vartojamas bendraties forma. Taip nusakomas tam tikras atsargus spėjimas, daromas iš jau atliktos analizės, pavyzdžiui:

(1a) *Tokie tyrimo <u>rezultatai</u>* ***leidžia kelti prielaidą, kad*** *jaunesni asmenys potrauminio streso reakcijas atpažįsta kur kas geriau nei vyresni, kas gali būti viena iš priežasčių, kodėl jie patiria stipresnes potraumines reakcijas. (*S00006_2016_VU_166)

(1b) *Šie <u>duomenys</u>* ***leidžia kelti prielaidą, kad*** *kuo mažiau trauminių įvykių respondentas patyrė, tuo daugiau socialinio pripažinimo jis susilaukė.* (S00006_2016_VU_166)

Veiksnio pozicijoje pavartoti daiktavardžiai *rezultatai* ir *duomenys.*

Iš viso kolokacija *kelti prielaidą* ST pavartota 42 kartus.

Kiti tekstyno pavyzdžiai rodo, kad gana dažnai, be modalinio asmenuojamojo veiksmažodžio *leidžia*, panašiai vartojamas modalinis būdvardis *galima*, plg.:

> *Todėl <u>galima</u>* ***kelti prielaidą, kad*** *būtent šis veiksnys galėjo turėti įtakos fizinio aktyvumo dažnių išsiskyrimui tarp lyčių.* (S00005_2016_LSMU_55)

Patikrinus ST, kokie dar žodžiai eina po suvestinio tarinio *leidžia kelti*, matyti, kad trinarė seka *leidžia kelti hipotezę* pavartota tik 4 kartus (*kelti hipotezę* – 28 kartus), *leidžia kelti hipotezes* – 1 kartą (*kelti hipotezes* – 3 kartus). Taip pat 1 kartą pavartota dgs. V. forma *prielaidas*, t. y. *leidžia kelti prielaidas*, 1 kartą tarp veiksmažodžio *kelti* ir *prielaidas* įsiterpia būdvardis, t. y. *leidžia kelti tvirtesnes prielaidas.* Taip pat fiksuotos tokios trinarės sekos: *galima kelti klausimą / prielaidą*, *kelti klausimą ar, kelti prielaidą, kad* (žr. 3 priedą).

64. KINTAMASIS

S patekstynio sekoje pavartotas daiktavardis *kintamasis*, kuris reiškia kintantį dydį, plg.:

(1) ryšys [tarp [šių kintamųjų] (**10**; S 10, 6)
(1a) ***Ryšys tarp šių kintamųjų*** *gali suformuoti sąlygas, kurių dėka yra galimybė atsirasti terpei, kurioje gali formuotis abipusis pasitikėjimas ir kolektyvinė tapatybė, be kurių taikių pokyčių lūkesčiai yra neįmanomi.* (S00002_2014_VU_194)
(1b) *Įvertinti ryšiui tarp darbuotojų darbo stažo kompanijoje ir tęstinio įsipareigojimo, buvo atlikta Pearsono koreliacija, kuri parodė, kad yra statistiškai reikšmingas teigiamas* ***ryšys tarp šių kintamųjų****.* (S00006_2010_VU_170)

Antras pavyzdys aiškiai rodo, kad kintamaisiais įvardijami darbuotojų darbo stažas ir tęstinis įsipareigojimas.

Antroje analizuojamoje sekoje daiktavardis *kintamųjų* taip pat vartojamas prielinksnio *tarp* konstrukcijoje:

(2) tarp šių [dviejų kintamųjų] (**14**; S 13, 5)

Tik šiuo atveju tarp įvardžio ir daiktavardžio įsiterpia skaitvardis *dviejų.* Taigi tokiu atveju aiškinama, kas vyksta tarp dviejų kintančių dydžių, plg.:

(2a) *Pritaikę Pearson koreliaciją statistiškai reikšmingo ryšio* ***tarp šių dviejų kintamųjų*** *neradome (r = -0,20, p = 0,882).* (S00006_2014_VU_175)

Taigi sekoje vartojami du reikšminiai žodžiai: *kintamasis* ir *ryšys*, žr. RYŠYS.

65. KLAUSIMAS

Daiktavardis *klausimas* rastas trijose sekose, pavartotose S ir H patekstyniuose:

(1) [atsakyti į klausimą] ar (**28**; S 13, 13)
(2) [atsakyti į] šį klausimą (**14**; H 10, 9)
(3) [į šį klausimą] buvo (**14**; S 10, 7)

(1) Sekoje aiškiai matyti kolokacija *atsakyti į klausimą*. Kadangi veiksmažodis *atsakyti* valdo netiesioginį objektą (*atsakyti į X*), kolokacija yra trinarė, bet ją sudaro dvi reikšminės kalbos dalys *atsakyti* ir *klausimą*: taigi veiksmažodis *atsakyti* valdo ne tiesioginį objektą, o prielinksninę konstrukciją, dar žr. ATSAKYTI. Žodžiai tarpusavyje susiję: *klausimas* yra „kreipimasis, reikalaujantis atsakymo ar paaiškinimo". Gali būti paaiškinama šalutiniu papildinio, prasidedančio jungtuku *ar*, sakiniu, plg.:

(1a) *Sergantieji depresija buvo paprašyti* ***atsakyti į klausimą, ar*** *per pastarąsias 2 savaites jie dėl fizinės sveikatos mažiau atliko darbų, nei norėta*. (B00006_2013_SU_12)

Kitoje sekoje (2) orientuojamasi į konkretų anksčiau paminėtą klausimą. Tai rodo įvardis *šį*, plg.:

(2a) *Kuo domėjosi praeities žmonės? Tai, matyt, vienas iš labiausiai dominančių klausimų istorijoje. Deja,* ***atsakyti į šį klausimą*** *nelengva*. (H00005_2011_VU_235)
(2b) *Taigi kyla klausimas, ar Šiaulėnų dvaras valdant kuriems nors valdytojams buvo rezidentinė vieta, ar jį valdė tik savininko paskirtas vietininkas? Pamėginsime* ***atsakyti į šį klausimą****, remdamiesi turima medžiaga*. (H00005_2012_SU_34)
(2c) *Kita vertus, kodėl Vengrijoje Partija kaip savo partnerius pasirinko tik vieną opozicijos dalį – populistus? Galbūt teisingiausia būtų* ***atsakyti į šį klausimą*** *palyginus abiejų Vengrijos opozicinių jėgų nusistatymą Partijos atžvilgiu.* (H00005_2015_VU_208)

Paskutinėje (3) sekoje taip pat prieš daiktavardį eina parodomasis įvardis *šis*, kuris nurodo, apie kokį konkretų klausimą toliau bus pateikiama informacijos, pavyzdžiui:

(3a) *Atsakant* ***į šį klausimą buvo*** *galima rinktis atsakymo variantą „kita"* <…> (S00004_2016_VU_231)
(3b) *Siekiant apdoroti rezultatus su „IBM SPSS Statistics Data Editor" programa, atsakymai* ***į šį klausimą buvo*** *koduojami (14 lentelė).* (S00004_2016_VU_231)
(3c) *Analizuojant atsakymus* ***į šį klausimą, buvo*** *išskirtos teminės grupės* <…> (S00006_2012_VU_165)

Matyti, kad tokiu atveju kairieji kolokatai gali būti padalyvis *atsakant* arba daiktavardis *atsakymai*. Po būtojo kartinio laiko formos *buvo* toliau nurodoma,

kokie veiksmai atliekami. Trinarių sekų su daiktavardžiu *klausimas* nustatyta daugiau, plg.: *klausimai skirti įvertinti, klausimai susiję su, kelti klausimą ar, kyla klausimas ar / kaip / kodėl* ir pan. (žr. 3 priedą).

66. KOEFICIENTAS

Vienoje T sekoje pavartotas dydį reiškiantis daiktavardis:

(1) [koeficientas turi būti] ne (**17**; T 16, 10)

Šalia vartojamas reikiamybės veiksmažodis nusako, koks koeficientas yra privalomas, kad bandymas ar eksperimentas pavyktų, plg.:

(1a) <…> *šilumos perdavimo* ***koeficientas turi būti ne*** *didesnis kaip nurodytas kiekvieno tipo aprašyme.* (T00002_2012_VGTU_197)

Seka nusakoma tam tikra sąlyga, kurios privalu laikytis. Be sekos *koeficientas turi būti*, dar T patekstynyje fiksuota trinarė seka *koeficientas priklausantis nuo* (žr. 3 priedą).

67. KLAUSTI

Veiksmažodis *klausti* buvo pavartotas esamojo laiko dalyvine forma dviejose sekose:

(1) [buvo klausiama] ar jų (**12**; S 10, 7)
(2) [respondentų [buvo klausiama] ar (**22**; S 13, 7)

S mokslų tyrimuose dažnos apklausos. Su apklausa susijusios ir ką tik minėtos sekos. Vienoje iš jų yra įvardijama, kieno buvo klausiama, t. y. *respondentų*, kitoje toks narys atstatomas, plg.:

(1a) *Tiriamųjų* ***buvo klausiama, ar jų*** *darbas įvairus, ar jie priversti skubėti, kad padarytų darbą, ar psichiškai, fiziškai įtemptas, ar jiems būna sunkių periodų darbe ir jų darbas vertinamas.* (S00007_2013_SU_222)
(2a) *Anketoje* ***respondentų buvo klausiama*** *„**Ar** jų ikimokyklinėje ugdymo įstaigoje yra sudarytos geros (tinkamos) sąlygos vaikui pakankamai judėti ir skatinti vaiko fizinį aktyvumą?“* (S00007_2013_SU_221)

Dažniausiai seka toliau tęsiama šalutiniu papildinio sakiniu. Jis pradedama jungtuku *ar*, tačiau nebūtinai, plg.:

> ***Respondentų buvo klausiama****, ką jie dažniausia geria jeigu būna ištroškę.* (S00007_2013_SU_218)

Dėl šios priežasties ***respondentų buvo klausiama****, kada dažniausiai jie gauna su darbu susijusią informaciją.* (S00003_2012_SU_6)

Trinarių sekų sąraše iš viso yra trys sekos: *buvo klausiama ar, buvo klausiama kaip, respondentų buvo klausiama* (žr. 3 priedą). Vadinasi, tokios yra dažniausiai pasitaikančios studentų darbuose.

Taigi sekose vartojama sudėtinė laiko forma *buvo klausiama,* atpažįstamas veiksmažodžio junglumas: prisijungia šalutinį sakinį ir kilmininku einančią daiktavardžio r*espondentas* dgs. K. formą *respondentų*, dar plg. RESPONDENTAS.

68. KONTROLINIS

Į analizę įtrauktas ir būdvardis *kontrolinis.* Toliau pateikiamos sekos rodo, kad vartojama moteriškosios giminės forma, plg.:

(1) [kontrolinės ir tiriamosios] grupės (**16**; B 16, 5)
(2) [kontrolinės ir tiriamosios] grupių (**24**; B 26, 6)
(3) lyginant su [kontroline grupe] (**23**; B 21, 9)
(4) tarp [kontrolinės ir tiriamosios] (**32**; B 32, 9)
(5) [tiriamosios ir [kontrolinės] grupės] (**28**; B 28, 7)
(6) [tiriamosios ir kontrolinės] grupių (**24**; B 24, 5)

Pagrindinis sekos žodis yra daiktavardis *grupė*. Taigi vartojama kolokacija *kontrolinė grupė*, plg. (3) seką. Be to, tai aiškiai matyti iš trinarių sekų: *kontrolinėje grupėje buvo, kontrolinės grupės rezultatai, kontrolinės grupės tiriamųjų* (žr. 3 priedą).

Penkiose nagrinėjamose sekose šis būdvardis sujungiamuoju ryšiu susijęs su įvardžiuotiniu esamojo laiko neveikiamosios rūšies dalyviu *tiriamoji* ir sudaro kolokaciją, kurios dėmenys du: būdvardis *kontrolinė* ir dalyvis *tiriamoji*.

(3) sekoje kontrolinė grupė yra lyginimo matas, (4) sekoje kontrolinė grupė lyginama su tiriamąja. Tai rodo prielinksnio *tarp* konstrukcijos semantika: *tarp X ir Y*, plg.:

(3a) *Moksliniai tyrimai skelbia, kad jau po 6 savaičių virtualios realybės procedūrų, ženkliai pagerėja pacientų dinaminė pusiausvyra* ***lyginant su kontroline grupe****.* (B00010_2016_VU_67)
(4a) *I testavimo metu, skirtumas* ***tarp kontrolinės ir tiriamosios*** *grupių, matuojant kelio sąnario lenkimo amplitudę buvo 0,7°, statistiškai reikšmingai nesiskyrė p > 0,05.* (B00010_2013_LSU_99)

Junginys *kontrolinės grupės* ST pavartotas 456 kartų, o *kontroline grupe* ST pavartotas 39 kartus.

69. KORELIACINIS

Būdvardis *koreliacinis* toliau pateikiamoje sekoje vartojamas šalia daiktavardžio *ryšys*:

(1) Statistiškai reikšmingi [koreliaciniai ryšiai] (**12**; B 12, 5)

Tokia seka nustatyta B darbuose. Taip įvardijami statistiniai ryšiai tarp kintamųjų, plg.:

(1a) *Nagrinėjant 4 lentelę, matyti, kad atsistojimą iš sėdimos padėties, viršutinės galūnės funkciją, rankos bei tikslingus plaštakos judesius sieja* ***statistiškai reikšmingi koreliaciniai ryšiai*** *(p<0,05).* (B00010_2016_VU_55)

Matyti, kad būdvardis *koreliaciniai* derinamas skaičiumi su dgs. V forma *ryšiai.* Iš viso junginys *koreliaciniai ryšiai* pavartotas 43 kartus (iš jų 17 kartų B darbuose), *koreliacinis ryšys* – 71 kartą (iš jų 27 kartus B darbuose). S darbuose vartojama dar trinarė seka *koreliacinė regresinė analizė* (žr. 3 priedą).

70. KRITERIJUS

Rašto darbuose gali būti įvardijami ir tam tikri su tyrimu susiję kriterijai:

(1) įtraukimo į tyrimą [kriterijai] (**13**; B 13, 12)

Tokia seka pasitaiko metodologijos aprašymo dalyje, plg.:

(1a) ***Įtraukimo į tyrimą kriterijai****: ikimokyklinio amžiaus vaikai, t.y., vaikai nuo 1 iki 6 metų amžiaus, lankantys darželį, kurių tėvai sutiko dalyvauti apklausoje ir užpildyti anketą.* (B00009_2014_KU_238)

(1b) *Tiriamosios grupės tiriamųjų* ***įtraukimo į tyrimą kriterijai****: Diagnozuota depresija; Amžius nuo 40 iki 55 metų; Neturėjo širdies ir kraujotakos ligų sutrikimų; Nesirgo sisteminėmis ligomis (pvz. cukrinis diabetas); Nerūkantys; Negeriantys.* (B00010_2014_LSU_101)

Dvinarė kolokacija būtų *įtraukimo kriterijai*, prielinksnio *į* konstrukcija rodo, į ką kriterijai yra įtraukiami, t. y. *į tyrimą*. Studentų darbuose dvinarė kolokacija taip pat vartojama, plg.:

> *Tiriamųjų* ***įtraukimo kriterijai****: Atlikta kelio sąnario endoprotezavimo operacija, Pacientai sutikę dalyvauti tyrime.*
> *Tiriamųjų <u>neįtraukimo į tyrimą kriterijai</u>: Nekalbantys lietuvių kalba.* (B00010_2016_VU_76)

Taigi abstraktusis daiktavardis *kriterijus* keturnarėje sekoje susijęs su veiksmažodiniu abstrakčiu daiktavardžiu *įtraukimas* (dar plg. ĮTRAUKTI). Rasta viena trinarė seka *tam tikrus kriterijus*, labiau būdinga S darbams (žr. 3 priedą).

71. LABAI

Prieveiksmis *labai* pavartotas 8 sekose: 6 sekose – nelyginamojo laipsnio forma, 2 – aukščiausiojo laipsnio forma.

(1) [labai silpnas] statistinis ryšys (**14**; B 14, 9)
(2) [labai svarbu] atsižvelgti į (**21**; S 11, 7)
(3) taip pat yra [labai] (**32**; S 10, 10)
(4) taip pat [labai svarbu] (**54**; S 19, 14; B 16, 12)
(5) taip pat [labai svarbus] (**34**; S 13, 12)
(6) todėl [labai svarbu] kad (**31**; B 13, 12; S 12, 7)

Kaip matyti iš keturnarių sekų, net keturiose prieveiksmis *labai* šliejimo ryšiu susijęs su būdvardžio *svarbus* bevardės giminės (2, 4, 6) ir vyriškosios giminės (5) forma, pavyzdžiui:

(2a) *Kaip jau minėta, patyčių tyrimuose* ***labai svarbu atsižvelgti į*** *konteksto veiksnius*. (S00006_2012_VU_181)
(4a) ***Taip pat labai svarbu****, duodant nurodymus ar siunčiant informaciją, paklausti, ar informacijos gavėjui viskas aišku ir sulaukti grįžtamojo ryšio*. (S00003_2014_ISM_18)

Seka (3) gali būti tęsiama ir vyriškosios giminės būdvardžiu, plg. (5) seką:

(3a) *Minčių žemėlapiai* ***taip pat yra labai*** *efektyvus konspektavimo metodas, nes be to, kad aiškiai atvaizduoja visus faktus, dar atkre[i]pia dėmesį ir bendrą struktūrą ir atskirų jo dalių svarbą*. (S00008_2011_VU_130)
(5a) ***Taip pat labai svarbus*** *aspektas, kad turi būti tobulinamos nemokumo ir hipotekos kreditorių sąvokos* <…> (S00004_2010_ISM_32)

Tik vienu atveju pabrėžiama kita ypatybė (1), plg. *labai silpnas*:

(1a) *Tarp duomenų* ***labai silpnas statistinis ryšys***. (B00010_2016_VU_64)

Kiek įvairesnę prieveiksmio *labai* aplinką rodo trinarės sekos, plg.: *labai didelę įtaką, labai maža / nedidelė dalis, labai panaši / panašūs į, labai priklauso / skiriasi nuo*, žr. 3 priedą.

Aukščiausiojo laipsnio forma *labiausiai* pavartota dviejose sekose, kurios susijusios tarpusavyje, nes gali būti ilgesnės penkianarės sekos dalys:

(7) yra viena iš [labiausiai] (**21**; B 10, 9)
(8) viena iš [labiausiai paplitusių] (**20**; B 16, 14)
(7a) *Viršutinės galūnės hemiparezė* ***yra viena iš labiausiai*** *paplitusių sąlygų, dėl kurios reikia pratęsti reabilitaciją pacientams.* (B00010_2016_VU_86)
(8a) *P. nathusii kaip ir M. daubentonii, yra* ***viena iš labiausiai paplitusių*** *rūšių Lietuvoje šiltuoju sezonu ir randamas visoje Lietuvoje.* (B00005_2016_VU_228)

(8) seka būtent ir rodo, kad forma *labiausiai* prišliejama prie dalyvio *paplitęs* dgs. K. formos. Palyginus (7) sekos vartoseną matyti, kad dažniausiai frazės tolesnis dėmuo yra *paplitusių*. Kartais vartojama *labiausiai ištyrinėtų, labiausiai aktualių*[135], plg.:

(7b) *Pasitenkinimas darbu* ***yra viena iš labiausiai*** *<u>ištyrinėtų</u> sričių organizacinėje psichologijoje* (Myers, 2008). (S00006_2016_LSMU_78)

Taigi keturnarės sekose nustatytas prieveiksmio *labai* ryšys su būdvardžiais *svarbus* ir *silpnas* (dar žr. SVARBUS, SILPNAS), ir veiksmažodžio *paplisti* dalyvine forma (dar žr. PAPLISTI).

72. LAIKAS

Abstraktusis daiktavardis *laikas* trijose sekose vartojamas konkretesne 'laikotarpio' reikšme:

(1) per [tam tikrą laiką] (**40**; S 13, 9; B 12, 11)
(2) tam tikrą [laiko tarpą] (**34**; S 10, 8)
(3) po [tam tikro laiko] (**40**; S 11, 7)

Dvi pirmosios sekos rodo trukmę, arba laikotarpį, per kurį, kurio metu kas nors vyksta. Paskutinė (3) seka kaip tik reiškia, kad kažkas vyks po konkrečiai neįvardyto termino (taigi *laikotarpis* tampa tam tikru atskaitos tašku). (1) ir (3) sekos – prielinksninės konstrukcijos, arba laiko adverbialai. Visose sekose artimiausias abstrakčiojo daiktavardžio *laikas* kairysis kolokatas yra samplaikinis nežymimasis įvardis *tam tikras*, kurio reikšmė 'nustatytas, bet konkrečiai nepasakomas', plg.:

(1a) *Nustatyta, kad rizika susilaukti neišnešioto naujagimio priklauso nuo alkoholio vartojimo, tačiau nepriklauso nuo jo kiekio, <u>suvartoto</u>* ***per tam tikrą laiką*** *[2], ir rūšies (nesvarbu ar tai yra alus, vynas, spiritas) [1].* (B00009_2012_LSMU_180)
(2a) *Profesinė liga dažniausiai nepasireiškia greitai, jos atsiradimą gali įtakoti vienas ar keli rizikos faktoriai[,] <u>veikiantys</u>* ***tam tikrą laiko tarpą***. (S00007_2014_SU_230)

135 Normos aspektu kritikuotina analitinė konstrukcija.

(3a) *Suh, Diener ir Fujita (1996) mano, kad psichologinė gerovė gali priklausyti nuo dabartinių gyvenimo įvykių, kurie vyksta tam tikrą laiką (pavyzdžiui egzaminų sesijos metu) ir gali būti patiriama žemesnė psichologinė gerovė, bet* ***po tam tikro laiko*** *grįžtama į pradinę stadiją*. (S00006_2011_VU_180)

Kolokacijos forma *tam tikrą laiką* ST fiksuota 89 kartus, *tam tikro laiko* – 47 kartus (tik 2 atvejais vartojama prielinksnio *iki* konstrukcija), *tam tikrą laiko tarpą* – 34 kartus. Tai pat fiksuota trinarė seka *jau kurį laiką*, žr. 3 priedą.

Kitos trys sekos, kaip jau minėta anksčiau (žr. BAIGTI, TESTAS), susijusios su testavimu, kada svarbu nustatyti trukmės ribas:

(4) [baigimo [laikas] fiksuojamas] tada (**13**; B 13, 5)
(5) testo [baigimo [laikas] fiksuojamas] (**13**; B 13, 5)
(6) [laikas fiksuojamas] tada kai (**13**; B 13, 5)

Taigi šiuo atveju jungiasi daiktavardis *laikas*, reiškiantis 'laiko tarpą', ir veiksmažodis *fiksuoti*, reiškiantis 'nustatyti', dar žr. FIKSUOTI.

73. LAIKOTARPIS

Daiktavardis *laikotarpį* pavartotas S patekstynio dviejose keturnarėse sekose. Jose galima matyti kolokacijas *analizuojamas laikotarpis*, *tam tikras laikotarpis*:

(1) per visą [analizuojamą laikotarpį] (**163**; S 163, 22)
(2) per [tam tikrą laikotarpį] (**36**; S 27, 18)

Sekas sudaro prielinksnio *per* konstrukcijos. Taip nurodomas etapas ar trukmė, per kurį kas nors analizuojama ir stebima (1a) arba vyksta, keičiasi, didėja ar mažėja (2a), plg.:

(1a) ***Per visą analizuojamą laikotarpį*** *Klaipėdos miesto savivaldybėje pastebima nusikalstamumo mažėjimo tendencija*. (S00003_2010_SU_123)
(2a) *Absoliutinis pokytis rodo, keliais vienetais pasikeičia rodiklio reikšmė* ***per tam tikrą laikotarpį***. (S00004_2013_SU_46)
(2b) *Atliekant turto struktūros ir pokyčių analizę, tikslinga apskaičiuoti, kokią viso ilgalaikio materialiojo turto dalį sudaro aktyvusis turtas, ir nustatyti jo kitimo tendencijas* ***per tam tikrą laikotarpį*** (S00004_2012_SU_47)

(2) seka sinonimiška anksčiau aptartai sekai per tam tikrą laiką (89). Tačiau ji vartojama rečiau, ST fiksuota 27 kartus. H darbuose dar vartojama trinarė seka *būtent šiuo laikotarpiu*, plg. 3 priedą.

74. LEISTI

Esamojo laiko forma *leidžia* iš viso pavartota dešimtyje sekų, plg.:

(1) [duomenys [leidžia] daryti prielaidą] (**10**; S 10, 7)
(2) [leidžia daryti išvadą] jog (**33**; H 16, 6; S 12, 8)
(3) [leidžia daryti išvadą] kad (**58**; S 26, 18; H 19, 17)
(4) [leidžia daryti prielaidą] jog (**31**; S 14, 10)
(5) [leidžia daryti prielaidą] kad (**62**; S 30, 21; H 15, 12; B 10, 6)
(6) [leidžia kelti prielaidą] kad (**13**; S 13, 6)
(7) [tai [leidžia] daryti išvadą] (**37**; S 15, 9; H 14, 7)
(8) [tai [leidžia] daryti prielaidą] (**31**; S 12, 10)
(9) [tai leidžia teigti] jog (**12**; H 10, 6)
(10) [tai leidžia teigti] kad (**18**; S 10, 8)

Matyti, kad tik (1) seka pradedama daiktavardžiu *duomenys*, (2)–(6) sekose pirmasis žodis yra modalinis veiksmažodis *leisti*, (7–10) sekos prasideda parodomojo įvardžio bevardės giminės forma *tai*, užimančią veiksnio poziciją, pavyzdžiui:

(1a) *Tokie analizės* ***duomenys leidžia daryti prielaidą****, kad nors ir nežymiai, bet bendroji motorika patobulėjo*. (S00007_2013_SU_110)
(7a) ***Tai leidžia daryti išvadą****, kad savižudybių tema Lietuvoje yra aktuali ir labai svarbi*. (S00007_2014_LSU_62)

Sekose (7, 8, 9, 10) iš pradžių gali būti pateikiama konkreti informacija, kuria toliau remiamasi, daroma išvada, plg.:

(7b) *Gauti tyrimo duomenys rodo, kad daugiau nei pusė respondentų (68 proc.) dažnai kuria priemones, o* ***tai leidžia daryti išvadą****, jog kalbinio ugdymo pedagogai atsižvelgia į kiekvieno mokinio individualius poreikius*. (S00007_2014_SU_104)
(9a) *Tačiau gan didelė jų koncentracija pastebima ir Pabaltijyje, o* ***tai leidžia teigti, jog*** *jie galėjo būti gaminami vietoje (Kazakevičius, 1996, p. 77-78)*. (H00005_2016_VU_211)

Matyti, kad jungtuko *o* vartosena rodo informacijos pridėjimą.

Taigi nagrinėtose sekose vartojama veiksmažodžio *leisti* trečiojo asmens forma, be to, šis veiksmažodis vartojamas šalia kolokacijų *daryti išvadą* (dar žr. DARYTI, IŠVADA) bei *kelti prielaidą* (dar žr. KELTI, PRIELAIDA) ir veiksmažodžio bendraties *teigti* (dar žr. TEIGTI).

75. LEMTI

Vienoje S darbams kiek labiau būdingoje sekoje pavartota bendratis *lemti*:

(1) [galėjo [lemti] tai] kad (**26**; S 11, 8)

Bendratis sudaro suvestinio tarinio dalį – *galėjo lemti* (dar žr. GALĖTI). Toliau sekoje abstrakčiai įvardijamas objektas (*tai*), o šalutiniame sakinyje spėjama, dėl kokių priežasčių gautas ar nuo kokių sąlygų priklausė rezultatas (1a) ar koks kitas veiksmas (1b), plg.:

(1a) *Tokius rezultatus* ***galėjo lemti tai, kad*** *aukštesniuose kursuose didėja mokslų apkrova, todėl vyresni studentai mažiau laiko skiria poilsiui.* (S00005_2016_LSMU_55)

(1b) *Tokį jų pasirinkimą* ***galėjo lemti tai, kad*** *jie gauna daugiau informacijos apie sveikatą, sveiką gyvenseną paskaitų metu, todėl labiau rūpinasi savo sveikata.* (S00007_2012_SU_212)

Fiksuotos tokios trinarės sekos: *lemti / lemia tai kad*. Seka *lemti tai kad* ST pavartota 39 kartus, o *lemia tai kad* – 64 kartus.

76. LENTELĖ

Daiktavardžio *lentelė* įvairios linksnių formos vartojamos 13 keturnarių sekų. Toliau sekos išdėstomos pagal pirmąjį žodį abėcėlės tvarka:

(1) gauti rezultatai [pateikiami lentelėje] (**26**; S 17, 6)
(2) [iš [lentelėje pateiktų] duomenų (**54**; S 32, 20; B 12, 8)
(3) [iš [lentelėje pateiktų] rezultatų (**23**; S 18, 8)
(4) [iš lentelės] matyti] kad (**32**; S 16, 12; H 11, 5)
(5) kaip matyti iš [lentelėje] (**19**; S 15, 8)
(6) kaip [matyti [iš lentelės] (**37**; S 30, 12)
(7) [lentelėje pateikti] rezultatai rodo (**15**; P 13, 6)
(8) [lentelėje pateiktų] duomenų matyti (**20**; S 11, 10)
(9) matyti [iš [lentelėje pateiktų] (**19**; S 15, 8)
(10) pagal gautus [lentelės duomenis] (**15**; T 14, 14)
(11) rezultatai [surašomi į lentelę] (T 20, 15)
(12) rezultatus [surašome į lentelę] (**15**; T 15, 8)
(13) tyrimo duomenis [iliustruoja lentelės] (**32**; S 19, 19; B 13, 13)

Gretinant tekstynus, matyti, kad P patekstynyje pasitaikė tik (7) seka, o T patekstynyje – (10) ir (11) sekos. Sekų įvairovė didžiausia S patekstynyje. Jame daž-

niausios yra (2) ir (6) sekos. Iš sekų analizės taip pat ryškėja ir dvi aiškios kolokacijos: *iš lentelės matyti, lentelėje pateikti.*

(2a) ***Iš lentelėje pateiktų duomenų*** *matyti, kad didelė dalis respondentų apie darbo kokybės pokyčius atsakė „nežinau", tad galima spręsti, kad darbo kokybės pokyčių nepastebėjo*. (S00003_2012_SU_8)

(2b) ***Iš lentelėje pateiktų duomenų*** *matyti, kad nepriklausomai nuo amžiaus didžioji dalis apklaustųjų patiria stresinę įtampą*. (B00010_2016_VU_76)

(3a) ***Iš 4 lentelėje pateiktų rezultatų*** *(žr. 4 lent.) matyti, kad tėvai, gyvena[n]tys didmiestyje labiau patiria IES-R vengimo, IES-invazijos ir IES-R bendro simptomus, nei tėvai, gyvenantys mieste ar kaime.* (S00006_2016_LSMU_79)

(3b) *Kaip matyti* ***iš 2 lentelėje pateiktų rezultatų****, visų trijų statuso grupių paauglių teigimu stipriausiai pateiktose situacijose jie išgyventų pykčio emociją, o silpniausiai - gėdos*. (S00006_2013_VU_164)

(4a) ***Iš lentelės matyti, kad*** *dažniausiai skiemuo baigiasi balsiu (82,60 %).* (H00004_2013_LEU_78)

(4b) ***Iš lentelės matyti, kad*** *mokyklos daro daug kabučių rašymo klaidų, t. y. dažnai pasirenka ne lietuviškas, o angliškas kabutes arba rašo panašius į lietuviškas kabutes ženklus*. (H00004_2013_SU_33)

(5a) ***Kaip matyti iš lentelėje*** *pateiktų duomenų, daugumai tyrimo dalyvių (60,58 proc.) svarbus klaidų skaičiaus mažinimas*. (S00004_2016_VU_232)

ST kolokacija *iš lentelės matyti* vartojama 35 kartus, junginys *lentelėje pateiktų* – 95 kartus. (6) seka *kaip matyti iš lentelės* ST pavartota 37 kartus. (10) sekoje vartojamas junginys *lentelės duomenys* ST rastas 25 kartus, o prielinksninė konstrukcija *pagal lentelės duomenis* – 15 kartų. (11) ir (12) sekose pavartota prielinksninė konstrukcija *į lentelę*. Jos vartojimo dažnumas ST yra 208 kartai.

Nustatytos kelios trinarės sekos, prasidedančios žodžių *lentelė* ir *pateikti* formomis, plg.: *lentelėje pateikti duomenys / rezultatai, lentelėje pateiktų duomenų / rezultatų, lentelėje pateiktus duomenis*, žr. 3 priedą.

Taigi galima nustatyti pagrindinius daiktavardžio *lentelė* kolokatus: bendratis *matyti*, veiksmažodžių *iliustruoti, pateikti* ir *surašyti* formos, daiktavardis *duomenys*, dar plg. DUOMENYS, ILIUSTRUOTI, MATYTI, PATEIKTI, SURAŠYTI. Tai pat iš trinarių sekų ryškėja, kad vns. Vt. forma *lentelėje* vartojama šalia veiksmažodžio *pateikti*, plg.: *lentelėje pateikti duomenys / rezultatai, lentelėje pateiktų duomenų / rezultatų, lentelėje pateiktus duomenis*, žr. 3 priedą.

77. LYGIAI

H patekstynyje keliolika kartų pavartota tik viena seka su prieveiksmiu *lygiai*:

(1) [lygiai taip pat] kaip (**42**; H 17, 12)

Tokia seka vartojama, kai kas nors vertinama vienodai, plg.:

(1a) *Paštu siųstiems skundams atsisveikinimai,* ***lygiai taip pat kaip*** *ir pasisveikinimai, nėra būdingi.* (H00004_2015_VU_65)
(1b) *Todėl galime teigti, kad sąžiningas užimamų pareigų ėjimas buvo* *vertinamas* ***lygiai taip pat****, kaip ir tarnyba valdovo dvare.* (H00005_2012_VU_210)

78. LYGINTI

Toliau nagrinėjamose sekose vartojamos neasmenuojamosios veiksmažodžio *lyginti* formos: esamojo laiko dalyvis *lyginami* ir padalyvis *lyginant*, plg.:

(1) [duomenys [buvo [lyginami] su] (**12**; B 10, 9)
(2) [lyginant su] praėjusiais metais (**11**; S 11, 6)
(3) [lyginant su] kontroline grupe (**23**; B 21, 9)
(4) [lyginant rezultatus] prieš ir (**14**; B 14, 5)

Trimis atvejais sekose (1)–(3) po dalyvio ar padalyvio formos vartojamas prielinksnis *su*, taigi veiksmažodžio neasmenuojamosios formos prisijungia prielinksninę konstrukciją, plg.:

(1a) *Gauti* ***duomenys buvo lyginami su*** *kontrolinės grupės rezultatais.* (B00006_2016_VU_131)
(3a) *Po eksperimento ženkliai pagerėjo eksperimentinių grupių testo atlikimo laikas* ***lyginant su kontroline grupe****, taigi stebimas teigiamas kineziterapijos poveikis artikuliaciniams judesiams.* (B00006_2014_SU_1)

(4) sekoje prisijungiamas tiesioginiu papildiniu einantis daiktavardis *rezultatus*, taigi nusakoma ne su kuo kas lyginama, o kas lyginama, panašiai kaip ir (1) sekoje. Tik pasyvinėje konstrukcijoje vartojama vns. V. forma *duomenys*, o padalyvio konstrukcijoje – dgs. G. *rezultatus* (dar žr. DUOMENYS, REZULTATAI). Tolesnė (4) sekos sudėtis rodo, kad gretinami ankstesni ir vėlesni duomenys:

(4a) ***Lyginant rezultatus prieš ir*** *po kineziterapijos, jie skiriasi statistiškai reikšmingai* (p<0,05) (B00010_2013_LSU_116)

Taip pat gali būti kas nors lyginama su praėjusiais metais įvykusiais reiškiniais:

(2a) *Estijoje išlaidos skiriamos moksliniams tyrimams bei eksperimentinei plėtrai taip pat kasmet didėjo, išskyrus 2009 metus, kai* ***lyginant su praėjusiais metais*** *jos sumažėjo 7,8 eurų vienam gyventojui, tačiau bendrai situacijai tai įtakos neturėjo*. (S00004_2013_SU_19)

Trinarės sekos dažniausiai yra ilgesnių atkarpos, pavyzdžiui: *didesnis lyginant su, lyginant su kitais / kitomis / kitų*, žr. 3 priedą.

79. LITERATŪRA

Visose penkiose sekose vartojamas daiktavardžio *literatūra* kilmininkas, plg.:

(1) [literatūros apžvalga] ir analizė (**14**; B 10, 10)
(2) [literatūros ir šaltinių] analizės (**15**; H 15, 11)
(3) [mokslinės [literatūros] ir šaltinių] (**13**; H 13, 9)
(4) remiantis [mokslinės [literatūros] analize] (**26**; B 14, 8, S 10, 9)
(5) [šaltinių ir [literatūros] sąrašas] (**13**; H 13, 13)

Į sekas įeina dvinarės kolokacijos: *literatūros apžvalga* (1), ir *literatūros sąrašas* (5), kur *literatūros* yra pirmasis dėmuo, valdymo ryšiu susijęs su daiktavardžiais *apžvalga* ir *sąrašas*, (3) ir (4) sekose galima išskirti kolokaciją *mokslinės literatūros*. (2) sekoje daiktavardis *literatūra* vartojamas šalia kito daiktavardžio *šaltinių* ir jungiamas sudedamuoju jungtuku *ir*. Ištyrus dvinarių kolokacijų dažnumą ST matyti, kad kolokacija *literatūros apžvalga* vartojama 359 kartus, *literatūros sąrašas* – 203 kartus, *mokslinės literatūros* – 386 kartus, *literatūros* ir *šaltinių* – 29. Taigi iš sekų išryškėja daiktavardžio *literatūra* junglumo nariai: daiktavardžiai *apžvalga, šaltiniai* (dar plg. APŽVALGA, ŠALTINIS) bei būdvardžio *mokslinis* moteriškosios giminės forma (dar žr. MOKSLINIS).

80. MANYTI

Veiksmažodis *manyti* rastas tik vienoje priežastinį ryšį rodančioje sekoje:

(1) todėl [galima [manyti] kad] (**31**; B 10, 7; S 13, 8)

Šiuo atveju mentalinis veiksmažodžio turinys aiškinamas šalutiniu *kad* sakiniu, plg.:

(1a) ***Todėl galima manyti, kad*** *dar ilgiau žaidžiant stalo tenisą tiriamųjų reakcijos laikas būtų dar greitesnis ir geresnis nei po 3 mėnesių*. (B00007_2014_SU_239)
(1b) *Katapleksijos simptomai yra būdingi taip pat ir paradoksiniam miegui,* ***todėl galima manyti, kad*** *narkolepsijos sutrikimas atsiranda dėl sutrikusios miego reguliacijos*. (B00010_2016_VU_123)

Matyti, kad pirmasis pavyzdys pradedamas priežasties jungtuku *todėl*, o antrame – paaiškinamas priežastinis ryšys su pirmuoju teiginiu.

Iš viso su šiuo veiksmažodžiu rastos tokios trinarės sekos: *galima manyti jog / kad, galime manyti kad, yra manoma kad, kaip manote, ar, leidžia manyti kad, proc mano kad, respondentai mano kad* (žr. 3 priedą).

Mentaliniai veiksmažodžiai neretai vartojami intersubjektyvia beasmene forma (pavyzdžiui, *manoma*). Tada jie dar labiau sustiprina teiginio nefaktiškumą (Šinkūnienė 2011: 92).

81. MATYTI

Bendratis *matyti* pasitaikė 19 keturnarių sekų. Pirmiausia pateikiamos rišlios sekos:

(1) [iš pavyzdžių [matyti] kad] (**19**; H 18, 11)
(2) iš pateiktų pavyzdžių [matyti] (**11**; H 10, 9)
(3) [iš lentelės [matyti] kad] (**32**; H 11, 5; S 16, 12)
(4) [iš diagramos [matyti] kad] (**25**; H 10, 7)

Visos sekos pradedamos prielinksnio *iš* konstrukcija. Tokios sekos nagrinėjamu dažnumu rastos tik H patekstynyje, viena – ir S. Pavyzdžiai, lentelė ar diagrama šiuo atveju yra vaizdinė medžiaga, padedanti pagrįsti tolesnius teiginius, plg.:

(1a) ***Iš pavyzdžių matyti, kad*** *abu kalbamieji prieveiksmiai vartojami ta pačia reikšme.* (H00004_2011_VU_92)
(2a) ***Iš pateiktų pavyzdžių matyti,*** *kad vartojami įvairūs daiktavardžio linksniai* <…> (H00004_2013_VU_201)
(3a) ***Iš lentelės matyti, kad*** *vienos priežastys yra objektyvios: ekonominė situacija, socialinė aplinka, nepasitikėjimas politikais, informacijos stygius, švietimo sistema, kitos - subjektyvios: nesidomėjimas, nemotyvuotumas, sumaterialėjimas ir t.t.* (H00007_2014_SU_26)

Dar galima palyginti trinares sekas: *iš diagramos / lentelės / paveikslo / pavyzdžių matyti* (daugiau žr. 3 priede).

Jungtuku *kaip* pradedamos toliau pateikiamos dvi S patekstynyje rastos sekos:

(6) [kaip matyti] iš paveikslo (**38**; S 31, 12)
(7) [kaip matyti] iš lentelės (**30**; S 30, 12)

Šiuo atveju prielinksnio *iš* konstrukcijos yra po junginio *kaip matyti*, plg.:

(6a) ***Kaip matyti iš 1 paveikslo****, 2008 metų pabaigoje socialinės rizikos šeimose vaikų buvo daugiau nei 2012 metų pabaigoje, atitinkamai 2008 metų pabaigoje - 25483 vaikai, 2012 metų pabaigoje - 21303 vaikai.* (S00007_2014_LSU_65)

Toliau pateikiamos kelios sekos, kurios nėra rišlios: trūksta arba paskutinio dėmens, arba pradžios, pavyzdžiui:

(8) [kaip matyti] iš pateiktų (**30**; H 16, 6)
(9) [kaip matyti] iš lentelėje (**19**; S 15, 8)
(10) [matyti] iš pateiktų pavyzdžių (**11**; H 11, 7)
(11) [matyti] iš lentelėje pateiktų (**19**; S 15, 8)
(11) pateiktų duomenų [matyti kad] (**53**; S 29, 18)
(12) pateiktų duomenų [matome kad] (**22**; B 11, 6)
(13) lentelėje pateiktų duomenų [matyti] (**20**; S 11, 10)

(8) sekoje trūksta apibūdinamojo objekto: tai gali būti pavyzdžiai, duomenys, rezultatai, plg.:

(8a) ***Kaip matyti iš pateiktų*** *pavyzdžių, atsakymus į klausimą gali sudaryti vienas žodis, kuriuo gali eiti įvairios kalbos dalys ir jų formos.* (H00004_2012_LEU_72)

(9) sekoje jau trūksta bent dviejų praleistų narių, pavyzdžiui: *pateiktų duomenų, pateiktų rezultatų.*

(10) ir (11) sekoje atstatytinas jungtukas *kaip*, o (12) ir (13) sekoje – prielinksnis *iš.*

Gali sekoje būti vartojama ir viena bendratis *matyti.* Tokia seka pradedama teksto jungimo funkciją atliekančia dalelyte *taip pat*, plg.:

(14) taip pat [matyti kad] (**23**; S 14, 6)
(14a) *Atsižvelgiant į kitų šalių pavyzdžius,* ***taip pat matyti, kad*** *nei viena valstybė nėra abstrakčiai apibrėžusi subjektų rato, numatant tik santykių artumo kriterijų.* (S00001_2010_VU_58)

Vienoje sekoje pavartota esamojo laiko dalyvio bevardės giminės forma *matoma*, kuri yra sinonimiška bendračiai *matyti*, plg.:

(15) [kaip [matoma] iš paveikslo] (**25**; S 22, 5)

Tokia seka rasta penkiuose S patekstynio darbuose, bet ten ji vartota net 22 kartus, plg.:

(15a) ***Kaip matoma iš*** *2.13* ***paveikslo*** *įmonėms tenkanti mokesčių našta nuo 2008 m. mažėjo palaipsniui* <…> (S00004_2013_SU_46)

Asmenuojamoji forma *matome* vartojama tik 12-oje nerišlioje sekoje.

Sekų leksinė analizė rodo, kad artimiausi veiksmažodžio *matyti* nariai yra daiktavardžiai *diagrama, duomenys, lentelė, paveikslas, pavyzdys*, dar žr. DIAGRAMA, DUOMENYS, LENTELĖ, PAVEIKSLAS, PAVYZDYS.

82. MAŽAI

Prieveiksmio *mažai* aukštesniojo laipsnio forma rasta vienoje B patekstynio sekoje:

(1) [šiek tiek [mažiau] nei] (**21**; B 14, 8)

Seka baigiama lyginamuoju jungtuku *nei*. Kairysis prieveiksmio kolokatas yra morfologinė samplaika *šiek tiek*, įvardijanti, kad kažko nėra daug. Tokia seka lygintina su seka, kurioje vartojamas antonimas *daugiau*, plg.:

šiek tiek daugiau nei
šiek tiek mažiau nei

Iš pavyzdžių analizės matyti, kad tokia seka būdinga apibūdinant gautus anketų atsakymus, plg.:

(1a) ***Šiek tiek mažiau nei*** *pusė tyrimo dalyvių akcentavo (46.31%), kad valgo pusryčius pietus ir vakarienę, beveik ketvirtadalis moksleivių išskyrė, kad jiems svarbu valgyti daržoves ir vaisius, trečdalis išskyrė vandens svarbą mityboje.* (B00009_2014_SU_19)

(1b) *Taip pat buvo nustatyta, kad* ***šiek tiek mažiau nei*** *pusė respondenčių (40 proc.) gali sirgti depresija, nes šios moterys pagal Edinburgo pogimdyminės depresijos skalę (EPDS) surinko 12 ir daugiau balų.* (B00009_2012_LSMU_180)

Matyti, kad lyginamasis jungtukas B patekstynyje dažnai vartojamas su daiktavardžiu *pusė*, kuris tampa lyginimo matmeniu.

Kituose patekstyniuose yra įvairesnių lyginamosios konstrukcijos narių, plg.:

(1c) *Tirtuose tekstuose mišrieji sakiniai užima trečiąją poziciją Jie sudaro 16 proc. visų sudėtinių sakinių –* ***šiek tiek mažiau nei*** *bejungtukiai sakiniai.*

Trijose toliau pateikiamose sekose prieveiksmis *mažiau* pavartotas T patekstynyje, plg.:

(2) [ne mažiau kaip] du (**15**; T 12, 11)
(3) [ne mažiau kaip] po (**15**; T 11, 10)
(4) turi būti [ne mažiau] (**57**; T 50, 15)

Visose sekose nusakomas duomenų lyginimas, pavyzdžiui:

(3a) <…> *iš kiekvienos partijos turi būti paimta* ***ne mažiau kaip po*** *6 nepriklausomus (atskirai paimtus) bandinius.* (T00002_2010_VGTU_185)

(4a) *Sienų vidinių paviršių temperatūra* ***turi būti ne mažiau*** *8°C. Mastikų ir klijų temperatūra* ***turi būti ne mažiau kaip*** *15°C.* (T00002_2011_VGTU_163)

Matyti, kad (4a) pavyzdyje pavartota ir nenorminė konstrukcija *ne mažiau 8°C*. Lyginamajai kiekybei reikšti skaitvardžių kilmininkas nevartotinas.

Lyginamojo laipsnio prieveiksmio leksikos aplinka parodė, kad pagrindinis junglumo narys yra jungtukas: *nei* ar *kaip*, o prieštaravimas reiškiamas, kai šalia vartojama dalelytė *ne*, plg.:

turi būti ne daugiau
turi būti ne mažiau

Dar plg. DAUG.

83. MAŽAS

Prieš lyginamąją konstrukciją vartojamas ir aukštesniojo laipsnio būdvardis *mažesnis*:

(1) ir [ne mažesnis kaip] (**11**; T 11, 9)
(2) [neturi būti [mažesnis] kaip] (**14**; T 14, 8)
(3) turi būti [ne mažesnis] (**145**; T 123, 30)

Nors dažniausiai pavartotoje (3) sekoje ir nėra lyginimo rodiklio *kaip*, pavyzdžių analizė tik patvirtina, kad toliau ši seka būtų taip tęsiama, plg.:

(3a) *Minimalus varžto diametras* ***turi būti ne mažesnis*** *kaip 16 mm.* (T00002_2011_VGTU_199)

Kaip ir aptariant tos pačios šaknies prieveiksmio *mažai* vartoseną, matyti, kad aukštesniojo laipsnio būdvardis *mažesnis* prisijungia jungtuką *kaip*, taip pat prieš jį gali būti vartojama dalelytė *ne*, plg.:

turi būti ne didesnis
turi būti ne mažesnis

Dar plg. DIDELIS.

84. MEDŽIAGA

Tik iš B patekstynio automatiškai pagal pasirinktą dažnumą nustatytos dvi sekos, kuriose vartojamas moteriškosios giminės daiktavardis *medžiaga*:

(1) [tyrimo [medžiaga] ir metodai] (**17**; B 16, 16)
(2) [tyrimų [medžiaga] ir metodai] (**17**; B 16, 16)

16-oje B srities darbų po 16 kartų vartojamos panašios sekos, kurios skiriasi tik pirmojo nario forma: (1) sekoje vartojama vns. K. forma *tyrimo*, o (2) sekoje – dgs. K. forma *tyrimų*. Tai priklauso nuo to, kiek tyrimų studentai aprašo savo darbuose. Paprastai tyrimo ar tyrimų medžiaga išvardijama įvadiniame darbo skyriuje. Ta dalis ar pastraipa turi savo pavadinimą, toliau yra skaidoma į kelias smulkesnes dalis, plg.:

(1a) 3. ***TYRIMO MEDŽIAGA IR METODAI***
Tyrimo objektas: Pacientų[,] *sergančių priklausomybės ligomis*[,] *emocinės būsenos pokyčiai gydant Minesotos programa.*
T[i]riamųjų imtis: 30 asmenų sergančių priklausomybės ligomis.
Įtraukimo į tyrimą kriterijai: Į tyrimą buvo įtraukti asmenys dalyvaujantys Minesotos gydymo programoje ir davę sutikimą būti apklausiami.
Tyrimo metodai: Tiriamiesiams, kurie sutiko dalyvauti tyrime, buvo prieš gydymą ir po jo pateikta anoniminė anketa, paaiškintas tyrimo tikslas ir garantuotas anonimiškumas. (B00010_2016_VU_93)

(1b) 2. ***TYRIMO MEDŽIAGA IR METODAI***
2.1. Tyrimo subjektas
Yra išvesti įvairūs žiurkių kamienai ir jie nevienodai tinka skirtingiems tyrimams. Long-Evans žiurkės (5 pav.) tinka mitybos, svorio pokyčio, toksikologiniams, elgsenos ir bendriems tyrimams, todėl jos buvo pasirinktos ir boro-fluoro toksiškumui aiškintis. Eksperimentas buvo pradėtas su 25-iomis Long-Evans kamieno žiurkių patelėmis, jos buvo 1-2 mėn. amžiaus, svėrė 150-200g. Iš viso eksperimente dalyvavo 59 suaugusios žiurkių patelės, ištirti 468 embrionai. (B00005_2016_VU_230)

Taigi tokiose darbo dalyse paprastai išvardijama, kas bus tiriama. Kolokacija *tyrimo medžiaga* ST pavartota 47 kartus.

Kaip matyti, sekoje vartojami skirtingais ryšiais su daiktavardžiu *medžiaga* susiję daiktavardžiai *tyrimas* ir *metodai*, dar žr. TYRIMAS, METODAS.

85. METODAS

Jau anksčiau minėta seka, į kurią įtrauktas ir daiktavardis *metodas*:

(1) [anketinės apklausos [metodu] tirta] (**15**; S 13, 13)

Joje daiktavardis *metodas* pavartotas vns. Įn. forma. Šią seką sudaro trinarė kolokacija *anketinės apklausos metodas*, ST pavartota 34 kartus. Iš sekos dėmenų matyti, kad gali būti apibūdinamas pats metodas, plg. *anketinės apklausos metodu* (dar plg. trinares sekas *duomenų analizės / duomenų apdorojimo metodai, kiekybinis / kokybinis tyrimo metodas, šaltinių analizės metodas, turinio analizės metodas*, žr. 3 priedą), arba įvardijama, kas tuo metodu daroma, plg.: *metodu tirta*, plg.:

> *Tyrimo tikslas – **anketinės apklausos metodu** išsiaiškinti, kokioje aplinkoje mokosi pradinių klasių mokiniai ir kokios aplinkos norėtų.* (S00007_2014_SU_87)

(1a) ***Anketinės apklausos metodu tirta**, pagal kokius kriterijus tėvai perka žaislus savo vaikams; iš kokios medžiagos pagamintų žaislų jų vaikas turi daugiausiai; kur tėvai dažniausiai perka žaislus vaikams; ar prieš įsigyjant žaislą, tėvai skaito etiketes* <…> (B00006_2012_SU_18)

Tokioje sekoje būdo aplinkybė eina prieš būtojo laiko neveikiamosios rūšies dalyvį *tirta*.

Toliau pateikiamose vienodo dažnumo B patekstynio sekose daiktavardis *metodas* vartojamas dgs. V. linksniu:

(2) tyrimo [medžiaga ir metodai] (**17**; B 16, 16)
(3) [tyrimo [metodai] ir organizavimas] (**24**; B 16, 16)

Tiriant sekų vartoseną, matyti, kad taip nusakomos dalys, kuriose kartu pateikiama ir tyrimui rinkta medžiaga, ir jos rinkimo ar apdorojimo metodika, plg.:

(2a) *3. **TYRIMO MEDŽIAGA IR METODAI***
Tyrimo objektas: žinios apie širdies ir kraujagyslių ligų prevencijos programą.
Tiriamųjų imtis: iš viso tyrime dalyvavo 290 žmonių, iš jų 145 vyrai ir 145 moterys.
Tyrimo metodai. Tyrimo instrumentas – anketinės apklausos metodas. Anketa parengta specialiai šiam tyrimui. Anoniminę anketą – klausimyną sudaro 29 uždaro tipo klausimai. (B00010_2016_VU_85)

(3) seka kaip tik pradedama kolokacija *tyrimo metodai*. Tokia kolokacija iš viso ST pavartota 674 kartus.

Toliau pateikiama (4) seka, rodo, kad metodai yra *taikomi*:

(4) taikomi šie [tyrimo metodai] (**12**; B 10, 10)
(4a) *Buvo **taikomi šie tyrimo metodai**:* <…> (B00010_2013_LSU_52)
(4b) *Atliekant tyrimą buvo **taikomi šie tyrimo metodai**:* <…> (B00006_2016_UK_151)

Kitose teksto atkarpose taikomi metodai yra išvardijami ir paaiškinami, plg.:

(4c) *2.3 Tyrimo metodai. Atliekant tyrimą buvo* ***taikomi šie tyrimo metodai****:*
2.3.1 Medicininės ligonio istorijos analizė. <…>
2.3.2 Raumenų jėgos įvertinimas. <…>
2.3.3 Skausmo vertinimas <…> (B00006_2016_UK_151)

Sekų analizė rodo, kad vns. Įn. formos *metodu* leksinėje aplinkoje svarbus daiktavardis *apklausa* ir neveikiamosios rūšies dalyvis *tirti*, o dgs. V. forma prijungiamuoju ryšiu susijusi su daiktavardžiu *tyrimas*. Trinarė seka *šie tyrimo metodai* ST pavartota 40 kartų. Veiksmažodžio neasmenuojamoji forma *taikomi* sekoje atskirta nuo daiktavardžio *metodai* dviem šio žodžio priklausomaisiais dėmenimis: *šie* ir *tyrimo*. Dar žr. APKLAUSA, TYRIMAS, TIRTI, TAIKYTI.

86. METODIKA

Tos pačios šaknies, kaip ką tik aptartas daiktavardis, yra ir toliau tiriamas žodis *metodika*. Jis pasitaikė sekoje:

(1) [tyrimo [metodika] ir organizavimas] (**72**; B 45, 45)

Tokia seka yra sinoniminė prieš tai nagrinėtai *tyrimo metodai ir organizavimas*, tačiau pagal pateikiamą dažnumo rodiklį yra dažnesnė B mokslų darbuose, plg.:

(1a) *2.* ***Tyrimo metodika ir organizavimas***
2.1. Tiriamųjų charakteristika
Tyrime dalyvavo 7 asmenys (5 moterys ir 2 vyrai), kurie serga išsėtine skleroze. Tiriamųjų amžius 44±12,83m., svoris 80±11,85kg., <…> (B00006_2013_LSU_175)

P darbuose fiksuota trinarė seka *darbo rengimo metodika*, žr. 3 priedą.

Pavyzdžių analizė rodo, kad taip įvardijamas atskiras skirsnis ar paragrafas B darbuose. Paprastai jis pradedamas arba nuo objekto, arba nuo tiriamųjų įvardijimo. Seką galima palyginti su prieš tai nagrinėta: skiriasi tik vienas narys: *metodika* ir *metodai*, plg.:

tyrimo metodai ir organizavimas
tyrimo metodika ir organizavimas

Taigi, išvestinio daiktavardžio *metodika* pagrindinis junglumo narys yra daiktavardis *tyrimas*, dar žr. TYRIMAS.

87. METU

Toliau tiriamas sustabarėjęs polinksniškai vartojamas daiktavardžio *metas* įnagininkas *metu*. Sekų analizė rodo, kad didžiąja dalimi sekos arba pradedamos kolokacija *tyrimo metu*, arba ji įeina į seką po įvardžio *šis*, dalelytės *taip pat* ir pan.

(1) [tyrimo metu] buvo siekiama (**17**; S 10, 7)
(2) [tyrimo metu] gauti rezultatai (**31**; S 21, 12)
(3) [tyrimo metu] gauti duomenys (**34**; B 11, 10; S 18, 16)
(4) [tyrimo metu] nustatyta kad (**97**; B 15, 12; S 21, 16)
(5) [tyrimų metu] nustatyta kad (**13**; B 12, 6)
(6) [tyrimo metu] taip pat (**28**; B 13, 9; S 12, 10)

Taip nusakomi rezultatai, išaiškėję atliekant tyrimą, plg. sekų dalis *gauti duomenys, rezultatai* arba *nustatyta*.

Dalis sekų baigiasi būtojo kartinio laiko forma *buvo*:

(7) šio [tyrimo metu] buvo (**42**; B 30, 22; S 10, 7)
(8) atlikto [tyrimo metu] buvo (**22**; B 20, 13)

Tokiais atvejais, kas buvo atlikta, išaiškėja iš tolesnio konteksto, pavyzdžiui:

(8a) *Vilniaus universiteto* ***atlikto tyrimo metu buvo*** *nustatyta, kad 7 – 13 metų berniukų kūno svoris didesnis nei mergaičių [74]* (B00009_2015_LSMU_191)

Kai norima tekste kaip nors papildyti informaciją, vartojama (8) seka:

(8) taip pat [tyrimo metu] (**24**; S 16, 12)
(8a) ***Taip pat tyrimo metu*** *buvo atlikta dokumentų reglamentų, žaislų higienos ir saugos reikalavimų analizė, kuri atskleidė, kad* <…> (B00006_2012_SU_18)

Dalis automatiškai nustatytų sekų neturi pradžios:

(9) [metu] buvo siekiama išsiaiškinti (**18**; S 13, 8)
(10) [metu] buvo nustatyta kad (**55**; B 35, 23)

Tačiau pavyzdžių analizė rodo, kad dažniausias į seką nepatekęs žodis yra *tyrimas*, plg.:

(10a) *Tyrimo* ***metu buvo nustatyta, kad*** *kerpių gausumo rodiklis yra tiesiog proporcingas pušynų gyvybingumui ir oro užterštumui*. (B00003_2013_SU_149).

Žinoma, rasta ir kitokių polinksnio kolokatų, plg.:

(10b) *Eksperimento* ***metu buvo nustatyta, kad*** *didėjant fluoro koncentracijai ir vartojimo trukmei, tolygiai didėja ir embrionų svoris, ilgis ir placentų svoris (žr. 3.4-3.6 skyrius).* (B00005_2016_VU_230)

Atskirai turėtų būti aptariamos sekos, kuriose šalia vns. Įn. *metu* vartojamos morfologinės samplaikos *tuo pat / tuo pačiu*:

(11) tačiau [tuo pat metu] (**32**; H 19, 17)
(12) ir [tuo pačiu metu] (**41**; B 13, 12; S 13, 11)
(13) ir [tuo pat metu] (**30**; S 11, 7)

Šiais atvejais aptariamas kažkoks veiksmas ar reiškinys, kuris vyksta vienu metu su kitu, plg.:

(11a) *Subjektas yra pasaulio įrėminimas,* ***tačiau tuo pat metu*** *pats yra to įrėminto pasaulio dalis, todėl savirefleksija tampa paradoksalia veikla* (H00001_2016_VU_158)
(12a) *Tose pačiose vietovėse* ***ir tuo pačiu metu*** *buvo rinktos tyrimui ir kaštoninės keršosios kandelės lėliukės.* (B00005_2014_VU_217)

Sekų analizė akivaizdžiai rodo, kad vns. Įn. forma *metu* įeina į laiko aplinkybes, pagrindinis junglumo žodis *tyrimas* apibrėžia laiko ribas, dar plg. TYRIMAS. Samplaikinis įvardis *tas pats* parodo, kad kažkas vyksta vienu metu. Taip nusakomas perėjimas prie kito aspekto.

88. MINĖTI

Būtojo laiko neveikiamosios rūšies forma *minėta* iš viso pavartota penkiose nuorodą į ankstesnę vietą nusakančiose sekose. Iš statistinės duomenų analizės matyti, kad dažniausiai (1) seka vartojama H mokslų darbuose, plg.:

(1) kaip jau [buvo minėta] (**286**; H 131, 56; S 66, 35, P 47, 30; B 23, 14; T 19, 13)
(1a) ***Kaip jau buvo minėta*** *joks išsamesnis tyrimas ar istorinė studija apie Lietuvos partizaninio karo ryšininkus kol kas nėra atlikti.* (H00005_2015_VU_220)

Antroji seka yra be pradžios, bet visiškai aišku, kad į sekos dalį nepateko jungtukas *kaip*:

(2) jau [buvo [minėta] anksčiau] (**55**; H 21, 14; S 16, 10)

Galima palyginti penkianarę seką *kaip jau buvo minėta anksčiau*, kuri iš viso ST pavartota 55 kartus, vadinasi, visais atvejais keturnarė seka yra ilgesnės penkianarės dalis. Taip pat dviejuose patekstyniuose rasta keturnarė seka, kurioje nėra grynąja jungtimi einančio veiksmažodžio *buvo*:

(3) [kaip [jau [minėta] anksčiau] (**65**; H 25, 16; S 23, 16)[136]

Matyti, kad dešinysis neveikiamosios rūšies dalyvio junglumo dėmuo yra *anksčiau*, kuris irgi semantiškai dera ir sudaro kolokaciją *minėti anksčiau* (ST rasti 195 vartosenos atvejai). Taigi pabrėžiama, kad prieš tai jau buvo kažkas apie tai rašyta, komentuota.

Taip pat seka gali būti pradedama ir morfologine samplaika *kaip ir*, plg.:

(4) kaip ir [buvo minėta] (**32**; T 12, 8; S 10, 8)

Tokia seka kiek dažnesnė T ir S patekstyniuose, pavyzdžiui:

(4a) *Tačiau **kaip ir buvo minėta** mokslinėje literatūroje, šis rodiklis labai priklauso nuo šakos ir įmonės veiklos ypatybių.* (S00004_2011_SU_31)

Dar viena seka prasideda žodžiu jau, plg.:

(5) [jau [buvo minėta] kad (**23**; H 14, 6)

Ja irgi atkreipiamas dėmesys į anksčiau minėtus faktus, plg.:

(5a) ***Jau buvo minėta, kad** moterims skirtame žurnale „Laima“ kreipimosi formos į adresatą tarpusavyje konkuruoja.* (H00004_2012_LEU_186)
(5b) ***Jau buvo minėta, kad** sovietinėje istoriografijoje objektyviai nepaaiškinama, kodėl buvo sudaryta nekomunistinė vyriausybė.* (H00005_2015_SU_115)

Sekos pabaigoje yra šalutinio sakinio jungtukas *kad.*

Taigi nagrinėtos sekos išsiskiria pradžioje vartojamomis samplaikomis *kaip jau* ir *kaip ir* (galima būtų sudaryti koligacijos modelį *kaip jau / kaip ir* + neveikiamosios rūšies dalyvis) arba *jau buvo* (tada koligacijos modelis būtų *jau buvo* + neveikiamosios rūšies dalyvis). Taip pat išryškėja, kad su veiksmažodžiu vartojamas prieveiksmio aukštesniojo laipsnio prieveiksmis *anksčiau.*

89. MOKSLINIS

Į sekas pateko ir būdvardis, padarytas iš daiktavardžio *mokslas*, plg.:

(1) [mokslinės literatūros] ir šaltinių (**13**; H 13, 9)
(2) remiantis [mokslinės literatūros] analize] (**26**; B 14, 8; S 10, 9)

Abiem atvejais sekoje vartojama kolokacija *mokslinės literatūros.* (2) seka rodo, kad *mokslinė literatūra* studentų darbuose analizuojama, plg.:

136 Plg. dažnumą kituose patekstyniuose: P 8, 6; B 4, 4; seka be laiko funkciją atliekančio žodelio *jau* retesnė, bet taip pat fiksuojama (H 8, 5; S 8, 7; P 4, 4, T 3, 3).

(2a) *Bendras bruožas, kuris tyrimo metu išaiškėjo apklausus nemažai skirtingų sporto organizacijų, tai, kad sporto organizacija turi derinti socialinę, ekonominę, ekologinę ir kultūrinę aplinkas, nors ekologijai dėmesio skiriama mažiausiai, o* ***remiantis mokslinės literatūros analize****, sportas daro neigiamą poveikį aplinkai.* (S00003_2014_LSU_2)

Dar galima palyginti trinares sekas: *išanalizavus / išanalizuoti mokslinę literatūrą* bei *mokslinės literatūros analizė / analize / analizės* (žr. 3 priedą).

Kolokacija *mokslinės literatūros* ST pavartota 387 kartus. Dar žr. LITERATŪRA.

90. MOKSLAS

Tik vienoje sekoje pavartotas daiktavardis *mokslas*. Šalia esantis junginio dėmuo nusako tam tikrą mokslo rūšį:

(1) tai [taikomojo pobūdžio mokslo] (**10**; B 10, 10)

Prieš daiktavardį vartojama kolokacija *taikomojo pobūdžio.* Tiesa, toliau seka turėtų būti tęsiama, kad sužinotum, su kokiu žodžiu vns. K. forma *mokslo* susijusi prijungimo ryšiu, plg.:

(1a) ***Tai taikomojo pobūdžio mokslo*** *tiriamasis slaugos bakalauro baigiamasis darbas*. (B00010_2016_VU_83)

Vis dėlto iš artimiausios aplinkos keturnarėje sekoje išryškėja daiktavardis *pobūdis*, kuris dar turi priklausomąjį narį, dar plg. POBŪDIS, TAIKYTI.

91. NAUDINGAS

Į vieną seką pateko iš daiktavardžio *nauda* padarytas būdvardis *naudingas*:

(1) darbas [gali būti naudingas] (**23**; S 15, 11)

Tokia seka rasta S darbuose, H darbuose taip pat vartojama trinarė seka *galėtų būti naudingas* (žr. 3 priedą). Platesniame kontekste atskleidžiama, kam rašomas darbas gali būti reikalingas, svarbus, plg.:

(1a) *Bakalauro* ***darbas gali būti naudingas*** *ir teoriniu, ir praktiniu atžvilgiu: kadangi internetinė knygų prekyba, kaip atskiras reiškinys Lietuvoje nėra ištirtas, jis gali būti naudingas informacijos ir komunikacijos sričių dėstytojams, studentams bei šios srities verslo atstovams.* (S00008_2014_VU_153)

(1b) ***Darbas gali būti naudingas*** *grafiniams fasilitatoriams, mokymų vadovams, seminarų vedėjams, pranešėjams, dėstytojams, dirbantiems su grupėmis, tačiau taip pat gali būti pritaikomas gyvenimo būdo vadybininkų, ugdomojo vadovavimo specialistų, taip pat organizacijų ar padalinių vadovų, kuriems tenka spręsti problemas ar duoti užduotis tai padaryti savo pavaldiniams.* (S00008_2011_VU_130)

Sekoje būdvardis *naudingas* vartojamas predikatinėje pozicijoje, siejamas su daiktavardžiu *darbas*, dar žr. DARBAS.

92. NAUDOTI

Keturiose sekose pavartotas padalyvis *naudojant*:

(1) duomenų analizė [atlikta naudojant] (**55**; B 49, 41)
(2) analizė [atlikta naudojant] statistinės (**28**; B 28, 25)
(3) [atlikta naudojant] statistinės analizės (**27**; B 27, 24)
(4) turi būti [atliekamas naudojant] (**10**; T 10, 10)

Matyti, kad pirmos trys sekos yra susijusios tarpusavyje. Padalyvis *naudojant* vartojamas po dalyvio formos *atlikta.* Vadinasi, toliau padalyvinėje konstrukcijoje nusakoma, kokios priemonės naudotos analizei, plg.:

(1a, 2a, 3a) ***Duomenų analizė atlikta naudojant*** *statistinės analizės R paketą ir Excel 2013 programą.* (B00006_2016_VU_138)
(1a) ***Duomenų analizė atlikta naudojant*** *kompiuterinės programos statistikos paketus „R x64 3.2.0“ ir „Mocrosoft Excel 2010“.* (B00010_2016_VU_55)

Taip pat sekose vartojamos ir dalyvio esamojo laiko formos:

(5) gali būti [naudojamas] kaip (**43**; T 14, 14; B 12, 8; S 10, 8)
(6) gali būti [naudojami] ir (**18**; T 12, 11)

(5) sekoje nusakoma, kaip ar kokiomis sąlygomis kokia nors priemonė gali būti naudojama. Taip pat toliau gali būti aprašomas ir pats naudojimo objektas, pavyzdžiui:

(5a) *MKSIIPT* ***gali būti naudojamas kaip*** *papildomas vertinimo instrumentas vertinant pusiausvyrą.* (B00006_2014_LSU_161)
(6a) ***Gali būti naudojami ir*** *kiti cheminiai priedai su panašiomis savybėmis, kurie aprobuoti Inžinieriaus.* (T00002_2011_VGTU_163)

Pirmosios nagrinėtos sekos rodo, kad veiksmažodis *naudoti* susijęs su kitu veiksmažodžiu *atlikti*, dar plg. ATLIKTI.

93. NAUJAS **(NAUJUMAS)**

Abstraktusis iš būdvardžio *naujas* padarytas daiktavardis keturnarėse sekose vartojamas kartu su kitu abstrakčiuoju daiktavardžiu *aktualumas*. Taip pavadinamos dalys, kuriomis siekiama atskleisti, kuo darbas yra naujas ir aktualus:

(1) [darbo [naujumas] ir aktualumas] (**16**; H 13, 12)
(2) [temos [naujumas] ir aktualumas] (**33**; H 14, 15, S 14, 13)

Kolokacija *darbo naujumas* ST pavartota 50 kartų, o *temos naujumas* – 56 kartus. Taigi atributinėje pozicijoje šalia abstrakčiojo daiktavardžio *naujumas* vartojami du daiktavardžiai *darbas* ir *tema*. Sujungiamuoju ryšiu jis susijęs su kitu abstrakčiuoju daiktavardžiu *aktualumas*. Dar žr. AKTUALUMAS, DARBAS, TEMA.

94. NUOKRYPIS

Daiktavardis *nuokrypis* yra galūninės darybos vedinys iš priešdėlinio veiksmažodžio *nukrypti*. Jis pavartotas vienoje sekoje dgs. V. forma:

(1) vidurkiai ir [standartiniai nuokrypiai] (**16**; B 12, 11)

Jau iš sekos matyti, kad į seką pateko dvižodis terminas *standartiniai nuokrypiai*. Jis visame ST pavartotas 112 kartų.

Taigi išryškėja vienas daiktavardžio *nuokrypis* leksinės aplinkos žodis – būdvardis *standartinis*.

95. NURODYTI

Veiksmažodis *nurodyti* keturnarėse sekose vartojama esamojo laiko 3 asmens forma asmeniniuose sakiniuose. Beasmeniuose sakiniuose esamojo laiko formą keičia esamojo laiko dalyvis, plg.:

(1) taip pat [nurodo kad] (**21**; S 11, 8)
(2) ir kt [nurodo kad] (**18**; S 10, 8)
(3) taip pat [nurodoma kad] (**28**; H 16, 10)

Taigi iš platesnio konteksto aiškėja, kas vienas ar kartu su kitais ką nors nurodo savo darbuose (1 ir 2 sekos) arba teikiama informacija, kas yra rašoma šaltiniuose (3 seka), plg.:

(1a) <u>Autoriai</u> ***taip pat nurodo, kad*** *H. Markowitz teigė, jog akcijos į vertybinių popierių portfelį negali būti atrenkamos pagal unikalias akcijos savybes, turi būti analizuojama jų tarpusavio priklausomybė ir sąveika.* (S00004_2011_SU_25)

(2a) *Barzda A.* ***ir kt.*** *(2009)* ***nurodo, kad*** *gausus maisto produktų, turinčių daug riebalų, cukraus, druskos, per mažas daržovių ir vaisių bei žuvies, grūdinių produktų vartojimas yra vieni svarbiausių veiksnių lėtinėms neinfekcinėms ligoms atsirasti (Strukčinskienė ir kt., 2011).* (S00007_2013_SU_218)

(3a) ***Taip pat nurodoma, kad*** *savivaldybės gali turėti vietinius nekilnojamųjų Kultūros vertybių registrus.* (H00005_2012_SU_107)

Sekose pavartotas ir būtojo laiko dalyvis:

(4) [turi būti nurodyti] projekte (**10**; T 10, 10)
(5) brėžiniuose [turi būti nurodytos] (**10**; T 10, 10)

(4) ir (5) sekose matyti, kad kažkas turi būti nurodoma projekte arba brėžiniuose, plg.:

(5a) *Aikštelėje laikomuose* ***brėžiniuose turi būti nurodytos*** *bazinės ir papildomos koordinatės.* (T00002_2016_VGTU_183)

Vadinasi, tokiu atveju dar akcentuojama vieta.

Taigi vienos sekos struktūrinis modelis sutampa su sekos, kurioje pavartotas veiksmažodis *teigti*, plg.:

ir kt nurodo kad
ir kt teigia kad

Čia ryški dvinarė koligacija: esamojo laiko 3 asm. veiksmažodis + *kad.*

Be to, pastebėta, kad sekose vietos aplinkybėmis eina du daiktavardžiai *projektas* ir *brėžinys*, dar žr. BRĖŽINYS, PROJEKTAS.

96. NUSTATYTI

Neveikiamosios rūšies bevardės giminės dalyvis *nustatyta* gana dažnas keturnarėse sekose:

(1) [nustatyta kad] daugiau nei (**18**; B 13, 9)
(2) [nustatyta kad] didžioji dalis (**17**; B 11, 6)
(3) taip pat [nustatyta kad] (**74**; B 36, 18; H 27, 19)
(4) taip pat [nustatyta jog] (**25**; B 12, 10)
(5) taip pat [buvo nustatyta] (**44**; S 18, 12; B 14, 12)
(6) [tyrimo metu [nustatyta] kad] (**97**; B 68, 36; S 21, 16)
(7) tyrimo metu [buvo nustatyta] (**52**; B 37, 28; S 12, 9)
(8) [tyrime [buvo [nustatyta] kad] (**15**; B 11, 9)

Sekos skiriasi savo pradžia. (1) ir (2) sekos prasidedama nagrinėjama forma *nustatyta*, kitos trys sekos – dalelyte *taip pat*, (6) ir (7) seka – kolokacija *tyrimo metu* (taip nusakomas laikas) ir paskutinė (8) – vns. Vt. forma *tyrime* (taip nusakoma vieta). Dažniausiai sekos vartojamos B darbuose, iš jų dažniausia – (6) seka. Tokios sekos darbuose atlieka bent jau dvi funkcijas: tyrimo rezultatų pristatymo ir apibendrinimo. Kai priekyje yra dalelytė *taip pat*, einanti diskurso žymikliu, dar prisideda ir papildymo funkcija, plg. psl. 387. Vis dėlto artimiausi formos *nustatyta* nariai yra jungtukai: *kad* ir daug rečiau *jog*. Be to, dalyvis *nustatyta* vartojamas sudėtinėse konstrukcijose po veiksmažodžio *buvo*, t. y. *buvo nustatyta*.

Komplementiniu šalutiniu sakiniu (kurį rodo jungtukai *kad* ir *jog*) aiškinama, kas buvo nustatyta tyrimu:

(6a) ***Tyrimo metu nustatyta, kad*** *iš tirtų individualių sodybų Šiauliuose nėra nei vienos tvoros, kuri būtų pagaminta iš plastiko.* (B00003_2011_SU_95)

Dar dvi sekos rodo, kaip gali būti formuluojamas atliekamo darbo tikslas arba siekiai:

(9) tyrimo tikslas buvo [nustatyti] (**15**; B 10, 10)
(10) kad [būtų galima nustatyti] (**20**; S 10, 9)

Tokiose sekose veiksmažodis *nustatyti* vartojamas bendraties forma:

(9a) *Pagrindinis* ***tyrimo tikslas buvo nustatyti*** *kineziterapijos priemonių programos kartu su elektrostimuliacija poveikį apatinės nugaros dalies skausmo kitimui.* (B00010_2016_VU_82)
(9b) *Stresas yra reakcija, o reikėtų gilintis į jo priežastis,* ***kad būtų galima nustatyti*** *priežasties ir pasekmės ryšį.* (S00007_2013_SU_214)

Taip pat dar galima paminėti vieną seką, iš kurios matyti, kad B darbuose nustatoma kažkas statistiškai reikšminga, plg.:

(11) [buvo nustatytas] statistiškai reikšmingas (**22**; B 20, 10)
(11a) *Tyrimo metu* ***buvo nustatytas statistiškai reikšmingas*** *skirtumas tarp tiriamosios ir kontrolinės grupių gyvenamosios aplinkos pritaikymo valgio ruošos srityje (p=0,007).* (B00010_2015_VU_94)

Galiausiai paminėtina seka, kuria atskleidžiama, ką keli autoriai nustatė:

(12) ir kt [nustatė kad] (**24**; B 18, 9)

Tokia seka susijusi su mokslinėje literatūroje aptartų rezultatų referavimu, plg.:

(12a) *M. Krismer* ***ir kt. (2007) nustatė, kad*** *aktyvūs fiziniai pratimai pagerina juosmeninės stuburo dalies paslankumą bei stiprina raumenis*. (B00010_2013_LSU_116)

Taigi veiksmažodžio *nustatyti* aplinkoje pavartoti tokie daiktavardžiai: *tyrimas, metu, tikslas*, dar žr. TYRIMAS, METU, TIKSLAS.

97. OBJEKTAS

Daiktavardis *objektas* sekose vartojamas su kitu daiktavardžiu *metodai*. Paprastai jis valdo nederinamuoju pažyminiu einantį daiktavardžio kilmininką *darbo*:

(1) [darbo [objektas] ir metodai] (**44**; B 32, 31; P 12, 12)
(2) šio [darbo [objektas] yra] (**14**; H 11, 11)

(1) seka rodo, kad tyrimo objektas ir metodai aptariami viename teksto segmente, todėl tokia seka signalizuoja dalies pavadinimą. Matyti, kad toks pavadinimas būdingas B darbams, tačiau yra fiksuotas ir P darbuose (daugiau kaip du kartus rečiau).

(2) seka toliau būtų tęsiama objekto įvardijimu, plg.:

(2a) ***Šio darbo objektas yra*** *civilinė metrikacija Pirmojoje Lietuvos Respublikoje*. (H00005_2013_SU_47)

Seką galima palyginti su kita, taip pat prasidedančia įvardžiu *šio*:

šio darbo objektas yra
šio darbo tikslas yra

Trinarė seka *šio darbo objektas* ST pavartota 36 kartus (iš jų 27 kartus H darbuose). Taip pat nustatytos trinarės sekos: *bakalauro darbo objektas, darbo tyrimo objektas* (žr. 3 priedą).

Tokios sekos būdingos įvadinėms darbų dalims, kuriose taip pat nusakoma tema, uždaviniai, keliamos hipotezės ir pan. Taigi pagrindinis daiktavardžio *objektas* junglumo narys yra kitas daiktavardis *darbas*, dar žr. DARBAS.

98. ORGANIZUOTI **(ORGANIZAVIMAS)**

Daiktavardis *organizavimas* yra padarytas iš būtojo kartinio laiko veiksmažodžio *organizavo*. Taigi jis įvardija kažkokį organizavimo procesą. Sekoje šis daiktavardis vartojamas kartu su kolokacijomis *tyrimo metodai* arba *tyrimo metodika*:

(1) tyrimo [metodai ir organizavimas] (**24**; B 16, 16)
(2) tyrimo [metodika ir organizavimas] (**72**; B 45, 45)

Taip pavadintose darbo dalyse paprastai aiškinami pasiruošimo tyrimui etapai: nuo tyrimo dalyvių pasirinkimo iki metodikos. Matyti, kad abi darbo įvardijančios sekos būdingos B darbams. Pagrindinis narys, su kuriuo siejamas daiktavardis *organizavimas*, yra daiktavardžio *tyrimas* Vns. K. forma, dar žr. TYRIMAS.

99. PAAIŠKĖTI

Rasta viena keturnarė seka su būtojo laiko trečiojo asmens forma *paaiškėjo*. Ji daugiau nei 10-yje darbų vartojama B ir S patekstyniuose:

(1) [tyrimo metu [paaiškėjo] kad] (**46**; S 19, 12, B 15, 10)

Kaip matyti, beasmenėje konstrukcijoje vartojamas savaiminės reikšmės veiksmažodis *paaiškėti*, kuriuo nusakoma, kad kažkas savaime tapo aišku, plg.:

(1a) ***Tyrimo metu paaiškėjo, kad*** *tėvai dažniausiai vaikus drausmina ne fizinėmis bausmėmis, o leisdami patirti elgesio pasekmes*. (B00009_2016_LSMU_195)
(1b) ***Tyrimo metu paaiškėjo, kad*** *socialinė integracija į bendruomenę yra geresnė tų, kurie dalyvauja fizinėje veikloje, nei tų neįgaliųjų, kurie nedalyvauja fizinėje veikloje*. (B00003_2013_LSU_166)

Veiksmažodis *paaiškėti* rodo, kad kas nors buvo išsiaiškinta, atskleista (tai atskleidžia komplementinis šalutinis sakinys). Be to, svarbu, kada tai įvyko, todėl laiko aplinkybe sekoje eina kolokacija *tyrimo metu*. Trinarė seka *tyrimo metu paaiškėjo* iš viso ST rasta 61 kartą, dar žr. TYRIMAS, METU. Kitos trinarės sekos yra tokios: *paaiškėjo kad daugiau, paaiškėjo kad dauguma, atlikus tyrimą paaiškėjo*, žr. 3 priedą.

100. PAAIŠKINTI

Tos pačios šaknies, tik ne būseną, o aktyvų veiksmą reiškia priesagos *-inti* veiksmažodis *paaiškinti*. Bendratis pavartota dviejose sekose:

(1) [galima [paaiškinti] tuo] kad (**72**; S 28, 19; P 17, 11; B 14, 13; H 13, 13)
(2) tai [galima [paaiškinti] tuo] (**26**; B 11, 11)

Abiem atvejais bendratis vartojama *galima* + *bendratis* konstrukcijoje, pavyzdžiui:

(1a) *Tokį jo vartojimo dažnumą* ***galima paaiškinti tuo, kad*** *jis jau įtrauktas į tarptautinių žodžių žodyną*. (H00004_2012_LEU_76)

Pirmoji seka dažniausiai vartojama S moksluose, tačiau ir kituose pateksty-niuose rasta daugiau nei 10-yje darbų. Po bendraties (1) ir (2) sekose vartojama vns. Įn. įvardžio forma *tuo*, po kurios (1) sekoje eina šalutinio sakinio *kad* rodiklis. Būtent įnagininko linksnį gali valdyti nagrinėjamas veiksmažodis *paaiškinti*, plg. *paaiškinti ką* ir *paaiškinti kuo*: pirmuoju atveju prijungiamas tiesioginis objektas, antruoju – netiesioginis, rodantis aiškinimo priežastį. (2) sekos veiksnio pozicijoje pavartotas bevardės giminės įvardis *tai.* Taip išreikštas veiksnys rodo, kad anksčiau aptarti dalykai, kurie toliau aiškinami, plg.:

(2a) ***Tai galima paaiškinti tuo, kad*** *gydytojo ir paciento bendravimas apie mirtį tapo atviresnis; taip pat per paskutinį dešimtmetį Olandijoje padidėjo dėmesys paliatyviai priežiūrai.* (B00006_2016_VU_233)

(2) seką dar galima palyginti su kita nustatyta keturnare seka, prasidedančia įvardžiu tai, plg.:

tai galima paaiškinti tuo
tai galima sieti su

Trinarė seka *paaiškinti tuo kad* ST fiksuota 93 kartus (40 kartų S patekstynyje). Kita seka *tai galima paaiškinti* – 67 kartus (daugiausia P darbuose, 28 kartus), plg. 3 priedą.

101. PABAIGA

Abstrakčiojo daiktavardžio *pabaiga* vns. Vt. linksnis pavartotas tokiose sekose:

(1) [darbo [pabaigoje] pateikiamos] išvados (**13**; H 10, 9)
(2) tyrimo [pradžioje ir pabaigoje] (**12**; B 12, 8)

Pirmuoju atveju nurodoma, kas daroma darbo pabaigoje – *teikiamos išvados*. Tokia seka labai būdinga H darbų santraukoje arba įvadinėje dalyje, kur aiškinama visa darbo struktūra, plg.:

> *Įvade akcentuojamas darbo objektas, tikslas, aptariami uždaviniai, temos aktualumas, darbo metodai. Pirmame skyriuje apibūdinama teksto tipų klasifikacija. Antrame skyriuje aptariama lokacijos samprata. Trečiame skyriuje pateikta išanalizuota novelės „Prelato vynas“ lokacija (veikėjai, erdvė ir laikas).* ***Pabaigoje pateikiamos išvados****, apibendrinančios analizės rezultatus, literatūros sąrašas, santraukos lietuvių ir anglų kalba.* (H00004_2013_SU_32)
> *Savo bakalaurinio* ***darbo pabaigoje*** *pateiksiu giminės narių prozopografiją ir pagrindinių valdų sąrašą.* (H00005_2015_VU_222)

Taip pat ***darbo pabaigoje*** *yra priedas – didikų ir kunigaikščių išduotų dokumentų registras.* (H00005_2010_VU_239)

Kiti dalykai, kurie gali būti pateikiami darbo galutiniuose puslapiuose yra priedai ar kitokie sąrašai, plg.:

(1a) ***Darbo pabaigoje pateikiamos išvados****, rekomendacijos, šaltiniai ir literatūros sąrašas.* (H00004_2015_VU_61)
(1b) ***Darbo pabaigoje pateikiamos išvados****, šaltinių bei literatūros sąrašas.* (H00004_2011_VU_85)

(2) sekoje įvardijamos tyrimo trukmės ribos:

(2a) *Įvertinti pacientų aerobinę išt[v]ermę, apskaičiuojant 6 min. ėjimo testo rezultatų pokytį (****tyrimo pradžioje ir pabaigoje****).* (B00010_2016_VU_77)

Kaip matyti iš pavyzdžio, taip gali būti įvertinamas pokytis, pastebėtas tyrimo metu. Tokia seka rasta B darbuose.

Taigi pagrindiniai nariai, su kuriais daiktavardis *pabaiga* sudaro junginius, yra *darbo* ir *tyrimo*, dar žr. DARBAS ir TYRIMAS.

102. PABRĖŽTI

Veiksmažodis *pabrėžti* vienoje leksinėje sekoje pavartotas esamojo laiko trečiojo asmens forma, plg.:

(1) taip pat [pabrėžia kad] (**24**; S 20, 16)

Taip siekiama išskirti tam tikras mintis, nuomonę iš kitų. Matyti, kad sakinyje ši seka būtų plečiama veiksnio pozicijoje esančiais žodžiais *autorius (-iai)*, *mokslininkas (-ai), tyrėjas (-ai)* arba jų pavardėmis, plg.:

(1a) *Autoriai* ***taip pat pabrėžia, kad*** *viso portfelio pelningumas yra ne kas kita kaip pavienės akcijos pelningumų sumą atsižvelgiant į jų svorius portfelyje.* (S00004_2011_SU_50)
(1b) *Galkienė (2003)* ***taip pat pabrėžia, kad*** *tam tikri ugdymo veiksniai, ypač kryptingas pedagoginis poveikis gali keisti ir koreguoti tarpusavio santykius, nulemti socialinę sąveiką.* (S00007_2014_SU_105)

Trinarė seka *taip pat pabrėžia* ST rasta 72 kartus, *pabrėžia kad* – 390 kartų, *pabrėžia jog* – 154 kartus. Dar galima palyginti į trinarių sekų sąrašą patekusias sekas *autorius / autoriai pabrėžia kad* (žr. 3 priedą).

Čia analizuotą keturnarę seką galima palyginti su analogiškos struktūros seka, kurioje prieš jungtuką *kad* yra taip pat esamojo laiko 3 asm. veiksmažodis *nurodo*, plg.:

taip pat nurodo kad
taip pat pabrėžia kad

Trinarėse sekose taip pat vartojama ir bendratis, plg.: *būtina, reikėtų, reikia, svarbu pabrėžti kad*, dar žr. 3 priedą.

103. PADARYTI

Veiksmažodis *padaryti* P patekstynyje pavartotas šalia vns. G. formos *išvadą* tokioje keturnarėje sekoje:

(1) galima [padaryti išvadą] kad (**25**; P 10, 5)

Dvinarė kolokacija *padaryti išvadą* ST fiksuota 54 kartus. Kaip matyti, (1) seka pavartota penkiuose darbuose, bet 10 kartų.

(1a) *Tarpusavyje lyginant naujus poliiminus,* ***galima padaryti išvadą, kad*** *tik CT1,0-garnt- Npl polimero tirpioje frakcijoje buvo šiek tiek didesnės molekulinės masės makromolekulių nei kituose naujai susintetintuose poliiminuose.* (P00003_2012_VU_184)

Tokia seka susijusi anksčiau nagrinėtąja *galima daryti išvadą kad*, žr. DARYTI, IŠVADA, plg.:

galima daryti išvadą kad
galima padaryti išvadą kad

Sekas skiria tik antroje pozicijoje esančios bendraties formos *daryti* ir *padaryti*, todėl *padaryti išvadą* gali būti laikoma variantišku, bet daug retesniu raiškos būdu siekiant kam nors apibendrinti. Trinarė seka *galima padaryti išvadą*, be P, dar vartojama ir H ir S darbuose, atitinkamai po 8 ir 9 kartus, žr. 3 priedą. Be to, veiksmažodis *padaryti* vartojamas ir su daiktavardžiu *išvada*, ir su kitu daiktavardžiu *įtaka,* plg.: *padarė / padaryti išvadą kad, padarė didelę įtaką* (žr. 3 priedą).

104. PADIDĖTI

Vieną kartą keturnarėje sekoje pavartotas veiksmažodis *padidėjo* rodo įvykusį savaiminį kitimą, plg.:

(1a) statistiškai [reikšmingai p padidėjo] (**20**; B 20, 9)

Tokia seka pavartota tik B patekstynyje (čia p – santrumpa, reiškianti statistiškai pamatuojamą dydį). Kadangi kolokacija *reikšmingai padidėjo* ST randama 83 kartus, kaip ir *statistiškai reikšmingai padidėjo*, galima daryti išvadą, kad B darbuose vartojamas trižodis junginys, kuriuo nusakoma, kaip pakito rezultatai, t. y. *statistiškai reikšmingai padidėjo*, dar plg. REIKŠMINGAI. Kad veiksmažodis *padidėti* vartojamas rezultatų kitimams nusakyti, rodo ir trinarės sekos, plg.: *padidėjo daugiau nei* (būdinga S darbams), *padidėjo nuo iki* (būdinga B ir S darbams), žr. 3 priedą.

Seka lygintina su kita keturnare, kurioje vartojamas antoniminis žodis *sumažėjo*, žr. SUMAŽĖTI.

105. PAGRINDINIS

Būdvardis *pagrindinis* pasitaikė dviejose sekose.

(1) yra [vienas iš pagrindinių] (**77**; S 34, 28; B 17, 15, P 12, 12)
(2) yra [viena iš pagrindinių] (**49**; B 20, 17; S 16, 15)

Abiem atvejais pavartota kolokacija *vienas / viena iš pagrindinių* (koligacija būtų *vienas + iš + būdvardis*), plg.:

(1a) *PSO duomenimis nustatyta, kad amžius* ***yra vienas iš pagrindinių*** *veiksnių didinančių griuvimų riziką*. (B00010_2016_VU_63)
(1b) *Miokardo infarktas (MI)* ***yra viena iš pagrindinių*** *mirties priežasčių išsivysčiusiose šalyse*. (B00010_2016_VU_62)

Čia analizuotas sekas galima palyginti su kitomis dviem, kuriose paskutinėje sekos vietoje taip pat yra būdvardis:

yra viena iš pagrindinių
yra viena iš svarbiausių
yra vienas iš pagrindinių
yra vienas iš svarbiausių

Trečioje nustatytoje keturnarėje sekoje būdvardis *pagrindinis* jau yra daiktavardį *priežastis* modifikuojantis atributas, plg.:

(3) [viena iš [pagrindinių] priežasčių] (**20**; B 11, 11)
(3a) ***Viena iš pagrindinių priežasčių****, kodėl pėdos skliautas tinkamai nesusiformuoja – ankstyvas kūdikio statymas ant kojų*. (B00001_2015_SU_38)

Tokia konstrukcija gali būti pateikiama ir pradžioje, tada jos seka būtų *viena(s) iš pagrindinių*, plg.:

> ***Vienas iš pagrindinių*** *apklausos in[s]trumentų – atviro arba uždaro tipo anketa.* (S00007_2012_SU_210)
> ***Vienas iš pagrindinių*** *aspektų norint sukonstruoti biologinį jutiklį, pasižymintį dideliu analiziniu signalu, yra tinkamas fermento imobilizavimas indikatorinio elektrodo paviršiuje.* (P00003_2016_VU_221)
> *O be to,* ***viena iš pagrindinių*** *komunikacijos šakų yra informacijos perdavimas, kuris yra būdingas ir vyksta vertikalioje komunikacijoje.* (S00003_2014_ISM_18)

Trinarių sekų sąraše, be įeinančių į keturnarę *viena(s) iš pagrindinių* ir *iš pagrindinių priežasčių*, dar yra tokios: *yra viena / vienas pagrindinių*, *iš dviejų pagrindinių*. Vadinasi, po įvardžio einantis žodis ir su juo derinamas priklausomasis žodis gali būti prijungiamas be prielinksnio. Be to, fiksuotos dvi sekos, kuriose būdvardžiu *pagrindinis* apibūdinamas *dėmesys* ir *tikslas*: *pagrindinis dėmesys skiriamas, pagrindinis tikslas yra* (žr. 3 priedą).

106. PAMINĖTI

Bendratis *paminėti* pavartota trijose keturnarės sekose:

(1) taip pat [svarbu paminėti] (**36**; S 20, 15)
(2) pat [svarbu [paminėti] kad] (**20**; S 11, 10)
(3) [paminėti ir tai] kad (**33**; H 19, 14; S 11, 10)

Matyti, kad pirmuoju atveju seka būtų tęsiama šalutiniu sakiniu, plg. trinares sekas *svarbu paminėti jog / kad* (žr. 3 priedą), be to, tą rodo ir (2) seka. Paskutiniame atvejyje trūksta sekos pradžios, kuri galėtų būti *verta, svarbu, tikslinga*, *būtina*, *reikėtų* ir pan., plg.: *svarbu paminėti ir, verta paminėti ir*, plg.:

(1a) ***Taip pat svarbu paminėti****, kad palikus problemą nuošaly, sudaromos sąlygos mintims susigulėti ir susirūšiuoti, ypač jei kalbame apie naują surinktą informaciją ir faktus.* (S00008_2011_VU_130)
(3a) *Svarbu* ***paminėti ir tai, kad*** *nyksta riba tarp jaunimo šnekamosios kalbos ir jaunimui skirtų periodikos leidinių, nes šnekamoji kalba keičia bendrinę kalbą (Talutytė, 2007, 20).* (H00004_2012_LEU_72)

Lyginant (2) ir (3) sekas, pastebėtina, kad tarp veiksmažodžio bendraties ir šalutinio sakinio jungtuko *kad* gali įsiterpti morfologinė samplaika *ir tai*, kuri tik sustiprina pabrėžimo funkciją. Seka *paminėti ir tai* ST pavartota 48 kartus.

Panašiose sekose vartojami ir veiksmažodžiai *pastebėti*, *pabrėžti*, *pasakyti* ir kt. Iš viso kolokacija *svarbu paminėti* ST pavartota 134 kartus (dar žr. SVARBUS), *paminėti ir tai* – 48 kartus, *paminėti, kad* – 445 kartus, o *paminėti, jog* –160 kartų.

(3) seką galima palyginti su seka, kurioje vartojamas bevardės giminės būdvardis, plg.:

paminėti ir tai kad
svarbu ir tai kad

Į trinarių sekų sąrašą pateko 15 sekų su veiksmažodžio bendratimis *paminėti*, plg.: *būtina paminėti kad, paminėti ir tai, paminėti tai kad, reikėtų paminėti ir / kad, reikia paminėti jog / kad, reiktų paminėti kad, svarbu paminėti ir / jog / kad, verta paminėti ir / jog / kad.* Taigi akivaizdžiai matyti galimi dešinieji ir kairieji nagrinėjamo veiksmažodžio kolokatai.

107. PANAUDOTI

Vienoje sekoje vartojama moteriškosios giminės dalyvio forma *panaudota*, plg.:

(1) tyrimui atlikti [buvo panaudota] (**16**; B 15, 14)

Taigi toliau ši seka turėti būti tęsiama, nusakant priemones ar įrankius, kurie buvo reikalingi tyrimui, plg.:

(1a) ***Tyrimui atlikti buvo panaudota*** *autorės parengta 25 klausimų anketa.* (B00010_2016_VU_66)

(1b) ***Tyrimui atlikti buvo panaudota*** *specialiai šiam darbui sukurta 19 klausimų anoniminė anketa.*(B00010_2016_VU_54)

Kaip matyti iš pavyzdžių, B tyrimams naudojamos įvairios anketos, kurių sudėtis ar rengimo ypatumai gali būti detalizuojami. Seka *buvo panaudota* ST fiksuota 126 kartus. Panaudojama paprastai tam tikro tipo anketa, programa, programinė įranga ir pan. Trinarės sekos kokios nors leksinės įvairovės neatspindi: fiksuotos trys sekos, prasidedančios *gali būti* ir besiskiriančios tik dalyvio formomis, plg. *gali būti panaudota / panaudotas / panaudoti* (žr. 3 priedą).

108. PAPLISTI

Dgs. K. forma *paplitusių* rasta tik vienoje keturnarėje sekoje:

(1) viena iš [labiausiai paplitusių] (**20**; B 16, 14)

Šalia formos *paplitusių* pavartotas aukščiausiojo laipsnio prieveiksmis rodo, kad rašoma apie dalyką, kuris yra išplitęs visuotinai, plg.:

(1a) *Andruškienė (2012) pažymi, kad dantų ėduonis visame pasaulyje yra* ***viena iš labiausiai paplitusių*** *lėtinių ligų* <…> (B00007_2015_SU_240)

Tokia seka būdinga tik B darbams. Kaip ir matyti iš pavyzdžio, B darbuose galima kalbėti apie ligų paplitimą. Dar žr. LABAI.

109. PARENGTI

Toliau nagrinėtina seka, kurioje pavartota dgs. G. forma *parengtus*, pavyzdžiui:

(1) pagal [parengtus darbo brėžinius] (**13**; T 13, 9)

Matyti, kad T moksluose vienas iš uždavinių yra parengti darbo brėžinius, kuriais vėliau galima būtų remtis, pavyzdžiui:

(1a) *Konstrukcijos turi būti pagamintos* ***pagal parengtus darbo brėžinius***. (T00002_2016_VGTU_168)

Seką sudaro prielinksninė konstrukcija, kurioje neveikiamosios rūšies būtojo laiko dalyvio forma derinama su daiktavardžiu *brėžinys*, dar žr. BRĖŽINYS.

110. PARODYTI

Tik trijose T patekstynio sekose vartojama asmenuojamoji trečiojo asmens forma *parodo*:

(1) atliktas kursinis [projektas parodo] (**13**; T 13, 13)
(2) kursinis [projektas [parodo] kad] (**20**; T 20, 20)
(3) šis kursinis [projektas parodo] (**11**; T 11, 10)

Tokiais atvejais komentuojami savarankiškai atlikto projekto rezultatai, plg.:

(3a) ***Šis kursinis projektas parodo****, kad galima bendrą statybos trukmę sumažinti esant geram organizuotumui bei darbų nuoseklumui.* (T00002_2014_VGTU_128)

Daug dažnesnės yra keturnarės sekos, kuriose prieš būtojo laiko formą *parodė* vartojami daiktavardžiai *tyrimas*, *duomenys, rezultatai:*

(4) atliktas [tyrimas [parodė] kad] (**61**; B 31, 24; S 28, 22)
(5) atliktas [tyrimas [parodė] jog] (**21**; B 10, 10)

(6) atlikto [tyrimo [rezultatai parodė] (**31**; B 16, 11; S 15, 9)
(7) duomenų [analizė [parodė] kad] (**20**; B 18, 11)
(8) gauti [duomenys [parodė] kad] (**21**; B 11, 6; S 10, 7)
(9) gauti [rezultatai [parodė] kad] (**81**; S 43, 24; B 28, 20)
(10) gauti [rezultatai [parodė] jog] (**23**; B 13, 10)
(11) gauti tyrimo [rezultatai parodė] (**35**; B 25, 6; S 10, 7)
(12) tyrimo [duomenys [parodė] kad] (**36**; B 19, 13; S 12, 10)
(13) tyrimų [rezultatai [parodė] kad] (**21**; B 14, 12)

Taigi tokiais atvejais galima išskirti kolokacijas: *tyrimas parodė* (ST aptikta 206 kartus), *rezultatai parodė* (529), *analizė parodė* (198), *duomenys parodė* (135), dar žr. TYRIMAS, DUOMENYS, REZULTATAI. Matyti, kad dažniausiai vartojama kolokacija su daiktavardžiu *rezultatai.* Apie mokslo kalbai būdingą personifikaciją rašė ne vienas autorius. Gretinamąjį tyrimą galima paskaityti Šeškauskienė 2010, 2013. Toliau pateikiama keletas pavyzdžių:

(4a) ***Atliktas tyrimas parodė, kad*** *savo dalyvavimą socialiniame gyvenimą vidutiniškai vertina beveik pusė tyrimo dalyvių.* (B00009_2014_SU_23)
(7a) *Tyrimo* ***duomenų analizė parodė, kad*** *šokio terapijoje dalyvav[usiems] sutrikusio intelekto paaugliams prieš ir po užsiėmimo vyravo skirtinga nuotaikų kaita.* (B00006_2014_LSU_144)
(9a) ***Gauti rezultatai parodė, kad*** *geriausiai vertinamos akcinės bendrovės buvo: „Teo LT"; „Grindeks"; „Olainfarm"; „Sanitas"; „Lietuvos dujos"; AB „Pieno žvaigždės"; AB „Rokiškio sūris"; AB „Vilkyškių pieninė".* (S00004_2011_SU_50)
(12a) *Gauti* ***tyrimo duomenys parodė, kad*** *daugumos mityba buvo nesveika.* (B00009_2016_LSMU_197)

Trinarėse sekose atsiskleidžia kiek didesnis veiksmažodžio *parodyti* formų įvairavimas, pavyzdžiui: *buvo parodyta kad, kaip parodyta pav, siekiama parodyti kad, tai parodo kad, taip kaip parodyta* (žr. 3 priedą).

111. PASAKYTI

Veiksmažodis *pasakyti* pavartotas dviejose toliau pateikiamose sekose:

(1) apibendrinant [galima [pasakyti] kad] (**36**; H 19, 9; S 13, 6)
(2) iš to [kas pasakyta] (**13**; H 12, 6)

Abi sekos, kaip matyti, būdingos H darbams. Vienoje sekoje bendraties formos kolokatai yra modalinio būdvardžio bevardės giminės forma ir prijungiamasis jungtukas *kad*, plg.:

(1a) ***Apibendrinant galima pasakyti, kad*** *esė žanras dar neturi tokio apibrėžimo, kuris padėtų tiksliai ir užtikrintai surūšiuoti tekstus, pretenduojančius vadintis esė.* (H00004_2015_VU_61)

Ši seka gali būti praplečiama, pavyzdžiui, padalyvinės konstrukcijos dėmenimis:

> ***Apibendrinant*** *<u>šį skyrių</u>* ***galima pasakyti, kad*** *buvo išnagrinėta kur buvo gyvenamieji rajonai, kur koncentravosi šiauliečiai darbininkai.* (H00005_2013_SU_112)

Matyti, kad pasirenkamas kalbėjimo veiksmažodis siekiant aptarti rezultatus (dar plg. APIBENDRINTI). Pats veiksmažodis vartojamas po modalinio būdvardžio *galima* (trinarėse sekose priekyje vartojami modalumo veiksmažodžiai ir vertinamieji būdvardžiai, plg. *nori / norima pasakyti kad, reikėtų / reikia pasakyti kad, sunku pasakyti ar,* plg. 3 priedą). Kiek kitokio pobūdžio yra seka, kurioje šalutinio veiksnio sakinio pradžioje po įvardžio *kas* vartojama neveikiamosios rūšies būtojo laiko forma *pasakyta*. Šiuo atveju komentuojami ir aptariami ankstesni analizės žingsniai, plg.:

(2a) *Taigi,* ***iš to, kas pasakyta****, <u>aišku</u>, kad estetikos tyrimo atžvilgiu, meno kūriniai yra svarbesni, nes juose grožis užfiksuotas tikslingai, nėra atsitiktinis.* (H00001_2010_VU_152)

(2b) *Tačiau,* ***iš to, kas pasakyta****, <u>matoma</u>, kad nors galima sutikti su pirmąja A. Sverdiolo pozicijos dalimi, jos išvados tikrai nėra būtinos.* (H00001_2015_VU_146)

Matyti, kad toliau pasirenkamos formos *aišku* ar *matoma* padeda nusakyti, kokias išvadas, apibendrinimus galima padaryti po ankstesnės analizės, pritariama anksčiau išsakytoms mintims ar ne. Dar galima palyginti trinarę seką *kas buvo pasakyta.*

112. PASIEKTI

Veiksmažodžio bendraties forma *pasiekti* pavartota tikslą įvardijančioje sekoje:

(1) tyrimo [tikslui pasiekti] buvo (**13**; S 11, 9)

Kaip matyti, šalia veiksmažodžio vartojama daiktavardžio *tikslas* naudininko forma, t. y. *tikslui pasiekti* (dar plg. trinares sekas *darbo tikslui pasiekti, šiam tikslui pasiekti, tikslui pasiekti iškelti*, žr. 3 priedą). Būtojo kartinio laiko veiksmažodis *buvo* rodo, kad toliau įvardijami veiksmai, kurių reikia, kad įsivardytas tikslas būtų įgyvendintas, plg.:

(1a) ***Tyrimo tikslui pasiekti buvo*** *pasirinktas kokybinis tyrimas, fenomenologinė strategija.* (S00005_2016_LSMU_53)
(1b) *Šio* ***tyrimo tikslui pasiekti buvo*** *naudotas anketinės apklausos metodas.* (S00007_2013_SU_216)
(1c) ***Tyrimo tikslui pasiekti buvo*** *pasirinktas vienkartinis aprašomasis tyrimas.* (S00008_2011_VU_131)

Pavyzdžių analizė taip pat rodo, kad tai viena iš darbo uždavinių ar metodologijos dalies pradinių keturnarių sekų. Ji gali būti plečiama įvairiai, pavyzdžiui:

(1d) ***Tyrimo tikslui pasiekti buvo*** *formuluojami tokie tyrimo uždaviniai*: <…> (S00006_2013_VU_164)

Plg. *Darbo metodas.* ***Tyrimo tikslui pasiekti*** *atliekama trijų atvejų analizė.* (S00002_2014_VU_195)

Taigi pagrindinis sintaksiniu ryšiu su veiksmažodžiu *pasiekti* susijęs žodis yra *tikslas*, dar plg. TIKSLAS.

113. PASIRINKTI

Kitaip tyrimo tikslų įgyvendinimo žingsniai formuluojami toliau pateikiamoje sekoje:

(1) tyrimui atlikti [buvo pasirinktas] (**18**; S 15, 14)

Antra sekos dalis *buvo pasirinktas* (359) rodo, kad toliau bus įvardijamas objektas, metodas ar įrankis, reikalingas nusimatytam tikslui pasiekti, plg.:

(1a) ***Tyrimui atlikti buvo pasirinktas*** *keturių žvaigždučių viešbutis UAB „Perkūno namai“ – pelno siekianti organizacija. (*S00003_2012_LSU_10)
(1b) *Kokybiniam* ***tyrimui atlikti buvo pasirinktas*** *tiriamasis interviu metodas (duomenys renkami klausinėjant).* (S00003_2012_SU_9)
(1c) *Empiriniam* ***tyrimui atlikti buvo pasirinktas*** *kiekybinis, anketinės apklausos metodas.* (S00007_2013_SU_103)

Trinarėse sekose veiksmažodis *pasirinkti* taip pat vartojamas, plg.: *pasirinktas todėl kad, pasirinkti vieną iš, svarbu tinkamai pasirinkti.* Vadinasi, taip nusakoma tyrimui reikalingų priemonių atranka ir pasirinkimo priežastys, dar žr. TYRIMAS, ATLIKTI.

114. PASIRODYTI

Vizualinės percepcijos veiksmažodis *pasirodyti,* reiškiantis savaiminę būseną, pasitaikė tik vienoje sekoje H patekstynyje:

(1) pirmo žvilgsnio [gali pasirodyti] (**16**; H 13, 8)

Kaip matyti, jis vartojamas kolokacijoje su modaliniu žodžiu *gali.* Dvinarė seka *gali pasirodyti* ST pavartota 107 kartus. Nagrinėjamame pavyzdyje ji pateikiama šalia sustabarėjusio junginio *[iš] pirmo žvilgsnio* (žr. ŽVILGSNIS), plg.:

(1a) *Iš* ***pirmo žvilgsnio gali pasirodyti****, kad šios frazės visada pažymi kalbos stilius, tačiau taip nėra.* (H00004_2016_VU_135)
(1b) *Ir net jei iš* ***pirmo žvilgsnio gali pasirodyti****, kad jis save verčia pajuokos objektu, pašalinęs savyje gėdos jausmą, jis tampa atsparus pajuokai.* (H00001_2015_VU_146)

Veiksmažodžio bendratis toliau prisijungia šalutinį veiksnio sakinį, kuriame paaiškinama, į ką buvo atkreiptas dėmesys (dar plg. trinarę seką *gali pasirodyti kad,* žr. 3 priedą).

115. PASTEBĖTI

Iš toliau pateikiamų sekų matyti, kad varijuoja neasmenuojamosios formos *pastebėta* ir *pastebima*:

(1) taip pat [pastebėta kad] (**52**; S 19, 15; B 13, 11; P 11, 9)
(2) taip pat [buvo pastebėta] (**34**; S 12, 7, B 11, 7; P 10, 9)
(3) metu [buvo [pastebėta] kad] (**20**; B 13, 6)
(4) taip pat [pastebima kad] (**29**; S 18, 12)

Sekose vartojamas mentalinis veiksmažodis *pastebėti.* Dalelytė *taip pat* rodo, kad tęsiama, papildoma ankstesnė mintis. (3) sekoje trūksta vieno žodžio. Tai galėtų būti *analizės, tyrimo [metu].* Taigi taip nurodoma, į ką buvo atkreiptas dėmesys tiriant, analizuojant kokį nors reiškinį, plg.:

(1a) ***Taip pat pastebėta, kad*** *didėjant vyriškumo lygiui, dažnėja agresyvaus elgesio, taisyklių pažeidimo atvejai.* (S00006_2013_VU_171)
(2a) ***Taip pat buvo pastebėta, kad*** *tie izoliatai tarpusavyje pasižymėjo didele (> 90 %) genomo nukleotidų sekų homologija.* (P00004_2016_VU_181)
(3a) *Tyrimo* ***metu buvo pastebėta, kad*** *sėtų marokinių linažolių ir daržinių aguonų daigai visuose laukeliuose pasirodė tą pačią dieną (pirmos sėjos – gegužės 12 dieną, o vėlyvesnės sėjos – gegužės 17 dieną).* (B00003_2011_SU_173)

Kai vartojama tik pagrindinė sekos dalis *(buvo) pastebėta kad* pradžioje dažniausiai minimi analizės ar tyrimo žingsniai, plg.:

> *Analizuojant šią svetainę* ***buvo pastebėta, kad*** *svetainėje trūksta paieškos sistemos, kuri padėtų sparčiau atrasti reikiamą informaciją.* (P00002_2013_SU_48)
> *Analizuojant tyrimo rezultatus* ***buvo pastebėta, kad*** *studentų imtyje pozityvus emocingumas buvo stipriau išreikštas nei negatyvus.* (S00005_2016_LSMU_55)

Esamojo laiko forma *pastebima* vartojama siekiant nusakyti, kad veiksmas vyksta tuo pačiu metu, kai kas nors teigiama. Kita vertus, abiejų laikų vartosena dažnai yra sinoniminė, plg.:

(4a) *Susisteminus duomenis* ***taip pat pastebima, kad*** *studentams užimti logistikos vadybininko pareigas yra labai sunku, nes iš 95 darbo skelbimų, per tiriamąjį laikotarpį, tik 9 darbo skelbimuose buvo nurodyta, kad į laisvas logistikos vadybininko vietas gali kreiptis ir studentai.* (S00003_2012_SU_9)

Ištyrus konstrukcijų *pastebėta kad* ir *pastebima kad* dažnumą, akivaizdžiai matyti, kad dominuoja būtojo laiko forma: *pastebėta kad* vartojama 1165 kartus, o *pastebima kad* – 453 kartus.

Seką su neveikiamosios rūšies dalyviu *pastebima* galima palyginti su seka, kurioje toje pačioje aplinkoje vartojamas dalyvis *nurodoma*, plg.:

taip pat nurodoma kad
taip pat pastebima kad

Trinarės sekos su veiksmažodžiu *pastebėti* yra gausesnės, plg.: *galima pastebėti jog / kad, galime pastebėti jog / kad, įdomu pastebėti kad, yra pastebėta / pastebima kad, nesunku pastebėti jog / kad, pastebima tendencija kad, reikėtų pastebėti kad, svarbu pastebėti jog / kad* ir pan.

116. PATEIKTI

Veiksmažodis *pateikti* iš viso pavartotas 19-oje rišlių ir nerišlių keturnarių sekų. Toliau pateikiamose sekose galima matyti, kad neveikiamosios rūšies būtojo kartinio laiko forma *pateikto* pavartota keturnarėse sekose šalia daiktavardžio *paveikslo*:

(1) [iš [pateikto paveikslo] matyti (**13**; S 12, 7)
(2) [pateikto paveikslo] matyti kad (**14**; S 10, 5)

Vadinasi, analizuojami darbe pasitaikiusio paveikslo, naudojamo kaip vaizdinė, medžiagą susisteminanti priemonė, duomenys (dar žr. PAVEIKSLAS), plg.:

(1a) ***Iš pateikto paveikslo matyti*** *tendencija, kad kaip ir energetikos sektorius, taip ir medžiagų yra pranašesnis rinkos atžvilgiu.* (S00004_2011_SU_25)

Dalyvio dgs. V. forma *pateikti* abiejose toliau teikiamose sekose vartojama šalia daiktavardžio *rezultatai*:

(3) [pateikti rezultatai] rodo kad (**16**; P 14, 7)
(4) [lentelėje [pateikti] rezultatai] rodo (**15**; P 13, 6)

Tokiu atveju galima nustatyti junglumą tarp dviejų žodžių: *pateikti* ir *rezultatai*: toks junginys ST rastas 33 kartus, dar žr. REZULTATAI.

Sekoje (4) nurodoma, kur rezultatai buvo pateikti, plg.:

(4a) *3* ***lentelėje pateikti rezultatai rodo****, kad kalcio kiekis skirtingose grybo rūšyse skiriasi ir yra intervale nuo 100 iki 115 mg/kg.* (P00003_2016_VU_193)

Dvižodis junginys *lentelėje pateikti* ST fiksuotas 99 kartus, *lentelėje pateikti rezultatai* – 19 kartų, dar plg. LENTELĖ.

Dgs. K. forma *pateiktų* apibūdina daiktavardį *duomenų*. Taip pat ji vartojama prielinksninėje konstrukcijoje: *iš pateiktų duomenų* (plg. DUOMENYS), kur dar sukonkretinama pateikimo vieta: *paveiksle pateiktų*, *lentelėje pateiktų*:

(5) [iš [paveiksle [pateiktų] duomenų] (**24**; S 14, 7)
(6) [iš [lentelėje [pateiktų] duomenų] (**54**; S 32, 20; B 12, 8)

Junginys *pateiktų duomenų* ST vartojamas 195 kartus.

Ta pati forma tokioje prielinksnio *iš* konstrukcijoje vartojama ir su daiktavardžiu *pavyzdys*, plg.:

(7) [iš [pateiktų duomenų] matyti (**22**; S 12; 8)
(8) [iš [pateiktų pavyzdžių] matyti (**11**; H 10, 9)

Taip pat darbe gali būti pateikiamos išvados:

(9) darbo pabaigoje [pateikiamos išvados] (**13**; 10, 9)

Šiuo atveju dalyvio forma *pateikiamos* eina daiktavardžio *išvados* pažymimuoju žodžiu. *Pateikiamos išvados* ST pavartota 37 kartus, dar žr. IŠVADA.

Bendraties forma *pateikti* rasta tik sudurtiniu tariniu einančioje konstrukcijoje *galima pateikti:*

(10) kaip pavyzdį [galima pateikti] (**26**; H 11, 9; S 11, 8)

Šiuo atveju kas nors teikiama kaip iliustruojantis paaiškinimas, plg.:

(10a) ***Kaip pavyzdį galima pateikti*** *Neapolio karalystės aprašymą: jis pradedamas nuo karalystės ploto – 450 mylių ilgio ir 150 pločio.* (H00005_2011_VU_235)

Tokioje sekoje veiksmažodis *pateikti* vartojamas kartu su lyginamojoje konstrukcijoje esančiu daiktavardžiu *pavyzdys*, dar žr. PAVYZDYS.

117. PAVEIKSLAS

Į toliau pateikiamas keturnares sekas įeina prielinksninė konstrukcija *iš paveikslo* ir lokatyvinė konstrukcija *paveiksle pateiktų.* Toliau į dešinę pusę plečiama bendratimi *matyti*:

(1) [iš [paveikslo] matyti] kad (**50**; S 24, 11)[137]
(2) [iš [pateikto paveikslo] matyti (**13**; S 12, 7)
(3) [pateikto paveikslo] matyti kad (**14**; S 10, 5)
(4) [iš [paveiksle [pateiktų] duomenų (**24**; S 14, 7)

Visos keturios sekos rastos S patekstynyje. Apskritai prielinksnio *iš* konstrukcija *iš paveikslo* ST randama 126 kartus, *pateikto paveikslo* – 48 kartus, *paveiksle pateiktų duomenų* – 27 kartus.

Tekste paprastai nurodomas paveikslo numeris, plg.:

(1a) *Taigi **iš 2.2.5 paveikslo matyti, kad** Šiaulių miesto savivaldybės užsienio skola nuo BVP sudaro tik 0,6 %, kai Alytaus miesto užsienio skola nuo miesto BVP sudaro virš 3 %.* (S00004_2014_SU_20)

Vietoj viso žodžio *paveikslas* darbuose rašoma santrumpa *pav*. Tokia seka taip pat atpažinta kaip keturnarė. Ji dažniau vartojama P ir T patekstyniuose:

(5) [iš pav] matyti] kad (**36**; T 11, 6; P 10, 8)

Plg. konkretų pavyzdį:

(5a) ***Iš 2.8 pav. matyti, kad** abiejų kanapių blokelių šilumos laidumo k[oe]fici[e]ntas, mažėjant drėgniui, mažėja.* (T00008_2015_ASU_239)

Pabaigoje galima palyginti dvi vienodos struktūros sekas, kuriose skiriasi du paskutiniai nariai:

kaip matyti iš lentelės
kaip matyti iš paveikslo

Taigi prielinksninė konstrukcija *iš paveikslo* vartojama po junginio *kaip matyti.* Pastarąją seka dar galima palyginti su sinonimine, kurioje skiriasi veiksmažodžio *matyti* formos, plg.:

137 Plg. H 11, 4; P 4, 3, T 3, 3.

(6) kaip [matyti iš paveikslo] (**54**; S 31, 12)
(7) kaip [matoma iš paveikslo] (**25**; S 22,5)

Apibendrinant galima pasakyti, kad daiktavardis *paveikslas* sekose vartojamas šalia veiksmažodžių *matyti* ir *pateikti* formų, plg. MATYTI, PATEIKTI.

118. PAVYZDYS

Pirmoje sekoje daiktavardžio dgs. K. forma vartojama prielinksninėje konstrukcijoje *iš pavyzdžių*:

(1) [iš pavyzdžių] matyti] kad (**19**; H 18, 11)

Tokiu atveju ji vartojama šalia bendraties *matyti* ir sudaro trinarę kolokaciją *iš pavyzdžių matyti*. Toliau, šalutiniame sakinyje, nusakomas tų pavyzdžių turinys, plg.:

(1a) ***Iš pavyzdžių matyti, kad*** *iliatyvus galima pakeisti prielinksnine konstrukcija į + gal. (įsirėmė nugaron: įsirėmė į nugarą), reikšmė nuo to visiškai nepakistų.* (H00004_2011_VU_85)

Pavyzdžiai, kaip ir duomenys (S darbuose vartojama panaši seka *iš pateiktų duomenų matyti* (S 12,8), gali būti apibūdinami neveikiamosios rūšies dalyviu *pateiktų*. Tada seka baigiasi veiksmažodžiu *matyti*:

(2) [iš [pateiktų pavyzdžių] matyti (**11**; H 10, 9)

Trinarė seka *iš pateiktų pavyzdžių* pasitaikė tik H patekstynyje (H 38, 21). Taigi pavyzdžių analizė būdingiausia humanitariniams mokslams. Dalyvis *pateiktų* nurodo, kad pavyzdžiai yra eksplikuojami tekste ir tai leidžia juos aptarti, plg.:

(2a) ***Iš pateiktų pavyzdžių matyti****, jog būtojo laiko neveikiamieji dalyviai yra padaryti su priešdėliais (morfologinė sandara panaši į priešdėlinius būtojo kartinio laiko veiksmažodžius, plg. išvarginta – išvargo, apsėstas – apsėdo) ir jais nusakomas šalutinis veiksmas, įvykęs prieš pagrindinį.* (H00004_2012_LEU_73)

Dar viena analizuotina seka yra:

(3) matyti [iš [pateiktų pavyzdžių] (**11**; H 11, 7)

Šiuo atveju sutampa sekos dalis *iš pateiktų pavyzdžių*, bet skiriasi bendraties *matyti* vieta. Visais atvejais tokia seka pradedama prieveiksmiu *kaip* ir iš tikrųjų yra mažiausiai penkianarė, plg.:

(3a) *Kaip* ***matyti iš pateiktų pavyzdžių****, sakinyje gali būti ne vienas, o daugiau šalutinių dėmenų, kurių vieta prijungiamajame sakinyje gali būti įvairi.* (H00004_2012_LEU_72)

(3b) *Kaip galima* ***matyti iš pateiktų pavyzdžių****, pažeidimai, tapę skundo motyvu, nurodomi įvairiais būdais, persipinančiais tarpusavyje, nes kiekvienas adresantas skirtingai įsivaizduoja situacijas* <…> (H00004_2015_VU_65)

Taip pat vienoje sekoje galima rasti lyginamąją konstrukciją *kaip pavyzdį*:

(4) [kaip pavyzdį] galima pateikti (**26**; H 11, 9; S 11, 8)

Ji pavartota ne tik H, bet ir S darbuose, plg.:

(4a) ***Kaip pavyzdį galima pateikti*** *liberalizmą ir demokratiją, kurie dažnai (bet ne visada) būna vienos iš pagrindinių saugumo bendruomenių vertybių.* (S00002_2014_VU_194)

Tuomet koncentruojamasi į vieną kokį nors faktą ir jis toliau išdėstomas. Prielinksninė konstrukcija *kaip pavyzdį* ST fiksuota 133 kartus.

Sekų analizė rodo, kad daiktavardis *pavyzdys* yra susijęs su dviem veiksmažodžiais *matyti* ir *pateikti*, dar žr. MATYTI, PATEIKTI.

119. POBŪDIS

Vienoje B patekstynio sekoje pavartota abstrakčiojo daiktavardžio *pobūdis* vns. K. forma:

(1) tai [taikomojo pobūdžio] mokslo (**10**; B 10, 10)

Šalia daiktavardžio pavartotas esamojo laiko įvardžiuotinis dalyvis paaiškina, kad pats darbas orientuotas į mokslo praktiką, taikymą. Taip norima nusakyti ypatybę, būdingą konkrečiam darbui. plg.:

(1a) *Darbo apibūdinimas:* ***Tai taikomojo pobūdžio mokslo*** *tiriamasis slaugos bakalauro baigiamasis darbas.* (B00010_2016_VU_66)

Matyti, kad skyrelis turi net antraštę „Darbo apibūdinimas“.

Taigi šioje vienintelėje sekoje daiktavardis *pobūdis* sietinas su veiksmažodžio *taikyti* dalyvine forma, dar žr. TAIKYTI.

120. PRADŽIA

T darbuose rasta viena seka, kurioje pavartotas daiktavardis *pradžia*, plg.:

(1) kurio [pradžia skaičiuojama] nuo (**11**; T 11, 11)

(1a) *[garantinį laiką]* <…> ***kurio pradžia skaičiuojama nuo*** *statinio atidavimo naudoti dienos.* (T00002_2010_VGTU_185).

Tokia seka rodo, kad keliamos tam tikros darbų atlikimo sąlygos: svarbi trukmė, per kurią darbas įvykdomas, todėl nustatoma laiko pradžia.

Daiktavardžio *pradžia* vns. Vt. forma B srities studentų darbuose vartojama nurodant, kokie reiškiniai buvo pastebėti pradėjus tyrimą, plg. trinarę seką *tyrimo pradžioje buvo*, žr. 3 priedą. Pati kolokacija *tyrimo pradžioje* pavartota 147 kartus, daugiausia būtent B patekstynyje. Dažnumo rodiklį atitikusi seka yra tokia:

(2) [tyrimo [pradžioje] ir pabaigoje] (**12**; B 12, 5)

Tokiu atveju nusakomi pradžios ir pabaigos atskaitos taškai, kurie rodo trukmę, nuo kada iki kada buvo atliekama tam tikra tyrimo užduotis arba įvyko koks nors duomenų pokytis (dar žr. TYRIMAS), plg.:

(2a) ***Tyrimo pradžioje ir pabaigoje*** *buvo vertinama pacientų gyvenimo kokybė, naudojant SF 36 gyvenimo kokybės klausimyną.* (B00010_2016_VU_62)

(2b) *Įvertinti pacientų gyvenimo kokybę, apskaičiuojant gyvenimo kokybės klausimyno SF36 rezultatų pokytį (**tyrimo pradžioje ir pabaigoje**).* (B00010_2016_VU_71)

Taigi vienas iš daiktavardžio *pradžia* kolokatų yra daiktavardis *tyrimas*, dar žr. TYRIMAS.

121. PRAŠYTI

Toliau pateikiamoje sekoje pavartota esamojo laiko neveikiamosios rūšies dalyvio forma *prašoma*:

(1) tyrimo [dalyvių [buvo prašoma] (**11**; S 11, 5)

Taip įvardijamas veiksmas, kurio metu iš asmenų, konkrečiai tyrimo dalyvių arba respondentų (plg. trinarę seką *respondentų buvo prašoma*), ko nors tikimasi, pavyzdžiui:

(1a) ***Tyrimo dalyvių buvo prašoma*** *atsakymuose į klausimus <u>nurodyti</u> amžių, lytį, išsilavinimą, užimamas pareigas, darbo trukmę dabartinėje organizacijoje.* (S00006_2015_VU_172)

(1b) ***Tyrimo dalyvių buvo prašoma*** *<u>įvertinti</u> tokių robotizacijos privalumą svarbą: darbuotojų poreikio, darbo sąnaudų sumažėjimo, operacijoms skirto laiko sutrumpėjimo, procesų suvienodinimo bei klaidų skaičiaus mažinimo.* (S00004_2016_VU_232)

Konkrečių pavyzdžių analizė rodo, kad paprastai, atsakant į klausimyną ar anketos klausimus, prašoma ką nors nurodyti, įvertinti ar pan., dar plg. trinares sekas: *buvo prašoma įvertinti / nurodyti / pažymėti* (žr. 3 priedą).

Keturnarėje tiriamoje sekoje veiksmažodis *prašyti* sintaksiškai susijęs su daiktavardžiu *dalyvis*, dar žr. DALYVIS.

122. PRIELAIDA

Šis daiktavardis įvairiose sekose pavartotas net 12 kartų, plg.:

(1) [daryti prielaidą] jog tai (**15**; S 11, 6)
(2) duomenys leidžia [daryti prielaidą] (**10**; S 10, 7)
(3) galima [daryti prielaidą] jog (**142**; S 75, 37, H 48, 23; B 14, 11)
(4) galima [daryti prielaidą] kad (**455**; S 159, 65; H 150, 65; B 115, 39; P 29, 23)
(5) galime [daryti prielaidą] kad (**59**; S 24, 16; H 19, 10; B 12, 10)
(6) galime [daryti prielaidą] jog (**21**; S 14, 7)
(7) leidžia [daryti prielaidą] jog (**31**; S 14, 10; B 10, 6)
(8) leidžia [daryti prielaidą] kad (**62**; S 30, 21; H 15, 12)
(9) leidžia [kelti prielaidą] kad (**13**; S 13, 6)
(10) tai leidžia [daryti prielaidą] (**31**; S 12, 10)
(11) taigi galima [daryti prielaidą] (**31**; B 13, 9)
(12) todėl galima [daryti prielaidą] (**49**; B 17, 15; H 17, 12; S 12, 9)

Matyti, kad beveik visais atvejais vartojama kolokacija *daryti prielaidą*. Tik vieną kartą (6-oje S darbų sekoje) pavartotas kitas veiksmažodis, t. y. *kelti*. Dažniausia seka yra *galima daryti prielaidą kad*. Gausiausiai ją vartoja S, B ir H darbus rašantys studentai. Tokių pasirinkto dažnio sekų visiškai neaptikta T patekstynyje. Sekos su asmenine forma *galime*, t. y. *galime daryti prielaidą kad*, nerasta P patekstynyje. Seka *leidžia daryti prielaidą jog* pavartota tik S ir B patekstyniuose, o seka *leidžia daryti prielaidą kad* – S ir H patekstyniuose. Seka gali būti pradedama bevardės giminės įvardžiu *tai*, kuris rodo, kad anksčiau buvo išdėstyti kažkokie argumentai, kuriais remiantis daroma ar keliama prielaida. Didžiausias sekų varijavimas yra S patekstynyje. Toliau pateikiama keletas pavyzdžių:

(4a) *Kadangi didžiąją respondentų dalį sudaro moterys,* ***galima daryti prielaidą, kad****, prieš perkant drabužius ar avalynę, joms svarbu tai paliesti ar pasimatuoti, dėl to jos dažniau renkasi tradicines parduotuves.* (S00008_2014_VU_156)
(5a) ***Galime daryti prielaidą, kad*** *ergoterapeutai, gerai žino veiklos / už[i]mtumo paskirtį ergoterapijos procedūrų metu (11 pav.).* (B00010_2016_VU_70)
(7a) *Daugelis respondentų antibiotikais gydėsi ir esant reikalui gydytųsi viršutinių kvėpavimo takų infekcijas.* ***Tai leidžia daryti prielaidą, jog*** *stinga teisingos informacijos apie tinkamą antibiotikų vartojimą ir jų šalutinį poveikį, taip pat mūsų šalyje vis dar yra galimybių įsigyti antibiotikų be recepto.* (B00009_2013_LSMU_184)

Savo teiginiui ar išvadai pabrėžti pradžioje pavartojama ir dalelytė *taigi*, prieveiksmis *todėl* rodo, kad keliama prielaida susijusi su ankstesniais nurodytais faktais, kurie ir lemia spėjimą, plg.:

(11a) ***Taigi galima daryti prielaidą**, kad keturgalvio šlaunies raumens jėgos momentas po PKR plyšimo nebuvo žymiai sumažėjęs.* (B00006_2013_LSU_162)

(12a) ***Todėl galima daryti prielaidą**, kad skirtingų metodų taikymas reikšmingos įtakos rezultatams neturėjo, duomenys labiausiai galėjo skirtis dėl titnagdumblių sezoninės vystymosi dinamikos.* (B00001_2012_SU_32)

Daiktavardžio *prielaida* vartosena sekose lygintina su kito daiktavardžio *išvada* vartosena, plg.:

galima daryti išvadą kad
galima daryti prielaidą kad
todėl galima daryti išvadą
todėl galima daryti prielaidą

Abiem atvejais daiktavardžiai sudaro kolokacijas su veiksmažodžiu *daryti*, dar žr. DARYTI. Taip pat daiktavardis *prielaida* susijęs su veiksmažodžiu *kelti*, plg. KELTI.

123. PRIEŽASTIS

Daiktavardžio *priežastis* vns. V. forma pavartota tik vienoje sekoje, nustatytoje S patekstynyje:

(1) [to priežastis] gali būti (**15**; S 13, 7)

Taip nusakoma, kodėl kas nors atsitiko, plg.:

(1a) *Galima daryti išvadą, kad kompiuteris paaugliui yra neatsiejama gyvenimo dalis įvairių veiklų atlikimui, ypač didžiulį dėmesį skiria bendravimui su kitais. **To priežastis gali būti** paauglystės laikotarpis, kuomet paaugliai turi didžiulį poreikį su visais bendrauti, ieškoti bendrų interesų, pomėgių.* (S00007__2012_SU_101)

(1b) *Tačiau ne visos Lietuvos inovacinės įmonės palaiko asmeninį darbuotojų tobulėjimą, pavyzdžiui, pasirinkimą studijuoti. **To priežastis gali būti** sunki šių dienų ekonominė padėtis ir sumažėję finansiniai ištekliai, nesuteikiantys galimybių organizacijoms sutrumpinti darbo laiko darbuotojams, kad šie spėtų į studijas, ar surasti pamaininius darbuotojus.* (S00008_2012_VU_145)

Be trinarės sekos *priežastis gali būti* dar vartojama ir *priežastys gali būti* (žr. 3 priedą)

Kitose dviejose sekose vartojamos vns. K. ir dgs. K. formos prielinksnio *dėl* konstrukcijoje:

(2) būtent [dėl [šios priežasties] (**33**; H 13, 12)
(3) dėl [tos pačios priežasties] (**20**; H 10, 10)
(3) dėl [tam tikrų priežasčių] (**19**; S 10, 10)
(4) dėl [kokių nors priežasčių] (**19**; T 15, 14)

Taip pabrėžiama, kad kas nors daroma dėl įsivardintų ar kitų motyvų, atsižvelgiama į anksčiau nustatytą priežastį, kuri gali būti tokia pati kaip ta, dėl kurios toliau kas nors atliekama, plg.:

(2a) *Pasitaikė respondentų, kurie atsi[s]akė vartoti trumpinius ar juos užrašyti, manant, kad jie turi neigiamą konotaciją ir kai kurių moksleivių yra traktuojami kaip pravardės. Yra negražūs ir nepagarbūs, iškraipo tėvų duotą vardą. Tokia įžvalga padaryta susipažinus su gimnazijų ir mokyklų mokytojų atsiliepimais apie vykdytą apklausą, kurie ir padėjo apklausti moksleivius. Anot jų, keletas mergaičių garsiai atsisakė trumpinti vardus* ***būtent dėl šios priežasties****.* (S00007__2012_SU_101)
(3a) *Tikriausiai todėl ne kiekvienas gali žiūrėti įtampos pilnus filmus, nes filmo ritmas pernelyg kontrastingas žiūrinčiojo vidiniam ritmui.* ***Dėl tos pačios priežasties****, matyt, mums patinka ne kiekvienas paveikslas, pastatas, muzikos ar kitas meno kūrinys.* (H00003_2012_SU_42)

Kolokacija *dėl šios priežasties* ST rasta 793 kartus (daugiausia H ir S darbuose), *dėl šių priežasčių* (180 kartų), o *dėl tos pačios priežasties* – tik 20 kartų. Dgs. K. forma *priežasčių* su įvardžiu *tam tikrų* vartojama 19 kartų, o *kokių nors priežasčių* – 20 kartų. Studentų darbuose dar fiksuotos tokios trinarės sekos, kurios sudaro prielinksnio *dėl* konstrukciją: *dėl daugelio / įvairių priežasčių*, *dėl kelių / kokių priežasčių* (žr. 3 priedą).

Paskutinės dvi analizuojamos sekos, kuriose pavartota dgs. K. forma *priežasčių*, yra tokios:

(5) [viena iš priežasčių] kodėl (**54**; S 16, 14; H 12, 11; B 10, 9; P 10, 9)
(6) viena iš [pagrindinių priežasčių] (**20**; B 11, 11)

Jomis išskiriama kokia nors viena (svarbi, pagrindinė) priežasties, dėl kurio ko nors imamasi, plg.:

(5a) ***Viena iš priežasčių, kodėl*** *2014 metai yra paskelbti „Vaikų sveikatos metais“ – tai prastėjanti vaikų sveikatos būklė.* (B00009_2014_SU_19)

(6a) *Kaip jau minėjau, tiek veikale Han Feizi, tiek ir daugelyje antrinių šaltinių yra teigiama, kad valdovo galia pasireiškia jo turima privilegija leisti įstatymus ir skirti apdovanojimus bei bausmes. Tai yra* ***viena iš pagrindinių priežasčių****, kodėl valdovo autoritetas visuomenei kelia ir pagarbą, ir baimę*. (H00007_2016_VU_126)

(6b) *Mokslininkai Zmanovskij, Sucharev, Juškelienė, Petravičius ir kt. (cit. Adaškevičienė, 2008), tyrinėję ikimokyklinio amžiaus vaikų fizinį aktyvumą ir kūno laikyseną, pažymėjo, kad* ***viena iš pagrindinių priežasčių****, dėl ko formuojasi asimetrinė laikysena, išsivysto skoliozė, yra nepakankamas vaikų fizinis aktyvumas*. (B00006_2014_SU_8)

Kolokacija *viena iš priežasčių* iš viso ST pavartota 127 kartus. Daiktavardinis junginys su atributinėje pozicijoje esančiu būdvardžiu *pagrindinių*, t. y. *pagrindinių priežasčių* – 44 kartus, dar žr. PAGRINDINIS.

124. PRIKLAUSYTI

Visose keturnarėse sekose pavartota esamojo laiko trečiojo asmens forma *priklauso.* Po jos paprastai eina prielinksnis *nuo*:

(1) [priklauso nuo to] kaip (**44**; S 25, 22)[138]
(2) [priklauso nuo to] ar (**31**; S 16, 13)[139]

Taigi veiksmažodis *priklausyti* valdo prielinksnio *nuo* konstrukciją. Sekose (1) ir (2) šią prielinksninę konstrukciją sudaro įvardis, t. y. *nuo to*. Toliau seka tęsiama šalutiniais papildinio sakiniais, kurie prasideda prieveiksmiu *kaip* ar jungtuku *ar*, plg.:

(1a) *Šio straipsnio taikymas ir galimybė juo riboti asmenų, galinčių įsisteigti kitoje valstybėje, ratą visų pirma* ***priklauso nuo to, kaip*** *plačiai bus suprantama „viešosios valdžios“ sąvoka*. (S00001_2013_VU_60)

(2a) *Kuri dalis vyrauja[,]* ***priklauso nuo to, ar*** *idėja yra aukštesnė ar žemesnė valios objektyvacijos pakopa*. (H00001_2010_VU_149)

(3) sekoje patikslinama, papildoma, kas su kuo susiję:

(3) taip pat [priklauso nuo] (**40**; B 15, 14)

(3a) *Jėgos išvystymo greitis* ***taip pat priklauso nuo*** *<u>motorinių vienetų sinchronizacijos</u> (kada tuo pačiu metu aktyvuojamas tam tikras kiekis motorinių vienetų)*. (S00007_2014_LSU_88)

138 B 6, 5; T 5, 5

139 T 7, 6; H 4, 4.

Šiuo atveju nusakomas reiškinys, lemiantis kitą reiškinį. Tarp prielinksnio gali būti įterpiamas jungtukas. Tai rodo trinarė seka *priklauso ir nuo*. Be to, trinarės sekos rodo ir kai kurių dešiniųjų junglumo žodžių stabilumą, plg. *didele dalimi priklauso, labai / labiausiai priklauso nuo, tiesiogiai priklauso* (žr. 3 priedą).

Dar viena seka aptikta visuose patekstyniuose, bet B ir S vartojama gausiausiai:

(4) [priklauso] ne tik [nuo] (**73**; B 26, 24; S 22, 19)[140]

Matyti, kad šiuo atveju kažkas susiję su kuo nors bent dviem aspektais, plg.:

(4a) *M. Turnua ir G. Klebsas vieni iš pirmų įrodė, kad augalo vystymasis ir žydėjimo terminai* ***priklauso ne tik nuo*** *<u>šviesos intensyvumo</u>, bet, svarbiausia, nuo šviesos ir tamsos periodo santykio per parą (Stašauskaitė, 1995).* (B00003_2010_SU_160)

(4b) *Priešlaikinio gimdymo pasekmės ir išgyvenimas* ***priklauso ne tik nuo*** *<u>gestacinio naujagimio amžiaus</u>, naujagimio svorio, bet ir lyties, etniškumo, neurologinių pakenkimų [52] ir genų jautrumo [51].* (B00009_2012_LSMU_180)

Sekose fiksuojama ilgesnės frazės *ne tik nuo* <…>, *bet ir* pradžia.

Galiausiai paskutinėje sekoje įvardijama, kad daug dalykų lemia vieno reiškinio priklausomybę nuo kito:

(5) [priklauso nuo] daugelio veiksnių (**33**; B 14, 14; S 12, 12).

Tie veiksniai tolesniuose sakiniuose gali būti atskleidžiami, plg.:

(5a) *Tai* ***priklauso nuo daugelio veiksnių****, t.y. tiriamos populiacijos (ŠG, slaugytojai), geografinės padėties, kurioje yra populiacija ir pan.* (B00010_2013_LSMU_186)

(5b) *Tačiau kiekvieno paauglio apsisprendimas sportuoti ar ne* ***priklauso nuo daugelio veiksnių****. Vienas iš jų – nuo mūsų mažai priklausantis faktorius – genetika. Taip pat didelę reikšmę turi ir socializacijos veiksniai.* (B00006_2014_SU_6)

Keturnarių sekų analizė parodė tik veiksmažodžio *priklausyti* sąsają su daiktavardžiu *veiksnys*, dar žr. VEIKSNYS.

125. PRIKLAUSOMAI

Panašiai priklausomybė arba, atvirkščiai, sąsajų nebuvimas reiškiami ir sekose, kuriose vartojamas prieveiksmis *priklausomai* ar antonimas *nepriklausomai*.

(1) [priklausomai nuo to] ar (**35**; S 10, 10)[141]

(2) [nepriklausomai nuo to] ar (**52**; H 14, 9; S 13, 12; B 12, 8)[142]

140 P 9, 6; T 9, 8, H 7, 7.

141 P 7, 6; B 6, 5; T 6, 5, H 6, 6

142 T 7, 7; P 6, 4.

Abu prieveiksmiai, kaip ir veiksmažodis *priklausyti*, valdo prielinksninę konstrukciją *nuo to*, plg.:

priklauso nuo to ar
priklausomai nuo to ar
nepriklausomai nuo to ar

Kiek dažniau (H, S ir B darbuose) pasirinkto dažnio keturnarėse sekose vartojama neigiamoji forma, pasibaigianti šalutinio papildinio sakinio jungtuku, plg.:

(1a) *Tyrimai vykdavo kas pusę metų, poroms būdavo duodami klausimynai, vykdomi interviu, interakcijos arba tik duodami klausimynai (**priklausomai nuo to, ar** tyrimas vykdavo laboratorijoje ar bendradarbiaujant elektroniniu paštu).* (S00006_2016_VU_159)

(2a) ***Nepriklausomai nuo to, ar** kalbama apie figūratyvinius Kafkos pasakojimų gyvūnus, ar apie vapsvos ir orchidėjos santykį, ar apie žmogaus tapsmą-gyvūnu, dėmesys yra kreipiamas į patį tapsmą ir jo žemėlapiavimą (Buchanan 2008: 185).* (H00001_2015_VU_145)

(2b) *Temperatūros svyravimus, **nepriklausomai nuo to ar** žmogus miega ar ne, galima matyti ir mūsų atlikto tyrimo rezultatuose: nakties metu vidinė kūno temperatūra krito, o dienos metu kilo.* (B00010_2013_LSU_97)

Taigi taip darbuose norima pasakyti, kad kai kurios sąlygos yra reikšmingos, o kai kurios kaip tik neturi jokios įtakos rezultatams. Apskritai ST junginys *priklausomai nuo* pavartotas 1704 kartus, o *nepriklausomai nuo* – 479.

Kovalevskaitė išskyrė koligaciją *priklausomai nuo* (įv. K.) *to,* (jng.) *ar*, t. y. stabilią gramatinę struktūrą, kurioje vartojami tiriamieji prieveiksmiai *priklausomai / nepriklausomai* (Kovalevskaitė 2012, 91).

126. PRISIDĖTI

Vienoje S patekstynio sekoje pavartota esamojo laiko trečiojo asmens forma *prisideda*:

(1) taip pat [prisideda prie] (**18**; S 10, 8)

Matyti, kad ji aiškiai parodo veiksmažodžio *prisidėti* junglumą. Toliau seka būtų tęsiama prielinksnio *per* konstrukcija, plg.:

(1a) *Žinoma, savivaldybės netikslus planavimas **taip pat prisideda prie** skolos didėjimo, ypač kriziniu laikotarpiu*. (S00004_2014_SU_20)

Plg. *Didėjantis eksportas gali skatinti darbo vietų kūrimą,* ***taip pat prisideda*** *ir prie vidutinio darbo užmokesčio bei mokesčių surenkamų iš verslo liudijimų* <…> (S00004_2014_SU_20)

Tiesa, prielinksnio *prie* konstrukcija gali būti pavartota ir priekyje, plg.:

Prie skolos mažinimo ***taip pat prisideda*** *ir išlaidų mažinimas, norint jas sumažinti reikėtų racionaliau išnaudoti savivaldybės turtą, prie išlaidų mažinimo taip pat prisideda ir naujų darbo vietų kūrimas, kadangi tai padėtų išvengti nemažų išlaidų socialinei apsaugai.* (S00004_2014_SU_20)

Tada keičiasi ir prielinksnio pozicija, dar plg. nustatytą trinarę seką *prie to prisidėjo* (žr. 3 priedą).

Rasta viena seka, kurioje darbo tikslas formuluojamas bendratimi *prisidėti.*

(2) darbo tikslas [prisidėti prie] (**15**; P 15, 11)

Ji nustatyta P patekstynyje, žr. toliau pateikiamą pavyzdį:

(2a) *Tad* ***šio darbo tikslas – prisidėti*** *prie kraštovaizdžio pokyčių tyrimų Lietuvoje bandant nustatyti naujausius renatūralizacijos pokyčius, jos m[a]stus ir formas Lietuvos kraštovaizdyje.* (P00006_2012_VU_123)

Matyti, kad tokiuose darbuose kaip vienas iš tikslų įvardijamas prisidėjimas prie tam tikros srities tyrimų, dar žr. TIKSLAS.

127. PROBLEMA

S ir B patekstyniuose aptikta dviejų daiktavardžių seka:

(1) [problema] ir jos aktualumas (**40**; S 24, 24; B 14, 14)

Tokia seka vartojama siekiant atskleisti išsikeltos problemos aktualumą. Vartojama kaip įvadinės darbo dalies segmento pavadinimas. Pagrindinis tokios dalies tikslas – suformuluoti problemą, plg.:

(1a) *Įvadas*
Problema ir jos aktualumas*. Visame pasaulyje netaisyklinga vaikų laikysena yra aktuali šiandienos problema.* (B00006_2014_SU_4)

(1b) ***Problema ir jos aktualumas****. Cerebrinis paralyžius – dažniausia vaikų judesių raidos problema, kuri sutrikdo individo santykį su aplinka ir apriboja jo dalyvumą.* (B00006_2014_SU_3)

Prieš daiktavardį *aktualumas* esantis asmeninis įvardis pakeičia daiktavardį *problema*. Galima tokią seką palyginti su sekomis: *darbo rezultatai ir jų*, kur įvardis *jų* yra daiktavardžio *rezultatai* substitutas, dar žr. AKTUALUMAS

Trinarėse sekose išryškėja platesnis daiktavardžio *problema* kontekstas, plg.: *yra didelė problema, problema yra ta, problemas susijusias su, problemų sprendimo būdus, tyrimo problemos formulavimas* ir pan. (žr. 3 priedą).

128. PROCENTAI

Darbuose, kuriuose atliekama statistinė analizė, dažnai vartojamas daiktavardžio *proc.* sutrumpinimas. Jį programa atpažįsta kaip keturnarės sekos narį, plg.:

(1) daugiau nei pusė proc (**59**; S 32, 16; B 25, 12)

Tokia seka nustatyta todėl, kad išmetami skliausteliuose (ir ne tik) parašyti skaičiai ir procentinė išraiška. Ji įeina į ilgesnes sekas, kuriose toliau minima, kas tą pusę, su kuria lyginama, sudaro, pavyzdžiui:

(1a) *Paaiškėjo, kad* ***daugiau nei pusė*** *174 (66,4* ***proc.****)* *respondentų niekada nėra teikę pirmą pagalbą savo vaikui, <…>* (B00009_2014_LSMU_190)
(1b) *Rezultatai parodė, kad* ***daugiau nei pusė*** *(52,1* ***proc.****)* *respondentų eilinę dieną, kai vartoja alkoholį, išgeria 1 ar 2 standartinius alkoholio vienetus.* (B00009_2015_LSMU_192)
(1c) *Šie autoriai pastebėjo, jog nepaisant to, kad daugeliu atveju (85 proc.) patyčios vyksta esant stebėtojų ratui, dauguma moksleivių laiko patyčias neigiamu ir nemaloniu stebėti reiškiniu, o* ***daugiau nei pusė*** *(57* ***proc.****)* *bendraamžių bandymų sustabdyti patyčias yra sėkmingi.* (S00006_2012_VU_181)

Taigi taip patikslinama, kiek rezultatas yra didesnis už pusę, arba 50 proc., tirtų atvejų. Galima palyginti kelias trinares sekas, susijusias su statistinių duomenų nusakymu: *daugiau nei proc, didžioji dalis / dauguma proc, proc atsakė / mano / nurodė kad*, *proc respondentų atsakė / nurodė / teigė.*

129. PROCESAS

Vienoje automatiškai nustatytoje sekoje pavartotas abstraktusis daiktavardis *procesas*:

(1) [tai procesas] kurio metu (**34**; S 18, 18)

S patekstynyje rasta seka pradedama bevardės giminės įvardžiu. Sekos viduryje matyti šalutinio pažyminio sakinio pradžia. Taigi toliau paaiškinama, kas vyksta proceso metu (dar plg. trinarę seką *šio proceso metu*), pavyzdžiui:

(1a) *Personalo atranka - **tai procesas, kurio metu** nustatoma kurį iš pretendentų pasamdyti tam tikram darbui, pasirenkant iš keleto kandidatų labiausiai tinkamą tam tikram darbui.* (S00003_2011_SU_15)

(1b) *Kadangi socializacija, **tai procesas, kurio metu** žmogus išmoksta grupės, kuriai jis priklauso, normų, vertybių ir orientacijų*. (S00007_2013_LSU_86)

Iš pavyzdžių analizės aiškėja, kad šis daiktavardis tokioje sekoje vartojamas kokiam nors reiškiniui įvardyti, kitaip tariant, aiškinama terminija.

130. PROJEKTAS

Daiktavardžio *projektas* vns. Vt. forma vartojama tokioje sekoje:

(1) turi būti [nurodyti projekte] (**10**; T 10, 10)

Sekos vartosena pavyzdžiuose rodo, kad šiuo atveju projektas yra vieta, kuriame kas nors nurodoma, ko reikia tyrimui, plg.:

(1a) *Sprendimai, kokiu būdu neleisti savaiminio varžtų atsisukimo (dedant spyruoklinę poveržlę ar kontraveržlę), **turi būti nurodyti projekte**.* (T00002_2012_VGTU_197)

Dar trijose nustatytose sekose projektas apibūdinamas būdvardžiu *kursinis*, plg.:

(2) atliktas [kursinis [projektas] parodo] (**13**; T 13, 13)
(3) [kursinis [projektas] parodo] kad (**20**; T 20, 20)
(4) šis [kursinis [projektas] parodo] (**11**; T 11, 11)

Taip nurodoma, kad projektas vykdymas studijuojant tam tikrame kurse.

Taip pat tokiose sekose daiktavardis *projektas* suasmeninamas, eina veiksnio pozicijoje, ir dvipusės sąsajos ryšiu yra susijęs su veiksmažodžiu *parodyti*. Junginys *projektas parodo* ST pavartotas 24 kartus.

Taigi, kai šis daiktavardis sekoje vartojamas vns. V. linksniu, jo junglumo nariai yra du: būdvardis *kursinis* ir veiksmažodis *parodyti*, dar žr. PARODYTI. Taip pat sekose vartojama ir vns. Vt. forma *projekte*, kuri susijusi su veiksmažodžiu *nurodyti*, plg. NURODYTI.

131. PUSĖ

Į visas toliau pateikiamas sekas įeina kolokacija *daugiau nei pusė* (ST ji pavartota 283 kartus):

(1) [daugiau nei [pusė] apklaustų] (**15**; S 13, 9)
(2) [daugiau nei [pusė] apklaustųjų] (**42**; B 11, 8; S 29, 17)
(3) [daugiau nei pusė] proc (**59**; S 32, 16; B 25, 12)
(4) [daugiau nei [pusė] respondentų] (**58**; S 31, 20; B 25, 10)
(6) jog [daugiau nei pusė] (**16**; S 11, 8)
(7) kad [daugiau nei pusė] (**48**; S 30, 19; B 16, 10)
(8) tiek [daugiau nei pusė] (**20**; B 10, 8; 10, 7)

Paskutinės (8) sekos pradžioje padalyta morfologinė samplaika *šiek tiek*.

Dešinieji vns. V. formos *pusė* kolokatai yra: *apklaustų* (1), *apklaustųjų* (2), *respondentų* (4).

Sekas dažniausiai savo darbuose vartoja S ir B mokslų rašto darbus rašantys studentai, plg.:

(2a) 11 *paveiksle tai pat matyti, jog prie alkoholio prevencijos vykdymo aktyviai prisideda mokykloje dirbantys socialiniai pedagogai – jų dalyvavimą akcentuoja kiek* ***daugiau nei pusė apklaustųjų*** (51,5 proc.). (S00007_2013_SU_223)

Dažniausia (3) seka labiau trinarė, nes santrumpa proc. įeina į toliau pateikiamą teksto metakomentarą, plg.:

(3a) *Rezultatai:* ***daugiau nei pusė*** *(61,8* ***proc.****) vaikų tėvų mano, kad galėtų suteikti pirmąją medicinos pagalbą savo vaikui kai kurių būklių atveju, 16,0 proc. visais atvejais.* (B00009_2014_LSMU_190)

Po vieną kartą keturnarėse sekose pavartota vns. N. ir vns. K. formos *pusei* ir *pusės*:

(9) kad [daugiau nei pusei] (**15**; B 10, 6)
(10) tačiau [iš kitos pusės] (**19**; H 11, 7)

Matyti, kad (9) sekoje vartojama ta pati lyginamoji konstrukcija, tik šalutiniame veiksnio sakinyje, kur jos valdymas priklauso nuo tarinio, plg.:

(9a) *Pastebėta,* ***kad daugiau nei pusei*** *respondenčių būdingas stiprus prasmingumo jausmas (52,83 proc.).* (S00005_2016_LSMU_52)

(10) seka skiriasi: ja nusakomas perėjimas prie kito aspekto. Sekos pagrindą sudaro sustabarėjusi konstrukcija *iš kitos pusės*, paprastai einanti įterpiniu ir vartojama priešinamajam santykiui reikšti. Apskritai trinarė seka *iš kitos pusės* ST pavartota 115 kartų. Seka, prasidedanti jungtuku *tačiau*, kiek dažnesnė tik H patekstynyje, plg.:

(10a) ***Tačiau, iš kitos pusės**, reikia pastebėti, jog šiuo laikotarpiu daugiausiai dėmesio skiriama Nepriklausomybės atkūrimui ir Vytauto Didžiojo atminimui, ypač paminkluose*. (H00005_2010_SU_43)

Išnagrinėjus daiktavardžio *pusė* vartoseną keturnarėse sekose, pastebėtina, kad pagrindiniai junglumo žodžiai yra dalyvis *apklaustų*, sudaiktavardėjusi dalyvinė forma *apklaustųjų* ir daiktavardis *respondentas*, dar žr. APKLAUSTI, APKLAUSTASIS, RESPONDENTAS. Be to, jis vartojamas prieveiksmio konstrukcijose, dar žr. DAUG. Vienoje sekoje pasitaikė neskaidoma kolokacija *iš kitos pusės*.

132. RASTI

Nagrinėjamose sekose pavartotos trys teigiamos veiksmažodžio *rasti* formos: dalyviai *rastas*, *rasta, rasti* ir neigiama bevardės giminės forma *nerasta*:

(1) [rastas] statistiškai reikšmingas skirtumas (**25**; B 13, 7; S 12, 5)
(2) [rasti] statistiškai reikšmingi skirtumai (**12**; S 11, 6)
(3) statistiškai reikšmingų skirtumų [nerasta] (**24**; S 21, 6)
(4) taip pat [buvo rasta] (**17**; H 13, 8)

Jos nėra dažnos: tiek B, tiek S, tiek H patekstynyje pavartotos keliuose darbuose.

Matyti, kad pirmose trijose sekose kontekstas panašus. Įvairuoja tik žodžio *skirtumas* ir prie jo derinamų kitų žodžių skaičius, sekose (3) ir (4) vartojamos neigiama ir teigiama neveikiamosios rūšies būtojo kartinio laiko formos *nerasta* ir *rasta*. Taip pat iš pirmųjų sekų aiškus radimo objektas, t. y. reikšmingas skirtumas ar skirtumai (dar žr. SKIRTUMAS), o (4) sekoje objekto dar trūksta, jį padeda nustatyti tolesni automatiškai išgeneruotos sekos žodžiai, plg.:

(1a) *Psichologinės gerovės skalė rodo, kad tarp vyrų ir moterų **rastas statistiškai reikšmingas skirtumas** (16 lentelė) ir vyrai turi aukštesnę psichologinę gerovę nei moterys (p = 0.000)*. (S00006_2011_VU_180)
(2a) ***Rasti statistiškai reikšmingi** (p < 0,05) **skirtumai** tarp 12-13 m. ir 18-19 m. paauglių tendencijų įsitraukti į viešą ir emocijų paskatintą prosocialų elgesį*. (S00006_2015_VU_179)
(3a) *Dirbantys ir slaugantys vaiką tėvai socialinį palaikymą labiau gauna iš šeimos ir reikšmingų kitų asmenų, **statistiškai reikšmingų skirtumų nerasta*** (p>0,05). (S00006_2016_LSMU_79)

Kiek kitokia yra 4 seka, dažniau vartojama H darbuose. Šiuo atveju konstatuojama, kiek buvo surinkta tam tikros tiriamos medžiagos, plg.:

(4a) ***Taip pat buvo rasta*** *15 vyriškų adaptuotų asmenvardžių, kurie baigėsi kitais kirčiuotais balsiais arba dvibalsiais.* (H00004_2015_VU_64)
(4b) ***Taip pat buvo rasta*** *ir vėlyvųjų smarkiai apardytų struktūrų bei žiestos keramikos.* (H00005_2014_VU_231)

133. REIKĖTI / REIKTI

Būtinumą nusakančio veiksmažodžio esamojo laiko forma *reikia* pavartota keturiose sekose, o tariamosios nuosakos forma *reikėtų* – dviejose:

(1) [reikia atkreipti dėmesį] į (**75**; H 23, 20; S 18, 15; B 10, 9)
(2) [reikia atkreipti dėmesį] kad (**38**; H 12, 8)
(3) [reikėtų atkreipti dėmesį] į (**30**; S 15, 12)
(4) [reikėtų atkreipti dėmesį] kad (**17**; S 12, 5)

Visais pateiktais atvejais modalinis žodis valdo sustabarėjusį junginį *atkreipti dėmesį*, dar žr. ATKREIPTI, DĖMESYS. S patekstynyje matyti formų *reikia* ir *reikėtų* įvairavimas, kiek dažnesnė yra tariamosios nuosakos forma, plg.:

(1a) ***Reikia atkreipti dėmesį į*** *kintančią formuluotę šaltinių medžiagoje.* (H00005_2015_VU_207)
(1b) *Tačiau* ***reikia atkreipti dėmesį, kad*** *užsienio skola privalo būti derinama su ekonomikos augimu, todėl labai svarbu atsižvelgti ir į BVP didinimo galimybes, kadangi BVP prisideda ir prie skolos kitimo.* (S00004_2014_SU_20)
(4a) *Taip pat* ***reikėtų atkreipti dėmesį, kad*** *jei bendrovė ar firma vienoje iš valstybių narių turi tik registruotą buveinę, reikėtų įrodyti, kad ji su valstybe nare turi tęstinį efektyvų ekonominį ryšį.* (S00001_2013_VU_60)

T patekstynyje pavartotos dar dvi sekos su veiksmažodžio forma *reikia*, plg.:

(5) jei būtina [reikia imtis] (**10**; T 10, 10)
(6) visų pirma [reikia sudaryti] (**12**; T 11, 11)

(5) seka rodo, kad reikalinga X sąlyga, kad būtų imamasi ko nors, (6) sekoje komentuojami darbo žingsniai, pirmiausia reikia ką nors sudaryti, kad toliau galėtų būti atlikti kiti veiksmai, pavyzdžiui:

(6a) *Kad galėtume nubraižyti ciklogramą,* ***visų pirma reikia sudaryti*** *neritmingų srautų matricą.* (T00002_2015_VGTU_93)

Apskritai veiksmažodžio *reikėti* leksinė aplinka įvairesnė trinarėse sekose, plg.: *reikia manyti kad, reikia nepamiršti kad, reikia pabrėžti jog / kad, reikia paminėti jog / kad, reikia pasakyti kad, reikia pastebėti jog / kad, reikia pažymėti*

jog / kad, reikia pridurti kad, reikia primažinti kad, reikia turėti omenyje, plg. dar sekas su *reikėtų*, žr. 3 priedą. Vis dėlto tokios sekos dažnesnės tik H darbuose.

134. REIKŠMINGAI

Prieveiksmis *reikšmingai* pavartotas 6 sekose, visose jų priklausomasis dėmuo yra kitas prieveiksmis *statistiškai*, plg.:

(1) grupių [statistiškai [reikšmingai] nesiskyrė] (**31**; B 31, 8)
(2) [statistiškai [reikšmingai] p padidėjo] (**20**; B 20, 9)
(3) [statistiškai [reikšmingai] p sumažėjo] (**16**; B 16, 6)
(4) [statistiškai [reikšmingai] susijęs] su (**23**; S 22, 6)
(5) taip pat [statistiškai reikšmingai] (**21**; B 18, 10)
(6) tarp grupių [statistiškai reikšmingai] (**25**; B 24, 9)

Taip pat iš sekų matyti, koks veiksmažodis ar jo forma valdo būdo aplinkybe einantį prieveiksmį. Galima nustatyti keturis veiksmažodžius: *skirtis* neigiamoji forma, *padidėti, sumažėti,* dalyvis *susijęs* (dar žr. SKIRTIS, PADIDĖTI, SUMAŽĖTI, SUSIJĘS), plg.:

(1a) *Elektrostimuliacijos (I gr.) ir pratimų (II gr.) grupėse sveikos ir pažeistos kojų šlaunį lenkiančių, tiesiančių pritraukiančių ir šlaunį į vidų rotuojančių raumenų izometrinės jėgos vidurkiai pirmojo testavimo metu tarp* ***grupių statistiškai reikšmingai nesiskyrė*** (p>0,05). (B00010_2016_VU_68)
(2a) *LKĮS balų vidurkis buvo 13±5,3 balų, reabilitacijos pabaigoje* ***statistiškai reikšmingai (p<0,05) padidėjo*** *iki 23,7±4,7 balų.* (B00010_2016_VU_55)
(3a) *Kontrolinės ir tiriamosios grupės tiriamųjų skaumas, įvertintas pagal skaičių analogijos skalę (SAS) po kineziterapijos* ***statistiškai reikšmingai (p<0,05) sumažėjo****: kontrolinės grupės tiriamųjų - nuo 5±1,35 iki 3,75±1,29 balų <…>* (B00010_2013_LSU_116)
(4a) *Neadaptyvus gynybos stilius* ***statistiškai reikšmingai susijęs su*** *blogesne psichologine gerove bei mažesniu pasitenkinimu romantiniais santykiais.* (S00006_2015_VU_162)

Iš pavyzdžių matyti, kad sekos (2) ir (3) iš tikrųjų yra trinarės, p pateikiamas skliausteliuose ir nesusijęs su frazėmis *statistiškai reikšmingai padidėjo / sumažėjo.* (1a) pavyzdys rodo galimą (6) sekos pabaigą, t. y. *statistiškai reikšmingai nesiskyrė.*

135. REIKŠMINGAS

Dažniausiai sekose vartojama būdvardžio *reikšmingas* vns. V. forma:

(1) buvo nustatytas [statistiškai reikšmingas] (**22**; B 20, 10)
(2) nustatytas [statistiškai [reikšmingas] skirtumas] (**65**; B 64, 16)
(3) rastas [statistiškai [reikšmingas] skirtumas] (**25**; B 13, 7; S 12, 5)
(4) skirtumas buvo [statistiškai reikšmingas] (**17**; B 17, 6)
(5) skirtumas yra [statistiškai reikšmingas] (**19**; B 14, 5)
(6) skirtumas nebuvo [statistiškai reikšmingas] (**19**; B 18, 7)
(7) [statistiškai [reikšmingas] ryšys] tarp (**23**; S 13, 8)
(8) [statistiškai [reikšmingas] skirtumas] tarp (**87**; B 68, 20; S 19, 10)
(9) šis skirtumas [statistiškai reikšmingas] (**14**; B 13, 5)

Kaip matyti, nors nustatytos 9 skirtingos sekos, visose jose vartojama ta pati kolokacija *statistiškai reikšmingas*, dar žr. STATISTIŠKAI. Taigi reikšmingumas pagrindžiamas statistika. Dešinieji kolokatai yra *skirtumas* ir *ryšys,* dar žr. SKIRTUMAS, RYŠYS. Kitos sekose pavartotos formos: vns. K. *reikšmingo* (4), dgs. K. *reikšmingų* (3) ir dgs. V. *reikšmingi* (1):

(10) [reikšmingo skirtumo] tarp grupių (**17**; B 17, 6)
(11) [statistiškai [reikšmingo] skirtumo] nebuvo (**26**; B 20, 9)
(12) [statistiškai [reikšmingo] skirtumo] tarp (**112**; B 78, 22; S 34, 12)
(13) tačiau [statistiškai [reikšmingo] skirtumo] (**19**; B 11, 9)
(14) [statistiškai [reikšmingų] skirtumų] nerasta (**24**; S 21, 6)
(15) [statistiškai [reikšmingų] skirtumų] tarp (**52**; S 41, 13; B 11, 8)
(16) tačiau [statistiškai [reikšmingų] skirtumų] (**18**; B 10, 6)
(17) rasti [statistiškai [reikšmingi] skirtumai] (**12**; S 11, 6)

Visais atvejais kairysis junglumo žodis taip pat yra *statistiškai*, o dešinysis – daiktavardžio *skirtumas*, su kuriomis derinamas ir būdvardis, formos. Kolokacija *statistiškai reikšmingas* ST pavartota 500 kartų, *statistiškai reikšmingo* – 232 kartus, *statistiškai reikšmingi* – 269 kartus.

136. REIKŠTI

Veiksmažodis *reiškia* sekose pavartotas tris kartus: du kartus teigiama, vieną kartą – neigiama forma:

(1) [o [tai reiškia] kad (**136**; S 58, 29; T 23, 13; P 19, 10; B 18, 15; H 18, 14)
(2) [o [tai reiškia] jog (**24**; P 10, 10)
(3) tačiau [tai nereiškia] kad (**32**; H 14, 11)

Gausiausiai ir visuose patekstyniuose vartojama (1) seka. Jai sinoniminė su jungtuku *jog* nagrinėjamu dažnumu užfiksuota tik P darbuose. Trečioji seka pavartota tik H patekstynyje, plg.:

(1a) *Projektas priimtinas, kai šis santykis yra didesnis už 1,* ***o tai reiškia, kad*** *nauda viršija kaštus*. (S00004_2010_ISM_118)

(1b) *Galima teigti, kad tėvai kalbėdami apie kenksmingus sveikatai įpročius yra griežti, neabejingi ir norintys kontroliuoti vaiko elgesį, tačiau 15.5% apklausos dalyvių pažymėjo, kad tėvai iš viso nekalba apie žalingus įpročius,* ***o tai reiškia, kad*** *yra pakankamai daug tėvų, kurie yra abejingi vaikų alkoholio ir rūkymo prevencijai*. (B00009_2014_SU_19)

(1c) *Įvykių eiga rikiuojama nuo dabar ir žvilgsnis gali krypti į ateitį arba praeitį,* ***o tai reiškia, kad*** *deiktiniai prieveiksmiai, priklausomai nuo kartu vartojamo veiksmažodžio laiko, įvykio laiką gali sutapatinti su kalbamuoju momentu arba nukelti jį prieš ir po.* (H00004_2011_VU_87)

(1d) *Šios lygties sprendinys ieškomas remiantis tuo, kad šilumos šaltinis yra lygus nuliui,* ***o tai reiškia, kad*** *strypas, kuriame sklinda šiluma*[,] *yra izoliuotas.* (P00001_2013_SU_47)

Frazema *o tai reiškia* susumuojama, apibendrinama anksčiau išsakyta mintis. Toliau šalutiniu sakiniu įvardijama teiginio prasmė. Kai veiksmažodžio forma neigiama, t. y. *tai nereiškia*, kaip tik rodoma priešprieša, prieštaravimas, nesutikimas, plg.:

(3a) *Pasak J. Locke'o, valstybės atsirado visuomenės sutarties pagrindu,* ***tačiau tai nereiškia, kad*** *tų, kas sudarė šią sutartį, vaikai taip pat turi jos laikytis.* (H00001_2011_VU_153)

(3b) *J. Rawlsui moralės ir politikos sritys atsietos,* ***tačiau tai nereiškia, kad*** *jis kuria politiką be moralės.* (H00001_2011_VU_153)

Sekos *o tai reiškia kad* struktūrą galima palyginti su seka, kurioje vartojamas 3 asm. veiksmažodis *rodo*, plg.:

o tai reiškia kad
o tai rodo kad

Jungtukas *o* čia perteikia ir minties pridūrimą, ir pabrėžimą.

137. REMTIS

Veiksmažodžiu *remtis* paprastai nusakomas rėmimasis kuo nors, plg. trinares sekas: *remiantis moksline literatūra, remiantis šiais / tyrimo duomenimis, re-*

miantis tuo kad (žr. 3 priedą). Rasta tik viena keturnarė seka, kurioje vartojama padalyvio forma *remiantis*:

(1) [remiantis] mokslinės literatūros analize (**26**; B 14, 8; S 10, 9)

Šioji seka galėtų būti skaidoma taip: *remiantis analize*, *mokslinės literatūros analize, mokslinės literatūros.* Taigi pirmiausia remiamasi analize, o pažyminiu patikslinamas tos analizės pobūdis:

(1a) *Klausimynas sudarytas darbo autorės,* ***remiantis mokslinės literatūros analize*** <…> (B00009_2014_SU_22)

(1b) *Anketa buvo sudaroma* ***remiantis mokslinės literatūros analize*** *bei įvairių sveikatos priežiūros specialistų patarimais bei rekomendacijomis.* (B00009_2015_LSMU_193)

Gana dažnai toks rėmimasis formuluojamas keliamuose uždaviniuose, pavyzdžiui:

(1c) *Uždaviniai:*
1. ***Remiantis mokslinės literatūros analize****, atskleisti paauglių motorikos specifiką, psichomotorinės reakcijos greičio ir judesių dažnio mechanizmus, greitumo vertinimo ir lavinimo ypatumus.* (B00006_2014_SU_6)

(1d) *Uždaviniai:*
1. ***Remiantis mokslinės literatūros analize****, atskleisti mokinių socialinių pedagoginių problemų raišką bei socialinio pedagogo ir klasės auklėtojo bendradarbiavimo proceso struktūrą.* (S00007_2014_SU_63)

Taip pat mokslinės literatūros analize remiamasi sudarant anketas ir pan., plg.:

(1e) *Anketa buvo sudaroma* ***remiantis mokslinės literatūros analize*** *bei įvairių sveikatos priežiūros specialistų patarimais bei rekomendacijomis.* (B00009_2015_LSMU_193)

Dar plg. ANALIZĖ.

138. RESPONDENTAS

Sekoje iš S patekstynio keliolika kartų pavartota daiktavardžio *respondentas* dgs. K. forma:

(1) [respondentų buvo klausiama] ar (**22**; S 13, 7)

Respondentai paprastai dalyvauja kokioje nors apklausoje, jų ko nors teiraujamasi, prašoma pakomentuoti, pavyzdžiui:

(1a) ***Respondentų buvo klausiama, ar*** *jiems aiškūs jų darbuotojų skatinimo sistemos kriterijai ir principai bei tai, kokia[i]s būdais jie yra skatinami.* (S00003_2012_SU_11)

(1b) *Kalbant apie paslaugas,* ***respondentų buvo klausiama, ar*** *jie yra girdėję apie IPTV, kokiomis IPTV paslaugomis jie naudojasi, ar daug paslaugų žino, ar vartotojams trūksta paslaugų iš tiekėjo pusės.* (S00008_2011_VU_131)

Taigi šiuo atveju seka nusakomas su respondentais atliekamas tyrimas.

Sekos (2) ir (3) susijusios su analizuojamų duomenų tarpusavio santykių nusakymu:

(2) daugiau nei [pusė respondentų] (**58**; S 31, 20; B 25, 10)

(3) kad didžioji [dalis respondentų] (**25**; S 19, 11)

Sekos rodo, kad analizuojami respondentų atsakymai į klausimus ir žiūrima, koks jų santykinis pasiskirstymas, arba respondentai skirstomi pagal socialinius rodiklius, plg.:

(2a) *Paaiškėjo, jog* ***daugiau nei pusė respondentų*** *(57 %) nesutiko su teiginiu, kad mokiniai turi savarankiškai susiskirstyti į grupes* <…> (S00007_2014_SU_111)

(2b) *Pastebėta, kad* ***daugiau nei pusė respondentų*** *(merginų - 68(62,4 %) ir vaikinų - 38(50,7%)), neturėjo lytinių santykių.* (B00010_2016_VU_66)

(3c) *Iš pateiktų skaičių matyti,* ***kad didžioji dalis respondentų*** *(74 %) buvo vidutinio amžiaus (nuo 26-erių iki 50-ties metų), tik nedidelė dalis apklaustųjų buvo vyresni žmonės ir jaunimas* (26 %). (S00005_2013_SU_90)

Matyti, kad artimiausi formos *respondentų* kairieji kolokatai yra daiktavardžiai *pusė* ir *dalis*. Galima palyginti anksčiau minėtos panašios sekos struktūrą, kurioje vietoj respondentų pavartota *apklaustųjų*:

daugiau nei pusė apklaustųjų
daugiau nei pusė respondentų

Taigi daiktavardis *respondentas* sekose vartojamas arba su veiksmažodžiu *klausti* (dar žr. KLAUSTI), arba su dydžius įvardijančiais daiktavardžiais, tokiais kaip *pusė* ir *dauguma* (dar žr. PUSĖ, DAUGUMA).

139. REZULTATAI

Pirmiausia pateikiamos sekos su dažniausiai pavartota daiktavardžio dgs. V. forma *rezultatai*. Tokių sekų yra net 27, plg.:

(1) atlikto [tyrimo [rezultatai] parodė] (**31**; B 16, 11; S 15, 9)
(2) atlikto [tyrimo [rezultatai] rodo] (**16**; B 10, 7)
(3) [darbo rezultatai] ir jų (**36**; B 21, 21; P 15, 15)
(4) [gauti [rezultatai] parodė] jog (**23**; B 13, 10)
(5) [gauti [rezultatai] parodė] kad (**81**; S 43, 24; B 28, 20)
(6) [gauti [rezultatai] pateikiami] lentelėje (**26**; S 17, 6)
(7) [gauti [rezultatai] rodo] kad (**51**; S 25, 16; B 20, 11)
(8) [gauti tyrimo [rezultatai] parodė] (**35**; B 25, 5; S 10, 7)
(9) jei [bandymo [rezultatai] yra] (**11**; T 11, 11)
(10) lentelėje [pateikti [rezultatai] rodo] (**15**; P 13, 6)
(11) [pagrindiniai [rezultatai] ir išvados] (**12**; P 12, 10)
(12) [pateikti [rezultatai] rodo] kad (**16**; P 14, 7)
(13) [rezultatai] ir jų analizė (**38**; B 17, 17; P 11, 11)
(14) [rezultatai] ir jų aptarimas (**168**; P 72, 64; B 58, 58; S 33, 26)
(15) [rezultatai yra blogesni] negu (**11**; T 11, 11)
(16) [rezultatai surašomi] į lentelę (**20**; T 20, 15)
(17) [skaičiavimo [rezultatai] pateikti] lentelėje (**11**; T 11, 10)
(18) tyrimo metu [gauti rezultatai] (**31**; S 21, 12)
(19) [tyrimo [rezultatai] atskleidė] jog (**20**; S 12, 6)
(20) [tyrimo [rezultatai] atskleidė] kad (**86**; S 64, 21; B 19, 8)
(21) [tyrimo rezultatai] ir jų (**40**; B 21, 21; S 14, 13)
(22) [tyrimo [rezultatai] parodė] jog (**35**; B 18, 12; S 13, 8)
(23) [tyrimo [rezultatai] parodė] kad (**197**; B 110, 48; S 81, 39)
(24) [tyrimo [rezultatai] rodo] kad (**89**; S 53, 28; B 33, 22)
(25) [tyrimo [rezultatai] sutampa] su (**15**; B 12, 10)
(26) [tyrimų [rezultatai] parodė] kad (**21**; B 14, 12)
(27) [tyrimų [rezultatai] rodo] kad (**25**; B 12, 9; S 10, 8)

Matyti, kad į sekas įeina dvinarės kolokacijos, kurias sudaro: du daiktavardžiai, susiję tarpusavyje valdymo ryšiu: *darbo rezultatai* (3), *tyrimo rezultatai* (1, 2, 8, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25), *tyrimų rezultatai* (26, 27), dar žr. DARBAS, TYRIMAS. Du daiktavardžiai susiję sujungiamuoju ryšiu: *rezultatai* ir *analizė* (13), *rezultatai ir aptarimas* (14), dar žr. ANALIZĖ, APTARIMAS. Neveikiamosios rūšies būtojo laiko dalyvių formos ir daiktavardis *rezultatai* vartojami tokiuose junginiuose: *gauti rezultatai* (4, 5, 6, 7, 8) ir *pateikti rezultatai* (10, 12), dar žr. GAUTI, PATEIKTI. Tik T patekstynyje rastos sekos, kuriose vartojami junginiai *bandymo rezultatai* (9) ir *skaičiavimo rezultatai* (17), dar žr. BANDYMAS, SKAIČIUOTI. P patekstynio sekoje vartojamas junginys *pagrindiniai rezultatai* (11), dar žr. PAGRINDINIS.

Dešinieji daiktavardžio *rezultatai* kolokatai yra asmenuojamosios įvairios reikšmės veiksmažodžių formos: *atskleidė, rodo, parodė, sutampa, surašomi*, žr.

ATSKLEISTI, RODYTI, PARODYTI, SUTAPTI, SURAŠYTI. Forma *rezultatai* visais atvejais su veiksmažodžiais susijusi dvipusės sąsajos ryšiu.

Vienoje sekoje rezultatai įvertinti ir palyginti su ankstesniais – tai atsiskleidžia sekos dalyje *yra blogesni* (15).

Dgs. forma *rezultatus* pavartota toliau pateikiamose sekose:

(28) [gautus [rezultatus] surašau] į (**12**; T 12, 8)
(29) [lyginant rezultatus] prieš ir (**14**; B 14, 5)

Jose matyti, kokie veiksmai yra atliekami su rezultatais: jie kažkur surašomi arba lyginami, dar žr. LYGINTI.

Didžioji dalis sekų, į kurias įeina dgs. G. forma *rezultatus*, nėra rišlios, jos yra ilgesnių sekų dalis, plg.:

(30) [gautus rezultatus] galima teigti (B 23, 20; S 16, 9)
(31) [rezultatus] buvo nustatyta kad (B 20, 5)
(32) [rezultatus] galima teigti kad (S 51, 30; B 38, 31; P 10, 6)
(33) [rezultatus] galima teigti jog (B 17, 12; S 15, 11)
(34) [rezultatus] galime teigti kad (B 10, 10; S 13, 11)
(35) [rezultatus] prieš ir po (B 24, 10)
(36) [tyrimo rezultatus] galima teigti (S 19,15; B13, 12)
(37) [tyrimo rezultatais] galima teigti (S 17, 13)

Vis dėlto ir trijose iš jų matyti kairieji kolokatai: *gautus* ir *tyrimo*.

Lygiai tokios pat nerišlios yra ir sekos su dgs. Įn. forma:

(38) [rezultatais] galima teigti kad (S 15, 13; B 10, 8)
(39) [rezultatais] galima teigti jog (S 14, 8)

Išanalizavus tokių sekų platesnį kontekstą matyti, kad dgs. forma *rezultatus* ir dgs. Įn. forma *rezultatais* įeina į padalyvines konstrukcijas, o automatiniu būdu nustatytose keturnarės sekose yra tik tų padalyvinių konstrukcijų pabaiga, plg.:

(32a) *Apibendrinus* ***rezultatus galima teigti, kad*** *gausialapis lubinas didžiausią poveikį daro pievų augalų rūšių įvairovei, o miškų bendrijose šio augalo poveikis rūšių įvairovei nenustatytas*. (B00003_2014_SU_163)
(38a) *Remiantis gautais* ***rezultatais galima teigti, kad*** *dantų ėduonis aktuali problema tarp pradinių klasių mokinių.* (B00007_2015_SU_240)
(31a) *Susumavus visus gautus* ***rezultatus, buvo nustatyta, kad*** *respondentai[,] sergantys žiedadulkių sukelta alergija[,] daugiausiai domisi žiūrėdami televizijos laidas, bei naršydami internete.* (B00003_2012_SU_49)

Apie tokių sekų dvifunkciškumą žr. funkcijų dalyje, psl. 410.

140. **RYŠYS**

Pasirinkto dažnumo sekose 6 kartus pavartota vns. V. forma ryšys:

(1) ar [egzistuoja [ryšys] tarp] (**12**; S 11, 7)
(2) labai silpnas [statistinis ryšys] (**14**; B 14, 9)
(3) [ryšys tarp] šių dviejų (**11**; S 11, 5)
(4) [ryšys tarp] šių kintamųjų (**10**; S 10, 6)
(5) statistiškai [reikšmingas [ryšys] tarp] (**23**; S 13, 8)
(6) vidutinio stiprumo [statistinis ryšys] (**16**; B 16, 5)

Kaip matyti, trijose sekose daiktavardis *ryšys* valdo prielinksnio *tarp* konstrukcijas (1, 3, 4; *ryšys tarp* iš viso ST pavartota 670 kartų), dviejose sekose priklausomasis derinimo ryšiu su daiktavardžio *ryšys* susijęs žodis yra *statistinis* (2, 6), vienoje – *reikšmingas* (5), dar žr. STATISTINIS, REIKŠMINGAS. (1) sekoje daiktavardis *ryšys* dvipusės sąsajos ryšiu susijęs su veiksmažodžiu *egzistuoti*, žr. EGZISTUOTI.

Tik vienoje sekoje pavartota dgs. V. forma *ryšiai*. Ji su būdvardžiu sudaro kolokaciją *koreliaciniai ryšiai*:

(7) statistiškai reikšmingi [koreliaciniai ryšiai] (**12**; B 12, 5)

Kolokacija *koreliaciniai ryšiai* ST pavartota 43 kartus, plg. KORELIACINIS.

141. **RODYTI**, dar žr. PARODYTI

Veiksmažodžio *rodyti* esamojo laiko trečiojo asmens forma *rodo* iš viso pavartota 10-yje sekų. Jos visos toliau išvardijamos pagal pirmojo žodžio raidę:

(1) atlikti [tyrimai [rodo] kad] (**47**; B 28, 17; S 16, 13)
(2) atlikto tyrimo [rezultatai rodo] (**16**; B 10, 7)
(3) gauti [rezultatai [rodo] kad] (**51**; S 25, 16; B 20, 11)
(4) lentelėje pateikti [rezultatai rodo] (**15**; P 13, 6)
(5) [o [tai [rodo] kad] (**35**; S 13, 7)
(6) pateikti [rezultatai [rodo] kad] (**16**; P 14, 7)
(7) tyrimo [duomenys [rodo] kad] (**54**; S 34, 17; B 19, 12)
(8) tyrimų [duomenys [rodo] kad] (**17**; B 11, 9)
(9) tyrimo [rezultatai [rodo] kad] (**89**; S 53, 28; B 33, 22)
(10) tyrimų [rezultatai [rodo] kad] (**25**; B 12, 9; S 10, 8)

Matyti, kad kairieji veiksmažodžio kolokatai yra *tyrimai* (1), *rezultatai* (2, 4, 6, 9, 10), *duomenys* (7, 8) (dar žr. TYRIMAS, REZULTATAI, DUOMENYS) ir

įvardžio *tas* bevardės giminės forma *tai* (5). Į visų sekų ribas (išskyrus (4) patenka jungtukas *kad*, kuris yra šalutinio papildinio sakinio rodiklis, pavyzdžiui:

(1a) *Įvairiose šalyse* ***atlikti tyrimai rodo, kad*** *dauguma mamų, susilaukusių neišnešiotų naujagimių, patiria emociškai sunkių išgyvenimų, kurie gali išsivystyti į nerimą ir depresiją.* (B00009_2012_LSMU_180)

(6a) *2 lentelėje* ***pateikti rezultatai rodo, kad*** *stroncio kiekis skirtinguose vaistažolių rūšyse svyruoja nuo 3,38 iki 10,63 mg/kg.* (P00003_2016_VU_159)

(7a) *Jų* ***tyrimo duomenys rodo, kad*** *daugiausia traumų patiria krepšininkai, futbolininkai, slidininkai, rankininkai, lengvaatlečiai, gimnastai* (Steinbruck, 1999). (B00006_2013_LSU_156)

142. RUOŽTU

Į vieną keturnarę seką pateko sustabarėjusi daiktavardžio vns. Įn. forma *ruožtu*, plg.:

(1) o tai [savo ruožtu] (**30**; S 16, 15)

Ji keliolika kartų pavartota S darbuose, plg.:

(1a) *Kitas variantas, kurio negalime atmesti, yra tai, jog darnesni santykiai skatina bendravimą su bendraamžiais,* ***o tai, savo ruožtu****, leidžia geriau juos pažinti, taigi ir suprasti, kad jie mąsto panašiai ir nepalaiko patyčių.* (S00006_2012_VU_181)

Matyti, kad šalia sustabarėjusios daiktavardžio formos yra savybinis įvardis *savo.* Stabilusis junginys *savo ruožtu* ST fiksuotas 394 kartus.

Pati seka vartojama siekiant ką nors patikslinti ar plačiau paaiškinti.

143. SAKYTI

Tik vienoje apibendrinimo sekoje iš S patekstynio pavartota bendraties forma *sakyti*, plg.:

(1) apibendrinant [galima [sakyti] kad] ((**14**; S 11, 8)

Veiksmažodis *sakyti* vartojamas su modaline būdvardžio *galimas* bevardės giminės forma.

Trinarės sekos *galima sakyti kad / jog*, *galime sakyti kad* yra būdingos H srities darbuose (žr. 3 priedą), plg.:

> *Galima sakyti, kad kiekvienas vadovas, muzikos mokytojas, dirigentas turi savitą dirigavimo meno sampratą ir ja vadovaujasi ir pritaiko savo kolektyve.* (H00003_2015_SU_70)

Kolokacija *galima sakyti* ST vartojama 328 kartus. Šią seką tikslinga palyginti su kitomis panašiomis, kurios taip pat prasideda padalyviu *apibendrinant*, po modalinio būdvardžio *galima* eina kalbėjimo veiksmažodis, o po kalbėjimo veiksmažodžio – nereikšminis jungtukas *kad*:

apibendrinant galima sakyti kad
apibendrinant galima teigti kad
apibendrinant galima pasakyti kad

Dar žr. APIBENDRINTI, GALIMA.

144. SANTRAUKA

Daiktavardis *santrauka* rastas keturiose keturnarėse sekose:

(1) bakalauro darbą [sudaro santrauka] (**63**; S 39, 39; B 24, 24)
(2) darbą [sudaro santrauka] lietuvių (**69**; S 41, 41; B 25, 25)
(3) [santrauka] lietuvių ir anglų (**16**; H 12, 12)
(4) [sudaro santrauka] lietuvių kalba (**64**; S 38, 38; B 26, 26)

Matyti, kad kairysis daiktavardžio *santrauka* kolokatas beveik visais atvejais yra esamojo laiko veiksmažodis *sudaro* (1, 2, 4), o dešinysis yra tik trijose sekose, ir jis – *lietuvių*. H mokslų darbuose santrauka dažnai pateikiama lietuvių ir anglų kalbomis (plg. (3) seką), S ir B sričių įtrauktuose darbuose yra tik santrauka lietuvių kalba arba santrauka lietuvių kalba pateikiama prieš įvadą, o anglų kalba – darbo pabaigoje (plg. (4) seką). Toliau pateikiama keletas pavyzdžių:

(1a, 2a, 4a) *Šį bakalauro* ***darbą sudaro: santrauka lietuvių kalba****, įvadas, 2 skyriai, išvados, naudotos literatūros sąrašas (34 šaltinių), santrauka anglų kalba, priedai.* (B00006_2014_SU_3)
(3a) *Darbo struktūra.* ***Santrauka lietuvių ir anglų*** *kalbomis, įvadas, trys skyriai, išvados, bibliografija, priedai, iliustracijos.* (H00003_2015_SU_163)
(4a) *Šį bakalauro darbą* ***sudaro: santrauka lietuvių kalba****, turinys, įvadas, 2 skyriai, išvados, naudotos literatūros sąrašas, kurį sudaro 32 literatūros šaltiniai.* (S00007_2014_SU_116)
(4b) *Šį bakalauro darbą* ***sudaro: santrauka lietuvių kalba****, įvadas, 3 skyriai, išvados, naudotas literatūros sąrašas (73), santrauka anglų kalba, priedai.* (B00009_2014_SU_20)

Dar plg. SUDARYTI.

145. SĄRAŠAS

Vienoje H darbų sekoje pavartotas daiktavardis *sąrašas*, plg.:

(1) šaltinių ir [literatūros sąrašas] (**13**; H 13, 13)

Paprastai baigiamojoje studentų darbų dalyje yra pateikiamas sąrašas, į kurį įtraukiama panaudota literatūra ir šaltiniai, dar žr. LITERATŪRA, ŠALTINIS. Tiesa, apie šią dalį dažnai užsimenama aptariant darbo struktūrą dar įvadinėse dalyse, plg.:

(1a) *Darbo pabaigoje pateikiamos išvados,* ***šaltinių ir literatūros sąrašas****, interviu klausimynas bei priedai.* (H00005_2015_VU_179)

Sekoje daiktavardis *literatūros* eina daiktavardžio *sąrašas* priklausomuoju dėmeniu. Kolokacija *literatūros sąrašas* iš viso ST pavartota 203 kartus. Be to, fiksuotos dar dvi trinarės sekos: *naudotas literatūros sąrašas, sąrašas ir priedai.*

Pastaroji seka parodo, kad H darbuose struktūrinių dalių vardijimas gali būti pabaigiamas *priedais*, jei tokie darbe yra pateikiami.

146. SIEKTI

Veiksmažodžio *siekti* neasmenuojamosios formos vartojamos šalia bendraties *išsiaiškinti* toliau pateikiamoje, dažniausiai S darbuose pavartotoje sekoje:

(1) [buvo [siekiama] išsiaiškinti] ar (**42**; S 34, 27)

Aprašant keliamus tikslus, aiškinimosi turinį, labiausiai linkstama vartoti šalutinius papildinio sakinius, jungiamus jungtuku *ar.* Kitas bent 10-yje darbų pasitaikęs jungiamasis žodis yra *kaip*, plg.:

(2) [buvo [siekiama] išsiaiškinti] kaip (**16**; S 13, 10)
(3) [buvo [siekta] išsiaiškinti] kaip (**16**; S 13, 5)

(2) ir (3) sekose taip pat išryškėja ir kitas skirtumas: sudėtiniame tarinyje vartojamos neveikiamosios rūšies esamojo ir būtojo laikos formos *siekiama* arba *siekta.* Taigi sekos skiriasi tik to paties veiksmažodžio laiko forma, o visų trijų sekų pradžia vienoda – pagalbinio veiksmažodžio *būti* būtojo kartinio trečiojo asmens forma. Dvinarė seka *buvo siekiama* ST fiksuota 503 kartus, *buvo siekta* – 134 kartus.

Pradžia tikslus nusakančioje sekoje gali būti reiškiama vns. Įn. forma *tyrimu.* Paprastai prie jo pridedamas parodomasis įvardis *šis*, plg.:

(4) šiuo [tyrimu [buvo siekiama] (**25**; S 23, 9)
(5) [tyrimu [buvo [siekiama] išsiaiškinti] (**22**; S 21, 8)

Kaip matyti, (4) ir (5) sekos skiriasi tik dviem vartosenos atvejais pagal dažnumą ir tik viename darbe nepavartotas įvardis *šiuo.* Su seka, prasidedančia *šiuo tyrimu*, konkuruoja kitokio pobūdžio seka:

(6) metu [buvo [siekiama] išsiaiškinti] (**18**; S 13, 8)

Ji yra nerišli, trūksta pirmojo dėmens. Šiuo atveju galimos bent dvi dažnos kolokacijos *tyrimo metu* arba *darbo metu.* Taigi (6) seka įeina į rišlias penkianares sekas: *tyrimo / darbo metu buvo siekiama išsiaiškinti.* Vis dėlto pagrindinis narys, su kuriuo siejamas veiksmažodis *išsiaiškinti*, yra kito veiksmažodžio *siekti* dalyvinė forma, plg. IŠSIAIŠKINTI.

147. SIETI

Veiksmažodžio *sieti* H ir B patekstyniuose vartojama neveikiamosios rūšies esamojo laiko forma tokiose dviejose keturnarėse sekose:

(1) [gali būti [siejamas] su] (**43**; H 18, 13; B 10, 7)[143]
(2) [gali būti [siejama] su] (**22**; H 10, 8)[144]

Ar ji vartojama vyriškąja ar moteriškąja arba bevardės giminės forma, priklauso nuo to, koks junglumo dėmuo yra toliau. Kaip matyti, veiksmažodis *sieti* prisijungia prielinksninę *su* konstrukciją. Taigi taip nusakoma sąsaja su toliau ar prieš tai sakinyje pateikiamais dalykais, plg.:

(1a) *Fizinis aktyvumas taip pat* ***gali būti siejamas su*** *nepasitenkinimu savo kūnu, svorio kontrolės elgesiu bei valgymo sutrikimais.* (B00006_2013_LSU_235)
(1b) *Taigi neolito pasaulėžiūra* ***gali būti siejama su*** *saulės ir, matyt, dangaus, taip pat augalų bei gyvūnų turėjusių svarbų vaidmenį žmonių išgyvenimui garbinimu ir sakralizavimu.* (H00005_2015_VU_82)

Vietoj *gali būti* H patekstynyje tokiu pat dažnumu vartojama kita seka:

(3) tai [galima [sieti] su] (**25**; H 12, 8)

Šiuo atveju objektas nusakomas parodomuoju įvardžiu *tai*, o vietoj *gali būti siejama / siejamas* vartojama *galima sieti.* Kas siejama, nusakoma ankstesne teksto atkarpa, plg.:

143 P 7, 6, S 8, 8.
144 S 7, 5

(3a) *Jeigu pastarosiose valstybėse visuomenės suaktyvėjimas ir Partijos derybos su opozicija prasidėjo 1989 m. pavasarį–vasarą, tai Čekoslovakijoje analogiški procesai prasidėjo tik 1989 m. lapkričio viduryje. Kodėl taip vėlai?* ***Tai galima sieti su*** *vidinėmis ir išorinėmis priežastimis. Viena iš pačių pagrindinių vidinių priežasčių buvo Čekoslovakijos režimo nenoras eiti į aktyvesnes ir gilesnes derybas su Chartija*. (H00005_2015_VU_208)

148. SKAIČIUOTI

T patekstynyje pavartota neveikiamosios rūšies moteriškosios giminės forma *skaičiuojama*, plg.:

(1) kurio [pradžia [skaičiuojama] nuo] (**11**; T 11, 11)

Matyti, kad į seką įeina šalutinio pažyminio sakinio fragmentas (*kurio pradžia*), plg.:

(1a) *Rangovui tenka Lietuvos Respublikos įstatymų numatyta administracinė, civilinė ir baudžiamoji atsakomybė už blogai atliktų statybos darbų padarinius statybos metu ir per rangos sutartyje nustatytą statinio garantinį laiką (****kurio pradžia skaičiuojama nuo*** *statinio atidavimo naudoti dienos), bet ne trumpesnį kaip* <...> (T00002_2016_VGTU_166)

Šioje sekoje išryškėja ir kas skaičiuojama, t. y. garantinio laiko pradžia. Prielinksninė konstrukcija *skaičiuojama nuo* rodo, kad toliau bus nustatomas atskaitos taškas (tam tikra diena).

Su technologijos mokslais susijusi ir veiksmažodinio daiktavardžio *skaičiavimas* vartosena. Jis rastas tokiose sekose:

(2) [grafiko [skaičiavimas] ir sudarymas] (**12**; T 12, 6)
(3) nei būtina [pagal skaičiavimus] (**18**; T 18, 9)
(4) parinkti [skaičiavimo metodus] ir (**12**; T 10, 10)
(5) [skaičiavimo technikai] pritaikytas universalus (**12**; T 12, 12)
(6) [skaičiavimo rezultatai] pateikti lentelėje (**11**; T 11, 10)
(7) tinkamai parinkti [skaičiavimo metodus] (**12**; T 12, 12)

(2) sekoje nurodoma, kad skaičiuojamas grafikas, (6) – kur pateikiami suskaičiuoti rezultatai, dar žr. GRAFIKAS, LENTELĖ. (3) sekoje forma *skaičiavimus* įeina į prielinksnio *pagal* konstrukciją (iš viso ST *pagal skaičiavimus* fiksuota 30 kartų), taip parodant, kad tolesni veiksmai ar išvados remiasi suskaičiuotais duomenimis, pavyzdžiui:

(3a) *Mazgo jungtyje esant tarpiniam jungimo elementui, kampuočiui ar loviniam profiliui, varžtų skaičius mazge turi būti padidintas 50%,* ***nei būtina pagal skaičiavimus***. (T00002_2011_VGTU_163)

Sekose atpažįstamos kolokacijos *skaičiavimo metodai* ir *skaičiavimo rezultatai*, plg.:

(5a) ***Skaičiavimo rezultatai pateikti 3.10 lentelėje***. (T00001_2013_SU_11)
(7a) *Būtina* ***tinkamai parinkti skaičiavimo metodus*** *bei įvertinti papildomus veiksnius skaičiavimo metu*. (T00002_2013_VGTU_110)

Kolokacija *skaičiavimo metodus* ST rasta 39 kartus (dar žr. METODAS), *skaičiavimo rezultatai* – 18 kartų (dar žr. REZULTATAS).

(4) seka įeina į ilgesnės sekos sudėtį, plg.:

(4a) *Matricinis neritmingų srautų skaičiavimo metodas yra daugiau* ***skaičiavimo technikai pritaikytas universalus*** *metodas (Afanasiev, 1978)*. (T00002_2013_VGTU_95)

149. SKAIČIUS

Daiktavardis *skaičius* pavartotas tik vienoje T darbuose pasitaikančioje sekoje, kurioje įvardijami skaičiuojami vienetai (dar žr. ELEMENTAS), plg.:

(1) bendras [elementų skaičius] analizuojamoje (**12**; T 12, 12)
(1a) ***bendras elementų skaičius*** *analizuojamame bare ir buvusiuose* (T00002_2013_VGTU_95)

Junginys *elementų skaičius* ST aptinkamas 240 kartų, išimtinai tik T patekstynyje. Automatiškai nustatyta keturnarė seka nėra dažna.

150. SKYRIUS

T patekstynyje rastos dvi sekos, kuriomis pradedama apibūdinti skyriuje esanti medžiaga:

(1) [šis [skyrius] apima] nurodymus (**15**; T 15, 10)
(2) [šis [skyrius] apima] pagrindinius (**10**; T 10, 8)

Deiktinis įvardis *šis* nurodo, kad aprašomas dabar nagrinėjamas skyrius ir jame pateikiama medžiaga, plg.:

(1a) ***Šis skyrius apima nurodymus*** *apie šiluminės izoliacijos, garo izoliacijos ir hidroizoliacijos įrengimą grindims, sienoms, pertvaroms, stogams*. (T00002_2012_VGTU_197)

Skyrius yra struktūrinis teksto vienetas. Jame dėstomos tam tikros mintys, analizuojamas konkretus turinys, todėl turiniui atskleisti ir vartojama kolokacija *skyrius apima*, dar plg. APIMTI.

151. SKIRSTYTI

Tik vienoje nagrinėjamos imties sekoje pasitaikė veiksmažodžio *skirstyti* neasmenuojamoji forma:

(1) [gali būti [skirstoma] į] (**19**; S 10, 10)

Ji, kaip matyti iš toliau pateikiamo pavyzdžio, papildoma prielinksnio *į* konstrukcija, plg.:

(1a) *Ši veikla **gali būti skirstoma į** dvi rūšis, t.y. formaliąją ir neformaliąją.* (S00005_2014_SU_93)
(b) *Pagal turinį viešoji informacija **gali būti skirstoma į** keletą grupių*: <…> (S00002_2012_VU_189)

Iš frazių duomenyno analizės aiškėja, kad tokių sekų, kuriose įvairuoja formos *skirstoma / skirstomas* (*gali būti skirstomas*)[145] / *skirstomi* (*gali būti skirstomi*)[146] yra daugiau, tik jos neatitinka pasirinkto dažnumo, dar žr. 3 priedą.

152. SKIRTI

Vienoje sekoje, fiksuotoje S patekstynyje, pavartotas ir veikiamosios rūšies esamojo laiko dalyvis *skiriamas*:

(1) dėmesys [turi būti skiriamas] (**21**; S 10, 8)

Šiuo atveju seką sudaro kolokacija *skirti dėmesį*, pavartota beasmenėje konstrukcijoje. Veiksnio poziciją užima daiktavardis *dėmesys,* plg.:

(1a) *Šiuolaikinės šeimos tarpusavio santykiai tampa vis mažiau nuspėjami, todėl didžiausias **dėmesys turi būti skiriamas** ne savo „narystės kaitai“ šeimoje, bet tarpusavio santykių kokybei* <…> (S00005_2012_VU_142)
(1b) *Mokyklose pagrindinis prevencijos **dėmesys turi būti skiriamas** intervencijai krizių atvejais ir ankstyvam mokinių, kurie turi problemų su narkotikais, nustatymui (Narkotikų kontrolės departamentas, 2005b).* (S00007_2013_SU_217)

145 S 9, 9; B 6, 6; H 3, 3, T 3, 3.
146 H 9, 9; T 8, 8, B 7, 7, S 4, 4.

Kad veiksmažodis *skirti* vartojamas kartu su daiktavardžiu *dėmesys*, akivaizdžiai rodo ir trinarės sekos, plg.: *daug dėmesio skiria / skiriama / skirti*, *pagrindinis dėmesys skiriamas, skiriamas didelis dėmesys* (žr. 3 priedą). Dar žr. DĖMESYS.

153. SKIRTIS

Rasta viena seka, kurioje vartojama būtojo kartinio neigiama sangrąžinė forma *nesiskyrė*:

(1) grupių statistiškai [reikšmingai nesiskyrė] (**31**; B 31, 8)

Pagrindinis šios formos junglumo žodis yra prieveiksmis *reikšmingai*, dar žr. REIKŠMINGAI. Sekos pradžia matyti iš toliau pateikiamo pavyzdžio:

(1a) *Po kineziterapijos procedūrų tiriamųjų pilvo raumenų ištvermės vidurkiai tarp* ***grupių statistiškai reikšmingai nesiskyrė*** (p>0,05). (B00010_2013_LSU_52)

Taigi ilgesnė seka prasidėtų prielinksnio *tarp* konstrukcija. Kolokacija *reikšmingai nesiskyrė* iš viso ST pavartota 143 kartus. Tokiomis sekomis apibūdinami ir palyginami duomenys, dar plg. trinares sekas: *statistiškai reikšmingai nesiskiria / skiriasi*, žr. 3 priedą.

154. SKIRTUMAS

Daiktavardžio *skirtumas* dažniausia vns. V. forma (11 sekų), vns. K. forma pavartota 4 sekose, dgs. V. – 1 sekoje, dgs. K. – 3. Sekos surašytos pagal pirmą žodį abėcėline tvarka:

(1) nustatytas statistiškai [reikšmingas skirtumas] (**65**; B 64, 16)
(2) rastas statistiškai [reikšmingas skirtumas] (**25**; B 13, 7; S 12, 5)
(3) rasti statistiškai [reikšmingi skirtumai] (**12**; S 11, 6)
(4) [reikšmingo [skirtumo] tarp] grupių (**17**; B 17, 6)
(5) [skirtumas buvo] statistiškai reikšmingas (**17**; B 17, 6)
(6) [skirtumas yra] statistiškai reikšmingas (**19**; B 14, 6)
(7) [skirtumas nebuvo] statistiškai reikšmingas (**20**; B 18, 7)
(8) [skirtumas tik tas] kad (**17**; H 11, 8)
(9) statistiškai [reikšmingas [skirtumas] tarp] (**87**; B 68, 20; S 19, 10)
(10) statistiškai [reikšmingo [skirtumo] nebuvo] (**26**; B 20, 9)
(11) statistiškai [reikšmingo [skirtumo] tarp] (**112**; B 76, 22; S 34, 12)
(12) statistiškai [reikšmingų [skirtumų] nerasta] (**24**; S 21, 6)
(13) statistiškai [reikšmingų [skirtumų] tarp] (**52**; S 41, 13; B 11, 8)
(14) [šis [skirtumas] buvo] statistiškai (**21**; B 21, 8)

(15) [šis [skirtumas] yra] statistiškai (**15**; B 13, 5)
(16) [šis [skirtumas] nebuvo] statistiškai (**13**; B 12, 5)
(17) [šis skirtumas] statistiškai reikšmingas (**14**; B 13, 5)
(18) tačiau statistiškai [reikšmingo skirtumo] (**19**; B 11, 9)
(19) tačiau statistiškai [reikšmingų skirtumų] (**18**; B 10, 6)

Matyti, kad artimiausi junglumo žodžiai yra būdvardis *reikšmingas* (žr. REIKŠMINGAS), prielinksnis *tarp.* Taip pat šalia vns. K. formos *skirtumo* vartojami neigiami veiksmažodžiai *nebuvo, nerasta*, plg.:

(10a) *Lyginant valgymų per dieną skaičiaus vidurkius tarp žemesniųjų ir aukštesniųjų kursų studentų,* ***statistiškai reikšmingo skirtumo nebuvo*** *rasta (atitinkamai: 3,43(±1,06) ir 3,47(±0,994); t=-0,282; p=0,777).* (S00005_2016_LSMU_55)

Kitaip suskaidžius teksto atkarpą akivaizdžiai matyti, kad sekos gali skirtis tik veiksmažodžio *būti* formomis arba jungtis gali būti praleista, plg.:

šis skirtumas buvo statistiškai
šis skirtumas yra statistiškai
šis skirtumas nebuvo statistiškai
šis skirtumas statistiškai reikšmingas

Taip pat iš visų sekų išsiskiria (8) seka, kuri kiek dažniau vartojama tik H darbuose, plg.:

(8a) *Vardažodinis tarinys, kaip ir sudėtinis veiksmažodinis tarinys, turi tas pačias dvi dalis – tarinio jungtį ir tarinio prasminę dalį.* ***Skirtumas tik tas, kad*** *vardažodinio tarinio prasminė dalis reiškiama ne veiksmažodžiu, o vardažodžiu.* (H00004_2010_LEU_74)
(8b) *Apskritai galima rasti panašumų tarp Japonijos, Švedijos ir Norvegijos. Visos šios šalys išlaikė statybos tradicijas, kurios puoselėjamos ir dabar.* ***Skirtumas tik tas, kad*** *jos savaip vertina[,] kas yra autentiškas paveldas, o kas ne.* (H00005_2011_SU_20)

Tokiomis sekomis gretinami kokie nors faktai ir aptariama, kuo jie skiriasi tarpusavyje.

155. SPRĘSTI

Iš B patekstynio pateko seka, kurioje vartojama bendraties forma *spręsti*:

(1) iš to [galima spręsti] (**43**; B 20, 17)
(2) to [galima [spręsti] kad] (**35**; B 15, 12)

Matyti, kad į (2) sekos sudėtį nepateko prielinksnis *iš*. Duomenyne sukauptos penkianarės sekos rodo, kad net 15 atvejų (1) keturnarė seka tęsiama šalutiniu sakiniu, prasidedančiu jungtuku *kad*: *iš to galima spręsti kad* (B 15, 12)[147] ir tik 4 kartus pasitaikė *jog*: *iš to galima spręsti jog* (B 4, 4), dar plg. trinares sekas *galima spręsti kad / jog*, plg.:

(1a) ***Iš to galima spręsti**, jog visos rūšys bendrijoje panašiai tolygiai gausios.* (B00005_2011_VU_203)

(2a) *Iš **to galima spręsti**, **kad** oro tarša mažesnė yra prieš vyraujančių vėjų kryptį (ŠR), o tarša pagal vyraujančių vėjų kryptį yra žymiai didesnė.* (B00003_2013_SU_149).

Abiem atvejais ryškėja, kad šiose sekose svarbi pradžia – prielinksninė konstrukcija *iš to*. Ji rodo, kad anksčiau kažkas buvo svarstyta ir tai padeda priimti sprendimą, plg.:

iš to galima daryti
iš to galima spręsti
iš to kas pasakyta

Pirmoje sekoje trūksta daiktavardžio *išvadą*, taigi *daryti išvadą* ir *spręsti* užima galinę sekų poziciją. Trečioje sekoje įsiterpia šalutinis sakinys, toliau ta pati seka gali būti tęsiama tais pačiais dėmenims *galima daryti išvadą*, *galima spręsti*.

Trinarės sekos rodo kiek įvairesnę veiksmažodžio *spręsti* aplinką, plg.: *galima / leidžia spręsti apie*, *galime spręsti kad*, žr. 3 priedą.

156. STATISTINIS

Būdvardžio *statistinis* vns. V. forma vartojama dviejose keturnarėse sekose:

(1) labai [silpnas [statistinis ryšys] (**14**; B 14, 9)

(2) vidutinio stiprumo [statistinis ryšys] (**16**; B 16, 5)

Abiem atvejais tai daiktavardžio *ryšys* pažymimasis žodis. Kolokacija *statistinis ryšys* ST fiksuota 130 kartų, dar žr. RYŠYS.

Moteriškosios giminės formos pavartotos 3 kartus:

(3) analizė atlikta naudojant [statistinės] (**28**; B 28, 25)

(4) atlikta naudojant [statistinės analizės] (**27**; B 27, 27)

(5) [statistinė duomenų analizė] atlikta (**24**; B 21, 20)

147 Plg. S ir H patekstyniuose vartojami tik *kad* šalutiniai papildinio sakiniai, atitinkamai S 6, 5; H 8, 8.

Beveik išimtinai tokios sekos būdingos B mokslo darbams.

Nors (3) sekoje pažymimasis narys šalia *statistinės* neatspindimas, kitos dvi sekos rodo, kad statistinė paprastai būna analizė, plg.:

(3a, 4a) *Duomenų analizė* ***atlikta naudojant statistinės analizės*** *„R x64 3.2.2 " ir Excel 2007 programas.* (B00010_2016_VU_64)

Kaitybinė kolokacijos forma *statistinės analizės* ST aptikta 93 kartus, trinarė kolokacija *statistinė duomenų analizė* – 98 kartus, dar žr. ANALIZĖ.

157. STATISTIŠKAI

Sekose, kaip jau buvo galima matyti ir anksčiau, prieveiksmis *statistiškai* vartojamas su prieveiksmiu *reikšmingai* ar būdvardžio *reikšmingas* formomis, žr. REIKŠMINGAS ir REIKŠMINGAI. Iš viso šis prieveiksmis pavartotas 26 sekose. Viena iš dažniausių yra ši:

(1) [statistiškai reikšmingas] skirtumas tarp (**87**; B 68, 20; S 19, 10)

(1a) *Apskaičiuotas* ***statistiškai reikšmingas skirtumas tarp*** *grupių* <…> (B00007_2014_SU_239)

Šiuo atveju šliejimo ryšys yra tarp prieveiksmio *statistiškai* ir būdvardžio *reikšmingas*: kolokacija *statistiškai reikšmingas* iš viso ST pavartota 752 kartus. Galima palyginti dvi prieveiksmiu *statistiškai* prasidedančias vienodos struktūros sekas:

statistiškai reikšmingas ryšys tarp
statistiškai reikšmingas skirtumas tarp

158. STENGTIS

Pastangų reikalaujantį veiksmą nusako veiksmažodis *stengtis*. Vienoje T sekoje jis pasitaiko prie privalomumą reiškiančios modalinės samplaikos *turi būti*, plg.:

(1) [turi būti [stengiamasi] kad] (**10**; T 10, 10)

Toliau seka pratęsiama šalutiniu veiksnio sakiniu, plg.:

(1a) ***Turi būti stengiamasi, kad*** *ant tos pačios sienos ar ant lubų montuojama elektros arba mechaninė arba abiejų rūšių įranga būtų išdėstyta tvarkingai ir vienodai.* (T00002_2016_VGTU_168)

Taip nusakomos sąlygos, reikalingos tyrimui atlikti.

159. SUDARYTI

Penkiose sekose rasta veiksmažodžio *sudaryti* esamojo laiko forma *sudaro*:

(1) bakalauro [darbą sudaro] įvadas (**25**; H 19, 19)
(2) bakalauro [darbą sudaro] santrauka (**63**; S 39, 39; B 24, 24)
(3) [darbą sudaro] santrauka lietuvių (**69**; S 41, 41; B 25, 25)
(4) šį bakalauro [darbą sudaro] (**63**; S 36, 36; B 26, 26)
(5) [sudaro] santrauka lietuvių kalba (**64**; S 38, 38; B 26, 26)

Galima pastebėti, kad keturiose pirmose sekose nusakoma, ką sudaro toliau vardijamos struktūrinės dalys, t. y. darbą, dar plg. DARBAS. Pagal eiliškumą vienuose darbuose iš pradžių teikiama dalies pavadinimas „Santrauka", kituose – „Įvadas".

Vienoje sekoje pavartotas veiksmažodinis abstraktas *sudarymas*, plg.:

(6) grafiko [skaičiavimas ir sudarymas] (**12**; T 12, 6)

Tokioje rašto darbo dalyje rašoma, kaip sudaromas grafikas, dar žr. GRAFIKAS.

Taip pat vienoje keturnarėje sekoje, komentuojančioje darbo žingsnius, šalia reikiamybės veiksmažodžio *reikėti* pavartota bendratis *sudaryti:*

(7) visų pirma [reikia sudaryti] (**12**; T 11, 11)

Plg. toliau pateikiamą pavyzdį:

(8a) <…> ***visų pirma reikia sudaryti*** <u>*neritmingų srautų matricą*</u> (T00002_2015_VGTU_70)

Taigi tokioje sekoje toliau nusakomas tam tikros sandaros objektas.

160. SUKELTI

Tik B patekstynyje pasitaikė seka su veiksmažodžiu *sukelti*, plg.:

(1) taip pat [gali sukelti] (**26**; B 18, 17)

Tokia seka gali būti vartojama aptariant kieno nors priežastis, kurios ką nors gali lemti, plg.:

(1a) *Žmogaus nejudrumas* ***taip pat gali sukelti*** <u>*nugaros skausmus*</u>. (B00010_2016_VU_69)

Šiuo atveju kolokaciją *gali sukelti* sudaro modalinis veiksmažodis *galėti* ir veiksmažodis *sukelti*. Visa seka padeda reikšti priežasties ir pasekmės santykius, pavyzdžiui, dėl nejudumo atsiranda skausmas.

161. SUMAŽĖTI

Būtojo kartinio forma *sumažėjo* taip pat pavartota tik vienoje B patekstynio sekoje:

(1) statistiškai [reikšmingai p sumažėjo] (**16**; B 16, 6)

Pačia seka nusakomas tam tikras savaiminis pokytis, kuris yra statistiškai patikimas, pavyzdžiui:

(1a) *Kontrolinės ir tiriamosios grupės tiriamųjų skaumas, įvertintas pagal skaičių analogijos skalę (SAS) po kineziterapijos* ***statistiškai reikšmingai (p<0,05) sumažėjo****: kontrolinės grupės tiriamųjų - nuo 5±1,35 iki 3,75±1,29 balų, t.y. 25 proc., tiriamosios grupės – nuo 5,42±1,08 iki 2,75±0,75 balų.* (B00010_2013_LSU_116).

Vis dėlto reikia pabrėžti, kad vienas iš sekos narių nėra sintaksiškai susijęs su kitais, todėl tokią seką reikėtų laikyti trinare (*statistiškai reikšmingai sumažėjo*), o ne keturnare.

Nagrinėjamą seką galima palyginti su taip pat tik B darbuose aptikta seka statistiškai reikšmingai p padidėjo, plg.:

statistiškai reikšmingai p padidėjo
statistiškai reikšmingai p sumažėjo

Sekos skiriasi antoniminiais veiksmažodžiais *sumažėti* ir *padidėti*, dar žr. PADIDĖTI.

162. SUPAŽINDINTI

Toliau tiriamos dvi keturnarės sekos, susijusios su tyrimo eiga. Su kokiomis nors apklausos ar tyrimo sąlygomis, tikslais, eiga, paskirtimi paprastai supažindinami tyrime dalyvaujantys žmonės. Tai matyti iš (2) sekoje veiksnio pozicijoje vartojamo daiktavardžio *tiriamieji*. Abiejų sekų sutampanti vieta trinarė seka *buvo supažindinti su*, plg.:

(1) [buvo [supažindinti] su] tyrimo (**33**; B 25, 24)
(2) [tiriamieji [buvo [supažindinti] su] (**17**; B 13, 13)

Toliau tęsiamoje prielinksnio *su* konstrukcijoje aptariamos sąlygos ar veiksmai, kurių reikėtų laikyti atliekant tyrimą, plg.:

(1a, 2a) *Tiriamieji* ***buvo supažindinti su tyrimo*** *eiga, tikslais, metodais bei sutiko, kad jų duomenys, gauti tyrimo metu, būtų naudojami mokymosi tikslais.* (B00006_2013_LSU_162)

(2a) ***Tiriamieji buvo supažindinti su*** *tyrimo paskirtimi, turiniu, rezultatų panaudojimo būdais ir rezultatų anonimiškumu*. (B00006_2013_LSU_174)

Taigi sekose matyti, kad veiksmažodis *supažindinti* valdo prielinksnio *su* konstrukcijas, o vienas iš galimų kontekstinių narių yra sudaiktavardėjęs žodis *tiriamieji*, dar žr. TIRIAMASIS.

163. SUPRASTI

Mentalinio veiksmažodžio *suprasti* 'suvokti prasmę' neveikiamosios rūšies forma vartojama tokiose dviejose keturnarėse sekose, rastose H ir S patekstyniuose:

(1) [gali būti [suprantamas] kaip] (**18**; H 10, 8)

(2) [gali būti [suprantama] kaip] (**17**; S 10, 9)

Sekos skiriasi tik dalyvio gimine: *suprantamas / suprantama,* dar plg. išskirtas trinares sekas: *yra suprantamas / suprantama kaip* (žr. 3 priedą).

Matyti, kad siekiama paaiškinti kokį nors teiginį, pavyzdį ar terminą, reiškinį, pavyzdžiui:

(1a) *Šis pavyzdys* ***gali būti suprantamas kaip*** *ramus oras be vėjo, nes būtent dėl vėjo medžiai šlama, ošia ar ūžia*. (H00004_2011_VU_89)

(1b) *Pasitelkiant konkretesnį, labiau su analizuojama tema susijusį darbo apibrėžimą, jis* ***gali būti suprantamas kaip*** *protinės, fizinės pastangos, skirtos produkcijai gaminti ir paslaugoms teikti.* (S00001_2012_VU_73)

(2a) *Administracinė regionalizacija. Ji* ***gali būti suprantama kaip*** *valstybės institucijų, kurios yra pavaldžios vyriausybei ir veikia jos vardu (tačiau šios institucijos gali būti iš dalies autonomiškos), kūrimas.* (S00004_2010_SU_41).

Tokios sekos būdingos ką nors komentuojant. Jas galima palyginti su H patekstynyje rasta seka gali būti traktuojamas kaip (žr. TRAKTUOTI), kuri taip pat baigiasi jungtuku *kaip.* Dar H patekstynyje rasta sinoniminė seka *gali būti suvokiamas kaip*.

Konstrukcija *suprantamas kaip* ST iš viso pavartota 224 kartus, *suprantama kaip* (įeina ir moteriškosios, ir bevardės giminės formos) – 226 kartus.

164. SURAŠYTI

T patekstynyje rasta sekų, kuriose vartojamos vns. ir dgs. pirmojo asmens formos *surašau* ir *surašome*:

(1) gautus [rezultatus [surašau į] (**12**; T 12, 9)
(2) [rezultatus [surašome į lentelę] (**15**; T 15, 8)

Taip pabrėžiami rašant darbą su duomenimis atliekami veiksmai (dar plg. trinares sekas: *duomenys surašomi į / duomenis surašome į*, žr. 3 priedą):

(1a) *Skaičiuodama naudojuosi 1 ir 2 lentelės duomenis,* ***o gautus rezultatus surašau*** *<u>į 4 lentelę</u>*. (T00002_2013_VGTU_95)
(2a) *Skaičiavimų neberodome,* ***o rezultatus surašome*** *<u>į 4.2 lentelę</u>*. (T00001_2011_SU_40)

Pastarajame pavyzdyje vietoj vns. formos pavartota daugiskaitos forma, nors veiksmus atlieka vienas asmuo.

Dalyvio forma *surašomi* taip pat vartojama su prielinksnine konstrukcija *į lentelę*, plg.:

(3) [rezultatai [surašomi] į lentelę] (**20**; T 20, 15)

Kaip matyti, taip pat kalbama apie duomenų pateikimo vietą, t. y. *lentelę* (dar žr. LENTELĖ), plg.:

(1a) *Gauti* ***rezultatai surašomi į 9 lentelę***. (T00002_2014_VGTU_101)
(1b) *Analogiškai skaičiuojami visi kiti srautai ir* ***rezultatai surašomi į 6.3 lentelę.*** (T00002_2014_VGTU_57)

Visais atvejais atliekamas tas pats veiksmas – duomenų surašymas į lentelę. Tik kartais pasirenkama asmeninė forma (*surašau* arba *surašome*), o kartais veiksmas nusakomas beasmene konstrukcija. Kolokacija *rezultatus surašau* ST pasitaiko 21 kartą, *rezultatus surašome* – 19, o *rezultatai surašomi* – 24 kartus. Taigi kartu su veiksmažodžiu *surašyti* sekoje vartojamas daiktavardžio daugiskaitos forma *rezultatai*, dar plg. REZULTATAI.

165. SUSIJĘS

Būtojo laiko dalyvis *susijęs* keturnarės sekose vartojamas įvairiomis giminės ir skaičiaus formomis. Paprastai jie sudaro sudėtinio tarinio vardinę dalį, plg.:

(1) [gali būti [susiję] su] (**38**; S 17, 15; B 16, 12)
(2) [gali būti [susijęs] su] (**40**; S 18, 13; B 13, 11)

Šiais atvejais sekose pavartotas mišrusis tarinys, sudarytas iš esamojo laiko formos *gali*, bendraties *būti* ir vardažodinės dalies *susiję / susijęs.* Toliau dalyvis *susiję* ar *susijęs* valdo prielinksnio *su* konstrukciją, pavyzdžiui:

(1a) *Vėliau tai* ***gali būti susiję su*** *nepasitenkinimu savimi ir kitomis neigiamomis emocinėmis pasekmėmis (Renzulli ir Park, 2002).* (S00006_2011_VU_176)

(2a) *Žvelgiant į analizuotą literatūrą galima daryti prielaidą, kad pozityvus emocingumas* ***gali būti susijęs su*** *geresne žmogaus gyvenimo kokybe.* (S00005_2016_LSMU_55)

Abiem atvejais nusakomos sąsajos su kitais dalykais ar reiškiniais. Tos sąsajos gali būti detalizuojamos kitais priklausomaisiais dėmenimis. Valdymo ryšys *susijęs su* ST atspindėtas 1464 kartus, *susijusi su* – 965 kartus, *susiję su* – 1226 kartus.

Dalyvis *susijęs* ar kitos giminės ar skaičiaus forma gali prisijungti prieveiksmius *glaudžiai* (3, 4, 5) arba *tiesiogiai* (6, 7), plg.:

(3) yra [glaudžiai [susijęs] su] (**36**; S 15, 14, B 11, 10)
(4) yra [glaudžiai [susijusi] su] (**27**; S 11, 11)
(5) yra [glaudžiai susiję] su] (**24**; B 11, 9; S 10, 9)
(6) yra [tiesiogiai [susijęs] su (**37**; S 11, 11; B 11, 10; P 11, 7)
(7) yra [tiesiogiai [susiję] su] (**29**; S 12, 10)

Tokios sąsajas įvardijančios sekos pasirinktu dažnumu vartojamos S ir B darbuose. Vienu atveju parodomas tam tikras dalykų tarpusavio artimumas, kitu – tiesioginis ryšys, plg.:

(4a) *Anot Proškuvienės (2008), psichikos sveikata* ***yra glaudžiai susijusi su*** *fizine sveikata ir elgesiu.* (B00006_2013_SU_15)

(7a) *Be to[,] gyvenimo kokybės gerėjimas* ***yra tiesiogiai susijęs su*** *depresijos simptomų mažėjimu ir atvirkščiai.* (B00010_2016_VU_77)

Paskutinėje analizuojamoje sekoje pavartota kolokacija *reikšmingai susijęs*:

(8) statistiškai [reikšmingai [susijęs] su] (**23**; S 22, 6)

Iš viso ST trinarės sekos *glaudžiai susijęs, tiesiogiai susijęs* ir *reikšmingai susijęs* vartojamos tokiu dažnumu: *glaudžiai susijęs* – 114 kartų, *tiesiogiai susijęs* – 72 kartus, o *reikšmingai susijęs* – 39 kartus.

Dar galima palyginti trinares sekas: *buvo susiję / susijęs / susijusi / susijusios su, gali būti susijęs, yra susiję / susijęs / susijusi / susijusios su, neigiamai susijęs su, nėra susiję / susijęs su, reikšmingai susijęs su, statistiškai reikšmingai susijęs* (žr. 3 priedą).

Galima matyti, kad dalyvis *susijęs* valdo savo narius per prielinksnio *su* konstrukciją. Iš sekų išryškėję junglumo nariai yra prieveiksmiai *glaudžiai*, *tiesiogiai* ir *reikšmingai*, plg. GLAUDŽIAI, TIESIOGIAI, REIKŠMINGAI.

166. SUSKIRSTYTI

Iš veiksmažodžio *suskirstyti* vartosenos sekose analizės matyti, kad dažniausios formos yra dvi: neveikiamosios rūšies daugiskaitos vyriškosios giminės dalyvis *suskirstyti* arba tokios pačios formos bendratis. Paprastai nusakoma, kas yra skirstoma, plg. *tiriamieji*:

(1) [tiriamieji [buvo suskirstyti] į] (**20**; B 18, 15)

Taip pat gali būti konkrečiai įvardijama, kaip yra skirstoma, plg.: į tris / į dvi grupes:

(2) [suskirstyti į] tris grupes (**42**; H 12, 11; B 10, 9)
(3) [galima [suskirstyti] į] tris (**44**; P 12, 11; H 10, 8; B 10, 10)
(4) [suskirstyti į] dvi grupes (**90**; B 61, 42; S 15, 12; H 10, 10)
(5) [buvo [suskirstyti] į] dvi (**57**; B 46, 35; S 10, 7)

Iš statistinių duomenų analizės matyti, kad kas nors skirstoma B, H ir S darbuose, tačiau daugiausia tokių sekų yra iš B patekstynio, dažniausios sekos: *suskirstyti į dvi grupes* ir *buvo suskirstyti į*. Kaip šios sekos vartojamos, galima matyti iš toliau pateikiamų pavyzdžių:

(1a) ***Tiriamieji buvo suskirstyti*** *į dvi grupes: tiriamąją ir kontrolinę*. (B00006_2016_VU_131)
(2a) *Visi nagrinėjami objektai* ***suskirstyti į tris grupes****: sodybiniai ansambliai, jų fragmentai ir vietos* (H00005_2014_VU_175)
(3a) *Biokatalizės vystymąs[i]* ***galima suskirstyti į tris*** *etapus: iki 1980 m., 1980-2000 m. ir po 2000 metų*. (P00004_2016_VU_177)
(4a) *Tiriamieji atsitiktine tvarka* ***suskirstyti į dvi grupes****: pirmai grupei buvo taikyta krioterapija ir aktyvios kineziterapijos priemonės, antrai grupei - tik aktyvios kineziterapijos priemonės po operacijos.* (B00006_2014_LSU_157)
(5a) *Vaikai* ***buvo suskirstyti į dvi*** *grupes. Kontrolinę grupę sudarė 5 mergaitės ir 5 berniukai. Eksperimentinę grupę sudarė 3 mergaitės ir 7 berniukai.* (B00006_2014_SU_4)

Matyti, kad veiksmažodis *suskirstyti* prisijungia prielinksnio *į* konstrukcijas. Skirstomi gali būti tiriamieji, plg. TIRIAMASIS, taip pat kokia nors tyrimo medžiaga gali būti dalijama į grupes, plg. GRUPĖ.

167. SUTAPTI

Veiksmažodžio *sutapti* esamojo laiko forma fiksuota vienoje sekoje iš B patekstynio:

(1) tyrimo [rezultatai [sutampa] su] (**15**; B 12, 10)

Matyti, kad ja norima įvardyti savo rezultatų sutapimą su kitų mokslininkų atliktų ar literatūroje referuojamų tyrimų rezultatais, plg.:

(1a) *Mūsų* ***tyrimo rezultatai sutampa su*** *Rapolienės atliktu tyrimu (Rapolienė, 2007).* (B00010_2013_LSU_110)

(1b) ***Tyrimo rezultatai sutampa su*** *literatūros duomenimis, kad vyrams dažniausiai simptomai pasireiškia nuo 40 metų, tuo tarpu moterims pasireiškia tarp 50 – 60 metų [12].* (B00010_2016_VU_75)

Taigi tas sutapimas gali būti su kokio nors autoriaus darbo ar kelių autorių duomenimis, žr. REZULTATAI.

Kolokacija *rezultatai sutampa* ST rasta 47 kartus, dar plg. trinares sekas *duomenys sutampa su, tai sutampa su* (žr. 3 priedą).

168. SUTIKTI

Viena seka, patekusi į imtį, susijusi su apklausa. Paprastai respondentų prašoma pateikti kokią nors nuomonę. Sumuojant rezultatus yra nurodoma, ar jiems ši nuomonė priimtina, ar ne. Keturnarėje sekoje pavartota veiksmažodžio *sutikti* būtojo kartinio laiko forma:

(1) [sutiko su teiginiu] kad (**14**; S 11, 5)

(1a) *Matyti tendencija, kad daugiau nei pusę respondentų* ***sutiko su teiginiu, kad*** *„Organizacijos veikla orientuota tolygiai tiek į socialinę, ekonominę ir ekologinę sritis", kas yra labiausiai akcentuojama ir aptarinėjama pasaulio bei Lietuvos mokslinėje literatūroje.* (S00003_2014_LSU_2)

Pavyzdžių analizė rodo, kad klausiamieji gali sutikti visiškai su teiginiu arba iš dalies. Tai parodo platesnis kontekstas: šalia pateikiami prieveiksmiai ar prieveiksmiškai vartojamos samplaikos: *visiškai* (nustatyta trinarė seka *visiškai sutiko su*), *iš dalies, dažniausiai*. Šalutinis sakinys kaip tolesnis komplementinis narys gali prasidėti ir jungtuku *jog*, plg.:

> *Pasidomėjus, ar visi visuomenės sveikatos priežiūros specialistai jaučia atsak[o] mybę už savo veiklą, mokyklos bendruomenės sveikatą, saugumą, jiems pateikiamos informacijos patikimumą, tik trys ketvirtadaliai (74,5 proc.) apklaustųjų visiškai* ***sutiko su teiginiu****. Beveik penktadalis (18, proc.) su teiginiu sutiko tik iš dalies, ir tik nežymi dalis (5,5 proc.) abejojo ar turėtų jausti tokią atsakomybę.* (S00007_2013_SU_215)
>
> *Dažniausiai tiriamieji* ***sutiko su teiginiu, jog*** *dėl fizinės sveikatos problemų atliko mažiau nei norėtų. Taip teigė 18,4 proc. respondentų. Tuo tarpu su tei-*

giniu, kad fizinės sveikatos problemos lėmė, jog tiriamieji mažiau laiko praleido darbe ar kitur, sutiko mažiausiai visų tyrime dalyvavusiųjų – 9,2 proc. (B00009_2016_LSMU_194)
Pastebėjome, kad dirbantys protinį darbą statistiškai reikšmingai dažniau ***sutiko su teiginiu, jog*** *jų sveikata blogės ir teigė, kad, jų nuomone, jie yra labiau linkę sirgti nei kiti žmonės* (p<0,05). (B00009_2016_LSMU_194)

Pati konstrukcija *sutiko su teiginiu* ST rasta 34 kartus. Dar žr. TEIGINYS.

169. SVARBUS

Vienas iš į akademinį žodyną įtrauktų būdvardžių yra vertinimo atspalvį turintis būdvardis *svarbus*. Jo bevardės giminės forma paprastai vartojama šalia prijungiamojo jungtuko *kad*[148]. Prieš jungtuką gali būti įsiterpusi samplaika *ir tai*. Tokiomis sekomis pabrėžiama kokia nors nuomonė ar teiginys, išreiškiama autoriaus pozicija:

(1) [svarbu ir tai] kad (**22**; H 11, 11)
(2) taip pat [svarbu kad] (**25**; S 12, 11)
(3) todėl [labai [svarbu] kad] (**31**; B 13, 11; S 12, 7)

Iš sekų matyti, kad pabrėžimo funkciją atlieka jungtuko ir įvardžio bevardės giminės formos samplaika *ir tai* (1). Kaip intensifikatorius vartojamas ir prieveiksmis *labai* (3), dar žr. LABAI. Pačios sekos gali būti pradedamos dalelyte *taip pat,* vartojama siekiant papildyti informaciją (2), ir priežasties jungtuku *todėl* (3), plg.:

(1a) ***Svarbu ir tai, kad*** *šiuose tekstuose paslėptas ir kitomis, nei įprasta, spalvomis išspausdintas Gardėsio kepyklos prekės ženklas*. (H00004_2014_SU_44)
(2a) ***Taip pat svarbu, kad*** *įstaigos direktoriaus turima vizija sutaptų su darbuotojų nuomone ir požiūriu.* (S00006_2015_LSMU_83)
(3a) ***Todėl labai svarbu, kad*** *tiek artimieji, tiek pacientai būtų emociškai palaikomi, tinkamai bendraujama, nes tinkamas bendravimas, sugebėjimas nuraminti, parama, nuoširdus rūpestis mažina artimųjų ir pacientų nerimą*. (B00009_2013_LSMU_185)

Toliau einančios trys sekos prasideda morfologine samplaika *taip pat*:

(4) taip pat [svarbu paminėti] (**36**; S 20, 15)
(5) taip pat [labai svarbu] (**54**; S 19, 14; B 16, 12; T 10, 8)
(6) taip pat [labai svarbus] (**34**; S 13, 12)

148 Tokias pat vardažodines frazes *important to say that*, kur bendraties nefinitinis sakinys sudaro būdvardžio komplementaciją, skiria ir Juknevičienė (2011, 95).

Vienoje sekoje trūksta šios samplaikos pirmosios dalies, plg. (4) seką:

(7) pat [svarbu paminėti] kad (**20**; S 11, 10)

Nagrinėjamos sekos skiriasi tik tuo, kad (5) sekoje įterpiamas sustiprinantis prieveiksmis *labai*, o (6) vartojama derinamoji būdvardžio *svarbus* forma. Be to, (4) ir (7) sekose pavartotas veiksmažodis *paminėti* (dar žr. PAMINĖTI), kuris (5) sekoje gali būti keičiamas kitu veiksmažodžiu, plg.:

(4a) ***Taip pat svarbu paminėti**, kad, nors valstybės, kurios sudaro saugumo bendruomenę vis dar yra suverenios, jų nepriklausomybė, valdžia ir teisėtumas priklauso nuo saugumo bendruomenės dviem aspektais: <…>* (S00002_2014_VU_194)

(5a) ***Taip pat labai svarbu** apžvelgti ir esamus rinkoje konkurentus, jų taikomą pardavimo strategiją*. (S00003_2016_VU_234)

(5b) ***Taip pat labai svarbu** nepamiršti derinti pardavimų ir rinkodaros sričių, kas leistų pasiekti didesnius pardavimų mastus*. (S00003_2016_VU_234)

(5c) ***Taip pat labai svarbu** supažindinti ir su saugumo reikalavimais namų aplinkoje, tam, kad pacientas saugiai judėtų, pvz.: laiptais, neparkristų ir nesusižalotų*. (B00006_2016_VU_134)

Kai sekoje vartojama kaitoma vyriškosios giminės forma *svarbus*, šalia pateikiamas daiktavardis, pavyzdžiui: *aspektas, kriterijus, ryšys, rodiklis, vaidmuo, veiksnys* ar pan.:

(6a) ***Taip pat labai svarbus** aspektas, kad turi būti tobulinamos nemokumo ir hipotekos kreditorių sąvokos, bei turėtų būti didinama asmen[in]ė atsakomybė, tokiu būdu būtų užtikrinama kad nebus tyčinių bankrotų, „feniksų“ ir t. t.* (S00004_2010_ISM_32)

(6b) ***Taip pat labai svarbus** grįžtamasis ryšys, kuris padidina vadybinės informacijos perdavimo efektyvumą*. (S00001_2012_SU_143)

(6c) *Šeimos vaidmuo* ***taip pat labai svarbus*** *užkertant kelią patyčioms ir smurtui ypač prieš vaikui pradedant eiti į mokyklą*. (S00007_2012_SU_210)

Taip pat būdvardžio bevardės giminės forma vartojama šalia veiksmažodžio *atsižvelgti* ir kolokacijos *atkreipti dėmesį*, plg. ATKREIPTI, DĖMESYS. Taip pabrėžiama, ko reikėtų paisyti, kam skirti daugiau dėmesio:

(8) [labai svarbu] atsižvelgti (**22**; S 11, 7)

(9) [svarbu] atkreipti dėmesį į (**73**; S 35, 28; H 12, 18)

Kitose sekose vartojama būdvardžio *svarbus* aukščiausiojo laipsnio formos dgs. kilmininkas. Ši forma įeina į sekas, kurių pagrindas yra įvardžio *vienas / viena iš* konstrukcija, plg.:

(10) yra [vienas iš svarbiausių] (**100**; S 40, 34; B 30, 27; H 10, 10)
(11) yra [viena iš svarbiausių] (**35**; S 14, 13)
(12) tai [vienas iš svarbiausių] (**17**; S 10, 10)
(13) kaip [vieną iš svarbiausių] (**20**; S 13, 9)
(14) vienas iš [svarbiausių veiksnių] (**23**; S 16, 11)

Pagal dažnumą B moksluose dominuoja (10) seka, (8)–(11) sekos didesnį dažnumą turi tik S darbuose. (10) ir (11) sekos skiriasi įvardžio *vienas* giminės forma, (12) seka pradedama įvardžio *tai* forma, (13) seka – lyginamuoju jungtuku *kaip*, (14) sekoje matyti pagrindinis dėmuo *veiksnių*, su kuriuo derinamas pažymimasis žodis *svarbiausių*, dar žr. VEIKSNYS. Toliau pateikiama tokių sekų vartojimo pavyzdžių:

(10a) *Amžius **yra vienas iš svarbiausių** nemodifikuojamų insulto rizikos veiksnių.* (B00003_2013_LSU_200)
(11a) *Teisinė informacija, kaip ir kita informacija, yra **viena iš svarbiausių** visuomenės įrankių ir resursų.* (S00001_2012_SU_143)
(12a) *Turizmas – **tai vienas iš svarbiausių** ir sparčiausiai augančių ekonomikos sektorių, kuris susiduria su globalios konkurencinės rinkos iššūkiais ir galimybėmis.* (S00003_2011_LSU_12)
(13a, 14a) *Įdomu tai, kad daugelis mokslininkų **kaip vieną iš svarbiausių** veiksnių nurodo regionalizaciją.* (S00004_2010_SU_41)
(13b) <…> *dauguma tyrimo dalyvių (net 98%) **kaip vieną iš svarbiausių** sąlygų, reikalingų palankios ugdymui(si) aplinkos kūrimui, išskyrė darnius mokytojo ir mokinių santykius.* (S00007_2014_SU_111)

170. ŠALTINIS

Trijose sekose iš H patekstynio pavartota daiktavardžio *šaltinis* dgs. K. forma:

(1) [literatūros ir [šaltinių] analizės] (**15**; H 15, 11).
(2) mokslinės [literatūros ir šaltinių] (**13**; H 13, 9)
(3) [šaltinių ir literatūros] sąrašas (**13**; H 13, 13)

(1) sekoje vartojama kolokacija *šaltinių analizė*[149], dar žr. ANALIZĖ. Sujungiamuoju ryšiu daiktavardžio forma *šaltinių* susijusi su kitu daiktavardžiu *literatūros*. Šaltiniai ir literatūra analizuojami kartu ir paprastai darbuose sudaro teorinės dalies pagrindą. Iš pavyzdžių matyti, kad H moksluose taip įvardijamas metodas, plg.:

149 T darbuose rasta trinarė seka *informacijos šaltinių analizė*, žr. 3 priedą.

(1a) *Šiame darbe daugiausia naudojamas* ***literatūros ir šaltinių analizės*** *metodas*. (H00005_2011_SU_48)
(1b) *Darbe naudosiu* ***mokslinės literatūros ir šaltinių*** *analizės ir interpretavimo metodą*. (H00005_2013_VU_215)

(3) seka jau įvardijamas sąrašas, kuriame pateikiama literatūra, kuria naudotasi rašant darbą, ir šaltiniai, taigi taip apibūdinamas sąrašo turinys.

Visose sekose yra dviejų daiktavardžių, pavartotų vns. K. ir dgs. K. formomis, kolokacijos: *literatūros ir šaltinių*, *šaltinių ir literatūros*, dar plg. LITERATŪRA.

171. TAIKYTI

Dvi iš B patekstynio automatiškai išgeneruotos sekos ir jų dažnumas bei vartosena rodo, kad galima sudaryti penkianarę seką: *buvo taikomi šie tyrimo metodai*, plg.:

(1) [taikomi] šie tyrimo [metodai] (**12**; B 10, 10)
(2) [buvo taikomi] šie tyrimo (**11**; B 10, 10)

Tai aiškiai matyti iš toliau pateikiamų pavyzdžių:

(1a, 2a) *Tyrimo metodai*
Buvo taikomi šie tyrimo metodai*:*
1. Asmens duomenų klausimynas (2 priedas) <…>
2. Specialūs testai (1 priedas) <…> (B00010_2016_VU_58)

Taigi įvardis *šis* ir vns. K. forma *tyrimo* yra daiktavardžio *metodai* priklausomieji dėmenys.

Kartais sekos pradžia praplečiama, plg.:

(1b–2b) *Atliekant tyrimą* ***buvo taikomi šie tyrimo metodai****:* <…> (B00006_2016_UK_151)
Atlikto tyrimo metu ***buvo taikomi šie tyrimo metodai****:* <…> (B00010_2016_VU_121)

Taigi seka gali būti papildoma laiko adverbialais. Trinarėse sekose įvairuoja veiksmažodžio *taikyti* formos, tačiau stabili sekos pradžia, plg.: *gali būti taikoma / taikomas / taikomi / taikomos,* žr. 3 priedą.

Analizuojant leksinę keturnarės sekos sudėtį matyti, kad ją sudaro veiksmažodžio *taikyti* neasmenuojamoji forma ir kolokacija *tyrimo metodai*, dar žr. TYRIMAS, METODAS. Tarp jų įsiterpęs įvardis *šie* parodo, kad toliau metodai bus įvardyti.

S patekstynyje dažnos trinarės sekos: *gali būti taikoma / taikomas / taikomi*, tai galima matyti iš 3 priedo.

Viena į tiriamąją imtį patekusi seka baigiasi neveikiamosios rūšies dalyvio forma *taikyta*, plg.:

(3) tiriamiesiems kuriems [buvo taikyta] (B 15, 5)

Tokia seka, nors ir pavartota 15 kartų, pasitaikė tik penkiuose studentų darbuose, plg.:

(3a) ***Tiriamiesiems, kuriems buvo taikyta*** *kombinuota elektroterapijos metodika, reikšmingiau sumažėjo skausmas ir tuo pačiu pagerėjo funkcinė būklė <…>* (B00010_2016_VU_75)

Taigi šiuo atveju forma *taikyta* derinama su tos pačios šaknies kaip ir *metodai* daiktavardžiu *metodika.* Taip pat sekoje išryškėja ir kam buvo taikyta metodika, t. y. tiriamiesiems, dar žr. TIRIAMASIS.

Taip pat galima pastebėti, kad vienoje sekoje vartojamas esamojo laiko neveikiamosios rūšies įvardžiuotinio dalyvio forma *taikomojo*, kuri sudaro kolokaciją su daiktavardžiu *pobūdžio*, dar plg. POBŪDIS:

(4) tai [taikomojo pobūdžio] mokslo (**10**; B 10, 10)

Beje, kolokacija *taikomojo pobūdžio* ST randama tik 12 kartų, vadinasi, tik du kartus ne nagrinėjamoje sekoje, plg.:

Bakalauro darbas yra taikomojo pobūdžio, nes knygų platinimo sistema yra aktuali praktiniu aspektu. (S00008_2012_VU_144)

172. TEIGINYS

Tik vienoje sekoje pavartota daiktavardžio *teiginys* vns. Įn. forma:

(1) [sutiko [su teiginiu] kad (**14**; S 11, 5)

Toliau tokia seka tęsiama teiginio paaiškinimu, kuris pradedama šalutiniu sakiniu su jungtuku *kad*, plg.:

(1a) *Trečdalis respondenčių, turinčių aukštesnjį išsilavinimą,* ***sutiko su teiginiu, kad*** *sveikos gyvensenos mokymai pagerintų pacientų sveikatos būklę ir net 5,6 proc. teigė, kad mokymai nieko nepakeistų.* (S00007_2014_SU_228)

Tokią seką sudaro veiksmažodis *sutikti* ir tvirtinimą reiškiantis daiktavardis *teiginys.* Teiginiai gali būti formuluojami klausimynuose, siekiant išsiaiškinti respondentų nuomonę.

173. TEIGTI

Bendraties forma *teigti* iš viso keturnarėse sekose pavartota 43 kartus. Visos čia nebus vardijamos. Tiek pačiose dažniausiose, tiek mažesnio dažnumo sekose pagrindinė nevarijuojanti kolokacija yra *galima teigti*, kuria įtvirtinamas toliau einantis teiginys, dar žr. GALIMA. Dažniausios sekos prasideda padalyviu *apibendrintai* ir priežasties prieveiksmiu *todėl*:

(1) apibendrinant [galima [teigti] kad][150] (**384**; S 261, 84; H 61, 34; B 44, 27; P 10, 5)
(2) apibendrinant [galima [teigti] jog] (**100**; S 58, 27; B 23, 14; H 12, 12)
(3) todėl [galima [teigti] kad] (**164**; H 53, 39; S 52, 38; B 33, 22; P 24, 19)
(4) todėl [galima [teigti] jog] (**66**; S 24, 17; B 20, 11; H 12, 10)

Taigi sekomis kas nors konstatuojama po tyrimo ar ankstesnio aptarimo. Gali sekos pradžią sudaryti dalelytės:

(5) taigi [apibendrinant [galima teigti] (**26**; S 12, 9)
(6) taigi [galima [teigti] kad] (**112**; H 41, 31; S 39, 23; B 21, 15)
(7) tad [galima [teigti] kad] (**40**; H 14, 10; S 12, 9)
(8) tad [galima [teigti] jog] (**16**; S 11, 7)
(9) taip pat [galima teigti] (**29**; S 16, 10)

Dalelytės šiuo atveju padeda organizuoti diskursą: jomis pabrėžiamas tvirtinimas (sekos su tvirtinamąja dalelyte *taigi*), susiejamas teiginys su ankstesniais (sekos su priežasties jungtukais *tad, todėl*) arba toliau tęsiamas, pildomas argumentavimas (seka su dalelyte *taip pat*)[151].

Kitose keturnarėse sekose matyti stabili sekos pradžia ir variacijos po jungtukų *kad / jog*. Be to, akivaizdžiai matyti, kad šalutiniai sakiniai gali prasidėti įvardžiais, būdvardžiais, daiktavardžiais, prielinksninėmis konstrukcijomis, prieveiksmiais, plg.:

(10) [galima [teigti] kad] tai (**45**; H 19, 16; S 19, 16)
(11) [galima [teigti] kad] dauguma (**21**; S 12, 6)
(11) [galima [teigti] kad] didžioji (**18**; S 19, 9)
(13) [galima [teigti] kad] po (**13**; B 12, 6)

150 Panagrinėjus, koks yra *that* šalutinių sakinių valdymas, paaiškėjo, jog šie šalutiniai sakiniai su jungtuku *that* dažnai sudaro galvojimą, kalbėjimą ar žinojimą reiškiančių veiksmažodžių komplementus ir anglakalbiuose studentų darbuose visuose tekstynuose (Juknevičienė 2011, 96).

151 Bielinskienė teigia, kad diskurso jungtukai ir jungiamieji žodžiai, kaip *todėl, taigi, tai, tad, dėl to, užtai, užtat*, implikuoja išvadą (Bielinskienė 2009, 56).

(14) [galima [teigti] kad] jis (**18**; H 14, 10)
(15) [galima [teigti] jog] šis (**14**; S 10, 5)
(16) [galima [teigti] kad] tiek (**18**; S 11, 11)

Vietoj būdvardžio bendrosios giminės formos *galima* prieš veiksmažodį *teigti* vartojama ir asmenuojamoji veiksmažodžio forma *galime* (dar žr. GALĖTI), plg.:

(17) todėl [galime teigti] kad (**40**; H 11, 5; S 12, 7)

Vietoj būdvardžio *galima* ar asmenuojamosios formos *galime,* gali būti pavartojama ir kito veiksmažodžio forma, pavyzdžiui, *leisti*, dar žr. LEISTI:

(18) tai [leidžia [teigti] kad] (**18**; S 10, 8)
(19) tai [leidžia teigti] jog (**12**; H 10, 6)

Švelninant savo nuomonės raišką vartojama ne *galima teigti*, o *būtų galima teigti arba galima būtų teigti*, dar žr. BŪTI:

(20) [būtų [galima [teigti] kad] (**37**; H 13, 8; S 16, 11)
(21) [būtų [galima [teigti] jog] (**16**; H 11, 7)
(22) [galima būtų [teigti] kad] (**34**; H 21, 15; S 11, 8)
(23) [galima būtų [teigti] jog] (**17**; S 10, 5)

Kai kuo nors kaip tik neabejojama vartojamas sustiprinantis prieveiksmis *drąsiai*, dar žr. DRĄSIAI:

(24) galima [drąsiai teigti] kad (**22**; H 13, 11)

Taigi visais atvejais sekos padeda konstatuoti kokį nors faktą, plg.:

(3a) *Maždaug penktadalis respondentų neturi nuomonės šiuo klausimu,* ***todėl galima teigti, kad*** *jiems trūksta informacijos apie šiuos standartus, jų pritaikomumą, teikiamas galimybes.* (S00003_2013_LSU_1)
(7a) *Nuo ketvirto dešimtmečio vidurio pradėjus inventorizuoti kultūros vertybės. 1938 m. sudarytuose paminklų sąrašuose buvo tik keletas dvaro rūmų,* ***tad galima teigti, kad*** *dvarų sodybos nedomino valstybinės kultūros paminklų apsauga besirūpinančios institucijos.* (H00005_2014_VU_175)
(20) *Netgi* ***būtų galima teigti, kad*** *jau senovėje susiformavę archetipai buvo pagrindas įvairių visuomenės stereotipų kūrimuisi.* (H00004_2011_VU_200)

Keturios sekos, kuriose vartojama veiksmažodžio *teigti* trečiojo asmens forma, susijusios su cituojamais autoriais ir jų nuomonės nuorodomis, plg.:

(25) ir kt [teigia kad] (**87**; B 49, 22; S 35, 19)
(26) ir kt [teigia jog] (**22**; B 14, 9)

(27) ir kiti [teigia kad] (**20**; B 14, 5)
(28) et al [teigia kad] (**28**; B 18, 9)

Matyti, kad dažniausiai norint nurodyti, kad remiamasi darbu, kurį parašė daugiau nei vienas autorius, vartojama seka *X ir kt. teigia, kad*. Kartais santrumpa *kt.* keičiama lotyniška santrumpa *al.* ar visu žodžiu *kiti*. Nesutampantis narys X šiuo atveju yra kokio nors autoriaus pavardė, plg.:

(25a) *J. Guščinskienė* ***ir kt. (2011) teigia, kad*** *neįgaliųjų kategorijai priskiriami visi žmonės, kurie dėl visuomenėje įsigalėjusio požiūrio negali naudotis tomis pačiomis galimybėmis kaip visi kiti.* (B00003_2013_LSU_166)
(26a) *R. Stropus* ***ir kt. [26] teigia, jog*** *šią sistemą sudaro apie 650 skirtingų raumenų, per 200 kaulų ir apie 280 įvairiausio dydžio sąnarių.* (B00006_2016_UK_151)
(27a) *Dawes* ***ir kiti [43] teigia, kad*** *limfoedema pasireiškia 7-56 proc. pacienčių, kurioms krūties pašalinimo operacijos metu buvo pašalinti pažastiniai limfmazgiai.* (B00010_2016_VU_81)
(28a) *Herb* ***et al. (2006) teigia, kad*** *steroidų injekcijos taip pat gali sumažinti sąnario uždegimą ir skausmą.* (B00006_2013_LSU_126)

Visais atvejais šalia pavardės ir santrumpų ar viso žodžio *kiti* nurodymo pridedami metai arba sutartinis šaltinio numeris pagal eiliškumą, kurį programa *AntConc* išmeta. Tokios autorių nuorodos gali būti pateikiamos skliausteliuose, kurių taip pat programa neišlaiko, plg.:

(28b) *Mokslininkai (Skogar* ***et al., 2012) teigia, kad*** *kai Parkinsono liga sergantieji jaučia skausmą, jie vartoja vaistus.* (B00006_2013_LSU_146)

174. TEMA

Daiktavardžio *tema* vns. K. forma pavartota dviejose sinonimiškose sekose, rastose H ir S darbuose atributinėje vietoje:

(1) [temos aktualumas] ir naujumas (**39**; H 31, 23)
(2) [temos naujumas] ir aktualumas (**33**; H 17, 15; S 14, 13)

Matyti, kad žodis *temos* prijungiamuoju ryšiu susijęs su dviem daiktavardžiais *aktualumas* ir *naujumas*, žr. AKTUALUMAS, NAUJUMAS. Tokios rišlios sekos sudaro pastraipos, pagrindžiančios, kuo tema yra aktuali ir nauja, antraštę. Tema pristatoma ir pagrindžiama įvadinėse rašto darbų dalyse. Dažnesnė seka H moksluose yra *temos aktualumas ir naujumas*. Ji 23 darbuose vartojama net 31 kartą. (2) seka skiriasi tik žodžių tvarka, plg.:

(1a) ***Temos aktualumas ir naujumas***. *Šios temos tyrimas yra svarbus šiuolaikinio istorijos mokslo kontekste, nes tema priskiriama atminties tyrimams, kurie ne per seniausiai pasirodė Lietuvoje iš Vakarų Europos.* (H00005_2015_SU_114)

(2a) ***Temos naujumas ir aktualumas***. *Beveik visos Europos Sąjungos šalys kelia klausimą, kaip gerinti viešojo administravimo kokybę. Nuo pat Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo buvo iškilusi problema, kaip geriau aptarnauti piliečius valstybinėse institucijose*. (S00003_2012_SU_8)

Tokia seka gali būti pavartota ir rišliame sakinyje, aiškinant savo darbo pranašumą, plg.:

(3a) *Šios* ***temos aktualumas ir naujumas*** *pirmiausia siejamas jau su tuo, kad tema kol kas istoriografijoje nėra plačiai tyrinėta*. (H00005_2015_SU_117)

(3b) *Šio tyrimo pagrindinis privalumas yra analizuojamos* ***temos naujumas ir aktualumas*** *ne tik Lietuvoje, bet ir visame pasaulyje*. (S00006_2016_LSMU_78)

Matyti, kad tema aktuali todėl, kad nėra plačiau tyrinėta, trūksta darbų ne tik Lietuvoje, bet ir pasaulyje. Sekose pavartotos kolokacijos *temos aktualumas* (41) ir *temos naujumas* (56).

175. TESTAS

B moksluose dažnai atliekami įvairūs testai. Tada aprašoma jų eiga, atlikimo sąlygos, laikas ir pan. Nustatyta viena keturnarė seka su daiktavardžiu *testas*, plg.:

(1) [testo baigimo laikas] fiksuojamas (**13**; B 13, 5)

(1a) ***Testo baigimo laikas fiksuojamas*** *tada, kai tiriamieji nebeišlaiko padėties ir nugara atsiremia į apsaugos priemonę*. (B00010_2016_VU_80)

Sekoje vns. K. forma *testo* vartojama kaip nederinamasis pažyminys junginyje *testo baigimo*. Transformuojant šį junginį turėtume bendraties konstrukciją su papildiniu, t. y. *baigti testą*, dar plg. BAIGTI.

176. TIESIOGIAI

Į keturnarę sąsajas įvardijančią seką pateko dar vienas prieveiksmis *tiesiogiai*. Jis pavartotas du kartus tokiose sekose:

(1) yra [tiesiogiai susiję] su (**29**; S 12, 10)

(2) yra [tiesiogiai susijęs] su (**37**; S 11, 11; B 11, 10; P 11, 7)

Matyti, kad abi sekas sudaro ta pati kolokacija *tiesiogiai susijęs*, dar žr. SUSIJĘS. Dalyvio vyriškosios giminės forma priklauso nuo veiksnio pozicijoje esančio sakinio nario, su kuriuo ji yra derinama, plg.:

(1a) *Tyrimo metu nustatyta, kad vartotojams lengviausiai identifikuojami vizualiniai pokyčiai* ***yra tiesiogiai susiję su*** *respondentų įmonės paslaugų vertinimu.* (S00008_2013_VU_147)

(2a) *Adenozinas* ***yra tiesiogiai susijęs su*** *ląstelių metabolizmo procesais.* (B00010_2016_VU_133)

Kolokacija *tiesiogiai susiję* ST pavartota 90 kartų, *tiesiogiai susijęs* – 72 kartus. Seką, kurioje vartojamas prieveiksmis *tiesiogiai*, galima palyginti su seka, kurioje vartojamas prieveiksmis *glaudžiai*, plg.:

yra glaudžiai susiję su
yra tiesiogiai susiję su

Abiem atvejais nusakomas artimas dviejų komentuojamų reiškinių ryšys.

177. TIKIMYBĖ

Abstrakčios reikšmės daiktavardis *tikimybė* S patekstynyje pavartotas su aukštesniojo laipsnio būdvardžiu junginyje *didesnė tikimybė*:

(1) tuo [didesnė [tikimybė] kad] (**30**; S 16, 12)

Iš pavyzdžių matyti, kad tokia seka yra didesnės sekos dalis. Paprastai ji prasideda žodžiu *kuo* ir tęsiama atliepiamuoju žodeliu *tuo*, plg.:

(1a) *Kuo daugiau protingų ir racionalių investuotojų,* ***tuo didesnė tikimybė, kad*** *bendra akcijų rinkos tendencija atspindės realią ekonominę situaciją, o tuo Baltijos biržos pasigirti tikrai negali.* (S00004_2013_SU_42)

(1b) *Šiame ir kituose tyrimuose (Van der Aa et al., 2009) vienišumo rodiklis turėjo stiprią vertę prognozuojant PIN, t.y. kuo žmogus jaučiasi vienišesnis,* ***tuo didesnė tikimybė, kad*** *interneto naudojimas jam sukelia problemų.* (S00006_2014_VU_175)

(1c) *Kuo daugiau dėmesio skiriama komunikacijai su vartotoju, jo sudominimui,* ***tuo didesnė tikimybė, kad*** *padidės organizacijos gerbėjų kiekis, praleistas laikas įmonės socialinėje paskyr[o]je ir svarbiausia - padidės pardavimai.* (S00003_2016_VU_239)

Šio daiktavardžio junglumą su būdvardžiu *didelis* patvirtina ir trinarės sekos, plg.: *didelė / didesnė tikimybė kad, yra didesnė tikimybė, yra tikimybė kad, turi didesnę tikimybę* (žr. 3 priedą).

Dar plg. DIDELIS.

178. TIKSLAS

Pirmoji čia nagrinėjama keturnarė seka yra rašto darbų pradžioje pasitaikanti paantraštė:

(1) [darbo [tikslas] ir uždaviniai] (**66**; B 22, 22, H 21, 20; P 13, 13)

Paprastai darbo tikslas ir uždaviniai nusakomi toje pačioje dalyje (dar žr. DARBAS, UŽDAVINYS), plg.:

(1a) ***DARBO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI***
Darbo tikslas:
Išanalizuoti Lietuvos kariuomenės Vyčio apygardos krašto apsaugos savanorių pajėgų Panevėžio miesto penktosios rinktinės karių rūkymo įpročius ir požiūrį į tabako gaminių ženklinimą.
Uždaviniai: <...> (B00009_2011_LSMU_176)

(1b) ***Darbo tikslas ir uždaviniai***
Bakalauro darbo tikslas – nagrinėjant subjekto pažintinio santykio su pasauliu genezę ir jos išsklaidas klasikinėje Vakarų filosofijoje ir fenomenologinėje tradicijoje, parodyti kūno vaidmenį pažinimo procese, atskleisti patyrimo ir kūniškumo plotmių saitus bei tarpusavio priklausomybę. Šio tikslo pagrindu keliami konkretūs uždaviniai: <...>. (H00001_2010_VU_150)

Tokios sekos struktūrą galima palyginti su panašaus pobūdžio seka *darbo objektas ir metodai*:

darbo tikslas ir uždaviniai
darbo objektas ir metodai

Iš toliau pateikiamų sekų matyti, kad sekos gali būti pradedamos įvardžiu (3), vartojamos kolokacijos *darbo tikslas* arba *tyrimo tikslas* (3, 4).

Po daiktavardžio *tikslas* vartojama veiksmažodžio trečiojo asmens forma *yra,* arba būtojo kartinio forma *buvo* (2, 3).

(2) šio [darbo [tikslas] yra] (**89**; P 38, 34; H 18, 16)
(3) [tyrimo [tikslas] buvo] nustatyti (**15**; B 10, 10)

Taigi toliau tokiose sekose tikslas formuluojamas ir nusakomas. Toliau pateikiama keletas pavyzdžių, kuriuose vartojamos atitinkamos sekos:

(2a) ***Šio darbo tikslas yra*** *ištirti šiuolaikinių langų paketų bei juos sudarančių stiklų mikrobangų ekranavimo efektyvumą ir išsiaiškinti, koks pagrindinis reiškinys nulemia jų padidėjusį ekranavimą*. (P00002_2016_VU_120)

(2b) *Pagrindinis* ***šio darbo tikslas yra*** *pamėginti išsiaiškinti, kaip liberalistinė ir komunitaristinė individo sampratos susidoroja su laisvės, solidarumo ir teisingumo problemomis* <…> (H00001_2011_VU_154)

(3a) ***Tyrimo tikslas buvo nustatyti*** *skirtingų kineziterapijos metodų efektyvumą pacientų statinei pusiausvyrai* <…> (B00006_2016_UK_151)

Kitas raiškos būdas – paskirties naudininko konstrukcija *tikslui pasiekti* (dar plg. PASIEKTI):

(4) [tyrimo [tikslui] pasiekti] buvo (**13**; S 11, 9)

Tokiais atvejais taip pat toliau įvardijamos priemonės, kuriomis buvo naudojamasi siekiant užsibrėžto tikslo:

(4a) ***Tyrimo tikslui pasiekti buvo*** *taikomas kokybinis tyrimo* <u>*metodas*</u> (S00006_2015_LSMU_85)

(4b) ***Tyrimo tikslui pasiekti buvo*** *pasirinkta atlikti pusiau struktūrizuotas, giluminis* <u>*interviu*</u>. (S00004_2012_LSU_37)

(4c) *Šio* ***tyrimo tikslui pasiekti buvo*** *naudotas anketinės apklausos* <u>*metodas*</u> (S00007_2013_SU_216)

Pavyzdžiai rodo, kad toliau sekose nusakoma metodika, reikalinga tyrimo tikslui pasiekti. Taigi visos aptartos sekos gali būti vadinamos tikslų sekomis.

Keturnarių sekų ribos neleidžia matyti keliamų tikslų įvairovės. Tik iš B patekstynio sekos galima spręsti, kad šios srities darbuose vienas iš dažnai keliamų tikslų yra *nustatyti*. Daug daugiau informacijos suteikia trinarių tos paties dažnumo sekų tyrimas: be *darbo tikslas yra*, čia automatiškai nustatytos tokios sekos: *darbo tikslas išanalizuoti / ištirti / įvertinti / palyginti / prisidėti / sukurti / suprojektuoti / susintetinti*. Po kolokacijos *tyrimo tikslas* pavartoti tokie veiksmažodžiai: *tyrimo tikslas atskleisti / išanalizuoti / išsiaiškinti / ištirti / įvertinti / nustatyti* (žr. 3 priedą).

179. TIRIAMASIS

Sudaiktavardėjęs dalyvis *tiriamasis* pavartotas keliose keturnarėse sekose įvairiais linksniais:

(1) [tiriamieji buvo supažindinti] su (**17**; B 13, 13)
(2) [tiriamieji buvo suskirstyti] į (**20**; B 18, 15)
(3) [tiriamiesiems] kuriems buvo taikyta (**15**; B 15, 5)
(4) kad didžioji [dalis tiriamųjų] (**16**; S 12, 6)

Pirmosios dvi sekos susijusios su tyrimo eiga ir sąlygomis (1) bei klasifikavimu (2) (dar žr. SUPAŽINDINTI, SUSKIRSTYTI), plg.:

(1a) ***Tiriamieji buvo supažindinti su*** *tyrimo eiga, tikslais, metodais bei sutiko, kad jų duomenys, gauti tyrimo metu, būtų naudojami mokymosi tikslais.* (B00006_2013_LSU_162)
(2a) ***Tiriamieji buvo suskirstyti į*** *dvi grupes* (B00006_2013_SU_11)

(3) seka susijusi su pačiu tyrimu, kuriame tie tiriamieji dalyvavo, plg.:

(3a) ***Tiriamiesiems, kuriems buvo taikyta*** *kombinuota elektroterapijos metodika, reikšmingiau sumažėjo skausmas ir tuo pačiu pagerėjo funkcinė būklė, negu* ***tiriamiesiems, kuriems buvo taikyta*** *segmentinė elektroterapijos metodika.* (B00010_2016_VU_75)

(4) sekoje nusakomas tiriamųjų kiekis (dar žr. DALIS):

(4a) *Gauti rezultatai* ***rodo, kad didžioji dalis tiriamųjų****, kaip sunkiausią laikotarpį, įvardijo diagnozės sužinojimo (kai gydytojas pranešė diagnozę) ir diagnozės nustatymo laikotarpį.* (S00006_2016_LSMU_79)

Pastarąją seką galima palyginti su panašia, kurioje galutinis sekos narys yra *respondentų*, plg.:

kad didžioji dalis respondentų
kad didžioji dalis tiriamųjų

180. TYRIMAS

Daiktavardžio *tyrimas* vns. V. forma pasitaikė keliose sekose. P po žodžio *tyrimas* prasideda šalutinis pažyminio sakinys, plg.:

(1) [tyrimas] kurio metu buvo (**34**; B 21, 12)

Tokia seka gali būti pradedama sakinys, plg.:

(1a) ***Tyrimas, kurio metu buvo*** *tirti Anglijos paaugliai[,] parodė, kad tie kurie vartoja saldžiuosius gėrimus net 55 proc. turi didesnę tikimybę nutukti nei nevartojantys šių gėrimų [79]* (B00009_2016_LSMU_196)

Tačiau dažniau ši seka įeina į ilgesnes frazes, plg.:

(1b) *Atliktas* ***tyrimas, kurio metu buvo*** *lyginami rankos raumenų tonuso bei rankos griebimo funkcijos pokyčiai dviem pacientų grupėms*. (B00006_2016_VU_138)
(1c) *Siekiant nustatyti galimą riziką atsirasti dantų ėduoniui ir dantų ėduonies prevencijos būtinumą, buvo atliktas kiekybinis* ***tyrimas, kurio metu buvo*** *įvertinti pradinių klasių mokinių burnos higienos įpročiai* <…> (B00007_2015_SU_240)

Taigi šalutiniu sakiniu nusakomas atlikto / atliekamo tyrimo pobūdis. Sinoniminė raiška būtų *tyrimo metu*, t. y. taip nusakomas laikas, per kurį kas nors atliekama.

Kitoje sekoje taip pat daiktavardis *tyrimas* vartojamas prieš įvardį *kurio*:

(2) [atliktas tyrimas] kurio tikslas (**12**; B 10, 9)

Tokioje sekoje vartojama kolokacija *atliktas tyrimas*. Ji vartojama ir kitose keturnarėse anksčiau aptartose sekose, žr. ATLIKTI.

Toliau (2) seka nusakomas to tyrimo tikslas, plg.:

(2a) *2015 metais buvo* ***atliktas tyrimas, kurio tikslas*** *buvo nustatyti vaikų planavimo gebėjimo svarbą jų emociniams sunkumams*. (B00009_2016_LSMU_195)

15 kartų H patekstynyje pasitaikiusi seka yra susijusi ne su tikslo, o su tyrimo objekto įvardijimu, dar žr. OBJEKTAS. Keturnarė seka prasideda įvardžiu, kuris eina daiktavardžio *darbo* pažyminiu, plg.:

(3) šio darbo [tyrimo objektas] (**20**; H 15, 14)

Toliau seka tęsiama objekto apibūdinimu, pavyzdžiui:

(3a) ***Šio darbo tyrimo objektas*** *– direktyvų raiška skirtingo amžiaus adresatams skirtose reklamose*. (H00004_2014_VU_197)
(3b) ***Šio darbo tyrimo objektas*** *yra Lietuvos studentų, sakomi realioje erdvėje ir rašomi virtualioje erdvėje, komplimentai bei pagyrimai*. (H00004_2015_VU_167)

Dar dviejose žodžių tvarka besiskiriančiuose sekose pavartotos dvi dvinarės kolokacijos *tyrimo metodika* ir *tyrimo organizavimas*, plg. METODIKA, ORGANIZAVIMAS:

(4) [tyrimo metodika] ir organizavimas (**72**; B 45, 45; S 27, 26)
(5) [tyrimo organizavimas] ir metodika (**22**; B 22, 22)

Beje, (5) seka aptikta tik B patekstynyje, o (4) gausiau vartojama B darbuose, bet fiksuota ir S patekstynyje. Tokios sekos susijusios su metodų, imties ir darbų eiliškumo aprašymu, plg.:

(4a)

2. ***TYRIMO METODIKA IR ORGANIZAVIMAS***

2.1. Tyrimo organizavimas

Tiriamieji. Tyrime iš viso dalyvavo 20 tiriamųjų, 10 sportuojančių (5 merginos ir 5 vaikinai) ir 10 nesportuojančių (5 merginos ir 5 vaikinai) studentai. Sportuojančios merginos jau 7 metus lanko tinklinio užsiėmimus, o sportuojantys vaikinai apie 6 metus. <…>

2.2 Tyrimo metodai

1. Mokslinės literatūros analizė: apie fizinį aktyvumą, psichomotoriką, judriųjų žaidimų poveikį tinklinį ir jo komponentus.

2. Testavimas:

Psichomotorinė reakcija. (B0010_2014_SU_237)

(4b)

2. ***TYRIMO METODIKA IR ORGANIZAVIMAS***

2.1. Tiriamieji

Tyrime dalyvavo 24 tiriamieji (15 moterų ir 9 vyrai), kuriems buvo nustatyta juosmeninės stuburo dalies išvarža (L4–L5 arba L5–S1) bei kurių amžius neviršijo 55 metų.

2.2. Tyrimo organizavimas

Tyrimas buvo atliktas AB „Eglės“ sanatorijoje, Druskininkuose. Tyrimas prasidėjo 2013.02.11 ir baigėsi 2013.03.22. Visiems tiriamiesiems buvo diagnozuota juosmeninės stuburo dalies išvarža.

2.3. Tyrimo metodai

Buvo taikomi šie tyrimo metodai:

1. Skaičių analogijos skausmo skalė (SAS) (žr. PRIEDAS NR. 2);

2. juosmeninės stuburo dalies paslankumo „Šobero“ mėginys;

3. funkcinės negalios įvertinimo modifikuotas „ROLAND-MORRIS“ klausimynas (žr. PRIEDAS NR. 3);

4. funkcinės negalios įvertinimo modifikuotas „OSWESTRY“ klausimynas (žr. PRIEDAS NR. 4). (B0010_2013_LSU_116)

Vartojamos ir kitos kolokacijos, pavyzdžiui: *tyrimo imtis, tyrimo subjektas* ar pan., tačiau jos į keturnarių sekų sudėtį neįėjo.

Sekose (6) ir (7) kilmininkas *tyrimo* vartojamas šalia dgs. V. formos *rezultatai*, dar žr. REZULTATAI. Kolokacija *tyrimo rezultatai* vartojama asmeniniuose junginiuose:

(6) [tyrimo rezultatai] parodė kad (**197**; B 110, 48, S 81, 39)

(7) [tyrimo rezultatai] parodė jog (**35**; B 18, 12; S 13, 8)

Remiantis dažnumo rodikliais, šios sekos būdingos B ir S darbams. Jos vartojamos apibendrinant visa tyrimą ar jo etapą, pavyzdžiui:

(6a) ***Tyrimo rezultatai parodė, kad*** *galima išskirti šešias pagrindines nuo savižudybės sulaikančių nuostatų ir įsitikinimų grupes* <…> (S00007_2014_LSU_62)

Šios sekos pradžia gali būti papildyta dalyviais *atlikto, gauti*, įvardžiu *mūsų*, plg.:

(6b) *Atlikto* ***tyrimo rezultatai parodė, kad*** *kerpių rūšių skaičius Kuršėnų katilinės oro poveikio zonoje yra mažas.* (B00003_2013_SU_149)
(6c) *Mūsų* ***tyrimo rezultatai parodė, kad*** *moterų subjektyviai vertinamas fizinis aktyvumas buvo šiek tiek didesnis nei vidutiniškas.* (B00009_2012_LSMU_180)
(7a) *Dabar atlikto* ***tyrimo rezultatai parodė, jog*** *dažniau pažeidžiami užpakalinių galūnių sąnariai.* (B00001_2014_SU_36)

Vns. G. forma *tyrimą* vartojama po padalyvio *atlikus*:

(8) [atlikus tyrimą] paaiškėjo kad (**49**; S 34, 18)
(9) [atlikus tyrimą] nustatyta kad (**21**; S 10, 9)

Taip įvardijama, kas daroma su tyrimu, t. y. jis buvo atliktas, dar žr. ATLIKTI. Seka pradedama padalyvine konstrukcija *atlikus tyrimą,* plg.:

(8a) ***Atlikus tyrimą, paaiškėjo, kad*** *daugiau negu pusė Lietuvos sporto universiteto būsimųjų pedagogų studijų metu gavo pakankamai žinių apie krizių įveikimo būdus paauglystėje.* (S00007_2014_LSU_62)

181. TIRTI

Būtojo laiko neveikiamosios rūšies dalyvis *tirta* pavartotas vienoje S patekstynio sekoje:

(1) anketinės apklausos metodu [tirta] (**15**; S 13, 13)

Akivaizdžiai matyti, kad didžiąją sekos dalį sudaro metodo įvardijimas, t. y. aiškinama, kokiu būdu kas nors buvo tiriama. Toliau seka galėtų būti pildoma veiksniu ar šalutiniu sakiniu, kuris rodytų tyrimo pagrindą, plg.:

(1a) ***Anketinės apklausos metodu tirta*** *mokyklos aplinkoje įvykusių nelaimingų atsitikimų ir traumų ypatumai bei kokias tai problemas sukėlė tarp mergaičių ir berniukų.* (S00007_2012_SU_211)
(1b) ***Anketinės apklausos metodu tirta*** *specialiųjų mokyklų situacija kalbinio ugdymo priemonių kontekste.* (S00007_2014_SU_104)
(1c) ***Anketinės apklausos metodu tirta****, kaip visuomenės sveikatos priežiūros specialistai vertina savo kompetencijas savo įprastoje darbinėje veikloje, kaip jie vertina savo asmenines ir darbo vertybes, taip pat buvo bandyta nustatyti ar jiems pakanka teorinių žinių.* (S00007_2013_SU_215)

Taip pat reikia pastebėti, kad keturnarėse sekose yra pavartota ir esamojo laiko neveikiamosios rūšies moteriškosios giminės dalyvio įvardžiuotinės formos *tiriamoji* kilmininkas. Paprastai taip apibūdinama viena iš grupių B mokslų darbuose, plg.:

(2) [kontrolinės ir [tiriamosios] grupės] (**16**; B 16, 5)
(3) [kontrolinės ir [tiriamosios] grupių] (**26**; B 26, 6)
(4) [tiriamosios ir kontrolinės] grupės (**28**; B 28, 7)
(5) [tiriamosios ir kontrolinės] grupių (**24**; B 24, 5)

Visais atvejais galima išskirti būdvardines kolokacijas *kontrolinės ir tiriamosios* arba *tiriamosios ir kontrolinės*, kuriose skiriasi tik dėmenų žodžių tvarka, plg. KONTROLINIS.

182. TRAKTUOTI

Į nagrinėjamų sekų sąrašą pateko gana retos vartosenos veiksmažodis *traktuoti*. Jis rastas 12 H darbų:

(1) [gali būti [traktuojamas] kaip] (**25**; H 15, 12)

Esamojo laiko dalyvio forma pateikiama šalia lyginamojo jungtuko *kaip*, plg. nustatytą trinarę seką *galima traktuoti kaip* (žr. 3 priedą). Taigi aiškinama, kaip tam tikras dalykas yra aiškinamas, apibrėžiamas, vertinamas ar pan., plg.:

(1a) <…> *parodyti, kokiu būdu kinizmas* ***gali būti traktuojamas kaip*** *filosofija.* (H00001_2015_VU_146)
(1b) *Čia gali iškilti klausimas ar tokio tipo atvejis apskritai* ***gali būti traktuojamas kaip*** *suvedžiojimas – juk paprastai trumpalaikės meilės nuotykio rezultatas būna viena, o ne dvi atžalos.* (H00005_2014_VU_227)

Apskritai ST forma *traktuojama* vartojama 106 kartus, *traktuojamas* – 180 kartų, konstrukcija *traktuojamas kaip* – 151 kartą. Patį sekos modelį galima palyginti su anksčiau nagrinėtais:

gali būti traktuojamas kaip
gali būti suprantama kaip
gali būti suprantamas kaip

Visais atvejais sekos prasideda modaline konstrukcija *gali būti*, o baigiasi lyginamuoju jungtuku *kaip*. Šiuo atveju galima išskirti koligaciją *gali būti* + neveikiamosios rūšies dalyvis + *kaip*.

183. TREČDALIS

Daiktavardžio *trečdalis* dgs. V. forma pasitaikė vienoje sekoje, kuri sudaro lyginamąją konstrukciją:

(1) daugiau nei [du trečdaliai] (**24**; S 12, 9; B 12, 9)

Taip įvertinami ir komentuojami kokio nors tyrimo ar apklausos rezultatai, pavyzdžiui:

(1a) *Tiriant alkoholinių gėrimų vartojimo dažnumą, nustatyta, jog* ***daugiau nei du trečdaliai*** *studentų alkoholį vartoja du, keturis kartus per mėnesį, šiek tiek mažiau studentų alkoholį vartoja kartą per mėnesį.* (B00009_2015_LSMU_192)

Seka tęsiama dėmeniu, kurį valdo daiktavardis *trečdaliai*, o pats daiktavardis turi priklausomąjį dėmenį – skaitvardį *du*. Nagrinėjama seka yra panaši į anksčiau analizuotas lyginimo sekas, kurias sudaro neapibrėžtą kiekį reiškiantis daiktavardis *pusė* arba daiktavardis *kartas*, plg.:

daugiau nei du trečdaliai
daugiau nei pusė apklaustųjų
daugiau nei tris kartus

Visų jų pozicija yra po lyginamosios konstrukcijos *daugiau nei*. Daiktavardžio *trečdalis* priklausomasis dėmuo, kaip matyti iš sekos, yra skaitvardis, vadinasi, koligacija galėtų būti tokia: *daugiau nei* + skaitvardis + daiktavardis.

184. TURĖTI

B patekstynio vienoje sekoje pavartota tariamosios nuosakos forma *turėtų*, plg.:

(1) taip pat [turėtų būti] (**30**; B 11, 9)

Tokį pavyzdį galima laikyti sąšvelniu, kai kas nors teigiama nekategoriškai, plg.:

(1a) ***Taip pat turėtų būti*** *atsižvelgta į paciento svorį ir, esant būtinybei, skiriama dieta.* (B00006_2013_LSU_171)

Seka priskiriama prie papildymo funkciją turinčių sekų dėl dalelytės *taip pat* semantikos.

Rasta ir viena seka, kurioje vartojama veiksmažodžio *turėti* neigiama esamojo laiko trečiojo asmens forma, turinti posesyvinę reikšmę[152]:

(2) [neturi nieko bendra] su (**16**; H 13, 6)

Ši seka kiek dažnesnė yra tik H darbuose.

(2a) *Individuacija* ***neturi nieko bendra su*** *dogmatišku Aš (kaip „Aš mąstau") ar savastimi, ant kurių besąlygiškai stovi reprezentacinė mąstymo įvaizdžio struktūra.* (H00001_2015_VU_145)

(2b) *Taigi, šios skonio ypatybės* ***neturi nieko bendra su*** *druskos skoniu.* (H00004_2011_VU_89)

Sekose vartojamas dvigubas neigimas: *neturi* ir *nieko.* Toks sustabarėjęs žodžių junginys *neturi nieko bendra* (dar žr. BENDRAS) iš viso ST rastas 26 kartus.

Kita seka rasta tik T patekstynyje. Joje taip pat vartojama neigiama veiksmažodžio forma *neturi*, bet ji aiškiai susijusi su modalumu, kaip ir (1), plg.:

(3) [neturi būti] mažesnis kaip (**14**; T 14, 8)

Šiuo atveju nurodoma, kad reikia laikytis nusistatyto matmens, kad būtų pasiektas reikiamas rezultatas, plg.:

(3a) *Medžiagos tankis* ***neturi būti mažesnis kaip*** *935 kg/m^3, matuojant pagal ISO1183 standarto reikalavimus.* (T00009_2016_ASU_233)

Modaline reikšme *(ne)turi* dažniausiai vartojamas moksliniuose straipsniuose (Šinkūnienė 2011: 93). Keturnarėse nusistatyto dažnio sekose pasitaikė tik du tokie atvejai: veiksmažodis pavartotas tiesiogine (neigiama forma) ir tariamąja nuosaka (teigiama forma).

185. UŽDAVINYS

Jau anksčiau minėta, kad skyrelyje, kuriame nusakomas darbo tikslas, paprastai toliau vardijami ir uždaviniai. Toks skyrius dažnai turi savo antraštę, kuri sutampa su toliau tiriama keturnare seka, plg.:

(1) darbo [tikslas ir uždaviniai] (**66**; B 22, 22; H 21, 20; P 13, 13)

Kadangi uždavinių darbe keliama ne vienas, daiktavardis vartojamas dgs. V. forma. Uždaviniai toliau dažnai išskleidžiami tikslo bendratimis: tai rodo automa-

152 Veiksmažodis *turėti* yra, anot Holvoeto, išlaikęs savo *ikimodalinę* (angl. *premodal*) posesyvinę reikšmę (Holvoet 2007, 43).

tiškai nustatytos trinarės sekos, pavyzdžiui: *darbo uždaviniai apžvelgti / atskleisti / išanalizuoti / išsiaškinti / ištirti / įvertinti / nustatyti* (žr. 3 priedą) ir kt, plg.:

> ***Darbo tikslas ir uždaviniai***
> *Pagrindinis darbo tikslas - Šilutės ir Kretingos buitinės keramikos dalies: puodų, puodynių ir dubenų analizė XVI–XVIII a. Šiam tikslui įgyvendinti iškelti tokie uždaviniai:*
> - *<u>išstudijuoti</u> literatūrą ir šaltinius apie Šilutę ir Kretingą;*
> - *<u>apžvelgt</u>i Šilutės ir Kretingos miestų raidą, išskiriant archeologinius aspektus;*
> - *<u>aprašyt</u>i Šilutėje ir Kretingoje rastus puodus, puodynes ir dubenis;*
> - *<u>palyginti</u> šių dviejų miestų XVI – XVIII a. buitinę keramiką.* (H00005_2009_KU_81)

Priklausomasis dėmuo *darbo* pavartotas pradžioje su pirmuoju sujungiamosios konstrukcijos dėmeniu. Sujungiamuoju ryšiu daiktavardis *uždaviniai* susijęs su kitu daiktavardžiu *tikslas*, dar žr. TIKSLAS.

Trinarėse sekose išryškėja ir su daiktavardžiu *uždavinys* siejamas veiksmažodis *(iš)kelti*, tiksliau jo neasmenuojamosios formos, plg.: *iškelti šie uždaviniai, keliami šie uždaviniai*, plg. 3 priedą.

186. VEIKSNYS

Daiktavardis *veiksnys* pavartotas trijose sekose, visose dgs. K. forma. (1) ir (2) sekose šalia daiktavardžio vartojami būdvardžiai *daugelio* ir *svarbiausių*. (2) ir (3) sekose daiktavardis pavartotas išskyrimo konstrukcijoje *vienas iš*, plg.:

(1) priklauso nuo [daugelio veiksnių] (**33**; S 12, 12)
(2) vienas iš [svarbiausių veiksnių] (**23**; S 16, 11)
(3) yra [vienas iš veiksnių] (**24**; B 13, 12; S 10, 9)

Taigi (1) sekoje išryškėja kolokacija *daugelis veiksnių*. Ji vartojama sekoje, kuria įvardijamos priežastys, lemiančios tam tikrus įvykius, rezultatus ar pan.:

(1a) *Funkcijų vykdymas ir detalumas* ***priklauso nuo daugelio veiksnių****, pavyzdžiui, platintojo kaip verslo įmonės dydis, specializacija*. (S00008_2012_VU_144)
(1b) *Minėta autorė teigia, kad daromos įtakos pobūdis* ***priklauso nuo daugelio veiksnių****: tėvų išsilavinimo ir materialinės padėties, socialinės padėties, tarpusavio santykių ir pan.* (S00007_2013_SU_100)

(2) sekoje matyti, kad gali būti apibūdinamas ir pats abstraktusis daiktavardis, plg.: *svarbus veiksnys* ir trinarę seką *yra svarbus veiksnys* (žr. 3 priedą), tik išskyrimo sekoje vartojama aukščiausiojo laipsnio forma *svarbiausių*. Toliau pavyzdžiuose tie veiksniai detalizuojami ir išvardijami.

Taip pat akivaizdu, kad (2) ir (3) sekose vartojama kolokacija *vienas iš veiksnių*, kuria reiškiamas išskyrimas, tik (2) tarp įvardžio ir daiktavardžio įsiterpia pažymimasis žodis *svarbiausių*. Taip pabrėžiama, kad vienas iš veiksnių yra svarbiausias. O (3) sekoje pirma įvardijamas ir išskiriamas ką nors lemiantis veiksnys, plg.:

(2a) ***Vienas iš svarbiausių veiksnių**, lemiančių verslo aplinkos patrauklumą, yra mokesčių naštos lygis*. (S00004_2013_SU_46)

(2b) ***Vienas iš svarbiausių veiksnių**, lemiančių žiedadulkių kiekį ore, yra meteorologinės sąlygos (Černiauskaitė, 2006)*. (B00003_2012_SU_49)

(3a) *Tyrėjai atkreipia dėmesį į tai, kad lytis **yra vienas iš veiksnių**, susijusių su požiūriu į organų donorystę*. (B00009_2011_LSMU_177)

(3b) *Fizinis aktyvumas **yra vienas iš veiksnių** užtikrinantis gerą miegą, raminantis nervų sistemą, saugantis nuo nutukimo ir kaulų išretėjimo.* (B00010_2016_VU_139)

Taigi sekose išryškėja atributinėje pozicijoje esantys komplementiniai daiktavardžio *veiksnys* partneriai *daugelis* ir *svarbus* (konkrečiai – aukščiausiojo laipsnio forma), dar žr. DAUGELIS, SVARBUS. Be to, daiktavardis *veiksnys* vartojamas išskyrimo konstrukcijoje, prasidedančiojoje įvardžiu *vienas*. Panaši trinarė seka, tik be pagalbinio veiksmažodžio *būti*, yra *vienas iš būdų*, ST fiksuota 98 kartus, daugiausia H ir S darbuose, plg. 3 priedą.

Dar vienas atributinis žodis, fiksuotas šalia daiktavardžio *veiksnys*, yra būdvardis *papildomas*, plg.:

(4) ir įvertinti [papildomus veiksnius] (**13**; T 13, 13).

187. VIDURKIS

Daiktavardžio *vidurkis* dgs. V. forma *vidurkiai* pavartota sekoje su kitu daiktavardžiu *nuokrypiai*, kurie tarpusavyje susiję sujungiamuoju ryšiu, plg.:

(1) [vidurkiai] ir standartiniai nuokrypiai (**16**; B 12, 11)

Iš pavyzdžių analizės matyti, kad dažnai daiktavardis *vidurkiai* sudaro atributinį junginį su būdvardžiu *aritmetiniai*, taigi keturnarė seka gali būti praplėsta iki penkianarės, pavyzdžiui:

(1a) *Apskaičiuoti duomenų aritmetiniai **vidurkiai ir standartiniai nuokrypiai** (SD), nustatytas patikimumas ir Sperman'o koreliacijos koeficientas*. (B00010_2013_LSU_112)

(1b) *Statistinė tyrimo duomenų analizė atlikta SPSS 17.0 programa, grafinis rezultatų vaizdavimas atliktas Excel 2007 programa. Kiekybiniai duomenys pateikiami, kaip aritmetiniai* ***vidurkiai ir standartiniai nuokrypiai****.* (B00006_2013_LSU_167)

Daiktavardis *vidurkiai* padeda nusakyti statistinės analizės rezultatus. Kartu su būdvardžiu *aritmetiniai* jis sudaro dvidėmenį terminą. Tokie vidurkiai nustatomi aritmetiniais veiksmais. Kiti galimi daiktavardžio *vidurkiai* kolokatai, ST duomenimis, gali būti: *duomenų*, *rezultatų*, *dimensijų*, *paklaidų*. Fiksuotos dvi trinarės sekos su šiuo daiktavardžiu: *amžiaus vidurkis siekė* ir *testo rezultatų vidurkis* (dar žr. 3 priedą). Nagrinėjamoje keturnarėje sekoje išryškėja pagrindinis sujungiamuoju ryšiu susijęs junglumo narys *nuokrypis*, dar plg. NUOKRYPIS.

188. VIDUTINIS

Būdvardis *vidutinis* įeina į vieną seką, kuria nusakomas statistinio ryšio stiprumas:

(1) [vidutinio stiprumo] statistinis ryšys (**16**; B 16, 5)

Tokia seka gali būti pavartota aprašant sąsajas tarp rezultatų, plg.:

(1a) *Taip pat ir ŠSD atsistatymo po fizinio krūvio pokytį su bendrąj[a], fizine ir psichine sveikata siejo* ***vidutinio stiprumo statistinis ryšys*** *(1 lentelė).* (B00010_2016_VU_77)

Statistiniu būdu nustatomas ryšys gali būti stiprus, silpnas ar vidutinis, taigi įvardijama būdinga apskaičiuojama ypatybė. Keturnarėje sekoje būdvardis *vidutinis* eina pažyminiu ir yra daiktavardžio *stiprumas* atributas. Kolokacija *vidutinio stiprumo* ST iš viso pavartota 159 kartus.

189. ŽINOTI

Kai norima nurodyti egzistuojančią nuomonę, gali būti pavartotas sudurtinis tarinys *yra žinoma*, kurio vardinę dalį sudaro žinojimą reiškiančio dalyvio neveikiamosios rūšies bevardės giminės forma, plg.:

(1) [yra [žinoma] kad] m (**10**; H 10, 5)

Pati seka rodo, kad praleisti skaičiais parašyti metai, taigi formaliai ji yra trinarė, plg. 3 priede fiksuotas trinares sekas *yra žinoma kad* ir *yra žinoma jog*. Taip nusakomi nustatyti ir seniai žinomi dalykai, plg.:

(1a) ***Yra žinoma, kad 1604 m.*** *įvyko įspūdinga piligriminė kelionė iš Vilniaus į Trakus,* <…> (H00004_2015_VU_62)

Veiksmažodžio forma *žinoma* nusako kognityvinį suvokimą. Taip koduojama evidencinė reikšmė, kurioje komplementinis predikatas yra *žinoma*, o propozicija reiškiama finitiniu komplemento *kad* sakiniu (plg. Usonienė 2016: 44).

Pagal gramatinę struktūrą galima išskirti koligaciją *yra* + neveikiamosios rūšies esamojo laiko dalyvis + *kad*, plg. trinares sekas: *yra manoma kad*, *yra pastebima kad*, *yra teigiama kad.*

190. ŽVILGSNIS

Daiktavardis *žvilgsnis* pavartotas trijose toliau pateikiamose sekose. Pirmoji seka yra rišli, kitos dvi tarpusavyje susijusios: (2) seka gali būti papildyta bendratimi *atrodyti* ar *pasirodyti*, o (3) sekai trūksta prielinksnio *iš*:

(1) [iš pirmo žvilgsnio] atrodo (**21**; H 16, 15)
(2) [iš pirmo žvilgsnio] gali (**23**; H 17, 11)
(3) pirmo žvilgsnio gali pasirodyti (**16**; H 13, 8)

Kaip tokios sekos atrodo ilgesnėse teksto atkarpose, matyti iš toliau pateikiamų pavyzdžių:

(1a) *Matyt, tik* ***iš pirmo žvilgsnio atrodo****, kad Levinas tikėjimo tematiką stengiasi nustumti į tolimesnį planą.* (H00001_2013_VU_144)
(1b) *Taigi* ***iš pirmo žvilgsnio atrodo****, jog žemasis stilius neturi aiškios distinkcijos, jei lygiai taip pat nusakomi ir kiti stiliai – šitaip arba nebelieka skirties, arba ji tampa itin miglota.* (H00004_2016_VU_135)
(2a, 3a) *Apskritai kalbant, Lietuvos ir Lenkijos istorija užrašoma labai fragmentiškai, nors* ***iš pirmo žvilgsnio gali pasirodyti****, jog ji aprašoma plačiai ir vientisai.* (H00005_2011_VU_235)
(2b) *Tad* ***iš pirmo žvilgsnio gali*** *susidaryti klaidinga nuomonė, jog prozopografija išskirtinai elito tyrimams pritaikytas metodas* <…> (H00005_2014_VU_229)
(3a) *Iš* ***pirmo žvilgsnio gali pasirodyti****, jog tarp Baltijos jūros regiono valstybių nėra istoriškai susiklosčiusių bendradarbiavimo tradicijų.* (H00005_2013_VU_184)

Taigi taip nusakomas pirminis įspūdis, kuris toliau komentuojamas šalutiniuose *kad / jog* sakiniuose. Šalia frazeologizmo *iš pirmo žvilgsnio* dažniausiai vartojami vizualinę percepciją reiškiantys veiksmažodžiai *atrodyti* ir *pasirodyti*, dar žr. ATRODYTI, PASIRODYTI.

Šioje dalyje išanalizuota akademinių žodžių vartosena parodė, kad dauguma žodžių (tiksliau jų formų) yra tarpusavyje susiję, sudaro dvižodes ar trižodes kolokacijas. Sekos ar jų dalys sudaro įvairias konstrukcijas: prielinksnines, padalyvines ir pan. Pasyvinių konstrukcijų buvimas lemia dažną veiksmažodžio *būti* formų vartoseną. Dalis sekų prasideda diskurso žymikliais, įvardžiais, tai rodo, kad sekos atlieka diskurso organizavimo funkcijas. Referencinės daiktavardinės sekos kaip tik įvardija darbų struktūrines dalis. Modalinių žodžių ar konstrukcijų *galima, gali, gali būti* dažna vartosena susijusi su pasirinkta rašančiųjų pozicija – reikšti mintis nekategoriškai. Vertinamųjų būdvardžių keturnarėse sekose pasitaikė nedaug, išskyrus būdvardį *reikšmingas*, dažniausiai apibūdinantį statistinei analizei svarbius duomenis. Veiksmažodis *turėti* modaline reikšme vartojamas išskirtinai T darbuose. Posesyvine reikšme jis vartojamas kolokacijoje *turėti įtakos*. Veiksmažodis *daryti* visais atvejais sekose yra kolokacijų *daryti išvadą* ir *daryti prielaidą* narys. Daiktavardis *dėmesys* beveik visada vartojamas kolokacijoje *atkreipti dėmesį*.

1.2. Akademinių žodžių gramatinių formų pasiskirstymas ir junglumo charakteristika

Įvertinus akademinio žodyno leksikos vartoseną pagal dažnumą keturnarėse sekose, galima pastebėti tokias tendencijas:

1. 10 dažniausiai pavartotų daiktavardžių formų yra: *tyrimo* (40), *rezultatai* (24), *metu* (23), *darbo* (15), *prielaidą* (12), *dėmesį* (11), *išvadą* (11), *skirtumas* (11);
2. 10 dažniausiai pavartotų veiksmažodžių ir jų formų yra: *būti* (52), *buvo* (46), *teigti* (43), *yra* (37), *turi* (33), *daryti* (24), *gali* (21), *matyti* (19), *nustatyta* (14), *parodė* (13);
3. dažniausiai sekose vartojami būdvardžiai yra: *galima* (65), *reikšmingas* (9), *svarbu* (8);
4. dažniausiai sekose pavartoti prieveiksmiai yra: *statistiškai* (26), *daugiau* (19).

Kadangi keturnarėse sekose žodžiai vartojami įvairiomis formomis, toliau pateikiamas pasiskirstymas pagal gramatines jų kategorijas: daiktavardžių – pagal skaičius ir linksnius, būdvardžių – pagal skaičius ir gimines, prieveiksmių – pagal laipsnius. Veiksmažodžių iš pradžių išskiriamos dažniausios asmenuojamosios formos, o vėliau neasmenuojamosios. Kitų kalbos dalių atspindimas tik dažnumas.

1. Daiktavardžių formų pasiskirstymas keturnarėse sekose yra toks:
   vns. V.: *skirtumas* (11), *tyrimas* (9), *pusė* (7), *analizė* (6), *dalis* (6), *ryšys* (6), *tikslas* (6), *dėmesys* (4), *santrauka* (4), *aktualumas* (3), *laikas* (3), *objektas* (3), *organizavimas* (3), *projektas* (3);
   vns. K.: *tyrimo* (40), *darbo* (15), *skaičiavimo* (6), *literatūros* (5), *paveikslo* (5), *bandymo* (4), *skirtumo* (4), *lentelės* (4), *įtakos* (3), *žvilgsnio* (3), *lentelės* (2);
   vns. N.: *tyrimui* (2), *tikslui* (1), *pusei* (1);
   vns. G.: *prielaidą* (12), *dėmesį* (11), *išvadą* (11), *tyrimą* (6), *darbą* (5), *lentelę* (4), *klausimą* (3);
   vns. Įn.: *metu* (23), *atveju* (4);
   vns. Vt.: *lentelėje* (8), *tyrime* (6);
   dgs. V.: *rezultatai* (28), *duomenys* (8), *metodai* (5), *išvados* (2);
   dgs. K.: *duomenų* (9), *grupių* (5), *tyrimų* (5), *priežasčių* (4), *pavyzdžių* (3), *respondentų* (3), *skirtumų* (3), *šaltinių* (3), *veiksnių* (3);
   dgs. G.: *rezultatus* (10), *duomenis* (5), *metodus* (4);
   dgs. Įn.: *rezultatais* (3), *atvejais* (3).

2. Veiksmažodžių formos pasiskirstę taip:
   asmenuojamosios formos:
   esamojo laiko formos: *yra* (37), *turi* (33), *gali* (21), *leidžia* (10), *rodo* (10), *priklauso* (6), *sudaro* (6), *teigia* (6), *galime* (5), *reikia* (4), *parodo* (3);
   būtojo laiko formos: *buvo* (46), *parodė* (13), *atskleidė* (4), *nebuvo* (3);
   tariamosios nuosakos: *būtų* (8);
   neasmenuojamosios formos:
   dalyvis:
   esamojo laiko neveik. r.: *siekiama* (6), *fiksuojamas* (3), *klausiama* (2); kitos formos vartojamas tik po 1 kartą: *kalbama* (1), *naudojamas* (1), *siejamas* (1), *siejama* (1), *skiriamas* (1), *skirstoma* (1), *stengiamasi* (1), *suprantamas, suprantama* (1), *traktuojamas* (1);
   būtojo laiko neveik r.: *nustatyta* (26), *atliktas* (11), *pateiktų* (11), *gauti* (8), *atlikti* (5), *minėta* (5), *atlikta* (5), *pateikti* (4), *atlikto* (3), *atliekami* (3), *pastebėta* (3), veik. r.: *susiję* (3), *susijęs* (3);
   padalyvis, es. l.: *apibendrinant* (6), *naudojant* (4), *atsižvelgiant* (3), *lyginant* (3); būt. l.: *atlikus* (2), *apibendrinus* (2);
   bendratis: *būti* (52), *teigti* (43), *daryti* (24), *matyti* (19), *atkreipti* (8), *išsiaiškinti* (5), *atlikti* (4), *paminėti* (3).

3. Būdvardžių formos pasiskirstę taip:
   vns. vyr. g. *reikšmingas* (9), *reikšmingo* (4), mot. g. *didžioji* (6), *kontrolinės* (6), *tiriamosios* (6), bev. g. *galima* (65), *svarbu* (8);
   dgs. vyr. g. / mot. g. *svarbiausių* (5), *pagrindinių* (3), vyr. g. *reikšmingų* (3).

4. Prieveiksmių:
   nelyginamojo laipsnio: *statistiškai* (26), *labai* (6), *reikšmingai* (6);
   lyginamojo laipsnio: *daugiau* (19), *mažiau* (4), *labiausiai* (2).

   Kitos kalbos dalys sekose vartojamos tokiu dažnumu:
   jungtukai: *kad* (129), *ir* (64), *jog* (30), *kaip* (25), *nei* (16), *ar* (8), *o* (5), prielinksniai: *iš* (42), *į* (35), *su* (22), *dėl* (13), *nuo* (9), *prieš* (8), *po* (6), dalelytės: *taip pat* (39), du kartus tik antra dalis *pat*), *ne* (19), *tik* (14), *taigi* (5);
   įvardžiai: *tai* (43), *šis* (9), *kurio* (8), *jų* (6);
   skaitvardžiai: *tris* (3), *trys* (1), *du* (2), *dviejų* (2).

Daugiausia sekose varijuoja daiktavardžių *tyrimas*, *rezultatai* linksniai, veiksmažodžio *atlikti, nustatyti* asmenuojamosios ir neasmenuojamosios formos: *atliekamas, atliekami, atliko, atlikta, atliktame, atliktas, atlikti, atlikto, atlikus*; *nustatyta, nustatytas, nustatyti, nustatomas.*

Sekose atspindimas abstrakčiųjų daiktavardžių, veiksmažodžių ir jų neasmenuojamųjų formų junglumas:
   įtraukimo į (1), *ryšys tarp* (4);
   apskaičiuojama pagal (1), *atsižvelgiant į* (3), *kalbama apie* (1), *lyginant su* (2), *matyti iš* (5), *priklauso nuo* (4), *prisideda prie* (1), *skirstoma į* (1), *supažindinti su* (2), *susijęs, -usi, -ę su* (2), (*buvo*) *suskirstyti į* (5), *sutiko su* (1).

   Sujungiamuoju ryšiu susiję daiktavardžiai yra šie:
   apžvalga ir analizė (1) *naujumas ir aktualumas* (1), *objektas ir metodai* (1); *literatūros ir šaltinių* (2).

Kai kurios veiksmažodžių formos prisijungia šalutinius papildinio ar veiksnio sakinius:
   rodo, kad (6), *teigia, kad* (5), *(ne)reiškia, kad* (2);
   parodė, kad (8), *atskleidė, kad* (3), *paaiškėjo, kad* (2);
   nurodoma, kad (1);
   nustatyta, kad (10), *pastebėta, kad* (2);
   matyti, kad (9).

Taip pat sekos baigiamos kitais šalutinių sakinių jungtukais:
ar: *klausiama, ar* (2), *išsiaiškinti, ar* (1);
kaip: išsiaiškinti, kaip (1).

Sekos gali sudaryti prielinksnines konstrukcijas arba jų pradžioje vartojama prielinksninė konstrukcija, plg.:
dėl – dėl kokių nors priežasčių;
į – į šį klausimą buvo;
iš – iš diagramos matyti;
pagal – pagal gautus lentelės duomenis;
per – per tam tikrą laiko;
po – po tam tikro laiko;
prieš – prieš tai buvusiose darbo;
su – su tam tikromis išlygomis.

Būdinga atributinė ir predikatinė veikiamosios rūšies dalyvių vartosena, plg.:
atliktas tyrimas, *gauti duomenys*, *pateiktų pavyzdžių*;
buvo atliktas, buvo siekta, buvo taikomi.

Keturnarėse sekose pasitaikė tokia įvardžių vartosena:
kai kuriais atvejais (1), *kiti teigia* (1), *(iš) kitos pusės* (1), *savo ruožtu* (1), *šis faktas* (1), *šis skyrius* (1), *šis skirtumas* (4), *šio darbo* (3), *šį klausimą* (1), *šiuo tyrimu* (1), *šiame tyrime* (1), *šių kintamųjų* (1), *tam tikrą laiką* (1), *tam tikrą laikotarpį* (1), *tokių atvejų* (1), *tokias išvadas* (1), *tuo pačiu metu* (1), *tuo pat metu* (1).

1.3. Akademinės kolokacijos keturnarėse sekose

Automatiniu būdu išgautose sekose galima atpažinti kolokacijas, kurios toliau pateikiamos lemuotomis formomis skliausteliuose nurodant konkrečias:

- **daiktavardis + daiktavardis:** *dalis respondentų* (1), *darbo brėžinys* (*darbo brėžiniai* (1)), *darbo naujumas* (1), *darbo objektas* (2), *darbo pabaiga* (*darbo pabaigoje* (1)), *darbo rezultatai* (1), *darbo tema* (1), *darbo tikslas* (6), *daugelis veiksnių* (*daugelio veiksnių* (1)), *duomenų analizė* (3), *grafiko skaičiavimas* (1), *literatūra ir šaltiniai* (*literatūros ir šaltinių* (1)), *literatūros apžvalga* (1), *literatūros sąrašas* (1), *naujumas ir aktualumas* (1), *objektas ir metodai* (1), *pusė apklaustųjų* (1), *pusė respondentų* (1), *skaičiavimas ir sudarymas* (1),

šaltinių analizė (*šaltinių analizės* (1)), *temos aktualumas* (1), *temos naujumas* (1), *tikslas ir uždaviniai* (1), *tyrimo dalyvis* (*tyrimo dalyvių* (2)), *tyrimo duomenys* (*tyrimo duomenys* (3), *tyrimo duomenis* (1), *tyrimų duomenys* (1)), *tyrimo medžiaga* (*tyrimo medžiaga* (1), *tyrimų medžiaga* (1)), *tyrimo metodai* (2), *tyrimo metodika* (1), *tyrimo metu* (*tyrimo metu* (11), *tyrimų metu* (1)), *tyrimo objektas* (1), *tyrimo organizavimas* (1), *tyrimo pradžia* (*tyrimo pradžioje* (1)), *tyrimo rezultatai* (*tyrimo rezultatai* (11), *tyrimo rezultatus* (1), *tyrimo rezultatais* (1), *tyrimų rezultatai* (2)), *tyrimo tikslas* (*tyrimo tikslas* (1), *tyrimo tikslui* (1));

- **veiksmažodis + daiktavardis:** *analizė parodė* (1), *analizuoti laikotarpį* (*analizuojamą laikotarpį* (1)), *atkreipti dėmesį* (*atkreipia dėmesį* (1), *atkreipti dėmesį* (8), *atkreiptinas dėmesys* (1)), *atlikti analizę* (*analizė atlikta* (3)), *atlikti tyrimą* (*atliko tyrimą* (2), *atliktas tyrimas* (8), *atlikto tyrimo* (3), *atliktame tyrime* (1), *atlikti tyrimai* (2), *atlikus tyrimą* (2), *tyrimui atlikti* (1)), *atsakyti į klausimą* (2), *bendraautoriai teigia* (1), *dalyvauti tyrime* (*tyrime dalyvavo* (1)), *darbą sudaro* (5), *daryti išvadą* (*daryti išvadą* (10), *daryti išvadas* (1)), *daryti prielaidą* (11), *duomenys parodė* (2), *fiksuoti laiką* (*laikas fiksuojamas* (3)), *gauti duomenis* (*gauti duomenys* (2)), *gauti rezultatus* (*gauti rezultatai* (5), *gautus rezultatus* (2)), *kelti prielaidą* (1), *klausti respondentų* (*respondentų buvo klausiama* (1)), *lyginti duomenis* (*duomenys buvo lyginami* (1)), *lyginti rezultatus* (*lyginant rezultatus* (1)), *matyti iš diagramos* (*iš diagramos matyti* (1)), *matyti iš lentelės* (*iš lentelės matyti* (1)), *matyti iš paveikslo* (*iš paveikslo matyti* (1), *matyti iš paveikslo* (1), *matoma iš paveikslo* (1)), *matyti iš pavyzdžių* (*iš pavyzdžių matyti* (1)), *nustatyti tyrime* (*tyrime buvo nustatyta* (1)), *nurodyti projekte* (1), *padaryti išvadą* (1), *pateikti duomenis* (*pateiktų duomenų* (6), *pateiktus duomenis* (1)), *pateikti išvadas* (*pateikiamos išvados* (1)), *pateikti lentelėje* (*pateikiami lentelėje* (1), *pateiktų lentelėje* (4), *lentelėje pateikti* (1), *lentelėje pateiktų* (4)), *pateikti paveikslą* (*pateikto paveikslo* (2), *pateikti paveiksle, paveiksle pateiktų* (1)), *pateikti pavyzdį* (*pateiktų pavyzdžių* (2)), *pateikti rezultatus* (*pateikti rezultatai* (2)), *rezultatai atskleidė* (2), *rezultatai rodo* (6), *rezultatai sutampa* (1), *prieiti prie išvados* (*prieita prie išvados* (1)), *surašyti į lentelę* (*surašomi į lentelę* (1), *surašome į lentelę* (1)), *tyrimas parodė* (*tyrimas parodė* (2), *tyrimai parodė* (1)), *tyrimas rodo* (*tyrimas rodo* (1), *tyrimai rodo* (1)), *tirti grupę* (*tiriamosios grupės* (1)), *turėti įtakos* (*turi įtakos* (1);
- **veiksmažodis + būdvardis:** *galima teigti* (33), *galima manyti* (1), *galima nustatyti* (1), *galima paaiškinti* (2) *galima pasakyti* (1), *galima sakyti* (1), *galima sieti* (1), *galima spręsti* (2), *galima suskirstyti* (1), *svarbu atsižvelgti* (1), *svarbu paminėti* (2);

- **veiksmažodis + prieveiksmis:** *glaudžiai susijęs* (*glaudžiai susijęs* (1), *glaudžiai susijusi* (1), *glaudžiai susiję* (1)), *drąsiai teigti* (1), *minėti anksčiau* (*minėta anksčiau* (2)), *reikšmingai padidėjo* (1), *reikšmingai sumažėjo* (1), *reikšmingai susijęs* (1), *tiesiogiai susijęs* (1), *labai paplitęs* (*labiausiai paplitusių* (1));
- **veiksmažodis + veiksmažodis:**
  atlikti naudojant (*atlikta naudojant* (3), *atliekamas naudojant* (1)), *gali būti* (19), *gali pasirodyti* (1), *galėjo lemti* (1), *galime teigti* (3), *leidžia teigti* (2), *siekiama išsiaiškinti* (4), *turi būti* (32);
- **daiktavardis + būdvardis:** *anketinė apklausa* (*anketinės apklausos* (1)), *didelė tikimybė* (*didesnė tikimybė* (1)), *didžioji dalis* (5), *kontrolinė grupė* (*kontrolinės grupės* (1), *kontroline grupe* (1)), *koreliacinis ryšys* (*koreliaciniai ryšiai* (1)), *mokslinė literatūra* (*mokslinės literatūros* (2)), *nemaža dalis* (1), *pagrindinė priežastis* (*pagrindinių priežasčių* (1)), *pagrindiniai rezultatai* (1), *reikšmingas ryšys* (1), *reikšmingas skirtumas* (*reikšmingas skirtumas* (3), *reikšmingo skirtumo* (4), *reikšmingi skirtumai* (1), *reikšmingų skirtumų* (3)), *standartinis nuokrypis* (*standartiniai nuokrypiai* (1)), *statistinė analizė* (*statistinės analizės* (1)), *statistinis ryšys* (2), *svarbus veiksnys* (*svarbiausių veiksnių* (1));
- **būdvardis + prieveiksmis:** *statistiškai reikšmingas* (9), *labai svarbu* (3), *labai svarbus* (1);
- **įvardis + daiktavardis:** *vienas iš veiksnių* (1), *viena iš priežasčių* (1);
- **įvardis + būdvardis:** *vienas iš pagrindinių* (*viena iš pagrindinių* (1), *vienas iš pagrindinių* (1)), *vienas iš svarbiausių* (2);
- **įvardis + prieveiksmis:** *vienas iš labiausiai* (*viena iš labiausiai* (1));
- **prieveiksmis + prieveiksmis:** *statistiškai reikšmingai* (6).

1.4. Akademinių žodžių sąsajos su sekų funkcijomis

Aptarus atrinktų žodžių gramatinių formų vartoseną keturnarėse sekose, išnagrinėjus jų junglumo galimybes, nustačius, kad ir keturnarėse sekose ryškūs kolokacijų modeliai, nutarta parodyti, kaip ir kokie reikšminiai žodžiai ir stabilieji junginiai (dažniausiai kolokacijos) siejami su sekų, į kuriuos jie įeina, funkcijomis (plačiau apie funkcijas žr. IV.4 skyrių „Leksinių sekų funkcijos“).

Iš 24 lentelės matyti, kad su konkrečiomis funkcijomis siejami tam tikros semantikos daiktavardžiai ir veiksmažodžiai, pavyzdžiui, išsikeliant tikslus: *tikslas*, *siekiama*, tikslo konstrukcija *tikslus pasiekti.* Taip pat svarbus jų tarpusavio junglumas, t. y. žodžių tarpusavio santykiai, pavyzdžiui: kolokacija *darbą*

24 lentelė. Akademinis žodynas ir sekų funkcijos

Leksiniai vienetai	Funkcija
darbo tema, darbo objektas, tyrimo tikslas, buvo siekiama, siekiama išsiaiškinti, tikslui pasiekti	**Temos, tikslų, uždavinių ir hipotezių įvardijimas**
darbo naujumas, naujumas ir aktualumas	**Aktualumo ir naujumo atskleidimas**
darbą sudaro, darbo pabaigoje	**Darbo struktūros pristatymas**
anketinės apklausos, apklausos metodu, atlikta naudojant, buvo taikomi, objektas ir metodai, tyrimo metodai, tyrimo metodika, statistinė analizė	**Darbo metodų įvardijimas ir apibūdinimas**
apskaičiuojama pagal, analizuojamą laikotarpį, atliktas tyrimas, buvo atliktas, buvo panaudota, buvo supažindinti, buvo suskirstyti, duomenys buvo lyginami, tyrime dalyvavo, tyrimo metu, pusė apklaustųjų	**Tyrimo ir analizės aprašymas**
didžioji dalis, elementų skaičius, reikšmingas skirtumas, koreliaciniai ryšiai	**Duomenų apibūdinimas**
apibendrinant, atskleidė kad, daryti išvadą, buvo nustatytas, nustatyta, kad, rezultatai atskleidė, rezultatai rodo / parodė, prieita prie išvados, pagrindiniai rezultatai	**Rezultatų apibendrinimas, išvadų formulavimas**
bendraautoriai teigia, kalbama apie, nurodoma, kad	**Citavimas, perfrazavimas ir referavimas**
skirstoma į, suskirstyti į	**Tiriamosios medžiagos pristatymas, apibūdinimas ir klasifikavimas**
traktuojamas kaip, suprantamas kaip	**Terminijos paaiškinimai ir ribojimai**
iš lentelės matyti, iš pateikto paveikslo, iš paveikslo matyti, lentelėje pateikti	**Diagramų, paveikslų, lentelių komentarai**
galima teigti, galime teigti, drąsiai teigti	**Konstatavimas, patvirtinimas**
atkreipti dėmesį, atkreiptinas dėmesys, labai svarbus, svarbu atsižvelgti, svarbu paminėti, svarbus veiksnys, verta atkreipti dėmesį, viena iš pagrindinių, viena iš svarbiausių	**Pabrėžimas ir išskyrimas**
daryti prielaidą, didesnė tikimybė	**Spėjimas, tikimybė ir abejojimas**
lyginant rezultatus, lyginant su, reikšmingo skirtumo, sutampa su	**Palyginimas, skirtumai ir panašumai**
daugelis veiksnių, dėl šios priežasties, priklauso nuo, viena iš priežasčių	**Priežastiniai ryšiai**
tyrimui atlikti, siekta išsiaiškinti	**Siekiai ir tikslai**
atsižvelgiant į, egzistuoja ryšys, glaudžiai susiję, tiesiogiai susiję, siejama su, priklausomai nuo, ryšys tarp	**Sąsajų tarp skirtingų dalykų įvardijimas**
skyrius apima	**Teksto sandaros pagrindimas, paaiškinimai ir ribojimai**
yra žinoma	**Bendro problemos konteksto nusakymas**
kaip jau minėta, minėta anksčiau	**Nuorodos į ankstesnes darbo vietas ar veiksmus**

sudaro rodo, kad kalbama apie objektą, kuris turi savo struktūrą, yra sudarytas iš tam tikrų dalių. Kiti reikšminiai žodžiai: būdvardžiai ar prieveiksmiai, padeda sukonkretinti dalykus ar veiksmus, juos apibūdinti. Pavyzdžiui, *reikšmingas skirtumas* ir *minėta anksčiau.* Daiktavardis *skirtumas* reiškia ko nors nesutapimą, nevienodumą, o būdvardis *reikšmingas* papildomai kolokacijai prideda svarbumo požymį. Veiksmažodis *minėti* susijęs su tam tikru vardijimu, kalbėjimu apie ką nors, o laiko prieveiksmis *anksčiau* jau parodo, kad kažkas buvo atliekama prieš dabartinį momentą. Akivaizdžiai matomi ir tam tikri leksiniai gramatiniai modeliai, pavyzdžiui, *suprantamas kaip* ar *traktuojamas kaip*. Jungtukas *kaip* vartojamas lyginant, vadinasi, kai norima paaiškinti ką nors, ieškoma atskaitos taško.

1.5. Apibendrinimas

Analizė parodė, kad keturnarėse leksinėse sekose vartojama konkretų semantinį turinį atspindinti leksika jau rodo sekos pragmatinę vertę, todėl nustatant sekų funkcinius modelius svarbu atskleisti sekų pagrindą sudarančių leksinių vienetų semantiką. Keturnarių sekų rišlumui svarbios ne tik pavienių žodžių formos (kas leidžia atpažinti tam tikrus morfologinius modelius, plačiau žr. „Morfologiniai sekų modeliai“), bet ir reikšmingas junglumas su kitais žodžiais, dažnai reiškiamas prielinksniais, bei sąsajos su kitais teiginių segmentais, parodomos jungtukais.

Sekos gali būti skaidomos į kitus smulkesnius struktūrinius vienetus: kolokacijas, prielinksnines konstrukcijas, morfologines samplaikas, taip pat jos gali sudaryti plačiai vartojamus ir rašto darbų specifiką gerai atspindinčius terminus. Sekose verta išskirti sudėtines laikų formas, kurių reikšminiai žodžiai parodo atliekamus ar atliktus tyrimo analizės žingsnius. Veiksmus referuojantys veiksmažodžiai sekose dažnai eina prieš šalutinių sakinių dėmenis *kad / jog*, t. y. sudaro stabilų branduolį, tam tikrą gramatinę struktūrą. Modaliniai veiksmažodžiai rodo autoriaus požiūrį į referuojamą dalyką: tvirtumą arba netikrumą (pavyzdžiui, *gali, galėti, reikia*, *reikėtų*), tačiau konkrečių leksinių vienetų semantikos nemodifikuoja. Reikšminių žodžių analizės ne visada pakanka siekiant atskleisti tekstą organizuojančių sekų reikšmes. Tam reikia detalesnės diskurso žymikliais ir adverbialais einančių žodžių analizės (plačiau žr. „Leksinių sekų variantiškumas“).

2. Morfologiniai sekų modeliai

GINTARĖ JUDŽENTYTĖ-ŠINKŪNIENĖ

1999 m. Douglaso Biberio ir kitų autorių (Biber, Johansson, Leech, Conrad, Finegan 1999) pristatyta struktūrinė keturnarių leksinių sekų (angl. *lexical bundle*) klasifikacija buvo labai plačiai pritaikyta kituose akademinės kalbos tyrimuose (Biber, Barbieri 2007; Cortes 2002, 2004; Hyland 2003, 2008a, 2008b; Jablonkai 2009; Allen 2010; Bal 2010; Farvardin, Afghari, Koosha 2012; Jalali, Moini 2014; Jalali, Moini, Arani 2015; Esfandiari, Moein 2016; Rezoug, Benet 2018; Gil, Caro 2019 ir kt.).

Biberis pasirinko tirti keturnares leksines sekas dėl dviejų priežasčių: 1) nes jos labai dažnos akademiniuose tekstuose, 2) nes daugumos iš jų sudėtyje galima aptikti trižodžių leksinių vienetų (Biber et al. 1999). Išanalizavęs jis nustatė, kad daugiau nei 95 proc. tirtų sekų buvo neišbaigtos leksinės sekos (Biber et al. 1999). Šią išvadą vėliau savo tyrimais patvirtino Viviana Cortes, sakydama, kad leksinės sekos identifikuojamos empiriškai, ne intuityviai, todėl jos dažniausiai nėra užbaigti struktūriniai vienetai, veikiau – fragmentiškos frazės ar sakiniai su įterptais naujais fragmentais (Cortes 2004, 400).

Kalbėdamas apie tokių sekų struktūrą, Biberis išskyrė keletą kategorijų (Biber et al. 1999, 1015–1024; žr. 25 lentelę[153]).

Kaip matyti iš šios lentelės, analizuodamas akademinių tekstų keturžodžių sekų vidinę struktūrą autorius skiria daiktavardinius, prielinksninius ir veiksmažodžius junginius, atskiras kalbos dalis (įvardį, veiksmažodį, būdvardį). Kadangi keturžodės sekos ne visada prasmingos ir baigtinės, kaip atskira vienos ar kitos kategorijos dalis išskiriamas sakinio fragmentas, skyrium sužymimi prielinksniai (*of*), veiksmažodžio bendraties rodiklis (*to*), taip pat nurodomi jungtukai (*that*) ir kt.

Lietuvių kalbotyroje akademiniuose tekstuose vartojamos keturnarės sekos netirtos (žr. 1 monografijos dalį „Teoriniai svarstymai ir tyrimų lauko apžvalga“, psl. 11). Daugiausia dėmesio skiriama daiktavardinėms frazėms, tarp jų – ir keturžodėms daiktavardinėms frazėms[154].

153 Lentelėje pateikiami pavyzdžiai neišversti, nes į lietuvių kalbą jie dažniausiai būtų verčiami vienu žodžiu (prielinksnių ar įvardžių dažniausiai nereikėtų).

154 Loïc Boizou, Jolanta Kovalevskaitė ir Erika Rimkutė straipsnyje „Lietuvių kalbos dvižodžių junginių morfologinių ir sintaksinių ypatybių sąsajos“ (2015) nagrinėja dvižodžius junginius. Pirmiausia jie nustato junginių morfologinius modelius, suskirsto juos į daiktvardinius, veiksmažodinius ir būdvardinius (Boizou, Kovalevskaitė, Rimkutė 2016, 123). Dvižodžius junginius daiktavardiniais jie laiko tada, kai junginio pagrindinis dėmuo yra daiktavardis, pavyzdžiui, *gydymo metodus*, taip pat ir tokius kaip *vienuolika žmonių*. Būdvardiniais junginiais jie vadina tuos atvejus, kai būdvardis reikalauja linksnio, pavyzdžiui, *vertas dėmesio* (žr. ten pat). Veiksmažodiniais junginiais autoriai

25 lentelė. 12 struktūrinių kategorijų pagal Biberį et al. (1999)

Kategorija	Pavyzdys
A. Frazė	
1. Pagrindas – NP[155] **(jungtis +) NP su *of*-frazės fragmentu** **NP su kitu modifikuojančiu fragmentu**	 *the end of the* *the way in which*
2. Pagrindas – PP[156] **PP su įterptu *of*-frazės fragmentu** **Kitas prielinksninis junginys (fragmentas)**	 *as a result of* *at the same time, on the other hand*
3. Pagrindas – VP[157] **Įvadinis *it* + VP / būdvardinis junginys** **Pasyvas + PP** **Jungtis *be* + NP / būdvardinis junginys** **Įvardis / NP + *be***	 *it is possible to* *is based on the* *is one of the, is due to the* *this is not the, there are a number of*
B. Sakinio fragmentas **(veiksmažodis / būdvardis +) *to*-sakinio fragmentas** **(VP +) *that*-sakinio fragmentas** **Prieveiksminio sakinio fragmentas**	 *is likely to be, to be able to* *should be noted that* *as shown in figure, if there is a*
C. Kiti pasakymai	*as well as the*

Būdingiausius lietuvių kalbos daiktavardinių frazių modelius pagal charakteringas ypatybes yra nustačiusi Rimkutė. Remdamasi Dabartinės lietuvių kalbos tekstyno duomenimis, anotuotas lietuvių kalbos frazes pagal ypatybes ji suskirstė į keturis pagrindinius tipus: dvižodės, trižodės–šešiažodės, septyniažodės–devyniažodės ir daugiau nei iš dešimties žodžių sudarytos frazės (Rimkutė 2006a) (žr. 26 lentelę).

Kalbėdama apie lietuvių kalbos daiktavardinių frazių žodyno sandarą ir paskirtį, Rimkutė atkreipia dėmesį, kad fraze su daiktavardžiu laikytinas dažnai kartu vartojamų žodžių junginys, kuriame yra vienas ar daugiau daiktavardžių. Pasak jos, „[d]aiktavardinę frazę gali sudaryti tikriniai ir bendriniai daiktavardžiai, vienarūšės sakinio dalys ar net ilgesnio teksto atkarpa (netgi keli sakiniai), kurie automatiniu statistiniu būdu atpažįstami kaip kolokacija, pavyzdžiui: *Baltijos asamblėjos sesija*; *Hitlerio ir Stalino*; *daržovių vaisių ir uogų sultis*; *Didžiosios*

laiko tokius, kai veiksmažodis reikalauja tam tikros formos, pavyzdžiui: *guli ligoninėje*, *klausimai sprendžiami* (žr. ten pat).

155 Angl. *noun phrase* – daiktavardinis junginys.

156 Angl. *prepositional phrase* – prielinksninis junginys.

157 Angl. *verb phrase* – veiksmažodinis junginys.

26 lentelė. Pagrindiniai daiktavardinių frazių tipai ir būdingosios jų ypatybės pagal Rimkutę (2006a)

Frazių tipas	Ypatybės	Pavyzdžiai
Dvižodės	Gana autonomiški junginiai, mažiausiai pildyti. Tai tradicinių kolokacijų žodžių kombinacijos. Vartojamos įvairiuose stiliuose. Sudaro apie 75 proc. visų daiktavardinių frazių.	*kalendorines dienas* *balansinė vertė* *laikraščio teigimu* *ligoninės administracija*
Trižodės–šešiažodės	Panašios į tradicines frazes. Keturžodės frazės dažniausiai atpažįstamos intuityviai, jas mažiausiai reikėjo keisti, t. y. trumpinti ar pildyti. Penkiažodėse dominuoja pavadinimai, yra nemažai frazeologizmų. Nuo šešiažodžių frazių atsiranda tikrųjų idiomų. Tai bendresnio pobūdžio frazės, iš įvairesnių šaltinių.	*(drebėjo) iš pykčio* *(išeiti) į sceną* *akcijų kaina padidėjo* *imtis šio darbo* *kitų metų balandį* *pagal Dievo valią* *(parašyta ...) amžiuje prieš Kristų* *(didinti ...) centais už kilovatvalandę* *žurnale „Mokslas ir gyvenimas“*
Septyniažodės–devyniažodės	Tokios frazės gali būti vadinamos tekstų fragmentais. Nuo septyniažodžių prasideda kanceliarinės kalbos frazės. Nemažai junginių iš orų prognozių, horoskopų.	*blogas ženklas sutikti žmogų su tuščiais kibirais* *lengvatinių kreditų ir valstybės specialiųjų fondų lėšų* *Valstybinei mokesčių inspekcijai ir valstybės dokumentų technologinės apsaugos tarnybai*
Daugiau nei iš dešimties žodžių sudarytos kolokacijos	Tai tipiški kanceliarinės kalbos pavyzdžiai. Taip pat pasitaiko junginių iš medicininių, religinių tekstų. Tokių frazių dažniausiai pasitaiko tik vienetiniai atvejai.	*Pravieniškių sustiprintojo režimo ir Marijampolės griežtojo režimo pataisos darbų kolonijose* *Valstybinės draudimo priežiūros tarnybos prie finansų ministerijos valdybos pirmininkas (R. Kleinauskas)* *Dėl įmonių kurių valstybei priklausančiomis akcijomis kompensuojama už valstybės išperkamą žemę mišką gyvenamuosius namus jų dalis butus* *Kur du ar trys susirinkę mano vardu ten ir aš esu tarp jų*

Britanijos užsienio reikalų ministras; *privatizuojamiems objektams esantiems regioninio parko teritorijoje taikomos Lietuvos Respublikos Vyriausybės patvirtintos privatizuojamų objektų esančių valstybės saugomose teritorijose naudojimo privalomosios sąlygos*“ (Rimkutė 2006a).

Daiktavardinės keturžodės frazės lietuvių kalbotyroje taip pat skiriamos pagal jas sudarančių daiktavardžių skaičių (Rimkutė 2006a). Jos gali būti sudarytos iš vieno, dviejų, trijų ar keturių daiktavardžių (žr. ten pat).

Ištyrusi 1 milijoną žodžių turintį tekstyną, Rūta Marcinkevičienė nustatė, kad iš keturių daiktavardžių sudarytoms frazėms būdingas vienas modelis; iš trijų

daiktavardžių sudarytos keturžodės frazės gali būti suskirstytos į 40 modelių; buvo išskirta 120 modelių iš dviejų daiktavardžių sudarytoms frazėms, o iš vieno daiktavardžio ir kitokių kalbos dalių sudarytos keturžodės frazės pasižymi didžiausia modelių įvairove – galima skirti net 300 skirtingų modelių (Marcinkevičienė et al. 2005; Marcinkevičienė 2010, 166–174).

Pasak Marcinkevičienės (Marcinkevičienė et al. 2005), leksinių gramatinių modelių sudarymas apima kelis etapus:

1. Pirmiausia žiūrima, kokios kalbos dalys sudaro analizuojamąjį junginį, pavyzdžiui:

   (a) *Smulkios* *ir* *vidutinės* *įmonės*
   (būdvardis) (jungtukas) (būdvardis) (daiktavardis)

2. Antrasis etapas – išsamesnė junginį sudarančių kalbos dalių morfologinių požymių analizė, pavyzdžiui:

   (b) *Smulkios* *ir* *vidutinės*
   (bdv. dgs. vardininkas) (jungtukas) (bdv. dgs. vardininkas)
   įmonės
   (dkt. dgs. vardininkas)

3. Paskutiniame etape nurodomi konkretūs nekaitomi žodeliai (jungtukai, prielinksniai, dalelytės, prieveiksmiai) ir semantinės veiksmažodžių ar daiktavardžių ypatybės, pavyzdžiui:

   (c) *Smulkios* *ir* *vidutinės*
   (bdv. dgs. vardininkas) (jungtukas) (bdv. dgs. vardininkas)
   įmonės
   (bendrinio dkt. dgs. vardininkas)

„Lietuvių kalbos daiktavardinių frazių žodyne“ (Rimkutė, Bielinskienė, Kovalevskaitė 2012, 22) pateikiamos tokios dažniausios keturžodžių daiktavardinių frazių grupės:

1) daiktavardis + nekaitoma kalbos dalis + daiktavardis + daiktavardis;
2) tikrinis daiktavardis + daiktavardis + daiktavardis + daiktavardis;
3) būdvardis + daiktavardis + daiktavardis + daiktavardis;
4) daiktavardis + daiktavardis + nekaitoma kalbos dalis + daiktavardis;
5) daiktavardis + daiktavardis + daiktavardis + daiktavardis;
6) būdvardis + nekaitoma kalbos dalis + būdvardis + daiktavardis;
7) būdvardis + būdvardis + daiktavardis + daiktavardis.

Trumpai aptarti lietuvių kalbos keturžodžių daiktavardinių frazių tyrimai nuo anksčiau paminėtų Biberio ir kitų užsienio kalbotyroje randamų darbų labiausiai skiriasi tuo, kad analizuojamosios keturžodės lietuvių kalbos frazės yra

prasmingos, pavyzdžiui, *Akcinės bendrovės naftos terminalas*, o tiriamos akademinės anglų kalbos keturžodės frazės gali būti ir nebaigtinės, pavyzdžiui, *aim of the present*[158].

Kitas akivaizdus skirtumas yra tas, kad lietuvių kalbotyroje analizuojamos keturžodės daiktavardinės frazės, o iš pristatytos Biberio struktūrinių kategorijų klasifikacijos matyti, kad tokioje frazėje galimi tiek daiktavardinis, tiek prielinksninis, tiek veiksmažodinis junginys, tiek kiti segmentai.

Veiksmažodiniai junginiai (ne veiksmažodinės frazės) lietuvių kalbotyroje pagal junginio ilgį taip pat gali būti skiriami į dvižodžius, trižodžius ir keturžodžius (Grigonytė, Rimkutė 2005, 316). Tačiau apie juos kol kas labai daug nekalbėta, išskyrus kelis atvejus.

Grigonytė ir Rimkutė, kompiuterizuotai atlikusios pirminį junginių klasifikavimą, iš 1 mln. žodžių turinčių tekstinių failų gavo daugiau nei 1 200 junginių modelių. Po ekspertų lingvistų vertinimo liko tik 40 junginių modelių, kurių pavyzdžiai, remiantis turimais duomenimis, visada yra taisyklingi. Tyrimo metu rastus dėsningumus autorės apibendrina savo straipsnyje „Automatinis lietuvių kalbos veiksmažodžių grupių atpažinimas“ (Grigonytė, Rimkutė 2005). Tiesa, šie dėsningumai būdingi trižodžiams, ne keturžodžiams junginiams (žr. 27 lentelę). Veiksmažodinius junginius autorės klasifikuoja pagal tai, kokios veiksmažodžio formos sudaro junginį, kitais žodžiais tariant – į tam tikrus modelius, kuriuose atkreipiamas dėmesys ne tik į veiksmažodžio formą, bet ir jos vietą (žr. ten pat).

27 lentelė. Veiksmažodžių junginių sintaksinės taisyklės (Grigonytė, Rimkutė 2005)

	Dėsningumas	**Pavyzdys**
Trižodžiai junginiai	Tariamoji nuosaka + dalyvis + bendratis	*būtume galėję pasveikinti*
	Dalyvis + tiesioginė nuosaka + bendratis	*galima*[159] *buvo tikėtis*
	Dalyvis + tariamoji nuosaka + bendratis	*negalima būtų pateisinti*
	Bendratis + tiesioginė nuosaka + dalyvis	*kompensuoti buvo galima*

Šioje monografijoje iš visų galimų lietuvių kalbos sekų pagal žodžių skaičių morfologinei klasifikacijai pasirinktos keturnarės, kurios laikomos lengviausiai intuityviai atpažįstamomis, tipiškiausiomis ir mažiausiai redukuotomis.

158 Galėtų būti: *aim of the* ***present research***, *aim of the* ***present talk*** ir kt.

159 Autorės *galima* priskiria dalyviams.

Kadangi šiame skyriuje nėra siekiama parodyti, kad akademinei kalbai būdingos tam tikros gramatinę, semantinę ir sintaksinę vidinę struktūrą turinčios frazės (palyginti Biber et al. 1999; Biber et al. 2004), darbe nebandoma nustatyti, kokios keturžodės frazės yra pačios dažniausios pasirinktų mokslo sričių bakalauro darbuose ir kokia jų vidinė gramatinė struktūra. Tad tyrimui atrinktos beveik užbaigtos ir prasmingos leksinės sekos (žr. 4 dalies 2.1 poskyrį, psl. 323).

Analizuojamosios sekos nėra skirstomos nei į daiktavardines, nei į veiksmažodines, taip pat nėra žiūrima, kokio tipo junginiai – daiktavardiniai, prielinksniniai ar veiksmažodiniai – įeina į kalbamųjų sekų vidinę struktūrą.

Prieš nustatant būdingiausius prasmingų akademinių sekų morfologinius modelius, nuspręsta remtis Marcinkevičienės (Marcinkevičienė et al. 2005) pirmuoju etapu išskirtais leksiniais gramatiniais modeliais, t. y. pažiūrėti, kokios kalbos dalys sudaro analizuojamąją prasmingą keturnarę seką.

Šioje monografijoje modeliai analizuojami panašiai kaip keturžodžių daiktavardinių frazių modeliai „Lietuvių kalbos daiktavardinių frazių žodyne" (Rimkutė, Bielinskienė, Kovalevskaitė 2012, 22), pavyzdžiui, *būdvardis* + *daiktavardis* + *daiktavardis* + *daiktavardis*. Skirtumas tik tas, kad daiktavardžiai nėra skiriami į tikrinius ar bendrinius (tikriniai daiktavardžiai nėra būdingi keturnarėms akademinės kalbos sekoms), o nekaitoma kalbos dalis čia įvardijama konkrečiai – dalelytė, jungtukas, prielinksnis, prieveiksmis.

Antruoju etapu Marcinkevičienės ir kt. atlikta išsamesnė junginį sudarančių kalbos dalių morfologinių požymių analizė (Marcinkevičienė et al. 2005) šioje monografijoje yra svarbi tiriant morfologinį variantiškumą, todėl konkretūs kiekvienos kalbos dalies požymiai nėra aprašomi šioje dalyje, išskyrus neasmenuojamąsias veiksmažodžio formas, kurių akademinėje kalboje yra gausu (žr. šio skyriaus 2.2 poskyrį, psl. 325). Konkretūs nekaitomi žodeliai (dalelytė, jungtukas, prielinksnis, prieveiksmis) ir semantinės veiksmažodžių ar daiktavardžių ypatybės taip pat analizuojamos kitose šios knygos dalyse.

Siekiant nustatyti Biomedicinos mokslų, Fizinių mokslų, Humanitarinių mokslų, Socialinių mokslų ir Technologijos mokslų patekstyniuose dažniausius morfologinius modelius, šioje monografijos dalyje keliami tokie klausimai:

1) Kokie keturnarių sekų morfologiniai modeliai dominuoja pasirinktų mokslo sričių bakalauro darbuose apskritai?
2) Kokie keturnarių sekų morfologiniai modeliai dominuoja kiekviename patekstynyje atskirai?
3) Kadangi žvalgomieji patekstynių tyrimai parodė, kad akademinės lietuvių kalbos keturnarėse sekose labai dažnai vartojamos neasmenuojamosios

veiksmažodžio formos, darbe keliamas dar vienas klausimas – kurios iš jų yra dažniausios?

Toliau šioje monografijos dalyje aprašoma, kaip keturnarės sekos buvo atrinktos būtent morfologiniams modeliams nustatyti (žr. 2.1. poskyrį „Keturnarių sekų atranka“), aptariamas sekų parengimas ir tyrimo metu iškilusios problemos (žr. 2.2 poskyrį „Morfologinis keturnarių sekų anotavimas ir su juo susijusios problemos“), nustatomi ir analizuojami būdingiausi keturnarių sekų morfologiniai modeliai (žr. 2.3 poskyrį „Būdingiausi keturnarių sekų morfologiniai modeliai“), skyriaus pabaigoje pateikiamas atlikto tyrimo apibendrinimas (žr. „Apibendrinamosios pastabos“).

2.1. Keturnarių sekų atranka

Visų sričių patekstyniai buvo nuosekliai peržiūrėti, išvalyti ir parengti morfologiniams modeliams nustatyti rankiniu būdu.

1. Ištrintos neprasmingos sekos ir neautonomiškos / neišbaigtos frazės, kurias skaitant buvo matyti, kad trūksta vieno ar kelių žodžių sekos pradžioje ar pabaigoje[160], pavyzdžiui:

   (1) [apibendrinus] *rezultatus galima teigti kad*;
   (2) *analizė atlikta naudojant statistinės* [analizės metodą];
   (3) *tarp tiriamosios ir kontrolinės* [grupių];
   (4) [šiek] *tiek daugiau nei pusė*.

2. Ištrintos tos sekos, kuriose buvo aiškiai matyti skirtis tarp skirtingų sakinių, pavyzdžiui:

   (5) *ir metodai darbo objektas*.

3. Ištrintos sekos, kuriose pasitaikė pavardžių ar specializuotų terminų ir kt., pavyzdžiui:

   (6) *reabilitacijos pradžioje ir pabaigoje*;
   (7) *tarptautinis fizinio aktyvumo klausimynas*;
   (8) *pagerėjimas yra statistiškai reikšmingas*.

4. Ištrintos visiškai nereikšmingos programos sugeneruotos frazės, pavyzdžiui:

   (9) *į vidų ir į*;
   (10) *darbas http talpykla elaba*.

160 Atkuriamas žodis pateikiamas laužtiniuose skliaustuose, jis neišskiriamas pasviruoju šriftu.

5. Ištrintos sekos, kuriose santykiniu įvardžiu buvo prijungiamas pažyminys[161] arba kuriose buvo matyti skirtis tarp pagrindinio ir šalutinio sakinio, pavyzdžiui:

   (11) *tiriamiesiems kuriems buvo taikyta*;
   (12) *dėl to kad jis*;
   (13) *laikas fiksuojamas tada kai*.

6. Tyrimui neatrinktos keturnarės sekos, prasidėjusios jungtuku *kad*:

   (14) *kad didžioji dalis respondentų*;
   (15) *kad daugiau nei pusei*.

Tyrimui buvo atrinktos tik prasmingos, gramatiškai taisyklingos ir autonomiškos keturnarės sekos, kurios patekstyniuose pavartotos ne mažiau nei 10 kartų, pavyzdžiui:

(16) *tyrimo rezultatai parodė jog* (264);
(17) *todėl galima daryti prielaidą* (291);
(18) *tyrimo metu paaiškėjo kad* (334);
(19) *tyrimo metu nustatyta jog* (333);
(20) *skirtumas yra statistiškai reikšmingas* (364);
(21) *iš paveikslo matome kad* (387) ir kt.

Toks dažnis pasirinktas siekiant parodyti kiek įmanoma platesnį keturnarių sekų spektrą. Kadangi patekstyniai neanotuoti, nustatyta, kad mažesnio vartojimo dažnio sekos yra dažnai nereikšmingos, gramatiškai netaisyklingos ir semantiškai neautonomiškos.

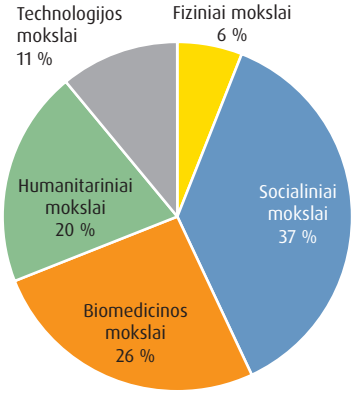

24 diagrama. Keturnarių sekų pasiskirstymas tiriamųjų mokslų patekstyniuose

161 Sekos pateikiamos be skyrybos ženklų. Išgaunant jas iš tekstyno neatsižvelgta į skyrybos ženklus, kad jie nedarytų įtakos junginio dažnumui.

Rankiniu būdu išvalius sugeneruotus patekstynių sąrašus ir pritaikius pasirinkto dažnio kriterijų, tyrimams tinkamų sekų skaičius sumažėjo: Biomedicinos mokslų patekstynyje liko 157 keturnarės sekos, Fizinių mokslų patekstynyje – 37, Humanitarinių mokslų patekstynyje – 121, Socialinių mokslų patekstynyje – 221, Technologijos mokslų patekstynyje – 68. Iš viso tyrimui buvo atrinktos 604 keturnarės sekos, kurių procentinis pasiskirstymas matyti 24 diagramoje.

2.2. Morfologinis keturnarių sekų anotavimas ir su juo susijusios problemos

Toliau tyrimui atrinktos visų patekstynių keturnarės sekos buvo anotuojamos morfologiškai – kiekvienas žodis pažymėtas atitinkama kalbos dalimi: daiktavardžiu, veiksmažodžiu, būdvardžiu, įvardžiu, prieveiksmiu, prielinksniu, jungtuku, skaitvardžiu. Keturnarių sekų dėmenims žymėti vartotos tokios santrumpos:

būdvardis	bdv.
daiktavardis	dkt.
dalelytė	dal.
įvardis	įv.
jungtukas	jngt.
prielinksnis	prl.
prieveiksmis	prv.
skaitvardis	sktv.
veiksmažodis	vksm.

Morfologinei anotacijai buvo pasitelkti šie šaltiniai: „Morfologinis anotatorius internete“ (toliau – MAIe), „Dabartinės lietuvių kalbos gramatika“ (toliau – DLKG, čia minima DLKG 2006), „Dabartinės lietuvių kalbos žodynas“ (toliau – DLKŽe), „Bendrinės lietuvių kalbos žodynas“ (toliau – BLKŽe), „Mokomasis lietuvių kalbos žodynas“ (MLKŽ), „Lietuvių kalbos žodynas“ (toliau – LKŽe). Esant būtinybei, buvo remtasi įvairiais straipsniais, taip pat Kovalevskaitės daktaro disertacija „Lietuvių kalbos samplaikos“ (2012).

Siekiant nustatyti kalbos dalį, neaiškūs, probleminiai žodžiai / žodžių samplaikos tikrinti nurodytuose šaltiniuose: a) pirmiausia buvo ieškoma, ar juose apskritai esama informacijos apie anotuojamus žodžius / sekas; b) jei informacijos rasta keliuose šaltiniuose, buvo atsižvelgiama į probleminių žodžių / samplaikų žodynines ir kontekstines reikšmes; c) galiausiai, įvertinus visus turimus duomenis, nustatyta kalbos dalis.

Čia galima paminėti jungtuką / dalelytę *kaip ir*. DLKG jis priskiriamas prie sudėtinių jungtukų (jungtukas *kaip* + dalelytės *ir*) (DLKG 2006, 455). Straipsnyje „Morfologinių samplaikų atpažinimas ir klasifikavimas“ ši samplaika priskiriama prie dalelyčių (Rimkutė, Jarašiūnaitė, Homola 2005, 73). Nei viename, nei kitame šaltinyje pavyzdžių su sustabarėjusiomis samplaikomis nepateikiama. DLKŽe ir BLKŽe *kaip ir* taip pat laikoma dalelyte tokiuose pavyzdžiuose: *Jìs* ***kaip ir*** *žadė́jo atvažiúoti šį̃ sekmãdienį*.

Kovalevskaitė savo disertacijoje pateikia lentelę „Samplaikos, kurios nevienodai klasifikuojamos pagal kalbos dalis“ (Kovalevskaitė 2012, 32), iš kurios matyti, kad aptariamoji samplaika skirtingų kalbininkų laikoma skirtinga kalbos dalimi: DLKG (1996) ir Jarašiūnaitė (2004) *kaip ir* įvardija kaip jungtuką, Rimkutė (2006b; 2009) – kaip dalelytę. Pati autorė sprendimo nepasiūlo, nes dėmesį koncentruoja į stabiliuosius junginius, pavyzdžiui, *taip pat, kaip ir* (Kovalevskaitė 2012, 88).

Peržiūrėjus visų mokslų sričių patekstynius, buvo rasti tokie keturnarių sekų pavyzdžiai su *kaip ir*: *taip pat* ***kaip ir***, ***kaip ir*** *prieš tai*, *toks pats* ***kaip ir***, *tokia pati* ***kaip ir***, ***kaip ir*** *buvo minėta*. Siekiant įvertinti samplaikos reikšmę, pasižiūrėta į ilgesnes patekstynių frazes. Jose rasti tokie pavyzdžiai: ***Kaip ir*** *buvo numatyta, tyrimas vyko dviem etapais*; *Antrojo bandymo rezultatas yra toks pats* ***kaip ir***; *Bandymo rezultatas yra toks pats* ***kaip ir***; ***Kaip ir*** *buvo galima tikėtis*, *hipotezė pasitvirtino*; ***Kaip ir*** *buvo tikėtasi, rezultatai parodė, kad* ir kt.

Turint omenyje, kad DLKŽe *kaip ir* reikšmė yra ‘lyg, tarsi’ ir akivaizdžiai matant, kad pateiktuose pavyzdžiuose ši samplaika dažniausiai atlieka siejimo su ankstesniu tekstu funkciją, šioje monografijoje nuspręsta ją laikyti jungtuku.

DLKG samplaikine dalelyte laikomą *ne tik* (DLKG 2006, 433) Rimkutės, Jarašiūnaitės ir Homolos straipsnyje galima rasti greta jungtukų (2005, 73). Žodynuose atskiros šios samplaikos antraštės nėra. Keturnarėse sekose *ne tik* pavartotas tokiuose pavyzdžiuose: *priklauso* ***ne tik*** *nuo*, *gali būti* ***ne tik***, ***ne tik*** *dėl to*. Išanalizavus samplaikos vartoseną platesnėje leksinėje aplinkoje, pastebėta, kad ji dažnai priešinama su samplaika *bet ir*: *Duomenys analizuojami* ***ne tik*** *kiekybiškai,* ***bet ir*** *kokybiškai*; *Šį metodą būtų galima taikyti* ***ne tik*** *šioje srityje,* ***bet ir***; *Tyrimo rezultatai gali priklausyti* ***ne tik*** *nuo*, todėl ją nuspręsta laikyti jungtuku (dar žr. Rimkutė 2006b; Rimkutė 2009; Kovalevskaitė 2012, 88).

Dviem kalbos dalims – dalelytei ir prieveiksmiui – priskiriama samplaika *taip pat* (žr. DLKŽe). Išanalizavus tyrimui atrinktas keturnares sekas, pastebėta, kad *taip pat* jose vartojama reikšme ‘irgi’: ***taip pat*** *nustatyta jog*, ***taip pat*** *turėtų būti* ir kt., ir frazėje eina kaip dalelytė.

Tiriamosiose keturnarėse sekose labai dažnai vartojama ir kita samplaika – *kaip jau*: ***kaip jau*** *buvo minėta*, ***kaip jau*** *minėta anksčiau*, ***kaip jau*** *yra žinoma*,

kaip jau *anksčiau minėjau / minėta*, ***kaip jau*** *buvo rašyta / sakyta* ir kt. Iš pavyzdžių matyti, kad šie du žodžiai gali būti gretinami su samplaika *kaip ir*, nes atlieka panašią funkciją. Tačiau nė viename iš šaltinių apie tokią galimą variaciją neužsimena, tad analizuojant šiuos du žodžius kol kas nuspręsta žymėti atskiromis kalbos dalimis – jungtuku ir prieveiksmiu.

Prie sunkiau identifikuojamų samplaikų priskirtinos dar trys – *tuo pačiu, tuo pat metu* ir *tuo atveju*. Akademinėje kalboje jos yra labai dažnos – tai rodo ir tiriamųjų patekstynių duomenys. Dažniausiai aptariamieji junginiai vartojami šiose keturnarėse sekose: *ir* ***tuo pačiu metu***, *o* ***tuo pačiu*** *ir*; *tačiau* ***tuo pat metu***, *ir* ***tuo pat metu***; *tik* ***tuo atveju*** *jei / kai / jeigu*. Nors akivaizdžiai matyti, kad samplaikos yra sustabarėjusios ir kontekstuose žodžiai vartojami kartu, arba, kitais žodžiais tariant, kiekybiniai rodikliai paliudija šių samplaikų stabilumą, atskira kalbos dalimi jos nelaikomos nė viename iš žodynų. Visgi, remiantis papildoma literatūra (Rimkutė, Jarašiūnaitė, Homola 2005, 73), tokias samplaikas nuspręsta pažymėti prieveiksmiu.

Kitas samplaikas, kurios čia nepaminėtos, pavyzdžiui: *iš viso*, *šiek tiek* ir kt., pavyko identifikuoti remiantis minėtais žodynais, nes patekstyniuose išryškėjo analogiškos reikšmės.

Daugiausia problemų kilo apsisprendžiant, kokia kalbos dalimi žymėti labai dažnai keturnarėse sekose randamus dalyvius. DLKG (2006) jie laikomi neasmenuojamosiomis veiksmažodžio formomis. Tačiau lietuvių kalbotyroje jie dažnai įvardijami kaip būdvardžiai. Pavyzdžiui, straipsnyje „Lietuvių kalbos dvižodžių pastoviųjų junginių gramatinės kategorijos“ rašoma, kad „prie neasmenuojamųjų veiksmažodžių neįskaičiuoti dalyviai: dažniausiai dalyviai vartojami kaip derinamieji žodžiai, todėl jie priskaičiuoti prie būdvardžių“ (Boizou, Kovalevskaitė, Rimkutė 2016, 120). To paties straipsnio 5-oje išnašoje autoriai pažymi suprantą, kad dalyviai gali būti pavartoti ne tik kaip derinamieji pažymiai, bet ir kaip valdantieji žodžiai, pavyzdžiui: *ištiktas šoko*, *sukandęs dantis* ir teigia, kad „[t]okius dalyvius priskirti prie būdvardžių nėra tikslu, bet tokios vartosenos atvejų gana nedaug, todėl rezultatams neturi didelės įtakos“ (žr. ten pat).

Į subūdvardėjusių ar sudaiktavardėjusių dalyvių žymėjimo problemą rengiant BLKŽe dėmesį atkreipia ir Danutė Liutkevičienė savo straipsnyje „Bendrinės lietuvių kalbos žodynas: problemos ir sprendimai“ (Liutkevičienė 2010, 225): „Neretai keblu žymėti kalbos dalį prie tokių žodžių, kurie iš vienos kalbos dalies pereina ar jau yra perėję į kitą, turimi omeny subūdvardėję ar sudaiktavardėję dalyviai, sudaiktavardėję būdvardžiai.“ Autorė parodo, kaip tos pačios formos įvairiuose šaltiniuose žymimos nevienodai: *pažįstamas* – daiktavardis (DLKŽe; LKŽe), būdvardis (LKŽe; MLKŽ 2000) ar dalyvis (DLKG 1996, 373; LKG II 338;

DLKŽe pateikiamas veiksmažodžio *pažinti* straipsnyje, iliustraciniame pavyzdyje) (žr. Liutkevičienė 2010, 225). Bandydama spręsti šį keblų klausimą, Liutkevičienė siūlo išeitį: „Tokius, kurie jau yra tvirtai užėmę daiktavardžio pozicijas, reikėtų taip ir vadinti, taigi *laukiamasis*, *miegamasis*, *mylimasis*, *pėsčiasis*, *tikintysis* būtų daiktavardžiai. Žodžiai *valgomasis* (junginyje *valgomasis grybas*), *gyvenamasis* (junginyje *gyvenamasis namas*) galėtų būti laikomi būdvardžiais, bet skliausteliuose ar kaip kitaip būtų nurodoma, kad jie turi dalyvio formą ar kilę iš dalyvio, pavyzdžiui, *gyvenamasis* bdv. (dalyv.)“ (Liutkevičienė 2010, 226).

Tiriamuosiuose akademiniuose patekstyniuose pasitaiko dalyvių *analizúojamas*, *analizúojama*, *àtliktas*, *atliktà*, *gáutas*, *gautà* ir pan., pavyzdžiui: *per visą* ***analizuojamą*** *laikotarpį*, ***atlikto*** *tyrimo rezultatai rodo*, ***atliktas*** *tyrimas parodė kad*, ***gauti*** *rezultatai parodė kad*, ***gautus*** *rezultatus surašau į*. Taip pat vartojamas tokios keturnarės sekos: *šiame bakalauro darbe* ***analizuojama***, *duomenų analizė* ***atlikta*** *naudojant*, *turi būti* ***atliekamas*** *taip* ir t. t.

Atsižvelgiant į kontekstus, darbe nuspręsta dalyvių nelaikyti būdvardžiais, išskyrus BLKŽe atskiru straipsniu išskiriamą ir būdvardžiu žymimą *gãlimas*, *galimà*, pavyzdžiui, *Tokià avãrija visái* ***galimà***.

Kita vertus, remiantis DLKG (2006, 373), prieita prie išvados tokias esamojo laiko įvardžiuotines neveikiamojo dalyvio formas kaip *tiriamàsis*, *tiriamóji* laikyti daiktavardžiais, pavyzdžiui: ***tiriamieji*** *buvo suskirstyti į*, ***tiriamieji*** *buvo supažindinti su*. Daiktavardžiu laikomi ir žodis *apklaustàsis*, *apklaustóji* tokiame kontekste: *daugiau nei pusė* ***apklaustųjų***.

Galutinai išsiaiškinus visus probleminius su kalbos dalių žymėjimu susijusius klausimus ir atlikus bandomąjį kalbos dalių žymėjimą, paaiškėjo, kad modeliai labai skiriasi būtent dėl nuosekliai sužymėtų neasmenuojamųjų veiksmažodžio formų. Toks varijavimas labai trukdė įžvelgti bendrąsias būdingiausių modelių tendencijas tiriamuosiuose patekstyniuose, todėl nuspręsta visas neasmenuojamas veiksmažodžio formas žymėti viena – veiksmažodžio – santrumpa. Pavyzdžiui:

(22)	*gali*	*būti*	*skirstomas*	*į*
	vksm.	vksm.	vksm.	jngt.
(23)	*tyrime*	*buvo*	*nustatyta*	*kad*
	dkt.	vksm.	vksm.	jngt.

Toliau buvo sužymėtos visų patekstynių keturnarės sekos:

(24)	*statistiškai*	*reikšmingi*	*koreliaciniai*	*ryšiai*
	prv.	bdv.	bdv.	dkt.
(25)	*tyrimų*	*rezultatai*	*rodo*,	*kad*
	dkt.	dkt.	vksm.	jngt.

(26) *yra* *viena* *iš* *priežasčių*
vksm. įv. prl. dkt.

Sužymėjus visų patekstynių sekų dėmenis kalbos dalimis, pastebėta, kad keturnarė seka nebūtinai atskleidžia ir keturnarį morfologinį modelį, pavyzdžiui:

(27) *kai kurie* *autoriai* *teigia*
įv. dkt. vksm.
(28) *taip pat* *nurodoma* *kad*
dal. vksm. jngt.
(29) *ne tik* *dėl to*
jngt. prv.
(30) *taip pat* *kaip ir*
dal. jngt.

Trinarių morfologinių modelių pasitaikė visuose tirtuose patekstyniuose, dvinarių morfologinių modelių nepasitaikė tik Fizinių mokslų patekstynyje. Iš visų tyrimui atrinktų 604 keturnarių sekų tik daliai būdingas ir keturnaris morfologinis modelis (žr. 25 diagramą).

Kaip matyti iš diagramos, 605 analizuojamos keturnarės sekos pasiskirsto taip: 480 morfologinių modelių yra sudaryti iš keturių kalbos dalių, 114 modelių yra trys kalbos dalys, 11 iš jų sudaryti tik iš dviejų kalbos dalių. Toks kalbos dalių pasiskirstymas lėmė tolesnę tyrimo eigą (žr. 2.3 poskyrį psl. 331).

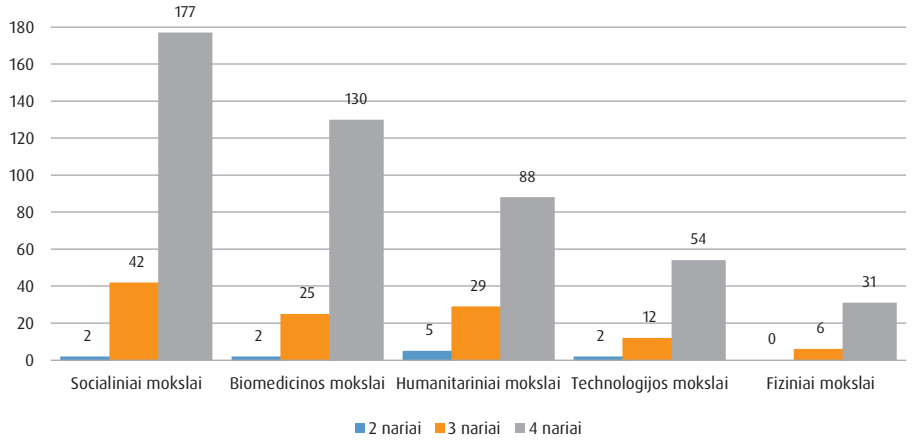

25 diagrama. Keturnarių sekų modelių pasiskirstymas pagal kalbos dalių skaičių

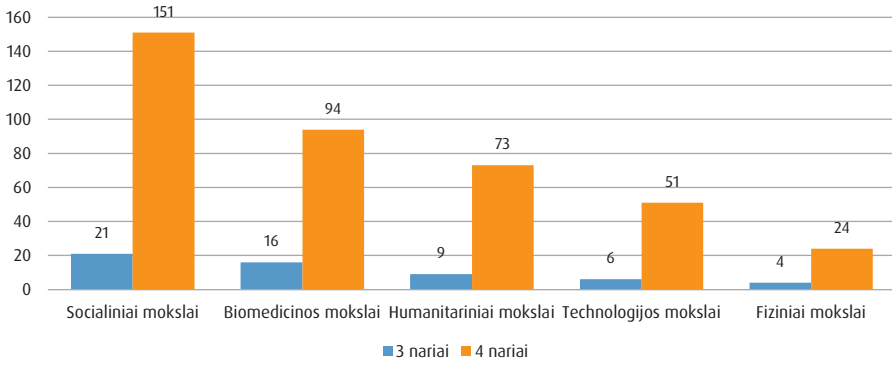

26 diagrama. Keturnarių sekų modelių su sužymėtomis veiksmažodžio formomis pasiskirstymas pagal kalbos dalių skaičių

Siekiant atsakyti į trečiąjį šiame monografijos skyriuje keliamą klausimą, tyrimui parengti kiekvieno patekstynio sąrašai, kuriuose sužymėtos visos – tiek asmenuojamosios, tiek neasmenuojamosios – veiksmažodžio formos. Ankstesni galutiniai *.xlsx* formato dokumentai buvo peržiūrėti dar kartą, sekos, kuriose nebuvo nė vieno veiksmažodžio, ištrintos. Santrumpa vksm. pažymėti žodžiai buvo pervardyti remiantis tokiomis santrumpomis:

bendratis	bendr.
dalyvis	dalyv.
padalyvis	padal.
pusdalyvis	pusdal.
tiesioginė nuosaka	tiesiog. n.
tariamoji nuosaka	tar. n.

Kaip minėta aptariant kalbos dalių nustatymo problemiškumą, prie neasmenuojamųjų veiksmažodžio formų (be bendraties, padalyvio ir pusdalyvio) šioje monografijoje priskiriamas ir dalyvis. Visos tiesioginės nuosakos formos žymimos tiesiogine nuosaka, detaliau neišskiriant asmens, skaičiaus ir laiko, pavyzdžiui:

(31)	*tyrimų*	*duomenys*	*rodo*	*kad*
	dkt.	dkt.	tiesiog. n.	jngt.
(32)	*taip pat*	*gali*	*būti*	
	dal.	tiesiog. n.	bendr.	
(33)	*darbo*	*pabaigoje*	*pateikiamos*	*išvados*
	dkt.	dkt.	dalyv.	dkt.

(34) *lyginant* *su* *praėjusiais* *metais*
padal. prl. dalyv. dkt.

Biomedicinos mokslų srities patekstynyje tokių sekų yra 110, Fizinių mokslų srities – 28, Humanitarinių mokslų srities – 81, Socialinių mokslų srities – 172, Technologijos mokslų srities – 57. Iš viso modelių su veiksmažodžio formomis nustatymui buvo atrinktos 448 keturnarės sekos. Tarp jų jau nepasitaikė tokių, kurios būtų sudarytos iš dviejų kalbos dalių (žr. 26 diagramą).

2.3. Būdingiausių keturnarių sekų morfologinių modelių nustatymas

Atlikus visus anksčiau išvardytus darbus, tyrimui buvo parengti 35 sąrašai: 5 bendrieji prasmingų sekų sąrašai, kuriuose matyti keturnariai, trinariai ir dvinariai modeliai su neišskleistomis veiksmažodžio formomis; 5 keturnarių modelių sąrašai su neišskleistomis veiksmažodžio formomis; 5 trinarių gramatinių modelių sąrašai su neišskleistomis veiksmažodžio formomis; 5 dvinarių modelių sąrašai su neišskleistomis veiksmažodžio formomis; 5 bendrieji prasmingų sekų sąrašai, kuriuose matyti keturnariai, trinariai ir dvinariai modeliai su išskleis-

16	10	apibendrinant galime teigti kad	vksm.	vksm.	vksm.	jngt.
13	10	buvo siekiama išsiaiškinti kaip	vksm.	vksm.	vksm.	jngt.
10	9	gali būti suprantama kaip	vksm.	vksm.	vksm.	jngt.
10	8	gali būti naudojamas kaip	vksm.	vksm.	vksm.	jngt.
13	5	buvo siekta išsiaiškinti kaip	vksm.	vksm.	vksm.	jngt.
14	14	gali būti naudojamas kaip	vksm.	vksm.	vksm.	jngt.
16	12	gali būti susiję su	vksm.	vksm.	vksm.	prl.
13	11	gali būti susijęs su	vksm.	vksm.	vksm.	prl.
10	7	gali būti siejamas su	vksm.	vksm.	vksm.	prl.
18	13	gali būti siejamas su	vksm.	vksm.	vksm.	prl.
10	8	gali būti siejama su	vksm.	vksm.	vksm.	prl.
17	15	gali būti susiję su	vksm.	vksm.	vksm.	prl.
18	13	gali būti susijęs su	vksm.	vksm.	vksm.	prl.
10	10	gali būti skirstoma į	vksm.	vksm.	vksm.	prl.
16	14	turi būti atliekami pagal	vksm.	vksm.	vksm.	prl.
42	13	turi būti suderinti su	vksm.	vksm.	vksm.	prl.
33	10	turi būti nustatomas pagal	vksm.	vksm.	vksm.	prl.
11	11	turi būti atliekamas taip	vksm.	vksm.	vksm.	prv.
11	11	turi būti saugomi taip	vksm.	vksm.	vksm.	prv.
10	10	turi būti atliktas taip	vksm.	vksm.	vksm.	prv.
10	10	turi būti atliekamas naudojant	vksm.	vksm.	vksm.	vksm.

3 paveikslas. Keturnarių sekų, kurias sudaro keturios kalbos dalys, sąrašas

20	16	ir dėl to kad	jngt.	prv.	jngt.
13	11	o tuo pačiu ir	jngt.	prv.	jngt.
38	26	o tuo pačiu ir	jngt.	prv.	jngt.
33	24	ir dėl to kad	jngt.	prv.	jngt.
37	22	o tuo pačiu ir	jngt.	prv.	jngt.
22	18	ir dėl to kad	jngt.	prv.	jngt.
11	11	o tuo pačiu ir	jngt.	prv.	jngt.
10	10	ir dėl to kad	jngt.	prv.	jngt.
12	11	per tam tikrą laiką	prl.	įv.	dkt.
12	11	su tam tikromis išlygomis	prl.	įv.	dkt.
10	10	dėl tos pačios priežasties	prl.	įv.	dkt.
27	18	per tam tikrą laikotarpį	prl.	įv.	dkt.
11	7	po tam tikro laiko	prl.	įv.	dkt.
13	9	per tam tikrą laiką	prl.	įv.	dkt.
10	10	dėl tam tikrų priežasčių	prl.	įv.	dkt.
15	14	dėl kokių nors priežasčių	prl.	įv.	dkt.

4 paveikslas. Keturnarių sekų, kurias sudaro trys kalbos dalys, sąrašas

43	34	taip pat kaip ir	dal.	jngt.
83	54	taip pat kaip ir	dal.	jngt.
48	40	taip pat kaip ir	dal.	jngt.
33	29	taip pat kaip ir	dal.	jngt.
12	9	ne tik dėl to	dal.	prv.
12	10	tokia pati kaip ir	įv.	jngt.
10	10	toks pats kaip ir	įv.	jngt.
13	12	ir tuo pačiu metu	jngt.	prv.
19	17	tačiau tuo pat metu	jngt.	prv.
10	9	bet ir dėl to	jngt.	prv.
11	7	ir tuo pat metu	jngt.	prv.

5 paveikslas. Keturnarių sekų, kurias sudaro dvi kalbos dalys, sąrašas

tomis veiksmažodžio formomis; 5 keturnarių modelių sąrašai su išskleistomis veiksmažodžio formomis; 5 trinarių gramatinių modelių sąrašai su išskleistomis veiksmažodžio formomis.

Tiek sąrašai su neišskleistomis veiksmažodžio formomis, tiek sąrašai su išskleistomis veiksmažodžio formomis buvo sulieti tarpusavyje (žr. 3, 4, 5 pav.)[162].

Suliejus sąrašus, kiekvienos mokslo srities tomis pačiomis kalbos dalimis sužymėti žodžiai atsidūrė greta. Tada jie buvo rankiniu būdu suskaičiuoti ir su-

162 Analogiškai sulieti ir sąrašai su neasmenuojamosiomis veiksmažodžio formomis.

rašyti į lentelę, kurioje greta morfologinio modelio pateiktas jo vartojimo dažnis bendrame sąraše ir kiekviename patekstynyje atskirai. Tokių lentelių iš viso padarytos 6-ios: 3 – sekoms su neišskleistomis veiksmažodžio formomis ir 3 – sekoms su asmenuojamosiomis veiksmažodžio formomis.

2.4. Būdingiausi keturnarių sekų morfologiniai modeliai

2.4.1. Keturnariai morfologiniai modeliai

Biomedicinos mokslų, fizinių mokslų, humanitarinių mokslų, socialinių mokslų ir technologijos mokslų sričių tyrimui atrinktoje patekstynių medžiagoje iš viso pavartoti 146 gramatiniai modeliai (480 keturnarių sekų, jų pasiskirstymą žr. 28 lentelę).

28 lentelė. Keturnarių gramatinių modelių pasiskirstymas patekstyniuose

Modelis	B	P	H	S	T	Iš viso
bdv. + dkt.+ bdv. + dkt.	1	0	0	0	0	1
bdv. + dkt. + dkt. + dkt.	0	0	0	1	0	1
bdv. + dkt. + dkt. + vksm.	1	0	0	1	0	2
bdv. + dkt. + jngt. + dkt.	0	1	1	0	0	2
bdv. + dkt. + prl. + dkt.	1	0	0	0	0	1
bdv. + dkt. + vksm. + jngt.	0	0	0	0	1	1
bdv. + jngt. + bdv. + dkt.	4	0	0	0	0	4
bdv. + jngt. + įv. + jngt.	0	0	1	0	0	1
bdv. + prv. + vksm. + jngt.	0	0	1	0	0	1
bdv. + vksm. + dkt. + jngt.	4	4	4	6	1	19
bdv. + vksm. + dkt. + prl.	0	0	2	0	0	2
bdv. + vksm. + įv. + dkt.	0	0	1	0	0	1
bdv. + vksm. + įv. + jngt.	1	1	2	1	0	5
bdv. + vksm. + jngt. + įv.	0	0	1	1	0	2
bdv. + vksm. + jngt. + prl.	1	0	0	0	0	1
bdv. + vksm. + vksm. + jngt.	0	0	1	2	0	3
dal. + bdv. + vksm. + dkt.	1	0	1	0	0	2
dal. + bdv. + vksm. + jngt.	2	0	2	4	0	8
dal. + prv. + jngt. + prl.	0	0	0	1	0	1
dal. + prv. + jngt. + vksm.	0	0	0	1	0	1

Modelis	B	P	H	S	T	Iš viso
dal. + vksm. + bdv. + vksm.	0	0	0	1	0	1
dal. + vksm. + vksm. + prv.	0	0	1	0	0	1
dkt. + bdv. + vksm. + jngt.	0	0	0	1	0	1
dkt. + dal. + įv. + jngt.	0	0	1	0	0	1
dkt. + dkt. + dkt. + vksm.	0	0	1	0	0	1
dkt. + dkt. + jngt. + dkt.	9	2	3	2	1	17
dkt. + dkt. + vksm. + dkt.	3	0	3	3	1	10
dkt. + dkt. + vksm. + jngt.	14	0	0	11	0	25
dkt. + dkt. + vksm. + prl.	1	1	0	0	0	2
dkt. + dkt. + vksm. + vksm.	3	1	0	4	0	8
dkt. + jngt. + bdv. + dkt.	1	2	0	0	0	3
dkt. + jngt. + įv. + dkt.	3	2	0	2	0	7
dkt. + prl. + dkt. + dkt.	1	0	0	1	0	2
dkt. + vksm. + bdv. + jngt.	0	0	0	0	1	1
dkt. + vksm. + dkt. + vksm.	0	1	0	0	0	1
dkt. + vksm. + įv. + jngt.	0	0	0	0	1	1
dkt. + vksm. + prl. + dkt.	0	0	0	0	4	4
dkt. + vksm. + prv. + bdv.	3	0	0	0	0	3
dkt. + vksm. + vksm. + bdv.	0	0	0	1	0	1
dkt. + vksm. + vksm. + dkt.	0	0	0	1	0	1
dkt. + vksm. + vksm. + jngt.	1	0	0	2	0	3
dkt. + vksm. + vksm. + prl.	3	0	0	0	0	3
dkt. + vksm. + vksm. + vksm.	1	0	0	3	3	7
įv. + bdv. + dkt. + vksm.	0	0	0	0	1	1
įv. + bdv. + vksm. + įv.	1	0	0	0	0	1
įv. + bdv. + vksm. + prl.	0	0	1	0	0	1
įv. + dal. + vksm. + prl.	0	0	1	0	0	1
įv. + dkt. + dkt. + dkt.	0	0	1	0	0	1
įv. + dkt. + dkt. + vksm.	2	1	2	3	1	9
įv. + dkt. + prv. + bdv.	1	0	0	0	0	1
įv. + dkt. + vksm. + vksm.	0	0	0	3	1	4
įv. + jngt. + vksm. + bdv.	1	1	1	1	0	4
įv. + įv. + prl. + bdv.	0	0	0	1	0	1
įv. + prl. + bdv. + dkt.	1	0	0	1	0	2
įv. + prl. + dkt. + prv.	1	1	1	1	0	4
įv. + prl. + įv. + vksm.	0	1	0	0	0	1
įv. + prl. + prv. + vksm.	1	0	0	0	0	1
įv. + vksm. + įv. + prl.	0	0	1	2	0	3

Modelis	B	P	H	S	T	Iš viso
įv. + vksm. + prv. + jngt.	0	0	0	1	0	1
įv. + vksm. + vksm. + dkt.	0	0	1	2	0	3
įv. + vksm. + vksm. + jngt.	0	0	2	1	0	3
jngt. + bdv. + dkt. + jngt.	0	0	0	1	0	1
jngt. + bdv. + vksm. + jngt.	0	0	1	0	0	1
jngt. + dal. + prv. + jngt.	0	0	0	0	1	1
jngt. + dkt. + bdv. + vksm.	0	0	1	1	0	2
jngt. + dkt. + vksm. + dkt.	0	0	0	1	0	1
jngt. + įv. + dkt. + jngt.	0	0	1	0	0	1
jngt. + įv. + įv. + dkt.	0	0	0	1	0	1
jngt. + įv. + vksm. + jngt.	1	2	2	1	1	7
jngt. + prl. + įv. + dkt.	0	0	2	0	0	2
jngt. + prl. + įv. + jngt.	0	0	0	1	0	1
jngt. + prv. + vksm. + prv.	0	0	1	1	0	2
jngt. + prv. + vksm. + vksm.	1	1	1	1	1	5
jngt. + sktv. + prl. + bdv.	0	0	0	1	0	1
jngt. + vksm. + bdv. + vksm.	0	0	0	1	0	1
jngt. + vksm. + prl. + dkt.	0	0	0	3	0	3
prl. + dkt. + jngt. + prl.	1	0	0	0	0	1
prl. + dkt. + vksm. + dkt.	1	0	0	2	0	3
prl. + dkt. + vksm. + jngt.	0	1	3	2	1	7
prl. + įv. + bdv. + vksm.	1	0	0	0	0	1
prl. + įv. + įv. + vksm.	0	0	1	0	0	1
prl. + įv. + sktv. + dkt.	0	0	0	1	0	1
prl. + įv. + vksm. + dkt.	0	0	0	1	0	1
prl. + prv. + bdv. + dkt.	0	0	0	0	1	1
prl. + prv. + vksm. + dkt.	0	0	0	0	1	1
prl. + sktv. + dkt. + vksm.	0	0	1	0	0	1
prl. + vksm. + dkt. + dkt.	0	0	0	0	2	2
prl. + vksm. + dkt. + vksm.	0	0	1	2	0	3
prv. + bdv. + dkt. + prl.	0	0	0	1	0	1
prv. + bdv. + dkt. + vksm.	0	0	0	1	0	1
prv. + bdv. + vksm. + prl.	0	0	0	1	0	1
prv. + bdv. + bdv. + dkt.	2	0	0	0	0	2
prv. + bdv. + dkt. + prl.	3	0	0	3	0	6
prv. + bdv. + dkt. + vksm.	1	0	0	0	0	1
prv. + bdv. + vksm. + dkt.	1	0	2	2	0	5
prv. + bdv. + vksm. + jngt.	3	1	2	3	0	9

Modelis	B	P	H	S	T	Iš viso
prv. + jngt. + dal. + prv.	0	1	0	0	0	1
prv. + jngt. + dkt. + dkt.	3	0	0	3	0	6
prv. + jngt. + sktv. + dkt.	1	0	0	2	0	3
prv. + prl. + įv. + jngt.	1	0	1	2	0	4
prv. + prv. + bdv. + jngt.	1	0	0	1	0	2
prv. + prv. + vksm. + prl.	0	0	0	1	0	1
prv. + vksm. + dkt. + dkt.	0	0	0	0	2	2
prv. + vksm. + prv. + jngt.	1	1	1	1	1	5
prv. + vksm. + vksm. + jngt.	0	0	2	1	0	3
prv. + vksm. + vksm. + prv.	0	0	0	1	0	1
prv. + vksm. + vksm. + vksm.	0	0	0	0	1	1
vksm. + bdv. + dkt. + dkt.	1	0	0	1	1	1
vksm. + bdv. + dkt. + vksm.	0	0	0	0	1	1
vksm. + bdv. + jngt. + vksm.	0	0	0	0	1	1
vksm. + bdv. + vksm. + jngt.	2	1	5	7	0	15
vksm. + dkt. + dkt. + jngt.	0	0	0	0	1	1
vksm. + dkt. + dkt. + vksm.	4	0	0	2	0	6
vksm. + dkt. + jngt. + įv.	0	1	0	1	0	2
vksm. + dkt. + jngt. + prl.	0	0	1	1	0	2
vksm. + dkt. + prl. + įv.	1	0	1	2	0	4
vksm. + dkt. + vksm. + dkt.	0	0	0	1	0	1
vksm. + dkt. + vksm. + jngt.	8	1	0	9	0	18
vksm. + dkt. + vksm. + prl.	0	0	0	0	1	1
vksm. + įv. + bdv. + prl.	0	0	1	0	0	1
vksm. + įv. + dkt. + dkt.	1	0	0	0	0	1
vksm. + įv. + prl. + bdv.	3	1	1	4	1	10
vksm. + įv. + prl. + dkt.	1	0	0	1	0	2
vksm. + jngt. + bdv. + dkt.	1	0	0	0	0	1
vksm. + jngt. + įv. + jngt.	0	0	1	0	0	1
vksm. + jngt. + prv. + jngt.	1	0	0	0	0	1
vksm. + prl. + bdv. + dkt.	1	0	0	0	0	1
vksm. + prl. + dkt. + dkt.	1	0	0	1	0	2
vksm. + prl. + dkt. + jngt.	0	0	0	3	0	3
vksm. + prl. + įv. + dkt.	0	0	1	0	1	2
vksm. + prl. + įv. + jngt.	1	1	2	4	1	9
vksm. + prl. + sktv. + dkt.	2	0	2	1	0	5
vksm. + prl. + vksm. + dkt.	0	0	0	1	0	1
vksm. + prv. + bdv. + dkt.	2	0	0	2	0	4

Modelis	B	P	H	S	T	Iš viso
vksm. + prv. + vksm. + prl.	3	1	0	5	0	9
vksm. + vksm. + bdv. + jngt.	0	0	0	0	2	2
vksm. + vksm. + dal. + bdv.	0	0	0	0	2	2
vksm. + vksm. + dal. + prv.	0	0	0	0	1	1
vksm. + vksm. + dkt. + jngt.	3	1	6	9	0	19
vksm. + vksm. + dkt. + prl.	1	0	1	2	1	5
vksm. + vksm. + įv. + jngt.	0	0	0	1	3	4
vksm. + vksm. + vksm. + dal.	0	0	0	0	1	1
vksm. + vksm. + vksm. + jngt.	1	0	2	6	1	10
vksm. + vksm. + vksm. + prl.	3	0	2	3	3	11
vksm. + vksm. + vksm. + prv.	0	0	0	0	3	3
vksm. + vksm. + vksm. + vksm.	0	0	0	0	1	1
Iš viso:	**130**	**33**	**86**	**177**	**54**	**480**

Žvelgiant į bendrą modelių pasiskirstymą atspindintį sąrašą, matyti, kad apskritai dažniausias gramatinis keturnaris modelis yra dkt. + dkt. + vksm. + jngt. Jis užfiksuotas 25 kartus (5,2 proc.), tačiau – tik Biomedicinos mokslų ir Socialinių mokslų patekstyniuose (atitinkamai – 14 ir 11 kartų). Šį modelį geriausiai iliustruoja tokios keturnarės žodžių sekos:

(35) *tyrimo* *rezultatai* *parodė* *kad*
dkt. dkt. vksm. jngt.
(36) *duomenų* *analizė* *parodė* *kad*
dkt. dkt. vksm. jngt.

Modeliai bdv. + vksm. + dkt. + jngt ir vksm. + vksm. + dkt. + jngt. taip pat labai dažni – iš viso jie buvo pavartoti keturnarėse sekose po 19 kartų. Pirmojo nerasta tik Technologijos mokslų patekstynyje, antrasis užfiksuotas visuose iš jų. Šios morfologinės konstrukcijos paprastai akademinėje kalboje gali būti perteikiamos tokiais pavyzdžiais:

(37) *galima* *daryti* *išvadą* *kad*
bdv. vksm. dkt. jngt.
(38) *reikia* *atkreipti* *dėmesį* *kad*
vksm. vksm. dkt. jngt.

Kaip jau buvo minėta, dalyvis *gālimas*, *galimà* ir niekatrosios giminės jo forma *gālima* monografijoje priskirti būdvardžiui, todėl iš esmės tas pats morfo-

loginis modelis vksm. + vksm. + dkt. + jngt. dėl formaliojo priskyrimo kalbos dalims (veiksmažodžiui ir būdvardžiui) reprezentuojamas dviem modeliais: vksm. + vksm. + dkt. + jngt. ir bdv. + vksm. + dkt. + jngt. Kalbamąjį žodį priskyrus prie neasmenuojamosios veiksmažodžio formos ir pažymėjus veiksmažodžio santrumpa, tai būtų dažniausias visų mokslo sričių patekstyniuose pavartotas modelis (7,9 proc.).

Prie itin dažnų keturnarių morfologinių modelių taip pat galima priskirti dar du: vksm. + dkt. + vksm. + jngt. (3,75 proc.) ir dkt. + dkt. + jngt. + dkt. (3,5 proc.), pavyzdžiui:

(39)	*atliktas*	*tyrimas*	*parodė*	*kad*
	vksm.	dkt.	vksm.	jngt.
(40)	*darbo*	*tikslas*	*ir*	*uždaviniai*
	dkt.	dkt.	jngt.	dkt.

Visuose patekstyniuose randamas tik antrasis morfologinis modelis, pirmasis neužfiksuotas Humanitarinių ir Technologijos mokslo sričių patekstyniuose. Nors intuityviai galima suvokti, kad tokio tipo keturnarės sekos, kaip (39) ir anksčiau pristatyti (35) ir (36) pavyzdžiai, bet kurios srities akademinėje kalboje turėtų būti įprastos, morfologinių modelių pasiskirstymas rodo ką kita – labiausiai jos mėgstamos kuriant biomedicinos, fizinių mokslų ar technologijos mokslų akademinį tekstą. Humanitarų tekstuose tokios vidinės morfologinės struktūros frazės arba neužfiksuojamos apskritai, arba yra labai retos.

Prie dažnesnių patekstyniuose randamų modelių dar galima priskirti žodžių seką, sudarytą pagal tokią morfologinę tvarką: vksm. + bdv. + vksm. + jngt. (3,1 proc., iki šiol aptartų ir kitų keturnarių sekų dažniausių morfologinių modelių pasiskirstymą žr. 27 diagramoje).

(41)	*apibendrinant*	*galima*	*pasakyti*	*kad*
	vksm.	bdv.	vksm.	jngt.

Pateiktas pavyzdys randamas visuose patekstyniuose, išskyrus technologijos mokslų srities. Socialinių mokslų patekstynyje tokio tipo žodžių seka pavartota daugiausiai. Kaip ir anksčiau minėtas morfologinis modelis bdv. + vksm. + dkt. + jngt., aptariamasis yra atsiradęs dėl formalaus kalbos dalių priskyrimo greta kito panašaus modelio vksm. + vksm. + vksm. + jngt., kuriame vietoj niekatrosios giminės būdvardžio *gālimas*, *galimà* formos *gālima* atsiranda asmenuojamoji veiksmažodžio forma *gālime*:

(42)	*apibendrinant*	***galime***	*teigti*	*kad*
	vksm.	vksm.	vksm.	jngt.

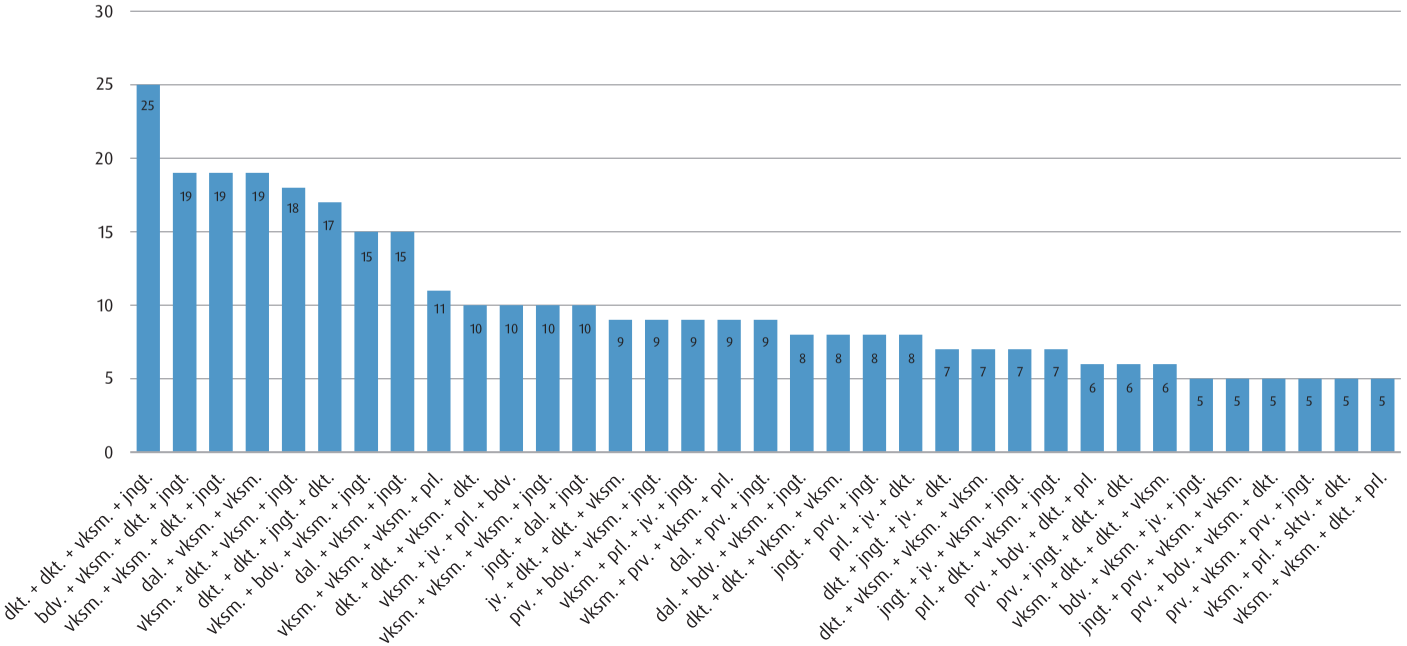

27 diagrama. Dažniausi gramatiniai keturnariai modeliai

Pastarasis gramatinis modelis (vksm. + vksm. + vksm. + jngt.) vartotas visuose patekstyniuose, išskyrus fizinių mokslų srities. Taigi, jei į modelius bdv. + vksm. + dkt. + jngt ir vksm. + vksm. + vksm. + jngt. būtų žiūrima kaip į to paties gramatinio modelio variacijas, atsiradusias dėl skirtingo formaliojo dalyvio priskyrimo, būtų galima teigti, kad tokia gramatinė struktūra būdinga visoms mokslo sritims.

Kiekvieną kartą kalbant apie morfologinių modelių skaičių patekstyniuose reikėtų prisiminti, kad aptariamosios mokslų sritys labai skiriasi, kaip ir šių sričių bakalauro darbuose vartojama kalba. Jau minėta, kad išvalius sąrašus ir atrinkus galutines keturnares sekas, gautų analizuojamų vienetų skaičiai įvairavo kiekviename patekstynyje. Mažiausiai jų buvo atrinkta iš fizinių ir technologijos mokslo sričių. Tai gali būti viena iš priežasčių, lemianti mažesnį gramatinių modelių skaičių arba dažniausiai vartojamų gramatinių modelių nepasitaikymą būtent šių sričių patekstyniuose. Kita vertus, kiekviena mokslo sritis turi savo kalbos vartojimo specifiką ir paskirtį: vienuose bakalauro darbuose, pavyzdžiui, humanitarų, kalba yra pagrindinis instrumentas, padedantis sukurti galutinį rezultatą – bakalauro darbą; kituose, pavyzdžiui, fizinių mokslų srities, greta įprastos kalbos pasitelkiamos formulės, brėžiniai, nuotraukos ir kt., todėl kalbinės atkarpos, palyginti su minėtaisiais humanitarų darbais, yra daug trumpesnės. Be to, ir jų paskirtis kitokia – čia kalba daugiausiai apibendrinama ar aiškinama tai, kas rodoma kitomis, ne kalbinėmis priemonėmis. Taigi tokioje mokslo kalboje ne tik randamas mažesnis gramatinių modelių skaičius, patys modeliai yra kitokie (apie tai daugiau rašoma aptariant kiekvienos mokslo srities dominuojančius morfologinius modelius).

Greta dažniau mokslo kalboje vartojamų morfologinių modelių galima priskirti dar kelis: vksm. + vksm. + vksm. + prl. (2,2 proc.), dkt. + dkt. + vksm. + dkt. (2,08 proc.) ir vksm. + įv. + prl. + bdv. (2,08 proc.)[163].

(43)	*turi*	*būti*	*suderinti*	*su*
	vksm.	vksm.	vksm.	prl.
(44)	*tyrimo*	*duomenis*	*iliustruoja*	*lentelės*
	dkt.	dkt.	vksm.	dkt.
(45)	*yra*	*viena*	*iš*	*pagrindinių*
	vksm.	įv.	prl.	bdv.

Apžvelgus morfologinius modelius reprezentuojančią lentelę (žr. 28 lentelę), pastebėta, kad, jei gramatiniam keturnariam modeliui būdingas didelis pavar-

163 Šioje monografijoje pasirinkta pristatyti tik tokius keturnarius morfologinius modelius, kurie pavartoti ne mažiau kaip 10 kartų.

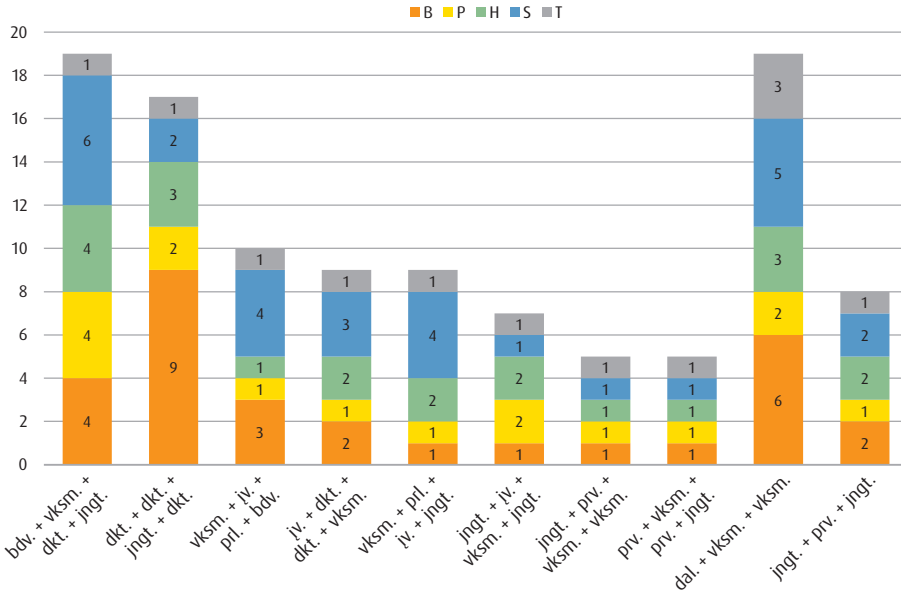

28 diagrama. Visuose patekstyniuose randami keturnariai morfologiniai modeliai

tojimo dažnis, paprastai, bet ne visada, toks modelis yra būdingas kiekvienai mokslo sričiai (žr. 28 diagramą).

Kaip matyti iš diagramos, kartais modelio vartojimo dažnis yra šiek tiek arba daug mažesnis, palyginti su jau aptartais dažniausiais modeliais, tačiau jis randamas visų mokslo sričių patekstyniuose, pavyzdžiui:

(46) *taip yra todėl kad*
prv. vksm. prv. jngt.

Iš dažniausių morfologinių modelių ne visuose patekstyniuose rasti jau anksčiau aptartieji: dkt. + dkt. + vksm. + jngt., vksm. + dkt. + vksm. + jngt., dkt. + dkt. + vksm. + dkt., vksm. + bdv. + vksm. + jngt., vksm. + vksm. + dkt. + jngt., vksm. + vksm. + vksm. + jngt., vksm. + vksm. + vksm. + prl. Paprastai jie nepasitaiko Fizinių mokslų arba Technologijos mokslų patekstyniuose.

Jau anksčiau teigta, kad visuose patekstyniuose rasti 146 skirtingi keturnariai morfologiniai modeliai. Biomedicinos mokslų srities patekstynyje pavartoti 63 iš jų. Dažniausiai pasitaiko trys: dkt. + dkt. + vksm. + jngt. (22,2 proc.), dkt. + dkt. + jngt. + dkt. (14,2 proc.) ir vksm. + dkt. + vksm. + jngt. (12,7 proc.). Taigi pačios dažniausios aptariamos mokslo srities darbuose vartojamos prasmingos keturnarės sekos yra tokios:

(47)	*tyrimo*	*duomenys*	*rodo*	*kad*
	dkt.	dkt.	vksm.	jngt.
(48)	*darbo*	*tikslas*	*ir*	*uždaviniai*
	dkt.	dkt.	jngt.	dkt.
(49)	*gauti*	*rezultatai*	*rodo*	*kad*
	vksm.	dkt.	vksm.	jngt.

Fizinių mokslų srities patekstynyje iš viso aptikti 26 keturnariai gramatiniai modeliai. Apskritai jų dažnis yra labai mažas – beveik visi modeliai užfiksuoti vos po vieną ar du kartus, išskyrus šį: bdv. + vksm. + dkt. + jngt. (15,4 proc.):

(50)	*galima*	*daryti*	*prielaidą*	*kad*
	bdv.	vksm.	dkt.	jngt.

Humanitarinių mokslų srities patekstynyje iš viso rasti 54 gramatiniai modeliai. Keli iš jų akivaizdžiai dominuoja: vksm. + vksm. + dkt. + jngt. (11,1 proc.), vksm. + bdv. + vksm. + jngt. (9,2 proc.), bdv. + vksm. + dkt. + jngt. (7,4 proc.). Pastarasis morfologinis modelis dominuoja ir Fizinių mokslų patekstynyje. Tačiau kiti du būdingi tik Humanitarinių mokslų patekstyniui:

(51)	*apibendrinant*	*galima*	*pasakyti*	*kad*
	vksm.	bdv.	vksm.	jngt.
(52)	*reikia*	*atkreipti*	*dėmesį*	*kad*
	vksm.	vksm.	dkt.	jngt.

Iš 146 morfologinių keturnarių modelių Socialinių mokslų srities patekstynyje užfiksuoti 83. Tai rodo, kad socialinių mokslų srities bakalauro darbuose mėgstamos labai įvairios keturnarių sekų gramatinės struktūros. Daugumos iš jų pavartojimo dažnis yra taip pat didesnis, palyginti su jau aptartais, tačiau beveik visi jie sutampa su kitų mokslo sričių dominuojančiais gramatiniais modeliais. Pavyzdžiui: 1) dkt. + dkt. + vksm. + jngt. (13,2 proc.) yra dažniausiai aptiktas modelis ir Biomedicinos mokslų srities patekstynyje; 2) vksm. + dkt. + vksm. + jngt. (10,8 proc.) taip pat yra dažnas Biomedicinos mokslų srities patekstynyje; 3) vksm. + vksm. + dkt. + jngt. (10,8 proc.) aptinkamas prie itin dažnai užfiksuojamų modelių Humanitarinių mokslų srities patekstynyje; 4) vksm. + bdv. + vksm. + jngt. (8,4 proc.) taip pat dažnas Humanitarinių mokslų srities patekstynyje; 5) bdv. + vksm. + dkt. + jngt. (7,2 proc.) yra dažniausias modelis Fizinių mokslų srities patekstynyje.

Tik Socialinių mokslų srities patekstynyje dažnai nustatomas gramatinis keturnaris modelis yra vksm. + vksm. + vksm. + jngt.:

(53)	*buvo*	*siekiama*	*išsiaiškinti*	*kaip*
	vksm.	vksm.	vksm.	jngt.

Paskutiniame – Technologijos mokslų srities – patekstynyje užfiksuoti 39 modeliai. Kaip ir Fizinių mokslų srities patekstynyje, gramatinės struktūros čia fiksuojamos dažniausiai po vieną ar du kartus, išskyrus kelias, kurios gali būti laikomos dominuojančiomis: dkt. + vksm. + prl. + dkt. (10,2 proc.), dkt. + vksm. + vksm. + vksm. (7,7 proc.), vksm. + vksm. + įv. + jngt. (7,7 proc.), vksm. + vksm. + vksm. + prl. (7,7 proc.), vksm. + vksm. + vksm. + prv. (7,7 proc.). Nė vienas iš paminėtųjų modelių nebuvo tarp dažniausių kitų mokslo sričių patekstyniuose. Taigi šią sritį reprezentuojančioje akademinėje kalboje neretai vartojamos tokios sekos:

(54)	*rezultatus*	*surašau*	*į*	*lentelę*
	dkt.	vksm.	prl.	dkt.
(55)	*pavyzdžiai*	*turi*	*būti*	*pateikti*
	dkt.	vksm.	vksm.	vksm.
(56)	*turi*	*būti*	*tokia*	*kaip*
	vksm.	vksm.	įv.	jngt.
(57)	*turi*	*būti*	*suderinti*	*su*
	vksm.	vksm.	vksm.	prl.
(58)	*turi*	*būti*	*atliekamas*	*taip*
	vksm.	vksm.	vksm.	prv.

Kaip spėta anksčiau (žr. šio skyriaus 2.2 poskyrį psl. 325), išskleidus santrumpą vksm. ir sužymėjus veiksmažodžio neasmenuojamąsias formas, morfologinių modelių skaičius dar labiau padidėjo. Analizuojant 480 keturnarių sekų su neišskleistomis veiksmažodžio formomis, buvo nustatyti 146 morfologiniai modeliai, iš kurių – 111 su bent viena veiksmažodžio forma. Tuo tarpu šiam tyrimui iš viso buvo atrinktos 392 keturnarės sekos, o morfologinių modelių rasta panašiai – 145, tik vienu mažiau (jų pasiskirstymą patekstyniuose žr. 29 lentelėje).

Kaip matyti iš 29 lentelės, po vieną kartą viename iš penkių patekstynių užfiksuotų modelių atsirado dar daugiau, tačiau dominuojantis, nors ir užfiksuotas mažiau kartų, išliko tas pats – dažniausias Biomedicinos mokslų ir Socialinių mokslų sričių patekstynių pavyzdys dkt. + dkt. + tiesiog. n. + jngt. (5,3 proc.), plg. dkt. + dkt. + vksm. + jngt. (35 pavyzdys).

Kiti du modeliai – bdv. + bendr. + dkt. + jngt. (4,8 proc.) ir tiesiog. n. + bendr. + dkt. + jngt. (4,6 proc.) – sutapo su anksčiau aptartaisiais bendraisiais morfologiniais modeliais. Pagal dažnumą jie tai pat liko antroje vietoje (palyginti 37 ir 38 pavyzdžius).

29 lentelė. Keturnarių gramatinių modelių su neasmenuojamosiomis veiksmažodžio formomis pasiskirstymas patekstyniuose

Modelis	B	P	H	S	T	Iš viso
bdv. + tiesiog. n. + įv. + jngt.	0	0	1	0	0	1
bdv. + bendr. + dkt. + jngt.	4	4	4	6	1	19
bdv. + bendr. + dkt. + prl.	0	0	2	0	0	2
bdv. + bendr. + įv. + dkt.	0	0	1	0	0	1
bdv. + bendr. + įv. + jngt.	1	1	1	1	0	4
bdv. + bendr. + jngt. + įv.	0	0	1	1	0	2
bdv. + bendr. + jngt. + prl.	1	0	0	0	0	1
bdv. + dkt. + tiesiog. n. + jngt.	0	0	0	0	1	1
bdv. + dkt. + dkt. + dalyv.	1	0	0	1	0	2
bdv. + prv. + bendr. + jngt.	0	0	1	0	0	1
bdv. + tar. n. + bendr. + jngt.	0	0	1	2	0	3
bendr. + dkt. + dkt. + jngt.	0	0	0	0	1	1
bendr. + dkt. + jngt. + įv.	0	1	0	1	0	2
bendr. + dkt. + jngt. + prl.	0	0	1	1	0	2
bendr. + dkt. + prl. + įv.	1	0	0	0	0	1
bendr. + jngt. + įv. + jngt.	0	0	1	0	0	1
bendr. + prl. + dkt. + jngt.	0	0	0	1	0	1
bendr. + prl. + įv. + dkt.	0	0	1	0	0	1
bendr. + prl. + sktv. + dkt.	2	0	2	1	0	5
dal. + tiesiog. n. + dalyv. + prv.	0	0	1	0	0	1
dal. + bdv. + tiesiog. n. + dkt.	0	0	1	0	0	1
dal. + bdv. + bendr. + dkt.	3	0	2	4	0	9
dal. + padal. + bdv. + bendr.	0	0	0	1	0	1
dal. + prv. + jngt. + tiesiog. n.	0	0	0	1	0	1
dalyv. + bdv. + bendr. + jngt.	0	0	0	1	0	1
dalyv. + bdv. + dkt. + tiesiog. n.	0	0	0	0	1	1
dalyv. + dkt. + tiesiog. n. + jngt.	8	1	0	7	1	17
dalyv. + dkt. + dalyv. + dkt.	0	0	0	1	0	1
dalyv. + dkt. + dkt. + tiesiog. n.	4	0	0	2	0	6
dalyv. + dkt. + prl. + įv.	0	0	1	1	0	2
dalyv. + įv. + dkt. + dkt.	1	0	0	0	0	1
dalyv. + jngt. + bdv. + dkt.	1	0	0	0	0	1
dalyv. + jngt. + prv. + jngt.	1	0	0	0	0	1
dalyv. + prl. + dkt. + jngt.	0	0	0	1	0	1
dalyv. + prl. + įv. + dkt.	0	0	0	0	1	1

Modelis	B	P	H	S	T	Iš viso
dalyv. + prl. + įv. + jngt.	0	0	1	0	0	1
dalyv. + prv. + bdv. + dkt.	2	0	0	2	0	4
dkt. + tiesiog. n. + bdv. + jngt.	0	0	0	0	1	1
dkt. + tiesiog. n. + bendr. + bdv.	0	0	0	1	0	1
dkt. + tiesiog. n. + bendr. + dal.	0	0	0	0	1	1
dkt. + tiesiog. n. + bendr. + dalyv.	0	0	0	0	2	2
dkt. + tiesiog. n. + bendr. + dkt.	0	0	0	1	0	1
dkt. + tiesiog. n. + bendr. + jngt.	0	0	0	1	0	1
dkt. + tiesiog. n. + bendr. + prl.	2	0	0	0	0	2
dkt. + tiesiog. n. + bendr. + vksm.	0	0	0	1	0	1
dkt. + tiesiog. n. + dalyv. + bendr.	0	0	0	1	0	1
dkt. + tiesiog. n. + dalyv. + jngt.	1	0	0	1	0	2
dkt. + tiesiog. n. + dalyv. + prl.	1	0	0	0	0	1
dkt. + tiesiog. n. + įv. + jngt.	0	0	0	0	1	1
dkt. + tiesiog. n. + prl. + dkt.	0	0	0	0	4	4
dkt. + tiesiog. n. + prv. + bdv.	3	0	0	0	0	3
dkt. + bendr. + tiesiog. n. + dalyv.	1	0	0	1	0	2
dkt. + dalyv. + dkt. + tiesiog. n.	0	1	0	0	0	1
dkt. + dkt. + tiesiog. n. + bendr.	1	1	0	0	0	2
dkt. + dkt. + tiesiog. n. + dalyv.	1	0	0	3	0	4
dkt. + dkt. + tiesiog. n. + dkt.	2	0	1	1	0	4
dkt. + dkt. + tiesiog. n. + jngt.	11	0	0	10	0	21
dkt. + dkt. + tiesiog. n. + prl.	1	0	0	0	0	1
dkt. + dkt. + bendr. + tiesiog. n.	0	0	0	1	0	1
dkt. + dkt. + bendr. + prl.	0	1	0	0	0	1
dkt. + dkt. + dalyv. + dkt.	1	0	1	2	1	5
dkt. + dkt. + dalyv. + jngt.	3	0	0	1	0	4
dkt. + dkt.+ dalyv. + padal.	1	0	0	0	0	1
dkt. + dkt.+ dkt. + tiesiog. n.	0	0	1	0	0	1
įv. + tiesiog. n. + bendr. + dkt.	0	0	1	0	0	1
įv. + tiesiog. n. + bendr. + dkt.	0	0	0	2	0	2
įv. + tiesiog. n. + bendr. + jngt.	0	0	1	1	0	2
įv. + tiesiog. n. + įv. + prl.	0	0	1	2	0	3
įv. + tiesiog. n. + prv. + jngt.	0	0	0	1	0	1
įv. + tiesiog. n. + tar. n. + jngt.	0	0	1	0	0	1
įv. + bdv. + bendr. + įv.	1	0	0	0	0	1
įv. + bdv. + bendr. + prl.	0	0	1	0	0	1

Modelis	B	P	H	S	T	Iš viso
įv. + bdv. + dkt. + tiesiog. n.	0	0	0	0	1	1
įv. + dal. + bendr. + prl.	0	0	1	0	0	1
įv. + dkt. + tiesiog. n. + bendr.	0	0	0	2	1	3
įv. + dkt. + tiesiog. n. + dalyv.	0	0	0	1	0	1
įv. + dkt. + dkt. + tiesiog. n.	2	1	2	3	1	9
įv. + jngt. + tar. n. + bdv.	1	1	1	1	0	4
įv. + prl. + įv. + tiesiog. n.	0	1	0	0	0	1
jngt. + bdv. + bendr. + jngt.	0	0	1	0	0	1
jngt. + bendr. + prl. + dkt.	0	0	0	2	0	2
jngt. + dalyv. + prl. + dkt.	0	0	0	1	0	1
jngt. + dkt. + tiesiog. n. + dkt.	0	0	0	1	0	1
jngt. + dkt. + bdv.+ bendr.	0	0	1	1	0	2
jngt. + įv. + tiesiog. n. + jngt.	1	2	2	1	1	7
jngt. + prv. + tiesiog. n. + dalyv.	1	1	1	1	1	5
jngt. + prv. + dalyv. + prv.	0	0	1	1	0	2
jngt. + tar. n. + bdv. + bendr.	0	0	0	1	0	1
padal. + tiesiog. n. + bendr. + jngt.	0	0	0	1	0	1
padal. + bdv. + bendr. + jngt.	2	1	2	5	0	10
padal. + bdv. + dkt. + dkt.	1	0	1	1	1	4
padal. + dkt. + dalyv. + jngt.	0	0	0	2	0	2
padal. + prl. + bdv. + dkt.	1	0	0	1	0	2
padal. + prl. + įv. + jngt.	1	1	1	2	1	6
prl. + dalyv. + dkt. + bendr.	0	0	0	1	0	1
prl. + dalyv. + dkt. + dkt.	0	0	0	0	1	1
prl. + dkt. + bendr. + jngt.	0	1	3	2	1	7
prl. + dkt. + dalyv. + dkt.	1	0	0	2	0	3
prl. + įv. + bdv. + bendr.	1	0	0	0	0	1
prl. + įv. + dalyv. + dkt.	0	0	0	1	0	1
prl. + įv. + įv. + dalyv.	0	0	1	0	0	1
prl. + prv. + dalyv. + dkt.	0	0	0	0	1	1
prl. + prv. + padal. + dkt.	0	0	0	0	1	1
prl. + sktv.+ dkt. + tiesiog. n.	0	0	1	0	0	1
prl. + vksm. + dkt. + bendr.	0	0	1	1	0	2
prv. + tiesiog. n. + bendr. + dalyv.	0	0	0	0	1	1
prv. + tiesiog. n. + bendr. + jngt.	0	0	1	1	0	2
prv. + tiesiog. n. + dalyv. + jngt.	0	0	1	0	0	1
prv. + tiesiog. n. + dalyv. + prv.	0	0	0	1	0	1

Modelis	B	P	H	S	T	Iš viso
prv. + tiesiog. n. + prv. + jngt.	1	1	1	1	1	5
prv. + bdv. + bendr. + prl.	0	0	0	1	0	1
prv. + bdv + dkt. + dalyv.	0	0	0	1	0	1
prv. + bdv. + bendr. + dkt.	1	0	2	2	0	5
prv. + bdv. + bendr. + jngt.	3	1	2	3	0	9
prv. + bdv. + dkt. + tiesiog. n.	1	0	0	0	0	1
prv. + bendr. + dkt. + dkt.	0	0	0	0	2	2
prv. + prl. + įv. + jngt.	0	0	0	1	0	1
prv. + prv. + dalyv. + prl.	0	0	0	1	0	1
tar. n. + bdv. + bendr. + jngt.	0	0	2	1	0	3
tar. n. + bendr. + dkt. + jngt.	0	0	0	1	0	1
tar. n. + bendr. + dkt. + prl.	0	0	0	1	0	1
vksm. + bendr. + dalyv. + jngt.	1	0	0	0	0	1
tiesiog. n. + bdv. + jngt. + dalyv.	0	0	0	0	1	1
tiesiog. n. + bendr. + bdv. + jngt.	0	0	0	0	2	2
tiesiog. n. + bendr. + bendr. + prl.	0	0	0	0	1	1
tiesiog. n. + bendr. + dal. + bdv.	0	0	0	0	2	2
tiesiog. n. + bendr. + dal. + prv.	0	0	0	0	1	1
tiesiog. n. + bendr. + dalyv. + dal.	0	0	0	0	1	1
tiesiog. n. + bendr. + dalyv. + jngt.	0	0	2	2	1	5
tiesiog. n. + bendr. + dalyv. + padal.	0	0	0	0	1	1
tiesiog. n. + bendr. + dalyv. + prl.	2	0	2	3	2	9
tiesiog. n. + bendr. + dalyv. + prv.	0	0	0	0	3	3
tiesiog. n. + bendr. + dkt. + jngt.	3	1	6	8	0	18
tiesiog. n. + bendr. + dkt. + prl.	1	0	1	1	1	4
tiesiog. n. + bendr. + įv. + jngt.	0	0	0	1	3	4
tiesiog. n.+ dalyv. + bendr. + jngt.	0	0	0	3	0	3
tiesiog. n. + dkt. + prl. + įv.	0	0	0	1	0	1
tiesiog. n. + įv. + bdv. + prl.	0	0	1	0	0	1
tiesiog. n. + įv. + prl. + bdv.	3	1	1	4	1	10
tiesiog. n. + įv. + prl. + dkt.	1	0	0	1	0	2
tiesiog. n. + prl. + dkt. + dkt.	1	0	0	1	0	2
tiesiog. n. + prl. + dkt. + jngt.	0	0	0	1	0	1
tiesiog. n. + prl. + įv. + jngt.	0	0	0	2	0	2
tiesiog. n. + prv. + dalyv. + prl.	3	1	0	5	0	9
tiesiog. n. + vksm. + dalyv. + prl.	1	0	0	0	0	1
Iš viso:	**94**	**24**	**73**	**150**	**51**	**392**

Išskleidus morfologinį modelį vksm. + dkt. + vksm. + jngt. gauta leksinė seka dalyv. + dkt. + tiesiog. n. + jngt. liko prie dažniausiai pasitaikančių morfologinių modelių ir toje pačioje pozicijoje (4,4 proc.) (39 pavyzdys).

Tačiau kiti modeliai, kurie išskleidus veiksmažodžio formas atsirado prie dažniausių, jau nebeatitinka anksčiau pateiktos bendrosios morfologinių modelių sekos. Žinoma, taip atsitiko ir todėl, kad iš sąrašų pašalinti tokie modeliai, kuriuose nebuvo pavartotas nė vienas veiksmažodis, pavyzdžiui, dkt. + dkt. + jngt. + dkt.

Antra priežastis – veiksmažodžio santrumpa pažymėta kalbos dalis kartais buvo išskleista kaip dalyvis, kartais – kaip padalyvis ar bendratis, kartais – kaip asmenuojamoji veiksmažodžio forma ar tariamoji nuosaka. Taigi paskutinės dvi morfologinės sekos, atitinkančios 10 kartų užfiksavimo dažnį, yra tiesiog. n. + įv. + prl. + bdv. (2,5 proc.) (žr. 45 pavyzdį) ir padal. + bdv. + bendr. + jngt. (2,5 proc.) (žr. 41 pavyzdį).

Kalbant apie morfologinių modelių pasikartojimą biomedicinos mokslų, fizinių mokslų, humanitarinių mokslų, socialinių mokslų ir technologijos mokslų sričių tyrimui atrinktoje patekstynių medžiagoje, reikia pasakyti, kad net ir išskleidus veiksmažodžio formas pasikartojantys modeliai liko beveik tie patys – bendras skaičius sumažėjo tik viena pozicija – dkt. + dkt. + jngt. + dkt., t. y. morfologiniu modeliu, kuriame veiksmažodžio apskritai nėra. Dar vienas nedidelis skirtumas yra tas, kad sužymėjus neasmenuojamąsias veiksmažodžio formas, morfologinis modelis vksm. + prl. + įv. + jngt. tapo modeliu padal. + prl. + įv. + jngt., o jo dažnis sumažėjo nuo 9 iki 6 kartų.

Iš 145 morfologinių modelių su išskleistomis veiksmažodžio formomis Biomedicinos mokslų srities patekstynyje užfiksuota 50. Iš anksčiau paminėtų trijų dažniausių modelių naujame sąraše rasti du: dkt. + dkt. + tiesiog. n. + jngt. (22 proc.) ir dalyv. + dkt. + tiesiog. n. + jngt. (16 proc.) – tie patys, kurie buvo nustatyti ir neišskleidus veiksmažodžio formų (plg.: dkt. + dkt. + vksm. + jngt.; vksm. + dkt. + vksm. + jngt.).

Fizinių mokslų srities patekstynyje iš viso nustatyta 20 modelių, sudarytų iš keturių kalbos dalių. Dažniausias liko tas pats, tik vietoje anksčiau vartotos veiksmažodžio santrumpos atsirado bendraties santrumpa: bdv. + bendr. + dkt. + jngt. (20 proc.).

Humanitarinių mokslų patekstynyje iš viso rasti 52 aptariamieji modeliai. Iš trijų anksčiau pristatytų šios srities dominuojančių modelių liko tik vienas – tiesiog. n. + bendr. + dkt. + jngt. (11,5 proc.).

Socialinių mokslų srities patekstynyje ir šį kartą užfiksuota daugiausiai gramatinių modelių – 84. Tačiau sužymėjus neasmenuojamąsias veiksmažodžio

formas jų labai sumažėjo ir beliko 4. Pirmieji trys gramatiniai modeliai pagal dažnumą visiškai sutampa su tais pačiais, anksčiau išskirtaisiais: dkt. + dkt. + tiesiog. n. + jngt. (11,9 proc.); tiesiog. n. + bendr. + dkt. + jngt. (9,5 proc.); dalyv. + dkt. + tiesiog. n. + jngt. (8,3 proc.). Kadangi vksm. + bdv. + vksm. + jngt. modelis buvo performuotas į keletą modelių, jo vietą užėmė kita morfologiškai stabili seka: bdv. + bendr. + dkt. + jngt. (7,1 proc.).

Technologijos mokslų patekstynyje užfiksuoti 39 modeliai. Iš anksčiau aptartų 5 dažniausių šios srities modelių nuosekliai sužymėjus veiksmažodžio formas dominuojantys liko trys: dkt. + tiesiog. n. + prl. + dkt. (10,2 proc.), tiesiog. n. + bendr. + įv. + jngt. (7,7 proc.), tiesiog. n. + bendr. + dalyv. + prv. (7,7 proc.).

Net ir sužymėjus neasmenuojamąsias veiksmažodžio formas, akivaizdžiai matyti, kad apskritai akademinėje mokslo kalboje populiariausios yra prasmingos keturnarės sekos su asmenuojamosiomis veiksmažodžio formomis, kurias šioje monografijoje nuspręsta pažymėti tiesioginės nuosakos santrumpa (žr. 29 diagramą). Kaip minėta anksčiau (žr. 2.2 poskyrį psl. 325), visos tiesioginės nuosakos formos patekstyniuose sužymėtos santrumpa tiesiog. n. detaliau neišskiriant asmens, skaičiaus ir laiko, tačiau čia galima rasti pačių įvairiausių formų: *yra* (esamojo laiko trečiasis asmuo), *buvo* (būtojo kartinio laiko trečiasis asmuo); *gali* (esamojo laiko trečiasis asmuo), *galime* (esamojo laiko daugiskaitos pirmasis asmuo); *rodo* (esamojo laiko trečiasis asmuo), *parodo* (esamojo laiko trečiasis asmuo), *parodė* (būtojo kartinio laiko trečiasis asmuo); *surašau* (esamojo laiko vienaskaitos pirmasis asmuo), *surašome* (esamojo laiko daugiskaitos pirmasis asmuo) ir kt. (šie ir panašūs dalykai bus analizuojami aptariant morfologinį variantiškumą, žr. šios dalies 3 skyrių psl. 363).

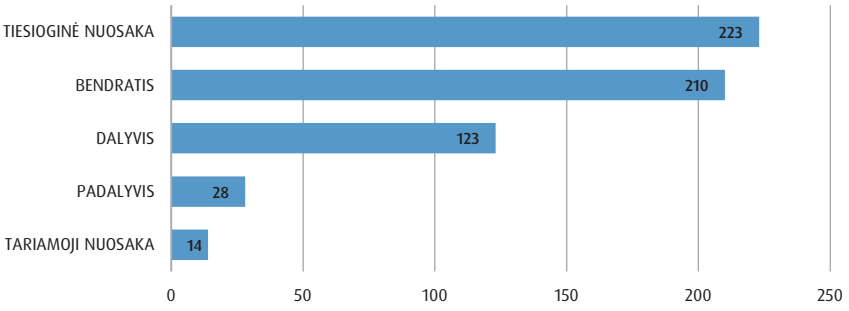

29 diagrama. Veiksmažodžio formų pasiskirstymas visuose patekstyniuose

Nors labai retai, tačiau akademinėje mokslo kalboje kartais pasitaiko ir tariamosios nuosakos formų. Jų rasta visuose patekstyniuose, bet gausiau tokios formos vartojamos Humanitarinių ir Socialinių mokslų patekstyniuose. Tariamoji nuosaka labai dažnai sudaro junginius su žodžiu *gãlima*, pažymėtu kaip būdvardis, keturnarėse sekose ji gali eiti pirmoje, antroje ar trečioje pozicijoje, tačiau niekada nerandama paskutinėje prasmingos sekos pozicijoje:

(59)	***reikėtų***	*atkreipti*	*dėmesį*	*kad*
	tar. n.	bendr.	dkt.	jngt.
(60)	*galima*	***būtų***	*teigti*	*kad*
	bdv.	tar. n.	bendr.	jngt.
(61)	*tam*	*kad*	***būtų***	*galima*
	įv.	jngt.	tar. n.	bdv.

Iš neasmenuojamųjų veiksmažodžio formų dažniausiai visų sričių bakalauro darbuose pasitaiko bendratis. Ji yra labai įprasta tokiose sekose, kuriose pirmoje pozicijoje eina asmenuojamoji veiksmažodžio forma, taip pat gana dažnai pati pradeda keturnarę seką:

(62)	*gali*	***būti***	*traktuojamas*	*kaip*
	tiesiog. n.	bendr.	dalyv.	jngt.
(63)	***atsakyti***	*į*	*klausimą*	*ar*
	bendr.	prl.	dkt.	jngt.

Taip pat neretai vartojama leksinėse sekose, kuriose eina trys veiksmažodžio formos iš eilės, pavyzdžiui:

(64)	*buvo*	*siekiama*	***išsiaiškinti***	*ar*
	tiesiog. n.	dalyv.	bendr.	jngt.

Bendratis morfologiškai dera ir su būdvardžiu, ypač dažnai jis priklauso junginiui su būdvardžiu vadinama forma *gãlima*, pavyzdžiui:

(65)	*svarbu*	***atkreipti***	*dėmesį*	*į*
	bdv.	bendr.	dkt.	prl.
(66)	***galima***	*drąsiai*	***teigti***	*kad*
	bdv.	prv.	bendr.	jngt.

Kiek rečiau, palyginti su pateiktais atvejais, ji jungiama su tariamąja nuosaka:

(67)	*galima*	*būtų*	***teigti***	*kad*
	bdv.	tar. n.	bendr.	jngt.

Įvairių mokslo sričių patekstyniuose itin dažna ir kita neasmenuojamoji veiksmažodžio forma – dalyvis. Dėl šios formos plačiai diskutuota jau anksčiau, aptariant su tyrimu susijusias problemas. Čia tik primenama, kad žodis *gãlimas*, *galimà* ir *gãlima* monografijoje laikomas būdvardžiu. Toks kalbos dalių sužymėjimas lėmė ir įvairių formų ar sekų pasiskirstymą bei priskyrimą vienai ar kitai aptariamajai grupei. Matyti, kad nuo to priklauso ir dalyvio bei būdvardžio dažnumas tiriamojoje medžiagoje.

Dalyvis, kaip ir bendratis, neretai pasitaiko pirmoje, antroje arba trečioje keturnarės sekos pozicijoje, greta kitų veiksmažodžio formų:

(68)	***gauti***	*rezultatai*	*parodė*	*jog*
	dalyv.	dkt.	tiesiog. n.	jngt.
(69)	*buvo*	***siekiama***	*išsiaiškinti*	*kaip*
	tiesiog. n.	dalyv.	bendr.	jngt.
(70)	*gali*	*būti*	***susijęs***	*su*
	tiesiog. n.	bendr.	dalyv.	prl.

Kiek rečiau dalyvis aptinkamas frazės pabaigoje:

(71)	*statistinė*	*duomenų*	*analizė*	***atlikta***
	bdv.	dkt.	dkt.	dalyv.

Iš neasmenuojamųjų veiksmažodžio formų mažiausiai kartų tiriamojoje akademinėje kalboje užfiksuotas padalyvis (žr. 29 diagramą). Jis, kaip ir kitos aptartos neasmenuojamosios veiksmažodžio formos, prasmingoje keturnarėje sekoje gali užimti bet kurią poziciją – pirmąją, antrąją, trečiąją ar ketvirtąją:

(72)	***taikant***	*tinkamus*	*darbo*	*metodus*
	padal.	bdv.	dkt.	dkt.
(73)	*taigi*	***apibendrinant***	*galima*	*teigti*
	dal.	padal.	bdv.	bendr.
(74)	*prieš*	*toliau*	***tęsiant***	*darbus*
	prl.	prv.	padal.	dkt.
(75)	*duomenų*	*analizė*	*atlikta*	***naudojant***
	dkt.	dkt.	dalyv.	padal.

2.4.2. Trinariai morfologiniai modeliai

Anksčiau jau minėta (žr. 2.2. poskyrį psl. 325), kad prasmingą keturnarę seką gali sudaryti ne tik keturios kalbos dalys. Anotavus tyrimui atrinktus patekstynius, ne-

mažai morfologinių iš dviejų žodžių sudarytų samplaikų buvo pažymėtos viena kalbos dalimi, todėl iš 604 analizuojamų keturnarių sekų net 113 atskleidė 33 skirtingus trinarius morfologinius modelius (jų pasiskirstymą žr. 30 lentelėje).

30 lentelė. Trinariai morfologinių modelių pasiskirstymas patekstyniuose

Modelis	B	P	H	S	T	Iš viso
dal. + bdv. + jngt.	0	0	0	1	0	1
dal. + bdv. + vksm.	0	0	0	2	0	2
dal. + dkt. + dkt.	0	0	0	1	0	1
dal. + įv. + jngt.	0	0	1	0	0	1
dal. + prl. + įv.	0	1	1	0	0	2
dal. + prv. + bdv.	1	0	0	2	1	4
dal. + prv. + jngt.	0	0	4	5	0	9
dal. + vksm. + dkt.	1	0	0	1	0	2
dal. + vksm. + jngt.	5	1	2	7	0	15
dal. + vksm. + prl.	1	0	0	2	0	3
dal. + vksm. + vksm.	6	2	3	5	3	19
dkt. + dal. + vksm.	0	0	0	1	0	1
dkt. + dkt. + dal.	1	0	0	0	0	1
dkt. + prv. + vksm.	1	0	0	0	0	1
įv. + dkt. + dkt.	0	0	0	1	0	1
jngt. + dal. + jngt.	2	0	3	2	3	10
jngt. + dal. + prv.	0	0	1	0	0	1
jngt. + įv. + dkt.	0	0	1	0	0	1
jngt. + prv. + dkt.	0	0	0	1	0	1
jngt. + prv. + jngt.	2	1	2	2	1	8
prl. + įv. + dkt.	1	0	2	4	1	8
prv. + bdv. + vksm.	0	0	1	0	0	1
prv. + dal. + jngt.	0	0	1	1	0	2
prv. + dkt. + vksm.	1	0	0	0	0	1
prv. + jngt. + įv.	0	0	1	0	0	1
prv. + prv. + jngt.	2	0	1	1	0	4
prv. + vksm. + prv.	0	0	1	1	0	2
prv. + vksm. + vksm.	0	0	0	0	1	1
vksm. + dal. + įv.	0	0	1	0	0	1
vksm. + jngt. + prl.	1	0	1	0	0	2
vksm. + prv. + jngt.	0	1	1	1	1	4
vksm. + vksm. + įv.	0	0	0	0	1	1
vksm. + vksm. + jngt.	0	0	1	0	0	1
Iš viso:	**25**	**6**	**29**	**41**	**12**	**113**

Dažniausias ir visų penkių mokslo sričių patekstyniuose rastas trinaris modelis yra dal. + vksm. + vksm. (16,8 proc.):

(76)	*taip pat*	*buvo*	*pastebėta*
	dal.	vksm.	vksm.

Jis taip pat yra dominuojantis arba vienas iš dominuojančių (technologijos mokslų sritis) modelių vertinant kiekvieną patekstynį atskirai.

Kitas įprastas morfologinis trinaris modelis dal. + vksm. + jngt. (13,2 proc.) fiksuojamas beveik visų sričių patekstyniuose. Jis nepasitaikė tik technologijos mokslo srities sekų sąraše:

(77)	*taip pat*	*pastebėta*	*kad*
	dal.	vksm.	jngt.

Tik Fizinių mokslų srities patekstynyje neaptiktas trečiasis pagal dažnumą trinaris morfologinis modelis jngt. + dal. + jngt. (8,8 proc.):

(78)	*bet*	*taip pat*	*ir*
	jngt.	dal.	jngt.

Turint omenyje tiriamų sekų skaičių (113), kaip nuosekliai pasikartojantį galima išskirti Humanitarinių ir Socialinių mokslo sričių patekstyniuose esantį modelį dal. + prv. + jngt. (7,96 proc.) ir visuose patekstyniuose užfiksuotą jngt. + prv. + jngt. (8,8 proc.):

(79)	*tik*	*dėl to*	*kad*
	dal.	prv.	jngt.
(80)	*ir*	*dėl to*	*kad*
	jngt.	prv.	jngt.

Kiti trinariai modeliai, pavyzdžiui, dal. + įv. + jngt., užfiksuojami tik vieną kartą ir tik viename iš patekstynių arba po vieną ar porą kartų keliuose patekstyniuose (dal. + prl. + įv.), todėl jie nebus aptariami atskirai.

Jei trinaris modelis yra dominuojantis bendrame keturnarių sekų sąraše, greičiausiai, bet nebūtinai, jis dominuoja ir kiekvienos iš aptariamų mokslo sričių patekstynyje. Tai buvo pastebėta aptariant dažniausią trinarį gramatinį modelį dal. + vksm. + vksm.: biomedicinos mokslai (24 proc.), fiziniai mokslai (33,3 proc.), humanitariniai mokslai (10,3 proc.), socialiniai mokslai (12,2 proc.), technologijos mokslai (25 proc.).

Panašiai yra su modeliu dal. + vksm. + jngt., kuriuo žymima populiariausia morfologinė konstrukcija biomedicinos (20 proc.) ir socialinių (17 proc.) moks-

lų sričių sąrašuose. Aprašytasis modelis jngt. + dal. + jngt. yra vienas iš dažniausių Humanitarinių (10,3 proc.) ir Technologijos (25 proc.) mokslų sričių patekstyniuose, o modelis dal. + prv. + jngt. – Humanitarinių (13,8 proc.) ir Socialinių (12,2 proc.) mokslų sričių patekstyniuose.

Kadangi iš pasiskirstymo lentelės matyti (žr. 33 lentelę), kad kai kurie modeliai užfiksuoti gan negausiai atskiruose patekstyniuose, prie dominuojančių modelių Socialinių mokslų srities patekstynyje galima priskirti dar vieną – prl. + įv. + dkt. (9,8 proc.):

(81) *per* *tam tikrą* *laiką*
prl. įv. dkt.

Aptariant bendruosius trinarius morfologinius modelius, į akis krenta tai, kad gana dažnai jie sudaromi be veiksmažodžio. Iš 33 skirtingų morfologinių konstrukcijų veiksmažodis pavartotas 16-oje.

Sužymėjus neasmenuojamasias veiksmažodžio formas ir tiesioginę bei tariamąją nuosakas, trinarių morfologinių modelių taip pat padaugėjo – iš viso jų užfiksuota 21 (jų pasiskirstymą patekstyniuose žr. 31 lentelėje).

Anksčiau 19 kartų (16,8 proc.) nustatytas modelis dal. + vksm. + vksm. (žr. 30 lentelę) buvo transformuotas į tris modelius: dal. + tiesiog. n. + bendr. (pavartotas 9 kartus), dal. + tiesiog. n. + dalyv. (pavartotas 8 kartus) ir dal. + tar. n. + bendr. (pavartotas 2 kartus). Pirmieji du išliko dažniausi ir naujame sąraše su išskleistomis neasmenuojamosiomis veiksmažodžio formomis – jie atitinkamai pasiskirstė po 16,07 ir 14,3 procentus (dažniausius trinarius modelius su išskleistomis veiksmažodžio formomis žr. 30 diagramoje). Be to, jie užfiksuoti visuose penkiuose patekstyniuose (visuose patekstyniuose užfiksuojamus modelius žr. 31 diagramoje). Vienas iš jų – dal. + tiesiog. n. + bendr. – yra dažniausias Biomedicinos ir Technologijos mokslų srities patekstyniuose, modelis dal. + tiesiog. n. + dalyv. – Biomedicinos, Socialinių ir Technologijos mokslų srities patekstyniuose. Trečiosios modelio dal. + vksm. + vksm. variacijos pavartojimo dažnis sąlyginai per mažas, kad jis būtų priskirtas prie dažniausių.

Dar vienas neretai randamas modelis, kaip matyti iš 30 lentelės, yra dal. + dalyv. + jngt. (14,3 proc.). Kitaip nei ką tik pateiktieji (dal. + tiesiog. n. + bendr. ir dal. + tiesiog. n. + dalyv.), jis užfiksuotas ne visų mokslo sričių patekstyniuose – tokio pobūdžio leksinės sekos nėra Technologijos mokslų srities patekstynyje. Tačiau jis yra dažniausias Biomedicinos ir Socialinių mokslų srities patekstyniuose. Kalbamasis modelis yra bendresnio modelio dal. + vksm. + jngt., anksčiau pavartoto 15 kartų, variacija – kaip ir dar dvi: dal. + bendr. + jngt., dal. + tiesiog. n. + jngt.

31 lentelė. Trinarių gramatinių modelių su išskleistomis neasmenuojamosiomis veiksmažodžio formomis pasiskirstymas patekstyniuose

Modelis	B	P	H	S	T	Iš viso
tiesiog. n. + bendr. + įv.	0	0	0	0	1	1
tiesiog. n. + bendr. + jngt.	0	0	1	0	0	1
tiesiog. n. + dal. + įv.	0	0	1	0	0	1
tiesiog. n. + jngt. + prl.	1	0	0	1	0	2
tiesiog. n. + prv. + jngt.	0	1	1	1	1	4
dal.+ tiesiog. n. + bendr.	3	1	1	2	2	9
dal. + tiesiog. n. + dalyv.	2	1	1	2	2	8
dal. + tiesiog. n. + dkt.	1	0	0	1	0	2
dal. + tiesiog. n. + jngt.	2	0	0	3	0	5
dal. + tiesiog. n. + prl.	1	0	0	1	0	2
dal. + bdv. + bendr.	0	0	0	2	0	2
dal. + bendr. + jngt.	0	0	0	1	0	1
dal. + dalyv. + jngt.	3	1	1	3	0	8
dal. + padal. + prl.	0	0	0	1	0	1
dal. + tar. n. + bendr.	1	0	1	0	0	2
dkt. + dal. + tiesiog. n.	0	0	0	1	0	1
dkt. + prv. + tiesiog. n.	1	0	0	0	0	1
prv. + tiesiog. n. + bendr.	0	0	0	0	1	1
prv. + tiesiog. n. + prv.	0	0	1	1	0	2
prv. + bdv. + bendr.	0	0	1	0	0	1
prv. + dkt. + tiesiog. n.	1	0	0	0	0	1
Iš viso:	**16**	**4**	**9**	**21**	**6**	**56**

Prie dažnesnių morfologinių modelių galėtų būti priskirtas ir dal. + tiesiog. n. + jngt. Jis būdingas tik Biomedicinos ir Socialinių mokslų patekstyniams, be to, šiuose kalbamasis modelis yra ir dominuojantis.

Iš lentelės matyti, kad visi kiti modeliai su neasmenuojamosiomis veiksmažodžio formomis, išskyrus dal. + bdv. + bendr. (2 kartus užfiksuotas Socialinių mokslų srities patekstynyje), pasiskirstė po vieną vienos ar kitos mokslo srities patekstynyje.

Nustatant dominuojančias trinarių morfologinių modelių veiksmažodžio formas, paaiškėjo, kad juose, kaip ir keturnariuose modeliuose, vyrauja asmenuojamosios veiksmažodžio formos, monografijoje pažymėtos tiesiogine nuosaka (žr. 32 diagramą).

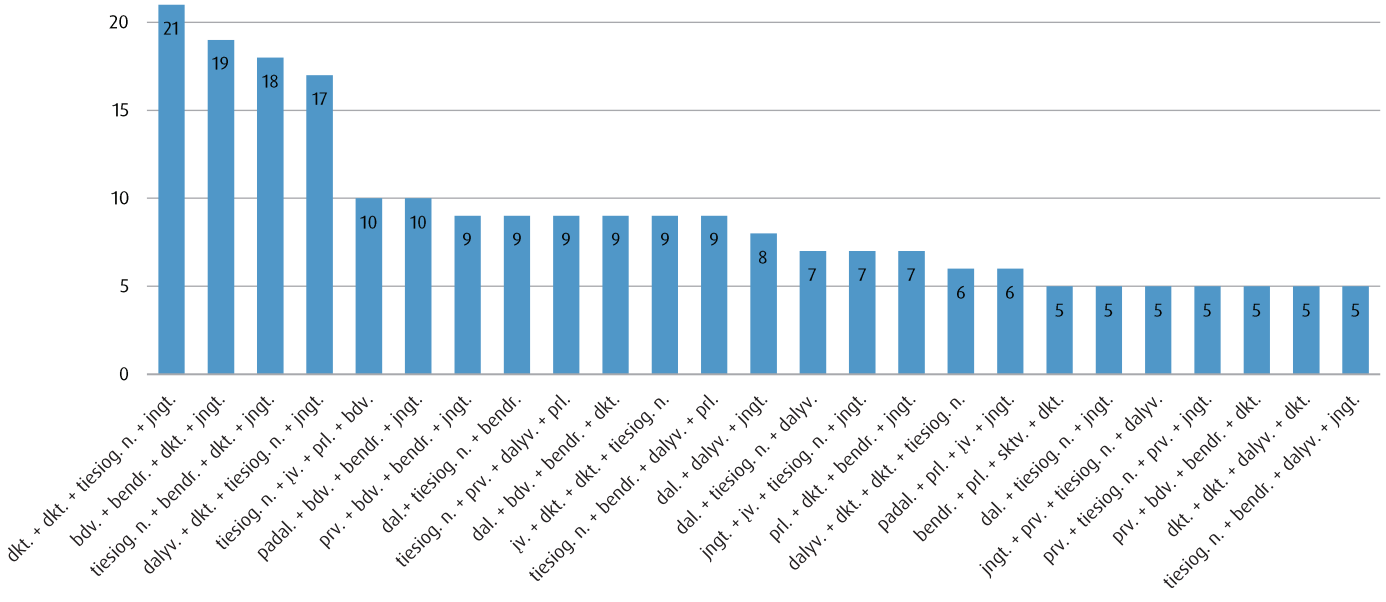

30 diagrama. Dažniausi keturnariai morfologiniai modeliai su neasmenuojamosiomis veiksmažodžio formomis

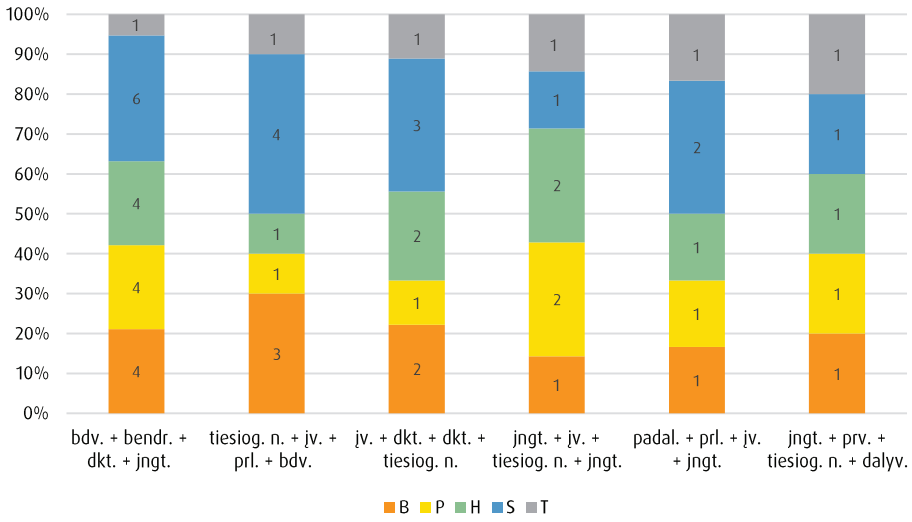

31 diagrama. Dažniausi trinariai morfologiniai modeliai su neasmenuojamosiomis veiksmažodžio formomis, randami visuose patekstyniuose

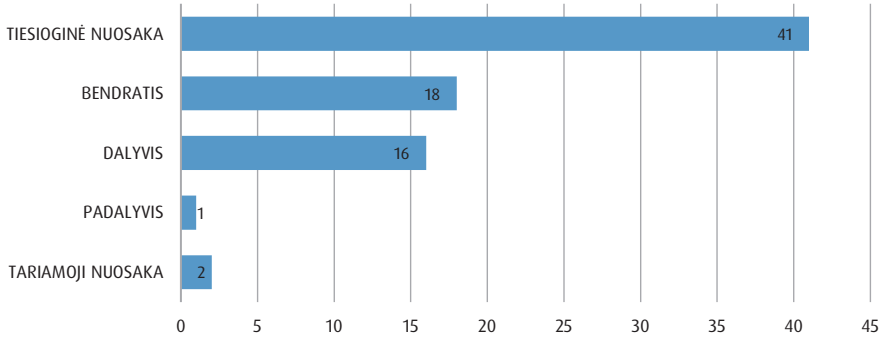

32 diagrama. Veiksmažodžio neasmenuojamųjų formų pasiskirstymas visų patekstynių trinariuose morfologiniuose modeliuose

Neasmenuojamosios veiksmažodžio formos taip pat pasiskirstė atitinkamai: bendratis, dalyvis, padalyvis. Vos porą kartų trinariuose morfologiniuose modeliuose pavartota tariamosios nuosakos forma.

Bendratis aptariamosiose leksinėse sekose gali eiti antroje arba trečioje – paskutinėje – pozicijose:

(82) *taip pat* ***matyti*** *kad*
dal. bendr. jngt.
(83) *taip pat* *gali* ***būti***
dal. tiesiog. n. bendr.

Dalyvis, kaip ir bendratis, užima tas pačias pozicijas:

(84) *taip pat* ***pastebėta*** *kad*
dal. dalyv. jngt.
(85) *taip pat* *buvo* ***pastebėta***
dal. tiesiog. n. dalyv.

Vienintelis padalyvio vartosenos atvejis užfiksuotas tokiame trinariame morfologiniame modelyje, kuriame jis eina antroje pozicijoje:

(86) *taip pat* ***atsižvelgiant*** *į*
dal. padal. prl.

Pora vartosenos atvejų su tariamąja nuosaka visiškai identiški – tariamoji nuosaka jungiasi su neasmenuojamąja veiksmažodžio forma – bendratimi – ir eina antroje pozicijoje:

(87) *taip pat* ***turėtų*** *būti*
dal. tar. n. bendr.

2.4.3. Dvinariai morfologiniai modeliai

Identifikavus ir sužymėjus kalbos dalis, tarp keturnarių sekų taip pat pasitaikė sudarytų tik iš dviejų kalbos dalių. Dvinarių gramatinių modelių nebuvo nustatyta Fizinių mokslų srities patekstynyje, tačiau jų nėra daug ir kitų mokslo sričių patekstyniuose – 4 dvinariai modeliai keturiuose patekstyniuose užfiksuoti tik 11 kartų (jų pasiskirstymą žiūrėti žr. 32 lentelėje).

32 lentelė. Dvinarių gramatinių modelių pasiskirstymas patekstyniuose

Modelis	B	P	H	S	T	Iš viso
dal. + jngt.	1	0	1	1	1	4
dal. + prv.	0	0	1	0	0	1
įv. + jngt.	0	0	1	0	1	2
jngt. + prv.	1	0	2	1	0	4
Iš viso:	**2**	0	**5**	**2**	**2**	**11**

Dažniausi iš jų yra du: dal. + jngt. (36,3 proc.) ir jngt. + prv. (36,3 proc.):

(88) *taip pat* *kaip ir*
dal. jngt.
(89) *bet ir* *dėl to*
jngt. prv.

Turint omenyje tai, kad Fizinių mokslų srities patekstynyje dvinarių gramatinių modelių išvis nepasitaikė, galima sakyti, jog pirmasis morfologinis modelis aptinkamas kituose tiriamuosiuose patekstyniuose. Antrasis, kaip rodo pavyzdžiai, nėra būdingas ir technologijos mokslo srities akademinei kalbai. Jei jis pasitaiko, tai, matyt, labai retai.

2.5. Apibendrinimas

Šioje monografijos dalyje analizuojant tyrimui atrinktas biomedicinos mokslų, fizinių mokslų, humanitarinių mokslų, socialinių mokslų ir technologijos mokslų sričių prasmingas keturnares sekas, neišvengiamai susidurta su keletu problemų.

Pirmiausia, kaip jau aptarta, problemiškas yra pats kalbos dalių nustatymas. Lietuvių kalbotyroje kol kas nėra vieningai sutariama, kuo laikyti pažyminiu einančią neasmenuojamąją veiksmažodžio formą – dalyvį. Viena vertus, iš kai kurių pavyzdžių akivaizdžiai matyti, kad dalyvis atlieka būdvardžio funkciją, pavyzdžiui, *pateikti duomenys leidžia spręsti*, *pateikti rezultatai rodo, kad*; kita vertus, visišką subūdvardėjimą galėtų paneigti kiti pavyzdžiai su tuo pačiu žodžiu: *gauti rezultatai pateikiami lentelėje*, *pavyzdžiai turi būti pateikti* ir kt.

Monografijoje dalyvius, kaip ir kitas neasmenuojamąsias veiksmažodžio formas, nuspręsta žymėti veiksmažodžiu siekiant išvengti per didelio modelių varijavimo ir nustatyti bendrąsias tiriamosios akademinės kalbos tendencijas. Iš esmės toks pasirinkimas pasiteisino, nes išskleidus neasmenuojamąsias veiksmažodžio formas ir modelius bei jų pasiskirstymą nustačius dar kartą, paaiškėjo, kad dauguma iš jų persiskirstė po atskirus tiriamųjų mokslų patekstynius. Visgi nustačius būdingiausius modelius su neišskleistomis veiksmažodžio formomis, dar kartą sužymėjus neasmenuojamasias veiksmažodžio formas ir palyginus vyraujančius modelius tarpusavyje, bendrosios tendencijos išryškėjo.

Morfologinių samplaikų priskyrimas vienai ar kitai kalbos daliai lietuvių kalbotyroje taip pat yra problemiškas ir ne iki galo apibrėžtas. Kaip parodė apž-

valga, ta pati morfologinė samplaika skirtinguose darbuose įvardijama kaip skirtinga kalbos dalis. Net ir vadovaujantis jau esamais moksliniais tyrimais, šioje monografijoje reikėjo atsižvelgti į bendrąją leksinę aplinką norint tiksliai apibrėžti vieną ar kitą samplaiką.

Nors šios dalies tikslas nėra tiksliai įvardyti ir pateikti aiškų bei išbaigtą kalbos dalių aprašą, dar kartą atkreipti dėmesį į egzistuojančią problemą yra būtina.

Svarbu paminėti, kad formalus kai kurių kalbos dalių nustatymas yra tiesiogiai susijęs su būdingiausių morfologinių modelių nustatymu. Jei neasmenuojamoji veiksmažodžio forma dalyvis būtų pažymėta kaip būdvardis, morfologiniai modeliai būtų pasiskirstę kitaip – tiek bendrieji, tiek kiekvienos mokslo srities atskirai.

Iš tyrimo taip pat paaiškėjo, kad analizuojamoji prasminga keturnarė seka nebūtinai sudaro keturnarį morfologinį modelį. Visų mokslo sričių patekstyniuose buvo užfiksuota nemažai trinarių morfologinių modelių. O kai kuriuose iš jų – net dvinarių keturnarę prasmingą seką reprezentuojančių modelių. Tokių nepasitaikė tik Fizinių mokslų srities patekstynyje. Trinarių ir dvinarių morfologinių modelių susidarymą lėmė viena ar kita kalbos dalimi pažymėtos morfologinės samplaikos.

Lyginant kiekvienos mokslo srities patekstynius, pro akis nepraslydo dar vienas akivaizdus dalykas: nevienodas tiriamųjų keturnarių sekų skaičius. Viena vertus, galėtų atrodyti, kad vertinamos sekų imtys yra netolygios, kita vertus, būtina atkreipti dėmesį į tai, kad pačios mokslo sritys tarpusavyje skiriasi. Biomedicinos, humanitarinių ir socialinių mokslų sričių bakalauro darbams yra įprasta viską nuosekliai aprašyti ir paaiškinti, o fizinių ir technologijos mokslų sričių darbuose gausu formulių, schemų, brėžinių. Tekstinės atkarpos yra palyginti daug trumpesnės, vadinasi, ir tyrimui atrinktos medžiagos yra mažiau. Visgi jau pradžioje apibrėžta, kad tyrimui atrinktos tos leksinės sekos, kurios kalbamuosiuose patekstyniuose pavartotos ne mažiau kaip 10 kartų. Taigi vadovaujantis tokia sąlyga tirtos visos ne mažiau kaip 10 kartų pasikartojusios prasmingos sekos, sekų imtys dirbtinai nebuvo lyginamos. Be to, nereikėtų užmiršti, kad sekos buvo skirstytos į kelis sąrašus: a) reprezentuojančios keturnarius modelius; b) reprezentuojančios trinarius modelius; c) reprezentuojančios dvinarius modelius.

Kaip parodė atlikta analizė, biomedicinos mokslų, fizinių mokslų, humanitarinių mokslų, socialinių mokslų ir technologijos mokslų sričių bakalauro darbuose dominuoja keturnariai morfologiniai modeliai. Aptarus jų pasiskirstymą bendrame modelių sąraše, kiekviename patekstynyje atskirai ir pasižiūrėjus, kurie modeliai būdingi visoms mokslo sritims, pastebėtos šios tendencijos:

1) Jei gramatiniam keturnariam modeliui būdingas didelis pavartojimo dažnis, paprastai modelį atspindinčios sekos randamos kiekvienos mokslo srities patekstynyje, sudarytame iš tos srities bakalauro darbų, pavyzdžiui, *darbo tikslas ir uždaviniai*.
2) Kartais morfologinis modelis gali vyrauti bendrame modelių sąraše, bet nebūtinai jis yra būdingas visų mokslo sričių bakalauro darbams, pavyzdžiui, *tyrimo rezultatai parodė kad* yra dominuojantis, tačiau užfiksuotas tik Biomedicinos mokslų ir Socialinių mokslų patekstyniuose. Modelis *galima daryti išvadą kad* nebūdingas technologijos mokslo srities bakalauro darbams, nors yra antras pagal dažnumą bendrame modelių sąraše.

Žiūrint į kiekvienos mokslo srities bakalauro darbų kalbą, matyti, kad kai kurie modeliai dominuoja tik tam tikroje mokslo srityje, o kai kurie priskirtini prie dažniausių keliose iš jų.

1) Biomedicinos mokslų srities patekstynyje dažniausi yra šie morfologiniai modeliai: *tyrimo duomenys rodo kad*, *darbo tikslas ir uždaviniai*, *gauti rezultatai rodo kad*.
2) Fizinių mokslų srities patekstynyje vyraujantis morfologinis modelis yra *galima daryti prielaidą kad*.
3) Humanitarinių mokslų srities patekstynyje dažniausiai vartojami tokie morfologiniai modeliai: *reikia atkreipti dėmesį kad*, *apibendrinant galima pasakyti kad*. Be to, prie dominuojančių modelių čia randamas fizinių mokslų srities populiariausias modelis *galima daryti prielaidą kad*.
4) Socialinių mokslų srities patekstynyje dažniausi modeliai yra *tyrimo duomenys rodo kad* ir *gauti rezultatai rodo kad*. Kalbamosios leksinės sekos sutampa su Biomedicinos mokslo srities patekstynyje dominuojančiais morfologiniais modeliais. Trečiasis pagal dažnumą keturnaris modelis yra *galima daryti prielaidą kad* – toks pat kaip ir Biomedicinos mokslų srities patekstynyje.
5) Technologijos mokslų srities patekstynyje dominuoja šie morfologiniai modeliai: *rezultatus surašau į lentelę*, *pavyzdžiai turi būti pateikti*, *turi būti tokia kaip*, *turi būti suderinti su*, *turi būti atliekamas taip*.

Kaip matyti iš to, kas pateikta, labiausiai iš visų mokslo sričių išsiskiria technologijos mokslų srities bakalauro darbuose vartojamos stabiliosios morfologinės konstrukcijos.

Prasmingų keturnarių morfologinių modelių analizė taip pat parodė, kad visų mokslo sričių bakalauro darbuose vyrauja keturnarės sekos su asmenuoja-

mosiomis veiksmažodžio formomis. Iš neasmenuojamųjų veiksmažodžio formų dažniausiai visų sričių bakalauro darbuose pasitaiko bendratis, pavyzdžiui, *gali **būti** traktuojamas kaip*. Kitos neasmenuojamosios veiksmažodžio formos akademinėje mokslo kalboje taip pat yra labai mėgstamos. Rečiausiai iš jų pasitaiko padalyvis, pavyzdžiui, ***taikant** tinkamus darbo metodus*.

Suskirsčius prasmingas keturnares sekas į trinarius modelius ir juos išanalizavus, pastebėtos panašios tendencijos, lyginant juos su keturnariais morfologiniais modeliais:

1) Dažniausias modelis *taip pat buvo pastebėta* yra ne tik vyraujantis bendrame modelių sąraše – tokio modelio sekų pasitaiko kiekvienos mokslo srities bakalauro darbuose. Modelis taip pat yra dominuojantis arba tarp dominuojančių vertinant kiekvieną patekstynį atskirai.
2) Kai kurie modeliai, pavyzdžiui, *taip pat pastebėta kad*, gali būti labai dažni, tačiau jie nėra būdingi visoms mokslo sritims. Šiuo atveju kalbamasis modelis nerastas technologijos mokslo srities sekų sąraše.

Visgi šiokių tokių skirtumų pastebėta. Žvelgiant į bendrą trinarių modelių sąrašą išyškėjo tai, kad gana dažnai jie sudaromi be veiksmažodžio, pavyzdžiui, *per tam tikrą laiką*. Be to, palyginti su keturnariais modeliais, dauguma trinarių morfologinių sekų užfiksuotos vos po vieną ar du kartus atskiruose patekstyniuose.

Suskaičiavus veiksmažodžio formas, paaiškėjo, kad trinariuose modeliuose taip pat dominuoja asmenuojamosios veiksmažodžio formos, o neasmenuojamosios jo formos pasiskirstė lygiai taip pat kaip ir keturnariuose modeliuose. Dažniausia iš jų yra bendratis, kiek rečiau randamas dalyvis, o padalyvis pavartotas vos vieną kitą kartą.

Dvinarių morfologinių modelių analizė parodė, kad jie visada yra sudaryti iš dalelytės, įvardžio, jungtuko ir prieveiksmio. Nei daiktavardis, nei būdvardis ar veiksmažodis (tiek asmenuojamosios, tiek neasmenuojamosios formos) į tokias konstrukcijas neįeina. Dažniausias ir visuose patekstyniuose (išskyrus Fizinių mokslų, bet jame neužfiksuotas nė vienas dvinarių modelis) yra modelis *taip pat kaip ir*. Kitas – *bet ir dėl to* – taip pat dažnas, tačiau jis nerastas analizuotuose technologijos mokslo srities bakalauro darbuose.

3. Leksinių sekų variantiškumas

EGLĖ GUDAVIČIENĖ

Vartosena rodo, kad sustabarėjusiems kalbos vienetams (arba jų dėmenims) būdingas vienoks ar kitoks lankstumas. Mokslinėje literatūroje teigiama, kad kuo dažnesnė leksinė seka, tuo mažiau jai būdingas variantiškumas (Salazar et al. 2013, 41). Tam tikrų junginių stabilumu ir nekintamumu suabejojo Norbertas Schmittas, pastebėjęs, kad vis dėlto net ir labai stabilūs junginiai, pavyzdžiui, frazeologizmai, idiomos gali įvairuoti. Jis kalbėjo apie du variantiškumo tipus: 1) veiksmažodžių laiką ir 2) sekos leksinių vienetų pasirinkimą (Schmitt 2004). Pavyzdžiui, anglų kalboje yra frazeologizmas *shoulder to shoulder* (*petys į petį*). Nors frazeologizmai laikomi stabiliais junginiais, vis dėlto vartosenoje galimi įvairūs jų variantai: *stands shoulder to shoulder* (*stovi petys į petį*), *stood shoulder to shoulder* (*stovėjo petys į petį*), nes gali kisti veiksmažodžio laikas (esamasis, būtasis), gali kisti ir leksema – veiksmažodį *stovėti* gali keisti *kovoti* (*fight shoulder to shoulder*), *dirbti* (*work shoulder to shoulder*) ir t. t. Tam tikri leksinių sekų dėmenys yra stabilūs ir nekintami, o kai kurie gali kisti – minėtu atveju kintantis elementas yra veiksmažodis.

Užsienio tyrėjų darbuose apie variantiškumą galima aptikti tris angliškus terminus: *variation* (Moon 1998), *variability* (Heid 2008), *flexibility* (Wulff 2008). Šiame darbe bus vartojamas variantiškumo terminas, jį vartoja ir Jolanta Kovalevskaitė (2012). Tiriant leksines sekas susiduriama su tam tikrais metodologiniais keblumais, ieškoma būdų, kokiomis priemonėmis būtų galima tiksliau analizuoti stabiliųjų junginių lankstumą, vadinamą variantiškumu (Kovalevskaitė 2012, 48–49). Automatinės programos tekstynuose aptinka tik identiškas leksines sekas, kurios visiškai sutampa. Todėl peržvelgus sekų sąrašus matyti, kad lyg ir tas pats žodžių junginys, tačiau skiriasi vienu ar keliais žodžiais arba seką sudarančių žodžių formomis, pavyzdžiui: daiktavardžio gimine, skaičiumi, veiksmažodžio asmens, laiko forma, būdvardžio laipsnio forma ir t. t. Hylandas, tyręs mokslo kalbos ypatybes, yra papildęs ir patikslinęs, kokie požymiai būdingi leksinėms sekoms. Jo teigimu, leksinėms sekoms būdingas dažnumas, distribucija ir variantiškumas (2012, 150–153). Priešingai nei kiti tyrėjai, jis nebekalba apie leksinių sekų stabilumą – stabilumą keičia variantiškumu ir laiko jį viena esminių ypatybių.

Tiriant leksines sekas būtų galima kalbėti apie variantiškumo tipus, apimančius tris kalbos lygmenis:

(1) morfologinį;
(2) leksinį;
(3) sintaksinį.

Morfologiniam variantiškumui būdinga tai, kad leksinę seką sudarantys žodžiai, priklausantys kaitomosioms kalbos dalims, skiriasi gramatine forma: linksniu, skaičiumi, gimine, laipsniu, asmeniu, laiku, nuosaka, rūšimi. Morfologinis variantiškumas būdingas tik kaitomosioms kalbos dalims. Nors žodžio forma turi gramatinę reikšmę, kuria ji skiriasi nuo kitos to paties žodžio formos reikšmės (Valiulytė 1995, 4), ji nekeičia nei paties žodžio, nei žodžių junginio prasmės, plg.: *galiu daryti išvadą kad*, *galime daryti išvadą kad* ir *galima daryti išvadą kad* – visi šie atvejai yra leksinės sekos variantai, kurie pasirenkami atsižvelgiant į teksto autoriaus poziciją, ar jis savo darbą pristato asmenine forma *aš*, *mes*, ar beasmene forma.

Leksinio variantiškumo raiška yra leksinių vienetų kaita leksinės sekos struktūroje. Leksiniam variantiškumui būdinga tai, kad varijuoja seką sudarantys žodžiai, tačiau sekos struktūra ir prasmė nekinta. Šiuo atveju galima tirti artimos ar tos pačios reikšmės žodžius – sinonimus.

Žodžių junginio sintaksiniam variantiškumui, Sveno Jacobsono teigimu, būdingas sinonimiškumas, priklausymas tam pačiam semantiniam laukui, palyginamumas funkciniu aspektu ir palyginamumas struktūros požiūriu (Jacobson 1980, 23–24). Kalbėdami apie sintaksinį variantiškumą, užsienio autoriai pabrėžia, kad sudėtinga analizuoti leksines sekas dėl žodžių tvarkos variantiškumo (Adger, Trousdale 2007). Be to, tarp leksinės sekos žodžių gali įsiterpti ir kitų žodžių, kurie gali būti vartojami įvairiomis formomis.

Kadangi leksinės sekos išgaunamos automatiniu būdu, kuo didesnis tekstynas, tuo įvairesnių žodžių sekų išgaunama. Todėl tyrėjai jas bando klasifikuoti pagal įvairiausius parametrus, pavyzdžiui, Granger ir Paquot (2008, 8) skiria šiuos leksinių sekų požymius: 1) vidinė struktūra (pavyzdžiui, *veiksmažodis* + *daiktavardis* arba *veiksmažodis* + *prielinksnis*); 2) išplėtimas: frazemos lygmuo ir sakinio lygmuo; 3) semantinio (ne)kompoziciškumo laipsnis; 4) sintaksinis variantiškumas ir suderinamumas; 5) diskurso funkcija.

Leksinėms sekoms taip pat būdingas variantiškumas (Stubbs 2001). Jos yra ne tik statistinis, dažnio vienetas, tačiau tarp jas sudarančių dėmenų gali įsiterpti ir kitų žodžių. Kai kurie autoriai tiria žodžių junginių freimus (angl. *frameworks*), kurių struktūroje esti viena ar daugiau tuščių vietų (angl. *slot*), pavyzdžiui, anglų kalboje: '*a* + ? + *of*, '*an* + ? + *of*' ir pan. (Renouf, Sinclair 1991, 128). Tokios keliažodės sekos dar vadinamos frazemų freimais (angl. *phrase-frames*) (Stubbs (2007). Tiriant lietuvių kalbos leksines sekas ir jų variantiškumą labiau tiktų Danicos Salazar ir kitų tyrėjų leksinių sekų variantiškumo tyrimo būdas – tarp leksinių sekų ieškoti pagrindinio žodžio ir tipinės leksinės sekos, kuri vadinama prototipine (Salazar 2011).

Norint nustatyti, kaip prototipinė seka gali būti realizuojama konkrečiame tekste ir kaip ji gali būti papildoma kitais žodžiais, kas joje kinta, būtina plėsti leksinės sekos ribas. Tokiu atveju būtų galima kalbėti ne apie leksinę seką, o frazę – didesnę ar mažesnę žodžių grupę, kuri sudaro tam tikrą sintaksinį vienetą sakinyje, o frazės dėmenys tarpusavyje susiję tam tikrais sintagminiais ryšiais (Kroeger 2005, 35, daugiau apie tai žr. II.1 skyriuje). Tačiau tokiu atveju, visų pirma, reikėtų nustatyti frazių pradžią ir pabaigą. Antra, frazės struktūroje gali kisti žodžių tvarka, ją galima plėsti papildomais žodžiais ir kaskart, kaip ir leksinių sekų atveju, kiltų tas pats klausimas – ar tai ta pati frazė, tik kitas jos variantas, ar kita frazė. Kadangi šio tyrimo pagrindą sudaro žodžių sekos, pagrindinis dėmesys bus sutelkiamas į automatiniu būdu išgautų dažniausių leksinių sekų dėmenis ir jų variantiškumą.

Toliau šiame skyriuje iš visų keturnarių leksinių sekų, išgautų pasitelkus *AntConc* programos (Anthony 2014) *Clusters/N-grams* funkciją, bus analizuojamas dažniausių sekų sąrašas nustatant, kurios iš jų laikytinos prototipinėmis. Šis tyrimo būdas grįstas Sinclairio kanoninės reikšmės vienetais (angl. *canonical units of meaning*), leidžiantis užčiuopti struktūrinius ir semantinius ryšius tarp panašių leksinių sekų (2004). Prototipinė leksinė seka paprastai nustatoma pagal dažnumą, t. y. kuris sekos variantas tekstyne pasitaiko dažniau, tas ir vadinamas prototipiniu, o rečiau vartojamos leksinės sekos su tuo pačiu pagrindiniu žodžiu laikomos prototipinės sekos variantais (Salazar 2014).

Anglų kalbos tyrimai rodo, kad prototipinės leksinės sekos ir jų variantai gali skirtis juos sudarančių žodžių formomis, pavyzdžiui: daugiskaita / vienaskaita, esamasis laikas / būtasis laikas, aktyvas arba pasyvas, teigiamas žodis arba neigiamas ir pan. (Salazar 2011, Salazar et al. 2013). Tokias leksines sekas susieti padeda raktinis žodis (Salazar 2011, 68, Sinclair et al. 2004, xxiv). Raktiniu žodžiu (angl. *keyword*, *headword*) laikomas leksinės sekos pagrindinis (reikšminis) žodis (Salazar 2011, 69). Kai kurie juos dar vadina stipriaisiais leksiniais žodžiais (angl. *strong lexical words*) (Spöttl, McCarthy 2003). Skirtingomis leksinėmis sekomis laikytinos tos, kurios skiriasi leksine aplinka, taip pat sekos struktūrą keičiančiomis gramatinėmis formomis, funkcija ir reikšme (Salazar 2014, 56). Taigi, leksinių sekų variantiškumo analizė ir klasifikavimas pagal pagrindinius žodžius padeda nustatyti žodžių sekų struktūrinius ir semantinius ryšius.

3.1. Leksinių sekų pagrindiniai žodžiai

Tiriant leksines sekas ir nustatant jose esančius pagrindinius žodžius, svarbu apsispręsti, kokios kalbos dalys gali būti pagrindiniais žodžiais ir ką daryti tais atvejais, kai seką sudaro keli pagrindiniai žodžiai. Taigi, šiame darbe pagrindiniais žodžiais nelaikomi funkciniai žodžiai, pavyzdžiui: jungtukai, dalelytės, jaustukai, kai kurie prieveiksmiai, įvardžiai. Paprastai pagrindiniai būna reikšminiai, dar vadinami turinio žodžiais: daiktavardžiai, veiksmažodžiai, būdvardžiai ir kai kurie prieveiksmiai. Kuo mažiau reikšminių žodžių sudaro seką, tuo lengviau identifikuoti tuos žodžius, pavyzdžiui, sekoje *vis dėlto pabrėžiama kad* akivaizdu, kad pagrindinis žodis yra veiksmažodis *pabrėžti*. Tačiau leksinėje sekoje gali būti ne vienas, o keli reikšminiai žodžiai, plg.: *galima daryti prielaidą kad* – pastarąją keturžodę leksinę seką sudaro trys pagrindiniai žodžiai: *galėti*, *daryti*, *prielaida*. Kyla klausimas, ar kuris jų leksinėje sekoje yra svarbesnis, ar jie visi laikytini lygiaverčiais, t. y. ar visus juos galima laikyti pagrindiniais žodžiais. Peržvelgus leksines sekas matyti, kad daugumą jų sudaro ne vienas pagrindinis žodis, bet daugiau: veiksmažodis ir daiktavardis, veiksmažodis ir veiksmažodis (daugiau žr. IV.2 skyriuje).

Galimi įvairūs šios problemos sprendimo būdai, vienas jų – pagrindiniu žodžiu laikyti veiksmažodį, nuo kurio semantikos ir formos priklauso leksinės sekos gramatinė struktūra, pavyzdžiui, forma *galima*, kuri jungiasi kito veiksmažodžio bendratį *daryti*, o šis jungiasi daiktavardžio galininko formą *išvadą*. Plg. veiksmažodis *daryti* gali jungtis begalę daiktavardžių. Šia reikšme 'kelti kokį padarinį, rengti, atlikti' (DLKŽe) vartojamas veiksmažodis gali jungtis žodžius, paprastai daiktavardžius, kuriais išreiškiamas kontentyvas, t. y. veiksmo ar būsenos turinys, pavyzdžiui: *daryti nusikaltimą*, *tvarką*, *pradžią*, *pavėsį*, *stebuklus*, *nuostolį*, *įspūdį* ir t. t. (Sližienė 1994, 165–166). Taigi, šių veiksmažodžių leksinis semantinis junglumas yra didelis. Siauresnės reikšmės žodis, šiuo atveju daiktavardis *išvada*, ne mažiau svarbus analizuojant leksinių sekų semantiką, susijusią su sekos funkcija tekste. Be to, nuo pasirinkto žodžio taip pat priklauso, kokie kiti žodžiai gali eiti šalia. Tarkim, jeigu autorius nori pateikti išvadą, jis vartos tam tikros semantikos veiksmažodžius, nusakančius veiksmą, kuris atliekamas ar aktualus kalbant apie išvadas, pavyzdžiui: *išvadą* galima *daryti*, *pateikti*, *suformuluoti*, *pagrįsti*, *gauti*, *nurodyti* ir pan. Tačiau šių žodžių įvairovė nėra beribė, kaip veiksmažodžio *galėti* atveju, nes ji nulemta ir faktinės tikrovės, ir nusistovėjusių kalbos vartojimo taisyklių bei žodžių dermės. Be to, tekstyno duomenys akivaizdžiai rodo, kad veiksmažodžių, besijungiančių su daiktavardžiu *išvada*, įvairovė gana ribota. Tokiose sekose, į kurių sudėtį įeina daiktavardis, galima

būtų laikyti jį pagrindiniu žodžiu, tačiau jų taip pat gali būti ne vienas, pavyzdžiui, *remiantis autorių atliktais tyrimais*. Todėl šiame skyriuje nuspręsta visus reikšminius žodžius laikyti pagrindiniais žodžiais, o jų sekoje gali būti daugiau negu vienas.

Automatiškai išgaunant leksines sekas susiduriama ir su homoformų problema. Pavyzdžiui, lema *išvadą* gali būti ir žodžio *išvada*, kuris yra vienas iš pagrindinių akademinių tekstų žodžių, ir žodžio *išvadas*[164] vienaskaitos galininko linksnio formos. Įvedus į paieškos laukelį šio žodžio formą *išvadą*, gaunamos visos konkordanso eilutėse, kuriose ji pavartota – kartu pateikiami abiejų žodžių pavartojimo atvejai. Šiuo atveju akivaizdu, kad dominuoja visoms mokslo sritims bendras žodis *išvada*, tačiau analizuojant Technologijos mokslų patekstynį įsiterpia ir *išvadas*. Vis dėlto artimiausia žodžio aplinka – kokie žodžiai šalia eina – leidžia identifikuoti žodžio reikšmę, kuria jis vartojamas, nes žodžio reikšmė lemia, nuo jos priklauso, kokie kiti žodžiai, kitos jų reikšmės prie jos jungsis, plg.: *išvada* + *daryti*, *formuluoti* ir kt., *išvadas* + *prijungti*, *valdyti* ir kt., pavyzdžiui:

(1) *Apibendrinant gautus rezultatus galima daryti išvadą, jog žemaičių tarmė labiau veikia mokinių rašymą.* (S00007_2014_SU_116)
(2) *Prijungus šį išvadą prie žemės įjungiamas osciliatorius.* (T00001_2016_VGTU_219)

Taigi, žodžių distribucija leksinėje sekoje ir ypač leksinių sekų dažnumo matas išsprendžia homoformų problemą, nes šiuo atveju analizuojamas ne pavienis žodis ir jo forma, bet žodis kontekste – vartojimas su kitais žodžiais. Be to, tyrimai rodo, kad paprastai viena kuri homoformų yra daug dažnesnė negu kita. Viena iš homoformų pasitaiko bent 95 proc. visų homoformų pavartojimo atvejų. Kaip ir tam tikros žodžio reikšmės – vienos gerokai dažnesnės negu kitos (Wang, Nation 2004, 309).

Kita vertus, analizuojant pavienius žodžius esti ir polisemijos problema. Tas pats žodis skirtingose mokslo srityse gali turėti skirtingas reikšmes, pavyzdžiui: *rezultatas* – 'kokio nors veiksmo konkretus padarinys' (AKSTŽ) arba 'duomuo arba duomenų visuma, gauta užbaigus operaciją, funkciją, programą' (EKŽ). Hylandas ir Tse, analizuodami akademinio žodyno ypatybes ir problemas, yra pastebėję, kad skirtingose mokslo disciplinose žodžiai paprastai vartojami tam tikromis reikšmėmis ir konkrečiose kolokacijose (2007, 244). Taigi, žodžio aplinka priklauso ir nuo jo reikšmės, kita vertus, nuo šalia einančių žodžių priklauso ir jo reikšmė. Tikėtina, kad kuo daugiau žodžių sudaro seką, tuo jos vartosena – distribucija sakinyje –

164 Elektros įrenginio elementas jo elektriniam sujungimui su kitais įrenginiais (AETŽ).

yra labiau apribota. Peržvelgus šiame darbe analizuojamas leksines sekas, dviprasmiškų atvejų, kai ta pati leksinė seka gali reikšti skirtingus dalykus, neaptikta.

Analizuojant skirtingų patekstynių dažniausiai vartojamas keturžodes leksines sekas, nesunku pastebėti, kad: 1) kai kurios jų visiškai sutampa (pavyzdžiui, *galima daryti išvadą kad* (B, P, H, S, T)); 2) kai kurios sutampa tik iš dalies, nes kuris nors leksinės sekos žodis skiriasi gramatine forma (pavyzdžiui, *galima daryti prielaidą kad* (B, P, S) ir *galime daryti prielaidą kad* (P, H), arba 3) skiriasi leksine sudėtimi, nors tarp kai kurių sekų akivaizdus prasminis ir funkcinis panašumas (plg., *todėl galima teigti kad* (B, P, H, S), *taigi galima teigti kad* (H), *dėl to galima teigti kad* (H), *galima būtų teigti kad* (H), *apibendrinant galima teigti kad* (B, H, S)) (daugiau žr. 33 lentelėje).

Palyginus šias sekas matyti, kad kai kurios sekos visiškai sutampa, pavyzdžiui: *galima daryti išvadą kad* (B, P, H, S, T). Dalis sekų labai panašios, bet skiriasi dalelytėmis ir jungtukais, pavyzdžiui: *taigi galima teigti kad* (H, S), *todėl galima teigti kad* (B, P, S), *dėl to galima teigti kad* (H). Dalį sudaro tik funkciniai žodžiai, pavyzdžiui: *tada ir tik tada*, *ir tik tada kai* (P), *tik dėl to kad* (H), *taip pat kaip ir* (T). O kitos leksinės sekos įvairuoja gramatinėmis formomis – į akis krinta šie atvejai: 1) aktyvas ir pasyvas: veiksmažodžių asmenuojamųjų formų ir neveikiamosios rūšies esamojo laiko bevardės giminės vartojimas (pavyzdžiui: *todėl galime teigti kad* ir *todėl galima teigti kad*); 2) veiksmažodžio neveikiamosios rūšies būtojo kartinio laiko vyriškosios giminės ir bevardės giminės forma (pavyzdžiui: *nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas* ir *tyrimo metu nustatyta kad*); ir 3) priešdėlinės ir nepriešdėlinės veiksmažodžių formos (pavyzdžiui: *tyrimo rezultatai parodė kad* ir *tyrimo rezultatai rodo kad*). Savaime suprantama, kad analizuojant ir mažesnio dažnio leksines sekas tų variantų turėtų būti daugiau.

Išgavus nustatyto dydžio leksines sekas, pavyzdžiui, dvižodes, trižodes ar keturžodes, akivaizdžiai matyti, kad dažnai joms trūksta sintaksinio ir prasminio išbaigtumo, pavyzdžiui: *pat galima teigti kad*, *apibendrinus šiuos rezultatus galima* ir pan. Arba išgautose keturžodėse sekose atsiduria dvižodės, trižodės sekos, kurioms būdingas labai aiškus ir gramatinis, ir prasminis išbaigtumas, pavyzdžiui: *kita vertus galima būtų*; *šaltiniais buvo nustatyta kad* ir t. t. Lygiai taip pat keturžodė seka gali būti didesnio vieneto dalis. Neaišku, ką daryti tais atvejais, kai leksinė seka eina su *be to*, *taigi*, *todėl*, *vis dėlto* ir kitais diskurso žymikliais, padedančiais jungti sakinius ar jų dalis, nes kyla klausimas, ar tai ta pati leksinė seka, ar jau kita. Vertinant pagal leksinių sekų apibrėžtį, kad tai yra statistinis vienetas, kuriam būdingas dažnumas ir stabilumas, tokias sekas reikėtų laikyti atskiromis. Tačiau justi, kad tos sekos gali būti laikomos variantais, nes jas sieja ta pati prasmė, tie patys reikšminiai žodžiai.

33 lentelė. 20 dažniausių keturžodžių leksinių sekų skirtingų mokslo sričių patekstyniuose

	Biomedicinos mokslų patekstynis	Dažnis	Fizinių mokslų patekstynis	Dažnis	Humanitarinių mokslų patekstynis	Dažnis	Socialinių mokslų patekstynis	Dažnis	Technologijos mokslų patekstynis	Dažnis
1.	galima daryti prielaidą kad	115	galima daryti išvadą kad	38	taip pat gali būti	66	apibendrinant galima teigti kad	261	turi būti ne mažesnis	123
2.	tyrimo rezultatai parodė kad	110	šio darbo tikslas yra	38	apibendrinant galima teigti kad	61	galima daryti išvadą kad	197	turi būti ne didesnis	58
3.	statistiškai reikšmingas skirtumas tarp	68	taip pat gali būti	36	todėl galima teigti kad	53	per visą analizuojamą laikotarpį	163	darbai turi būti atliekami	51
4.	tyrimo metu nustatyta kad	68	taip yra todėl kad	35	galima daryti prielaidą jog	48	galima daryti prielaidą kad	159	turi būti ne mažiau	50
5.	nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas	64	galima daryti prielaidą kad	29	taip yra todėl kad	46	taip pat gali būti	93	taip pat turi būti	48
6.	rezultatai ir jų aptarimas	58	tada ir tik tada	25	taigi galima teigti kad	41	galima daryti išvadą jog	85	turi būti suderinti su	42
7.	taip pat gali būti	57	todėl galima teigti kad	24	galima daryti išvadą jog	36	tyrimo rezultatai parodė kad	81	turi būti tokia kad	41
8.	galima daryti išvadą kad	56	ir tik tada kai	23	tik dėl to kad	34	galima daryti prielaidą jog	75	galima daryti išvadą kad	38
9.	duomenų analizė atlikta naudojant	49	tam kad būtų galima	22	galime daryti išvadą kad	32	atsižvelgiant į tai kad	69	taip pat gali būti	36
10.	apibendrinant galima teigti kad	44	galima daryti išvadą jog	19	dėl to galima teigti	27	kaip jau buvo minėta	66	turi būti ne daugiau	34

	Biomedicinos mokslų patekstynis	Dažnis	Fizinių mokslų patekstynis	Dažnis	Humanitarinių mokslų patekstynis	Dažnis	Socialinių mokslų patekstynis	Dažnis	Technologijos mokslų patekstynis	Dažnis
11.	iš viso tyrime dalyvavo	39	o tai reiškia kad	19	kaip jau minėta anksčiau	25	tyrimo rezultatai atskleidė kad	64	taip pat kaip ir	33
12.	rezultatus galima teigti kad	38	galima paaiškinti tuo kad	17	taigi galima daryti išvadą	24	apibendrinant galima teigti jog	58	turi būti nustatomas pagal	33
13.	tyrimo metu buvo nustatyta	37	kaip matyti iš pav	16	reikia atkreipti dėmesį į	23	o tai reiškia kad	58	taip yra todėl kad	27
14.	taip pat nustatyta kad	36	galime daryti išvadą kad	15	svarbu atkreipti dėmesį į	23	tyrimo rezultatai rodo kad	53	darbo tikslas suprojektuoti ir	23
15.	tyrimo rezultatai rodo kad	33	kaip ir prieš tai	15	galima būtų teigti kad	21	todėl galima teigti kad	52	o tai reiškia kad	23
16.	todėl galima teigti kad	32	taip pat yra ir	15	jau buvo minėta anksčiau	21	taip pat kaip ir	48	rezultatus surašau į lentelę	21
17.	šiek tiek daugiau nei	32	pateikti rezultatai rodo kad	14	apibendrinant galima pasakyti kad	19	gauti rezultatai parodė kad	43	kaip jau buvo minėta	19
18.	atliktas tyrimas parodė kad	31	lentelėje pateikti rezultatai rodo	13	atsižvelgiant į tai kad	19	taigi galima teigti kad	39	duomenis surašome į lentelę	18
19.	šio tyrimo metu buvo	30	yra be galo daug	13	galime daryti prielaidą kad	19	šį bakalauro darbą sudaro	36	turi būti suderinta su	18
20.	atlikti tyrimai rodo kad	28	taip pat pastebėta kad	11	leidžia daryti išvadą kad	19	svarbu atkreipti dėmesį į	35	privalumas yra tas kad	17

Toliau bus iliustruojama leksinių sekų variantiškumo problema pasirenkant vieną pagrindinį žodį, pavyzdžiui, *išvada*. Atsižvelgiant į funkciją, ką autorius nori pasakyti, tarkim, suformuluoti, padaryti, pateikti išvadą, gali būti pasirenkami tam tikri leksiniai vienetai ir atitinkama leksinės sekos struktūra. Analizuojant leksines sekas, kurias sudaro veiksmažodinės formos, daiktavardis, jungtukas su tuo pačiu pagrindiniu žodžiu *išvada*, matyti, kiek gali būti įvairių būdų daryti tam tikras išvadas (žr. 34 lentelę).

34 lentelė. Keturžodės leksinės sekos su leksema *išvada*

Veiksmažodžio forma	Veiksmažodžio forma	Daiktavardžio forma	Jungtukas	Dažnis
galima	daryti	išvadą	kad	357
galima	daryti	išvadą	jog	132
galime	daryti	išvadą	kad	72
galime	daryti	išvadą	jog	22
leidžia	daryti	išvadą	kad	44
leidžia	daryti	išvadą	jog	24
galima	padaryti	išvadą	kad	19
galima	daryti	išvadas	kad	16
buvo	padaryta	išvada	kad	12
galima	daryti	išvadas	jog	10
galima	padaryti	išvadą	jog	6
galime	padaryti	išvadą	kad	6
galima	padaryti	išvadą	jog	6
galime	padaryti	išvadą	kad	5
galime	padaryti	išvadą	jog	4
leidžia	daryti	išvadas	jog	4
leidžia	daryti	išvadas	kad	3
buvo	padaryta	išvada	jog	3
galime	padaryti	išvadą	kad	2
galima	formuluoti	išvadą	kad	2
galėtumėme	daryti	išvadą	kad	1
galima	formuluoti	išvadą	jog	1
galima	padaryti	išvadas	kad	1
galima	pasidaryti	išvadą	kad	1
galima	patvirtinti	išvadą	kad	1
galime	pateikti	išvadas	kad	1
buvo	daroma	išvada	kad	1
verčia	daryti	išvadą	jog	1

Išgaunant žodžių junginius visos šios leksinės sekos pateikiamos atskirai, nors pagal savo semantiką jos yra labai panašios arba identiškos. Kai kurios sekos tekstyne pavartotos tik vieną kartą arba vos kelis kartus. Jos įvairuoja tiek pirmoje leksinės sekos pozicijoje esančiu veiksmažodžiu: *galėti*, *leisti*, *būti*, *versti*, tiek jų formomis: *galime*, *galėtume* (asmenuojamosios), *galima* (neasmenuojamosios). Tik *leisti* ir *versti* nevarijuoja, vartojamos esamojo laiko trečiojo asmens formos *leidžia* ir *verčia*. Antroje pozicijoje einanti veiksmažodžio forma visais atvejais yra neasmenuojamoji. Dažniausiai tai veiksmažodžio bendratis – gali būti nepriešdėlinė forma (*daryti*, *formuluoti*) ir priešdėlinė (*padaryti*, *pateikti*, *patvirtinti*), gali pasitaikyti ir sangrąžinė forma (*pasidaryti*). Gali būti dalyvinės neveikiamosios rūšies veiksmažodžio formos – tiek esamojo laiko (*daroma*), tiek būtojo (*padaryta*). Trečioje pozicijoje einantis daiktavardis, šiuo atveju *išvada*, taip pat gali būti reiškiamas ne tik daiktavardžio vienaskaitos galininku *išvadą* (nors tai dažniausia forma), bet ir daugiskaitos galininku *išvadas*, o jeigu sekos konstrukcija yra pasyvinė – tuomet ir daiktavardis bus išreikštas daiktavardžio vardininku *išvada*. Kyla klausimas, kurias iš šių sekų galima būtų laikyti viena kitos variantais, o kurias – skirtingomis sekomis. Toliau bus mėginama rasti atsakymus į šį klausimą.

3.2. Morfologinis leksinių sekų variantiškumas

Kaip minėta, morfologinis variantiškumas gali būti būdingas tik toms leksinėms sekoms, kurias sudaro kaitomosios kalbos dalys ir kurios skiriasi gramatine forma: linksniu, skaičiumi, gimine, laipsniu, asmeniu, laiku, nuosaka, rūšimi. Šiame skyriuje tiriamų sekų morfologinį variantiškumą iš dalies atskleidžia sekų morfologinių modelių tyrimas (žr. IV.2 skyrių), tačiau šioje dalyje bus analizuojamos tos leksinės sekos, kurios tarpusavyje varijuoja tik vieno žodžio gramatinėmis formomis, pavyzdžiui: *galima daryti išvadą kad* / *galime daryti išvadą kad* arba *galima daryti išvadą kad* / *galima daryti išvadas kad*. Toliau siekiama išsiaiškinti bakalauro darbams būdingą morfologinį sekų variantiškumą, t. y. bus tiriamas kaitomųjų kalbos dalių: daiktavardžių, veiksmažodžių, būdvardžių, prieveiksmių – gramatinių formų varijavimas. Taigi, variantiškumas grindžiamas ne dažnumo matmeniu, o atliekama kokybinė analizė – koks kaitomųjų kalbos dalių formų variantiškumas būdingas leksinėms sekoms.

3.2.1. Daiktavardžių formų variantiškumas

Mokslo kalbai būdingas nominatyvumas. Todėl pirma aptariami sekų daiktavardžių, randamų įvairių mokslo sričių bakalauro darbuose, variantai. Sekos tiriamos pagal šias daiktavardžių gramatines kategorijas: giminę, skaičių ir linksnį. Atlikus analizę matyti, kad leksines sekas sudarantiems daiktavardžiams būdingas šių gramatinių formų variantiškumas: giminės ir skaičiaus (žr. 35 lentelę).

35 lentelė. Morfologinis daiktavardžių formų variantiškumas leksinėse sekose

Daiktavardžio morfologinės kategorijos	Kategorijos parametras	Variantai	Pavyzdžiai
giminė	vyriškoji	+	*mokslininkas teigia kad*
	moteriškoji	+	*mokslininkė teigia kad*
skaičius	vienaskaita	+	*autorius pabrėžia jog*
	daugiskaita	+	*autoriai pabrėžia jog*
linksnis	vardininkas	–	
	kilmininkas	–	
	naudininkas	–	
	galininkas	–	
	įnagininkas	–	
	vietininkas	–	

Jeigu leksinę seką sudaro asmenį įvardijanti leksema, pavyzdžiui: *autorius, tyrėjas*, *mokslininkas*, vadinasi, jos forma – vienaskaita ar daugiskaita, vyriškoji ar moteriškoji giminė – priklausys nuo tikrovėje nurodomo referento: giminė bus susijusi su įvardijamo asmens ar asmenų lytimi, skaičius – su įvardijamų asmenų kiekiu. Be to, vyriškoji giminė gali būti vartojama apibendrintai, o vyriškosios giminės daugiskaita gali reikšti mišrią auditoriją. Šio tipo variantai rasti visų mokslo sričių patekstyniuose ir, kaip matyti, paprastai tai yra tyrėjus įvardijančios leksemos: *autorius*, *-ė*, *mokslininkas*, *-ė*, *bendraautorius*, *-ė*, *tyrėjas, -a*. Pavyzdžiui:

(3) ***Mokslininkė** teigia, kad tokiu atveju bandomiesiems tyrimams yra pakankama 100–250 respondentų imtis.* (S00008_2013_VU_151)

(4) ***Autorius** teigia, kad geriausia yra naudoti ne daugiau kaip 3 spalvas.* (T00007T_2016_VGTU_267)

(5) *Vieni **tyrėjai** teigia, kad LEZ pirmtakai atsirado senovės Graikijoje.* (P00006_2011_VU_129)

(6) *U. Dalgas ir **bendraautoriai** teigia, kad per pirmuosius du – šešis mėnesius pasiekti rezultatai turėtų būti geriausi.* (B00006_2013_LSU_175)

(7) *Šiame darbe **autorės** teigia, kad „[n]ormatyviniu požiūriu žiniasklaida laikoma demokratijos garantu, užtikrinančiu visuomenės informavimą apie jai svarbius politinius, socialinius, ekonominius įvykius, atstovaujanči[ų] piliečių interesams, kontroliuojančiu valdžios institucijų veiklą ir formuojančiu visuomenės nuomonę“.* (H00004_2016_VU_137)

Vis dėlto pastebima tendencija, kad leksinėse sekose dominuoja tyrėjus įvardijančių leksemų daugiskaitos forma, t. y. dažniau apie juos kalbama apibendrintai. O kai norima nurodyti į vieną asmenį – tekste jis paprastai įvardijamas konkrečiai nurodant vardą, pirmąją vardo raidę ir pavardę (8 pavyzdys) arba įvardžio substitutu (9 pavyzdys). Pavyzdžiui:

(8) ***J. Locke'as** teigia, kad ir šiame gyvenime dažniausiai laimi tie, kas gyvena dorai.* (H00001_2011_VU_153)

(9) *Kitokią Sūduvos vardo kilmės versiją pateikia kalbininkas V. Mažulis. **Jis** teigia, jog pavadinimas galėjo kilti iš sūduvių – prūsų veiksmažodžio „sud“ – „su“ reiškia tekėjimą, liejimąsi, gyvenimą, o tai puikiai charakterizuoja kraštą, nusako tankų upių ir kitų hidrologinių objektų tinklą jame (Sūduva..., 2009).* (P00006_2012_VU_130)

Kitoms daiktavardžių leksemoms, įvardijančioms ne asmenis, giminės parametro variantiškumas neaktualus, nes įvardija konkrečius tikrovės objektus, sąvokas, reiškinius ir pan. Tačiau jiems gali būti būdingas skaičiaus variantiškumas, nes jais gali būti įvardijami tiek konkretūs, tiek abstraktūs dalykai, kuriems gali būti aktualus skaičius (*tyrimas*, *rezultatas*, *šaltinis* ir t. t.). Pavyzdžiui:

(10) *Turimos teorinės įžvalgos bei simuliacijos analizė leidžia daryti **išvadą**, jog Clausewitzo sistema keičiasi neatpažįstamai.* (S00002_2016_VU_208)

(11) *Tai leidžia daryti **išvadas**, jog LDK valdovo medžioklės buvo rengiamos sąlyginai nedidelėse teritorijose, kurių pasirinkimą nulemdavo valdovo pareigos ar norai.* (H00005_2010_VU_228)

Leksinės sekos variantiškumas analizuojant morfologiniu lygmeniu priklauso ir nuo sekos struktūros. Plg.: *mokslininkės teigimu* ir *mokslininko teigimu* – kilmininko linksnio vartojimas nulemtas konstrukcijos tipo ir nėra autoriaus pasirinkimo dalykas, koks linksnis šioje vietoje būtų tinkamesnis. Taigi šiuo atveju apie variantiškumą negalima kalbėti, nes kintant linksniui kinta ir sakinio struktūra, o kartu ir leksinė seka. Pavyzdžiui:

(12) *Autoriai mano, kad šiuos pasikeitimus galėjo lemti vaikų suvokimas, kad jojimas yra kaip apdovanojimo stimulas, kas įtakojo geresnius socialinę motyvaciją ir aktyvumą.* (B00006_2013_SU_14)

Veiksmažodžio *manyti* sintaksinis valentingumas *Nom S*, kur vardininko linksniu išreiškiamas percipientas – būsenos patyrėjas (Sližienė 1994, 409). Ir visais atvejais percipiento vietą užimantis partneris bus išreikštas vardininko linksniu. Suprantama, subjektas beasmeniame sakinyje gali būti išreikštas ir naudininko linksniu, tačiau kinta ne tik daiktavardžio gramatinė forma, bet ir veiksmažodžio. Tokie atvejai šiame darbe nelaikomi leksinių sekų variantais. Daiktavardžiai gali būti vartojami įvairiais linksniais, tačiau tai nesusiję su leksinių sekų variantiškumu, nes daiktavardžio linksnis paprastai yra nulemtas jo pozicijos ir priklauso nuo veiksmažodžio semantikos, sakinio struktūros, vartojamų dalelyčių ir pan.

3.2.2. Būdvardžių formų variantiškumas

Būdvardžiai mokslo tekstuose nėra labai būdinga kalbos dalis. Kaip matyti iš akademinio žodyno sąrašo (žr. 1 priedą), tų būdvardžių nėra labai daug. Bakalauro darbuose paprastai galima aptikti šiuos kokybinius būdvardžius: *akivaizdus, -i, bendras, -a, būdingas, -a, būtinas, -a, dažnas, -a, didelis, -ė, išsamus, -i, mažas, -a, naujas, -a, panašus, -i, reikalingas, -a, reikšmingas, -a, svarbus, -i, tikslus, -i, ženklus, -i*; taip pat santykinius: *esminis, -ė*, *funkcinis, -ė*, *išskirtinis, -ė*, *mokslinis, -ė paskutinis, -ė*, *pradinis, -ė*, *pagrindinis, -ė*, *socialinis, -ė, standartinis, -ė*, *statistinis, -ė*, *vidutinis, -ė* ir būdvardžio funkciją tekste atliekančias šias neasmenuojamąsias veiksmažodžio formas: *matomas, -a, minėtas, -a, nustatytas, -a, paremtas, -a, susijęs, -usi, tinkamas, -a* ir kt. – vyriškosios ar moteriškosios giminės arba bevardės giminės formas: *mãtoma*, *pàremta* ir t. t.

Kadangi būdvardis paprastai eina pažymimojo žodžio pažyminiu, natūralu, kad jo forma priklauso nuo daiktavardžio. Leksinių sekų su šiais būdvardžiais ir asmenis įvardijančiais žodžiais tekstyne yra vos viena kita, pavyzdžiui: *minėtas autorius*, *minėti mokslininkai* ir pan. Kadangi būdvardis yra tokia kalbos dalis, kuri sakinyje eina pažyminiu, o pažyminys priklausomas nuo pažymimojo žodžio, leksinės sekos variantiškumas vertinamas pagal pažymimąjį žodį, nes būdvardis tiesiogiai nuo jo priklausomas, ir šiame darbe tokios leksinės sekos nelaikomos būdvardžio formos variantais. Tokie atvejai, kai būdvardiška neasmenuojamoji veiksmažodžio forma vartojama ne atributiškai, o predikatiškai, bus aptarti prie veiksmažodžių neasmenuojamųjų formų.

Be linksnio, kuris priklauso nuo pažymimojo žodžio, būdvardis gali būti kaitomas ir laipsniais, tačiau nepasitaikė atvejų, kad toje pačioje keturžodėje sekoje varijuotų būtent būdvardžio laipsnio forma. Mokslo kalbai būdingas lyginimas, tam tikra gradacija ir kiekvienai konstrukcijai būdinga tam tikra raiška: nely-

ginamasis laipsnis, paprastai vartojamas su pažymimuoju žodžiu, rodo dalyko ypatybę; aukštesnysis rodo vieno dalyko didesnį tos pačios ypatybės kiekį lyginant su kitu dalyku, paprastai vartojama prielinksnio *už* konstrukcija su galininko linksniu arba lyginamosios konstrukcijos su jungtukais *kaip*, *negu*, *nei*, aukščiausiasis laipsnis rodo didžiausią kokios ypatybės kiekį (DLKG 171); gali būti išskiriama kokio reiškinio, daikto ypatybė iš visų kitų, tokiais atvejais vartojama įvardžio daugiskaitos kilmininko forma *visų*, gali būti pridedamas prielinksnis *iš visų*, arba išskiriama įvardžiu *pats*, *-i*. Galbūt dėl to automatiškai išgaunant leksines sekas nepasitaikė tokių keturžodžių sekų, kurios skirtųsi tik būdvardžio laipsniu, nors tikrai tokių galėtų būti, pavyzdžiui: *didelis skirtumas yra tarp* / *didesnis skirtumas yra tarp* / *didžiausias skirtumas yra tarp*. Tačiau rasta trižodžių sekų, kurios skiriasi būtent būdvardžio laipsnio formomis. Toliau pateikti pavyzdžiai su šiais pagrindiniais žodžiais: *didelis*, *dėmesys*, *skirti*. Pavyzdžiui:

(13) ***Didelis*** *dėmesys skiriamas skirtingiems tinklams, kuriais gali būti tiekiama IPTV, aptarti.* (S00008_2011_VU_131)

(14) *Pastaruoju metu* ***didesnis*** *dėmesys skiriamas sportuojančių žmonių motorikos tyrimui, negu nesportuojančių.* (B00010_2014_SU_237)

(15) ***Didžiausias*** *dėmesys skiriamas Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės didikų ir valstiečių valgiams bei receptams.* (H00005_2014_VU_181)

Kaip matyti, visais šiais atvejais būdvardis eina pažymimojo žodžio *dėmesys* pažyminiu: *didelis*, *didesnis*, *didžiausias*. Aukštesniojo laipsnio lyginamosios konstrukcijos su *už* arba *negu* yra per daug įvairios analizuojant konkordanso eilutes. Pastebima, kad skirtingose mokslo srityse ar netgi šakose tos konstrukcijos yra skirtingos, nes lyginami specifiniai dalykai. Vis dėlto būdvardžių laipsnio gramatinę kategoriją galima priskirti leksinių sekų gramatiniam variantiškumui, nors tokių atvejų tekstyne ir nėra gausu.

3.2.3. Prieveiksmių formų variantiškumas

Užsienio autoriai teigia, kad anglų kalboje leksinių sekų variantiškumas būdingas tik daiktavardžiams, veiksmažodžiams ir būdvardžiams (Salazar et al. 2011). Vis dėlto, nors prieveiksmis nėra vienalytė kalbos dalis, daliai prieveiksmių būdingas kaitymas laipsniais. Todėl tekstynas tirtas ir šiuo požiūriu – ar leksinės sekos varijuoja šiuo aspektu: nelyginamasis, aukštesnysis ir aukščiausiasis laipsniai. Kaip ir būdvardžių atveju, ieškota identiškos struktūros keturžodėse leksinėse sekose, kurios skirtųsi tik prieveiksmio forma, tiksliau, laipsnio kategorija, ir neaptikta. Nerasta ir trižodžių sekų. Tik analizuojant dvižodes sekas

rasta atvejų, kur sekos skiriasi prieveiksmio laipsniu, pavyzdžiui: *daug duomenų* / *daugiau duomenų* / *daugiausia duomenų*. Pavyzdžiui:

(16) *Sukaupta **daug** duomenų apie teigiamą vandens poveikį žmogaus sveikatai, atsižvelgiant į jo sudėtį, temperatūrą, taikomą metodiką, trukmę.* (B00001_2015_SU_38)

(17) ***Daugiau** duomenų pateikta lentelėje 1.4.* (T00001_2011_SU_41)

(18) *Todėl **daugiausia** duomenų ieškota Pasvalio krašte, bendradarbiaujant su Pasvalio rajono savivaldybės specialistais ir kitomis šio rajono institucijomis.* (P00006_2014_VU_142)

Tačiau tokių pavyzdžių vos vienas kitas ir, kaip minėta, didesnės imties leksinėse sekose neaptikta. Nors ir labai retas leksinių sekų variantiškumas pagal prieveiksmių laipsnių formą, vis dėlto reikia pasakyti, kad galimas.

3.2.4. Veiksmažodžių formų variantiškumas

Kalbant apie veiksmažodžius, sudarančius leksines sekas, akivaizdu, kad dažnai jie yra pagrindiniai leksinių sekų dėmenys. Jie gali lemti leksinės sekos struktūrą, nes daugeliui veiksmažodžių yra būdingas valdymas arba, kitaip tariant, tam tikras sintaksinis, loginis semantinis ir leksinis junglumas. Šie veiksmažodžio ypatumai priklauso ne morfologiniam lygmeniui, bet leksiniam ir sintaksiniam. Toliau šiame skyriuje bus kalbama tik apie veiksmažodžių tam tikras formas – asmenuojamąsias ir neasmenuojamąsias, kurios gali būti vartojamos variantiškai tos pačios struktūros leksinėje sekoje. Visų pirma bus aptartos asmenuojamosios veiksmažodžio formos: asmuo, skaičius, laikas, nuosaka (36 lentelė). Paskui pereinama prie neasmenuojamųjų formų: veikiamųjų ir neveikiamųjų dalyvių, jų laikų, giminės ir kt.

Pirmiausia aptariama veiksmažodžių nuosakos kategorija. Mokslo kalbai įprasta tiesioginė nuosaka, nes ja išreiškiami veiksmai ar faktai, kuriuos kalbėtojas laiko realiais ir priskiria dabarčiai, praeičiai ir ateičiai (DLKG 305). Tačiau pastebima, kad nevengiama vartoti ir tariamosios nuosakos, kuri rodo kalbėtojo santykį su pasakymo irealumu – pageidavimu, galimybe, tikimybe, sąlyga ir pan. (DLKG 307–308). Paprastai tariamoji nuosaka būdinga modaliniams veiksmažodžiams, nes ši forma yra viena iš episteminio modalumo raiškos priemonių. Mokslo tekstams būdinga faktų visuma, kuriuos reikia vertinti, interpretuoti, daryti prielaidas ir išanalizavus gautus duomenis pateikti rekomendacijas ir pan., todėl autoriai, norėdami apsisaugoti, savo teiginiams pateikti gali panaudoti episteminio modalumo priemones. Episteminis modalumas yra kalbėtojo

36 lentelė. Morfologinis asmenuojamųjų veiksmažodžių formų variantiškumas leksinėse sekose

Morfologinės kategorijos	Kategorijos parametras	Variantai	Pavyzdžiai
nuosaka	tiesioginė	+	*reikia paminėti kad*
	tariamoji	+	*reikėtų paminėti kad*
	liepiamoji	–	
laikas	esamasis	+	*yra analizuojami šie duomenys*
	būtasis	+	*buvo analizuojami šie duomenys*
	būtasis dažninis	–	
	būsimasis	+	*bus analizuojami šie duomenys*
asmuo	vns. pirmas asmuo	+	*taikiau tokį tyrimo metodą*
	dgs. pirmas asmuo	+	*taikėme tokį tyrimo metodą*
	vns. antras asmuo	–	
	dgs. antras asmuo	–	
	vns. trečias asmuo	+	*autorius taikė šį metodą*
	dgs. trečias asmuo	+	*autoriai taikė šį metodą*

reiškiamas santykis remiantis turimomis žiniomis bei esamais įrodymais, su išreiškiama propozicija (Palmer 2001, 8; Hacquard 2009, 1486). Mokslo kalboje tariamajai nuosakai būdinga tai, kad šios formos veiksmažodžiais išreiškiama tam tikra dvejonė, neužtikrintumas sakomo dalyko atžvilgiu. Pavyzdžiui:

(19) *Straipsnių turinio analizės rezultatai* ***turėtų*** *padėti išaiškinti situaciją su informacinio konflikto pateikimu Lietuvos internetinėje žiniasklaidoje vienos ar kitos jo pusės šviesoje.* (S00002_2013_VU_191)

(20) ***Reikėtų*** *atkreipti dėmesį, kad šis praeities ir dabarties laiko susidūrimas buvo tam tikra prasme neskausmingas, priešingai, rašantysis išgyveno pakilumo jausmą, nes jam pavyko išsaugoti savo gyvybę.* (H00004_2011_VU_66)

(21) *Dėl to pagrįstai* ***galėtų*** *iškilti klausimas, kaip Dasein išlaiko savo tapatumą, savo tapatybę.* (H00001_2014_VU_142)

(22) *Šis skirtumas* ***galėtų*** *siekti net 1 punktą, jei, pavyzdžiui, šrifto dydis 18 pt.* (T00007_2015_VGTU_27)

(23) ***Vertėtų*** *pabrėžti ir tai, kad itin sudėtingiems kaulų lūžiams su poslinkiu kineziterapija yra kiek sudėtingesnė bei ilgesnė, kadangi šias procedūras dažnai reikia derinti prie pooperacinių kontraindikacijų, tempimo įtvarų, ar imobilizacijos tvarsčių (Gasparkienė, 2000).* (B00006_2013_LSU_137)

(24) *Tad prieš kuriant personažo dizainą* ***vertėtų*** *išsiaiškinti, kokie svarbiausi dalykai būtini norint sukurti puikų animacinį personažą.* (T00007_2016_VGTU_299)

Šiuose pavyzdžiuose matyti, kad episteminis modalumas gali būti reiškiamas lietuvių kalbos modalinių veiksmažodžių *turėti*, *reikėti*, *galėti*, *vertėti* tariamąja nuosaka.

Veiksmažodžių laikas yra gana dažnas variantiškumo parametras, gali įvairuoti esamojo, būtojo kartinio ir būsimojo laikų formos. Metodinėse priemonėse paprastai rekomenduojama vengti būsimojo laiko ir rinktis esamąjį arba būtąjį. Tačiau tekstyno duomenys rodo, kad ir būsimojo laiko veiksmažodžių formos studentų vartojamos. Tiesa, šio laiko vartojimas, palyginti su esamuoju ir būtuoju laikais, yra retesnis. Tokią vartoseną galima susieti su tam tikromis leksinių sekų funkcijomis – nusakomais tyrimo žingsniais, kas toliau bus atliekama, todėl negalima sakyti, kad būsimojo laiko forma čia yra nemotyvuota (plg. būsimų veiksmų ir darbo žingsnių komentavimo funkciją). Pavyzdžiui:

(25) *Šį svarbų istoriografinį momentą* ***reikia*** *paaiškinti kiek plačiau.* (H00005_2013_VU_238)

(26) *Todėl dar* ***reikės*** *paaiškinti, kodėl ego save suvokia kaip konkretų.* (H00001_2015_VU_148)

Mokslo tekstuose vartojamos taip pat ir sekos su būtojo dažninio laiko formomis, pavyzdžiui: *pasitaikydavo*, *priklausydavo*, *būdavo*, tačiau tokie atvejai labai reti ir variantiškai vartojamų šių veiksmažodžių formų neaptikta.

Kita asmenuojamųjų veiksmažodžių kategorija – asmuo. Nors metodiniuose nurodymuose, kaip rašyti mokslinius darbus, dažnai rekomenduojama vengti rašyti pirmojo asmens vienaskaitos *aš* ar daugiskaitos *mes* forma, o rinktis beasmenes konstrukcijas, vis dėlto tekstyno duomenys rodo, kad bakalauro darbų autoriai nevengia rašyti pirmojo asmens forma. Įvardžiai *aš* ir *mes* tekstyne nėra reti, plg. *aš* vartojamas 2534 kartus, *mes* – 1799 kartus (6 pav.).

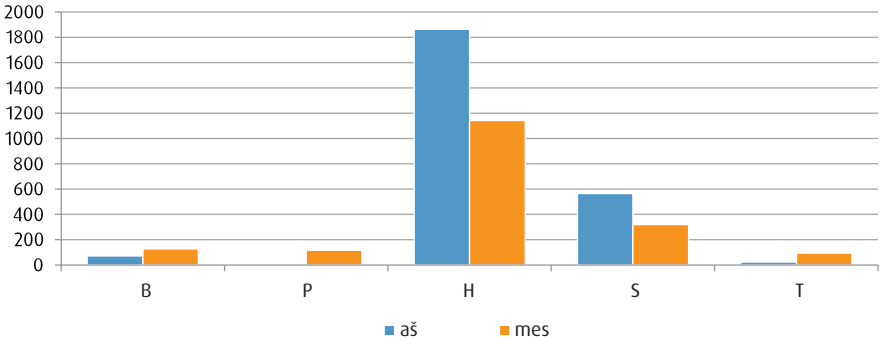

6 paveikslas. Įvardžių *aš* ir *mes* vartosenos dažnis skirtinguose patekstyniuose

Tačiau peržvelgiant konkordanso eilutes matyti, kad daug kur *aš* vartojamas intertekstualiai, t. y. cituojant. Tai ypač būdinga toms mokslo šakoms, kurių vienas iš tyrimo metodų yra įvairios kiekybinės ir kokybinės apklausos, taip pat filosofijoje, literatūroje, kur kalbama apie savąjį *aš*, kūrinio subjektą *aš*, t. y. humanitarinių ir socialinių mokslų bakalauro darbams. Pavyzdžiui:

(27) *Respondentė išsakė tokią mintį:*
*„<...> **Aš** ir pati atėjau pas socialinę darbuotoją pasikalbėti, nes ji ateina pas mane irgi, nuperka ko reikia aš jau nelabai valioju. <...>“ (Nijolė)* (B00009_2013_LSMU_185)

(28) *Lyrinis **aš** neranda vietos žemėje, bet ir negali amžinai klajoti padangėje.* (H00004_2011_VU_80)

Linkevičienės ir Šinkūnienės teigimu, humanitarinių ir fizinių mokslų tekstuose įvardžiu *aš* autorius dažniausiai reprezentuoja save kaip biografinį *aš* arba *aš* mokslininkas semantinėje kategorijoje – pabrėžiamoji autoriaus pozicija ypač ryški aprašant tyrimų lauką ir atpasakojant darbo eigą, t. y. kuriant metadiskursą (Linkevičienė, Šinkūnienė 2012, 98). 27 ir 28 pavyzdžiuose *aš* nėra darbo autoriaus referentas, todėl tokie atvejai neanalizuojami. Priešingas *mes* vartojimas – jis gana retai vartojamas intertekstualiai, išskyrus humanitarinių mokslo kalbininkų darbus, kuriuose gali būti pateikiama įvairių pavyzdžių iš tiriamųjų tekstų, pavyzdžiui, reklamos kalbos (29 pavyzdys). Kitais atvejais vartojamas įvardis *mes* nurodo į darbo autorių (30 pavyzdys) arba rodo darbo autoriaus tapatinimąsi su visuomene (31 pavyzdys). Pavyzdžiui:

(29) *Į neįprastą poziciją sakinyje gali būti nukelta bet kuri sakinio dalis, pvz.: Šiemet dovanas teikiame **mes**; rinkis prekę lietuvišką!* (H00004_2011_VU_100)

(30) ***Mes** apskaičiavome elektronų krūvio tankio pasiskirstymą tarpatominiuose ryšiuose Bi-S, Bi-Se ir Bi-Br, BiSBr ir BiSeBr kristaluose.* (P00002_2011_LEU_63)

(31) *Jeigu **mes** žvelgiame į sveikatą kaip į fizinę, dvasinę ir socialinę asmens gerovę, socialinis darbuotojas tampa labai svarbiu asmeniu, siekiant asmens gerovės ir sveikatos užtikrinimo.* (S00005_2016_LSMU_56)

Lyginant Lietuvių mokslo kalbos tekstyno *CorALit* duomenis su šio projekto metu sukauptu bakalauro darbų tekstynu, matyti, kad skiriasi įvardžių *aš* ir *mes* santykis: mokslo kalbos tekstyne – iš viso 1028 pavartojimai (*aš* – 181, *mes* – 847), o bakalauro darbų tekstyne – iš viso 4333 pavartojimo atvejai (*aš* – 2534, *mes* – 1799). Pastarajame tekstyne gerokai dažnesnis įvardis *aš* negu *mes*. Tačiau įdomu ir tai, kad veiksmažodžių formos be *aš* ir *mes* (pavyzdžiui, *galiu*, *galime*) rodo panašias tendencijas – dominuoja veiksmažodžių pirmojo asmens daugiskaitos

formos. Kaip minėta, įvardis *aš* dažnai vartojamas intertekstualiai ir į šio tyrimo lauko leksines sekas nepatenka, jeigu imamos fiksuoto dydžio sekos – trižodės ar keturžodės, pasikartojančios ne mažiau kaip 5 kartus bent trijuose skirtinguose darbuose. Taigi leksinėse sekose, kurios vartojamos kaip mokslo teksto metakalbos elementas, *aš* su veiksmažodžio pirmojo asmens forma – ar esamojo, ar būtojo, ar būsimojo laiko – iš esmės nevartojamas. Nors pavienių atvejų gali pasitaikyti, pavyzdžiui:

(32) *Šiame darbe **aš aprašysiu** žieminių rapsų auginimo technologiją sėjant juos giluminiu podirvio purentuvu tiesiai į ražieną.* (T00008_2010_ASU_188)

Leksinių sekų, kurias sudaro pagrindiniai žodžiai iš akademinio žodyno ir įvardis *mes*, tekstyne randama gerokai daugiau. Pavyzdžiui:

(33) *Taigi **mes** spėjame, kad SAŽS funkcijos sutrikimai gali būti susiję su VKS.* (B00006_2013_LSU_126)
(34) *Todėl **mes** pasirinkame photo- CELIV techniką kaip TOF'o alternatyvą α vertei patikrinti.* (P00002_2016_VU_115)
(35) ***Mes** naudojome 13 teiginių skalę, šalia teiginio pateikiami penki galimi atsakymo variantai (labai dažnai, dažnai, kartais, retai, niekada).* (S00007_2014_SU_113)
(36) ***Mes** parinkome standartinę talpą, kurios skersmuo mm, tada kiti matmenys bus tokie: <...>* (T00009_2016_ASU_233)
(37) *Toliau šiame darbe **mes** pristatysime subjekto, jo tapatybės klausimą Levino filosofijoje.* (H00001_2014_VU_142)

Su veiksmažodžių laikų pasirinkimu susijęs ir kitas aspektas – priešdėlinių veiksmažodžių vartojimas sekose, plg. *duomenys rodo kad* / *duomenys parodė kad*; *darome prielaidą kad* / *padarėme prielaidą kad* ir pan. Šiems veiksmažodžiams būdinga įvykio veikslo reikšmė. Priešdėlinis veiksmažodis nuo neprieš-dėlinio skiriasi tuo, kad priešdėlis modifikuoja jo reikšmę, suteikdamas veiksmo baigtinumo požymį ir (arba) vienkartinumo pobūdį (DLKG, 289). Dažniausiai pasitaikiusiose leksinėse sekose kai kurie veiksmažodžiai tik tokia forma ir vartojami, pavyzdžiui: *parodė*, *padarė*, *įvertino* ir pan., taip pabrėžiamas nusakomo veiksmo rezultatas.

Nors mokslo kalboje, kaip buvo matyti, asmenuojamosios veiksmažodžio formos ir vartojamos, vis dėlto mokslinio teksto žanrui yra būdingas apibendrinimas, objektyvumas, o šias ypatybes geriausiai tekste padeda perteikti beasmenės konstrukcijos. Neasmenuojamųjų veiksmažodžių formų variantiškumas, būdingas leksinėms sekoms, pateikiamas 37 lentelėje.

37 lentelė. Morfologinis neveikiamųjų veiksmažodžių formų variantiškumas leksinėse sekose

Morfologinės kategorijos	Kategorijos parametras	Variantai
DALYVIS		
veikiamoji rūšis	esamasis laikas	–
	būtasis laikas	–
	būtasis dažninis laikas	–
	būsimasis laikas	–
neveikiamoji rūšis	esamasis laikas	*siekiama išsiaiškinti kaip*
	būtasis laikas	*siekta išsiaiškinti kaip*
	būsimasis laikas	–
PADALYVIS	esamasis laikas	*apibendrinant rezultatus galima teigti*
	būtasis laikas	*apibendrinus rezultatus galima teigti*
PUSDALYVIS	vyriškoji giminė	–
	moteriškoji giminė	–

Veikiamosios rūšies dalyviai mokslo tekstuose vartojami atributiškai, todėl kaip ir būdvardžiai jie yra derinami su pažymimuoju žodžiu, tad, kaip ir minėta, jiems gramatinis variantiškumas nebūdingas. Neveikiamoji dalyvių rūšis vartojama dvejopai: atributiškai – tie atvejai aptarti prie būdvardžių – ir predikatiškai, tokiu atveju ši veiksmažodžių forma (neveikiamųjų dalyvių esamojo ir būtojo laikų formos) eina sudurtinio tarinio dalimi, pavyzdžiui: *yra siekiama*, *yra nustatyta*, *yra teigiama*, *buvo siekta*, *buvo nustatyta*, *buvo išanalizuota* ir pan. Dažniausiai pagrindinė tarinio dalis *yra* sakiniuose praleidžiama, o būtojo kartinio laiko veiksmažodis *buvo* dažniau įeina į leksinių sekų dėmenį. Taigi tarpusavyje jie gali skirtis tiek pagalbinio žodžio laiko forma (pavyzdžiui: *yra*, *buvo*), tiek sudėtinės formos – šiuo atveju neveikiamosios rūšies dalyvio – laiko forma: esamuoju laiku arba būtuoju laiku (pavyzdžiui: *nustatoma* ir *nustatyta*, *analizuojama* ir *analizuota* ir pan.). Pastebima, kad su esamojo laiko neveikiamosios rūšies dalyviais paprastai praleidžiama veiksmažodžio *būti* pagalbinė forma esamuoju laiku (42, 43 pavyzdžiai). Pavyzdžiui:

(38) *Kaip jau buvo minėta,* ***yra nustatyta****, kad vienas kito nepažįstantys vyrai yra linkę vienas į kitą kreiptis familiariai.* (H00004_2012_LEU_186)

(39) *Išanalizavus duomenis* ***nustatyta****, kad daugiausiai medunešio metu surinkto medaus buvo 27 korių aviliuose su magazinais.* (B00001_2012_SU_40)

(40) *Tyrimuose* ***buvo nustatyta****, kad histidinas ir triptofanas, esantys pasikartojimuose, yra būtini Cu2+ jonų prisijungimui.* (P00004_2014_VU_158)

(41) *Išanalizavus gautus duomenis* ***buvo nustatyta****, kad 27 korių aviliuose buvo rasta vidutiniškai 3,6±0,93 motininių lopšelių.* (B00001_2012_SU_40)

(42) *Paprastai* ***nustatoma****, kad fiziologinę įtampą sėkmingiau sumažina individai, turintys didesnį jos bazinį lygį nei turintys normalų ar žemą lygį.* (S00006_2012_VU_158)

(43) *Pagal keliamosios galios grafiką (26 pav.)* ***nustatoma****, kad 18,6 strėlės ilgio KC-6476 kranas 13 m spinduliu į maksimalų 14,5 m aukštį gali pakelti 5 t.* (T00002_2011_SU_52)

Kaip matyti, morfologinis variantiškumas dėl lietuvių kalbos ypatybių gali būti gana įvairus ir gausus. Mažiausiai leksinių sekų variantų galima rasti gretinant prieveiksmius ir būdvardžius – variantiškumas būdingas tik kalbant apie laipsnio kategoriją. Daiktavardžio formos įvairuoja iš esmės pasirenkant vienaskaitą arba daugiskaitą, tačiau paprastai skaičius yra nulemtas faktinės tikrovės ir nėra laisvas autoriaus pasirinkimas, jeigu lygintume su veiksmažodžiais. Gausiausiai variantų randama veiksmažodžių morfologinių formų vartosenoje: ir nuosakos, ir laiko, ir asmens, ir veikslo.

3.3. Leksinių sekų leksinis variantiškumas

Leksinio variantiškumo analizė yra probleminis aspektas, nes pirma reikia atsakyti į klausimą, ar leksinės sekos dėmenų, ypač panašios reikšmės pagrindinių žodžių, vartosena reiškia, kad tai yra dvi skirtingos sekos ar jų variantai, pavyzdžiui: *reikia pasakyti kad* / *reikia pridurti kad*; *tyrėjai teigia kad* / *mokslininkai teigia kad* ir pan. Įdomu, kad kai kurie tyrėjai leksinių sekų variantais laiko tokius atvejus, kai leksinėje sekoje varijuoja panašios reikšmės žodžiai ir laiko juos variantiškais. Pavyzdžiui, Salazar manymu, leksinės sekos: *an important role, an essential role* and *a critical role* – yra leksinių sekų prototipų, kurių reikšminis žodis yra *role* variantai, o struktūra tokia: *a * role* (Salazar 2014, 56). Panašiai būtų galima traktuoti ir leksines sekas, kurios skiriasi tik atributo pozicijoje einančiais būdvardžiais *esminis*, *bazinis* ir *pagrindinis*, nes ir šio vieno iš pagrindinių žodžių keitimas kitu panašios reikšmės žodžiu nekeičia leksinės sekos funkcijos, vis dėlto labai sudėtinga įvertinti juos reikšmės aspektu – ar jie keičia leksinės sekos reikšmę ar ne. Todėl šiame darbe leksinių sekų leksiniais variantais laikomi tik tie atvejai, kai toje pačioje sekos pozicijoje varijuoja žodžiai, kurių reikšmės iš esmės sutampa – paprastai tai tarptautinių ir lietuviškų žodžių atitikmenys. Tai gali būti tiek daiktavardžiai, tiek būdvardžiai, tiek veiksmažodžiai. Vis dėlto tokių atvejų aptikta vos vienas kitas, pavyzdžiui: *faktorius* ir *veiksnys*; *charakterizuoti* ir *apibūdinti*. Plg.:

(44) *Sakinio ilgį lemia daugelis* ***faktorių****.* (H00004_2012_VU_91)

(45) *Gerą klinikinį rezultatą lemia daugelis* ***veiksnių***. (B00006_2013_SU_11)

(46) *Šviesos prasiskverbimas priklauso nuo daugelio* ***faktorių****: organinių medžiagų, makroskopinių planktoninių organizmų (Катанская, 1981).* (B00003_2012_SU_48)

(47) *Šios reikšmės paprastai priklauso nuo daugelio* ***veiksnių****: socialinių – kalbinės situacijos, socialinio statuso, kalbančiojo ir klausančiojo pasaulio suvokimo; kultūrinių – gyvenamosios vietos, įvairių kalbų mokėjimo ir kitų.* (H00004_2012_VU_91)

(48) *Kokios dvidimensinės semantikos prielaidos leidžia* ***charakterizuoti*** *a priori pažinimo galimybę, racionalistinę Chalmerso epistemologiją?* (H00001_2016_VU_159)

(49) *Dar viena rodiklių grupė, kuri leidžia* ***apibūdinti*** *elektroninės bankininkystės padėtį valstybėje, yra santykiniai rodikliai, t.y. negrynųjų piniginių atsi[s]kaitymų vertinės išraiškos lyginimas su valstybės bendruoju vidaus produktu (BVP) ir negrynųjų pinigų atsiskaitymai, tenkantys vienam gyventojui (žr. 2.1. lentelę).* (S00004_2014_SU_39)

Akivaizdu, kad tekstyne kalbant apie leksines sekas itin ryškus jungtukų *kad* ir *jog* variantiškumas. Ir jis būdingas visiems patekstyniams (plg. 7 pav.).

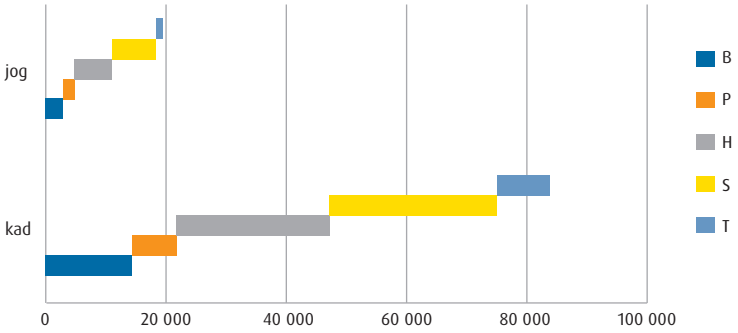

7 paveikslas. Jungtukų *kad* ir *jog* vartosenos dažnis skirtinguose patekstyniuose

Iš šiame paveiksle pateiktų duomenų matyti, kad jungtukas *jog* visame tekstyne penkiskart rečiau vartojamas negu jungtukas *kad* (plg. 19 398 (19 proc.) ir 83 684 (81 proc.) pavartojimo atvejai). Analizuojant 33 lentelėje pateiktas leksines sekas, kuriose varijuoja jungtukas *kad* ir *jog*, pavyzdžiui: *galima daryti išvadą kad / jog*; *galime daryti išvadą kad / jog*; *leidžia daryti išvadą kad / jog*, akivaizdu, kad dažnesnės leksinės sekos su jungtuku *kad*. Taigi toliau šiame darbe prototipinėmis leksinėmis sekomis bus laikomos tos, kuriose vartojamas jungtukas *kad*, nes kone visais atvejais analizuojamose leksinėse sekose jungtuką *kad* galima pakeisti jungtuku *jog*.

3.4. Prototipinės leksinės sekos ir jų variantai

Salazar skiria vieną esminį leksinių sekų požymį – dažnumą (2011). Tad norint nustatyti prototipinę leksinę seką pagal šį kriterijų, reikėtų žiūrėti tik į leksinių sekų dažnumą, kuri dažnesnė – tą ir imti kaip tyrimo pagrindą, prototipą, variantams nustatyti. Tačiau vien dažnumo kriterijaus gali nepakakti, nes kaip buvo atskleidžiama ankstesniuose skyriuose – leksinės sekos per daug tarpusavyje varijuoja. Pasirinkta prototipinių leksinių sekų analizės prieiga leidžia tyrinėti sekas, kurias sudaro tie patys pagrindiniai žodžiai, sutelkiant dėmesį į leksinės sekos distribuciją ir jos sintaksinius variantus.

Leksines sekas, kurias sudaro akademinio žodyno žodžiai, galime laikyti bendrosios mokslo kalbos (žr. I.2 skyrių), arba kalbant plačiau – akademinio diskurso metakalbos elementais, padedančiais jungti mintis, susieti jas, prieštarauti, įvesti naujos informacijos, pateikti kitų nuomones ir pan. Pavyzdžiui, norint perteikti kokio tyrėjo mintis (atlikti citavimo funkciją ir kt.), yra įvairių būdų, kaip tai išreikšti: *kaip teigia autorius*, *šio autoriaus teigimu*, *pagal šį autorių*, *kaip nurodo šis autorius*, *šio autoriaus nuomone*, *remiantis šio autoriaus tyrimo rezultatais* ir t. t., arba tiesiogiai nurodyti minimą autorių, įvardijant jo vardą ir (ar) pavardę.

Šioje dalyje bus aptariamos prototipinės leksinės sekos, kurioms būdingas gramatinis ir semantinis prasmingumas, dalinis išbaigtumas, t. y. išgavus leksinių sekų sąrašus buvo ieškoma vieno bendro arba kelių pagrindinių žodžių – tai padeda susieti sekas pagal prasmę, trinami visi funkciniai žodžiai, kol lieka tik tai, kas būtiniausia, pavyzdžiui: *todėl buvo nustatyta kad* → *nustatyta kad*. Tai padeda rasti leksinių sekų branduolius, kurie tekste papildomi, keičiami – vyksta tiek vidinė jų modifikacija, tiek išorinė. Nustatant, kuri veiksmažodžio ar daiktavardžio forma laikoma prototipine, kaip minėta, remtasi dažnumo kriterijumi. Tokiu principu sudaryta ir toliau šiame darbe tirta 30 prototipinių leksinių sekų, kurios tekstyne vartojamos daugiau nei 100 kartų (žr. 38 lentelę).

Kadangi veiksmažodis dažniausia kalbos dalis, sudaranti leksinę seką, pasirinktas toks prototipinių leksinių sekų išgavimo būdas: iš sugeneruoto dažninio žodžių sąrašo buvo žiūrima, kokie veiksmažodžiai ir daiktavardžiai vartojami dažniausiai, kokios jų formos vartojamos dažniausiai ir toliau *AntConc* programoje ieškoma sekų (dvinarių, trinarių ir keturnarių), kurių dažnis daugiau nei 100 pavartojimo atvejų ir kurias sudaro akademinio žodyno žodžiai.

Išanalizavus šių leksinių sekų leksinę aplinką – artimiausią leksinį kontekstą, nustatytos šios jų modifikacijos:

I. Frazemos lygmens variantiškumas:
   jau aptartos morfologinės ir leksinės modifikacijos – leksines sekas sudarančių žodžių morfologinis ir leksinis variantiškumas.

38 lentelė. Prototipinės leksinės sekos

Leksinė seka		Leksinė seka	
1.	*galima daryti išvadą kad*	16.	*dėl šios priežasties*
2.	*galima daryti prielaidą kad*	17.	*viena iš priežasčių*
3.	*galima teigti kad*	18.	*kaip minėta*
4.	*atkreipti dėmesį į*	19.	*galima paaiškinti tuo kad*
5.	*rezultatai parodė kad*	20.	*galima pastebėti kad*
6.	*rezultatai atskleidė kad*	21.	*galima išskirti X*
7.	*duomenys rodo kad*	22.	*galima sakyti kad*
8.	*nustatyta kad*	23.	*galima įžvelgti X*
9.	*teigiama kad*	24.	*galima įžvelgti kad*
10.	*X teigia kad*	25.	*galima matyti kad*
11.	*X pabrėžia kad*	26.	*galima sieti su*
12.	*pabrėžiama kad*	27.	*galima įvertinti X*
13.	*suskirstyti į*	28.	*galima spręsti kad*
14.	*pastebėta kad*	29.	*tyrimas parodė kad*
15.	*matyti kad*	30.	*tyrimas atskleidė kad*

II. Sakinio lygmens variantiškumas:
   1) diskurso žymikliai (*taigi*, *todėl*, *be to*, *vadinasi* ir t. t.);
   2) sąšvelniai (*būtų*, *turėtų*, *reikėtų*);
   3) adverbialai: *drąsiai*, *pagrįstai*, *akivaizdžiai* ir pan.

Pirma bus aptarti tie atvejai, kai leksinės sekos tarpusavyje skiriasi šalia jų einančiais diskurso žymikliais. Diskurso žymikliais laikomi žodžiai ar žodžių junginiai, priklausantys bet kuriai žodžių klasei, daugiafunkciai, lengvai integruojami į sintaksinę sakinio struktūrą ir neprisidedantys prie propozicinio sakinio turinio (Šolienė, 2018). Diskurso žymiklius lietuvių mokslo kalboje išsamiai yra tyrinėjusi Šinkūnienė (2014), tačiau šiame darbe bus tiriami tik tie diskurso žymiklių vartojimo atvejai, kai jie sudaro leksinių sekų dėmenis, t. y. yra ne pavieniai pavartojimo atvejai, bet pasikartojantys ir vartojami šalia prototipinių leksinių sekų.

Diskurso žymikliai yra nevienalytė žodžių ir jų junginių grupė. Fraser'io teigimu, yra trys diskurso žymiklių šaltiniai: jungtukai, prieveiksmiai ir prielinksninės konstrukcijos (1999, 943). Tyrimai rodo, kad tekste diskurso žymikliai paprastai reiškiami šiomis kategorijomis: prijungiamieji jungtukai, sujungiamieji jungtukai, veiksmažodžių imperatyvai, prijungiamieji sakiniai, būdo ir kiti prieveiksmiai, prielinksniai, prielinksniniai junginiai, įterpiniai, klausiamieji žo-

džiai, kiti žodžių junginiai (Schourup 1999, 234, Ranger 2018, 5 ir kt.). Paprastai diskurso žymikliai yra leksinių sekų kairėje, kitaip tariant, yra sakinio inicialėje (Fraser 1990, 389) – jais pradedami sakiniai, sudėtinių sakinių dėmenys, nes jie padeda sieti, jungti mintis.

Tekste diskurso žymikliai atlieka dvi pagrindines funkcijas – tekstinę (angl. *textual*) ir tarpasmeninę (angl. *interpersonal*). Tekstiniai diskurso žymikliai yra diskurso kūrimo elementai. Pagal Hylando ir Tse (2004, 156–177) diskurso žymiklių išskirtus tipus, buvo analizuojama, kokie diskurso žymikliai būdingi pirmosios pakopos studentų bakalauro darbams. Šiame tekstyne dominuoja šie diskurso žymikliai: *taigi, vadinasi, todėl, dėl to, vis dėlto, taip pat, tad, tačiau, be to, galbūt, bet, pirmiausia, galiausiai, beje, pavyzdžiui, nes*. Taigi, toliau pateikiami studentų bakalauro darbų tekstyne rasti šie prototipinių leksinių sekų diskurso žymikliai.

1. Pridedamieji (angl. *additive*)[165]: *be to*, *beje*, *taip pat*. Jie vartojami norint ką nors pridurti, pridėti papildomą informaciją. Leksinės sekos, kurių sudėtyje yra šie diskurso žymikliai, paprastai tekste atlieka papildymo funkciją. Šie diskurso žymikliai gali eiti sakinio pradžioje arba jungti du sudėtinio sakinio dėmenis. Pavyzdžiui:

   (50) ***Be to**, galima teigti, kad ši programa aktualizuoja ir nematerialaus paveldo svarbą.* (H00005_2011_SU_20)

   (51) ***Be to,** galima teigti, kad TUI dydis regionuose gali priklausyti ne tik nuo ekonominės situacijos šalyje, bet taip pat dėl efektyviai vykdomos regioninės politikos bei taikomos investicijų skatinimo sistemos tame regione.* (S00004_2014_SU_22)

   (52) *Labiau azotu aprūpinti augalai (tamsesnės žalios spalvos), dar labiau atspindi šio šviesos spektro spindulius. **Beje**, reikia atkreipti dėmesį į tai, kad chlorofilo kiekiui augaluose įtakoja ir ligos, dirvos būklė (pvz., užmirkimas) ir sieros kiekis.* (T00009_2012_ASU_15)

   (53) ***Taip pat** pastebėta, kad paaugliams, kurie linkę tyčiotis iš kitų, būdingas vidutinis ir žemas savęs vertinimas.* (S00007_2014_LSU_67)

   (54) ***Taip pat** pastebėta, kad lervų hemolimfoje 2,66 % daugiau proleukocitų nei lėliukių hemolimfoje.* (B00005_2014_VU_217)

2. Priešinamieji (angl. *adversative*) *tačiau*, *bet* ir pan. Jie taip pat vartojami siekiant prijungti vieną sakinį prie kito arba sujungiant sudėtinio sakinio dė-

165 Toliau pateikiami Šinkūnienės tarpasmeninio santykio diskurso žymiklių pavadinimai lietuvių kalba (2014, 80–81).

menis. Vienas sakinys ar sakinio dėmuo savo reikšme priešinamas kitam. Pavyzdžiui:

(55) *Labai senų duomenų apie darželių atsiradimą nėra,* ***tačiau*** *galima teigti, kad jų kūrimasis prasidėjo nuo Lietuvos didžiųjų kunigaikščių ir didikų sodų apie XIV a. Jogailos laikų (1382–1386 m.).* (A00004_2010_SU_10)

(56) *Pagrindinis projekto tikslas buvo integracinio ir verslumo ugdymo centro, skirto trečiųjų šalių piliečiams, įkūrimas.* ***Tačiau*** *galima teigti, kad ši inovacija tik iš dalies pasiteisino.* (H00007_2012_SU_14)

(57) *Stiliaus figūrų šūkių sakiniuose neaptinkama,* ***bet*** *matyti, kad šūkių sakiniai trumpi ir labai paprasti – tokia raiška visiškai priartėjama prie neoficialios šnekamosios kalbos.* (H00004_2015_SU_18)

(58) ***Bet*** *matyti, jog ši sritis bet kokioje organizacijoje yra labai svarbi.* (S00004_2016_VU_236)

3. Apibendrinamieji (angl. *conclusive relationships*): *taigi*, *vadinasi*, *tad* ir pan. Diskurso žymiklis *taigi* paprastai vartojami sakinio pradžioje, o *vadinasi* – ir pradžioje, ir tarp sakinio dėmenų. Pavyzdžiui:

(59) ***Taigi****, tyrimas parodė, jog skirtingų veislių viščiukai plunksnuojasi panašiais terminais, tačiau australorpų ir plikakaklių veislių atstovams plunksnos auga lėčiau nei bramų ir rodailendų veislės viščiukams.* (B00001_2013_SU_28)

(60) ***Taigi*** *tyrimas parodė, kad katalikiškos šeimos, nepaisant kritikos Bažnyčios mokymui, esamoje sekuliarioje kultūroje veikia ir vadovaujasi pamatinėmis tradicinėmis nuostatomis ir vertybėmis.* (H00007_2015_SU_128)

(61) ***Vadinasi****[,] visiškai pagrįstai galima teigti, kad Lietuvoje A. ater gyvenimo ciklas užtrunka maždaug 6 mėn. ilgiau nei Ispanijoje.* (B00005_2012_VU_209)

(62) ***Vadinasi****, negalime teigti, kad individai, kurie yra atviri naujam patyrimui, nėra linkę silpniau įsipareigoti tęstiniu įsipareigojimo organizacijai tipu.* (S00006_2010_VU_170)

(63) *Vandens kaupimo ir drenažo plokštės vandens talpa 1 m² yra 21,5 l,* ***tad*** *paskaičiavus galima daryti išvadą, kad vien 1 m² vandens kaupimo ir drenažo plokštei užpildyti reikia 0,0215 m³ substrato.* (A00004_2010_SU)

(64) ***Tad*** *galima daryti išvadą, kad sudėtingoje kompozicijoje atradus vienybę, bet koks sudėtingas kūrinys žmogui atrodys lengvai suvokiamas, paprastas, kadangi jis paremtas harmonija.* (T00007_2015_VGTU_245)

4. Priežastiniai (angl. *causatives*): *vis dėlto*, *todėl*, *dėl to*, *nes*, *kadangi* ir pan. Šiais diskurso žymikliais susiejama priežastis ir rezultatas, t. y. atliekama priežastinio ryšio funkcija, kuria parodoma, kad kažkas yra nulemta ar priklauso nuo kokių nors veiksnių. Įprastai *todėl*, *vis dėlto*, *dėl to*, *kadangi* vartojamas sudėtinio sakinio pirmojo dėmens pradžioje, o *nes* – antrojo pradžioje, ta-

čiau bakalauro darbuose *kadangi* vartojamas ir sudėtinio sakinio dėmenims sujungti. Pavyzdžiui:

(65) *Be to, mokinių diskusijai, aptarimui skirtas laikas gali virsti draugų pokalbiu, nesusijusiu su tema.* ***Todėl*** *labai svarbu stebėti klasėje vykstantį darbą, nukreipti mokinius prie užduoties, jiems nukrypus.* (P00001_2016_VU_205)

(66) *Vis aktyviau domimasi mitybos įtaka osteoartrozės pasireiškimui, tačiau tyrėjų nuomonės kol kas yra skirtingos.* ***Vis dėlto*** *pastebėta, kad mažas vitaminų D, K, C ir seleno kiekis maiste turi įtakos osteoartrozės pasireiškimui ir progresavimui.* (B00010_2013_LSU_102)

(67) *Dažnai priklausomai nuo formos reikia pritaikyti ir raštą, jei norima kad vaza atrodytu estetiškai.* ***Dėl to*** *reikia atkreipti dėmesį į padalinių skaičių, kad nepiktnaudžiaut[ų] per daug topologijos modifikacija, ji yra svarbi. Reikia stebėti, kad neatsirastų rašte skylių.* (T00007_2016_VGTU_272)

(68) *Universitetams ideali situacija, kai jie priima ą geriausiųjų, bendru atveju nebus tinkama,* ***nes*** *reikia atsižvelgti ir į tai, jog nebūtinai visi pakviestieji sutiks studijuoti kviečiančiame universitete.* (P00001_2016_VU_213)

(69) *Tačiau negalima teigti, jog agresyvų elgesį vaikai paveldėjo iš tėvų,* ***nes*** *galima daryti prielaidą, kad jie tiesiog išmoko taip elgtis, sekant tėvų pavyzdžiu.* (B00009_2016_LSMU_195)

(70) *Daugumą kodifikacijos neatitinkančių kirčiavimo variantų, ko gero, galima paaiškinti rungtynių metu tvyrančia įtampa, emocijom, greitu kalbėjimu,* ***kadangi*** *pastebėta, jog dažnai netaisyklingai sukirčiavus pasitaisoma.* (H00004_2011_VU_84)

(71) ***Kadangi*** *pastebėta, jog įsitraukimas į prosocialią veiklą yra teigiamas veiksnys vaikų ir paauglių raidoj e, kyla klausimas, kas galėtų skatinti paauglius tokia veikla užsiimti?* (S00006_2015_VU_179)

5. Sekos diskurso žymikliai (angl. *sequencers*): *pirmiausia*, *galiausiai* ir pan. Šie diskurso žymikliai paprastai vartojami komentuojant būsimus arba jau atliktus veiksmus, tam tikrus medžiagos aprašymo žingsnius, kurie padeda skaitytojui susipažinti su tam tikra veiksmų seka. Paprastai jie atlieka būsimų veiksmų ir darbo žingsnių komentavimo bei nuorodos į ankstesnius veiksmus funkcijas. Pavyzdžiui:

(72) ***Pirmiausia*** *nustatoma, kad subjekto, padariusio žalą, elgesys buvo neteisėtas.* (S00001_2011_VU_59)

(73) ***Pirmiausia*** *buvo nustatyta, kad daugumos nuomone, tiesioginiai vadovai organizuoja pakankamai susirinkimų, o tai reiškia, kad yra sukuriamos aplinkybės grįžtamajam ryšiui.* (S00003_2012_SU_6)

(74) ***Galiausiai*** *galima pastebėti, kad kūniškumas atsiskleidžia kaip išgyvenamas ir kaip išgyvenantis kūnas.* (B00001_2014_SU_43)

(75) ***Galiausiai*** *galime teigti, kad realizuojant bendruomenės valdžios principą viešojo sektoriaus valdyme, turėtų būti skatinamos įvairios visuomenės dalyvavimo formos.* (S00003_2010_SU_16)

6. Aiškinamieji diskurso žymikliai (angl. *code glosses*)[166]: *t. y.*, *pavyzdžiui*, *kitaip tariant* ir pan. Šie diskurso žymikliai padeda perfrazuoti ir patikslinti prieš tai pasakytą mintį, paaiškinti ją plačiau pakomentuojant ir pailiustruojant. Pavyzdžiui:

(76) *Šiame tekste nurodytą skirtumo kaip tokio sampratą Derrida vėliau „pritaikė" ir konkretesnių filosofinių problemų dekonstrukcijai,* ***t. y.*** *galima teigti, jog vėlyvoji Derrida filosofija yra konkrečių turinių suteikimas tam, kieno kontūrai buvo nubrėžti ankstyvųjų filosofo darbų, o ypač minėto 1968-ųjų pranešimo.* (H00001_2015_VU_145)

(77) *Lachinger ir kiti (2004) pastebi, jog psichologinis įgalinimas yra tiesioginiais ryšiais susijęs su įvairiais padariniais,* ***pavyzdžiui****, nustatyta, kad labiau psichologiškai įgalinti darbuotojai yra labiau patenkinti savo darbu.* (S00006_2015_VU_172)

(78) ***Kitaip tariant****, buvo siekiama išsiaiškinti, kuris iš specialistų, dirbančių su mokiniais, turinčiais SUP, prisiima atsakomybę už ugdymo(si) individualizavimą ar pritaikymą.* (S00007_2014_SU_124)

7. Pranešamieji diskurso žymikliai (angl. *announcements*): *toliau*, *tada* ir pan. Šie diskurso žymikliai nurodo į būsimas teksto dalis, parengiant skaitytoją informacijai, kuri toliau pateikiama. Pavyzdžiui:

(79) ***Toliau*** *galima matyti, kad yra plačiai taikomos tokios motyvacijos formos, kaip vadovo pagyrimas viešai (26,6%) papildomų sąlygų suteikimas tobulėti (23,8%).* (S00008_2013_VU_151)

(80) *Teisinga* ***tada*** *turbūt būtų manyti, kad kapitalas per krizes, šiuo atveju nuo 2007 iki 2009 metų pradžios, pasitraukdamas iš akcijų rinkų Europoje ir Jungtinėse Amerikos Valstijose nutekėjo kitur.* (S00004_2011_SU_119)

Išanalizavus leksinių sekų prototipus, matyti, kad baigiamųjų darbų autoriai linkę vartoti tarpasmeninius diskurso žymiklius. Tačiau dauguma jų nesudaro mokslo tekstams būdingų metakalbos leksinių sekų ir neina greta jų, pavyzdžiui, pasakymus stiprinantys žymikliai: *be abejo*, *akivaizdu*, *žinoma*, *aišku*, vertinamieji žymikliai: *deja*; savęs paminėjimo ir aprėpiamieji žymikliai: *mes*, *jūs* (plg.

166 Jolanta Šinkūnienė juos dar vadina paaiškinamaisiais diskurso žymikliais (2012, 90).

Šinkūnienė 2014a, 80–116). Prie leksinių sekų kur kas dažniau vartojami šie žymikliai: *galbūt*, *turbūt*, *akivaizdžiai*, *drąsiai*, *pagrįstai* ir pan. Tai sąšvelniai ir autoriaus požiūrį žymintys prieveiksmiai, dar vadinami adverbialais.

1. Sąšvelniai (angl. *hedges*): *galbūt*, *gal, turbūt* ir pan.[167]. Šie diskurso žymikliai darbo autoriui padeda išvengti atsakomybės už savo teiginius. Pavyzdžiui:

   (81) ***Galbūt*** *galima teigti, kad dabar šventais laikomi pavieniai medžiai dažnai auga buvusių šventų miškų vietose.* (P00006_2014_VU_143)

   (82) ***Turbūt*** *drąsiai galima teigti, kad bibliotekininkas pats turi suvokti savo profesinės veiklos specifiškumą, išsiugdyti profesinę pareigą bei sąžinę ir suprasti savo veiklos svarbą.* (S00008_2013_VU_148)

2. Kita grupė žodžių, kurie eina su leksinėmis sekomis, yra vadinamieji autoriaus pozicijos adverbialai, leidžiantys mokslinio teksto autoriui „perteikti pačius įvairiausius savo santykio su kalbama situacija, propozicijos santykio su tikrove, savo požiūrio į propozicijos turinį aspektu“ (Smetona, Usonienė 2012, 136). Jie, kaip ir diskurso žymikliai, gali būti reiškiami įvairiomis kalbos priemonėmis, dažniausiai prieveiksmiais: *greičiausiai*, *akivaizdžiai*, *aiškiai* ir pan. Tekstyno duomenimis, autoriaus abejonė arba užtikrintumas teigiamo dalyko atžvilgiu išreiškiamas šiais adverbialais: *drąsiai*, *pagrįstai*, *akivaizdžiai*, *aiškiai* ir pan., kurie eina su leksinėmis sekomis. Paprastai jie eina su sakymo veiksmažodžiais, kuriais kas nors konstatuojama, arba veiksmažodžiu *matyti*, jei tai, kas sakoma, autoriui yra akivaizdu. Pavyzdžiui:

   (83) *Remiantis rezultatais galima* ***drąsiai*** *teigti, jog aktyvus sportas teigiamai veikia apatinių galūnių reakcijos greitį.* (B00006_2014_SU_6)

   (84) *Žinoma, tai pagrindinis veiksnys kuris lėmė mano pasirinkimą, tačiau galiu* ***drąsiai*** *teigti, kad pats vaikiškos knygos kūrimas man yra labai įdomus, nes čia paliekama didesnė laisvė kūrėjui (šiuo metu man pačiai) pasireikšti ir pateikti savo sumanymus.* (H00003_2014_SU_68)

   (85) *Vadinasi, visiškai* ***pagrįstai*** *galima teigti, kad Lietuvoje A. ater gyvenimo ciklas užtrunka maždaug 6 mėn. ilgiau nei Ispanijoje.* (B00005_2012_VU_209)

   (86) *Istorikas visai* ***pagrįstai*** *atkreipia mūsų dėmesį, kad 1514 m. Maskvos didžiojo kunigaikščio Vasilijaus III Smolenskui suteiktame rašte tarp miestiečių ir prastuomenės nedaromas joks skirtumas.* (H00005_2012_VU_210)

   (87) *Taip pat* ***akivaizdžiai*** *matyti, kad Žarėnų kaime vyrauja paprastieji ąžuolai jau pasiekę brandų amžių, kadangi jų vidutinė kamienų apimtis siekia net 178 cm.* (B00003_2014_SU_115)

167 Prie sąšvelnių priklausytų ir tariamosios nuosakos veiksmažodžiai *reikėtų*, *galėtų*, *vertėtų*, *būtų*, jie buvo aptarti poskyryje apie morfologinį variantiškumą.

(88) *Iš gautų rezultatų, galima* ***akivaizdžiai*** *matyti, kad komunikacija ir jos sklaida yra labai svarbus faktorius respondentų nuomone.* (S00008_2013_VU_151)

(89) ***Aiškiai*** *matyti, kad rasti terminai* laidininkas *ir* lydusis laidininkas *neįvardija asmens. Laidininkai yra kūnai, turintys laisvųjų elektringųjų dalelių.* (H00004_2011_VU_86)

Kaip matyti, šie tarpasmeninio santykio diskurso žymikliai gali būti vartojami tiek leksinės sekos pradžioje, tiek įsiterpti tarp leksinės sekos dėmenų, pastiprinant būtent tą žodį, kuris pabrėžiamas. Apibendrinant prototipinių leksinių sekų diskurso žymiklių vartojimą studentų moksliniuose tekstuose, matyti, kad šių darbų autoriai nevengia išreikšti savo požiūrio į sakomus dalykus – yra linkę vartoti ir sąšvelnius, ir autoriaus pozicijos stipriklius.

3.5. Apibendrinimas

Studentų bakalauro darbų tekstyno analizė tiriant leksines sekas variantiškumo aspektu leidžia atskleisti, kas leksinėms sekoms yra bendra ir kas jas skiria. Tam pasirinktos prototipinės leksinės sekos, kurioms būdingas dvejopas variantiškumas – leksinės sekos (frazės) lygmeniu ir (arba) sakinio lygmeniu. Pirma buvo tirtas variantiškumas keturžodžių leksinių sekų viduje – visi turinio žodžiai sutampa, skiriasi tik vieno jų formos. Tokia tyrimo prieiga leido užfiksuoti mokslinio teksto leksinių sekų variantiškumo aspektus ir susieti struktūriniu ir semantiniu aspektu panašias leksines sekas, nes tekstyno analizės įrankiai yra riboti ir bent viena grafema besiskiriančias sekas pateikia kaip atskiras. Dėl to sudėtinga įžvelgti leksinėms sekoms būdingus panašumus ir skirtumus analizuojant jas morfologinio, leksinio ir sintaksinio variantiškumo aspektais.

Tyrimui pasirinkus leksines sekas, kurias sudaro vadinamieji turinio žodžiai, ir išanalizavus jas sudarančių žodžių gramatinių formų variantus, nustatyta, kad daiktavardžiams būdingas variantiškumas giminės ir skaičiaus kategorijų atžvilgiu ir prielinksniams – laipsnio kategorijos atžvilgiu. Veiksmažodžiai buvo tirti atskiriant asmenuojamąsias ir neasmenuojamąsias formas. Asmenuojamosioms formoms būdinga nuosakos, laiko ir asmens variantiškumas, o neasmenuojamosioms, kurias iš esmės sudaro neveikiamosios rūšies dalyviai ir padalyviai – laiko variantiškumas.

Leksinis variantiškumas šiame darbe suvokiamas siaurai, nes analizuotos tik tos leksinės sekos, kurių vienas kitą galintys pakeisti leksiniai dėmenys savo

reikšme visiškai sutampa, t. y. yra absoliutūs sinonimai ir nekeičia sekos prasmės. Nustatyti vos keli būdingi atvejai: *veiksnys* ir *faktorius*, *apibūdinti* ir *charakterizuoti*, *kad* ir *jog*. Taigi, galima sakyti, kad leksinis variantiškumas leksinėms sekoms nebūdingas.

Sintaksinį leksinių sekų variantiškumą padeda nustatyti prototipinių leksinių sekų distribucija tekste. Ji geriausiai atskleidžia, kaip varijuoja žodžių formos, kokie žodžiai eina šalia. Pastebimos akivaizdžios tendencijos, kad dalis automatiškai sugeneruotų leksinių sekų dėmenų yra diskurso žymikliai – vieni susiję su teksto dalių siejimo funkcijomis, vadinamieji tekstiniai diskurso žymikliai, kiti – su autoriaus pozicijos raiška, vadinamaisiais tarpasmeninio santykio diskurso žymikliais. Nustatyti keli jų tipai. Su dažniausiomis leksinėmis sekomis ir jų variantais vartojami šie tekstinę funkciją atliekantys diskurso žymikliai: pridedamieji (*be to, beje, taip pat*), priešinamieji *(tačiau, bet, vis dėlto, todėl, dėl to*), apibendrinamieji *(taigi, tad, vadinasi*), priežastiniai (*nes*, *kadangi*), sekos diskurso žymikliai (*pirmiausia*, *galiausiai*), aiškinamieji (*t. y., pavyzdžiui, kitaip tariant*), pranešamieji (*toliau, tada*). Tarpasmenio santykio funkciją atliekantys diskurso žymikliai yra sąšvelniai (*reikėtų, turėtų, būtų*) ir autoriaus poziciją stiprinantys adverbialai (*drąsiai, pagrįstai, akivaizdžiai*).

Atliktas tyrimas rodo, kad studentų bakalauro darbams būdingas leksinių sekų variantiškumas, ypač morfologinis. Ateityje leksinį sekų variantiškumą reikėtų tirti išplėtus leksinės sekos sampratą – sutelkiant dėmesį ne į jos struktūrą, kad ją sudarytų tik tie patys pagrindiniai dėmenys, bet į leksinės sekos semantiką. Tekstinių ir tarpasmeninių diskurso žymiklių analizė leidžia daryti prielaidą, kad nors bakalauro pakopos studentai ir linkę juos vartoti, vis dėlto tik palyginus su aukštesnės pakopos studentų ir kitų mokslininkų darbais būtų galima pamatyti, kokių mokslo kalbos įgūdžių bakalauro studijų studentams trūksta. Žvelgiant į tolesnes tyrimo perspektyvas, taip pat reikėtų palyginti biomedicinos, fizikos, humanitarinių, socialinių ir technikos mokslų baigiamuosius darbus pasitelkus kiekybinius metodus, kad būtų galima išsamiai palyginti, kas būdinga šių sričių darbų kalbinei raiškai, ir išsiaiškinti, kur nukrypstama nuo konkrečioms mokslo sritims būdingo standarto.

4. Leksinių sekų funkcijos

LINA PLAUŠINAITYTĖ

4.1. Bendra funkcinių skirstymų apžvalga

Atsižvelgiant į mokslinio rašymo tikslus – įtikinamai ir pagrįstai atskleisti iškelto klausimo esmę ar išspręsti problemą, parodant metodiką, argumentacijos eigą ir remiantis tos srities tyrimų kontekstu (plg. įvadinį skyrių) – bendrajai mokslo kalbai priklausančios frazemos plačiausia prasme skiriamos į du pogrupius. Vieną sudarytų frazemos, susijusios su tokiomis moksliniam argumentavimui svarbiomis kategorijomis kaip „priežastis", „pasekmė", „poveikis" ir padedančios tas kategorijas įvardyti bei atskleisti, t. y. grįstos loginiais, mąstymo ir argumentavimo kriterijais. Kita besikartojančių stabiliųjų junginių dalis yra susijusi ne su mokslo klausimo atskleidimu, o su išoriniu rašomo teksto apipavidalinimu, kai komentuojama ir vertinama ne tyrimo tema ar objektas, ne kitų autorių mintys kuriuo nors klausimu ar eksperimento rezultatai, bet pats rašomas ar jau parašytas tekstas, daromos nuorodos į ankstesnes ar būsimas teksto vietas. Kitaip tariant, visas bendrajai mokslo kalbai priklausančias frazemas ar platesnes stabilias formuluotes pagal jų vaidmenį tekste galima suskirstyti bent į dvi stambias grupes – pirma, tai stabilūs pasakymai, susiję su tekste kuriamo turinio atskleidimu ir, antra, rašomo teksto struktūros komentarai. Greta šių dviejų grupių, mokslininkai linkę skirti ir trečią, atliepiančią mokslinio rašymo kaip komunikacijos proceso sampratą – tai į komunikacinės situacijos dalyvius orientuotos frazės (*participant-oriented*, t. y. tokios, kurios nusako autoriaus santykį su tekstu ar autoriaus ir skaitytojo santykį, plg. Hyland 2008a, 14, juo remdamasis Allen 2010, 113–116).

Tačiau toks skirstymas neabejotinai yra pernelyg abstraktaus pobūdžio, kad tiktų būti pagrindas tyrimui ar detalesniam frazemų funkciniam skirstymui, todėl visi autoriai, remdamiesi įvairiais kriterijais, išskiria įvairių smulkesnių funkcinių grupių.

Daug tyrėjų, kalbėdami apie mokslo kalbos frazemų funkcijas, kaip pagrindą ima Biberio (2006 ir kt.) pateiktą leksinių samplaikų (angl. *lexical bundles*) klasifikaciją. Biberis[168], tyręs ir sakytinio, ir rašytinio aukštosios mokyklos diskurso samplaikas, skirsto jas pagal funkcijas į tris grupes[169]: (1) požiūrio raiškos ir mo-

168 Biberis (2006) remiasi dar kiek anksčiau savo paties ir kolegų (Biber, Conrad, Cortes 2004) indukciniu būdu sukurta frazemų klasifikacija.

169 Grupių pavadinimai pateikiami pagal Juknevičienės disertacijoje pateiktus vertimus (2011, 110–111).

dalumo samplaikos (angl. *stance expressions*), (2) diskursą organizuojančios samplaikos (*discourse organizers*), (3) referentinės samplaikos (*referential expressions*) (Biber 2006, 139; taip pat Biber, Conrad, Cortes 2004, 384; Biber, Barbieri 2007, 270). Į pirmąją grupę patenka junginiai (samplaikos), kuriais reiškiama nuomonė, požiūris ar įsitikinimo bei užtikrintumo laipsnis turinio (propozicijos) atžvilgiu, tai galimumą, intenciją, numatymą nusakančios frazės (Biber 2006, 139–142; Biber, Conrad, Cortes 2004, 389, Biber, Barbieri 2007, 270–272). Diskursą organizuojančiomis samplaikomis nusakomas santykis tarp buvusio ir būsimo diskurso. Tai temos įvedimas (*I am going to talk...*), temos plėtojimas (*elaboration*): (*it has to do with*, *on the other hand*), siaurinimas (*that's one of the problems*) (Biber, Conrad, Cortes 2004, 391–393). Trečioji grupė – tai tiesioginis kokio nors aspekto ar fizinio objekto, savybės ar pan. (referento) įvardijimas ar iškėlimas (*identification*), charakterizavimas (*thats a lot of*), ribų (ne)apibrėžimas (*and things like that*) ar ko nors išryškinimas (*single out*), taip pat ir vietos ar laiko nusakymas (*as shown in Figure X*) (Biber, Conrad, Cortes 2004, 393–396, Biber, Barbieri 2007, 270–272).

Biberio ir kitų pateiktas funkcinis frazemų grupavimas sudaro įvairių autorių, tarp jų ir lietuvių, fraziškumo tyrimų pagrindą, pavyzdžiui: Hyland 2008a, Appel 2011, Juknevičienė 2011 ir kt.

Biberio pateikiamas funkcinis skirstymas remiasi induktyviai sukurta taksonomija, kuri parengta ne tik rašytinės, bet ir sakytinės kalbos (dėstytojo / mokytojo aiškinimas klasėje, mokslinis pokalbis) pagrindu. Nemaža dalis šio autoriaus ir jo bendradarbių išskiriamų junginių grupių būdingos pirmiausia sakytinei kalbai ir labai retos jų tirtuose akademiniuose rašytiniuose tekstuose, visų pirma, vadovėliuose (pavyzdžiui, požiūrio raiškos ar diskurso organizavimo junginiai, plg. Biber, Conrad, Cortes 2004, 396). Todėl tyrėjai, kurių darbai skirti daugiau rašto kalbos analizei, paprastai modifikuoja Biberio ir bendraautorių pasiūlytą funkcinį skirstymą, pritaikydami jį savo poreikiams, ir atsižvelgdami į savo medžiagos pobūdį. Tokio požiūrio laikosi, pavyzdžiui, Hylandas (2008a, 14), pristatęs savo funkcinį modelį, kurio pagrindą sudaro Biberio (2006) pateiktas leksinių samplaikų akademinėje kalboje skirstymas. Panašiai argumentuoja ir vokiečių mokslininkė Irina Völz, kuri, be Biberio, rėmėsi ir Hylando (2008a) darbu. Hylando (2008a) pasiūlytame funkcinio frazių klasifikavimo modelyje labiau atsižvelgiama į rašytinės kalbos medžiagą. Jis irgi skiria tris pagrindines samplaikų grupes[170]:

1) į tyrimą orientuotos samplaikos (angl. *research-oriented*)
2) į dalyvį orientuotos samplaikos (angl. *participant-oriented*)
3) į tekstą orientuotos samplaikos (angl. *text-oriented*) (Hyland 2008a, 13–14).

170 Išversta Juknevičienės (2011, 111).

Kiekvienoje šių grupių autorius išskiria kelis smulkesnius pogrupius, kuriems jau galima priskirti konkrečias samplaikas. Pirmoje grupėje yra penki pogrupiai, į kuriuos patenka frazės, susijusios su laiko ar vietos nusakymu (angl. *location*: *at the beginning of, at the present study*), su procesais (angl. *procedure*: *the use of the, the operation of the*), su kiekio nusakymu (angl. *quantification*: *the magnitude of the, a wide range of, one of the most*), su (tyrimų objekto) aprašymu (angl. *description*: *the structure of the, the size of the, the surface of the*) ar su tyrimo tema (angl. *topic*: *in the Hong Kong, the currency board system*) (Hyland 2008a, 13). Antrąją grupę sudaro keturi pogrupiai (perėjimą, rezultatą, struktūrą ar ribojimus signalizuojančios frazės, plg. Hyland 2008a, 14). Paskutinė grupė dalijama į dvi dalis ir apima autoriaus pozicijos ar įsitikinimo laipsnio nusakymo (angl. *stance features*: *are likely to be*, *may be due to*) ir tiesiogiai skaitytojo dėmesį atkreipiančias frazes (angl. *engagement features*: *it should be noted that, as can be seen* (Hyland 2008a, 14). Be minėtosios Irinos Völz, Hylando (2008a) pateikiamą klasifikaciją savo tyrimuose pritaikė Allen 2010, Salazar 2011, Jalali 2013, Jalali, Zarei 2016 ir kt. Allenas (2010, 113) pateikia dar smulkesnį leksinių samplaikų skirstymą, kuriame trys pagrindinės samplaikų grupės (remiantis Hyland 2008, 13–14) suskirstomos į 12 smulkesnių. Į tyrimą nukreiptos samplaikos grupuojamos pagal tai, ar jos susijusios su laiko arba vietos nurodymu (*in this study I, in this experiment the*), pačiu tyrimu, jo tikslu ar metodu (*the purpose of this, the experiment was conducted*), kiekio nurodymu (*the amount of water, is one of the, the number of the*), kokybės ar savybių aprašymu (*the temperature of the, the length of the, the surface of the*), temos ar objekto specifikavimu (*available at http www, the growth of plants*) ir santykių raiška (*the relation between the, the proportion to the, the difference of the*). Rašomo teksto struktūrą komentuojančios samplaikos čia skirstomos į tokias, kuriomis atkreipiamas dėmesys į perėjimus (*on the other hand*), sąsajas kontekste (*in the case of, in the same way*), rezultatus (*the result of this, the effect of the, I found that the*) ir smulkinama teksto struktūra (referuojamame tyrime tokių pavyzdžių nepateikta). Samplaikos, orientuotos į diskurso dalyvius, sudaro dvi grupes – autoriaus pozicijos raiška (*can be said that, it is widely known, it is known that*) ir mėginimas pakreipti skaitytojo dėmesį kokia nors linkme (*it is difficult to, it is necessary to*) (Allen 2010, 114–118).

Tyrimo pradžioje buvo ketinta pritaikyti kurio nors iš minėtųjų autorių (Biber 2006, Biber, Conrad, Cortes 2004, Hyland 2008a) ar jais besirėmusių kitų autorių (Allen 2010 arba Salazar 2011) funkcijų skirstymo schemą savo leksinėms sekoms ir frazemoms aprašyti. Tačiau susidurta su frazių priskyrimo funkcijoms problemomis, susijusiomis, be kita ko, ir su skirtingomis lietuvių ir anglų kalbų struktūromis. Jokios jau aptartos funkcinės klasifikacijos (kaip ir jokios kitos daugiau

ar mažiau modifikuotos jų versijos, skirtos daugiausia anglų kalbos samplaikoms aprašyti, pavyzdžiui, Jalali 2013 ar Salazar 2011), negali būti automatiškai pritaikomos lietuvių kalbos leksinėms sekoms aprašyti. Sakykime, į Biber, Conrad, Cortez (2004, 395) išskiriamą referencinių samplaikų pogrupį, angliškai vadinamą „bundles specifying attributes" (savybę nusakančios samplaikos) įeina samplaikos *a nature of the, on the basis of*). Lietuvių kalba tas pats turinys būtų išreikštas viena leksema (pavyzdžiui, *(ko nors) būdas, pobūdis* arba *(ko nors) pagrindu*, *remiantis*) ir į tokios imties sekų tyrimą nepatektų. Į tyrimo aprėptį patektų tik keturnarės sekos kartu su kokiais nors dalykiniais terminais ir būtų atmestos vėlesniame etape arba įeitų tokios samplaikos, kurių reikšmė ir funkcija būtų jau visiškai kitokia (pavyzdžiui, sekos *bandinys ruošiamas aprašytu būdu* ar *remiantis darbo rezultatais galima* patektų iškart į kelias Hylando klasifikacijos grupes).

Kita problema – tiek Biberio, tiek Hylando pateikiamose klasifikacijose išskiriamos grupės yra gana abstrakčios, tad į vienos grupės sudėtį gali įeiti labai skirtingo pobūdžio sekos (pavyzdžiui, į tyrimą orientuotų samplaikų grupėje temos plėtojimo, tikslinimo samplaikos), arba, priešingai, panašaus pobūdžio sekos patenka į skirtingas grupes (pavyzdžiui, sekų *the magnitude of the* ir *the size of the* priklausymas dviem skirtingoms grupėms). Funkcijų ir frazių susiejimas reikalauja abstraktaus mąstymo gebėjimų ir studentams keltų sunkumų, jeigu grupavimo kriterijai būtų pernelyg abstraktūs. Kadangi atliekamas tyrimas ir sekų funkcinė analizė bei jų klasifikacija nebuvo savaiminis tikslas, bet turėjo padėti rengti praktinį instrumentą – pagal funkcinius kriterijus suskirstytą frazyną, reikėjo tokios klasifikacijos, kuri geriau atitiktų ir lietuvių kalbos struktūrą, ir būtų pakankamai smulki bei konkreti, t. y. nesunkiai leistų priskirti seką (ar vėliau jos pagrindu atstatytą arba sukonstruotą, kuriamame tekste vartoti tinkamą ilgesnę frazemą ar frazę) konkrečiai funkcinei grupei ir būtų aiški bei suprantama studentams, ieškosiantiems reikalingos formuluotės. Ieškant tolesnio metodinio pagrindo savo klasifikacijai kurti buvo atkreiptas dėmesys į vokiečių mokslininkų bendrosios mokslo kalbos tyrimų kontekste atliktus tyrimus ir siūlomas klasifikacijas, kurios iš dalies dėl savo praktinio ir didaktinio pobūdžio, ir iš dalies dėl to, kad rėmėsi besimokančiųjų darbais, pasirodė neblogai pritaikomos keliamiems tikslams.

4.2. Mokslo kalbos frazemų klasifikacijos vokiečių autorių darbuose

Viena iš svarstytų klasifikacijų yra parengta kalbininkių Gabriele Graefen ir Melanie Moll (2011) ir skirta visų pirma vokiečių kalbos kaip svetimosios mokslo

kalbos mokymui. Autorės norėjo padėti vokiečių kaip užsienio kalbos besimokančiam vartotojui, nors jų atlikti tyrimai rodo, jog ir gimtakalbiai, rašydami mokslinį tekstą, daro labai panašių formulavimo klaidų (Graefen, Moll 2011, 16). Tad nors Graefen ir Moll funkcinis mokslo kalbos frazemų skirstymo modelis yra praktinis instrumentas, juo naudojasi ne tik kalbos dėstytojai ar besimokantieji, bet ir tyrėjai, rašantys apie mokslo komunikaciją vokiečių kalba arba vokiečių kaip užsienio kalba[171].

Šių autorių pateikiama bendrosios mokslo kalbos priemonių klasifikacija, kai kuriais atvejais apimanti ne tik frazemas, bet ir pavienius žodžius, remiasi keletu kriterijų, kurių vienas pagrindinių – junginio vaidmuo tekste. Greta to, dar pasitelkiami teksto lingvistikos (pavyzdžiui, priemonės teksto koherentiškumui užtikrinti, kaip antai, tam tikrų įvardžių ar jungtukų vartojimas) ar su kalbine veikla apskritai (pavyzdžiui, kalbinės veiklos formų *konstatavimas*, *abejonė* ir kt. raiška) susiję kriterijai[172]. Remdamosi mišriais klasifikacijos kriterijais autorės pateikia struktūruotą kalbinių priemonių, atrinktų iš įvairių mokslo darbų, sąrašą, kuriame išskirtos šešios įvairių raiškos priemonių grupės (Graefen, Moll 2011, 23–99):

(1) Sąvokų paaiškinimai ir apibrėžtys, pavyzdžiui: *sąvoka X apibrėžiama kaip ..., X suprantamas kaip ...*
(2) Temos pristatymas, komentavimas, teksto struktūros aiškinimas, pavyzdžiui: *šiame darbe nagrinėjama...*; *darbo objektas yra...*; *trečiajame skyriuje bus kalbama apie...*; *pagrindinė darbo tema yra ...*
(3) Klausimų ir problemų kėlimas ir pan., kaip antai: *šiame darbe mėginama atsakyti į klausimą...*; *neišspręsta problema tebėra X*; *ligi šiol šis klausimas nagrinėjamas nebuvo*.
(4) Teksto dalių tarpusavio santykiai ir nuorodos: *prie to dar grįšiu vėliau*; *kaip jau buvo minėta...*; *plačiau apie tai bus kalbama ... skyriuje.*
(5) Argumentacija, argumentų pateikimas: *taip yra todėl, kad...*; *remiantis tuo galima teigti, kad...*, *šį teiginį pagrindžia eksperimento rezultatai*.
(6) Duomenų palyginimas ir santykių nusakymas: *skirtumas tarp X ir Y sudaro ...* ; *X yra Y kartų dažnesnis nei ...*

Stambesnių grupių viduje frazemos taip pat yra sugrupuotos, tačiau kiekvieno smulkesnio pogrupio skyrimo kriterijus gali būti vis kitas. Sakykim, atskirus pogrupius sudaro frazemos, skirtos įvardyti tam tikroms teksto struktūros

171 Vengrų mokslininkas Kispalas 2014 m. atliko mokslo kalboje vartojamų kolokacijų tyrimą, kurio pagrindu jis ėmė būtent šią klasifikaciją (Kispal 2014).

172 *textlinguistische, funktionale und handlungsbezogene Kriterien*, plg. Graefen, Moll 2011, 15.

dalims (pavyzdžiui, įvadiniai junginiai (34), baigiamieji junginiai (35)), tačiau išskiriamos ir smulkesnės grupės, kurias jungia kokia nors leksema ar žodžių darybos tipas (pavyzdžiui, frazemos su priežastiniais prieveiksmiais *todėl, dėl to*[173] (68), su prieveiksmiu *būtent* (69)). Tokiais su konkrečios kalbos leksemomis susijusiais kriterijais besiremiantis grupavimas yra gana sunkiai pritaikomas kitos kalbos reikmėms arba turi būti smarkiai modifikuojamas. Be to, kai kurios Graefen ir Moll išskirtos grupės sudarytos remiantis nevienodais kriterijais ir yra labai stambios, tad apima labai nevienodo lygmens junginius. Pavyzdžiui, grupė *temos įvedimas ir teksto struktūros komentarai*: temos įvedimas yra susijęs su teksto turiniu, jo problemos atskleidimu, o teksto struktūros komentarai susiję tik su pačiu teksto organizavimu ir dažniausiai apima nuorodas iš vienos teksto vietos į kitą. Kai kurių grupių ribos nėra aiškiai apibrėžtos, todėl sudėtinga atskirti teksto dalių tarpusavio santykių ir nuorodų frazes (pavyzdžiui, *plačiau apie tai bus kalbama X skyriuje*) nuo teksto struktūrą pristatančių frazių (*apie tai bus dar kalbama trečiame skyriuje*), kaip matyti iš labai panašių ar net identiškų junginių pavyzdžių, teikiamų ir vienoje, ir kitoje grupėje.

Dar vienas šios klasifikacijos trūkumas yra tai, kad joje nėra išskirta keleto bendrajai mokslo kalbai svarbių frazemų grupių: nėra atskiros grupės žodžių junginiams, kuriais pristatomos kitų mokslininkų nuomonės ir pozicijos, neišskirtos ir teksto autoriaus nuomonę reiškiančios frazemos, nėra atskiros grupės pavyzdžių ir lentelių komentarams ir panašiai. Dėl visų šių priežasčių Graefen ir Moll funkcinis-struktūrinis frazemų klasifikacijos modelis taip pat pasirodė nesąs patogus lietuviškai medžiagai aprašyti.

Vienas naujesnių vokiečių mokslininkų tyrimų, kuriuose taip pat pateikiamas frazemų skirstymo pagal funkcijas modelis, yra 2016 metais išleista Irinos Völz studija *Lexikalische Textgliederung beim wissenschaftlichen Schreiben im Fach Deutsch als Fremdsprache*. Völz siūlomas skirstymo modelis atsirado pritaikius ir modifikavus ankstesnes vokiečių autorių Fandrych ir Graefen 2002, Kaiser 2002, Carobbio 2010 klasifikacijas (Völz 2016, 54) ir atsižvelgus į kitų, ne tik vokiečių tyrėjų (pavyzdžiui, minėtojo Hylando) mokslo kalbos frazemų aprašymui taikytus modelius (Völz 2016, 38–53, santrauka 51).

Skirtingai nuo Graefen ir Moll (2011) siūlomos mišrios klasifikacijos, Völz modelis iš esmės remiasi tik funkciškai apibrėžtais kriterijais ir skiria junginių grupes, kurios gerai atspindi mokslinio teksto specifiką ir jo sudedamosioms dalims būdingas frazemas. Čia išskiriamos penkios stambios funkcinės grupės (Völz 2016, 57–58):

173 Kitur šiame darbe jie vadinami diskurso žymikliais. Diskurso žymiklių klasifikaciją plg. IV.3.4.

- darbo eigos aprašymas
- perėjimai ir sąsajos
- supratimo užtikrinimas
- duomenų integravimas
- metakomunikacija

Kiekviena šių grupių skeliama į smulkesnius pogrupius, kurie savo ruožtu gali apimti ir dar smulkesnius struktūrinius vienetus. Visas skirstymas atvaizduotas 39 lentelėje (kairėje – grupės originalo kalba, o dešinėje – vertimas į lietuvių kalbą):

39 lentelė. Irinos Völz modelio funkcinės grupės

1. Ablauf beschreiben 1.1 Explizite Erklärung der Hauptziele, -themen 1.2 Vorverweise 1.2.1 Erläuterung des Vorhabens 1.2.2 *Advance Organizers* 1.2.3 Ankündigung der Arbeitsschritte 1.3 Rückverweise	**1. Darbo eigos aprašymas** 1.1. Eksplicitiškas pagrindinių tikslų ir temų įvardijimas 1.2. Išankstinės, į tolesnį tekstą nukreiptos nuorodos 1.2.1 darbo plano pristatymas 1.2.2 tiesioginis būsimo veiksmo nusakymas 1.2.3 darbo žingsnių įvardijimas 1.3. Retrospektyvinės, į buvusį tekstą nukreiptos nuorodos
2. Überleitungen und Anknüpfungen 2.1 Betonen 2.2 Ergänzen 2.3 Thematisieren 2.4 Präsentieren 2.5 Feststellen / Bestätigen 2.6 Gegenüberstellen 2.7 Problematisieren / Fragen 2.8 Bezüge herstellen 2.9 Vermuten	**2. Perėjimai ir sąsajos** 2.1. Pabrėžimas 2.2. Papildymas 2.3. Įvardijimas, temos įvedimas 2.4. Pateikimas, pristatymas 2.5. Konstatavimas / patvirtinimas 2.6. Palyginimas 2.7. Problemos ir klausimo iškėlimas 2.8. Susiejimas 2.9. Spėjimas, prielaida
3. Verständnissicherung 3.1 Paraphrasieren 3.2 Präzisieren bzw. Erläutern 3.3 Zusammenfassen 3.4 Schlüsse ziehen	**3. Supratimo užtikrinimas** 3.1. Parafrazavimas 3.2. Patikslinimas arba paaiškinimas 3.3. Apibendrinimas, santrauka 3.4. Išvadų darymas
4. Datenintegration 4.1 Beispiele 4.2 Grafiken und Tabellen 4.3 Intertextualität	**4. Duomenų integravimas** 4.1. Pavyzdžiai 4.2. Grafikai ir lentelės 4.3. Intertekstualumas
5. Metakommunikation 5.1 Zur Terminologie 5.2 Zur Textstruktur 5.3 Selbsteinschätzung von Text und Autor 5.4 Verfasserreferenz: Meinungsausdruck	**5. Metakomunikacija** 5.1. Terminologija 5.2. Teksto struktūra 5.3. Teksto ir autoriaus įsivertinimas 5.4. Nuoroda į kitų autorių darbus: nuomonės reiškimas

Bendras išskirtų smulkių grupių skaičius yra 25. Pirmajai grupei priskiriami žodžių junginiai, susiję su darbo struktūros aiškinimu ir komentavimu, t. y. metatekstiniai junginiai. Tokia grupė išskiriama bene visose funkcinėse junginių klasifikacijose (plg. anksčiau aptartą Graefen ir Moll klasifikaciją, kur ši grupė buvo antrosios stambios grupės pogrupis). Tokiais junginiais skaitytojui suteikiama galimybė lengviau susiorientuoti, kokia yra skaitomo mokslinio teksto struktūra ir kokie mokslinio darbo žingsniai vienu ar kitu darbo etapu yra aprašomi. Šiais junginiais yra pranešama, apie ką bus kalbama, kuriame skyriuje ar kurioje teksto vietoje bus plėtojama viena ar kita mintis, ir daromos nuorodos į tai, kas jau buvo kartą pasakyta. Į šią grupę patenka frazemos, kuriomis tiesiai įvardijamos teksto autoriaus dėstymo plano atskiros dalys, kurios gali būti pristatomos iš anksto (nusakoma, kas dar bus kalbama) arba minimos retrospektyviai (užsimenama, kas jau buvo pasakyta). Taip skaitytojui padedama susiorientuoti darbo struktūroje, nepasimesti tarp atskirų dalių ir žinoti, ko iš vienos ar kitos jų galima tikėtis.

Antrojoje grupėje atsiduria junginiai, susiję su darbo turiniu, loginiais samprotavimo veiksmais, analize, rezultatų komentarais, minčių siejimu, kitaip sakant, su mokslinio tyrimo metu atliekama veikla ir pagrindiniais jo etapais, kurie ir yra įvardijami.

Trečioji frazemų grupė irgi apima pasakymus, kuriais komentuojamas teksto turinys ir užtikrinamas teisingas turinio supratimas, tačiau jos elementus, skirtingai nuo antrosios grupės (anoji grįsta svarbiausiais mokslinio darbo eigos etapais), sieja informacijos įtvirtinimo ir apibendrinimo aspektai. Į šią grupę patenka junginiai, kuriais kas nors plačiau ar geriau paaiškinama, patikslinama, nusakoma kitais žodžiais, kitaip įvardijama ir pabaigoje apibendrinama.

Ketvirtoji grupė apima frazemas, kuriomis į mokslinį tekstą integruojami įvairūs duomenys. Anksčiau aptartoje Graefen ir Moll klasifikacijoje tokia grupė nebuvo išskirta. Į ją patenka tos kalbinės raiškos formos, kuriomis įvedamos ar pristatomos kitų autorių mintys ir komentuojami pavyzdžiai, lentelės, diagramos.

Paskutinė grupė apima junginius, kuriais mokslinio darbo autorius reiškia savo subjektyvų požiūrį į įvairius dalykus (vienaip ar kitaip supranta ir komentuoja terminus, sutinka ar nesutinka su kitų autorių mintimis), komentuoja savo paties darbą, pripažindamas, kas pavyko, o kas galbūt nelabai. Šiai grupei priskiriami ir junginiai, kuriais darbo autorius dėkoja asmenims, padėjusiems parengti darbą.

Nors Völz tyrime išsamiau apibūdintos ir ištirtos tik pirmosios dešimt išskirtų frazemų grupių, o kitos aptartos tik paviršutiniškai, vis dėlto net ir iki galo neišplėtotas jos pasiūlytas skirstymas yra pakankamai smulkus, nuoseklus ir aiškus. Jos išskirtas funkcines grupes buvo galima santykinai aiškiai identifikuoti

ir sekų duomenyne, todėl buvo nuspręsta, kad šis skirstymas sudarys atliekamos leksinių sekų analizės bei kuriamo elektroninio frazyno pagrindą.

4.3. Frazemų funkcinis modelis

Į kuriamą funkcinio skirstymo modelį buvo perimtos visos Völz išskirtos funkcinės grupės (tik į vieną grupę buvo sujungtos frazemos, kuriomis pristatoma teksto struktūra ir komentuojami ketinami atlikti veiksmai), tačiau pasirinkta kitokia jų išdėstymo tvarka. Kadangi rengiamas frazių sąvadas visų pirma skirtas baigiamuosius darbus rašantiems studentams, nuspręsta išdėstyti grupes ne pagal jų bendrus funkcinius požymius (eigos komentarai, turinio komentarai, perėjimai / tikslinimai, duomenys ir metakomunikacija), bet perskirstyti jas atsižvelgiant į tai, kurioje darbo dalyje tos grupės frazės, labiausiai tikėtina, gali būti pavartotos. Laikantis įprastos keturių dalių bakalauro darbo struktūros (įvadinė, teorinė, duomenų analizės, arba praktinė, dalys ir apibendrinimai bei išvados), Völz išskirti frazemų pogrupiai buvo priskirti keturioms stambioms grupėms: įvadui, teorinei daliai (studentų darbuose ji iš esmės sutampa su literatūros apžvalga), tiriamajai daliai ir apibendrinimams bei išvadoms. Tos funkcinės grupės, kurias buvo sunku priskirti kokiai nors struktūrinei darbo daliai, nes jos galėjo būti pavartotos bet kurioje dalyje, pateko į atskirą antraštinę grupę „Kitos funkcijos“.

Toks frazių skirstymas yra pagal savo sudarymo principą šiek tiek gimininga ir tam, kurio laikomasi bene išsamiausiame autorėms žinomame tokio pobūdžio sąvade – Manchesterio universiteto Akademinių frazių banke, kuris parengtas remiantis britų mokslininko Johno Swaleso retorinių mokslinio darbo „žingsnių“ (angl. *moves*) aprašymu. Pasak Swaleso, kiekvienas žingsnis turi savo retorinę funkciją, kurią realizuoti geriausiai padeda tam tikros kalbinės priemonės (plg. Morley 2014, 5[174]). Nors šiame tyrime tiesiogiai Swaleso klasifikacija ir netaikyta, taip pat stengtasi, kad išskirtos frazių grupės padėtų studentams suformuluoti darbo tikslus, įvardyti darbo problematiką, aptarti metodiką, išnagrinėti ir įvertinti teorinę literatūrą, atlikti analizę, apibendrinti rezultatus ir pan. Taip pat buvo nuspręsta papildyti pirminę Völz klasifikaciją ir išskirti dar keletą funkcinių grupių, kurių, autorių nuomone, toje klasifikacijoje trūko. Pirmojoje įvadinei darbo da-

174 Straipsnių įvaduose vartojamas leksines sekas (samplaikas), remdamasi Swaleso retorinių žingsnių modeliu, išsamiai tyrė Cortez. Remdamasi Swaleso teorija plačiau apie mokslinių darbų retorinę struktūrą rašė ir Ryvitytė (2004, 111–117).

liai skirtoje stambesnėje grupėje išskirtas atskiras darbo metodikos apibūdinimo frazių pogrupis, nes studentų darbams yra keliamas reikalavimas įvardyti būsimo darbo metodą (plg. bet kurį iš įvadiniame skyriuje aptartų metodinių leidinių). Taip pat į pirmosios funkcijų grupės (Įvadinė dalis) frazyną įtrauktas pogrupis pavadinimu „Tyrimo naujumo ir aktualumo atskleidimas", iš dalies atitinkantis Völz pasiūlytos klasifikacijos punktą „2.7. Problemos ir klausimo iškėlimas", nes tokios frazės reikalingos svarstant, kuo rašomas darbas yra įdomus ar naujas. Teorinės darbo dalies funkcijų grupė, į kurią buvo perkelta Völz klasifikacijoje buvusi „intertekstualumo" (t. y. siejimo su kitais tekstais) frazemų grupė, buvo išplėtota ir papildyta pogrupiais, skirtais frazėms, reiškiančioms pritarimą kitų autorių nuomonei, taip pat išsakančioms kritišką požiūrį ar įvardijančioms trūkumus. Trečioji stambi funkcijų grupė, skirta praktinei darbo daliai, apima tyrimo eigos aprašymo frazemas ir pavyzdžių bei kitų duomenų pateikimo frazemų grupes iš Völz klasifikacijos. Ši dalis buvo papildyta tiriamosios medžiagos pristatymo frazių grupe ir, remiantis Manchesterio Akademinių frazių banko klasifikacija, į ją įtrauktos tyrimų eigos aprašymo ir rezultatų aptarimo grupės. Baigiamosios darbo dalies frazių grupės apima apibendrinimų ir išvadų frazes. Pastarosios vartojamos formuluojant baigiamąsias viso darbo išvadas, o apibendrinimams skirtos frazės gali būti naudingos baigiant ir atskirus darbo skyrius. Paskutinė stambi klasifikacijos grupė („Bendrosios funkcijos") apima tokias grupes, kurias sunku priskirti kokiai nors vienai struktūrinei darbo daliai, nes jas tarpusavyje sieja ne tikslas įvardyti tam tikrą „žingsnį" (pavyzdžiui, tikslų ar išvadų formulavimas), bet atliekama loginė ar mąstymo funkcija, nesusijusi su konkrečia struktūrine darbo dalimi. Tai pabrėžimą ir išskyrimą, papildymą, perėjimą prie kito aspekto, konstatavimą, patvirtinimą, patikslinimą signalizuojančios frazės, taip pat palyginimų, skirtumų, panašumų, sąsajų tarp skirtingų dalykų, priežastinių ryšių, spėjimų, tikimybių įvardijimas ir įvairūs teksto sandaros komentarai, paaiškinimai ir ribojimai. Į šią grupę pateko ir frazės, kuriomis autorius įsivardija darbe pirmuoju asmeniu, ir frazės, kuriomis reiškiamos padėkos.

Atnaujinus, perskirsčius ir papildžius Völz 2016 pateiktas frazemų funkcines grupes buvo gauta 33 grupes apimanti klasifikacija, kuri pateikiama toliau kartu su funkcinių grupių ir atskirų funkcijų smulkesniu apibūdinimu (žr. 40 lentelę).

Pristatytas funkcinis modelis pirmiausia buvo naudojamas kaip pagrindas toliau aprašomam funkciniam sekų tyrimui. Šio modelio pagrindu ir remiantis tekstyno duomenimis buvo sukurta ir struktūruota akademinių frazių duomenų bazė – frazynas (plačiau žr. šios monografijos skyrių „Akademinių frazių sąvadas").

40 lentelė. Frazemų funkcinė klasifikacija

Funkcijų grupė	Nr.	Funkcijos pavadinimas	Funkcijos aprašymas
I. ĮVADINĖ DALIS Darbo įvadinėje dalyje formuluojama darbo tema, atkleidžiamas jos naujumas ir aktualumas, apibrėžiami tikslai ir uždaviniai, keliamos hipotezės ir probleminiai klausimai. Taip pat pristatomi ir apibūdinami darbo metodai, glaustai išdėstoma darbo struktūra.	**1.**	**Temos, tikslų, uždavinių ir hipotezių įvardijimas**	Nusakoma darbo tema, įvardijami tikslai, uždaviniai, iškeliamos hipotezės ar daromos prielaidos.
	2.	**Darbo struktūros pristatymas**	Pristatoma būsimo darbo struktūra, išvardijamos pagrindinės darbo dalys, trumpai supažindinama su svarbiausiais darbo turinio aspektais.
	3.	**Darbo metodų įvardijimas ir apibūdinimas**	Apibūdinama darbo metodika, t. y. įvardijami ir apibūdinami teorinėje bei empirinėje dalyje taikomi tyrimo ar analizės metodai ir priemonės, pristatomi naudoti įrankiai, programos ir pan.
	4.	**Aktualumo ir naujumo atskleidimas**	Pagrindžiamas darbo aktualumas ir naujumas, įvardijami iki šiol dar neišspręsti klausimai ir problemos, aptariama, kuo tiriama tema aktuali tam tikrai mokslo šakai, gyvenimui, ar nurodoma, kad ji mažai tyrinėta ir verta tolesnio nagrinėjimo.
II. TEORINĖ DALIS Šiame skyriuje pateikiamos frazės, reikalingos rašant darbo teorinę dalį, kurioje visų pirma turi būti aptarti su tema susiję teoriniai šaltiniai, remiantis teorine literatūra susisteminta ir pateikta informacija apie nagrinėjamą problemą, referuojamos, cituojamos ir parafrazuojamos įvairių autorių nuomonės, jos lyginamos ir kritiškai vertinamos, išryškinami teigiami ir neigiami jų aspektai. Šioje dalyje taip pat gali būti nagrinėjamos įvairios probleminių terminų ir sąvokų apibrėžtys bei sampratos.	**5.**	**Terminijos paaiškinimai ir ribojimai**	Aiškinami darbe vartojami terminai, teikiamos jų apibrėžtys, interpretacijos, diskutuojama apie skirtingas jų sampratas, vertinamas jų vartojimas ir paplitimas.
	6.	**Citavimas, perfrazavimas ir referavimas**	Apibūdinami išnagrinėtos literatūros šaltiniai, minimi autoriai, kurie rašė panašiomis temomis, remiamasi jų idėjomis, cituojama, atpasakojama ar perfrazuojama, lyginamos skirtingų autorių pozicijos.
	7.	**Pritarimas kitų nuomonei ir teigiamas jos vertinimas**	Teigiamai atsiliepiama apie ankstesnius mokslininkų tyrimus, iškeliami atliktų tyrimų privalumai, pabrėžiamas aktualumas, įvertinamos naujos idėjos, pritariama kitų tyrėjų nuomonei, patvirtinamas rezultatų teisingumas, išryškinama atliktų tyrimų svarba.
	8.	**Nepritarimas kitų nuomonei ir neigiamas jos vertinimas**	Neigiamai atsiliepiama apie ankstesnius mokslininkų tyrimus, iškeliami atliktų tyrimų trūkumai, pabrėžiamas jų nebuvimas, abejojama, kritikuojama, nepritariama kitų tyrėjų nuomonei, paneigiamas rezultatų teisingumas, pastebimos ar komentuojamos klaidos.
III. TIRIAMOJI DALIS Šiame skyriuje pateikiamos frazės, kuriomis pristatoma ir apibūdinama surinkta tyrimo medžiaga ar eksperimento sąlygos ir nuosekliai aprašomas atliktas praktinis tyrimas, komentuojama jo eiga, pateikiama surinktos medžiagos klasifikacija ir nuosekli bei išsami analizė. Čia pateikiamomis frazėmis įvardijami pavyzdžiai, pristatomos ir komentuojamos duomenų lentelės ar diagramos.	**9.**	**Būsimų veiksmų ir darbo žingsnių komentavimas**	Įvardijami dėstymo žingsniai, nusakoma, apie ką toliau bus kalbama, paaiškinama, kas bus aprašoma konkrečioje pastraipoje ar sakinyje, atkreipiamas dėmesys į tai, kas bus svarbu, taip pat nurodoma, kad kai kas dar bus plačiau nagrinėjama tolesniuose skyriuose.
	10.	**Nuorodos į ankstesnes darbo vietas ar veiksmus**	Teikiamos nuorodos į ką tik išsakytus teiginius arba ankstesnes darbo vietas. Atkreipiamas dėmesys į prieš tai išnagrinėtus klausimus ar jau išsakytas mintis.
	11.	**Tiriamosios medžiagos pristatymas, apibūdinimas ir klasifikavimas**	Pristatoma tiriamoji medžiaga, nusakoma, kur ir kaip buvo renkama empiriniam tyrimui reikalinga informacija, aprašomas tiriamosios medžiagos pateikimas, parodomas skirstymas ir grupavimas.

Funkcijų grupė	Nr.	Funkcijos pavadinimas	Funkcijos aprašymas
III. TIRIAMOJI DALIS Šiame skyriuje pateikiamos frazės, kuriomis pristatoma ir apibūdinama surinkta tyrimo medžiaga ar eksperimento sąlygos ir nuosekliai aprašomas atliktas praktinis tyrimas, komentuojama jo eiga, pateikiama surinktos medžiagos klasifikacija ir nuosekli bei išsami analizė. Čia pateikiamomis frazėmis įvardijami pavyzdžiai, pristatomos ir komentuojamos duomenų lentelės ar diagramos.	**12.**	**Tyrimo ir analizės aprašymas**	Įvardijama ir komentuojama atliekamo tyrimo arba analizės eiga: pasirengimas tyrimui, tyrimo ar analizės vykdymo etapai, procesų seka, tyrimo ir analizės metu išryškėjančios problemos.
	13.	**Duomenų apibūdinimas**	Nusakomi, komentuojami ir vertinami atliekamo tyrimo ar analizės duomenys, pasakoma, kokie faktai paaiškėjo per tyrimą ar analizės metu, įvardijami ir aprašomi skaičiai ir dydžiai, nusakomi jų santykiai.
	14.	**Pavyzdžių pateikimas**	Įvardijami ar pateikiami pavyzdžiai, jie aptariami, analizuojami, lyginami ar apibendrinami.
	15.	**Diagramų, paveikslų, lentelių komentarai**	Pristatomos ir komentuojamos lentelės, diagramos, paveikslai ir schemos.
IV. BAIGIAMOJI DALIS Čia pateikiamos frazės, kurias dažniausiai galima rasti baigiamojoje darbo dalyje, tačiau kai kurios jų tinkamos ir atskiriems darbo skyriams apibendrinti. Jomis susumuojami tyrimo ar analizės rezultatai, pateikiami svarbiausi pastebėjimai, pristatomos pagrindinės tyrimo ar analizės išvados.	**16.**	**Rezultatų apibendrinimas**	Apibendrinami daliniai ar galutiniai atlikto tyrimo ar analizės rezultatai. Pristatomi glaustai ir koncentruotai suformuluoti galutiniai tyrimo pastebėjimai ar analizės rezultatais paremti teiginiai, dėmesys sutelkiamas į tai, kas matyti iš tyrimo ar analizės duomenų, ką tyrimas iš esmės atskleidė ar parodė.
	17.	**Išvadų formulavimas**	Formuluojamos baigiamosios (ar tarpinės) darbo išvados.
BENDROSIOS FUNKCIJOS Čia pateikiamos frazės, kurios gali pasitaikyti bet kurioje darbo dalyje ir atlieka įvairias teksto ir minties organizavimo funkcijas: jomis kas nors pabrėžiama, išskiriama, papildoma, atkreipiamas dėmesys į perėjimą prie kito aspekto, konstatuojama, įtvirtinama, palyginama, parodomos sąsajos ir skirtumai, priežastiniai ryšiai, nusakomas bendras kontekstas, išreiškiami siekiai ar abejojimas. Jomis paaiškinama kuriamo teksto sandara, apribojami skaitytojo lūkesčiai ir pateikiamas autoriaus požiūris į savo tekstą ar tyrimo rezultatus ir kita.	**18.**	**Pabrėžimas ir išskyrimas**	Pabrėžimas, išskyrimas iš kitų, atkreipiamas dėmesys į reikšmingus aspektus ar detales. Skaitytojo dėmesys sutelkiamas arba nukreipiamas tam tikra linkme.
	19.	**Papildymas**	Atkreipiamas dėmesys į papildomą informaciją, anksčiau nepastebėtus, neaptartus ar nepakankamai išplėtotus aspektus.
	20.	**Perėjimas prie kito aspekto**	Signalizuojama, kad nuo čia tekste pradedama kalbėti apie kitą nagrinėjamos temos aspektą ar iš kitos perspektyvos pažvelgiama į tą patį dalyką, įvardijama dar neaptarta problema ar klausimas, parodoma, kad nuo dabar bus kalbama apie kai ką, kas kitų nebuvo aptarta ar buvo aptarta nepakankamai.
	21.	**Konstatavimas, patvirtinimas**	Įtvirtinami pasiekti rezultatai, suformuluojami galutiniai teiginiai, konstatuojama, kad kas nors yra neabejotina ir neginčytina.

Funkcijų grupė	Nr.	Funkcijos pavadinimas	Funkcijos aprašymas
BENDROSIOS FUNKCIJOS Čia pateikiamos frazės, kurios gali pasitaikyti bet kurioje darbo dalyje ir atlieka įvairias teksto ir minties organizavimo funkcijas: jomis kas nors pabrėžiama, išskiriama, papildoma, atkreipiamas dėmesys į perėjimą prie kito aspekto, konstatuojama, įtvirtinama, palyginama, parodomos sąsajos ir skirtumai, priežastiniai ryšiai, nusakomas bendras kontekstas, išreiškiami siekiai ar abejojimas. Jomis paaiškinama kuriamo teksto sandara, apribojami skaitytojo lūkesčiai ir pateikiamas autoriaus požiūris į savo tekstą ar tyrimo rezultatus ir kita.	**22.**	**Palyginimas, skirtumai ir panašumai**	Nusakomi santykiai tarp kokių nors duomenų, reiškinių ar objektų. Apibūdinami duomenų lyginimo rezultatai, įvardijami dalykų panašumai arba skirtumai, nusakomas kitimas, didėjimas ar mažėjimas vienas kito atžvilgiu.
	23.	**Sąsajų tarp skirtingų dalykų įvardijimas**	Sąsajų tarp įvairių dalykų, tyrimo rezultatų, temų, klausimų, skirtingų aspektų ir pan. įvardijimas. Nusakoma, kad tam tikri dalykai yra tarpusavyje susiję, tarp jų egzistuoja ryšys arba jie negali būti suvokiami arba vertinami atsietai vienas nuo kito. Įvardijamas kontekstas ar pagrindas, kuriuo remiantis atsiranda tam tikra prasmė ar galima viena ar kita samprata.
	24.	**Priežastiniai ryšiai**	Įvardijamos priežastys, parodoma, kad kažkas yra nulemta ar priklauso nuo kokių nors veiksnių, prieš tai minėtos priežastys susiejamos su pasekmėmis, įvardijama įtaka.
	25.	**Bendro problemos konteksto nusakymas**	Atkreipiamas dėmesys į tai, kas yra visuotinai pripažįstama, nusakoma paplitusi nuomonė, įprastas, nusistovėjęs ir dažnai neginčijamu laikomas požiūris, apibrėžiamas bendras kontekstas ir tendencijos.
	26.	**Spėjimas, tikimybė ir abejojimas**	Neužtikrintumo atskleidimas: spėjimai, pirminiai įspūdžiai, prielaidos, galimi paaiškinimai, tikimybės. Taip pat nusakoma, kad kuo nors yra abejojama ar kas nors nėra labai įtikinama.
	27.	**Teksto perfrazavimas**	Signalizuojama, kad ta pati mintis dabar bus nusakyta kitais žodžiais.
	28.	**Tikslinimas, platesnis paaiškinimas**	Platesnis paaiškinimas, patikslinimas ar komentaras tam, kas ką tik buvo pasakyta, nurodoma, kas bus atskleista, kaip reikėtų suprasti vieną ar kitą dalyką.
	29.	**Siekių ir tikslų įvardijimas**	Darbo ar jo etapų tikslų ir siekių nusakymas, atkreipiamas dėmesys į tai, ko reikia tikslui įgyvendinti.
	30.	**Teksto sandaros pagrindimas, paaiškinimai ir ribojimai**	Teksto sandaros paaiškinimai ir komentarai, darbo struktūros ar dėstymo eigos pasirinkimo pagrindimas, tikslų ar skaitytojo lūkesčių apribojimas, t. y. pasakoma, kas nebuvo tirta, ko nereikėtų tikėtis iš šio darbo.
	31.	**Autoriaus nuomonė apie savo darbą, įsivertinimas**	Autoriaus nuomonė apie savo paties darbą, jo privalumų ir trūkumų įvardijimas, rengiant darbą kilusių sunkumų ir problemų nusakymas, ateities tyrimų perspektyvos.
	32.	**Autoriaus įsivardijimas**	Kalbėjimas apie save, įsivardijimas, paprastai vienaskaitos arba daugiskaitos pirmuoju asmeniu.
	33.	**Padėkos**	Padėka darbo vadovui ir kitiems asmenims už pagalbą arba pastabas.

4.4. Leksinių sekų funkcijos studentų darbuose

Toliau pateikiamas tyrimas, kuriame pagrindinis dėmesys tenka sekų pasiskirstymui pagal funkcijas skirtinguose patekstyniuose. Remiantis dažnumo kriterijų atitinkančių sekų sąrašais (plg. šios monografijos IV dalies įvadines pastabas) mėginama nusakyti, kokius vaidmenis bendrosios mokslo kalbos sekos gali atlikti tekstyno pagrindą sudarančiuose studentų bakalauro darbuose, kuriose funkcinėse grupėse sekų gausa arba jų įvairovė yra didesnė, kuriose – mažesnė, kokios funkcijos studentų darbuose realizuojamos retai arba visai neatsispindi. Tolesnis darbo žingsnis – įvardyti, kaip skiriasi funkcinis sekų vartojimas ir mokslo kalbos funkcijų realizavimo formos skirtingose mokslo srityse. Tyrimo rezultatas turi įtakos ir frazyno kūrimui, pavyzdžiui, taip nustatoma, kuriose grupėse reikia pateikti daugiau ir įvairesnių frazių, kurias reikia papildyti, o kurios nėra tiek svarbios.

Pasirinkus dedukcinį tyrimo metodą, kai iš pradžių nustatoma klasifikacija, o paskui mėginama pagal ją suskirstyti turimą medžiagą, visuomet susiduriama su priskyrimo problemomis. Automatiškai sugeneruotame sąraše esama tokių sekų, kurios gali atlikti kelias funkcijas: pavyzdžiui, tokia seka kaip *taip pat nustatyta jog,* kurioje yra pridedamasis diskurso žymiklis *taip pat* (plg. diskurso žymiklių klasifikaciją psl. 386 ir toliau), gali būti priskirta ir papildomos informacijos įvardijimo, ir tyrimo rezultatų pristatymo, ir apibendrinimo frazių grupėms, arba seka *atkreipti dėmesį į tai* gali tekste egzistuoti ir kaip pabrėžimo bei išskyrimo funkciją atliekanti frazė ([*svarbu*] *atkreipti dėmesį ir į tai*), bet būdama pridėjimą reiškiančios morfologinės samplaikos *taip pat* aplinkoje gali signalizuoti ir papildymą ([*taip pat svarbu*] *atkreipti dėmesį į tai*). Taip pat ir laiko imtį nusakančią seką *per tam tikrą laikotarpį* nėra paprasta vienareikšmiškai priskirti vienai iš pasirinktų funkcinių grupių, nes ji gali būti susijusi ir su tyrimo medžiagos rinkimu (11 šios klasifikacijos grupė), ir su tyrimo duomenų apibūdinimu (13 grupė).

Su tokia problema yra susidūrę ir kiti tyrėjai, mėginę atlikti samplaikų klasifikacijas. Biber, Conrad, Cortes (2004, 383–84) arba Biber (2006, 139) aprašoma nemažai atvejų, kai ta pati keturnarė leksinė seka gali atlikti kelias funkcijas, kurios gali priklausyti nuo konteksto (pavyzdžiui, *the beginning of the* ir *at the end of* gali atlikti ir laiko, ir vietos nurodymo, ir tekstinę deiksės funkciją), arba būti daugiafunkciškos netgi tame pačiame kontekste (pavyzdžiui, *take a look at* ir *let's have a look* pristato naują aspektą ar temą, bet drauge ir sutelkia dėmesį į kokį nors aspektą). Nors anglų kalbos keturnarėms sekoms būdingos savybės nebūtinai turi atsispindėti lietuvių kalboje dėl jau minėtų morfologinių kalbų

skirtumų (visų pirma todėl, kad didelę keturnarės sekos elementų dalį anglų kalboje sudaro tarnybiniai žodžiai, o lietuviškos keturnarės sekos daug dažniau turi platesnį reikšminių žodžių, o kartu ir interpretacijų spektrą), tenka pripažinti, kad kai kuriais atvejais vienareikšmiškai priskirti leksinę seką kuriai nors vienai grupei yra gana sudėtinga arba net neįmanoma, nes jos sudedamųjų elementų reikšmė leidžia ją interpretuoti skirtingai. Dažnai į vieną keturnarę seką patenka iš esmės dviejų mažesnių frazemų elementai. Pavyzdžiui, *rezultatus galima teigti kad* yra tokia „dvejopa“ seka, kurioje slypi dvi frazemos: nuspėjama [*apibendrinant*] / [*susumuojant*] / [*įvertinus*] *rezultatus*“ ir baigtinė *galima teigti kad*, kurių funkcijos iš esmės skiriasi – viena įvardija apibendrinimo veiksmą, kita – įtvirtina toliau einantį pasakymą. Panašų atvejį iliustruoja ir seka *todėl galima teigti kad*, kurioje *todėl* nurodo priežastinę sąsają su ankstesniu tekstu o *galima teigti kad* užtvirtina būsimą teiginį. Todėl tokiais atvejais tenka vieną seką priskirti dviem funkcinėms grupėms, kas šiek tiek apsunkina tyrimą ir skaičiavimus. Antra vertus, tai leidžia tiksliau atspindėti rašto darbuose vartojamų keturnarių sekų funkcinį potencialą. Jau minėtuose pavyzdžiuose *rezultatus galima teigti kad* ir *todėl galima teigti kad* yra po du reikšminius akcentus, todėl pirmoji seka gali būti priskirta rezultatų apibendrinimo (16) ir konstatavimo (21), o antroji – priežastinių ryšių (24) ir konstatavimo (21) grupėms.

Vienos sekos priskyrimas dviem funkcijoms yra metodinis sprendimas, kuris leidžia gauti kiek labiau diferencijuotus tyrimo rezultatus. Nustatant sekos ir funkcijos koreliaciją buvo stengtasi dviem funkcijoms priskirti tik tas sekas, kurių (kartais tik numanomi) leksiniai elementai pakankamai aiškiai leidžia tai daryti (plg. ankstesnėje pastraipoje pateiktą pavyzdį su prieveiksmiu *todėl* ir veiksmažodžiu *teigti*). Tokiais atvejais, kai tokio aiškumo nebuvo, pasirinkta viena, atrodanti pati akivaizdžiausia, funkcija: seka *tik dėl to kad* (S) priskirta tik priežasties įvardijimo funkcinei grupei, nors dalelytė *tik* suteikia įvardijimui ir papildomą išskirtinumo reikšmę. Seka *taigi apibendrinant galima teigti* priskirta ir rezultatų apibendrinimo (16) ir konstatavimo (21) grupėms, o sekos *taigi galima teigti jog* ir *taigi galima teigti kad* – tik konstatavimo, nes apibendrinimo aspektas joje yra išreikštas silpniau. Sekos funkcija vienareikšmiškai galėtų būti atskleista tik konkrečiame tekste, todėl norint tą padaryti, reikėtų kiekvieną atvejį tikrinti atskirai. Tačiau kadangi tyrimas grįstas tekstynų analize, t. y. koncentruojamasi į tipologijų bei tendencijų nusakymą, o ne į individualių atvejų nagrinėjimą, toks sprendimas atrodo pateisinamas. Dviem funkcijoms buvo priskirta po 3 sekas P ir T, 7 ir 8 atitinkamai H ir B bei 17 – S patekstyniuose. Daugiausia dvigubų prieskyrų buvo 21-oje („Konstatavimas, tvirtinimas“) ir 16-oje („Rezultatų aptarimas“) funkcinėse grupėse.

Frazemų funkcinis skirstymo modelis yra parengtas remiantis samprata, jog studento rašto darbas rašomas laikantis tam tikros struktūros reikalavimų ir akademinės kalbos frazemos padeda tą struktūrą atskleisti ir realizuoti. Jomis įvardijama tai, kas kiekviename darbo etape ar žingsnyje yra veikiama (pavyzdžiui: aiškinami terminai, svarstomos kitų mokslininkų nuomonės, aprašoma tyrimo eiga, daromos išvados, lyginama, pildoma ar ribojami skaitytojo lūkesčiai, valdomas jo dėmesys), arba nusakomi santykiai tarp aprašomų objektų (panašumas, skirtumai, priežastingumo ryšiai). Todėl konkrečiai grupei sunkiau yra priskirti ir tas sekas, kurios neturi tokio „veiklos" arba „santykio" nusakymo komponento, t. y. sudarytos, pavyzdžiui, iš daiktavardžių ir yra grynai referencinės, ką nors įvardijančios (pavyzdžiui, *rezultatai ir jų aptarimas* (P), *problema ir jos aktualumas* (B) *darbo naujumas ir aktualumas, literatūros apžvalgos ir analizės* (H). Tokios sekos pateko į tekstyną iš rašto darbų poskyrių pavadinimų arba nuorodų į tuos pavadinimus tekste, aiškinančiame darbo struktūrą, plg.:

(1) *4.* ***DARBO REZULTATAI IR JŲ APTARIMAS***
4.1. Titnagdumblių rūšių įvairovė
Atlikus tyrimą 2013 metų pavasarį, vasarą ir rudenį Vijolės ir Kražantės upėse iš viso buvo atpažintos 52 titnagdumblių rūšys. <...> Skirtingose tyrimo vietose aptiktų ir atpažintų rūšių skaičius svyravo nuo 13 iki 33. (B00003_2014_SU_141)

(2) ***Darbo naujumas ir aktualumas***
Darbas „Tremties lyrikos fonotaktikos ir fonosemantikos bruožai" yra pirmasis tokio pobūdžio tyrimas: lyginami ir aprašomi individualiosios ir bendrosios tremties lyrikos fonotaktikos bruožai, nagrinėjama galima fonosemantika. (H00004_2013_LEU_78)

Referencinių sekų nėra labai daug ir pagal savo komponentų reikšmę jos gali būti priskiriamos atitinkamai funkcinei grupei, tačiau akivaizdu, kad jos iškrenta iš bendro mokslinio darbo etapus ar veiklas atspindinčio funkcinių sekų konteksto ir išskiriamos bei aptariamos kaip ypatingi atvejai.

Kitus sunkiai priskiriamus atvejus sudaro tos sekos, kurių prasmė ir funkcija be platesnio konteksto yra labai abstrakti arba neaiški, pavyzdžiui, įvardinės sekos *ar kurio nors kito* (T patekstynis), *į vieną ar kitą* (H patekstynis), kurios nusako neapibrėžtą pasirinkimą. Kadangi tokios funkcinės grupės „Pasirinkimo įvardijimas" mokslo kalbos junginių tyrimuose nebuvo išskirta, minėtos sekos iš pradžių sąlygiškai buvo priskirtos 20-ai „Perėjimo prie kito aspekto" funkcinei grupei. Visgi patikrinus tekstyne paaiškėjo, kad jos geriau tiktų „Bendro problemos konteksto nusakymo" grupei, plg.:

(3) *Akivaizdžiausiai tai galima matyti emociniuose-valiniuose teiginiuose, reikalaujančiuose vertybinės reakcijos* ***į vieną ar kitą*** *reiškinį.* (H00001_2013_VU_141)

(4) *Jei rezultatai nepatenkinami konstrukcijų* ***ar kurio nors kito*** *materialaus turto saugumo faktorių atžvilgiu, kurie turi esminę* <...> (T00002_2016_VGTU_183)

Patikrinus T patekstynio duomenis paaiškėjo, kad ši seka beveik visuomet kartojasi tokiame pačiame sakinyje ir greičiausiai yra arba kabutėmis neišskirta citata, arba jai artima parafrazė.

Taigi, kai kurių sekų priskyrimas funkcinėms grupėms yra sąlygiškas arba jų tikslus priskyrimas galimas tik patikrinus konkretų pavartojimo kontekstą. Tokį atgalinį sekos funkcinį patikrinimą praktiškai įgyvendinti galima tik atskirais atvejais, tad čia laikomasi tokio principo: seka pagal savo komponentų reikšmę priskiriama tokiai funkcinei grupei, kuri atrodo tinkamiausia (arba dviem, kurios yra tinkamiausios), o labai abejotini ar iš bendro konteksto ryškiai išsiskiriantys atvejai aptariami atskirai. Tačiau apskritai tokių neaiškios arba keleriopos funkcijos leksinių sekų yra santykinai nedaug (šiek tiek daugiau tik Socialinių mokslų patekstynio sekose, kur jų ir yra daugiausia), ir dauguma jų gana gerai koreliuoja su išskirtais funkciniais modeliais. Panašią išvadą padaro ir Biber, Conrad ir Cortes 2004 bei Biber 2006, kurie teigia, kad nors automatiškai išgaunamos leksinės samplaikos dažnai nesudaro baigtinių frazių, jų funkcija tekste (angl. *discourse function*) yra aiškiai matoma (Biber 2004, 7; Biber 2006, 172).

Toliau pateikiamame funkciniame tyrime išnagrinėtos iš viso 802 skirtingos leksinės sekos, kurios atitinka pavartojimo dažnumo kriterijus (mažiausiai dešimt pavartojimo atvejų mažiausiai penkiuose darbuose). Jų pasiskirstymas išskirtose funkcinėse grupėse atskiruose patekstyniuose yra pateikiamas 41 lentelėje.

Kadangi kai kurios sekos buvo priskirtos dviem funkcinėms grupėms, tai lentelės dešinėje grafoje susidaranti sekų suma yra didesnė nei absoliutus tirtų sekų skaičius.

Žvelgiant bendrai pirmiausia galima pastebėti, kad visuose patekstyniuose yra gana plačiai reprezentuojamos skirtingos funkcijos (išskyrus P patekstynį, kur tai gali būti susiję ir su itin mažu sekų, atitikusių kiekybinius atrankos kriterijus – bent dešimt pasikartojimų bent penkiuose darbuose, – skaičiumi). Tačiau iš suvestinės matyti, kad sekų pasiskirstymas funkcinėse grupėse yra labai nevienodas.

41 lentelė. Sekos pagal patekstynius ir patekimą į funkcines grupes

Funkcinės grupės nr. ir sutrumpintas (orientacinis) pavadinimas	P	T	H	B	S	Sekų skaičius funkcinėje grupėje
1. Tema ir tikslai	4	1	6	2	6	19
2. Darbo struktūra		2	5	4	4	15
3. Metodai	1	6		11	1	19
4. Aktualumas/Naujumas		2	3	1	2	8
5. Terminija			1		1	2
6. Citavimas		1	3	13	6	23
7. Pritarimas						
8. Nepritarimas						
9. Būsimi veiksmai		2				2
10. Nuorodos į ankst. vietas	2	5	6	1	4	18
11. Medžiagos pristatymas	1		3	18	8	30
12. Tyrimas ir analizė		29	1	23	16	69
13. Duomenų apibūdinimas	3	21	2	35	27	88
14. Pavyzdžiai		1	4		1	6
15. Paveikslų komentarai	2	9	2	2	15	30
16. Rezultatų apibendrinimas	4	1	3	26	30	64
17. Išvados	4	1	11	4	11	31
18. Išskyrimas	4	14	19	10	36	83
19. Papildymai	3	7	11	15	24	60
20. Perėjimas prie kito aspekto			2			2
21. Konstatavimas	3		14	10	33	60
22. Palyginimas		4	4	20	8	36
23. Sąsajos	2	1	6	13	25	47
24. Priežastys	6	4	18	9	18	55
25. Bendras kontekstas		1	2	1	2	6
26. Hipotezės, spėjimai	1		14	6	16	37
27. Perfrazavimas			2			2
28. Tikslinimas	2	1	4	1	4	12
29. Siekiai	1	5	1	2	5	14
30. Sandaros pagrindimas						
31. Įsivertinimas		3		3	1	7
32. Įsivardijimas						
33. Padėkos						

Pirmiausia reikia atkreipti dėmesį į tas penkias grupes (pažymėtos šviesiai pilku fonu), kurioms nė viename patekstynyje nebuvo priskirta jokia atitinkamo dažnumo seka: 7 („Pritarimas kitų nuomonei ir teigiamas jos vertinimas“), 8 („Nepritarimas kitų nuomonei ir neigiamas vertinimas“), 30 („Sandaros pagrindimas“) ir 32 („Autoriaus įsivardijimas“), 33 („Padėkos“). Tokį trūkumą galima mėginti paaiškinti ir interpretuoti: 7 ir 8 funkcinės grupės turėtų apimti sekas, vartojamas diskutuojant apie kitų autorių darbus, juos kritiškai analizuojant ir teigiamai arba neigiamai vertinant. Tačiau studentų darbuose nėra labai įprasta kritikuoti ar apskritai kaip nors vertinti mokslininkų ta tema jau parašytus darbus, nes to daryti neskatina studento statusas ir akademinė hierarchija.

Panašiai galima aiškinti ir dviejų paskutiniųjų grupių atvejį: autoriaus įsivardijimas (ypač pirmuoju asmeniu) nėra itin paplitęs net ir ne studentų darbuose (plg. Mur-Dueñas ir Šinkūnienės tyrimus šioje srityje (Mur-Dueñas, Šinkūnienė 2016)), o ir patys rašantieji tikriausiai saugiau jaučiasi už neutralių formuluočių, neprisiimdami tiek daug atsakomybės už savo išsakytas mintis. Tokią tendenciją patvirtina ir kiti šio tyrimo rezultatai, gauti nagrinėjant trinares sekas: neutralesnė seka *galima teigti kad* yra kelis kartus dažnesnė nei seka su veiksmažodžio dgs. 1 asm. forma *galime teigti kad* (plg. psl. 109). Keturnarių sekų su „galime“ taip pat nedaug: T patekstynyje neaptikta nė vienos, P patekstynyje viena (*galime daryti išvadą kad*), H ir B patekstyniuose po tris (atitinkamai: *galime daryti išvadą kad*, *todėl galime teigti kad*, *galime daryti prielaidą kad* ir *galime daryti išvadą kad*, *rezultatus galime teigti kad* bei *galime daryti prielaidą kad*) ir S patekstynyje – penkios (*todėl galime teigti kad*, *galime daryti prielaidą jog*, *galime daryti prielaidą kad, rezultatus galime teigti kad*, ir *apibendrinant galime teigti kad*). Visos minėtos sekos, nors dėl asmenuojamosios veiksmažodžio formos ir žymi tam tikrą autoriaus įsivardijimo aspektą, buvo priskirtos pagal reikšmę ryškiau dominuojančioms grupėms (21. „Konstatavimas, patvirtinimas“, 26. „Spėjimas, tikimybė ir abejojimas“ ir 16. „Rezultatų apibendrinimas“).

Padėkos taip pat yra kiek dažnesnės tik aukštesnės pakopos mokslo darbuose, nors, kaip rodo Šinkūnienės (2014b) pastebėjimai, vis viena gana retos, lyginant su atitinkamų žanrų tekstais anglų kalba. Matyti, kad bakalauro studentų darbuose taip pat nėra įprasta formuluoti padėkas. Nors apskritai tekstyne keletas padėkų atvejų buvo, tačiau jų formuluotės nepateko į nustatyto dažnumo keturnarių sekų sąrašą:

(5) *Padėka.* ***Darbo autorė dėkoja*** *darbo vadovei doc. [V. Pavardenei] už konsultacijas ir pagalbą rengiant šį darbą, vertingas pastabas bei pasiūlymus.* (P00006_2010_VU_141)

(6) *Už metodinę pagalbą rengiant darbą, informatyvius ir geranoriškus patarimus,* ***darbo autorė dėkoja*** *šio darbo vadovui lekt. [Vardeniui Pavardeniui].* (P00006_2010_VU_106)

(7) *Tačiau* ***labiausiai esu dėkinga*** *darbo vadovei už vertingus patarimus, padrąsinimus, už pagalbą ir paramą, už laiko skyrimą ir konsultacijas.* (S00006_2015_LSMU_80)

Dar trims grupėms (9. „Būsimų veiksmų ir darbo žingsnių komentavimas", 20. „Perėjimas prie kito aspekto" ir 27. „Perfrazavimas") tinkamų reikalingo ilgio sekų buvo rasta tik kuriame nors viename patekstynyje (anksčiau pateiktoje lentelėje pažymėta pilku fonu): T buvo dvi į būsimus žingsnius nukreiptos sekos: *visų pirma reikia sudaryti* ir *prieš toliau tęsiant darbus*, o H patekstynyje – dvi perėjimą prie kito aspekto signalizuojančios sekos: *tačiau tuo pat metu* ir *tačiau iš kitos pusės*. Šis taip pat „deficitinis" rezultatas gali būti susijęs su refleksijos apie savo rašomą darbą stygiumi. Prieš įvardydamas būsimus savo žingsnius ar signalizuodamas perėjimą prie kito aspekto, studentas turi būti įsisąmoninęs ir apgalvojęs, ką jis iš tiesų ketina nuveikti, suvokti, kurioje vietoje vyksta perėjimas prie kito aspekto. Tai ne visuomet yra paprasta, ir akivaizdu, kad studentams stinga gebėjimo tarsi iš šalies pažvelgti į savo darbą ir abstrakčiai įvardyti savo veiksmus. 27-ai („Perfrazavimas") grupei priskirtos dvi sekos H patekstynyje (*ne kas kita kaip* ir *yra ne kas kita*) – tokį rezultatą taip pat galima sieti su tuo, kad studentai labiau linkę tiesiogiai perimti kitų autorių pateikiamas sąvokų apibrėžtis, nei mėginti jas eksplikuoti ar perfrazuoti.

Taip pat galima pastebėti, kad dar vienai funkcinei grupei buvo priskirtos sekos tik iš dviejų patekstynių: 5-ai („Terminijos paaiškinimai ir ribojimai") buvo priskirta viena H patekstynio ir viena S patekstynio seka (atitinkamai: *gali būti suprantamas kaip* (H) ir *tai procesas kurio metu* (S).

Kalbant apie daugiausia skirtingų sekų apimančias funkcines grupes, jos pagal bendrus skaičius rikiuojasi taip, kaip išdėstyta 42 lentelėje. Kaip galima pastebėti, šioje lentelėje pateiktų funkcinių grupių yra tik 28, nes penkioms nebuvo priskirta nė vienos nustatyto vartojimo dažnio sekos.

Pirmiausia krenta į akis didelis atotrūkis tarp pirmųjų ir paskutines vietas užimančių grupių – vadinasi, įvairios funkcijos studentų darbuose realizuojamos labai nevienodu mastu. Pirmosiose penkiose grupėse yra apie pusę visų sekų[175], o pirmose 10 grupių – daugiau nei 70 proc. visų sekų. Pateiktoje lentelėje pilka spalva pažymėtos tos funkcinės grupės, kurios priklauso „Bendrosioms funkci-

175 Atsižvelgiant į tai, kad kai kurios sekos priskirtos dviems funkcijoms, atskaitine didžiausia sekų suma laikoma ne 802, o 842.

42 lentelė. Funkcinės grupės pagal bendrą skirtingų sekų kiekį grupėje ir bendrą pavartojimų skaičių

	Funkcinė grupė	Atskirų sekų skaičius grupėje	Bendras pavartojimų skaičius grupėje
1.	13. Duomenų apibūdinimas	88	1799
2.	18. Pabrėžimas ir išskyrimas	83	1302
3.	12. Tyrimo ir analizės aprašymas	69	1290
4.	16. Rezultatų apibendrinimas	64	1684
5.	21. Konstatavimas, patvirtinimas	60	1240
6.	19. Papildymas	60	1202
7.	24. Priežastiniai ryšiai	55	1001
8.	23. Sąsajų tarp skirtingų dalykų įvardijimas	47	710
9.	26. Spėjimas, tikimybė ir abejojimas	37	1015
10.	22. Palyginimas, skirtumai ir panašumai	36	931
11.	17. Išvadų formulavimas	31	1019
12.	11. Tiriamosios medžiagos pristatymas, apibūdinimas ir klasifikavimas	30	492
13.	15. Diagramų, paveikslėlių, lentelių komentarai	30	479
14.	6. Citavimas, perfrazavimas ir referavimas	23	356
15.	1. Temos, tikslų, uždavinių ir hipotezių įvardijimas	19	348
16.	3. Darbo metodų įvardijimas ir apibūdinimas	19	381
17.	10. Nuorodos į ankstesnes darbo vietas ar veiksmus	18	501
18.	2. Darbo struktūros pristatymas	15	349
19.	29. Siekių ir tikslų įvardijimas	14	208
20.	28. Tikslinimas, platesnis paaiškinimas	13	201
21.	31. Autoriaus nuomonė apie savo darbą, įsivertinimas	7	80
22.	14. Pavyzdžių pateikimas	6	71
23.	25. Bendro problemos konteksto nusakymas	6	72
24.	4. Aktualumo ir naujumo atskleidimas	5	146
25.	27. Teksto perfrazavimas	2	61
26.	5. Terminijos paaiškinimai ir ribojimai	2	28
27.	20. Perėjimas prie kito aspekto	2	30
28.	9. Būsimų veiksmų ir darbo žingsnių komentavimas	2	21

joms“, o kitos siejasi su kuria nors darbo dalimi. Matyti, kad tarp pirmų 10 grupių bent septynios priklauso „Bendrųjų funkcijų“ grupei. Atskaitos tašku imant ne grupių, priskirtų „Bendrosioms funkcijoms“, skaičių, o skirtingų sekų skaičių funkcinėse grupėse, gaunamas panašus rezultatas: tarp 10 gausiausių grupių ben-

drosioms funkcijoms iš viso galima priskirti 378, o su kuria nors darbo dalimi siejamoms grupėms – 221 seką, vadinasi, tarp dažniau realizuojamų funkcijų bendrosios funkcijos yra svarbesnės ir apima daugiau įvairių sekų. Skaičiuojant per visas funkcines grupes, gaunamas kitoks tarpusavio santykis: iš 28 funkcinių grupių, kurioms buvo priskirta bent po dvi sekas, 13 yra bendrosios, o 15 – su dalimi siejamos funkcinės grupės, tai yra sekos pasiskirsčiusios beveik per pusę, ir 422 sekas galima priskirti bendrosioms funkcijoms, o 420, t. y. vos šiek tiek mažiau – toms, kurios siejamos su konkrečia darbo dalimi. Tad žvelgiant bendrai galima teigti, kad studentų darbuose bendrąsias funkcijas ir su kurios nors darbo dalies kūrimu susijusias funkcijas išreiškia labai panašus sekų kiekis, ir negalima pasakyti, kad kuriai nors funkcijų grupei tenka didesnė reikšmė.

Daugiausia sekų buvo priskirta 13-ai grupei, į kurią patenka tos sekos, kuriomis yra apibūdinami, nusakomi, komentuojami ar vertinami įvairūs duomenys ir dydžiai bei jų santykiai. Antroji pagal dydį – „Pabrėžimo ir išskyrimo“ sekų grupė, o trečioji – „Tyrimo ir analizės aprašymo“ sekų grupė. Už jų eina „Rezultatų apibendrinimo“ grupė (64 sekos) ir „Konstatavimas, patvirtinimas“ (21 grupė) bei „Papildymas“ (19 grupė), kurioms priskirta po 60 sekų, tad skirtumas tarp 5 ir 6 grupės lentelėje yra minimalus ir susijęs tik su bendru pavartojimų skaičiumi, nurodytu dešinėje minėtos lentelės skiltyje. Pagal tai, kokios funkcijos yra dažniausiai realizuojamos, svarbiausiomis funkcinėmis grupėmis galima laikyti vienuolika pirmųjų šio sąrašo grupių. Nors 12-oje vietoje esanti grupė pagal priskirtų funkcijų skaičių nuo 11-os vietos skiriasi tik minimaliai, bendras priskirtų sekų pavartojimų skaičius yra perpus mažesnis, tad ji jau nepriskiriama dažniausiai realizuojamų funkcijų grupei. Tolesniame tyrime išryškėja, kokiu mastu atskirų patekstynių duomenys patvirtina bendrą kryptį arba pasižymi kokiais nors specifiniais, tik tam tikroms dalykinėms sritims būdingais nukrypimais.

Palyginus funkcinei grupei priskirtų skirtingų sekų skaičius su bendru pavartojimų skaičiumi (dešinioji 41 lentelės skiltis), matyti, kad šie skaičiai santykinai koreliuoja tarpusavyje, nors absoliučios tiesioginės priklausomybės tarp jų nėra – mažesnė funkcinei grupei priskirtų sekų įvairovė ne visuomet iš karto reiškia, kad bus mažesnis ir bendras tų sekų pavartojimų skaičius. Kai kuriose grupėse, pavyzdžiui, 22. „Palyginimo, skirtumų ir panašumų“ ir ypač 26. „Spėjimo, tikimybės ir abejojimo“ bei 13. „Išvadų formulavimo“, bendras sekų pavartojimų skaičius yra gana aiškiai didesnis už prieš ją einančios daugiau skirtingų sekų apimančios grupės pavartojimų skaičių, kas iš esmės rodo, jog vienos ar kitos funkcijos realizavimo dažnumas tekstuose nebūtinai tuo pačiu reiškia ir didesnę tą funkciją reiškiančių frazių (šiuo atveju automatiškai išgautų sekų, kurių dalis tos frazės yra) įvairovę.

4.4.1. Sekų funkcinis pasiskirstymas Fizinių mokslų patekstynyje

Fizinių mokslų patekstynyje nustatytu dažnumu pasitaikančių prasmingų sekų tėra 40. Pagal funkcijas jos pasiskirsto taip, kaip pateikta 43 lentelėje. Lentelėje duomenys išrikiuoti mažėjančia tvarka pagal sekos pasikartojimų skaičių.

43 lentelė. Fizinių mokslų patekstynio keturnarių sekų priskyrimas funkcijų grupėms

Seka	Funkcinės grupės nr.	Sutrumpintas (orientacinis) grupės pavadinimas
rezultatai ir jų aptarimas	13	Duomenų apibūdinimas
šio darbo tikslas yra	1	Tikslai
taip pat gali būti	19	Papildymai
kaip jau buvo minėta	10	Nuoroda į ankstesnę vietą
taip yra todėl kad	24	Priežastys
galima daryti išvadą kad	17	Išvados
galima daryti prielaidą kad	26	Hipotezės; Spėjimai, prielaidos
todėl galima teigti kad	24, 21	Priežastis; Konstatavimas
tam kad būtų galima	29	Siekiai
darbo rezultatai ir jų	13	Duomenų apibūdinimas
galima daryti išvadą jog	17	Išvados
darbo tikslas ir uždaviniai	1	Tikslai
kaip ir prieš tai	10	Nuoroda į ankstesnę vietą
darbo objektas ir metodai	3	Metodai
yra vienas iš pagrindinių	18	Išskyrimas
galima paaiškinti tuo kad	24	Priežastys
atsižvelgiant į tai kad	23	Sąsajos
darbo tikslas prisidėti prie	1	Tikslai
galime daryti išvadą kad	17	Išvados
atkreipti dėmesį į tai	18	Išskyrimas
galima suskirstyti į tris	11	Medžiagos apibūdinimas
rezultatai ir jų analizė	13	Duomenų apibūdinimas
o tai reiškia kad	28	Tikslinimas
pagrindiniai rezultatai ir išvados	17	Išvados
ir dėl to kad	24	Priežastys
o tai reiškia jog	28	Tikslinimas
taip pat pastebėta kad	19	Papildymas
taip pat buvo pastebėta	19	Papildymas
viena iš priežasčių kodėl	18; 24	Išskyrimas; Priežastys
yra dėl to kad	24	Priežastys

Seka	Funkcinės grupės nr.	Sutrumpintas (orientacinis) grupės pavadinimas
iš pav matyti kad	15	Paveikslų komentarai
vienas iš jų yra	18	Išskyrimas
pateikti rezultatai rodo kad	16	Rezultatų apibendrinimas
yra tiesiogiai susijęs su	23	Sąsajos
darbo tikslas yra ištirti	1	Tikslai
tada ir tik tada	18	Išskyrimas
lentelėje pateikti rezultatai rodo	15	Paveikslų komentarai
rezultatus galima teigti kad	21, 16	Konstatavimas; Rezultatų apibendrinimas
apibendrinant galima teigti kad	21, 16	Konstatavimas; Rezultatų apibendrinimas
galima padaryti išvadą kad	17	Išvados

Kadangi šio patekstynio leksinių sekų sąrašas pritaikius dažnumo kriterijus labai sutrumpėjo, tai atitinkamai mažas yra ir atskirų sekų skaičius kiekvienoje grupėje. Tačiau iš lentelės matyti, kad, nors tiriamų sekų yra gana nedaug, jos apima santykinai platų funkcijų spektrą – jas galima priskirti 16-ai skirtingų funkcinių grupių. Pagal priklausymą bendrosioms (lentelėje pažymėtos pilku fonu) ar su kokia nors darbo dalimi siejamoms funkcijoms sekos pasiskirsto tolygiai per pusę, kas atitinka bendro sekų sąrašo tendenciją.

Kaip jau minėta šios tyrimo dalies įvade, kai kurios sekos buvo priskiriamos kelioms grupėms, nes yra polifunkciškos (plg., [*apibendrinant*] *rezultatus galima teigti kad* ir *apibendrinant galima teigti kad* priskirtos ir 16-ai „Rezultatų apibendrinimo“, ir 21-ai „Konstatavimo, patvirtinimo“ funkcinėms grupėms). Santykinai gausiausia yra „Priežastinių ryšių“ reiškimo funkcinė grupė, kurioje atsidūrė 6 (15 proc. nuo viso sekų skaičiaus) skirtingos leksinės sekos (dvi iš jų dar galima priskirti ir kitoms funkcinėms grupėms), po 4 priskirta „Temos, tikslų, uždavinių ir hipotezių įvardijimo“, „Išvadų formulavimo“, „Pabrėžimo ir išskyrimo“ funkcinėms grupėms bei „Papildymams“ (10 proc.). Fizinių mokslų patekstynyje dažniausiai pasitaikiusi seka (72 pavartojimo atvejai 64 darbuose) yra daiktavardinė frazema *rezultatai ir jų aptarimas*, kurios priskyrimas vienai funkcinei grupei, kaip jau buvo minėta, yra sudėtingas dėl jos referencinio pobūdžio. Pagal ją sudarančių leksemų reikšmes ją galima būtų skirti prie „Duomenų apibūdinimo“ ir prie „Rezultatų apibendrinimo“ frazemų funkcinių grupių. Vardininko linksnis ir sujungiamasis jungtukas rodo, kad greičiausiai ši frazė yra kurios nors dalies, kurioje aptariami tyrimo rezultatai, paantraštė, tad ji sąlygiškai buvo priskirta „Duomenų apibūdinimo“ grupei. Šiai funkcinei grupei priskirtos dar dvi tokios pačios struktūros sekos *darbo rezultatai ir jų* bei *rezul-*

tatai ir jų analizė. Prielaidą, kad šios sekos yra paantraštės, patvirtina tai, kad jų bendras pavartojimų skaičius sutampa su pavartojimų skirtinguose darbuose skaičiumi (atitinkamai po 15 ir po 11 kartų), t. y. viename darbe jos pavartotos po vieną kartą (darbo turinys, kuriame skyrelio paantraštė būtų atsispindėjusi dar kartą, į tekstyną nepateko). Po tris sekas buvo galima priskirti ir „Rezultatų apibendrinimo“ grupei. Dar keturioms grupėms – „Nuorodos į ankstesnes darbo vietas ar veiksmus“, „Diagramų, paveikslėlių ir lentelių komentarai“, „Sąsajų tarp skirtingų dalykų įvardijimas“ ir „Tikslinimas, platesnis paaiškinimas“ buvo galima priskirti po dvi ir likusioms – tik po vieną samplaiką. 33 diagrama vaizduoja penkių daugiausia skirtingų sekų apimančių grupių dalis visame sekų sąraše.

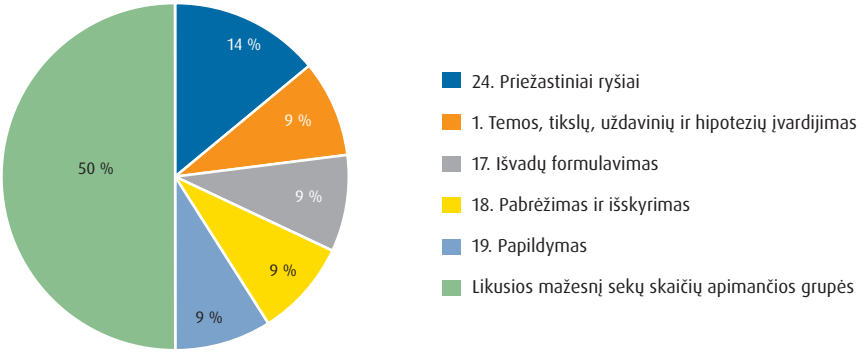

33 diagrama. Fizinių mokslų patekstynio dažniausių keturnarių sekų pasiskirstymas 5 didžiausią sekų įvairovę aprėpiančiose funkcinėse grupėse

Matyti, kad penkios pagal sekų įvairovę stambiausiomis laikytinos funkcinės grupės apima daugiau nei pusę visų išskirtų sekų, kas atitinka visų tirtų sekų vidurkį (žr. ankstesnį skyrių). Tačiau įdomu tai, kad Fizinių mokslų patekstynio penkios pagal skirtingų sekų skaičių gausiausios grupės nesutampa su bendrojo sekų sąrašo didžiausiomis grupėmis. Fizinių mokslų patekstynyje pagal sekų įvairovę dominuoja 24, 1, 17, 18 ir 19 funkcinės grupės, o bendrajame sąraše tokios yra 13, 18, 12, 19, 21, kitaip sakant, tik dvi grupės (18-a „Pabrėžimas ir išskyrimas“ ir 19-a „Papildymas“) sutampa. Jeigu Fizinių mokslų patekstynio skaičiai būtų didesni, iš šio palyginimo jau būtų galima daryti preliminarią išvadą, kad fizinių mokslų darbuose svarbiau yra nurodyti priežastinius ryšius, suformuluoti tyrimo tikslus bei išvadas nei apibūdinti darbo eigą ir duomenis. Tačiau dėl labai mažo P tekstyne išskirto leksinių sekų skaičiaus tokia išvada negali būti absoliuti ir viso labo atkreipia dėmesį į galimą tendenciją.

44 lentelė. Sekų pasikartojimų skaičius daugiausia atskirų sekų apimančiose grupėse

Funkcinės grupės nr.	Sekų kiekis	Bendras sekų pasikartojimų skaičius patekstynyje
24	6	106
1	4	76
17	4	82
18	4	59
19	4	57

Kyla klausimas, ar didesnė sekų įvairovė funkcinėje grupėje kartu ir reiškia, kad ši funkcija yra reikšmingesnė atitinkamos srities tekstuose. Tokiam teiginiui pagrįsti reikia susieti sekų įvairovės kriterijų su bendru atitinkamų sekų pasikartojimų patekstynyje skaičiumi. Sekų skaičius grupėje ir bendras jų pasikartojimo patekstynyje skaičius penkiose didžiausią sekų įvairovę apimančiose grupėse atvaizduoti 44 lentelėje.

Matyti, kad pagal absoliučius rodiklius P patekstynio sąraše irgi dominuoja didžiausią sekų įvairovę turinti 24-a funkcinė grupė („Priežastiniai ryšiai“), tad – remiantis keturnarių atitinkamo dažnumo sekų duomenimis – priežastinių ryšių įvardijimą reikėtų laikyti reikšmingiausia ir dažniausiai realizuojama fizinių mokslų srities rašto darbų funkcija. Taip pat galima pastebėti, kad visose vienodą skirtingų sekų skaičių apimančiose grupėse (1, 17, 18 ir 19) gana ryškiai skiriasi pavartojimų skaičiai: išvadų grupėje jų daugiausia, o išskyrimo – mažiausia. Pritaikius pavartojimų skaičiaus kriterijų galima palyginti penkių pagal sekų įvairovę gausiausių funkcinių grupių santykinius rodiklius (procentais) a) pagal sekų skaičių, lyginant su bendru sekų skaičiumi, ir b) bendrą tos grupės sekų pavartojimų skaičių, lyginant su visais pavartojimais patekstynyje.

Nors dėl ypač mažo tirtų sekų kiekio šie rodikliai yra sąlygiški, visgi iš diagramos gerai matyti, kad sekų skaičius grupėje ir sekų dažnumas yra iš esmės susiję dydžiai – daugiausia sekų tipų apimančioje funkcinėje grupėje („Priežastinių ryšių nusakymas“) yra santykinai daugiausia sekų pavartojimų, o mažėjant sekų įvairovei, mažėja ir pavartojimų skaičius, nors ir nevienodu mastu. Vienodose pagal sekų skaičių grupėse bendras pasikartojimų skaičius taip pat gali padėti priskirti vieną ar kitą funkcinę grupę daugiau reikšmės tekstyne turinčioms grupėms. Fizinių mokslų patekstynio atveju iš keturių santykinai vienodą kiekį skirtingų sekų apimančių funkcinių grupių kiek svarbesnė atrodo „Išvadų formulavimo“ grupė, po jos eina „Temos, tikslų, uždavinių ir hipotezių įvardijimo“ grupė, trečioji – išskyrimo

ir pabrėžimo sekos, kuriose absoliutus pavartojimų skaičius beveik nesiskiria nuo „Papildymo“ grupės. Įdomus ir pastebėjimas, kad nors penkioms stambiausioms funkcinėms grupėms galima priskirti pusę visų skirtingų sekų (50 proc.), šiek tiek daugiau pavartojimo atvejų (53 proc.) tenka likusioms smulkesnėms funkcinėms grupėms, kurios dėl mažo duomenų kiekio atskirai nebekomentuojamos.

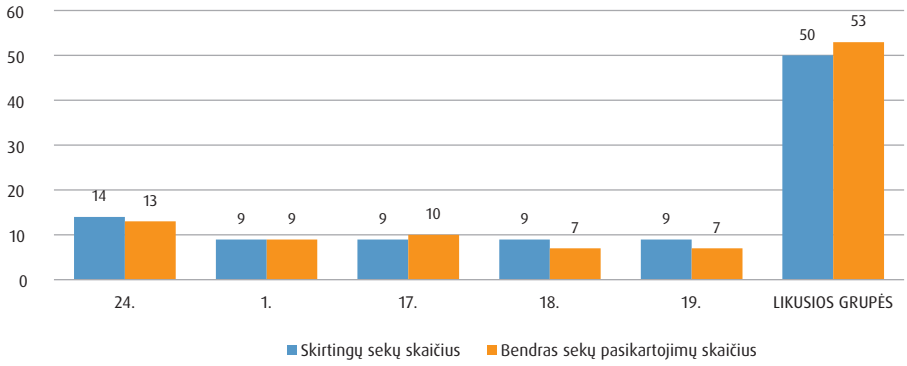

34 diagrama. Funkcinių grupių pasiskirstymas Fizinių mokslų patekstynyje (%)

Iš funkcinės perspektyvos galima atidžiau pažvelgti ir į kitą rodiklį – dešimties P patekstynyje absoliučiai dažniausiai pasitaikančių sekų pasiskirstymą funkcinėse grupėse. 10 dažniausiai vartojamų fizinių mokslų keturnarių bendrosios mokslo kalbos sekų funkcinė priklausomybė atsispindi 45 lentelėje.

Pirmiausia galima atkreipti dėmesį, kad dešimt dažniausiai pasitaikančių keturnarių ir atrankos kriterijus atitinkančių sekų Fizinių mokslų patekstynyje priklauso visiškai skirtingoms funkcinėms grupėms (su išlyga, kad viena seka [*todėl galima teigti kad*] gali būti priskirta dviem grupėms – ir priežasties įvardijimo, ir konstatavimo bei patvirtinimo). Vis dėlto šis rodiklis pats savaime nėra labai iškalbingas ir rodo nebent tai, kad nėra jokios ypatingos dažniausiai pavartotų sekų funkcinės koncentracijos, ir kad jos atlieka įvairias funkcijas. Atskirai galima pakomentuoti ir seką „tada ir tik tada“ (18. „Pabrėžimas ir išskyrimas“), kuri pagal pavartojimų skaičių įeina į dešimtuką (25 kartai), tačiau pavartota vos šešiuose darbuose. Patikrinus tekstyne matyti, kad šios sekos pavartojimai pasiskirstę labai netolygiai – 9 pavartojimai tenka vienam Lietuvos edukolologijos universitete parengtam darbui, dar penki – vienam Šiaulių universiteto darbui, o likusieji – pasiskirstę dar keturiuose darbuose, tad šiuo atveju apibendrintų išvadų apie visą patekstynį daryti negalima.

Įdomiau yra pamėginti susieti dažniausiai pavartotos sekos funkcinę grupę

su tai grupei priskirtų sekų skaičiaus kriterijumi. Dėl to prie dešimties dažniausių sekų pažymimas jų priklausymas vienai iš penkių didžiausia įvairove pasižyminčių funkcinių grupių.

45 lentelė. 10 dažniausių Fizinių mokslų patekstynio keturnarių sekų ir jų priskyrimas funkcinei grupei

Bendras pavartojimų skaičius, vnt.	Darbai, vnt.	Sekos	Funkcinės grupės nr.
72	64	rezultatai ir jų aptarimas	13
47	30	kaip jau buvo minėta	10
38	34	šio darbo tikslas yra	1
38	27	galima daryti išvadą kad	17
36	33	taip pat gali būti	19
35	30	taip yra todėl kad	24
29	23	galima daryti prielaidą kad	26
25	6	tada ir tik tada	18
24	19	todėl galima teigti kad	21, 24
22	18	tam kad būtų galima	29

46 lentelė. Sekų dažnumo ir funkcinių grupių įvairovės santykis Fizinių mokslų patekstynyje

Skaičius	Darbai	Sekos	Funkcinės grupės nr.	Funkcinės grupės patekimas į daugiausia sekų apimančių grupių penketuką
72	64	rezultatai ir jų aptarimas	13	-
47	30	kaip jau buvo minėta	10	-
38	34	šio darbo tikslas yra	1	+
38	27	galima daryti išvadą kad	17	+
36	33	taip pat gali būti	19	+
35	30	taip yra todėl kad	24	+
29	23	galima daryti prielaidą kad	26	-
25	6	tada ir tik tada	18	+
24	19	todėl galima teigti kad	21, 24	+
22	18	tam kad būtų galima	29	-

Iš 46 lentelės matyti, kad daugiau nei pusė dažniausių sekų priklauso toms funkcinėms grupėms, kurioms buvo priskirta daugiausia skirtingų sekų, arba kitaip – visose daugiausia įvairių sekų apimančiose funkcinėse grupėse yra bent po vieną seką, kuri įeina į dažniausiai pavartotų sekų dešimtuką. Tai irgi leidžia

daryti išvadą, kad sekų įvairovės kriterijus gana ryškiai koreliuoja su bendro pavartojimų skaičiaus kriterijumi, kuris patvirtina, kad išskirtos penkios funkcinės grupės yra reikšmingos konkrečiame tekstyne. Antra vertus, abi absoliučiai daugiausia pavartojimų turinčios sekos (*rezultatai ir jų aptarimas*, *kaip jau buvo minėta*) priklauso toms funkcinėms grupėms (13. „Duomenų apibūdinimas" ir 10. „Nuorodos į ankstesnes darbo vietas ar veiksmus"), kurios šiame patekstynyje nepasižymi sekų įvairove. Vadinasi, šios funkcinės grupės yra svarbios, tačiau jų raiška yra gana monotoniška, dažnai kartojasi tos pačios kelios formuluotės. Taip pat įdomu pastebėti, kad dar dvi į absoliučiai dažniausiai pavartotų sekų dešimtuką patekusios sekos (*galima daryti prielaidą kad* ir *tam kad būtų galima*) ir yra vienintelės savo funkcinių grupių (atitinkamai 26-os „Spėjimo, tikimybės ir abejojimo" bei 29-os „Siekių ir tikslų įvardijimo") sekos šiame patekstynyje. Tad galima teigti, jog, Fizinių mokslų patekstynio duomenimis, tam tikrų gana dažnai realizuojamų funkcijų raiška rašto darbuose yra labai monotoniška (vartojama visada ta pati seka) arba bent jau nepasižymi didele įvairove.

Apibendrinant galima pasakyti, kad fizinių mokslų bakalauro studijų darbuose besikartojančios žodžių sekos dažniausiai pasitaiko nusakant priežastinius santykius, formuluojant darbo tikslus, išvadas, atkreipiant dėmesį į kokį nors vieną išskirtinį aspektą ar teikiant papildymus. Šių funkcinių grupių svarbą Fizinių mokslų patekstynio keturnarių sekų grupėje patvirtina ir tai, kad didžiausia įvairove pasižyminčios funkcinės grupės apima ir bent po vieną dažniausiai pasitaikančią seką. Duomenų apibūdinimo funkcinėje grupėje keturnarės leksinės sekos yra darbų paantraštės. Nustatyto dažnumo kriterijų atitinkančios sekos dar patenka į metodų apibūdinimo, nuorodų į ankstesnes teksto vietas, medžiagos apibūdinimo, diagramų ir paveikslų komentavimo, sąsajų įvardijimo, platesnio paaiškinimo ir teksto pagrindimo bei ribojimo funkcines grupes. Dvi į dešimties dažniausių sąrašą patekusios sekos yra vienintelės savo funkcinėje grupėje, kas liudija tam tikrų funkcijų raiškos monotoniją.

4.4.2. Sekų funkcinis pasiskirstymas Technologijos mokslų patekstynyje[176]

Antras nuo galo pagal dydį yra Technologijos mokslų patekstynio (T) keturnarių sekų sąrašas, kuris apima 117 skirtingų sekų, priskirtinų 20 funkcinių grupių. Tarp jų gausiausia yra 12-a „Tyrimo ir analizės aprašymo" sekų funkcinė grupė, kuriai buvo priskirtos 29 sekos, atsižvelgiant į tai, kad viena iš jų turi ir kitų

176 Žr. visų tirtų sekų funkcijų suvestinę pagal patekstynius pirmame funkcijų tyrimo skyriuje.

reikšmės aspektų (*turi būti tokios pačios*: palyginimo ir panašumo įvardijimas) ir priskiriama iškart dviem grupėms. Lyginant su bendru analizuojamų šio patekstynio sekų skaičiumi, „Tyrimo ir analizės aprašymo“ grupei priskirtinos sekos sudaro beveik ketvirtadalį (24 proc.) visų keturnarių ir dažnumo kriterijų atitinkančių T sekų. „Duomenų apibūdinimo“ bei „Pabrėžimo ir išskyrimo“ funkcinėms grupėms galima priskirti atitinkamai 21 ir 14 sekų (atitinkamai 17 proc. ir 12 proc.). Dar kiek gausesnė ir lentelių bei grafikų teikimo (9 vnt., 7,4 proc.), bei papildymų (7 vnt. 5,7 proc.) funkcinė grupė. 6 sekos priskirtinos darbo metodų įvardijimo ir apibūdinimo grupei (4,3 proc.), ir po 5 priklauso „Nuorodų į ankstesnes darbo vietas“ bei „Siekių ir tikslų įvardijimo“ grupėms (4,1 proc.). Likusiose grupėse (darbo tikslų įvardijimas, darbo struktūros pristatymas, referavimas, būsimų darbo žingsnių ir veiksmų komentavimas, pavyzdžių teikimas, apibendrinimai, išvados, sąsajos, teksto perfrazavimas ir autoriaus nuomonė apie savo darbą) yra tik po 1–4 sekas. Viena seka (*ar kurio nors kito*), 11 kartų pasitaikiusi 11 darbų, santykinai buvo priskirta 25 funkcinei grupei („Bendro problemos konteksto nusakymas“). Taip pat reikia turėti omenyje, kad trys sekos (*bandymo rezultatai yra blogesni, rezultatai yra blogesni negu, yra blogesni negu nurodyta*), pasikartojančios tiek pat kartų vienodame skaičiuje darbų (11 ir 11) yra tos pačios ilgesnės frazės *bandymo rezultatai yra blogesni negu nurodyta* dalys ir tik formaliai gali būti vertinamos kaip atskiros keturnarės sekos, priskirtinos ir rezultatų aptarimo, ir palyginimo funkcinėms grupėms.

Jeigu žiūrėtume, kiek šio patekstynio duomenys pagal funkcines grupes atitinka bendrus skaičiavimus, matytume, kad T sekų funkcinės grupės didele dalimi sutampa su bendro sekų sąrašo stambiausiomis laikytinomis grupėmis.

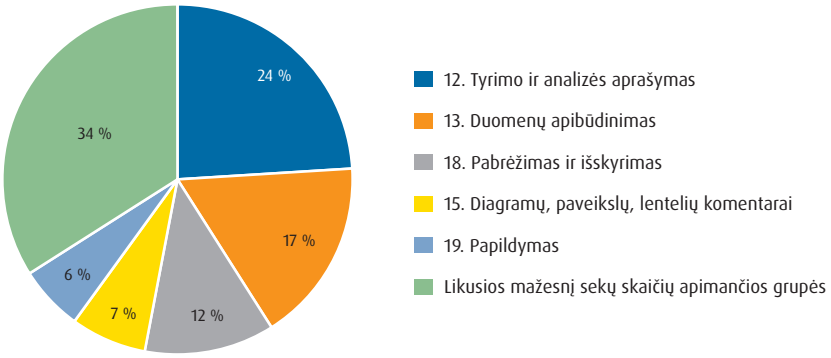

35 diagrama. Technologijos mokslų patekstynio dažniausių keturnarių sekų pasiskirstymas 5 didžiausią sekų įvairovę aprėpiančiose funkcinėse grupėse

T patekstynio gausiausių funkcinių grupių sąraše yra diagramų, paveikslėlių ir lentelių aprašymo sekų grupė (15), kuri bendrame sąraše nė nepatenka tarp dešimties stambiausių grupių. Vadinasi, šią funkcinę grupę reikia laikyti būdinga būtent technologijos mokslams. Kitas įdomus pastebėjimas yra toks, kad į šio patekstynio dažniausių sekų sąrašą nepateko nė viena seka, kurią galima būtų priskirti 21 grupei („Konstatavimas ir patvirtinimas"), nors ji (kartu su „Papildymų" grupe) yra penktoji pagal gausą bendro sekų sąrašo grupė. Taigi ir šiuo požiūriu Technologijos mokslų patekstynis kiek nukrypsta nuo bendros tendencijos. Dar vienas gana iškalbingas rodiklis yra sekų priskyrimas su konkrečiomis darbo dalimis siejamoms (1–17), arba bendrosioms (18–33), funkcijoms. Šiame patekstynyje pirmajai grupei priskirtos 81, o antrajai – tik 40 sekų, t. y. nustatyto ilgio ir dažnumo sekos šiame patekstynyje sutelktos tose funkcinėse grupėse, kurių realizavimas susijęs su konkrečių darbo dalių rašymu, o sekų reikšmė realizuojant bendro pobūdžio funkcijas – daug mažesnė.

Lyginant su ką tik nagrinėtu Fizinių mokslų patekstynio sekų sąrašu matyti, kad penkioms didžiausioms grupėms (iš dvidešimties, t. y. ketvirčiui visų išskirtų funkcinių grupių) čia priskirta net 66 proc. visų sekų, taigi, galima kalbėti apie didesnę nei kituose patekstyniuose sekų koncentraciją pagrindinėse funkcinėse grupėse. Šio patekstynio duomenimis, daugiausia fraziškumo apraiškų yra tyrimo ir analizės (darbo procesų ir darbo eigos aprašymo) bei tyrimo duomenų, skaičių, dydžių ir pan. apibūdinimuose. Anksčiau išnagrinėtame Fizinių mokslų patekstynio sąraše „Tyrimo ir analizės aprašymo" grupėje keturnarių sekų apskritai nenustatyta, o „Duomenų apibūdinimo" grupei buvo priskirtos tik 3 (7,5 proc. viso P sekų skaičiaus). T patekstynio sekų sąraše išryškėja ir metodų apibūdinimo sekų grupė, kuri santykinai gausi (6 sekos, arba 4,3 proc. viso sekų skaičiaus), lyginant su kitais patekstyniais: P ir S patekstyniuose tebuvo po vieną tokią seką, o H – apskritai nė vienos atitinkamo dažnumo sekos nenustatyta. Daugiau metodą nusakančių skirtingų sekų (11) yra tik B patekstynyje, tačiau lyginant procentinius dydžius T ir B patekstynių duomenys beveik vienodi – atitinkamai 4,3 ir 4,8 proc. (Kitus lyginimo rezultatus žr. tolesniuose skyriuose.)

47 lentelėje funkcinio sekų priskyrimo rodikliai lyginami su bendru pavartojimų skaičiumi.

Didesnį sekų ir atitinkamai jų pavartojimo atvejų kiekį apimančio T patekstynio sąrašo tyrimas nerodo tokios aiškios koreliacijos tarp sekų įvairovės ir jų bendro pavartojimų skaičiaus sumos. Priešingai, antrosios pagal sekų kiekį grupės absoliutus pavartotų sekų skaičius yra net vos didesnis nei pirmosios, nors pastaroji pasižymi kur kas didesne sekų įvairove. Taip pat ir paskutinės grupės penketuke bendras pavartojimų skaičius lenkia priešpaskutinę, nors sekų įvairovė mažesnė.

Tačiau apskritai abu kriterijai patvirtina, kad T patekstynyje daugiausia sekų pasitaiko aprašant tyrimus ir analizės eigą, apibūdinant duomenis, kažką išskiriant ar pabrėžiant, komentuojant lenteles, diagramas ar paveikslus ir papildant jau pasakytas mintis. Pirmųjų dviejų funkcinių grupių svarba matyti ir iš aiškaus atotrūkio tarp jų ir visų kitų funkcijų, kuris išryškėja pridėjus bendrą sekų pavartojimo kriterijų, nors žvelgiant į sekų įvairovę matėsi tik laipsniškas mažėjimas. Sugretinus penkių didžiausia įvairove pasižyminčių sekų skaičiaus ir jų pavartojimų skaičiaus santykinius rodiklius (procentais nuo bendro sekų skaičiaus patekstynyje ir bendro pavartojimų skaičiaus patekstynyje), gaunamas 36 diagramoje matomas vaizdas.

47 lentelė. Sekų pasikartojimų skaičius daugiausia atskirų sekų apimančiose grupėse

Funkcinės grupės nr.	Sekų kiekis	Bendras visų sekų pasikartojimų skaičius funcinėje grupėje
12	29	464
13	21	475
18	14	169
15	9	124
19	7	145

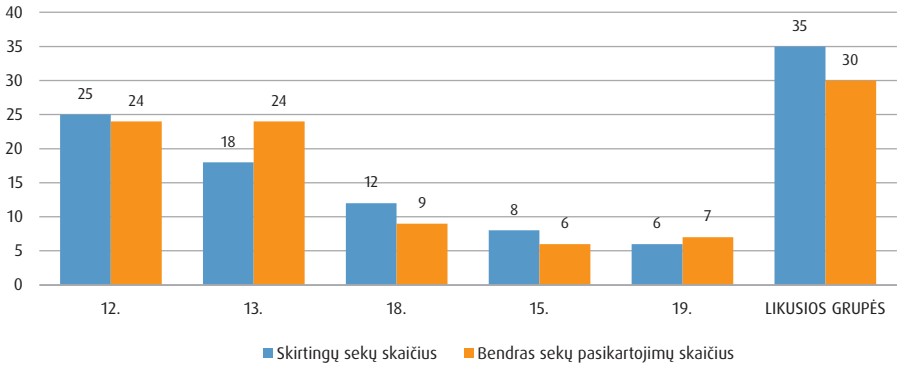

36 diagrama. Funkcinių grupių pasiskirstymas Technologijos mokslų patekstynyje (%)

Diagramoje aiškiai matyti, kaip išsiskiria „Duomenų apibūdinimo“ grupės sekų ir pavartojimų skaičiaus procentinis santykis. Tai galima interpretuoti kaip nuorodą į tai, kad „Duomenų apibūdinimo“ sekos pasižymi dažnumu, bet yra santykinai ne tokios įvairios kaip, sakykim, „Tyrimo ir analizės aprašymo“ sekos.

Tačiau, nors tarp pavartojimų skaičiaus ir skirtingų sekų kiekio grupėje nematyti aiškios koreliacijos (kaip buvo P tekstyne), bet kuriuo atveju bendras pasikartojimų skaičius patvirtina tai, kad „Tyrimų ir analizės aprašymo“ ir „Duomenų apibūdinimo“ grupių reikšmė šiame tekstyne yra pati didžiausia. Bendras pasikartojimų skaičius penkiose didžiausią sekų įvairovę turinčiose grupėse sudaro kartu paėmus 70 proc. viso pasikartojimų skaičiaus, kas patvirtina anksčiau išsakytą pastebėjimą dėl didesnės sekų koncentracijos penkiose pagal sekų įvairovės kriterijų stambiausiose grupėse.

Kalbant apie dešimties pačių dažniausių sekų funkcinį pasiskirstymą, galima pasakyti, kad – skirtingai nuo Fizinių mokslų patekstynio sekų – čia 10 dažniausių sąrašo sekų priklauso tik keturioms funkcinėms grupėms ir tarp jų aiškiai dominuoja 13. „Duomenų apibūdinimo“ grupė. Kaip matyti iš toliau pateiktos 48 lentelės, šiai grupei priklauso abi pačios dažniausios T sąrašo sekos ir apskritai net keturios iš dešimties dažniausiai pasitaikiusių keturnarių sekų patenka į šią funkcinę grupę.

48 lentelė. 10 dažniausių Technologijos mokslų patekstynio keturnarių sekų ir jų priskyrimas funkcinei grupei

Pavartojimai	Darbai	Seka	Funkcinės grupės nr.
123	30	turi būti ne mažesnis	13
58	18	turi būti ne didesnis	13
51	18	darbai turi būti atliekami	12
50	15	turi būti ne mažiau	13
48	33	taip pat turi būti	19
42	13	turi būti suderinti su	12
41	14	turi būti tokia kad	12
38	16	galima daryti išvadą kad	17
36	27	taip pat gali būti	19
34	11	turi būti ne daugiau	13

Kitos trys dažniausių dešimtuke esančios sekos priskirtinos ir 12-ai „Tyrimo ir analizės aprašymo“ sekų grupei, tik jų absoliutus dažnumas, lyginant su „Duomenų apibūdinimo“ grupės sekomis, yra kiek mažesnis. Tas pats pasakytina ir apie 19-ą „Papildymo“ grupę, į kurią taip pat įeina dvi sekos iš dažniausiai vartojamų dešimtuko (plg. 48 lentelę).

Norint patikrinti vienos iš dešimties dažniausių sekų galimą sąsają su funkcinės grupės raiškos įvairove, reikia išsiaiškinti, ar funkcinės grupės, kuriose yra

dažniausiai vartojamos sekos, priklauso toms funkcinėms grupėms, kurioms galėjo būti priskirta ir daugiausia skirtingų sekų, plg. 49 lentelę.

49 lentelė. Sekų dažnumo ir funkcinių grupių įvairovės santykis Technologijos mokslų patekstynyje

Skaičius	Darbai	Sekos	Funkcinės grupės nr.	Funkcinės grupės patekimas į daugiausia sekų apimančių grupių penketuką
123	30	turi būti ne mažesnis	13	+
58	18	turi būti ne didesnis	13	+
51	18	darbai turi būti atliekami	12	+
50	15	turi būti ne mažiau	13	+
48	33	taip pat turi būti	19	+
42	13	turi būti suderinti su	12	+
41	14	turi būti tokia kad	12	+
38	16	galima daryti išvadą kad	17	-
36	27	taip pat gali būti	19	+
34	11	turi būti ne daugiau	13	+

Kaip matyti, didžiausia sekų įvairove pasižyminti 12-a grupė (žr. 38 diagramą) apima net tris iš dešimties dažniausiai vartojamų T patekstynio sekų, kas patvirtina, jog šios funkcijos realizavimas yra labai svarbus technologijos mokslų darbuose. Kaip jau buvo minėta, antra pagal funkcinę įvairovę 13-a grupė („Duomenų apibūdinimas“) apima net keturias dažniausias sekas, vadinasi, ir šiuo atveju abu parametrai yra tiesiogiai susiję. Kiek kitaip iškalbingas yra ir faktas, kad visame sąraše vienintelė 17-ai („Išvadų formulavimo“) funkcinei grupei priskirta seka *galima daryti išvadą kad* irgi įeina į dažniausiai pasikartojusių keturnarių frazių dešimtuką. Vadinasi, funkcijos svarba, kaip jau iš dalies parodė ir P patekstynio duomenys, nebūtinai turi būti nusakoma jai priskiriamų sekų įvairove, nes gali būti taip, kad funkcija realizuojama dažnai, tačiau visuomet pasitelkiant tą pačią formuluotę.

Technologijos mokslų leksinės sekos iš kitų patekstynių išsiskiria ne tik funkciniais akcentais (santykinai didžiausiu tyrimą ir analizę apibūdinančių sekų skaičiumi ar bendrame sąraše į didžiausių funkcinių grupių penketuką patenkančių 21-os „Konstatavimo ir patvirtinimo“ grupės sekų nebuvimu), bet ir tam tikrais konstrukciniais ypatumais, kurie visiškai nebūdingi arba tik labai nedideliu mastu atsispindi kitų dalykų keturnarių sekų sąrašuose. 30 iš 117 (t. y. 25,5 proc.) automatiniu būdu išgautų dažnumo kriterijus atitinkančių sekų yra

privalėjimą reiškiančios konstrukcijos su modaline reikšme vartojamu veiksmažodžiu *turėti* (plačiau apie skirtingų veiksmažodžio *turėti* formų vartojimą visame studentų darbų tekstyne ir atskiruose patekstyniuose žr. monografijos tiriamosios dalies skyrių, skirtą akademiniam žodynui, psl. 72–78 bei morfologinių modelių tyrimo dalį, kurioje taip pat konstatuojama, kad konstrukcijos su *turi būti* yra būdingas T patekstynio bruožas, plg. psl. 343). Daugiausia tokios struktūros konstrukcijų (22 skirtingos sekos) yra „Tyrimo ir analizės aprašymo" sekų grupėje, šešios pateko į „Duomenų apibūdinimo" funkcinę grupę ir po vieną buvo priskirta „Paveikslų, diagramų ir lentelių komentarų", „Pabrėžimo ir išskyrimo", „Papildymo" ir „Siekių ir tikslų įvardijimo" grupėms. Taigi, absoliuti dauguma direktyvinių konstrukcijų su modaline reikšme pavartotu veiksmažodžiu *turėti* pasitaiko formuluojant reikalavimus atliekamam darbui, bandymui, rengiamam projektui, brėžiniui ar grafiškai išdėstant duomenis ir pan.

Hylandas (2002c), kuris yra tyręs direktyvinių konstrukcijų vartojimą įvairiuose mokslinių tekstų žanruose (straipsniuose, vadovėliuose ir studentų baigiamuosiuose darbuose), priskiria tokias konstrukcijas direktyvų, susijusių su fiziniais veiksmais (eksperimentu ar mokymosi situacija) grupei (Hyland 2002c, 218). Jo duomenimis, bendras direktyvinių konstrukcijų kiekis studentų baigiamuosiuose darbuose yra santykinai mažas (perpus mažesnis nei straipsniuose ir tik trečdalis to, kas aptinkama vadovėliuose, plg. Hyland 2002c, 222–223) visų pirma dėl darbo tikslo ir konteksto – direktyvinėmis konstrukcijomis kuriamas nelygus hierarchinis santykis tarp skaitytojo ir autoriaus, o studentai, teikiantys darbą vertinimui, tokio santykio siekia išvengti. Todėl daugiau nei pusė studentų darbuose aptinkamų direktyvinių konstrukcijų buvo susijusios su tyrimo eigos aprašymu bei reikalavimais konkretiems veiksmams atlikti (Hyland 2002c, 224), ir kur kas mažiau su skaitytojo dėmesio valdymu ar teoriniais svarstymais. Hylando tyrimo rezultatai atitinka ir pastebėjimus iš T patekstynio – dauguma direktyvinių konstrukcijų skirtos tyrimo eigai aprašyti.

Dar vienas įdomus rezultatas – Hylando duomenimis, modalinis veiksmažodis *must* (atitinkantis lietuviškus *turėti, privalėti*), studentų darbuose apskritai gana retas (Hyland 2002c, 228) – tą patvirtina kitų čia tirtų sekų sąrašų duomenys (nors apskritai forma *turi* visame tekstyne yra viena iš dažniausių veiksmažodžių formų, plg. psl. 72). Net Socialinių mokslų patekstynyje, kuriame yra apskritai didžiausias sekų skaičius, keturnarių sekų konstrukcijų su modaliniu veiksmažodžiu *turi* yra vos trys. Tai iš dalies neatitinka Hylando pastebėjimų: jo duomenys rodo, kad tais atvejais, kai konstrukcijos su privalėjimą reiškiančiu *must* vis dėlto yra vartojamos, jos dažniausiai vartojamos būtent socialinės inžinerijos mokslų baigiamuosiuose darbuose (Hyland 2002c, 229). Vis dėto

Hylando apibendrinti rezultatai, nors išgauti remiantis kiek kitokiais metodais (tikslingai ieškant direktyvinių konstrukcijų pagal konkrečius paieškos žodžius), iš esmės atitinka tai, kas, galima sakyti, atsitiktinai išaiškėjo nagrinėjant Technologijos mokslų patekstynio dažniausias keturnares konstrukcijas. Technologijos mokslų darbuose vartojamos direktyvinės konstrukcijos su modaliniu veiksmažodžiu *turėti* dominuoja tyrimo ir analizės aprašymo dalyje. Tai atitinka technologijos mokslo darbų pobūdį – jų praktinėje dalyje dažnai pateikiamas koks nors konkretus produktas (pavyzdžiui, brėžinys), kurio aprašyme išdėstomi reikalavimai, keliami rezultatui ar eigai. Direktyvinėms (nurodymus teikiančioms) konstrukcijoms galima priskirti ir sekas su žodžiu *reikia* (jų T patekstynyje buvo trys: *visų pirma reikia sudaryti*, *reikia atkreipti dėmesį*, *jei būtina reikia imtis*).

Panašiai galima interpretuoti ir tai, kad „Rezultatų apibendrinimo" ir „Išvadų formulavimo" funkcinėms grupėms šiame patekstynyje tegalėjo būti priskirta tik po vieną seką: apibendrinimų ir išvadų rengimas į praktinį rezultatą orientuotuose baigiamuosiuose darbuose nėra tiek svarbus ir realizuojamas labai nusistovėjusiomis formuluotėmis.

Apibendrinant šio skyriaus duomenis galima pasakyti, kad T patekstynio sekos pagal atliekamas funkcijas didele dalimi sutampa su viso tekstyno sekų pagrindinėmis funkcijomis ir išsiskiria iš kitų tuo, kad čia santykinai didelė reikšmė tenka paveikslų ir diagramų komentavimui, o kituose patekstyniuose aiškiai išreikšta „Konstatavimo ir patvirtinimo" funkcija šio patekstynio sekose apskritai neatsispindi. Atsižvelgiant į tai, kad technologijos mokslo darbai dažnai yra praktinio pobūdžio, skirti kokiam nors brėžiniui ar objektui sukurti, ir juose mažiau teorinių svarstymų, nuomonių analizės ar faktų interpretavimo, tyrimo ir analizės bei duomenų apibūdinimo sekų dažnumas atrodo logiškas ir pagrįstas. Taip pat paaiškinama yra ir direktyvinių konstrukcijų gausa, ypač pastebima „Tyrimo ir analizės" funkcinėje grupėje.

4.4.3. Sekų funkcinis pasiskirstymas Humanitarinių mokslų patekstynyje

Trečias pagal dydį tyrimui atrinktų samplaikų sąrašas yra iš humanitarinių mokslų darbų. Jį sudaro 140 sekų (iš kurių septynios priskirtos dviem funkcinėms grupėms), kurios atspindi dar kiek platesnę funkcijų įvairovę nei Fizinių ar Technologijos mokslų patekstynių keturnarės sekos. Iš viso Humanitarinių mokslų patekstynyje buvusias keturnares atitinkamo dažnumo sekas buvo galima priskirti 25 skirtingoms funkcinėms grupėms. Jos pasiskirsto taip: gausiausia (19 nustatyto dažnio sekų, iš jų viena gali būti priskiriama dviem funkcinėms grupėms) yra

„Pabrėžimo ir išskyrimo“ frazių funkcinė grupė (13 proc.), antrąją pagal gausumą vietą (18 sekų ir atitinkamai 12 proc.) užima „Priežastinių ryšių“ grupė, trečiąją ir ketvirtąją vietas (po 14 vnt. arba 10 proc.) dalijasi 14. „Konstatavimo, patvirtinimo“ bei 26. Spėjimo, tikimybių ir abejojimo“ grupės. Penktoje ir šeštoje vietose atsiduria po 11 sekų (7,4 proc.) turinčios „Papildymo“ ir „Išvadų formulavimo“ grupės. Šiek tiek gausiau reprezentuojamos „Temos, tikslų, uždavinių ir hipotezių įvardijimo“ ir „Nuorodų į ankstesnes darbo vietas ar veiksmus“ bei „Sąsajų tarp skirtingų dalykų įvardijimo“ grupės (po 6 vnt. arba 4 proc. iš bendro patekstynio sekų skaičiaus). Penkios sekos priskirtos „Darbo struktūros pristatymo“, po keturias „Palyginimo, skirtumų ir panašumų“, „Papildymo“ ir „Tikslinimo, platesnio paaiškinimo“ grupėms (2,8 proc.). Kitose grupėse atsidūrė po 1–3 sekas, o aštuonioms grupėms negalėjo būti priskirta nė vienos reikiamo dažnio sekos.

37 diagramoje pateikiamas šešių (nes penktą ir šeštą vietą užimančios grupės turi po tiek pat sekų) daugiausia įvairių sekų apimančių Humanitarinių mokslų patekstynio funkcinių grupių atvaizdavimas.

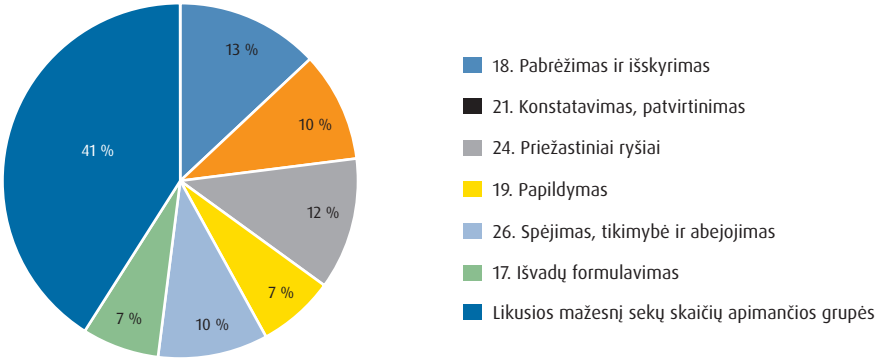

37 diagrama. Humanitarinių mokslų patekstynio dažniausių keturnarių sekų pasiskirstymas 6 didžiausią sekų įvairovę aprėpiančiose funkcinėse grupėse

Apžvelgiant sekų pasiskirstymą visuose trijuose ligi šiol nagrinėtuose sąrašuose galima pastebėti, kad šešioms didžiausioms funkcinėms grupėms H tekstyne galima priskirti tik vos daugiau nei pusę visų sekų (panašus rezultatas buvo ir P patekstynyje), kas gana ryškiai skiriasi nuo Technologijos mokslų patekstynio rezultato, kur penkios didžiausios grupės apima du trečdalius visų išskirtų sekų. Kai kurios grupės, kurioms nebuvo priskirta jokių sekų fizinių ir technologijos mokslų sąrašuose, humanitarinių mokslų sekų sąraše irgi yra reprezentuo-

jamos negausiai (pavyzdžiui, buvo identifikuota tik po vieną seką „Terminijos paaiškinimų ir ribojimų“, „Perėjimo prie kito aspekto“, „Bendro problemos konteksto nusakymo“, „Teksto sandaros pagrindimo, paaiškinimų ir ribojimų“ grupėse, kurios abiejuose nagrinėtuose mažesniuose (P ir T) sekų sąrašuose visai nenustatytos). Tačiau kitose funkcinėse grupėse matosi ir gana ryškių skirtumų, pavyzdžiui, Technologijos mokslų patekstynio dažniausios 12 ir 13 funkcinės grupės, susijusios su tyrimo ir analizės eigos bei duomenų apibūdinimu, H patekstynyje yra paribio funkcijos, kurioms buvo priskirta vos viena ar dvi sekos. Kita vertus, 26. „Prielaidų ir spėjimų“ ir 21. „Konstatavimo“ grupės, kurios buvo nereikšmingos P ir T patekstyniuose, H patekstynyje priklauso prie svarbiausių. Įdomus pastebėjimas yra tas, kad visos penkios didžiausios funkcinės sekų grupės Humanitarinių mokslų patekstynyje priklauso „Bendrųjų funkcijų“ kategorijai. Taigi, nors ir negalima teigti, kad H patekstynio sekos atspindi absoliučiai kitas funkcijas, jose aiškiai išryškėja kiti funkciniai akcentai, lyginant su P ir T: daugiau reikšmės tenka sekoms, susijusioms su svarstymo ir mąstymo kategorijomis, ir mažiau – su darbo eigos ar duomenų aprašymu. Tokia pati tendencija išryškėja ir suskaičiavus, kiek bendro H sąrašo sekų gali būti priskirtos su kuria nors darbo dalimi siejamoms funkcinėms grupėms (1–17), o kiek – bendrosioms (18–33). Su darbo dalimis siejamoms funkcinėms grupėms H priskirta tik 40 sekų (iš 147 priskyrimų), t. y. mažiau nei trečdalis.

Lyginant su bendru viso tekstyno sekų sąrašu, į H patekstynio daugiausia sekų apimančių funkcinių grupių sąrašą patenka dvi grupės, neįeinančios į bendrą penkių didžiausių grupių sąrašą: 24 ir 26. Bendrajame sąraše šios dvi funkcijos patenka į pirmąjį dešimtuką, tad itin ryškaus skirtumo, palyginti su bendru sąrašu, neįžvelgiama. Tačiau pastebimas atvirkštinis skirtumas: nei populiariausia bendrojo sąrašo 13 grupė („Duomenų apibūdinimas“), nei trečioje vietoje esanti 12 grupė („Tyrimas ir analizė“), nei ketvirtą vietą užimanti 16 grupė („Rezultatų apibendrinimas“) H sąraše nėra tarp svarbiausiųjų: pirmoji reprezentuojama dviem sekomis, antroji apskritai neatsispindi, o trečiajai priskirtos trys sekos.

Grįžtant prie to, kas buvo pasakyta dėl direktyvinės reikšmės konstrukcijų su modaliniu veiksmažodžiu *turėti* Technologijos mokslų patekstynio keturnarių sekų sąraše, galima konstatuoti, kad humanitarinių mokslų atitinkamame sekų sąraše tokių konstrukcijų apskritai nepasitaiko. Tai gerai dera ir su kitu pastebėjimu, kad H tekstyne nesusidarė pakankamas kiekis atitinkamo dažnumo sekų, skirtų tyrimo ir analizės aprašymui, kuriose bent jau teoriškai turėtų pasitaikyti dauguma direktyvinių konstrukcijų. Tačiau net ir „ilgajame“ H keturnarių sekų sąraše, apimančiame daugiau nei 3300 sekų (t. y. dar iki dažnumo

ir specifiškumo kriterijų pritaikymo), privalėjimą reiškiančių konstrukcijų su modaliniu veiksmažodžiu *turėti* buvo tik 11. Vadinasi, tokia direktyvinė raiška apskritai nėra būdinga humanitarinės srities studentų mokslų darbų sekoms. Tą patvirtina ir akademinio žodyno tyrimo duomenys: veiksmažodžio forma *turi* H patekstynyje yra mažiau reikšminga nei kituose patekstyniuose ir tarp veiksmažodžio formų užima šeštąją vietą (palyginimui: T patekstynyje ji yra antra pagal svarbą, žr. psl. 74).

Konstrukcine prasme humanitarinių mokslų sekų sąrašas pasižymi tuo, kad jame yra žymus kiekis (8) grynai daiktavardinių frazių su sujungiamuoju jungtuku *ir*. Priskirti jas kuriai nors funkcinei grupei buvo galima pagal reikšminius žodžius (pavyzdžiui, seka *temos aktualumas ir naujumas*, įeinanti į dažniausių sekų dvidešimtuką, buvo priskirta ketvirtajai grupei) arba pagal numanomą jų pavartojimo vietą (t. y. *šaltinių ir literatūros sąrašas* ir *santrauka lietuvių ir anglų* buvo priskirtos darbo struktūros pristatymo frazemų grupei, kur jomis buvo įvardytos kaip darbo struktūrinės dalys, nes nei literatūros sąrašas, nei santraukų tekstai (ir atitinkamai jų antraštės) į tekstyną nebuvo traukiami). Tačiau apskritai galima pastebėti, kad įvairių daiktavardinių frazių keturnarėse Humanitarinių mokslų patekstynio atitinkamo dažnumo sekose buvo gana daug: iš 282 pirminį dažnumo kriterijų atitinkančių sekų bent 38 buvo daiktavardinės (linksnių arba prielinksninės konstrukcijos) arba 13 proc. Tai, kad čia nagrinėjamo sekų sąrašo dalyje jos atsispindi mažesniu mastu, susiję su tuo, kad galutiniame tyrimui skirtame sekų sąraše buvo atsisakyta sekų su specialiais terminais ir paliktos tik universalesnės reikšmės, bendrajai mokslo kalbai priskirtinos sekos. Tokių referencinio pobūdžio sekų kaip *kultūros paminklų apsaugos ir*, *paminklų apsaugos ir naudojimo*, *adresanto ir adresato santykis*, *dabartinėje lietuvių kalbos gramatikoje*, *lietuvos centriniame valstybės archyve*, *valstybinė lietuvių kalbos komisija* ir kt. ir laiko raiškos sekų *iki antrojo pasaulinio karo*, *po pirmojo pasaulinio karo*, *antrojo pasaulinio karo metais*, *pirmosios lietuvos respublikos laikotarpiu* ir kt., nors jos ir atitiko dažnumo kriterijus, buvo atsisakyta, nes jos atrodė pernelyg susijusios su konkrečiais realybės objektais ar temomis. Vis dėlto esant progai būtų verta panagrinėti, ar daiktavardinės sekos yra apskritai būdingesnės humanitarinių mokslų tekstams, lyginant su kitais.

50 lentelėje matyti, koks yra absoliutus sekų skaičius šešiose didžiausia įvairove pasižyminčiose funkcinėse grupėse. Šio patekstynio sekų sąrašas yra kiek kitoks nei jau išanalizuoti sąrašai, nes jame sekų skaičius grupėje iš dalies atrodo esąs atvirkščiai proporcingas bendram sekų paminėjimų skaičiui: didžiausia pagal sekų skaičių 18 grupė („Pabrėžimas ir išskyrimas") turi mažiau pavartojimų nei likusios stambiausios grupės.

50 lentelė. Sekų pasikartojimų skaičius daugiausia atskirų sekų apimančiose grupėse

Funkcinės grupės nr.	Sekų kiekis	Bendras visų sekų pasikartojimų skaičius grupėje
18	19	244
24	18	367
21	14	279
26	14	373
17	11	358
19	11	282

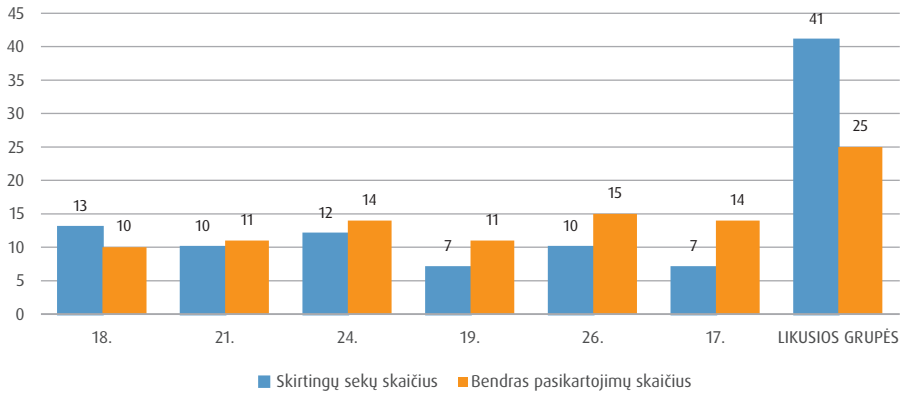

38 diagrama. Funkcinių grupių pasiskirstymas Humanitarinių mokslų patekstynyje (%)

Iš šios diagramos matyti, kad H patekstynyje visos dažniausios funkcinės grupės yra daugmaž lygiavertės. Tų grupių, kurios turi santykinai mažiau sekų, reikšmingumą kompensuoja bendras į jas patenkančių sekų pasikartojimų skaičius, tad galima sakyti, kad visų grupių vaidmuo apytikriai vienodas.

Kalbant apie dešimties dažniausių keturnarių sekų funkcijas, matyti, kad H patekstynyje jos priklauso devynioms skirtingoms funkcinėms grupėms. Dvi iš dešimties dažniausių sekų (iš esmės tai tik jungtuku besiskiriančios tos pačios frazemos formos *galima daryti prielaidą kad* ir *galima daryti prielaidą jog*) pateko į 26-ą „Spėjimo, tikimybės ir abejojimo“ raiškos grupę, o kitos – į skirtingas grupes.

Vadinasi, skirtingai nuo T patekstynio, H patekstynyje negalima įžvelgti kokios nors ypač ryškios dažniausių sekų koncentracijos tam tikrose funkcinėse grupėse. Daugiausia kartų pavartotos sekos šiame patekstynyje pasklidusios po įvairias

grupes: dažniausiai pasitaikanti seka priklauso „Išvadų formulavimo“ funkcinei grupei, antra pagal dažnumą – „Spėjimo, tikimybės ir abejojimo“ raiškos grupei. Pastarajai buvo priskirtos 2 iš dešimties dažniausių sekų. Į funkcinę grupę, kuriai buvo galima priskirti daugiausia sekų (H atveju tai yra 18. „Pabrėžimo ir išskyrimo“ funkcinė grupė), patenka viena į dešimties dažniausiųjų sąrašą įeinanti seka. Tačiau daug grupių, į kurias patenka daugiausia pavartojimų turinčios sekos (pavyzdžiui, 10, 22, 16 grupės), ypatinga sekų įvairove nepasižymi. Ar tos funkcinės grupės, kuriose yra bent po vieną dažniausiai pavartotą seką, įeina į penkių didžiausia įvairove pasižyminčių funkcinių grupių sąrašą, matyti iš 52 lentelės.

51 lentelė. 10 dažniausių Humanitarinių mokslų patekstynio keturnarių sekų ir jų priskyrimas funkcinei grupei

Pavartojimai	Darbai	Seka	Funkcinės grupės nr.
165	70	galima daryti išvadą kad	17
150	65	galima daryti prielaidą kad	26
131	56	kaip jau buvo minėta	10
83	54	taip pat kaip ir	22
66	49	taip pat gali būti	19
61	34	apibendrinant galima teigti kad	16
53	29	todėl galima teigti kad	21
48	23	galima daryti prielaidą jog	26
46	19	taip yra todėl kad	24
43	31	atkreipti dėmesį į tai	18

52 lentelė. Sekų dažnumo ir funkcinių grupių įvairovės santykis Humanitarinių mokslų patekstynyje

Skaičius	Darbai	Sekos	Funkcinės grupės nr.	Funkcinės grupės patekimas į daugiausia sekų apimančių grupių penketuką
165	70	galima daryti išvadą kad	17	+
150	65	galima daryti prielaidą kad	26	+
131	56	kaip jau buvo minėta	10	-
83	54	taip pat kaip ir	22	-
66	49	taip pat gali būti	19	+
61	34	apibendrinant galima teigti kad	16, 21	-
53	29	todėl galima teigti kad	21	+
48	23	galima daryti prielaidą jog	26	+
46	19	taip yra todėl kad	24	+
43	31	atkreipti dėmesį į tai	18	+

Daugiau nei pusė dažniausių sekų priklauso toms funkcinėms grupėms, kurios įeina į daugiausia skirtingų šio patekstynio sekų apimantį penketuką. Nors tokio akivaizdaus ryšio tarp sekos pasikartojimų skaičiaus ir sekų įvairovės grupėje čia įžiūrėti negalima, visgi matyti, kad dažniau vartojamos sekos paprastai ir priklauso toms funkcinėms grupėms, kurios yra svarbesnės ir pagal skirtingų sekų kiekio kriterijų. Daugiausia pavartojimų turinti seka priklauso „Išvadų formulavimo" grupei, kuri taip pat yra viena iš didesnių funkcinių grupių H, pasižyminti (skirtingai nuo P, T ir B patekstynių) santykinai nemaža priskirtų sekų įvairove. Tačiau būtent ši seka yra akivaizdžiai dominuojanti išvadų raiškos priemonė H patekstynyje, nes likusių „Išvadų" grupės sekų bendras pavartojimų skaičius tik nesmarkiai viršija jos vienos pavartojimų skaičių. Anksčiau aptartame T patekstynyje „Išvadų" funkcinėje grupėje apskritai tebuvo viena seka (ta pati *galima daryti išvadą kad*). H patekstynio duomenys taip pat patvirtina tai, kad „Išvadų" funkcinė grupė yra ne tik labai svarbi, bet jos raiška yra itin sustabarėjusi ir akivaizdžiai dominuoja viena formuluotė, o kiti sekų variantai kur kas retesni.

Apibendrinant H patekstynio sekų funkcinę apžvalgą galima pasakyti, kad šis patekstynis pasižymi kitais funkciniais akcentais, kurie išryškėja ir lyginant H sąrašo sekas su bendrojo sekų sąrašo duomenimis, ir su abiem mažesniais jau nagrinėtais patekstyniais. Tiek pagal šešių reikšmingiausių funkcinių grupių kriterijų, tiek skaičiuojant apskritai, H patekstynyje akivaizdžiai reikšmingesnės yra „Bendrųjų funkcijų" grupei priskirtinos sekos, o su darbo dalimis susijusios konstrukcijos yra daug retesnės. Tai sietina su tuo, kad humanitarų baigiamieji darbai yra labiau samprotaujamojo ir interpretacinio pobūdžio ir mažiau susiję su praktinių eksperimentų atlikimu ar kokių nors kuriamų objektų aprašymu.

4.4.4. Sekų funkcinis pasiskirstymas Biomedicinos mokslų patekstynyje

Šiame patekstynyje automatiškai išgautų keturnarių sekų, atitinkančių atrankos kriterijus, skaičius yra daugiau nei penkis kartus didesnis nei Fizinių mokslų patekstynyje (iš viso 221 skirtingos sekos, iš jų 8 buvo priskirtos dviem funkcijoms). Tai antra pagal dydį sekų grupė. Tačiau, nors jos apimtis yra beveik dvigubai didesnė nei ką tik aptarto humanitarinių mokslų sekų sąrašo, realizuojamų funkcijų skaičius yra mažesnis – B patekstynio sekos priskirtos 23 funkcinėms grupėms (H sekos buvo priskirtos 25 funkcinėms grupėms). Atvirkščias, lyginant su H patekstyniu, yra ir sekų pasiskirstymas pagal tai, ar jos priskirtinos

su konkrečiomis darbo dalimis siejamoms, ar bendrosioms funkcijoms: B patekstynyje 145 iš 229 funkcijoms priskirtų sekų (įskaitant dvi funkcijas turinčias sekas) priklauso su darbo dalimi siejamoms grupėms, o bendrosioms funkcijoms galima priskirti tik trečdalį visų nagrinėjamų sekų. Pagal šį kriterijų B patekstynis yra artimas T patekstyniui.

Didžiausias skirtingų sekų skaičius įeina į „Duomenų apibūdinimo" grupę (35 vnt., 15 proc.), 26 sekos (iš kurių bent trys dar atlieka ir kitas funkcijas) patenka į „Rezultatų apibendrinimų" grupę (tai 11 proc. visų sekų), „Tyrimo ir analizės aprašymo" sekoms priskirtinos 23 (10 proc.), 19 vnt., arba 8,2 proc. visų sekų, priskirta „Palyginimo, panašumų ir skirtumų" grupei, o „Tiriamosios medžiagos pristatymo, apibūdinimo ir klasifikavimo" grupei – 18 (8 proc.) sekų. Tolesnės grupės mažėjančia tvarka rikiuojasi taip: „Papildymas" – 14 vnt. (6,1 proc.), „Sąsajų tarp skirtingų dalykų įvardijimas" – 13 vnt. (5,6 proc.), lygiai kaip ir „Citavimas, perfrazavimas, referavimas", 11 sekų priskirtos „Metodų apibūdinimo" grupei (4,8 proc.), 10 galima priskirti „Pabrėžimo ir išskyrimo" (4,3 proc.) ir 9 – „Priežastinių ryšių" grupei (3,9 proc.).

Atskirai reikėtų aptarti ir „Duomenų apibūdinimo" bei „Palyginimų, skirtumų ir panašumų" grupės sekų santykį. Iš esmės nemažą dalį „Palyginimų, skirtumų ir panašumų" grupės sekų sudaro tos, kuriose yra žodis *skirtumas* (11 sekų, dažniausiai sekoje *statistiškai reikšmingas skirtumas*), dėl kurio jos ir pateko į šią grupę. Iš esmės šios sekos apibūdina tyrimo duomenis, tad galėjo atsidurti ir 13-oje funkcinėje grupėje, kuri ir taip jau yra pati didžiausia šio patekstynio sekų grupė. Visgi dėl semantinių priežasčių buvo pasirinkta priskirti šią sekų grupę prie „Palyginimo, panašumų ir skirtumų". „Duomenų apibūdinimo" grupei buvo priskirtos ir sekos su palyginamosiomis konstrukcijomis *daugiau nei*, *mažiau nei* (iš viso devynios tokios sekos), nes buvo nuspręsta, kad jomis duomenys ne tiek lyginami tarpusavyje, bet įvardijamas tam tikras duomenų (respondentų ar rezultatų) kiekis arba imtis.

39 diagramoje pateikiamas sekų pasiskirstymas penkiose didžiausią sekų įvairovę apimančiose funkcinėse grupėse, skaičiuojant procentais nuo viso nagrinėtų sekų skaičiaus.

Daugiau nei pusė Biomedicinos mokslų patekstynio keturnarių sekų (55 proc.) priklauso penkioms daugiausia sekų apimančioms funkcinėms grupėms. Lyginant su bendruoju funkcinių grupių ir joms priskiriamų sekų sąrašu, sutampa dvi grupės – „Duomenų apibūdinimo", kuri, kaip ir bendrajame sąraše, yra pati didžiausia, ir „Tyrimo ir analizės aprašymo", kuri bendrajame sąraše yra trečia, o čia – antra pagal atskirų sekų skaičių. Tačiau likusios stambiausios B patekstynio ir bendrojo sąrašo grupės skiriasi. B sąraše svarbios 16-a „Rezultatų apibendrinimo",

22-a „Palyginimo, skirtumų ir panašumų“ ir 11-a „Tiriamosios medžiagos pristatymo“ grupės, o 18-ai „Pabrėžimo ir išskyrimo“ grupei tenka tik labai nedidelė sekų įvairovės dalis. Šis patekstynis yra vienintelis, kuriame „Palyginimo, skirtumų ir panašumų“ grupė patenka į funkcinių grupių penketuką. Taip pat tik B patekstynio sąraše nustatytas ženklus skaičius „Tiriamosios medžiagos pristatymo“ grupei priskirtinų sekų.

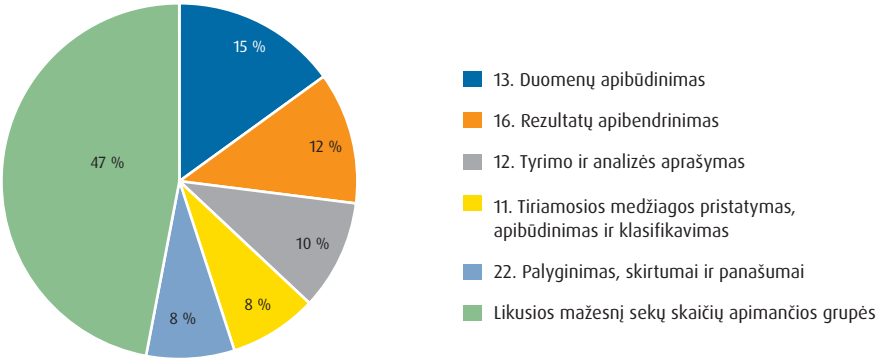

39 diagrama. Biomedicinos mokslų patekstynio dažniausių keturnarių sekų pasiskirstymas 5 didžiausią sekų įvairovę aprėpiančiose funkcinėse grupėse

Lyginant su anksčiau nagrinėtais sąrašais matyti, kad B sekų pasiskirstymas grupėse artimesnis Technologijos nei Humanitarinių mokslų patekstyniui. Skirtingai nuo H patekstynio, B didžiausios funkcinės grupės irgi yra susijusios su darbo eigos ir analizės aprašymu. B patekstynis šiuo požiūriu artimesnis T, kuriame tarp penkių pagrindinių sekų grupių taip pat dominuoja tyrimo eigos ar tiriamų duomenų apibūdinimo sekos, kas atitinka praktinį šios srities darbų pobūdį. B patekstynyje apskritai daugiau sekų, siejamų su darbo dalimis (167), o bendrosioms funkcijoms priskiriamas tik trečdalis visų nagrinėjamų sekų (82). Išvadų funkcinė grupė B, kaip ir T patekstynyje, reprezentuojama santykinai nedideliu sekų kiekiu (B: 4 sekos). Visos išvadų formulavimo sekos iš esmės yra tos pačios prototipinėmis laikytinos sekos (*galima daryti išvadą* kad) variantai[177]:

177 Prototipinės sekos apibrėžtis ir prototipinių sekų bei jų leksinių bei gramatinių variantų nagrinėjimas pateiktas 3-iame šios tyrimo IV dalies skyriuje (nuo 363 psl.). Prototipinės sekos *galima daryti išvadą* variantai ir analizė pateikiami psl. 371–372, o prototipinių viso tekstyno sekų sąrašas – 3.4 skyriuje.

galima daryti išvadą kad, *galima daryti išvadą jog*, *galime daryti išvadą kad* ir *to galima daryti išvadą*, tad ir šiuo atveju galima kalbėti apie itin sustabarėjusias išvadų raiškos formas.

53 lentelė. Sekų pasikartojimų skaičius daugiausia atskirų sekų apimančiose grupėse

Funkcinės grupės nr.	Sekų kiekis	Bendras visų sekų pasikartojimų skaičius grupėje
13	35	693
16	26	591
12	23	444
22	19	478
11	18	362

Tačiau yra ir požymių, kurie šio patekstynio sekas sieja su humanitarinių mokslų sekomis, pavyzdžiui, į „Citavimo, perfrazavimo ir referavimo“ funkcinę grupę T sąraše pateko tik 1 seka, o H ir B patekstyniuose jų santykinis skaičius kiek didesnis (sudaro atitinkamai 3,5 proc. ir 5,3 proc. kiekvieno tekstyno sekų). Konstatavimą ir patvirtinimą žyminčios sekos, kurių gausa buvo išskirta kaip vienas iš skiriamųjų H patekstynio bruožų, nemažą vaidmenį vaidina ir B patekstynyje – jos sudaro apie 4,3 proc. visų išskirtų sekų.

Su H sąrašu B patekstynio sekų sąrašą sieja ir vienas struktūrinis ypatumas – santykinai nemažas skaičius daiktavardinių frazių. Čia tirtame B keturnarių sekų sąraše buvo 24 daiktavardinės frazės (beveik 11 proc. visų nagrinėtų sekų), priklausančios septynioms skirtingoms funkcinėms grupėms (3, 11, 13, 22 grupėse po keturias, 1, 4 ir 6 – po 1–3 sekas). Išskirti galima 22 grupės daiktavardines sekas, kurios visos sudarytos su žodžiu *skirtumas* ir yra vienokios ar kitokios prototipinės sekos *statistiškai reikšmingas skirtumas tarp* variantai.

Suskaičiavus į penkias didžiausią sekų įvairovę turinčias funkcines grupes patekusių sekų vartojimo dažnumą B, gaunamas 53 lentelėje pateiktas rezultatas.

53 lentelėje taip pat gerai atsispindi sekų kiekio vienoje funkcinėje grupėje ir jų dažnumo sąsaja. Didžiausia įvairove pasižyminti funkcinė grupė turi ir pastebimai daugiau pavartojimo atvejų. Mažėjant sekų skaičiui grupėje, proporcingai mažėja ir jų bendras pavartojimų skaičius (išskyrus 22 grupės sekas, kurių bendras pavartojimų skaičius yra vos didesnis). Tą iliustruoja ir 40 diagramoje atvaizduotas procentinis santykis tarp sekų skaičiaus grupėje ir bendro patekstynio sekų skaičiaus bei santykis tarp pavartojimų skaičiaus grupėje, lyginant su bendru pavartojimų skaičiumi (procentais).

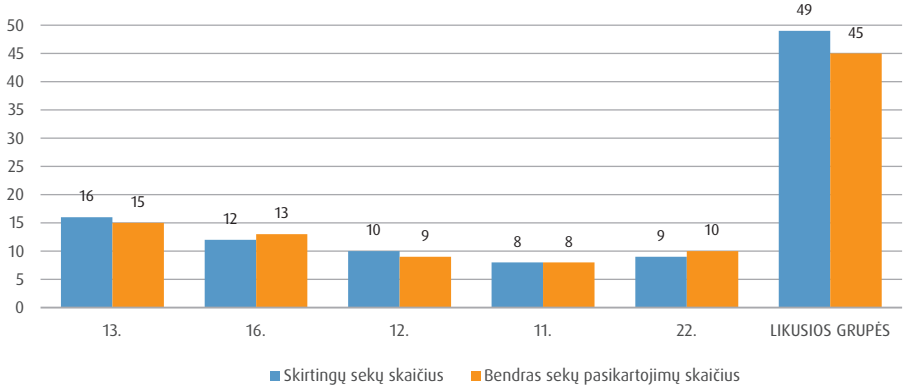

40 diagrama. Funkcinių grupių pasiskirstymas Biomedicinos mokslų patekstynyje (%)

54 lentelė. Sekų dažnumo ir funkcinių grupių įvairovės santykis Biomedicinos mokslų patekstynyje

Skaičius	Darbai	Sekos	Funkcinės grupės nr.	Funkcinės grupės patekimas į daugiausia sekų apimančių grupių penketuką
115	39	galima daryti prielaidą kad	26	-
110	48	tyrimo rezultatai parodė kad	16	+
78	22	statistiškai reikšmingo skirtumo tarp	22	+
68	36	tyrimo metu nustatyta kad	13, 16	+
68	20	statistiškai reikšmingas skirtumas tarp	22	+
64	16	nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas	22	+
61	42	suskirstyti į dvi grupes	11	+
58	58	rezultatai ir jų aptarimas	13	+
57	49	taip pat gali būti	19	-
56	35	galima daryti išvadą kad	17	-

Kalbant apie dešimties dažniausiai pavartotų sekų pasiskirstymą pagal funkcijas, galima pasakyti, kad labai aiškaus priklausomybės ryšio tarp funkcinės grupės sekų įvairovės ir atskirų sekų dažnumo tose funkcinėse grupėse įžvelgti neišeina, plg. 54 lentelę.

Apskritai daugiausia pavartojimų turinti seka priklauso 26-ai grupei („Spėjimas, tikimybė ir abejojimas“), kuri B patekstynyje nėra tarp pačių reikšmingiausių (palyginimui: H patekstynyje tai buvo antra pagal dažnumą sekų grupė).

B patekstynyje ši grupė ypatinga įvairove nepasižymi. Rastos tik šešios skirtingos sekos (arba 2,7 proc. nuo bendro skirtingų sekų skaičiaus). Ši sekų grupė nepatektų netgi į daugiausia įvairių sekų apimančių funkcinių grupių dešimtuką. Įdomu pastebėti, kad penkios iš šešių skirtingų šios grupės sekų yra prototipinės sekos *galima daryti prielaidą kad* variantai (*galima daryti prielaidą kad*, *todėl galima daryti prielaidą*, *galima daryti prielaidą jog*, *taigi galima daryti prielaidą* ir *galime daryti prielaidą kad*. Kitam modeliui galima priskirti tik seką *leidžia daryti prielaidą kad*. Taigi ir čia galima pasakyti, kad – net jeigu funkcinei grupei ir buvo priskirtos daugiau nei viena ar dvi sekos – spėjimo ir tikimybės raiška B patekstynyje yra gana smarkiai standartizuota. Panašūs rezultatai gaunami ir kalbant apie 17-ą „Išvadų" sekų grupę, kuri B patekstynyje taip pat nepasižymi įvairove (4 sekos). Viena iš šios grupės sekų patenka tarp dešimties dažniausių (*galima daryti išvadą kad*), o kitos „Išvadų" grupės sekos yra tik tos pačios prototipinės sekos variantai: *galima daryti išvadą kad*, *galima daryti išvadą jog*, *galime daryti išvadą kad* ir *to galime daryti išvadą*. Vadinasi, išvadų raiška šiame patekstynyje taip pat linkusi būti labai monotoniška, kas sutampa su T ir iš dalies sutampa su H patekstynio duomenimis.

Net trys iš dažniausių sekų pateko į 22-ą („Palyginimų, panašumų ir skirtumų įvardijimo") grupę. Galima pastebėti, kad visos trys sekos yra vienokios ar kitokios trinario junginio *statistiškai reikšmingas skirtumas* modifikacijos, praplėstos prielinksniu *tarp* arba sudarančios veiksmažodžio *nustatyti* kolokaciją. Tai, kad būtent toks modelis tris kartus patenka tarp dešimties dažniausių sekų, rodo jo sustabarėjimo laipsnį. Apskritai B patekstynyje yra 20 sekų, kuriose yra žodžiai *statistiškai reikšmingai*, kurie dauguma atvejų jungiasi su daiktavardžiu *skirtumas* arba veiksmažodžiais *skiriasi / nesiskiria*, tad šias palyginimų grupei priskirtas sekas galima laikyti būdingu raiškos bruožu B patekstynyje.

Dvi iš dešimties dažniausiai pavartotų sekų yra priskirtos 13-ai funkcinei grupei, kuri yra pati gausiausia šiame patekstynyje. Visoms kitoms pagal įvairovę į penketuką įeinančioms funkcinėms grupėms taip pat buvo priskirta bent po vieną seką iš dažniausiųjų dešimtuko, tad tam tikros koreliacijos čia taip pat esama: į didžiausią sekų įvairovę apimančias grupes patenka ir dažniausiai vartojamos sekos, tuo tik patvirtinama, kad tam tikros funkcinės grupės svarbą patekstynyje parodo ir didesnė sekų įvairovė funkcinėje grupėje, ir didelis kai kurių tos funkcinės grupės sekų dažnumas.

4.4.5. Sekų funkcinis pasiskirstymas Socialinių mokslų patekstynyje

Socialinių mokslų patekstynyje po atrankos liko daugiausia tyrimui tinkamų sekų, nors apskritai automatiškai sugeneruotų sekų skaičius iki atrankos buvo antras nuo galo (5416 vnt.). Nurodyto dažnumo (virš dešimt pavartojimo atvejų daugiau nei penkiuose darbuose) sekų buvo beveik 450. Tačiau maždaug ketvirtadalį jų sudarė sekos (absoliuti dauguma tarp jų yra įvairios daiktavardinės konstrukcijos), kurios nusako tam tikras socialinių mokslų srities realijas, tad jų negalima priskirti bendrajai mokslo kalbai (pavyzdžiui: *valstybinio socialinio draudimo fondo* (81 pavartojimas), *socialinės apsaugos ir darbo* (77 pavartojimai), *tabako ir alkoholio kontrolės* (66 pavartojimai), *vaiko teisių apsaugos skyriaus* (54), *turintiems specialių ugdymosi poreikių* (39), *švietimo ir mokslo ministro* (35), *per kūno kultūros pamokas* (14) ir t. t.). Taigi šio patekstynio automatiškai išgautoms sekoms būdingas stiprus ryšys su nusakoma tema. Humanitarinių mokslų patekstynyje tokioms specifinėms samplaikoms galima buvo priskirti daugiausia datų nurodymo sekas (plg., *I tūkst pr kr* (49), *iš kartos į kartą* (46), *po II pasaulinio karo* (40), tačiau dauguma kitų sekų atitiko bendrosios mokslo kalbos kriterijus ir buvo universalios. Pašalinus specifines, tik socialinių mokslų sričiai priskirtinas dalykines sekas iš funkcinio tyrimo, S patekstynyje liko 284 sekos, kurios priskirtos iš viso 25-ioms iš 28-ių bendrajame sąraše identifikuotų funkcinių grupių. 18 sekų buvo priskirta išsyk dviem funkcinėms grupėms, todėl bendras funkciškai nagrinėjamų sekų skaičius išaugo iki 302. Funkcinių grupių išskirta tiek pat, kiek ir humanitarinių mokslų keturnarėse sekose tačiau jų sąrašai abiejuose patekstyniuose nėra visai tapatūs: į H patekstynį nepateko nė viena metodų nusakymo ir įsivertinimo seka, kurių po vieną yra S patekstynyje, o S patekstynyje nebuvo nustatyta tinkamo dažnio perėjimą prie kitos temos ar kito aspekto bei perfrazavimą signalizuojančių sekų (po dvi H patekstynyje).

Daugiausia sekų buvo priskirta 18. „Pabrėžimo ir išskyrimo“ grupei. Jai priskirtos 36 sekos, kas sudaro 11 proc. nuo bendro priskirtų sekų skaičiaus. Antrąją vietą užima 21. „Konstatavimo ir patvirtinimo“ raiškos grupė (33 vnt. ir 11 proc.), 30 sekų priskirta 16-ajai „Rezultatų apibendrinimo“ grupei (10 proc.). Daug sekų pateko ir į 13. „Duomenų apibūdinimo“ grupę (27 sekos, 8,9 proc.) ir į 23. „Sąsajų įvardijimo“ grupę, kuriai priskirtos 25 sekos (8,3 proc.). Šios funkcinės grupės sudaro pagrindinį S patekstynio penketą. Tik viena seka mažiau pateko į 19. „Papildymų“ grupę (24 arba 7,9 proc.), tad ją irgi galima priskirti prie stambesnių grupių. Dviženklis sekų skaičius taip pat yra šiose grupėse: 24. grupėje „Priežastiniai ryšiai“ (18 sekų), 12. grupėje „Tyrimo ir analizės aprašymas“ (16 sekų),

26. grupėje „Spėjimas, tikimybė bei abejojimas“ (16) ir 15. „Paveikslų bei diagramų komentavimo“ grupėse (15). Žvelgiant į didžiausių grupių pasiskirstymą pagal tai, ar jos priklauso su darbo dalimis susijusioms, ar bendrosioms funkcijoms, tarp penkių didžiausių grupių trys priklauso bendrųjų funkcijų skyriui (iš viso 94 sekos), o dvi – tiriamajai daliai (iš viso 50 sekų), t. y. bendrosioms funkcijoms tenka beveik perpus didesnė reikšmė (ypač atsižvelgiant į tai, kad jos irgi dominuoja tarp kitų stambesnių S patekstynio funkcinių grupių, kurios į smulkesnį nagrinėjimą nepatenka). Kalbant apie visą S patekstynį galima pasakyti, kad su darbo dalimis susijusioms funkcijoms priskirtos iš viso 132 sekos, o bendrosioms 170, t. y. jos dominuoja, nors bendrame sąraše skirtumas nėra toks ryškus kaip pirmose penkiose grupėse. Pagal šį kriterijų S patekstynis yra artimas H patekstyniui, kuriame dar aiškiau matyti, kad vyrauja „Bendrųjų funkcijų“ skyriui priskirtinos sekos.

41-ioje diagramoje atvaizduojama penkių daugiausia skirtingų sekų apimančių grupių dalis visame S patekstynio sekų sąraše.

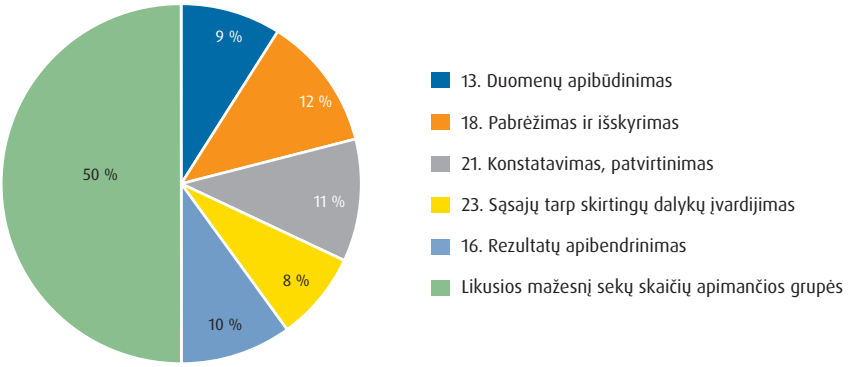

41 diagrama. Socialinių mokslų patekstynio dažniausių keturnarių sekų pasiskirstymas 5 didžiausią sekų įvairovę aprėpiančiose funkcinėse grupėse

Lyginant su bendruoju sekų sąrašu matyti, kad ir šio patekstynio penkios daugiausia sekų apimančios funkcinės grupės nevisiškai atitinka bendrą funkcinį pasiskirstymą visame tekstyne. Nors 13 („Duomenų apibūdinimo“), 16 („Rezultatų apibendrinimo“) ir 18 („Pabrėžimo ir išskyrimo“) grupės yra svarbiausios ir S patekstynyje, bet čia prie gausiausių grupių reikia dar priskirti 23-ią grupę, kuri į pirmąjį gausiausių funkcinių grupių penketą patenka tik šiame patekstynyje, taigi, galėtų būti laikoma jam būdinga ir jį iš kitų išskiriančia funkcine gru-

pe. 21. „Konstatavimo“ grupė bendrame sąraše dalijasi penktąją poziciją su „Papildymų“ grupe, kuri čia yra antroji, tad didelio kontrasto su bendruoju sąrašu nėra. Panašiai galima pakomentuoti ir 19-os grupės sekų pasiskirstymą visame tekstyne ir S patekstynyje. Bendrajame tekstyne ši grupė, kaip minėta, kartu su 21-a grupe yra penktoje pozicijoje, o S patekstynyje ji yra šeštoji, ir vos viena seka atsilieka nuo penktoje vietoje esančios „Sąsajų“ grupės. 12-a grupė, kuri yra tarp didžiausių pagal bendrą sekų sąrašą, S patekstynyje nėra tokia ryški ir užima aštuntąją vietą (kartu su „Spėjimų ir prielaidų“ grupės sekomis).

55 lentelė. Sekų pasikartojimų skaičius daugiausia atskirų sekų apimančiose grupėse

Funkcinės grupės nr.	Sekų kiekis	Bendras visų sekų pasikartojimų skaičius grupėje
16	30	998
21	33	869
18	36	610
13	27	498
23	25	408

Kiek kitaip penkios didžiausią sekų įvairovę turinčios funkcijos išsidėsto pagal bendrą jų pavartojimų skaičių.

Šiame patekstynyje santykis tarp sekų skaičiaus funkcinėje grupėje ir bendro jų pavartojimų skaičiaus yra gana nenuoseklus. Didžiausias pavartojimų skaičius tenka trečioje vietoje pagal atskirų sekų skaičių buvusiai 16-ai grupei, tad jos ir 21-os grupės, kurios sekų pavartojimų skaičius kiek mažesnis, vaidmuo yra iš principo panašus. Didžiausią skirtingų sekų skaičių turinti 18-a grupė pagal bendrą šių sekų pavartojimo skaičių yra trečia ir pagal šį kriterijų gana ryškiai atsilieka nuo pirmųjų dviejų grupių. O tik šiame patekstynyje į daugiausia atskirų sekų apimančių funkcinių grupių penketuką patekusi 23-ia „Sąsajų tarp skirtingų dalykų įvardijimo“ grupė ir pagal sekų pavartojimų skaičių yra santykinai labai nedidelė. Šeštoje vietoje pagal sekų skaičių esanti „Papildymų“ grupė, kurioje tik viena seka mažiau nei „Sąsajų“ grupėje, pagal absoliutų sekų pavartojimo skaičių ją lenkia (455 pavartojimai). Santykiai tarp sekų skaičiaus ir bendro jų pavartojimų skaičiaus penkiose stambiausiose grupėse pavaizduoti 42 diagramoje.

Iš diagramos matyti, kad tarp penkių stambiausių funkcinių grupių S patekstynyje iš esmės negalima išskirti ryškiai dominuojančių grupių, nes tos, kurių sekų skaičius yra mažesnis, turi daugiau pavartojimų. Tik 23-ia grupė pagal abu

parametrus yra mažiausiai reikšminga, tačiau Socialinių mokslų patekstynis yra vienintelis, kuriame ši grupė apskritai pateko į didžiausiųjų penketuką. Lyginant su bendru likusių sekų ir jų pavartojimų skaičiais penkios didžiausios grupės sudaro pusę visų sekų ir pusę visų pavartojimų.

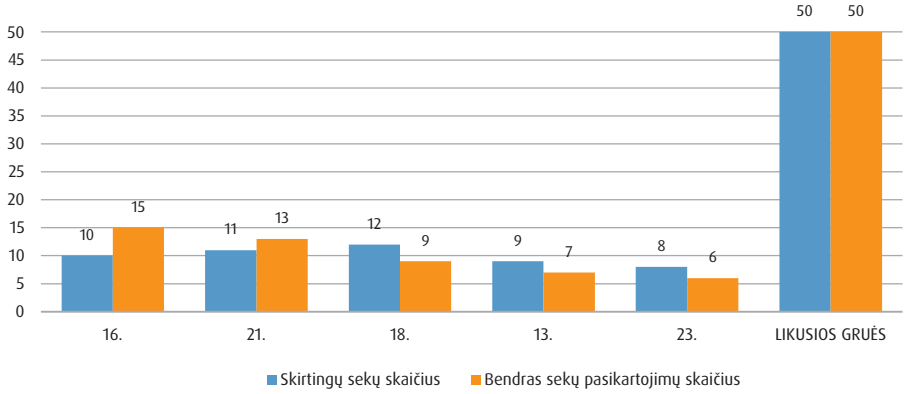

42 diagrama. Funkcinių grupių pasiskirstymas Socialinių mokslų patekstynyje (%)

Toliau pateikiamoje lentelėje yra įvardytas santykis tarp dešimties dažniausių sekų ir daugiausia atskirų sekų turinčių funkcinių grupių.

56 lentelė. Sekų dažnumo ir funkcinių grupių įvairovės santykis Socialinių mokslų patekstynyje

Pavartojimų skaičius	Darbai	Sekos	Funkcinės grupės nr.	Funkcinės grupės patekimas į daugiausia sekų apimančių grupių penketuką
261	84	apibendrinant galima teigti kad	16, 21	+
197	82	galima daryti išvadą kad	17	-
163	22	per visą analizuojamą laikotarpį	12	-
159	65	galima daryti prielaidą kad	26	-
93	63	taip pat gali būti	19	-
85	33	galima daryti išvadą jog	17	-
81	39	tyrimo rezultatai parodė kad	16	+
75	37	galima daryti prielaidą jog	26	-
69	39	atsižvelgiant į tai kad	23	+
66	35	kaip jau buvo minėta	10	-

Dažniausių sekų funkcinės priklausomybės tam tikroms grupėms palyginimas apskritai atskleidžia kiek kitokius rezultatus, nei buvo matyti anksčiau išnagrinėtuose patekstyniuose. Tik trys dešimtukui gausiausių priklausančios sekos patenka į vieną iš penkių daugiausia atskirų sekų apimančių grupių, be to, viena iš tų grupių (16) kartojasi. Likusios septynios dažniausios sekos neįeina į penkių didžiausia įvairove pasižyminčių grupių sekų sąrašus. Tarp jų ir vėl patenka jau kituose patekstyniuose panašiu santykiu tarp sekų įvairovės ir pavartojimų dažnumo išsiskyrusios 26. „Spėjimo, tikimybės ir abejojimo" ir 17. „Išvadų formulavimo" grupės, į kurias įeina po dvi dažniausiai pavartotas sekas. Ir vienu, ir kitu atveju tai yra prototipinėmis laikytinos sekos *galima daryti prielaidą kad* ir jos variantas *galima daryti prielaidą jog* bei atitinkamai prototipinė *galima daryti išvadą kad* ir jos variantas *galima daryti išvadą jog*. Vadinasi, ir šiame patekstynyje pastebimas tam tikroms grupėms būdingas didelis atskirų sekų pavartojimų dažnis, bet nedidelė bendra įvairovė.

Daugiausiai kartų pavartota dviem grupėms išsyk priskirtina apibendrinimą ir konstatavimą įvardijanti seka *apibendrinant galima teigti kad*. „Apibendrinimų" grupei priklauso dar viena dažniausioms priskirtina seka *tyrimo rezultatai parodė kad*, kuri yra tarp dažniausių taip pat ir B patekstynyje (nors žiūrint į stambiausias funkcines grupes tarp šių patekstynių akivaizdžiai yra daugiau skirtumų nei panašumų, pavyzdžiui, tarp dažniausių pateko ir 23-ios grupės seka *atsižvelgiant į tai kad,* o ši funkcinė grupė tarp penkių didžiausia įvairove pasižyminčių grupių patenka tik šiame patekstynyje).

Taigi daugiausia sekų apimantis S patekstynis pasižymi tuo, kad jame dominuoja bendrosioms funkcijoms priskirtinos sekos (ir penkiose didžiausiose grupėse, ir apskritai). Šiuo atžvilgiu S patekstynis yra artimesnis H ir skiriasi nuo T ir B patekstynių. Tarp stambiausių S patekstynio funkcinių grupių išsiskiria „Sąsajų įvardijimo" sekų grupė, kuri tik šiame patekstynyje patenka į pirmąjį penketuką.

4.5. Rezultatų palyginimas: pagrindinės funkcinės grupės ir dažniausios sekos patekstyniuose

Kalbant apie funkcinį sekų tyrimą galima konstatuoti, kad patekstyniuose yra gana platus skirtingų funkcijų reprezentavimas, t. y. sekomis reiškiamos funkcijos (išskyrus Fizinių mokslų patekstynį) yra labai įvairios. Tačiau skirtinguose patekstyniuose funkcinių grupių reikšmė yra nevienoda. Kiekvienas patekstynis turi savo ypatingų bruožų, kurie tik iš dalies atspindimi bendrame visų tekstynų sekų funkcijų sąraše. Toliau pateikiamoje lentelėje išskirtos tos funkcinės grupės

(žymimas tik grupės numeris), kurios tik tame patekstynyje patenka tarp reikšmingiausių grupių, bet nėra tokios svarbios kituose. Dešinė lentelės grafa rodo bendrojo sekų sąrašo penkias daugiausiai sekų apimančias grupes.

57 lentelė. Penkių daugiausia sekų apimančių funkcinių grupių palyginimo suvestinė

P	T	H	B	S	Bendras
24	12	18	13	18	13
1	13	21	16	21	18
17	18	24	12	16	12
18	15	19	11	13	19
19	19	26	22	23	21

Fizinių mokslų patekstynyje (su išlygomis dėl mažo sekų skaičiaus) išsiskiria tikslų formulavimo sekos, kurių santykinis reikšmingumas šiame patekstynyje didžiausias. Tarp pagal įvairovę reikšmingiausių P pateko ir išvadų formulavimo sekos (17-a funkcinė grupė), kurioms – kaip buvo pastebėta iš kitų patekstynių – apskritai nebūdinga didelė įvairovė. Greičiau priešingai, nors šios grupės sekos yra dažnos (visuose patekstyniuose kuri nors pateko tarp dešimties dažniausių, plg. toliau), jų raiška yra labai sustabarėjusi. Tačiau dėl labai mažo P patekstynio sekų kiekio ši grupė tik P patekstynyje pateko tarp gausiausių. Technologijos mokslų patekstynio sudėtis beveik atitinka bendro sekų sąrašo funkcinio tyrimo proporcijas, bet čia išsiskiria tik „Diagramų, paveikslų ir lentelių komentarų“ (15) grupė, kuri nebuvo reikšminga nė viename kitame patekstynyje. Humanitarinių mokslų patekstynio dažniausioms sekoms būdinga tai, kad jos visos priklauso bendrųjų funkcijų sąrašui ir neatspindi darbo dalių, nors būtent darbo eigos ir duomenų apibūdinimo grupės yra svarbiausios bendrajame sąraše. Labiausiai iš kitų tekstynų išsiskiria B patekstynis, kuriame yra dvi funkcinės grupės, nepatenkančios tarp svarbiausių grupių kituose patekstyniuose. Nuo bendro funkcinių grupių sąrašo pasiskirstymo Biomedicinos mokslų patekstynio sąrašas taip pat nukrypsta labiausiai, nes jame yra trys penkioms didžiausioms priskirtinos grupės, neatsispindinčios bendro sąrašo penkete. B sąrašą iš kitų išskiria santykinai didesnę nei kitos grupės reikšmę turinčios „Rezultatų apibendrinimo“, „Tiriamosios medžiagos pristatymo, apibūdinimo ir klasifikavimo“ ir „Palyginimo“ grupės. Socialinių mokslų atveju, palyginti su bendruoju sąrašu, skiriasi dviejų grupių vaidmuo. Be to, į socialinių mokslų sąrašą patenka „Sąsajų tarp skirtingų dalykų įvardijimo“ grupė (23),

kuri kituose patekstyniuose yra negausi (į pirmąjį dešimtuką pagal sekų skaičių ji patenka tik B patekstynyje).

Toliau pateikiamoje 58 lentelėje apibendrinami duomenys, kuriai darbo daliai – įvadui, teorinei daliai, tiriamajai daliai, apibendrinimams ir išvadoms (1–17 funkcinės grupės) – ar bendrosiomis vadinamomis funkcijoms (18–33) priklauso penkios gausiausios kiekvieno patekstynio ir bendro visų patekstynių sekų sąrašo funkcinės grupės (nurodomas tik grupės numeris, išrikiuota didėjančia tvarka).

58 lentelė. Sekų pasiskirstymas struktūrinėse darbo dalyse arba priklausymas bendrosioms funkcijoms

P	T	H	B	S	Bendras	
1	12	18	11	13	12	Įvadinė dalis
17	13	19	12	16	13	Tyrimo eiga
18	15	21	13	18	18	Apibendrinimai ir išvados
19	18	24	16	21	19	Bendrosios funkcijos
24	19	26	22	23	21	

Akivaizdu, kad visuose patekstyniuose yra labai menkai atspindima teorinė darbo dalis, nė viena šios dalies funkcinė grupė jokiame patekstynyje nepateko į gausiausių grupių penketą. Bendrajame sąraše „Citavimo, perfrazavimo ir referavimo“ funkcinė grupė užima 14 vietą, o tarp dešimties didžiausių funkcinių grupių ji patektų tik B patekstynyje, tačiau pagal pavartojimų skaičių galėtų būti vertinama ir kaip dar mažiau reikšminga. Taip pat ir iš įvadinės dalies tėra išskirta nedaug sekų, kurios tik P patekstynyje patenka į dažniausiųjų penketą. Pagal tokį priskyrimą išsiskiria H patekstynis, kuriame akivaizdžiai dominuoja bendrosios funkcijos. Jam kiek artimesnis yra S patekstynis. Taip pat matyti, kad pagal sekų pasiskirstymą stambiausiose funkcinėse grupėse artimiau susiję yra T ir B mokslų patekstyniai. B patekstynyje „Bendrosioms funkcijoms“ priskirtinų sekų reikšmė yra menkiausia.

Apibendrinant dešimties dažniausių sekų kiekviename patekstynyje tyrimo rezultatus galima pasakyti, kad jos pagal funkcijas gana skirtingai pasiskirsčiusios atskiruose patekstyniuose. Dešimt dažniausiai pasitaikančių keturnarių ir atrankos kriterijus atitinkančių sekų P patekstynyje priklauso dešimčiai skirtingų funkcinių grupių. Tačiau ne visos sekos iš dešimties dažniausių įeina į stambiausias funkcines grupes. Priešingai, tarp dešimties dažniausių yra ir tokių sekų, kurios ir yra vienintelės konkrečiai funkcinei grupei priskirtos sekos konk-

rečiame patekstynyje. Tai liudija, kad kai kurių funkcijų raiška šio patekstynio studentų darbuose yra labai smarkiai sustabarėjusi („Spėjimo, tikimybės ir abejojimo“ ir „Siekių ir tikslų įvardijimo“ funkcijos P reiškiamos sekomis *galima daryti prielaidą kad* ir *tam kad būtų galima*).

Tą patį galima pasakyti ir apie T patekstynio „Išvadų“ funkcinę grupę, kurios vienintelė seka yra *galima daryti išvadą kad*, įeinanti į dažniausiųjų dešimtuką. Likusios dažniausios sekos T patekstynyje priklauso didžiausia sekų įvairove pasižyminčioms funkcinėms grupėms ir gana ryškiai koncentruojasi „Tyrimo ir analizės aprašymo“ ir „Duomenų apibūdinimo“ grupėse. Humanitarinių mokslų patekstynyje tarp dešimties dažniausių sekų nepastebima jokios stipresnės koncentracijos pagal funkcines grupes: dešimt dažniausių sekų pagal funkcijas apima 9 skirtingas grupes, o dvi (beveik identiškos formos) sekos priklauso „Spėjimo, tikimybės ir abejojimo“ grupei (joje esančių kitų sekų įvairovė taip pat gana didelė).

Skirtingai nuo T, H patekstynyje irgi ne visos dažniausios pagal pavartojimų skaičių sekos įeina į didžiausias pagal įvairovę funkcines grupes, pavyzdžiui, „Išvadų formulavimo“ grupės seka, kuri yra pati dažniausia pagal pavartojimus šiame patekstynyje, neįeina į penkių didžiausia įvairove ir absoliučiu pavartojimų skaičiumi pasižyminčių sekų penketą. Tai tik patvirtina jau T patekstynio atveju suformuluotą prielaidą, kad „Išvadų formulavimo“ grupėje formuluotės yra itin standartinės ir linkusios kartotis.

B patekstynyje taip pat galima pastebėti aiškesnę koreliaciją tarp sekų įvairovės grupėje ir tam tikrų sekų vartojimo dažnumo – dažniausios sekos įeina į septynias iš dešimties didžiausia įvairove pasižyminčių sekų. Vis dėlto daugiausia pavartojimų turinti seka priklauso 26-ai grupei, kuri įvairove nepasižymi. Taigi ir čia galima pasakyti, kad spėjimo bei tikimybės raiška B pateikstynyje yra gana smarkiai standartizuota – nedidelis skirtingų sekų skaičius, kurių dalis kartojasi itin dažnai.

Šiuo požiūriu tokį patį rezultatą patvirtina ir paskutinis tirtas S patekstynis. Čia tarp dešimties dažniausių sekų patenka po dvi sekas, priklausančias 26-ai ir 17-ai grupėms, bet nė viena jų nėra didžiausia įvairove pasižyminti šio patekstynio grupė. Vadinasi, didelis „Išvadų formulavimo“ ir „Spėjimo, tikimybės ir abejojimo“ kategorijų atskirų sekų pavartojimų dažnis ir nedidelė bendra sekų įvairovė šiose grupėse yra būdinga ir S patekstyniui.

Tyrimo pabaigoje pateikiama dar viena suvestinė lentelė, rodanti, kaip pagal pavartojimų skaičių dažniausios dešimt kiekvieno patekstynio sekų atrodo sulietos į vieną bendrą dažniausių sekų sąrašą. Sekos išrikiuotos pagal priklausymą funkcinėms grupėms. Rėmeliais apvestos identiškos sekos, kurios toje pačioje funkcinėje grupėje kartojasi keliuose patekstyniuose.

59 lentelė. Dešimties dažniausių visų patekstynių sekų pasiskirstymas funkcinėse grupėse ir besikartojančios sekos

Pavart. sk.	Darbų sk.	Seka	Patekstynis	Funkcinė grupė
38	34	šio darbo tikslas yra	P	1
66	35	kaip jau buvo minėta	S	10
131	56	kaip jau buvo minėta	H	10
47	30	kaip jau buvo minėta	P	10
61	42	suskirstyti į dvi grupes	B	11
51	18	darbai turi būti atliekami	T	12
42	13	turi būti suderinti su	T	12
41	14	turi būti tokia kad	T	12
163	22	per visą analizuojamą laikotarpį	S	12
123	30	turi būti ne mažesnis	T	13
58	18	turi būti ne didesnis	T	13
50	15	turi būti ne mažiau	T	13
34	11	turi būti ne daugiau	T	13
58	58	rezultatai ir jų aptarimas	B	13
72	64	rezultatai ir jų aptarimas	P	13
81	39	tyrimo rezultatai parodė kad	S	16
110	48	tyrimo rezultatai parodė kad	B	16
61	34	apibendrinant galima teigti kad	H	16
38	16	galima daryti išvadą kad	T	17
197	82	galima daryti išvadą kad	S	17
85	33	galima daryti išvadą jog	S	17
56	35	galima daryti išvadą kad	B	17
165	70	galima daryti išvadą kad	H	17
38	27	galima daryti išvadą kad	P	17
43	31	atkreipti dėmesį į tai	H	18
25	6	tada ir tik tada	P	18
48	33	taip pat turi būti	T	19
36	27	taip pat gali būti	T	19
93	63	taip pat gali būti	S	19
57	49	taip pat gali būti	B	19
66	49	taip pat gali būti	H	19
36	33	taip pat gali būti	P	19
53	29	todėl galima teigti kad	H	21
78	22	statistiškai reikšmingo skirtumo tarp	B	22
68	20	statistiškai reikšmingas skirtumas tarp	B	22

Pavart. sk.	Darbų sk.	Seka	Patekstynis	Funkcinė grupė
64	16	nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas	B	22
83	54	taip pat kaip ir	H	22
69	39	atsižvelgiant į tai kad	S	23
46	19	taip yra todėl kad	H	24
35	30	taip yra todėl kad	P	24
159	65	galima daryti prielaidą kad	S	26
75	37	galima daryti prielaidą jog	S	26
115	39	galima daryti prielaidą kad	B	26
150	65	galima daryti prielaidą kad	H	26
48	23	galima daryti prielaidą jog	H	26
29	23	galima daryti prielaidą kad	P	26
22	18	tam kad būtų galima	P	29
68	36	tyrimo metu nustatyta kad	B	13, 16
261	84	apibendrinant galima teigti kad	S	16, 21
24	19	todėl galima teigti kad	F	21, 24

Kalbant apie konkrečias raiškos formas galima pastebėti, kad tarp dešimties dažniausių kiekvieno patekstynio sekų yra bent kelios tokios sekos, kurios kartojasi visuose patekstyniuose visiškai identiška arba vos vienu požymiu besiskiriančia forma. Visuose patekstyniuose yra „Išvadų formulavimo“ funkcinės grupės seka *galima daryti išvadą kad* ir „Papildymo“ grupės seka *taip pat gali būti*. „Spėjimo, tikimybės ir abejojimo“ grupės seka *galima daryti prielaidą kad* (ir dar S ir H kaip dažnas užfiksuotas variantas su *jog*) kartojasi keturiuose patekstyniuose (išskyrus T). Tiriant atskirus patekstynius pastebėta, kad šioms funkcinėms grupėms būdingos labai nusistovėjusios raiškos formos. Tą liudija ir šio palyginimo rezultatai: būtent šiose grupėse visiems patekstyniams būdingos vienodos sekos. Dar keletas identiškų sekų pasitaiko dviejuose ir daugiau patekstynių: tai „Nuorodų į ankstesnes darbo vietas“ grupės frazema *kaip jau buvo minėta* ir „Duomenų apibūdinimo“ seka *rezultatai ir jų aptarimas*, pasitaikanti B ir P patekstyniuose, taip pat apibendrinamoji formuluotė *tyrimo rezultatai parodė kad*, esanti S ir B patekstyniuose ir „Priežastinių ryšių“ nusakymo seka *taip yra todėl kad*, kuri kartojasi H ir P patekstyniuose. Dažniausios keliuose patekstyniuose besikartojančios sekos po lygiai priklauso ir su darbo dalimis siejamomis, ir bendrosiomis laikomoms funkcinėms grupėms.

4.6. Apibendrinimas

Apibendrinant viso sekų funkcinio tyrimo duomenis galima patvirtinti, kad visi patekstyniai pasižymi savo funkcine specifika, kuri išryškėja analizuojant daugiausia skirtingų sekų apimančias funkcines grupes ir daugiausia pavartojimų turinčias sekas bei lyginant patekstynių duomenis su bendrais viso tekstyno duomenimis ir tarpusavyje. Fizinių mokslų patekstyniui P apskritai būdinga mažiausias sekų skaičius ir mažiausia jų įvairovė. Šį faktą galima laikyti būdingu fizinių mokslų rašto darbų bruožu – atskaitos tašku imant keturnares sekas, fizinių mokslų rašto darbuose fraziškumo apraiškų yra palyginti mažai ir frazemos (nustatytu dažnumu) vartojamos realizuojant palyginti nedidelį kiekį skirtingų funkcijų (16 iš 33 grupių). Dėl mažo duomenų skaičiaus Fizinių mokslų patekstynio duomenis lyginti su kitais patekstyniais yra ne itin tikslinga, tačiau lyginant su bendrais duomenimis matyti, kad P patekstynio sekomis yra realizuojamos visos pagal bendrojo sąrašo duomenis pagrindinėmis laikomos funkcijos (13. „Duomenų apibūdinimas“, 18. „Išskyrimas“, 12. „Tyrimas ir analizė“, 16. „Rezultatų apibendrinimas“, 19. „Papildymai“ ir 21. „Konstatavimas“), išskyrus 12-ąją, susijusią su analizės aprašymu.

Pagal santykio su bendro sekų sąrašo funkciniu pasiskirstymu kriterijų iš kitų labiausiai išsiskiria H patekstynis, kurio dažniausiai realizuojamų funkcijų sąrašas apima tik tris (iš šešių minėtų) dažniausių bendro sąrašo funkcinių grupių. H patekstyniui taip pat specifiška tai, kad dauguma jo sekų (tiek imant apskritai, tiek žiūrint į reikšmingiausias funkcines grupes) priklauso „Bendrosioms funkcijoms“ ir tik trečdalis bendro sekų skaičiaus gali būti siejamas su darbo dalimis. Toks pastebėjimas gali būti grindžiamas tuo, jog humanitarinių mokslų darbuose yra mažiau aprašoma tyrimo medžiaga, gauti duomenys, analizės eiga ir panašūs procesai, bet yra daugiau analizuojama, samprotaujama ir interpretuojama, tad bendrosios su mąstymo procesais siejamos kategorijos čia yra svarbesnės – tai ir atsispindi sekų pasiskirstyme.

Atitinkamai T ir B patekstyniuose dominuoja su tyrimo aprašymu ir duomenų apibūdinimu susijusios funkcijos (T tarp jų išsiskiria liepiamosios konstrukcijos su modaline reikšme vartojamu veiksmažodžiu *turėti*), o iš bendrųjų funkcijų B svarbesnis yra palyginimas (tai taip pat sietina su analizuojamų duomenų palyginimu), o T – išskyrimas. O konstatavimas, kuris H darbuose gali būti laikomas reikšminga funkcija, T apskritai nepatenka į realizuojamų funkcijų sąrašą. B patekstynyje ši funkcija taip pat yra pakankamai svarbi, nors tarp penkių svarbiausių nepatenka. Konstatavimo raiška yra labai svarbi ir S patekstynyje, kuriame, kaip ir H, labiau dominuoja bendrųjų funkcijų raiškos sekos. Tarp jų

šiame patekstynyje išsiskiria „Sąsajų“ raiškos grupė, kuri tarp svarbiausių patenka tik S patekstynyje (ji taip pat gana reikšminga ir B).

Kaip rodo dešimties dažniausių sekų pasikartojimo įvairiuose patekstyniuose palyginimas, kai kurios funkcijos visuose patekstyniuose yra realizuojamos vartojant tą pačią seką: *galima daryti išvadą kad* yra dažniausia visų patekstynių išvadų nusakymo seka, *taip pat gali būti* – dažniausia visuose patekstyniuose pasikartojanti papildomos informacijos raiškos seka, o *galima daryti prielaidą kad* yra dažniausia seka formuluojant spėjimus ir prielaidas, tačiau ši seka apskritai nepasitaiko T patekstynyje. Bet tai yra logiškai paaiškinama – technologijos mokslų darbuose yra mažiau teoretizavimo ir prielaidų bei spėjimų raiška ne tokia svarbi.

V. AKADEMINIŲ FRAZIŲ SĄVADAS

SKAISTĖ VOLUNGEVIČIENĖ
LINA PLAUŠINAITYTĖ

1. Sąvado struktūra

Vykdyto mokslinio tyrimo tikslas buvo ne tik ištirti studentų darbų fraziškumą, bet, remiantis atlikto tyrimo rezultatais, sukurti akademinių frazių sąvadą, kurio medžiaga būtų pagalba rašant baigiamuosius ar kitus mokslo darbus. Autorių požiūriu, tinkamai parinktos kalbinės priemonės nėra tik būdas atskleisti teksto struktūrą ir rišliau bei aiškiau aprašyti tyrimo objektą ir išdėstyti rezultatus. Jos taip pat padeda ir skatina objektyviai mąstyti apie tai, kas daroma atliekant tyrimą, pažvelgti į savo darbą tarsi iš šalies, įvardyti, kokių klausimų kyla, kokių atsakymų ieškoma, kas yra svarbu ir kokios stebimų ar analizuojamų reiškinių priežastys ir pasekmės. Remiantis specialiai sukurtu studentų darbų tekstynu, atliktais tyrimais, pedagoginio darbo VU patirtimi ir Lietuvių mokslo kalbos tekstyno *CorALit* duomenimis, sukurtas struktūruotas akademinių frazių sąvadas, kuris visiems yra pasiekiamas internete adresu *http://www.frazynas.flf.vu.lt/* (žr. 8 paveikslą).

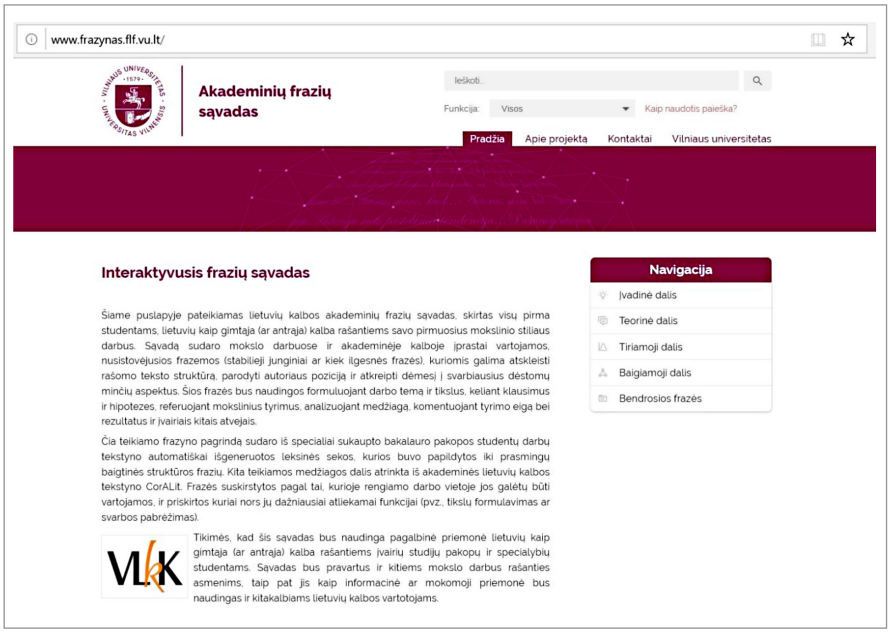

8 paveikslas. Akademinių frazių sąvado pradžios tinklalapis

Kuriant sąvadą vienas iš pagrindinių uždavinių buvo sugalvoti logišką ir patogią frazių pateikimo sistemą, kurioje būtų įmanoma greitai susiorientuoti mažiau rašymo patirties turintiems studentams. Remiantis užsienio autorių ty-

rimais ir panašaus pobūdžio sąvadais (plg. Manchesterio universiteto frazyną, žr. *http://www.phrasebank.manchester.ac.uk/*), nuspręsta frazes teikti pagal tekste jų atliekamą vaidmenį, arba funkciją, ir atsižvelgti į tai, kaip tam tikrą funkciją galinčios atlikti frazės pasiskirsto pagrindinėse sudedamosiose darbo dalyse. Struktūrinį sąvado pagrindą sudaro Irinos Völz studijoje (2016) pateiktas frazių skirstymo pagal funkcijas modelis, kuris pagal poreikius šiek tiek patobulintas, visų pirma, atsižvelgiant į tipinę baigiamojo darbo struktūrą ir jo sudedamąsias dalis, taip pat siekiant, kad jis būtų patogesnis naudoti ir suprantamesnis studentams. Lyginant su pirminiu Völz funkciniu modeliu, frazynas pasižymi kitokia funkcinių grupių išdėstymo tvarka ir yra papildytas dar keliomis funkcinėmis grupėmis, kurių, autorių nuomone, trūko Völz pateikiamoje funkcijų sistemoje. Buvo sukurta nauja darbuose vartojamų frazių funkcijų klasifikacija, apimanti penkias stambias struktūrines dalis. Pirmosios keturios stambios struktūrinės dalys atitinka pagrindines Lietuvos aukštosiose mokyklose rengiamų baigiamųjų rašto darbo dalis: įvadą (1–4 grupės), teorinį darbo pagrindimą ir tyrimų literatūros analizę (5–8), praktinę arba tiriamąją dalį (9–15 grupės) ir rezultatų analizę, apibendrinimus bei išvadas (16–17 grupės). Penktoje dalyje, pavadintoje „Bendrosios funkcijos“, sutelktos universalesnio pobūdžio mokslo kalbos frazės, kurias sunku vienareikšmiškai priskirti kokiai nors darbo struktūrinei daliai, nes jų gali pasitaikyti bet kurioje darbo vietoje. Iš viso buvo išskirtos 33 grupės:

1. Temos, tikslų, uždavinių ir hipotezių įvardijimas.
2. Darbo struktūros pristatymas.
3. Darbo metodų įvardijimas ir apibūdinimas.
4. Aktualumo ir naujumo atskleidimas.
5. Terminijos paaiškinimai ir ribojimai.
6. Citavimas, parafrazavimas ir referavimas.
7. Pritarimas kitų nuomonei ir teigiamas jos vertinimas.
8. Nepritarimas kitų nuomonei ir neigiamas jos vertinimas.
9. Būsimų veiksmų ir darbo žingsnių komentavimas.
10. Nuorodos į ankstesnes darbo vietas ar veiksmus.
11. Tiriamosios medžiagos pristatymas, apibūdinimas ir klasifikavimas.
12. Tyrimo ir analizės aprašymas.
13. Duomenų apibūdinimas.
14. Pavyzdžių pateikimas.
15. Diagramų, paveikslų, lentelių komentarai.
16. Rezultatų apibendrinimas.
17. Išvadų formulavimas.

18. Pabrėžimas ir išskyrimas.
19. Papildymas.
20. Perėjimas prie kito aspekto.
21. Konstatavimas, patvirtinimas.
22. Palyginimas, skirtumai ir panašumai.
23. Sąsajų tarp skirtingų dalykų įvardijimas.
24. Priežastiniai ryšiai.
25. Bendro problemos konteksto nusakymas.
26. Spėjimas, tikimybė ir abejojimas.
27. Teksto perfrazavimas.
28. Tikslinimas, platesnis paaiškinimas.
29. Siekių ir tikslų įvardijimas.
30. Teksto sandaros pagrindimas, paaiškinimai ir ribojimai.
31. Autoriaus nuomonė apie savo darbą, įsivertinimas.
32. Autoriaus įsivardijimas.
33. Padėkos.

Kadangi tas pats funkcinis frazių modelis buvo taikomas ir keturnarių sekų tyrimui, jis kiek išsamiau yra pristatytas šios monografijos 4 dalies 4 skyriuje (žr. psl. 394).

Iš viso akademinių frazių sąvade sukaupta apie 3,5 tūkst. studentų baigiamiesiems darbams tinkamų frazių. Frazių grupių apimtis gerokai skiriasi (žr. 43 diagramą). Kaip matyti iš pateiktos diagramos, didžiausią grupę sudaro duomenims apibūdinti vartojamos frazės (13 grupė), o mažiausią – padėkai reikšti (33 grupė).

Toks netolygus frazių pasiskirstymas grupėse susijęs su keletu dalykų. Vienas iš jų – apskritai gana netolygus akademinės kalbos frazių pasiskirstymas realiuose baigiamųjų darbų tekstuose. Kadangi rengiamo frazyno pagrindą sudarė autorių sukaupto studentų darbų tekstyno medžiaga, sekų netolygus pasiskirstymas studentų darbuose atsispindi ir šiame sąvade, pavyzdžiui, paskutinė „Padėkų“ raiškos grupė turi mažiausiai raiškos vienetų, nes studentų darbuose tokia funkcija realizuojama itin retai. Negausios – nors ir dėl skirtingų priežasčių – ir „Perėjimo prie kito aspekto“ (20) arba „Nepritarimo kitų nuomonei ir neigiamo jos vertinimo“ raiškos (8) grupės, nes perėjimą prie kito nagrinėjamo aspekto dažnai rodo tiesiog naujo skyriaus pradžia arba jis neparodomas niekaip, o kritiškai analizuoti kitų autorių darbus ir nesutikti su jų nuomone pirmosios pakopos studentai dar ne visuomet pajėgūs, be to, juos stabdo ir psichologiniai veiksniai (apie tai, kiek akademinė hierarchija turi įtakos studentų rašto darbų raiškai, žr. Hyland 2010, 2011 ir kt.). Kita priežastis – objektyvūs kalbos faktai.

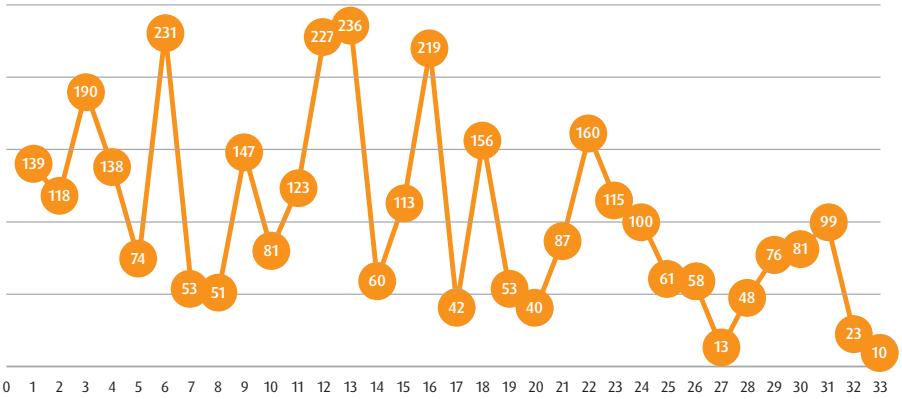

43 diagrama. Frazių pasiskirstymas akademinių frazių sąvado funkcinėse grupėse

Pavyzdžiui, apibendrinimų raiška gali būti labai įvairi, o, vertinant pagal frazių pavartojimų skaičių, ne mažiau svarbioje išvadų grupėje yra santykinai nedaug skirtingų frazių, nes jų raiška yra gana monotoniška ir visuomet vartojamos beveik tos pačios formuluotės su nedideliais formų skirtumais. Funkcinės raiškos grupės frazių skaičius yra objektyviai susijęs su jos temine aprėptimi, atsispindinčia pavadinimo formuluotėje, todėl, pavyzdžiui, grupėje „Diagramų, paveikslų, lentelių komentarai“ neišvengiamai bus daugiau frazių nei „Pavyzdžių pateikimo“ ar „Papildymo“ grupėje, nes pirmuoju atveju kalbama apie tris skirtingas komentuojamų dalykų rūšis, o antruoju – apie vieną.

Smulkesnis kiekvienos frazyne pateikiamos funkcinės grupės apibūdinimas pateiktas akademinės kalbos sekų funkcinio nagrinėjimo skyriuje (žr. 4 dalies 4 skyrių, psl. 407) ir įdėtas į puslapį (puslapio struktūros aprašymą žr. šios dalies 3 skyrių), tad čia jis dar sykį nebus teikiamas.

2. Akademinio frazių sąvado kūrimo principai

Sukurto frazių sąvado pagrindą, kaip jau minėta, sudaro iš sukaupto pirmosios pakopos studentų darbų tekstyno automatiniu būdu išgautos tam tikrus dažnumo kriterijus (pavartotos bent tris kartus ir bent trijų skirtingų autorių darbuose) atitinkančios trinarės, keturnarės ir penkianarės sekos. Pirmiausia iš šių sekų sąrašų buvo išvalyti atsitiktiniai elementai, pavyzdžiui, *elaba lt elaba fedora*, *http talpykla elaba*, *β klosčių o prpsc* ir t. t. Kadangi automatiniu būdu išgauti pirminiai trina-

rių, keturnarių ir penkianarių sekų sąrašai buvo grįsti tik statistiniu dažno žodžių pasitaikymo kartu kriterijumi, juose buvo labai daug tokių sekų, kurios nesudarė baigtinių prasminių vienetų, pavyzdžiui: *bet dar ir*, *bruožas yra tas, dėmesį ir į tai*, *eksperimento išvada žinome kad*, *yra taip pat*, *pirmo žvilgsnio turi būti*. Kai kurios tokių automatinių sekų įeina į didesnes frazes (trinarė seka *taip pat reikia* gali būti keturnarės *taip pat reikia pasakyti* arba *taip pat reikia pridurti* ar dar ilgesnės prasmingos frazės dalis). Kitos sekos apskritai kėlė abejonių dėl savo prasmingumo (*esminius argumentus išdėstyti juos tam*), aiškiai peržengė sakinio ribas ir buvo apskritai neanalizuotinos bei nepanaudojamos (*lemiančius veiksnius išanalizuoti, santrauka darbo tikslas*, *gretinti sąlygas apibendrinti rezultatus*). Daug netinkamų vienetų į automatinių sekų sąrašus pateko todėl, kad automatinis įrankis nepaiso neanotuoto tekstyno skyrybos ženklų. Dėl šios priežasties į sąrašus pateko tokios žodžių grupės, kurios iš tikrųjų priklauso skirtingiems struktūriniams teksto vienetams (pavyzdžiui, *santrauka darbo tikslas*, kur pirmasis žodis yra struktūrinės dalies pavadinimas, o antrieji du – santraukos teksto pradžia; taip pat galima interpretuoti ir statistinę samplaiką *eksperimento išvada žinome kad*) arba yra vienarūšės sakinio dalys, atskirtos kableliais (*gretinti sąlygas apibendrinti rezultatus*). Visi tokie atvejai rankiniu būdu pašalinti iš pradinio sekų sąrašo.

Po pirminio valymo sekų sąrašai tiko fraziškumui tirti, bet tik iš dalies galėjo būti panaudoti numatytam įrankiui – elektroniniam frazių sąvadui – rengti. Į sąvadą, autorių manymu, galėjo patekti tik prasminga, intuityviai kaip baigtinė suvokiama frazema arba ilgesnė frazė, kuriai būtų galima priskirti funkciją ir vaidmenį rašomame akademiniame tekste. Tad visoms nepilnoms frazėms reikėjo atkurti arba sukurti trūkstamas dalis.

Pirmasis šio darbo žingsnis buvo sujungti trinarių, keturnarių ir penkianarių prasmingų sekų sąrašus į vieną bendrą 15 000 sekų sąrašą, kuris sudaro sekų duomenyną. Jame išryškėjo, kurios trumpesnės sekos beveik visada yra ilgesnių atkarpų sudedamoji dalis, o kurių leksinė aplinka yra tokia nestabili, kad ilgesni junginiai neatitinka statistinio dažnumo kriterijaus ir nepatenka į sąrašą. Pirmuoju atveju frazės pagrindu imtas ilgiausias variantas, antruoju atveju trumpesnė frazė iki prasmingos. Jungtinis sąrašas pildytas ir plėstas rankiniu būdu taip, kad užsipildytų visos gramatiškai reikalingos ir intuityviai nujaučiamos pozicijos, t. y. prie *taip pat reikia* buvo prijungtos įvairios įmanomos ir mokslo kalboje dažnai pasitaikančios bendratys: *taip pat reikia atkreipti dėmesį į tai*, *taip pat reikia pripažinti*, *taip pat reikia pridurti*, prie *pirmo žvilgsnio atrodo kad* pridurtas prielinksnis *i*š ir pan.

Pildant frazes buvo laikomasi keleto principų. Pirmiausia buvo siekiama pateikti kuo daugiau ir kuo įvairesnių prasmingų frazių su kokia nors dažnai pasi-

taikančia mokslo kalbos seka. Be to, stengtasi, kad vartotojas gautų kuo daugiau rišlios ir taisyklingos kalbos pasirinkimo galimybių. Dėl šios priežasties į frazių sąrašą pateko daug sinonimiškų frazių, besiskiriančių tik gramatine forma ar papildomomis, pagrindinės funkcijos iš esmės nekeičiančiomis leksemomis, pavyzdžiui: *Analitinėje baigiamojo darbo dalyje pateikiama / pateikiamas*, *Analitinėje darbo dalyje aprašoma / aprašomas*, *Analitinėje darbo dalyje pristatomas atliktas tyrimas*, *Analitinėje darbo dalyje tiriama, kaip* ir t. t. (pavyzdžiai iš *http://www.frazynas.flf.vu.lt/ivadine-dalis*). Net ir tais atvejais, kai frazės viena nuo kitos tesiskyrė minimaliai (pavyzdžiui, jungtukais *jog* ir *kad*), vis viena į bendrą sąrašą trauktos abi, o vėliau nuspręsta palikti tik vieną, bet jungtukų variantus nurodyti po pasvirojo brūkšnio (smulkiau žr. toliau esantį frazyno pateikimo principų aprašymą).

Dirbant buvo iškilęs dar vienas su frazių atranka ir kūrimu susijęs probleminis klausimas – frazių su specifiniais dalykiniais žodžiais ar terminais vaidmuo frazyne. Kadangi teoriniu viso tyrimo projekto pagrindu pasirinkta Konrado Ehlicho (1993) bendrosios mokslo kalbos koncepcija (plg. 1 dalies 2 skyrių), stengėmės, kad frazės būtų bendros ir nebūtų susijusios su konkrečiu dalyku ar minėtų specifinius dalyko terminus. Kitaip sakant, skirtingai nuo daug kur pavyzdžiu autorėms buvusio Manchesterio universiteto akademinių frazių banko (*http://www.phrasebank.manchester.ac.uk/*) praktikos, neteiktos tokio tipo frazės kaip *The term 'disease' refers to a biological event characterised by … Defined as X, obesity is now considered a worldwide epidemic and is associated with …, The human papilloma virus is linked to most cervical cancer*, kurių gausu šiame akademinių frazių banke.

Siekis išlaikyti „bendrosios mokslo kalbos" frazyno koncepciją buvo tik vienas motyvas neįtraukti frazių su specifiniais konkrečios srities terminais. Kitas buvo susijęs su objektyvumo reikalavimais ir frazyno apimtimi. Pradėjus minėti vienos ar kitos srities terminus, būtų reikėję stengtis objektyviai atspindėti visoms mokslo sritims būdingus terminus ir išlaikyti pusiausvyrą tarp įvairių mokslų, kad vartotojams nesusidarytų įspūdis, jog viena ar kita frazė yra „ne jo srities". Be to, tai būtų dar labiau padidinę frazių skaičių ir tuomet dabartinė klasifikacija jau būtų buvusi pernelyg stambi. Kadangi norėjosi, kad frazės būtų gana abstrakčios, universalios ir tiktų vartoti įvairiose mokslo srityse, kiek nukentėjo frazių vaizdingumas ir įvairovė.

Kiekviena projekto dalyvė[178] apdorojo po keletą tūkstančių automatiniu būdu gautų sekų ir dalį jų pavertė rišliomis ir baigtinėmis frazėmis. Prie kiekvienos frazės taip pat reikėjo pagal sugalvotą funkcijų sistematiką numeriu pažymėti atitinkamą frazės funkciją (arba kelias funkcijas, jeigu frazė buvo tinkama

178 Plačiau žr. http://www.fraziskumas.flf.vu.lt/.

reikšti kelis dalykus) ir įvardyti paieškos žodžius, pagal kuriuos galima būtų rasti tą frazę sąvade. Pildant daugiausia remtasi Lietuvių akademinės kalbos tekstynu *CorALit*, tikrinta, kurie žodžiai ar žodžių junginiai yra dažniau vartojami mokslininkų ir stengtasi pritaikyti tą informaciją frazynui.

Vėliau visų rengėjų pateikti frazių sąrašai buvo sujungti į vieną bendrą sąrašą, kurį peržiūrėjo galutinę frazyno versiją rengusios Vilma Zubaitienė, Skaistė Volungevičienė ir Lina Plaušinaitytė. Rengiant baigiamąjį sąrašą reikėjo visų pirma pašalinti visiškai arba beveik identiškas frazes paliekant tik vieną. Jų neišvengiamai atsirado todėl, kad skirtingose abėcėlinio automatinio sekų sąrašo vietose buvo pasklidę iš esmės tos pačios frazės elementai (pavyzdžiui, penkianarės sekos *lentelėje pateiktais duomenimis galima teigti* elementų yra ir prie raidės *p* (*pateiktais duomenimis galima teigti*) ir prie raidės *d* (*duomenimis galima teigti* arba *duomenimis galima teigti kad*) ir rengėjos, apdorojusios skirtingus sąrašo segmentus, nepriklausomai viena nuo kitos atkūrė identiškas frazes: *remiantis pateiktais duomenimis galima teigti*. Tokiais atvejais reikėjo pasirinkti, ar tiesiog išbraukti pasikartojančias frazes, ar dalį jų perkurti taip, kad atsirastų naujų, įvairesnės raiškos frazių, pavyzdžiui, rašyti, *atsižvelgiant į pateiktus duomenis galima teigti* arba *apibendrinant pateiktus duomenis galima teigti* prieš tai patikrinus, ar tokios frazės dar nėra sukurta atitinkamoje abėcėlės vietoje.

Galiausiai taip apdorotas frazių sąrašas buvo išskaidytas pagal kiekvienai frazei priskirtus funkcinių grupių numerius į 33 atskirus sąrašus ir dar kartą atidžiai peržiūrėtas ieškant besidubliuojančių frazių, pagal poreikį plečiant labai menkai frazėmis atspindimus tam tikrų funkcijų sąrašus arba, priešingai, mažinant labai panašių, forma vos besiskiriančių frazių kiekį toje pačioje grupėje. Pavyzdžiui, apibendrinimo grupėje buvo sukurtos tokios frazės:

Iš gautų duomenų buvo galima matyti, kad / jog,
Iš gautų duomenų galima matyti, kad / jog,
Iš gautų duomenų galime matyti, kad / jog,
Iš gautų duomenų matyti, kad / jog,
Iš gautų duomenų galima matyti, kaip,
Iš gautų duomenų galime matyti,
Iš gautų duomenų matyti

Viena nuo kitos jos skiriasi tik labai nežymiai – arba modalinio veiksmažodžio laiko ar asmens forma (*buvo galima / galima / galime* / –) forma, arba tik jungtukais (*kad / jog* ir *kaip* gale). Tokiais atvejais paprastai buvo paliekama po vieną skirtingą gramatinį variantą (*buvo galima matyti, galima matyti, galime matyti ir matyti*), bet kiekvienam tokiam variantui buvo pridėti skirtingi jungtu-

kai arba įdėta kitų leksemų (šiuo atveju žodis *matyti* buvo vieną kartą pakeistas kitu žodžiu *spręsti*). Taip frazyne liko keturios frazės:

Iš gautų duomenų buvo galima matyti, kad / jog
Iš gautų duomenų galima matyti, kaip
Iš gautų duomenų galime spręsti
Iš gautų duomenų matyti (http://www.frazynas.flf.vu.lt/baigiamoji-dalis)

Vis dėlto sudėtingiausia problema buvo ne pats frazių kūrimas ar mėginimas išlaikyti pusiausvyrą tarp kuo didesnės frazių įvairovės ir vis dar aprėpiamo jų bendro kiekio vienoje grupėje, bet tikslus frazių funkcinis suskirstymas. Kadangi pirminį funkcinį priskyrimą kiekviena frazyno dalies autorė atliko savo nuožiūra, bendras rezultatas buvo gana margas: daugybė frazių buvo nepagrįstai priskirtos kelioms grupėms. Taip pat paaiškėjo, kad tos pačios frazės funkciją du žmonės gali suvokti skirtingai. Sakykime, „Konstatavimo, patvirtinimo“ funkcinėje grupėje atsidūrė daug frazių, kurios tiesiog buvo tiesioginiai konstatuojamieji sakiniai, išreiškiantys tam tikrą turinį, pavyzdžiui, *Gautas rezultatas iš esmės nesiskyrė nuo ankstesnių*. Šia fraze tiesiog įvardijamas panašumas. O tvirtinimo ar konstatavimo funkciją nusakanti frazė suteikia kažkokiam teiginiui ypatingą reikšmę, ja skaitytojui nurodoma, kaip turi būti suprastas ar vertinamas toliau einantis turinys, pavyzdžiui, *gautas rezultatas iš esmės leidžia teigti, kad*. Atsižvelgus į tokias problemas, paskutiniu frazyno rengimo etapu buvo dar kiek patobulinti ir praplėsti kai kurių funkcinių grupių aprašymai.

Tačiau net ir po kelis kartus kartotos peržiūros nepavyko visiškai išvengti klaidingų ar nelogiškų priskyrimų, kuriuos teko taisyti ir paskelbus frazyną elektroninėje erdvėje, mat tam tikrų netikslumų neįmanoma pastebėti neįkėlus bandomosios versijos. Kai kurios problemos išryškėjo tik atlikus testavimą, kuriame dalyvavo studentai savanoriai. Autorės dėkingos visiems prisidėjusiems už išsakytas pastabas ir suteiktą galimybę patobulinti sukurtą įrankį.

3. Frazyno paieškos struktūra

Kaip minėta, prie kiekvienos stambios funkcinės dalies ir kiekvienos funkcijos pateikti trumpi jų aprašymai (plg. 9 paveikslą). Jų tikslas – padėti susiorientuoti vartotojui, ieškančiam frazių pagal struktūrines darbo dalis. Aprašymai ne tik padeda suvokti, kokių frazių vienoje ar kitoje funkcinėje grupėje galima tikėtis, tačiau taip pat leidžia bendrai įsivaizduoti, apie ką turėtų būti kalbama vienoje ar kitoje rašomo darbo dalyje, ko reikėtų nepamiršti, ką būtina aptarti ir paminėti.

Kitaip sakant, jie padeda vartotojui ne tik ieškoti frazių, bet ir tinkamai struktūruoti kuriamą tekstą.

Paieška frazyne galima net keliais skirtingais būdais. Vienas jų – kai pasirenkama viena iš keturių struktūrinių darbo dalių arba „Bendrųjų frazių“ grupė puslapio dešinėje esančiame *Navigacijos* lauke (žr. rodyklę 9 paveiksle). Paspaudus kurią nors dalį atsidaro visų tos dalies frazių grupių pavadinimai, kuriuos galima išplėsti arba atsidaryti tame pačiame laukelyje. Patogu yra tai, kad visas funkcines grupes galima atsidaryti tuo pačiu metu, t. y., atidarius vieną, o paskui kitą tos pačios struktūrinės dalies grupę, anksčiau atidarytoji neužsidaro, tik pasislenka aukštyn arba žemyn. Taip skaitytojui yra patogu ieškoti reikalingos informacijos keliuose sąrašuose iš karto.

9 paveikslas. Struktūrinės dalies ir funkcinės grupės aprašymo pavyzdys

Bet paieška galima ne tik pagal struktūrines darbo dalis arba tarp bendrųjų frazių, bet ir kitais būdais. Paprasčiausias – įvesti paieškos žodį laukelyje *Ieškoti* (žr. viršutinę rodyklę 10 paveiksle). Įvedus žodžio formą, paieškos sistema iš viso frazių sąrašo išrinks visas įmanomas frazes su ta žodžio forma. Galima vesti ir nepilną žodį, pavyzdžiui, *daugel*. Tada atsidarys visų tų funkcinių grupių sąrašai, kuriose yra bet kokia žodžio *daugelis* forma.

Kita paieškos galimybė – ribota paieška kokioje nors funkcinėje grupėje, kai pirmiausia pasirenkame funkcinę grupę, kurioje ketiname ieškoti (žr. apatinę rodyklę 10 paveiksle), ir taip iš anksto apribojame arba sukonkretiname galimus rezultatus, o paskui įvedame ieškomą žodį laukelyje *Ieškoti* (žr. viršutinę rodyklę 10 paveiksle). Šitaip suformuota užklausa apriboja paiešką, ji vykdoma tik nuro-

dytoje grupėje. Svarbu yra pirmiausia pasirinkti grupę, o paskui vesti paieškos žodį, nes sistema veikia tik tokia seka. Naujai paieškai kitoje grupėje reikia pakartoti viską iš naujo: pirma pasirinkti grupę, paskui įvesti ieškomą žodį.

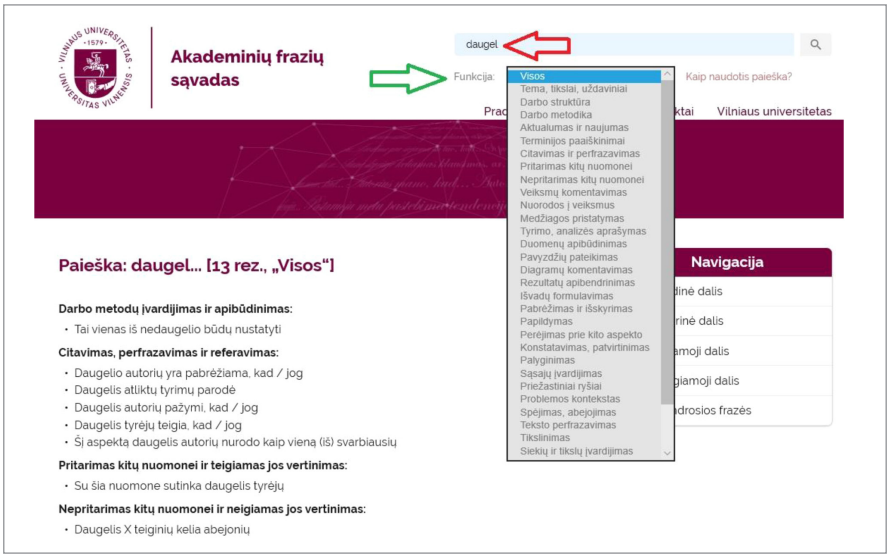

10 paveikslas. Akademinių frazių sąvado paieškos galimybės

Paieškoje galima vesti lietuvių kalbos abėcėlės raides ir simbolius. Tačiau pati paieškos sistema neatpažįsta lietuviškų diakritikų, tad įvedus žodį *kurį* sistema jį perskaito kaip *kuri* ir duoda visas frazes su visais žodžiais, kuriuose yra tokia raidžių seka: *kuris*, *kurį* ir *kuri*, *kurie*. Toks nustatymas gali pasirodyti keistas, tačiau jis yra pagrįstas: tikimasi, kad frazynu naudosis ir negimtakalbiai, kuriems ne visada lengva taisyklingai rašyti lietuviškai (pavyzdžiui, Lietuvoje studijuojantys užsieniečiai). Negimtakalbiams naudotojams nereikės vartyti žodyno ieškant, kaip tiksliai rašomas konkretus žodis. Kita priežastis: paieška galės naudotis ir tie, kurių kompiuterio klaviatūroje nėra lietuviškų simbolių, o įdiegti lietuviško raidyno neleidžia kompiuterio administratorius (pavyzdžiui, užsienio bibliotekose esančiuose stacionariuose kompiuteriuose, kurių nustatymų dėl saugumo reikalavimų keisti negalima).

Kaip minėta, norint gauti daugiau paieškos rezultatų, reikėtų ieškoti ne viso žodžio, bet jo dalies. Štai, pavyzdžiui, paieškos laukelyje įvedus *perspektyva*, paieškos rezultatas bus 0, o įvedus *perspekt,* gaunamos 5 skirtingos frazės, priklausančios trims funkcinėms grupėms (žr. 11 paveikslą).

Paieška: perspekt... [7 rez., „Visos“]

Darbo struktūros pristatymas:

- Paskutinis skyrius skirtas tolesnių tyrimų perspektyvoms aptarti

Aktualumo ir naujumo atskleidimas:

- Čia siekiama pažvelgti į problemą iš kitos perspektyvos
- Iš šių dienų perspektyvos problema atrodo kiek kitokia
- Šis tyrimas suteikia galimybę pažvelgti į X iš kitos perspektyvos
- Tai perspektyvi tyrimų kryptis

Autoriaus nuomonė apie savo darbą, įsivertinimas:

- Šis tyrimas suteikia galimybę pažvelgti į X iš kitos perspektyvos
- Tai perspektyvi tyrimų kryptis

11 paveikslas. Paieškos rezultatų pavyzdys

Paieška: lentelės aprašymas... [24 rez., „Visos“]

Darbo struktūros pristatymas:

- Paveikslai ir lentelės yra sunumeruoti
- Tyrimo duomenis iliustruoja lentelės ir paveikslai

Nuorodos į ankstesnes darbo vietas ar veiksmus:

- Kiti duomenys pateikti prieš tai buvusiose lentelėse

Tyrimo ir analizės aprašymas:

- Šios reikšmės imamos iš X lentelės

Duomenų apibūdinimas:

- Kaip matyti iš lentelės, pasiskirstymas labai netolygus
- Kaip matyti iš lentelės, X tiesiogiai nepriklauso nuo

Diagramų, paveikslų, lentelių komentarai:

- Iš antros lentelės buvo galima pastebėti, kad / jog
- Iš lentelės duomenų matyti, kad / jog
- Iš lentelės matome,
- Iš pateiktos lentelės matyti, kad / jog
- Iš šios lentelės duomenų aiškėja
- Kaip galima matyti iš lentelės,
- Kaip matyti iš lentelės, pasiskirstymas labai netolygus
- Kaip matyti iš lentelės, X tiesiogiai nepriklauso nuo
- Kaip matoma iš lentelės, duomenys skiriasi
- Kiti duomenys pateikti prieš tai buvusiose lentelėse
- Paveikslai ir lentelės yra sunumeruoti
- Pokytį matome iš lentelės
- Remiantis lentelės duomenimis(,)
- Rezultatai pateikiami lentelėse ir diagramose
- Tai matoma iš lentelės nr. X

Darbo struktūros pristatymas:

- Smulkesnis aprašymas yra pateiktas priede
- Teorinėje dalyje pateiktas trumpas X aprašymas

Teksto sandaros pagrindimas, paaiškinimai ir ribojimai:

- Smulkesnis aprašymas yra pateiktas priede

12 paveikslas. Paieškos rezultatai laukelyje įvedus *lentelės aprašymas*

Kaip matyti iš 11 paveikslo, dvi čia pateiktos frazės *Šis tyrimas suteikia galimybę pažvelgti į X iš kitos perspektyvos* ir *Tai perspektyvi tyrimų kryptis* gali priklausyti ne vienai funkcinei grupei, todėl bendras paieškos rezultatų skaičius yra 7.

Paieškos laukelyje galima įvesti ir kelis žodžius (žr. 12 paveikslą), pavyzdžiui, *lentelės aprašymas*. Paveiksle matome, kad sąvade rastos 24 su lentelių aprašymais susijusios frazės priskirtos 7 funkcijoms. Kaip ir anksčiau minėtame paieškos pavyzdyje, kai kurios frazės moksliniame tekste gali atlikti kelias funkcijas, todėl rezultatų sąraše pateikiamos kelis kartus, pavyzdžiui, frazė *Smulkesnis aprašymas yra pateiktas priede* gali būti pavartota ir pristatant darbo struktūrą arba aiškinant teksto sandarą, ir bandant apsiriboti, apie ką darbe kalbama išsamiau. Frazė *Kaip matyti iš lentelės, pasiskirstymas labai netolygus* reikalinga ir komentuojant darbe teikiamą lentelę, ir analizuojant bei interpretuojant turimus duomenis. Funkcijų pavadinimai išskirti pusjuodžiu šriftu (pateiktame pavyzdyje: *Darbo struktūros pristatymas, Nuorodos į ankstesnes darbo vietas ar veiksmus, Tyrimo ir analizės aprašymas, Duomenų apibūdinimas, Diagramų, paveikslų, lentelių komentarai, Darbo struktūros pristatymas* ir *Teksto sandaros pagrindimas, paaiškinimai ir ribojimai*), o paieškos kriterijus atitinkančios frazės kiekvienoje funkcinėje grupėje išdėstytos abėcėlės tvarka.

Frazyne buvo stengiamasi frazes pateikti taip, kad būtų parodytos kuo platesnės jų vartojimo galimybės įvairiuose kontekstuose. Todėl jei frazė baigiasi būdvardiškuoju žodžiu (būdvardžiu, dalyviu ir t. t.), pirma teikiama bevardės giminės forma (ji dažniausiai sutampa su moteriškosios giminės forma), taip atveriant kelią šalutiniam sakiniui, ne tik pažymimajam žodžiui, pavyzdžiui:

Darbe analizuojama / analizuojamas
Analitinėje baigiamojo darbo dalyje pateikiama / pateikiamas
Antroje dalyje nagrinėjama / nagrinėjami

Rengiant frazyną stengtasi atskleisti ir gramatinę frazių įvairovę. Pavyzdžiui, du pasviruoju brūkšniu atskirti jungtukai pateikiami tais atvejais, kai sinonimiškai gali būti vartojami abu:

Anketinės apklausos rezultatai parodė, kad / jog
Iš pradžių padaryta prielaida, kad / jog
Kitaip nei / negu buvo manyta,
Surinktų duomenų kiekis yra ne mažesnis nei / negu ankstesniuose tyrimuose

Tačiau yra atvejų, kai vartotinas tik vienas jų, pavyzdžiui, *kad* šalutiniuose tikslo sakiniuose:

Kad būtų galima palyginti X, reikia
Kad būtų galima išspręsti iškilusias problemas, būtina

Kaip laisvos pasirinktys nurodomi ir gramatiniai variantai *reik(ė)ti*, išskirties raiška tik kilmininku ir su prielinksniu *iš*:

Būtinai reik(ė)tų pabrėžti, kad / jog
Ateityje reik(ė)tų atlikti papildomus tyrimus
Šį tyrimą galima laikyti vienu (iš) patikimiausių
Vienas (iš) tokių pavyzdžių yra

Iš pateiktų pavyzdžių matyti, kad tokios pasirinktys žymimos apskliaudžiant nebūtinąjį dėmenį ar narį.

Veiksmažodžių priesagų variantai *dalyti* ir *dalinti* norminėje literatūroje vertinami nevienodai. Forma *dalinti* laikoma daliniu normos variantu, todėl pirma pateikiama ta, kuriai teiktina pirmenybė. Analogiškai pateikiami ir variantai *palyginti / palyginus*:

Pirmas skyrius padalytas / padalintas į du poskyrius
Eksperimentą galima padalyti / padalinti į dvi dalis
Skaičius išaugo X proc.(,) palyginti / palyginus su

Leksiniai variantai (dažnai tarptautiniai žodžiai ir lietuviški atitikmenys) atsiranda skirtingose frazėse (pavyzdžiui: *veiksnys – faktorius*, *pabrėžti – akcentuoti*):

Daugelio autorių yra pabrėžiama, kad / jog
Čia reikia akcentuoti, kad / jog
Kitas itin svarbus veiksnys yra
Dar vienas svarbus faktorius

Frazyne stengiamasi parodyti ir skyrybos variantiškumą. Ten, kur vadovaujantis naujausiomis skyrybos taisyklėmis būtina skirti, kablelis rašomas ir pačioje frazėje, ir frazės pabaigoje:

Pagrindinis klausimas, į kurį bandoma atsakyti šiame darbe,
Kaip galima spręsti iš mokslinių straipsnių apžvalgos,

Jei toliau turėtų eiti išvardijimas (frazėje tai rodo įvardžiai *tokie*, *tie*, *šie* ir pan.), gale rašomas dvitaškis:

Buvo sudaryta lentelė, kurioje pateikiami šie duomenys:
Siekiant minėto tikslo(,) keliami šie uždaviniai:

Tais atvejais, kai gali būti skiriama pasirinktinai ir yra linkstama skirti (pavyzdžiui, dalyvines, padalyvines, pusdalyvines konstrukcijos prieš tarinį), kablelis rašomas skliaustuose:

Analizuojant X(,) bus siekiama nustatyti
Išanalizavus tyrimo duomenis(,) paaiškėjo

Konstrukcijų, einančių po tarinio, linkstama neskirti, todėl tokių variantų nesiūloma ir frazyne:

Anketinė apklausa bus atliekama siekiant išsiaiškinti
Šis metodas naudingas norint išsiaiškinti

Akademinių frazių sąvado puslapyje nuo sąvado paskelbimo internete registruojami jo lankytojai. Remiantis pirminiais lankomumo duomenimis, sąvadas jau kelia lankytojų susidomėjimą ir, tikėtina, ateityje jo žinomumas išaugs.

Autorės tikisi, kad šis sąvadas bus naudinga pagalbinė priemonė lietuvių kaip gimtąja (ar antrąja) kalba rašantiems įvairių studijų pakopų ir specialybių studentams. Galima manyti, kad sąvadas bus pravartus ir kitiems mokslo darbus rašantiems asmenims ar kitakalbiams lietuvių kalbos vartotojams, pasitelkiantiems jį kaip informacinę ar mokomąją priemonę. 13 paveiksle matoma akademinių frazių sąvado tinklalapio lankomumo statistika nuteikia optimistiškai.

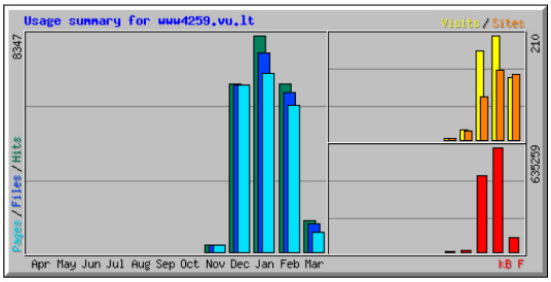

Summary by Month

Month	Daily Avg				Monthly Totals					
	Hits	Files	Pages	Visits	Sites	kB F	Visits	Pages	Files	Hits
Mar 2020	406	363	253	41	132	90222	125	761	1091	1220
Feb 2020	223	211	195	7	140	635259	210	5663	6143	6492
Jan 2020	269	247	222	5	86	463008	179	6904	7671	8347
Dec 2019	208	208	208	0	19	6634	21	6452	6453	6471
Nov 2019	131	131	131	2	3	270	4	262	262	263
Totals						1195393	539	20042	21620	22793

13 paveikslas. Akademinių frazių sąvado tinklalapio lankomumo statistika 2020 m. kovo 1 d.

APIBENDRINAMOSIOS PASTABOS

Studentų darbų fraziškumo tyrimo tikslas buvo išnagrinėti studentų rašto darbuose vartojamą akademinį žodyną ir besikartojančias bei naudojant automatinę programą aptinkamas bendrosios mokslo kalbos sekas, taip pat aprašyti sekų sudėtį, morfologinius bei funkcinius ypatumus, atsižvelgiant į skirtingų mokslo šakų specifiką.

Kalbant apie bendrus projekto rezultatus, galima konstatuoti, kad studentų darbuose automatiniu būdu ieškant besikartojančių sekų pavyko išskirti gana gausų ir aiškiai matomą akademinės kalbos sluoksnį, kuris būdingas visų tirtų mokslo sričių darbams, nors to sluoksnio tankumas, pobūdis ir pasiskirstymas tirtuose atskirų mokslų patekstyniuose nėra visiškai vienodas. Šis akademinės arba, kaip ji čia buvo vadinama remiantis vokiečių autoriaus Konrado Ehlicho darbais, bendrosios (kasdienės) mokslo kalbos sluoksnis – tai stabiliai vartojamos, daugiau ar mažiau sustabarėjusios leksinės sekos, kuriomis nusakomi tam tikri loginiai ir struktūriniai akademinio, tyrimu grįsto rašto darbo žingsniai. Akademinės kalbos sekos buvo tiriamos iš įvairių perspektyvų – ieškoma bendrų struktūros, leksikos, funkcinių dėsningumų ir mėginama įvardyti tai, kas specifiška tik tam tikros mokslo srities kalbai.

Šiuo metu jau būtų galima pasinaudoti kitų institucijų vykdyto projekto metu sukurtu pastoviųjų žodžių atpažinimo įrankiu (atpažintuvu)[179], kuris taip pat atpažįsta ir akademines frazes. Kai buvo pradėtas tyrimas, šis įrankis, kaip ir visa lietuvių kalbos pastoviųjų junginių tyrimo metodika, dar nebuvo sukurti. Ateityje galima būtų tikėtis įdomių palyginimo rezultatų – palyginti šio tyrimo duomenis su tais, kuriuos iš to paties tekstyno būtų galima išgauti su atpažinimo įrankiu.

Kalbant apie automatinių sekų morfologinę struktūrą, galima pasakyti, kad dėl sintetinio lietuvių kalbos pobūdžio ir su tuo susijusios didelės gramatinių formų variacijos studentų rašto darbuose identifikuotų stabilių ir baigtinių žodžių sekų neįmanoma suskirstyti į keletą paprastų modelių, kaip tai daroma anglų kalbos akademinės kalbos tyrimuose. Dėl lietuvių kalbos morfologinės struktūros modelių yra labai daug ir įvairių, vien keturnarių sekų buvo nustatyti 146 skirtingi modeliai, kurių didžioji dalis turi veiksmažodinį komponentą (dažniau asmenuojamąją formą). Nors keletas modelių yra dažnesni už kitus (pavyzdžiui, dkt. + dkt. + vksm. + jngt.), tačiau ir jų dominavimas dažnai apsiriboja tik vienu ar keliais patekstyniais.

Apibendrinant akademinių frazių variantiškumą, svarbiausiu tyrimo rezultatu galėtų būti įvardyta tai, kad pavyko atskleisti, jog visas panašių ir tik nedi-

179 http://resursai.mwe.lt/atpazintuvas

deliais formos ar leksemų skirtumais besiskiriančių sekų spektras gali būti logiškai struktūruotas ir aprašytas, nustačius ar įsivedus prototipinį leksinį frazės modelį. Tuomet visus sekų variantus galima tarpusavyje susieti ir atvaizduoti kaip to modelio morfologines (formos kitimai) ir leksines (sinonimija) modifikacijas. Žvelgiant į automatiniu būdu nustatytas leksines sekas per prototipinės frazės prizmę, jos įgauna struktūrą, kurią galima aprašyti, ir tai leidžia aptarti, kiek prototipo ir variantų santykiai yra dėsningi, ar tam tikros prototipo modifikacijos kartojasi ir t. t. Pavyko nustatyti, kad leksinėms sekoms būdingiausias yra morfologinis bei sintaksinis variantiškumas. Morfologinis variantiškumas nulemtas lietuvių kalbos ypatumų – žodžių ryšių reiškimo konkrečiomis gramatinėmis formomis bei jų gramatinėmis reikšmėmis. Sintaksinio variantiškumo įvairovę galima paaiškinti tuo, kad jis yra sintagminio lygmens ir iš esmės susijęs su teksto dalių, sakinio siejimo priemonėmis – tekstiniais diskurso žymikliais ir su tarpasmeninio santykio funkcija, kai autorius sakomo dalyko atžvilgiu išreiškia savo požiūrį, tvirtumą, dvejonę, abejonę ir pan.

Leksinė sinonimija šiame darbe buvo tiriama tik tose sekose, kurių reikšminius žodžius sieja ta pati reikšmė. Nustatyta, kad leksinis variantiškumas menkai būdingas studentų darbams. Tai susiję su pačiu mokslo diskursu ir jo ypatybėmis – tikslumo, aiškumo, glaustumo siekimu, todėl įvairios stilistinės priemonės yra vengtinos. Tačiau leksinio variantiškumo analizės rezultatai galėtų būti kitokie pasirinkus, pavyzdžiui, frazės freimų tyrimo principus, nustatant prototipines struktūrines sekas ir jų leksinius semantinius variantus. Tęsiant šį darbą toliau taip pat būtų galima sukurti tokių prototipinių frazių sąrašą, kuriame, greta bazinės ar prototipinės frazės, būtų formaliai (gramatinėmis pažymomis) įvardytos jos išplėtojimo galimybės (pavyzdžiui, kaip tai padaryta Brommer (2018) darbe, skirtame vokiečių kalbos akademinių frazių modeliams).

Automatinių sekų tyrimas leksiniu požiūriu parodė, kad sekose aiškiai išsiskiria ribotos apimties akademinės leksikos sluoksnis, kuris buvo tiriamas dviem kryptimis – kaip akademinis žodynas tradicine prasme, t. y. nustatomos dažniausiai vartojamos leksemos (ir jų dažniausiai pasitaikančios formos), įvardijami jų vartojimo dėsningumai, tarkim, konkrečių leksemų pasikartojimas tam tikrose darbo dalyse ar jų sąsajos su tam tikra funkcija tekste. Kita tyrimo kryptis – tai akademinės kolokacijos, kurios, kaip pavyko nustatyti, didele dalimi atvejų ir sudaro akademinės kalbos sekų (o paskui ir ilgesnių frazių) pagrindą. Iš sekų tyrimo išaugęs akademinės leksikos tyrimas ateityje turėtų padėti sudaryti akademinių kolokacijų žodyną, nes iš tyrimo paaiškėjo, kad akademinė leksika yra labai smarkiai kolokatyvi. Šioje srityje taip pat galima būtų tirti, ar ir kokiu mastu tam tikros akademinės kolokacijos būdingos tik atskiroms

mokslo šakoms, o kurios yra daugiau ar mažiau universalios. Prasminga būtų ir akademinių kolokacijų, būdingų tik kokiai nors vienai mokslo sričiai, analizė, nes čia vykdytas tyrimas parodė, kad yra nemažas sluoksnis sekų su tik tam tikrai mokslo sričiai būdinga leksika. Šiame tyrime, skirtame bendrosios mokslo kalbos specifikai atskleisti, tokios leksikos buvo sąmoningai atsisakyta. Tačiau ateityje jos junglumo išgalės ir funkcijos tekste tikrai būtų vertos atskiro tyrimo.

Akademinė leksika šioje monografijoje nėra aiškiai diferencijuota pagal rašto darbo sudedamąsias dalis, nes pastebėta, jog didžioji dalis akademinės kalbos žodžių gali būti pavartota bet kurioje darbo dalyje. Dėl tos pačios prielaidos buvo atsisakyta rašto darbus skaidyti dalimis ir ieškoti leksikos dėsningumų bei skirtumų mažesniuose pagal struktūrines dalis sudarytuose ir anotuotuose tekstynuose. Nedaug dėmesio skirta ir rašto darbų taisyklingumui atskleisti. Galima pasakyti, kad tiek leksikos, tiek sintaksės nenorminiai atvejai sekose buvo fiksuoti, bet šioje monografijoje neatskleisti ir neišanalizuoti. Viena vertus, netaisyklingi atvejai dažniausi nebuvo tokie dažni, kad įeitų į tiriamą pavyzdžių imtį, kita vertus, klaidos nėra akademinės kalbos dėsningumus pagrindžiantys pavyzdžiai. Labiau siekta pasižiūrėti, kiek studentų kalbai daro įtakos mokslinio stiliaus ypatumai.

Kalbant apie leksinių sekų funkcijų tyrimą galima pasakyti keletą dalykų. Viena vertus, jis parodė, kad leksinės sekos akademiniame tekste atlieka labai daug įvairių funkcijų, ir jeigu ne smarkiai ribojantis nustatytas dažnumo kriterijus, jų būtų buvę galima identifikuoti dar daugiau. Antra vertus, buvo aiškiai matyti, kad funkcijų svarba yra labai diferencijuota: kai kurios funkcijos yra reikšmingos visuose darbuose, o jas padedančios realizuoti sekos pasižymi raiškos įvairove ir randamos visuose darbuose, nepriklausomai nuo temos. Kitos funkcijos atrodo būdingesnės arba svarbesnės tik tam tikros srities darbams, tai yra neabejotinai susiję su rašomo darbo specifika. Tačiau konkrečiai įvardyti, dėl kokios priežasties arba kokių dalykų raiškai vienos ar kitos srities darbuose vartojamos tam tikrą funkciją atliekančios sekos, šiame darbe dar nepavyko.

Taip pat išryškėjo kita įdomi tendencija – tam tikros, itin dažnai realizuojamos ir visuose darbuose reprezentuojamos funkcijos pasižymi ypač stabilios formos, rutiniškomis raiškos priemonėmis, kurios vienodu pavidalu kartojasi visose mokslo srityse. Iš funkcinio požiūrio taško toliau būtų verta patyrinėti konkrečias tam tikros funkcijos raiškos formas ir pasižiūrėti, ar yra konstrukcinių, morfologinių (greta leksinių, kurie būna akivaizdesni) ar gramatinių tik tos funkcijos raiškai būdingų bruožų.

Už atliktą tyrimą ne mažiau svarbus ir kitas šio projekto rezultatas – akademinių frazių sąvadas, arba kitaip frazynas, kuriame pateiktas platus frazių,

reikalingų formuluojant studentų (ir ne tik jų) mokslinius rašto darbus, pasirinkimas. Reikalingų ir vartojamų frazių spektras buvo nustatytas remiantis pirmine iš studentų darbų automatiškai išgauta ir tam tikru būdu apdorota medžiaga, tačiau frazės buvo papildytos ir patobulintos taip, kad būtų rišlios ir taisyklingos. Frazynas rengtas atsižvelgiant ne tik į rengėjų kalbinę nuojautą ir turimą mokslinio darbo patirtį, bet ypač į Akademinės lietuvių kalbos tekstyno *CorALit* medžiagą. Tikimasi, kad šis įrankis bus naudingas studentams, rašantiems baigiamuosius darbus, ir ne tik leis greitai rasti tinkamą mokslinio stiliaus formuluotę, bet ir apskritai padės kurti loginiais ryšiais susietą, rišlų ir prasmingą tekstą.

Tyrimas ne tik atskleidė daug svarbių studentų rašomo akademinio teksto fraziškumo aspektų, bet ir leidžia nubrėžti naujas, tolesnes tyrimų kryptis. Sukaupto tekstyno pagrindu galima toliau tirti kitokios apimties ir dažnumo besikartojančias sekas, siekiant nustatyti, kurios iš jų geriausiai atspindi lietuvių kalbos struktūrą. Galima kelti klausimą, ar keturnarės sekos, kurios daugiausia tiriamos anglakalbių autorių ir kurios daugiausia aprašytos ir šioje mongrafijoje, geriausiai tinka tirti lietuvių kalbos fraziškumą – dėl kalbos sintetinės struktūros ir mažo tarnybinių žodžių skaičiaus sekoje, jų leksinė aprėptis ir reikšmė kartais būna labai plati ir sunkiai „suvaldoma“ tokiomis sąvokomis kaip dvinarė kolokacija ar sekos funkcija. Todėl ateityje vertėtų pamėginti tokį visus aspektus apimantį tyrimą sutelkti į kur kas didesnės apimties projekte sugeneruotą trinarių sekų sąrašą, iš kurio galima būtų tikėtis išgryninti daugiau ir tvaresnių akademinės kalbos morfologinių ir (prototipinių) leksinių / morfologinių modelių bei atskleisti sintaksinės komplementacijos įvairovę. Atskiras tyrimas galėtų būti skirtas vadinamiesiems sekų plėtiniams: būdvardžiams, įvardžiams, dalelytėms, kurie įsiterpia tarp kolokacijos dėmenų. Tokie atvejai negali būti išgaunami automatiškai. Juos galima aprašyti tik atlikus detalią tokių plėtinių analizę. Tolesnėje perspektyvoje funkcinis sekų tyrimas galėtų apimti konkrečias sąsajas tarp leksemų ir atliekamų funkcijų ir leksinius dėsningumus, kurie išryškėja tiriant visą vienai funkcijai įgyvendinti skirtų frazių spektrą.

Ateityje galima būtų atlikti ir gretinamuosius akademinės kalbos automatiškai išgaunamų sekų tyrimus, kuriuose būtų galima palyginti lietuvių ir kitų kalbų sekų struktūrinius, leksinius, gramatinius ir funkcinius bruožus. Tokie tyrimai taip pat galėtų būti pagrindas daugiakalbiam akademinių frazių sąvadui.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Ackermann, Kirsten; Chen, Yu-Hua. 2013. Developing the Academic Collocation List (ACL) – A corpus driven and expert-judged approach. *Journal of English for Academic Purposes*, 12(4), 235–247.

Adger, David; Trousdale, Graeme. 2007. Variation in English syntax: theoretical implications. *English Language and Linguistics*, 11, 261–278.

AETŽ – *Aiškinamasis elektrotechnikos terminų žodynas: lietuvių k., vokiečių k., anglų k., prancūzų k., rusų k.* [žodyno rengimo grupė: S. Žebrauskas, V. Januševičius ir kt.; vyriaus. red. Stasys Žebrauskas]. Kaunas: Technologija.

Akelaitis, Gintautas. 1992. *Dabartinės lietuvių kalbos įterptiniai vienetai (semantika, struktūra, paskirtis diskurse)*. Humanitarinių mokslų daktaro disertacija. Vilnius: Vilniaus universitetas.

Akelaitis, Gintautas. 2001. Įterpinių santykis su sudėtinių sakinių dėmenimis ir su atskirais sakiniais. *Kalbotyra*, 50(1), 5–15.

Akelaitis, Gintautas. 2002. Veiksmažodiniai pagrindinio dėmens formos įterpiniai. *Žmogus ir žodis: didaktinė lingvistika*, 1, 3–9.

Akelaitis, Gintautas. 2003. Beasmenio pagrindinio dėmens formos įterpiniai. *Žmogus ir žodis*, 1, 4–13.

Akelaitis, Gintautas; Pečkuvienė, Laima; Žilinskienė, Vida. 2009. *Specialybės kalba: administracinės kalbos vadovėlis*. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras.

AKSTŽ – *Aiškinamasis kvalifikacijų sistemos terminų žodynas*. Sud. R. Gatautis, R. Gudauskas, O. Gurskienė ir kt. Vilnius: Lietuvos darbo rinkos mokymo tarnyba prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, 2008.

Aktas, Rahime Nur. 2005. *Functions of „shell nouns" as cohesive devices in academic writing: a comparative corpus-based study*. Retrospective Theses and Dissertations. Prieiga internetu: https://lib.dr.iastate.edu/rtd/16168/ [žiūrėta 2020-09-10].

Aktas, Rahime Nur; Cortes, Viviana. 2008. Shell nouns as cohesive devices in published and ESL student Writing. *Journal of English for Academic Purposes*, 7(1), 3–14.

Alaunienė, Zita. 2005. Akademinių tekstų struktūra ir jos raiška. *Žmogus ir žodis: didaktinė lingvistika*, 7(1), 63–67.

Alaunienė, Zita; Valskys, Vidas. 2009. Metakalbos elementai akademiniuose studentų tekstuose. *Žmogus ir žodis*, 1, 5–12.

Aleknavičienė, Ona. 2016. Lietuvių frazeologizmai Gotfrydo Ostermejerio literatūros ir religijos istorijos veikaluose. *Senoji Lietuvos literatūra*, 42 knyga, 15–81.

Aleknavičiūtė, Teresė. 2010. Introduction of a BA thesis in English and Lithuanian: a comparative genre analysis. *Žmogus kalbos erdvėje*, 6, 355–365.

Allen, David. 2010. Lexical Bundles in Learner Writing: An Analysis of Formulaic Language in the ALESS Learner Corpus. *Komaba Journal of English Education*, 105–127.

Anthony, Laurence. 2014. AntConc (Version 3.4.4) [Computer Software]. Tokyo, Japan: Waseda University. Prieiga internetu: http://www.laurenceanthony.net/software [žiūrėta 2020-01-10].

Appel, Randy. 2011. Lexical Bundles in University EAP Exam Writing Samples: CAEL Test Essays. A thesis submitted to the Faculty of Graduate and Postdoctoral Affairs in partial fulfillment of the requirements for the degree of Master of Arts. *School of Linguistics and Language Studies*. Carleton University Ottawa, Ontario.

Appel, Randy. 2016. Lexical Bundles in L2 English Academic Writing. CONTACT Magazine. *Research Symposium Issue*, 66-81.

Bal, Betul. 2010. *Analysis of four-word lexical bundles in published research articles written by Turkish scholars*. Thesis. Georgia State University.

Baltrušaitytė, Giedrė; Bučaitė-Vilkė, Jurga; Rimaitė, Aušra. 2014. *Taikomosios sociologijos magistro studijų tiriamojo ir baigiamojo darbų rengimo ir praktikos atlikimo metodiniai nurodymai* [elektroninis išteklius]. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.

Barzdžiukienė, Leonora Domininka; Celiešienė, Vilija; Kaulakienė, Angelė. 2005. *Baigiamasis studijų darbas: kalbininkų patarimai: teorija ir tvarkyba*. Vilnius: Gedimino technikos universitetas. Prieiga internetu: http://elibrary.lt/resursai/Mokslai/VGTU/Leidiniai/Leidinukai/kaulakiene%20kalbos%20patarimai.pdf [žiūrėta 2020-01-10].

Baumann, James F.; Graves, Michael F. 2010. What is academic vocabulary? *Journal of Adolescent and Adult Literacy*, 54(1), 2010, 4–12.

Beheydt, Ludo. 2005. The development of an academic vocabulary. De lexicografia. *Actes del I Symposium Internacional de Lexicografia*. Paz Battaner Arias, Janet DeCesaris Ward (eds.) Barcelona: Institut universitari de linguistica applicada, 241–250.

Bernotienė, Liolita. 2012. Lexical relational structure of the English academic discourse. *Res humanitariae*, 11, 1–16.

Biber, Douglas. 2006a. *University Language. A Corpus-Based Study of Spoken and Written Registers. Amsterdam*: John Benjamins Publishing Company.

Biber, Douglas. 2006b. Stance in spoken and written university registers. *Journal of English for Academic Purposes*, 5(2), 97–116.

Biber, Douglas. 2009. A corpus-driven approach to formulaic language in English: Multi-word patterns in speech and writing. *International Journal of Corpus Linguistics*, 14/3, 275–311.

Biber, Douglas; Barbieri, Federica. 2007. Lexical bundles in university spoken and written registers. *English for Specific Purposes*, 26, 263–286.

Biber, Douglas; Conrad, Susan. 1999. Lexical bundles in conversation and academic prose. H. Hasselgard, S. Oksefjell (eds.). *Out of Corpora: Studies in Honour of Stig Johansson*. Amsterdam: Rodopi, 181–190.

Biber, Douglas; Conrad, Susan; Cortes, Viviana. 2004. If you look at lexical bundles in university teaching and textbooks. *Applied Linguistics*, 25(3), 371–405.

Biber, Douglas; Johansson, Stig; Leech, Geoffray; Conrad, Susan; Finegan, Edward. 1999. *The Longman Grammar of Spoken and Written English*. London: Longman.

Bielinskienė, Agnė. 2009. Relevancijos teorija ir diskurso jungtukų bei jungiamųjų žodžių pragmatika. *Kalbų studijos*, 12, 53–62.

Bielinskienė, Agnė. 2010. *Sujungiamojo ryšio semantika, pragmatika ir vartosenos ypatumai*. Daktaro disertacija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.

Bielinskienė, Agnė; Kovalevskaitė, Jolanta; Rimkutė, Erika; Vilkaitė, Laura. 2017. Kolokacijų ir frazeologizmų atpažinimo kriterijai. *Kalbų studijos*, 31, 83–101.

Bikelienė, Lina. 2008. Resultative connectors in advanced Lithuanian learners' English writing. *Kalbotyra*, 59(3), 30–37.

Bikelienė, Lina. 2009. Priešpriešos konektorių vartojimas besimokančių anglų kalbos ir anglakalbių studentų rašto darbuose. *Kalbotyra*, 61(3), 21–35.

Bikelienė, Lina. 2012. *Teksto jungimo priemonių vartosena gimtakalbių ir negimtakalbių studentų rašto darbuose anglų kalba: gretinamoji konektorių analizė*. Daktaro disertacija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Bitinienė, Audronė. 1987. *Sintaksinių struktūrų funkcionavimas lietuvių kalbos moksliniame stiliuje*. Daktaro disertacija. Vilnius: Vilniaus universitetas.

Bitinienė, Audronė. 2000. Vientisiniai mokslinio stiliaus sakiniai. *Kalbotyra*, XLVIII (1)–XLIX (1), 11–14.

Bitinienė, Audronė. 2005. Mokslinis stilius ir jo intertekstualumas. *Žmogus ir žodis*, 1, 68–72.

Bitinienė, Audronė. 2007. Mokslinio stiliaus bendrojo ir individualiojo komponento santykis. *Acta humanitarica universitatis Saulensis*, 3, 32–39.

Bitinienė, Audronė. 2009. Sakinių siejimo priemonių vartojimas mokslinio stiliaus tekstuose. *Žmogus ir žodis: didaktinė lingvistika*, 11(1), 21–26.

Bitinienė, Audronė. 2010. Kalbotyros mokslo tekstų sintaksinės ypatybės. *Žmogus ir žodis: didaktinė lingvistika*, 1, 122–127.

Bitinienė, Audronė. 2011. *Mokslinis tekstas: teorija, pratybos*. Vilnius: Vilniaus pedagoginio universiteto leidykla.

Bitinienė, Audronė. 2013. *Mokslinio teksto stilistika*. Vilnius: Edukologija.

Byrd, Pat; Coxhead, Averil. 2010. On the other hand: Lexical bundles in academic writing and in the teaching of EAP. *University of Sydney Papers in TESOL*, 5(5), 31–64.

BLKŽe – *Bendrinės lietuvių kalbos žodynas*, [elektroninis leidimas]. Danutė Liutkevičienė (vyr. red.). Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2012–2020. Prieiga internetu: http://bkz.lki.lt/ [žiūrėta 2020-02-15].

Bloch, Joel. 2010. A Concordance-based study of the use of reporting verbs as rhetorical devices in academic papers. *Journal of Writing Research*, 2(2), 219–244.

Boizou, Loìc; Kovalevskaitė, Jolanta; Rimkutė, Erika. 2016. Lietuvių kalbos dvižodžių pastoviųjų junginių gramatinės kategorijos. *Acta Linguistica Lithuanica*, LXXV, 115–143.

Bončkutė, Roma. 2006. *Kas žinotina rašantiems mokslinius darbus: lietuvių filologijos studentams*. Metodinis leidinys. Klaipėda: Klaipėdos universitetas. 2-asis patais. ir papild. leid.

Breeze, Ruth. 2013. Lexical bundles across four legal genres. *International Journal of Corpus Linguistics*, 18:2, 229–253.

Brommer, Sarah. 2018. *Eine induktive korpuslinguistische Analyse wissenschaftlicher Texte*. Berlin, New York: De Gruyter.

Buivydienė, Vaida; Kirvaitis, Raimundas; Rutkienė, Lina; Vladarskienė, Rasuolė. 2019. *Akademinė ir profesinė kalba: tekstų ypatybės ir kūrimas*. Vilnius: VGTU leidykla „Technika".

Burger, Harald. et al. 2007. Phraseologie: Objektbereich, Terminologie und Forschungsschwerpunkte. *Phraseologie / Phraseology, Ein internationales Handbuch der zeitgenössischen Forschung*. Hrsg. von Harald Burger et al. 1er Halbband. Berlin, New York: De Gruyter, 1–10.

Burneikaitė, Nida. 2008. Metadiscourse in linguistic master's theses in English L1 and L2. *Kalbotyra*, 59(3), 38–47.

Burneikaitė, Nida. 2009. Metadiscoursal connectors in linguistics MA theses in English L1 & L2. *Kalbotyra*, 61(3), 36–50.

Butler, Christopher. 1990. Qualifications in science: modal meanings in scientific texts. W. Nash (ed.). *The writing scholar: Studies in academic discourse*. Newbury Park, CA: Sage, 137–170.

Campion, Mary E.; Elley, W. B. 1971. *An Academic Vocabulary List*. Wellington: NZCER.

Celiešienė, Vilija; Džežulskienė, Judita. 2009. *Profesinės kalbos pagrindai*. Kaunas: Technologija.

Celešiūtė, Ingrida. 2015. *Socialinių mokslų akademinio darbo rašymo principai trumpai*. Prieiga internetu: http://ingrida.palepe.eu/wp-content/uploads/2015/10/Akademinio-darbo-ra%C5%A1ymo-principai-trumpai-celesiute.pdf [žiūrėta 2020-02-15].

Charles, Maggie. 2006a. Phraseological patterns in reporting clauses used in citation: A corpus-based study of theses in two disciplines. *English for Specific Purposes*, 25, 310–331.

Charles, Maggie. 2006b. The construction of stance in reporting clauses: a crossdisciplinary study of theses. *Applied Linguistics*, 27, 492–518.

Chen, Cheryl Wei-yu. 2006. The use of conjunctive adverbials in the academic papers of advanced Taiwanese EFL learners. *International Journal of Corpus Linguistics*, 11(1), 113–130.

Corson, David. 1997. The learning and use of academic English words. *Language Learning*, 47(4), 671–718.

Cortes, Viviana. 2002. Lexical bundles in freshman composition. R. Reppen, S. M. Fitzmaurice, D. Biber (eds.). *Using corpora to explore linguistic variation*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 131–145.

Cortes, Viviana. 2004. Lexical Bundles in Published and Student Writing in History and Biology. *English for Specific Purposes*, 23 (4), 397–423.

Cortes, Viviana. 2008. A Comparative Analysis of Lexical Bundles in Academic History Writing in English and Spanish. *Corpora*, 3 (1), 43–57.

Cortes, Viviana. 2013. 'The purpose of this study is to': Connecting lexical bundles and moves in research article introductions. *Journal of English for Academic Purposes*, 12, 33–43.

Coxhead, Averil. 2000. A new academic word list. *TESOL Quarterly*, 34(2), 213–238.

Coxhead, Averil. 2011. The Academic Word List 10 years on: research and teaching implications. *TESOL Quarterly*, 45, 355–362.

Čepaitienė, Giedrė. 2007. *Lietuvių kalbos etiketas: semantika ir pragmatika*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.

Černyševa, Irina I. 1980. *Ustoičevyje slovosočetanija nemeckogo jazyka v jazyke i reči*. Moskva: Vysšaja škola.

Česnulienė, Vida. 2010. Sudėjimo konjunkcija mokslinio ir publicistinio stiliaus tekstuose. *Specialybės kalba: sakinys ir tekstas*. Vilnius: Mykolo Romerio universiteto Leidybos centras, 38–47.

Česnulienė, Vida. 2012a. Modaliniai konektoriai mokslinio ir publicistinio stiliaus tekstuose. *Žmogus ir žodis: didaktinė lingvistika*, 14(1), 30–34.

Česnulienė, Vida. 2012b. Gramatinė kohezija mokslinio ir publicistinio stiliaus tekstuose. *Filologija*, 17, 45–55.

Česnulienė, Vida. 2012c. *Gramatinė ir leksinė gramatinė kohezija mokslinio ir publicistinio stiliaus tekstuose*. Daktaro disertacija. Vilnius: Edukologija.

Česnulienė, Vida. 2013. Priežasties konjunkcija mokslinio ir publicistinio stiliaus tekstuose. *Žmogus ir žodis: didaktinė lingvistika*, 1, 42–47.

Dačiulytė, Rūta; Jagminas, Jonas; Nefas, Saulius. 2013. *Kursinių, bakalaurinių ir magistrinių darbų rengimo metodiniai nurodymai*. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas. Prieiga internetu: https://www.scribd.com/doc/270270684/Kursiniu-Bbd-Mbd-Metodiniai-Nurodymai-Pvf [žiūrėta 2020-02-15].

Damošius, Saulius. 2007. Vertinimo raiška mokslinio stiliaus tekstuose. *Lituanistica*, 53(4), 51–62.

Dittmann, Jürgen; Geneuss, Katrin A.; Nennstiel, Christoph; Quast, Nora A. 2003. Schreibprobleme im Studium – Eine empirische Untersuchung. Konrad Ehlich, Angelika Steets (eds.). *Wissenschaftlich schreiben – lehren und lernen*. Berlin, Boston: De Gruyter, 155–185.

DLKG – *Dabartinės lietuvių kalbos gramatika*. Vytautas Ambrazas (red.). Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla, 1994 – I leid., 1996 – II patais. leid., 1997 – III leid., 2006 – IV patais. leid.

DLKŽe – *Dabartinės lietuvių kalbos žodynas*. Stasys Keinys (vyr. red.). Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2006. Prieiga internetu: http://lkiis.lki.lt/dabartinis [žiūrėta 2020-02-15].

Donalies, Elke. 1994. Idiom, Phraseologismus oder Phrasem. Zum Oberbegriff eines Bereichs der Linguistik. *Zeitschrift für germanistische Linguistik (ZGL)*, 22, 334–349.

Donalies, Elke. 2005. Was genau Phraseme sind. *Deutsche Sprache*, 33, 338–354.

Drūlienė, Viltė. 2012. Apibendrinamieji daiktavardžiai. *Darbai ir dienos*, 58, 93–116.

Drūlienė, Viltė. 2014. *Lietuvių kalbos apibendrinamieji daiktavardžiai: leksinė reikšmė ir pragmatinės funkcijos*. Daktaro disertacija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla.

Durrant, Philip. 2009. Investigating the viability of a collocation list for students of English for academic purposes. *English for Specific Purposes*, 28(3), 157–169.

Durrant, Philip. 2017. Lexical Bundles and Disciplinary Variation in University Students' Writing: Mapping the Territories. *Applied Linguistics*, 38(2), 65–193.

Ehlich, Konrad. 1993. Qualitäten des Quantitativen. Qualitäten des Qualitativen. Theoretische Überlegungen zu einer gängigen Unterscheidung im Wissenschaftbetrieb. Johannes-Peter Timm, Helmut Johannes Vollmer (Hgg.) *Kontroversen in der Fremdsprachenforschung*. Bochum: Brockmeyer, 201–222.

Ehlich, Konrad. 1999. Alltägliche Wissenschaftsprache. *Information Deutsch als Fremdsprache*. 26. Jahrgang, Nr. 1., Februar 1999, 3–25.

Ehlich, Konrad; Steets, Angelika (eds.). 2003. *Wissenschaftlich schreiben – lehren und lernen*. Berlin, Boston: De Gruyter.

EKŽ – *Enciklopedinis kompiuterijos žodynas*. Sud. Valentina Dagienė, Gintautas Grigas, Tatjana Jevsikova. Vilnius: TEV, 2008. Prieiga internetu: http://ims.mii.lt/EK%C5%BD/ [žiūrėta 2020-02-15].

Erentaitė, Rasa; Žukauskienė, Rita. 2011. *Akademinio raštingumo pagrindai*. Metodinė priemonė. Vilnius: MRU.

Esfandiari, Rajab; Moein, Ghodsieh Tavakoli. 2016. A Corpus-Driven Investigation into Lexical Bundles across Research Articles in Food Science and Technology. *English Language Teaching*, 3(1), 1–30.

Farvardin, Mohammad Taghi; Afghari, Akbar; Koosha Mansoor. 2012. Analysis of Four-Word Lexical Bundles in Physics Research Articles. *Advances in Digital Multimedia*, 1(3), 134–139.

Feilke, Helmuth. 2010. *„Aller guten Dinge sind drei" – Überlegungen zu Textroutinen & literalen Prozeduren. Fest-Platte für Gerd Fritz*. Hg. und betreut von Iris Bons, Thomas Gloning und Dennis Kaltwasser. Gießen 17.05.2010. 1–23. Prieiga internetu: http://www.festschrift-gerd-fritz.de/files/feilke_2010_literale-prozeduren-und-textroutinen.pdf [žiūrėta 2020-02-25].

Feilke, Helmuth; Lehnen, Katrin; Rezat, Sara; Steinmetz, Michael (Hrsg.). 2019. *Materialgestutztes Schreiben – Erfahrungen aus der Praxis und Perspektiven der Forschung*. Stuttgart: Fillibach bei Klett.

Fischer, Simone. 2019. *Erfolgreiches wissenschaftliches Schreiben*. 2e. Aufl. Stuttgart: Kohlhammer.

Fløttum, Kjersti. 2009. Academic voices in the research article. Eija Suomela-Salmi, Fred Dervin (eds.). *Cross-linguistic and cross-cultural perspectives on academic*

discourse. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 109–122.

Flowerdew, John. 2006. Use of signalling nouns in a learner corpus. *International Journal of Corpus Linguistics*, 11(3), 345–362.

Flowerdew, John. 2010. Use of signalling nouns across L1 and L2 writer corpora. *International Journal of Corpus Linguistics*, 15(1), 36–55.

Fominienė, Asta; Jatuliavičienė, Gražina; Gaižauskas, Lionius. 2016. *Kursinių ir baigiamųjų bakalauro darbų rengimo tvarka: metodiniai nurodymai*. Vilnius: Akademinė leidyba.

Francis, Gill. 1994. Labelling discourse: an aspect of nominal-group lexical cohesion. M. Coulthard (ed.). *Advances in Written Text Analysis*. London and New-York: Routledge, 82–101.

Fraser, Bruce. 1990. An approach to discourse markers. *Journal of Pragmatics*, 14(3), 383–398.

Fraser, Bruce. 1999. What Are Discourse Markers?. *Journal of Pragmatics*, 31(7), 931–952.

Gedzevičienė, Dalia. 2014. Semantizmų vartosena teisės mokslo darbų rankraščiuose. *Taikomoji kalbotyra*, 5. Prieiga internetu: https://taikomojikalbotyra.lt/ojs/index.php/taikomoji-kalbotyra/article/view/44/39 [žiūrėta 2020-02-25].

Ghadessy, Mohsen. 1979. Frequency counts, word lists and materials preparation: a new approach. *English Teaching Forum*, 17, 24–27.

Gledhill, Chistopher. 2000. *Collocations in science writing*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.

Graefen, Gabriele; Moll, Melanie. 2011. *Wissenschaftssprache Deutsch: lesen–verstehen–schreiben. Ein Lehr- und Arbeitsbuch*. Peter Lang Verlag: Frankfurt am Main u.a.

Granger, Sylviane. 1998. Prefabricated patterns in advanced EFL writing: collocations and formulae. A. P. Cowie (ed.) *Phraseology. Theory, Analysis, and Applications*. Oxford: Clarendon, 145–160.

Granger, Sylviane. 2009a. The contribution of learner corpora to second language acquisition and foreign language teaching: A critical evaluation. Karin Aijmer (ed.). *Corpora and Language Teaching*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company, 13–33.

Granger, Sylviane. 2009b. Learner corpora: A window onto the L2 phrasicon. Andy Barfield, Henrik Gyllsta, (eds.). *Researching collocations in another language*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 60–65.

Granger, Sylviane; Paquot, Magali. 2008. Disentangling the phraseological web. S. Granger and F. Meunier (eds.). *Phraseology. An interdisciplinary perspective*. Amsterdam, Philadelphia: John Benjamins Publishing Company, 27–49.

Granger, Sylviane; Paquot, Magali. 2009a. In search of a General Academic Vocabulary: A corpus-driven study. Kallia Katsampoxaki-Hodgetts (ed.). *Options and Practices of L.S.P practitioners Conference Proceedings*. University of Crete Publications, E-media, 94–108.

Granger, Sylviane; Paquot, Magali. 2009b. Lexical Verbs in Academic Discourse: A Corpus-driven Study of Learner Use. Charles, M.; Pecorari, D.; Hunston, S. (eds.). *Academic Writing: At the Interface of Corpus and Discourse*. London: Bloomsbury Academic, 193–214.

Granger, Sylviane; Tyson, Stephanie. 1996. Connector usage in the English essay writing of native and non-native EFL speakers of English. *World Englishes*, 15(1), 17–27.

Gray, Bethany. 2010. On the use of demonstrative pronouns and determiners as cohesive devices: A focus on sentence-initial *this/these* in academic prose. *Journal of English for Academic Purposes*, 9(3), 167–183.

Grigaliūnienė, Jonė; Bikelienė, Lina; Juknevičienė, Rita. 2008. The Lithuanian Component of the International Corpus of Learner English (LICLE): A Resource for English Language Learning, Teaching and Research at Lithuanian Institutions of Higher Learning. *Žmogus ir žodis: didaktinė lingvistika*, 10(3), 62–66.

Grigaliūnienė, Jonė; Juknevičienė, Rita. 2011. Formulaic language, learner speech and the spoken corpus of learner English LINDSEI-LITH. *Žmogus ir žodis: didaktinė lingvistika*, 13(3), 12–18.

Grigaliūnienė, Jonė; Juknevičienė, Rita. 2013. Recurrent formulaic sequences in the speech and writing of the Lithuanian learners of English. Sylviane Granger, Gaetanelle Gilquin, Fanny Meunier (eds.). *Twenty Years of Learner Corpus Research: Looking back, Moving ahead. Corpora and Language in Use–Proceedings* 1, Louvain-la-Neuve: Presses universitaires de Louvain, 211–222.

Grigonytė, Gintarė; Rimkutė, Erika. 2005. Automatinis lietuvių kalbos veiksmažodžių grupių atpažinimas. *Konferencijos „Informacinės technologijos 2005“ pranešimų medžiaga*, 315–320.

Gruber, Helmut. 2010. Modelle des wissenschaftlichen Schreibens. Ein Überblick über zentrale Ansätze und Theorien. Saxalber, Annemarie; Esterl, Ursula (Hrsg.). *Schreibprozesse begleiten. Vom schulischen zum universitären Schreiben*. Innsbruck: Studien Verlag, 9–32. Prieiga internetu: https://www.researchgate.net/publication/263758151_Modelle_des_wissenschaftlichen_Schreibens_Ein_Uberblick_uber_zentrale_Ansatze_und_Theorien [žiūrėta 2020-02-22].

Gudavičienė, Eglė. 2018. Socialinių ir technologijos mokslų bakalauro darbų kalbos ypatybės. *Žmogus ir žodis: didaktinė lingvistika*, 20(1). Prieiga internetu: http://www.zmogusirzodis.leu.lt/index.php/zmogusirzodis/article/view/214/207 [žiūrėta 2020-02-05].

Hacquard, Valentine. 2009. *Modality. Unpublished article*. Maryland: University of Maryland.

Halliday, Michael; Hasan, Rughaiya. 1976. *Cohesion in English*. London: Longman.

Heid, Ulrich. 2008. Computational Phraseology: An overview. S. Granger, F. Moinier (eds.). *Phraseology. An Interdisciplinary Perspective*. Amsterdam: John Benjamins, 337–360.

Hausmann, Franz Josef. 1984. Wortschatzlernen ist Kollokationslernen. Zum Lehren und Lernen französischer Wortverbindungen. *Praxis des neusprachlichen Unterrichts* 31. 395–406.

Hausmann, Franz Josef. 1985. Kollokationen im deutschen Wörterbuch: Ein Beitrag zur Theorie des lexikographischen Beispiels. H. Bergenholtz u. J. Mugdan (Hg.). *Lexikographie und Grammatik. Akten des Essener Kolloquiums zur Grammatik im Wörterbuch 28.–30.6.1984*. Tübingen, 118–129.

Hausmann, Franz Josef. 2004. Was sind eigentlich Kollokationen? Steyer, K. (Hg.). 2004. *Wortverbindungen – mehr oder weniger fest. Institut für deutsche Sprache. Jahrbuch 2003*. Berlin, New York, 309–334.

Hinkel, Eli. 2001. Matters of cohesion in L2 academic texts. *Applied Language Learning*, 12(2), 111–132.

Hinkel, Eli. 2002. *Second Language Writers' Text: Linguistic and Rhetorical Features*. London: Lawrence Erlbaum Associates.

Hinkel, Eli. 2004. *Teaching Academic ESL Writing: Practical Techniques in Vocabulary and Grammar*. Mahwah, New Jersey and London: Lawrence Erlbaum Associates.

Hykes, Jenny Marie. 2000. *A comparison of the use of modal verbs in research articles by professionals and non-native speaking graduate students*. Retrospective Theses and Dissertations. 7929. Prieiga internetu: https://lib.dr.iastate.edu/rtd/7929 [žiūrėta 2020-07-05].

Hyland, Ken. 1994. Hedging in academic writing and EAP textbooks. *English for Specific Purposes*, 13(3), 239–256.

Hyland, Ken. 1995. The Author in the Text: Hedging Scientific Writing. *Hong Kong Papers in Linguistics and Language Teaching*, 18, 33–42.

Hyland, Ken. 1998a. *Hedging in Scientific Research Articles*. Amsterdam-Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Hyland, Ken. 1998b. Boosting, hedging and the negotiation of academic knowledge. *Text*, 18(3), 349–382.

Hyland, Ken. 1999. Academic attribution: citation and the construction of disciplinary knowledge. *Applied Linguistics*, 20, 341–367.

Hyland, Ken. 2002a. Authority and invisibility: authorial identity in academic writing. *Journal of Pragmatics*, 34, 1091–1112.

Hyland, Ken. 2002b. Options of identity in academic writing. *ELT Journal*, 56(4), 351–358.

Hyland, Ken. 2002c. Directives: Argument and Engagement in Academic Writing. *Applied Linguistics*, 23(2), 215–239.

Hyland, Ken. 2003. *Second Language Writing*. Cambridge: Cambridge University Press.

Hyland, Ken. 2004a. *Disciplinary discourses: social interactions in academic writing*. Ann Arbor, MI: University of Michigan Press.

Hyland, Ken. 2004b. Graduates' gratitude: the generic structure of dissertation acknowledgements. *English for Specific Purposes*, 23(3), 303–324.

Hyland, Ken. 2004c. *Genre and second language writing*. Ann Arbor, MI: University of Michigan Press.

Hyland, Ken. 2004d. Disciplinary interactions: metadiscourse in L2 postgraduate writing. *Journal of Second Language Writing*, 13, 133–151.

Hyland, Ken. 2005. *Metadiscourse*. London: Continuum.

Hyland, Ken. 2008a. As Can Be Seen: Lexical Bundles and Disciplinary Variation. *English for Specific Purposes*, 27, 4–21.

Hyland, Ken. 2008b. Academic clusters: text patterning in published and postgraduate writing. *International Journal of Applied Linguistics*, 18(1), 41–62.

Hyland, Ken. 2009. *Academic discourse: English in a global context*. London, New York: Continuum.

Hyland, Ken. 2011. Disciplines and Discourses: Social Interactions in the Construction of Knowledge. *Writing in Knowledge Societies*. Ed. D. Starke-Meyerring et al. Fort Collins: The WAC Clearinghouse.

Hyland, Ken. 2012. Bundles in academic discourse. *Annual Review of Applied Linguistics*, 32, 150–169.

Hyland, Ken; Tse, Polly. 2004. Metadiscourse in Academic Writing: A Reappraisal. *Applied Linguistics*, 25, 156–177.

Hyland, Ken; Tse, Polly. 2007. Is there an 'academic vocabulary'? *TESOL Quarterly*, 41(2), 235–254.

Holvoet, Axcel. 2007. *Mood and Modality in Baltic*. Kraków: Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Holvoet, Axel; Judžentis, Artūras. 2003. Sintaksinių ryšių tyrimai. *Lietuvių kalbos gramatikos darbai* 1. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.

Holvoet, Axel; Mikulskas, Rolandas (ed.). 2005. Gramatinių funkcijų tyrimai. *Lietuvių kalbos gramatikos darbai* 3. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 11–38.

Holvoet, Axel; Mikulskas, Rolandas (ed.). 2006. Daiktavardinio junginio tyrimai. *Lietuvių kalbos gramatikos darbai* 4. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.

Huizhong, Yang. 1986. A new technique for identifying scientific / technical terms and describing science texts. *Literary and Linguistic Computing*, 1(2), 93–103.

Hunston, Susan; Francis, Gill. 2000. *Pattern Grammar. A corpus-driven approach to the lexical grammar of English*. Amsterdam and Philadelphia: John Benjamins Publishing Company.

Huntley, Helen. 2006. *Essential Academic Vocabulary: Mastering the Complete Academic Word List*. Boston: Houghton Miffl in Company.

Jablonkai, Reka. 2009. "In the light of": a corpus-based analysis of lexical bundles in two eu-related registers. *Working Papers in Language Pedagogy*, 3, 1–27.

Jacobson, Sven. 1980. Issues in the study of syntactic variation. *Papers from the Scandinavian Symposium on Syntactic Variation, Stockholm, May 18–19th 1979*. Sven Jacobson (ed.). Stockholm: Almqvist and Wicksell, 23–26.

Jakaitienė, Evalda. 2009. *Leksikologija: studijų knyga*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Jakobs, Eva-Maria. 1999. Normen der Textgestaltung. Otto Kruse, Eva-Maria Jakobs, Gabrielle Ruhmann (Hrsg.). *Schlüsselkompetenz Schreiben. Konzepte, Methoden, Projekte für Schreibberatung und Schreibdidaktik an der Hochschule*. Neuwied, Kriftel, Berlin: Luchterhand, 171–183.

Jalali, Zahra Sadat; Moini M. Raouf. 2014. Structure of Lexical Bundles in Introduction Section of Medical Research Articles. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 98, 719–726.

Jalali, Zahra Sadat; Moini, M. Raouf; Arani, Mohamad Alaee. 2015. Structural and Functional Analysis of Lexical Bundles in Medical Research Articles: A Corpus-Based Study. *International Journal of Information Science and Management*, 13(1), 51–69.

Jarašiūnaitė, Giedrė. 2004. *Morfologinių samplaikų semantika ir gramatika*. Magistro darbas. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.

Jasionytė-Mikučionienė, Erika; Šinkūnienė, Jolanta. 2017. The necessitive impersonal *reik(ė)ti* 'need': the rise of modal meaning. *Lietuvių kalba*, 11. Prieiga internetu: http://www.lietuviukalba.lt/index.php/lietuviu-kalba/article/view/227/176 [žiūrėta 2020-02-07].

Jiang, Feng. 2016. Stance construction and interpersonal interaction of shell nouns. *Modern Foreign Languages*, 4, 470–482.

Judžentytė-Šinkūnienė, Gintarė; Zubaitienė, Vilma. 2018. Lithuanian Academic Phrase Usage in Bachelor's Thesis of Different Fields of Science. *Binaural voice(s) of neigbours: Lithuanian and Polish threads in culture*. Wydawnictwo KEW. (spausdinama)

Juknevičienė, Rita. 2008. Collocations with high frequency verbs in learner English: Lithuanian learners vs. native speakers. *Kalbotyra*, 59(3), 119–127.

Juknevičienė, Rita. 2009. Lexical bundles in learner language: Lithuanian learners vs. native speakers. *Kalbotyra*, 61(3), 61–72.

Juknevičienė, Rita. 2011. *Leksinės samplaikos svetimkalbių ir gimtakalbių vartotojų rašytinėje anglų kalboje*. Daktaro disertacija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Juknevičienė, Rita. 2013. Recurrent word sequences in written learner English. Inesa Šeškauskienė, Jonė Grigaliūnienė (eds.). *Anglistics in Lithuania: Cross-Linguistic and Cross-Cultural Aspects of Study*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Publishing, 178–197.

Juknevičienė, Rita. 2017. *English Phraseology and Corpora. An introduction to corpus-based and corpus-driven phraseology*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Kalėdaitė, Violeta. 2000. Savita lietuviškoji BKB konstrukcija. *Darbai ir dienos*, 24, 75–81.

Kardelis, Kęstutis. 2016. *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.

Kavaliauskas, Paulius; Dumbliauskienė, Marytė. 2015. *Studijų darbų rengimo bendrieji metodiniai nurodymai*. Mokomoji metodinė knyga. 2 patais. ir papild. leid. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Kazlauskienė, Asta; Rimkutė, Erika; Bielinskienė, Agnė. 2010. *Bendroji ir specialybės kalbos kultūra: vadovėlis*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universiteto leidykla.

Kirkutis, Algimantas. 2003. *Sveikatos mokslų fakulteto studentų darbų bendrosios nuostatos*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.

Kispál, Tamás 2014. Wissenschaftssprachliche Kollokationen in Seminararbeiten ausländischer Germanistikstudierender. Ferraresi, Gisella; Liebner, Sarah (eds.). *SprachBrückenBauen. 40. Jahrestagung des Fachverbandes Deutsch als Fremd- und Zweitsprache an der Universität Bamberg 2013*. Göttingen: Universitätsverlag Göttingen [Materialien Deutsch als Fremdsprache; 92], 235–250.

Kovalevskaitė, Jolanta. 2012. *Lietuvių kalbos samplaikos*. Daktaro disertacija, Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.

Kovalevskaitė, Jolanta; Rimkutė, Erika. 2008. Morfologinių samplaikų struktūros ypatumai: kelių kalbų palyginimas. *Darbai ir dienos*, 50, 117–152.

Kovalevskaitė, Jolanta; Rimkutė, Erika. 2010. Sudėtinės ir suaugtinės lietuvių kalbos morfologinės samplaikos. *Kalbų studijos*, 16, 79–88.

Kovalevskaitė, Jolanta; Rimkutė, Erika. 2017. Frazeologizmai ir posakiai tekstyne: kokie pučia vėjai? *Gimtoji kalba*, 8, 3–13.

Koženiauskienė, Regina. 2005. *Juridinė retorika: studijų vadovas teisininkams*. Vilnius: Teisinės informacijos centras.

Kroeger, Paul. 2005. *Analyzing Grammar: an Introduction*. Cambridge: Cambridge University Press.

Kruse, Otto; Jakobs, Eva-Maria. 1999. Schreiben lehren an der Hochschule: Ein Überblick. Otto Kruse, Eva-Maria Jakobs, Gabriela Ruhmann (Hrsg.). *Schlüsselkompetenz Schreiben. Konzepte, Methoden, Projekte für Schreibberatung und Schreibdidaktik an der Hochschule*. Neuwied, Kriftel, Berlin: Luchterhand, 19–32.

Kvašytė, Regina; Macienė, Jurgita. 2010. *Mokslinio darbo pradmenys*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.

Kvašytė, Regina; Macienė, Jurgita. 2011. *Studentų mokslo darbai*. Mokomoji knyga. Šiauliai: S. Tumėno leidykla „Šiaurės Lietuva".

Labutis, Vitas. 2002. *Lietuvių kalbos sintaksė*. 3-iasis patais. leid. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Lapinskas, Saulius. 2012a. Frazeologizmai horoskopuose. *Lietuvių kalba*, 6. Prieiga internetu: http://www.lietuviukalba.lt/index.php/lietuviu-kalba/article/view/43/77 [žiūrėta 2020-02-07].

Lapinskas, Saulius. 2012b. Zur Konzeption eines mehrsprachigen Wörterbuchs komparativer Phraseme. *Kalbotyra*, 64(3), 45–59.

Lapinskas, Saulius. 2013. *Zu ausgewählten theoretischen Problemen der deutschen Phraseologie. Ein Lehrbuch für Studierende der Germanistik*. Universität Vilnius.

Linkevičienė, Nijolė; Šinkūnienė, Jolanta. 2012. Asmeniniai įvardžiai mokslo kalboje. *Kalbotyra*, 64(3), 78–102.

Lynn, Robert W. 1973. Preparing word lists: a suggested method. *RELC Journal*, 4 (1), 25–32.

Lisauskaitė, Agnė. 2019. Lithuanian academic vocabulary: a corpus-based study. *Valoda: nozīme un forma 10 / Language: Meaning and Form*, 10. Prieiga internetu: https://www.apgads.lu.lv/fileadmin/user_upload/lu_portal/apgads/PDF/Valoda-nozime-forma/VNF-10/vnf_10-13_Lisauskaite.pdf [žiūrėta 2020-02-07].

Liu, Dilin. 2012. The most frequently-used multi-word constructions in academic written English: A multi-corpus study. *English for Specific Purposes*, 31(1), 25–35.

Liu, Qin; Wang, Xinyi. 2016. Research on shell nouns in abstracts of master theses by science and engineering majors. *Foreign Language World*, 2, 52–60.

Liutkevičienė, Danutė. 2010. Bendrinės lietuvių kalbos žodynas: problemos ir sprendimai. *Leksikografija ir leksikologija*, 2. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 223–234.

LKDFŽ – Rimkutė, Erika; Bielinskienė, Agnė; Kovalevskaitė, Jolanta. 2012. *Lietuvių kalbos daiktavardinių frazių žodynas* [elektroninis išteklius]. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas. Prieiga internetu: http://donelaitis.vdu.lt/lkk/pdf/daikt_fr.pdf [žiūrėta 2020-02-07].

LKG I–II – *Lietuvių kalbos gramatika* 1–2. Kazimieras Ulvydas (vyr. red.). Vilnius: Mintis, 1965–1971.

LKŽe – *Lietuvių kalbos žodynas* I–XX, 1941–2002 [elektroninis variantas]. Red. kolegija: Gertrūda Naktinienė (vyr. red.), Jonas Paulauskas, Ritutė Petrokienė, Vytautas Vitkauskas, Jolanta Zabarskaitė. Vilnius: Lietuvių kalbos institutas, 2005; atnaujinta versija 2008. Prieiga internetu: www.lkz.lt [žiūrėta 2020-01-09].

Lou, Baocui. 2013. A Corpus-based Study of Shell Nouns in the Graduates' EAP Writing. *Foreign Language Education*, 3, 46–53.

Macienė, Jurgita. 2018. Studentų darbų mokslinio stiliaus trūkumai. *Informacijos mokslai*, 81, 92–105.

Macienė, Jurgita; Rimkutė-Ganusauskienė, Aušra. 2014. Studentų raštingumo problemos. *Gimtoji kalba mokykloje* 2. Šiauliai: Lucilijus, 50–59.

MAIe – *Morfologinis anotatorius internete*. Prieiga internetu: http://donelaitis.vdu.lt/main.php?id=4&nr=7_2 [žiūrėta 2019-12-04].

Malakauskienė, Regina; Istomina, Natalija; Razbadauskas, Artūras. 2008. *Referatų ir baigiamųjų darbų (kursinių, bakalauro, magistro) įforminimo metodiniai patarimai*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.

Manan, Nor Azma; Noor, Noorizah Mohd. 2014. Analysis of reporting verbs in master's theses. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 134, 140–145.

Marcinkevičienė, Rūta. 2000. Tekstynų lingvistika. Teorija ir praktika. *Darbai ir dienos* (24). Kaunas: VDU leidykla. 7–64

Marcinkevičienė, Rūta. 2001. Tradicinė frazeologija ir kiti stabilūs žodžių junginiai. *Lituanistica*, 4(48), 81–98.

Marcinkevičienė, Rūta. 2004. Dictionary of Lithuanian Phrases. Geoffrey Williams, Sandra Vessier (eds.). *Proceedings of the Eleventh EURALEX International Congress*, 739–748.

Marcinkevičienė, Rūta. 2008. *Žanro ribos ir paribiai*. Vilnius: Versus aureus.

Marcinkevičienė, Rūta. 2010. *Lietuvių kalbos kolokacijos*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.

Marcinkevičienė, Rūta; Grigonytė, Gintarė. 2005. Lexicogrammatical patterns of Lithuanian phrases. *Proceedings of 2nd Baltic Conference on Human Language Technologies*, 299–305.

Martinez, Iliana A.; Beck, Silvia C.; Panza, Carolina B. 2009. Academic vocabulary in agricultural research articles: a corpus-based study. *English for Specific Purposes*, 28, 183–198.

Maslauskaitė, Aušra. 2008. *Mokslo tiriamojo darbo metodologiniai pagrindai: mokomoji knyga*. Vilnius: Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija.

McCarthy, Michael; O'Dell, Felicity. 2008. *Academic Vocabulary in Use*. Cambridge: Cambridge University Press.

Melnikienė, Danguolė; Jankauskaitė, Monika. 2012. Iliustraciniai pavyzdžiai dvikalbiuose žodynuose: kolokacijos. *Verbum*, 79–90. Prieiga internetu: http://www.journals.vu.lt/verbum/article/view/4971/3239 [žiūrėta 2020-02-07].

MLKŽ – *Mokomasis lietuvių kalbos žodynas*. Milda Norkaitienė, Rita Šepetytė (red.), Zita Šimėnaitė. Vilnius: Baltos lankos. 2-asis patais. leid. 2010.

Moon, Rosamund. 1998. *Fixed Expressions and Idioms in English. A corpus-based approach*. Oxford: Clarendon Press.

Morley, John. 2014. *Academic Phrasebank A Compendium of Commonly Used Phrasal Elements in Academic English in PDF Format*. Manchester.

Mudraya, Olga. 2006. Engineering English: a lexical frequency instructional model. *English for Specific Purposes*, 25(2), 235–256.

Mur-Dueñas, Pilar; Šinkūnienė, Jolanta. 2016. Self-reference in research articles across Europe and Asia: A review of studies. *Brno Studies in English*, 42(1).

Mur-Dueñas, Pilar; Šinkūnienė, Jolanta. 2018. Introduction: Intercultural rhetoric approaches to the analysis of academic genres. Pilar Mur-Dueñas, Jolanta Šinkūnienė (Eds.). *Intercultural perspectives on research writing*. Amsterdam: Benjamins, 2–12.

Nagy, William; Townsend, Dianna. 2012. Words as tools: Learning academic vocabulary as language acquisition. *Reading Research Quarterly*, 47, 91–108.

Navarro Gill, Noellia; Martinez Caro, Elena. 2019. Lexical bundles in learner and expert academic writing. *Bellaterra Journal of Teaching & Learning Language & Literature*, 12(1), 65–90.

Nation, Paul. 2013. *Learning Vocabulary in Another Language* (second edition). Cambridge: University Printing House.

Nesselhauf, Nadja. 2005. *Collocations in a learner corpus* (Vol. 14). Amsterdam: John Benjamins Publishing.

Oakey, David James. 2002. Formulaic Language in English Academic Writing: A Corpus-Based Study of the Formal and Functional Variation of a Lexical Phrase in Different Academic Disciplines. Randi Reppen, Susan M. Fitzmaurice, Douglas Biber (eds.). *Using Corpora to Explore Linguistic Variation. Studies in Corpus Linguistics*, 9. Amsterdam: John Benjamins, 111–129.

Oakey, David James. 2005. Academic vocabulary in academic discourse: The phraseological behaviour of EVALUATION in Economics research articles. E. Tognini-Bonelli, G. Del Lungo Camiciotti (eds.). *Strategies in Academic Discourse*. Amsterdam: John Benjamins, 169–183.

Oakey, David James. 2008. *The form and function of fi ed collocational patterns in research articles in different academic disciplines*. University of Leeds. Prieiga internetu: http://etheses.whiterose.ac.uk/708/1/uk_bl_ethos_487747.pdf [žiūrėta 2019-05-12].

Paquot, Magali. 2008. Exemplification in learner writing: A cross-linguistic perspective. Fanny Meunier, Sylviane Granger (eds.). *Phraseology in Foreign Language Learning and Teaching*. Amsterdam and Philadelphia: Benjamins, 101–119.

Paquot, Magali. 2010. *Academic vocabulary in learner writing: from extraction to analysis*. London and New-York: Continuum.

Paquot, Magali. 2013. Lexical bundles and L1 transfer effects. *International Journal of Corpus Linguistics*, 18, 391–417.

Paquot, Magali; Granger, Sylviane. 2012. Formulaic Language in Learner Corpora. *Annual Review of Applied Linguistics*, 32, 130–149.

Pakerys, Jurgis. 2014. *Kalbos konstruktorius: įvadinės paskaitos*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Palmer, Frank R. 2001. *Mood and modality*. Cambrige Textbooks in Linguistics.

Peacock, Matthew. 2012. High-frequency collocations of nouns in research articles across eight disciplines. *Ibérica*, 23, 29–46.

Petrėnienė, Ona. 2003. Terminų aiškinimas mokslo populiarinamuosiuose tekstuose. *Terminologija*, 10, 42–54.

Petrėnienė, Ona. 2010. Metaforų vartojimas mokslo populiarinamuosiuose tekstuose. *Žmogus ir žodis: didaktinė lingvistika*, 12(1), 128–134.

Petrėnienė, Ona. 2013. Palyginimai mokslo populiarinamuosiuose tekstuose. *Žmogus ir žodis: didaktinė lingvistika*, 15(1), 149–153.

Pikčilingis, Juozas. 1971. *Lietuvių kalbos stilistika*. Vilnius: Mintis.

Pilkaitytė, Renata; Dailidienė, Inga; Jankauskienė, Rita; Karaliutė, Marta. 2017. *Gamtos mokslų katedros studentų kursinių ir baigiamųjų darbų bendrųjų reikalavimų aprašas: mokomoji knyga*. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.

Plaušinaitytė, Lina; Volungevičienė, Skaistė. 2016. Žodžių junginiai dvikalbėje leksikografijoje: vokiečių–lietuvių kalbų žodyno analizė. *Lietuvių kalba*, 10. Prieiga internetu: https://doi.org/10.15388/Lietkalb.2016.10.9918 [žiūrėta 2020-02-07].

Plaušinaitytė, Lina; Volungevičienė, Skaistė. 2018. Sprichwörter in deutsch-litauischen Wörterbüchern. Eine kritische Bestandsaufnahme. Virginija Masiulionytė, Skaistė Volungevičienė (Hrsg.). *Fremde und eigene Sprachen. Linguistische Perspektiven / Foreign and Own Languages. Linguistic Perspectives*. Frankfurt am Main: Peter Lang. Linguistik International, 40, 331–352.

Poškienė, Audronė; Vrubliauskienė, Vaida. 2012. Loginių-semantinių mokslinio diskurso ryšių raiška anglų ir lietuvių kalbose. *Kalbų studijos*, 20, 35–44.

Praninskas, Jean. 1972. *American University Word List*. London: Longman.

Ranger, Graham. 2018. *Discourse Markers: An Enunciative Approach*. Cham, Switzerland: Palgrave Macmillan.

Remeikytė, Vida. 2002. Sakinių siejimo priemonės lietuvių ir užsienio kalbininkų darbuose. *Kalbotyra*, 51(1), 147–157.

Renouf, Antoinette; Sinclair, John. 1991. Collocational frameworks in English. Karin Aijmer, Bengt Altenberg (eds.). *English Corpus Linguistics: Studies in Honour of Jan Svartvik*. London and New York: Longman, 128–143.

Rezoug, Fares; Benet, Vincent. 2018. Exploring Lexical Bundles in the Algerian Corpus of Engineering. *Arab Journal of Applied Linguistics*, 4(4), 47–77.

Rheindorf, Marcus. 2014. „zusammenfassend kann festgehalten werden": Zur Äquivalenz phrasaler Konstruktionen in der deutschen und englischen Wissenschaftssprache aus funktionaler Perspektive. *Wiener Linguistische Gazette*, 78, 61–82.

Rimkutė, Erika. 2006a. Lietuvių kalbos kolokacijų žodynas: sandara ir paskirtis. *Prace Baltystyczne*, 3, 249–258.

Rimkutė, Erika. 2006b. *Morfologinio daugiareikšmiškumo ribojimas kompiuteriniame tekstyne*. Daktaro disertacija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.

Rimkutė, Erika. 2009. Gramatinė morfologinių samplaikų klasifikacija. *Kalbų studijos*, 14, 32–38.

Rimkutė, Erika; Bielinskienė, Agnė; Kovalevskaitė, Jolanta; Vilkaitė-Lozdienė, Laura. 2019. Lietuvių kalbos pastoviųjų junginių gramatinis variantiškumas. *Kalbų studijos*, 91–110. DOI: 10.5755/j01.sal.0.34.21214.

Rimkutė, Erika; Jarašiūnaitė, Giedrė; Homola, Petr. 2005. Morfologinių samplaikų atpažinimas ir klasifikavimas. *Lituanistica*, 62(2), 58–75.

Rimkutė, Erika; Utka, Andrius. 2012. *Metodiniai patarimai rašantiems kalbotyros darbus*. Metodinė priemonė. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.

Rimkutė, Erika. 2015. Lietuvių kalbos daiktavardinių frazių žodyno vienaformiai pastovieji junginiai. *Darbai ir dienos*, 64, 153–167.

Ringailienė, Teresė. 2014. *Popular Scientific Discourse In English And Lithuanian: A Multimodal Perspective*. Daktaro disertacija. Kaunas: Vytauto Didžiojo Universitetas, Vilnius: Lietuvių kalbos institutas.

Ryvitytė, Birutė. 2003. Research article introductions: variations across disciplines and cultures. *Kalbotyra*, 53(3), 93–100.

Ryvitytė, Birutė. 2004. Rhetorical structure of English and Lithuanian academic book reviews. *Tiltai. Priedas*, 19, 111–117.

Ryvitytė, Birutė. 2012. On Evaluative Adjectives in the Corpus of Academic Lithuanian. *Kalbų studijos*, 20.

Roelcke, Thorsten. 2010. *Fachsprachen*. 3., neu bearbeitete Auflage. Berlin: Erich Schmidt.

Ruskan, Anna. 2012. Evidential Adjectives in Lithuanian Academic Discourse. *Kalbotyra*, 64(3), 103–123.

Ruskan, Anna. 2013. *Nemorfologinio evidencialumo raiška ir turinys lietuvių kalboje: bevardės giminės būdvardžiai ir prieveiksmiai*. Daktaro disertacija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Ruskan, Anna; Šolienė Audronė. 2017. Evidential and epistemic adverbials in Lithuanian: Evidence from intra-linguistic and cross-linguistic analysis. *Kalbotyra*, 70, 127–152. Prieiga internetu: https://www.zurnalai.vu.lt/kalbotyra/article/view/11197/9859 [žiūrėta 2020-02-07].

Rutkauskas, Aleksandras Vytautas; Plakys, Vytautas; Sūdžius, Vytautas. 2011. *Magistro mokslinis darbas: forma, struktūra ir procesas*. Vilnius: VGTU leidykla „Technika".

Rutkienė, Lina. 2015. *Technologijų specialistų profesinė kalba: sistema ir vartosena*. Vilnius: VGTU leidykla „Technika".

Ruzaitė, Jūratė. 2010. Translation Equivalents of Vague Language Items: A Study of General Extenders in a Parallel Corpus. *Kalbų studijos*, 16, 33–38.

Saad, Siti Salwani. 2009. *The use of academic vocabulary and words collocation in undergraduates' written assignments*. Prieiga internetu: https://ir.unimas.my/id/eprint/6970/ [žiūrėta 2020-04-21].

Salager-Meyer, Françoise. 1992. A Text-Type and Move Analysis Study of Verb Tense and Modality Distribution in Medical English Abstracts. *English for Specific Purposes*, 11, 93–113.

Salazar, Danica. 2011. *Lexical bundles in scientific English: A corpus-based study of native and non-native writing*. Unpublished PhD dissertation. University of Barcelona.

Salazar, Danica; Verdaguer, Isabel; Laso, Natalia Judith; Comelles, Elisabet; Castano, Emilia; Hilferty, Joseph. 2013. Formal and functional variation of lexical bundles in biomedical English. Isabel Verdaguer, Natalia Judith Laso, Danica Salazar (eds.). *Biomedical English: A Corpus-based Approach, volume 56 of Studies in Corpus Linguistics*. John Benjamins Publishing Company, 39–54.

Salazar, Danica. 2014. *Lexical Bundles in Native and Non-native Scientific Writing*. Amserdam: John Benjamins.

Satkauskytė, Dalia. 2002. *Metodiniai nurodymai lietuvių literatūros studentų moksliniams darbams*. Metodinis leidinys. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas.

Schmitt, Norbert. 2004. Formulaic Sequences: Acquisition, Processing and Use. *Language Learning and Language Teaching* 9. Amsterdam: John Benjamins.

Schourup, Lawrence C. 1999. Discourse markers. *Lingua*, 107, 227–265.
Shahriari, Hesamoddin. 2007. Comparing lexical bundles across the introduction, method and results sections of the research article. *Corpora*, 12(1):1, 1–21. DOI: 10.3366/cor.2017.0107
Shea, Mark. 2011. *Cohesion in second language writing*. Michigan State University.
Shaw, Philip. 1992. Reasons for the Correlation of Voice, Tense, and Sentence Function in Reporting Verbs. *Applied Linguistics* 13 (3), 302–318.
Siepmann, Dirk. 2002. Eigenschaften und Formen lexikalischer Kollokationen: wieder ein zu enges Verständnis. *Zeitschrift für romanische Sprache und Literatur* 112. 240–263.
Simpson-Vlach, Rita; Ellis, Nick C. 2010. An Academic Formulas List: New Methods in Phraseology Research. *Applied Linguistics*, 31(4), 487–512.
Sinclair, John. 1991. *Corpus, Concordance, Collocation*. Oxford: Oxford University Press.
Sinclair, John. 1996. The Search for Units of Meaning. *Textus* IX (1), 75–106.
Sinclair, John. 2000. Lexical Grammar. *Darbai ir dienos*, 24, 191–203.
Sinclair, John. 2004. *Trust the Text: Language, Corpus and Discourse*. London: Routledge.
Sinclair, John. 2008. The phrase, the whole phrase, and nothing but the phrase. S. Granger, F. Meunier (eds.). *Phraseology: An interdisciplinary perspective*. Amsterdam: John Benjamins, 407–410.
Sinclair, John; Jones, Susan; Daley, Robert. 2004. *English Collocation Studies: The OSTI Report*. London: Continuum.
Sirtautas, Vytautas; Grenda, Česys. 1988. *Lietuvių kalbos sintaksė*. Vilnius: Mokslas.
Sližienė, Nijolė. 1994. *Lietuvių kalbos veiksmažodžių junglumo žodynas*. T. 1. Vilnius: Lietuvių kalbos instituto leidykla.
Smetona, Antanas; Usonienė, Aurelija. 2012. Autoriaus pozicijos adverbialai ir adverbializacija lietuvių mokslo kalboje. *Kalbotyra*, 64(3), 124–139.
Spöttl, Carol, McCarthy, Michael. 2003. Formulaic utterances in the multilingual context. Jasone Cenoz, Ulrike Jessner, Britta Hufeisen (eds.). *The Multilingual Lexicon*, 133–151.
Steinhoff, Torsten. 2007. *Wissenschaftliche Textkompetenz. Sprachgebrauch und Schreibentwicklung in wissenschaftlichen Texten von Studenten und Experten*. Tübingen: Niemeyer.
Steyer, Kathrin. 2014. *Usuelle Wortverbindungen. Zentrale Muster des Sprachgebrauchs aus korpusanalytischer Sicht*. Tübingen: Narr Verlag.
Stubbs, Michael. 1986. Language development, lexical competence and nuclear vocabulary. *Educational Linguistics*. Oxford and New York: Blackwell, 98–115.
Stubbs, Michael. 2001. *Words and Phrases: Corpus Studies of Lexical Semantics*. Oxford: Blackwell.
Stubbs, Michael. 2007. Quantitative data on multi-word sequences in English: the case of the word 'world'. Michael Hoey, Michaela Malhberg, Michael Stubbs, Wolfgang

Teubert (eds.). *Text, Discourse and Corpora: Theory and Analysis*. London: Continuum.

Sučylaitė, Jūratė; Kavaliauskienė, Giedrė; Radžiuvienė, Rima; Jacikevičius, Kęstutis; Radzevičienė, Eglė. 2017. *Reabilitacijos krypties mokslinių darbų rengimas*. Mokomoji knyga. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.

Swales, John. 1981. *Aspects of Article Introductions*. Birmingham: University of Aston, Language Studies Unit.

Swales, John. 1990. *Genre analysis: English in academic and research settings*. Cambridge: Cambridge University Press.

Swales, John. 1999. How to be brave in EAP: teaching writing in today's research world. *Proceedings of Languages for Specific Purposes Forum*.

Swales, John; Feak, Christiane B. 2000. *English in today's research world: a writing guide*. Ann Arbor, MI: University of Michigan Press.

Swales, John; Feak, Christiane B. 2004. *Academic writing for graduate students: essential tasks and skills*. 2nd edition. Ann Arbor, MI: University of Michigan Press.

Šarlauskienė, Lina. 2014. Informacijos paieškos strategija. Gintarė Tautkevičienė, Lina Šarlauskienė ir kt. *Naudojimasis elektroniniais mokslo informacijos ištekliais*. Mokomoji knyga [interaktyvus]. Vilnius, 67–104. Prieiga internetu: http://www.lmba.lt/sites/default/files/2-modulis.pdf [žiūrėta 2020-02-17].

Šeškauskienė, Inesa. 2008. Hedging in ESL: A case study of Lithuanian learners. *Kalbų studijos*, 13, 71–76.

Šeškauskienė, Inesa. 2009. The paper suggests: inanimate subject + active verb in English linguistic discourse. *Kalbotyra* 60(3), 84–93.

Šeškauskienė, Inesa. 2010. Who discusses: the paper or the author of the paper? Inanimate subject active verb in Lithuanian linguistic discourse as compared to English. *Respectus Philologicus*, 18(23), 83–99.

Šeškauskienė, Inesa. 2011. Language of research argument metaphors in English and Lithuanian. *Vertimo studijos*, 4, 46–60.

Šeškauskienė, Inesa. 2013. Metaphoricity of academic metadiscourse: what can be raised in English and Lithuanian? I. Šeškauskienė, J. Grigaliūnienė (eds.). *Anglistics in Lithuania: cross-linguistic and cross-cultural aspects of study*, 93–120.

Šinkūnienė, Jolanta. 2010. Autoriaus pozicijos raiška asmeniniais įvardžiais rašytiniame akademiniame diskurse. *Filologija*, 15, 124–141.

Šinkūnienė, Jolanta. 2011. *Autoriaus pozicijos švelninimas rašytiniame moksliniame diskurse: gretinamasis tyrimas*. Daktaro disertacija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Šinkūnienė, Jolanta. 2012. Adverbials as Hedging Devices in Lithuanian Academic Discourse: a Cross-disciplinary Study. A. Usonienė, N. Nau, I. Dabašinskienė (eds.). *Multiple perspectives in linguistic research on Baltic languages*. Cambridge Scholars Publishing, 137–169.

Šinkūnienė, Jolanta. 2013. Tarpkalbiniai ir tarpdalykiniai mokslo kalbos tyrimai: medžiagos ir metodų pasirinkimo iššūkiai tyrėjams. *Kalbotyra* 65, 99–112.

Šinkūnienė, Jolanta. 2014a. *Lietuviškojo humanitarinių ir socialinių mokslų diskurso ypatybės*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Šinkūnienė, Jolanta. 2014b. *Ką atskleidžia padėkos moksliniame tekste? Internetinis dienraštis „Bernardinai“*. Prieiga internetu: http://www.bernardinai.lt/straipsnis/2014-03-03-jolanta-sinkuniene-ka-atskleidzia-padekos-moksliniame-tekste/114651 [žiūrėta 2020-02-17].

Šinkūnienė, Jolanta. 2015. Neepisteminis modalumas lietuvių ir anglų mokslo kalboje: kiekybiniai ir kokybiniai vartosenos ypatumai [Nonepistemic modality in English and Lithuanian academic discourse: quantitative and qualitative perspectives]. *Kalbotyra*, 67, 131–154.

Šinkūnienė, Jolanta. 2016. The modal verb *galėti* 'can/could/may/might' in academic Lithuanian: distribution, frequency and semantic properties. *Kalbotyra*, 69, 205–222.

Šinkūnienė, Jolanta. 2018. The power of English: *I* and *we* in Lithuanian, Lithuanian English and British English research writing. P. Mur-Dueñas, J. Šinkūnienė (eds.). *Intercultural perspectives on research writing*. Amsterdam: Benjamins, 59–80.

Šinkūnienė, Jolanta; Van Olmen, Daniel. 2012. Modal verbs of necessity in academic English, Dutch and Lithuanian: epistemicity and/or evidentiality? *Darbai ir dienos*, 58, 153–181.

Šolienė, Audronė. 2018. Diskurso žymikliai: ar viskas išverčiama? *Gimtoji kalba*, 11, 7–10.

Tekorienė, Dalija. 1990. *Bevardės giminės būdvardžiai*. Vilnius: Mokslas.

Thompson, Geoff Yiyun, Ye. 1991. Evaluation in the reporting verbs used in academic papers. *Applied Linguistics*, 12(4), 365–382.

Usonienė, Aurelija. 2004. *Modalumas anglų ir lietuvių kalbose: forma ir reikšmė*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Usonienė, Aurelija. 2006. Episteminio modalumo raiška: ekvivalentiškumo bruožai anglų ir lietuvių kalbose. *Darbai ir dienos*, 45, 97–108.

Usonienė, Aurelija. 2012. Komplementiniai predikatai ir jų multifunkcionalumas: lietuvių kalbos tekstynais paremtas tyrimas. *Darbai ir dienos*, 58, 223–233.

Usonienė, Aurelija; Butėnas, Linas; Ryvitytė, Birutė; Šinkūnienė, Jolanta; Jasionytė, Erika; Juozapavičius, Algimantas. 2011. Corpus Academicum Lithuanicum. Human language technology. *Challenges for computer science and linguistics. Lecture notes in computer science*. Zygmunt Vetulani, ed. Volume 6562/2011, 412–422.

Usonienė, Aurelija; Grigaliūnienė, Jonė; Ryvitytė, Birutė; Būtėnas, Linas; Jasionytė, Erika. 2008. Lietuvių mokslo kalbos tekstynas. *Baltistica*, XLIII (1), 101–114.

Usonienė, Aurelija; Šinkūnienė, Jolanta. 2017. Potential vs use: revisiting an evidential participial construction in Lithuanian. Juana I. Marín Arrese, Gerda Haßler,

Marta Carretero (eds.). *Evidentiality Revisited: Cognitive Grammar, Functional and Discourse-Pragmatic Perspectives*. Amsterdam: Benjamins, 171–192.

Utka, Andrius. 2005. Labai dažnų lietuvių kalbos žodžių ir žodžių formų ypatybės. *Lituanistica*, 1(61), 48–55.

Xue, Guoyi; Nation, I. P. S. 1984. A University Word List. *Language Learning and Communication*, 3 (2), 215–29.

Valiulytė, Elena. 1995. *Vietą nusakome įvairiai. Vietininkas ir jo sinominimai*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidykla.

Vartalla, Teppo. 2001. Hedging in Scientifically Oriented Discourse. Exploring Variation according to Discipline and Intended Audience. Electronic dissertation. *Acta Electronica Universitatis Tamperenis*. Prieiga internetu: http://acta.uta.fi [žiūrėta 2020-03-27].

Vaskelienė, Jolanta. 2015. Ko neišmokstama mokykloje, arba studentų (ne)raštingumas. *Gimtoji kalba mokykloje* 3, 77–84.

Viliūnas, Giedrius; Koženiauskienė, Regina. 2000. *Lituanistų filologų rašto darbai*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Vilkaitė, Laura. 2016. Formulaic language is not all the same: comparing the frequency of idiomatic phrases, collocations, lexical bundles, and phrasal verbs. *Taikomoji kalbotyra*, 8, 28–54.

Vilkienė, Loreta. 2016. *Keletas patarimų lituanistams kalbininkams, kaip rašyti tiriamąjį darbą*. Vilnius: Vilniaus universitetas.

Volungevičienė, Skaistė. 2013. *Kolokacijų vertimo problemos: gretinamoji vokiečių–lietuvių kalbų studija*. Daktaro disertacija. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.

Volungevičienė, Skaistė. 2018. Humanitarinių ir technologijos mokslų studentų darbų fraziškumas. *Lietuvių kalba*, 12. Prieiga internetu: http://www.lietuviukalba.lt/index.php/lietuviu-kalba/article/view/258/193 [žiūrėta 2020-02-17].

Volungevičienė, Skaistė; Zubaitienė, Vilma. 2018. Feste Wortverbindungen in der altlitauischen Lexikographie. Virginija Masiulionytė, Skaistė Volungevičienė (Hrsg.). *Fremde und eigene Sprachen. Linguistische Perspektiven / Foreign and Own Languages. Linguistic Perspectives*. Frankfurt am Main: Peter Lang. Linguistik International, 40, 193–212.

Völz, Irina. 2016. *Lexikalische Textgliederung beim wissenschaftlichen Schreiben in der Fremdsprache Deutsch. Eine empirische Untersuchung zum Erwerb und Gebrauch textorganisierender Ausdrücke durch internationale DaF-Studierende*. Kassel: University Press.

Wallner, Franziska. 2014. *Kollokationen in Wissenschaftssprachen. Zur lernerlexikographischen Relevanz ihrer wissenschaftssprachlichen Gebrauchsspezifika*. Tübingen: Stauffenburg.

Wang Ming-Tzu, Karen; Nation, Paul. 2004. Word meaning in academic English: Homography in the Academic Word List. *Applied Linguistics*, 25(3), 291–314.

Wang, Jing; Liang, Shao-lan; Ge, Guang-chun. 2008. Establishment of a medical academic word list. *English for Specific Purposes*, 27, 442–558.

Ward, Jeremy. 1999. How large a vocabulary do EAP engineering students need? *Reading in a Foreign Language*, 12(2), 309–324.

Wray, Alison. 1999. Formulaic language in learners and native speakers. *Language Teaching* 32, 213–231.

Wray, Alison. 2000. Formulaic sequences in second language teaching: principle and practice. *Applied Linguistics*, 21, 463–489.

Wray, Alison. 2002. *Formulaic Language and the Lexicon*. Cambridge: Cambridge University Press.

Wulff, Stefanie. 2008. *Rethinking Idiomaticity: a Corpus-based Approach*. London/ New York: Continuum.

Zurbaitė, Vigailė. 2017. *Sakytinis akademinis diskursas: fizikų seminarų atvejis*. Magistro darbas. Vilniaus universitetas.

Žydžiūnaitė, Vilma. 2011. *Baigiamojo darbo rengimo metodologija: mokomoji knyga*. Klaipėda: Vitae litera.

Žilinskienė, Vida. 2002. Gramatinių formų vartojimas lietuvių kalbos moksliniame stiliuje. *Acta Linguistica Lithuanica*, 46, 173–183.

Žilinskienė, Vida. 2005a. Vardažodžių, įvardžių ir jų gramatinių formų vartojimas lietuvių kalbos stiliuose. *Lituanistica*, 4, 28–44.

Žilinskienė, Vida. 2005b. Daiktavardžio ir jo gramatinių formų vartojimo dažnis lietuvių kalbos stiliuose. *Kalbos istorijos ir dialektologijos problemos*, 1, 379–393.

Župerka, Kazimieras. 2012a. *Metalingvistika. Nekalbininkų kalbotyra*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.

Župerka, Kazimieras. 2012b. *Stilistika*. 3-iasis patais. ir papild. leid. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.

SANTRAUKOS

Summary

This volume discusses the findings of a study of academic vocabulary and formulaic language in undergraduate student writing in the Lithuanian language. It also presents the first Lithuanian academic phrase bank dedicated to student writing, which has been developed as a result of the study. The phrase bank and the research behind it were carried out as part of the project 'Student Academic Writing Formulaicity Research and Interactive Phrase Bank' supported by the National Lithuanian Language Commission and funded under the 2011–2020 research programme 'Standard Lithuanian, Dialects and Varieties of Lithuanian: Current State and Change'. Relying on the purpose-built graduation paper corpus, this book offers an analysis of the structure and usage of academic vocabulary and lexical bundles in undergraduate dissertations in the main academic fields, taking note of their disciplinary preferences. Lexical bundles were automatically extracted from the corpus using the software *AntConc*.

The primary aim of this study was to contribute to the growing body of research into Lithuanian formulaic language and multiword constructions. Formulaicity research is in its early stages in Lithuania, so there is still a lack of qualitative studies in the field. For example, there has been little research into the frequency and use of Lithuanian phrases, lexical bundles and other multiword constructions in different language varieties. The structural and typological analysis of recurrent multiword sequences is yet to be undertaken, and hardly anything is known about the use of lexical bundles in different text genres and text parts.

Undergraduate student writing was chosen as research material for a variety of reasons. First, student academic writing in Lithuanian has been so far overlooked by researchers, whereas it could yield useful insights into written discourse. Second, all student papers are nowadays submitted electronically so they are readily available for analysis. Third, undergraduate (Bachelor's) dissertations are not considered to be research papers, and they, therefore, remain outside the scope of the Lithuanian academic corpus *CorALit* (www.coralit.lt). The corpus compiled for the purposes of this study is intended to fill in this gap.

One of the motivations behind this project, besides academic considerations, was an intention to develop an academic writing resource for undergraduate students. All the authors of this book teach at Vilnius University and often act as academic supervisors of graduation theses or term papers. Three of the authors teach language for specific purposes or academic writing in the Faculties of Economics, Physics, Medicine and Law, and thus have first-hand experience of the difficulties that students encounter when expressing themselves in writing, be it formulating hypotheses, describing research methods, posing arguments, reporting findings or writing conclusions. Students often struggle to find the right words to express their

ideas with clarity and precision; consequently, they often rely on a limited number of set phrases and expressions, some of which may be grammatically or lexically inadequate or incorrect. Therefore, it seemed worth-while not only to analyse lexical bundles in academic writing and to describe their types, distribution and use patterns, but also to develop an online resource – academic phrase bank – open to all undergraduate students and other academic writers. Up till now, a writing resource of this kind has been missing in Lithuania, and we hope to rectify this as academic phrase banks turned out to be much appreciated by academic community in other countries. (http://www.frazynas.flf.vu.lt/)

The Lithuanian Phrase Bank was designed primarily to assist Lithuanian undergraduate students with their writing assignments, but other academic writers may also find it useful. Besides, it could serve as a reference and learning tool to Lithuanian language learners.

This book is divided into five parts. Part 1 provides theoretical and methodological background to the study and reviews the latest research and literature on the subject. Its first chapter begins by examining the role and specifics of writing skills as one of the basic academic competences, and goes on to identify the writing challenges that undergraduate students commonly face. Chapter 2 deals with the concept of general academic or scientific language, largely drawing on the work of Konrad Ehlich on the so-called 'everyday scientific language' (*alltägliche Wissenschaftssprache*). General scientific language is usually defined as a language form made up of more or less fixed word combinations regularly used to express logical and structural moves in research-based writing.

Further on, Part 1 discusses the concept of academic vocabulary and provides an overview of research into Lithuanian academic vocabulary and Lithuanian academic language. The final chapter gives a survey of the available dissertation writing guides and tutorials, which shows that they mostly focus on the organisational strategies and content presentation, while paying little attention to the language-related aspects of academic writing. This observation was one of the main motivations behind this monograph and the online academic phrase bank.

The Part 2 of the monograph deals with the subject matter of the study, explains the terminology and defines its aims and tasks. First, the formulaicity of language – the underlying methodological principle of this study – is examined from the lexical, structural and functional perspectives and the use of the terms *lexical bundle, formulaic sequence*, and *phrase* is discussed and justified.

The second chapter of Part 2 gives an overview of the tasks, which are threefold: preparatory (collection and processing of the material), research (comprehensive analysis of the material), and practical (compilation of an academic phrase bank).

Preparatory tasks involved the collection and systematisation of the material, i. e. the compilation of the corpus of undergraduate student papers, followed by the automatic extraction of the most frequent lexical bundles, the pooling of three-,

four- and five- word bundles as well as manual review of the data pool. The corpus comprises 5 subcorpora, each containing undergraduate student papers in one of the 5 main academic fields (Humanities, Social sciences, Natural sciences, Technology and Biomedicine). A comprehensive presentation of the corpus is provided in the third chapter of Part 2. The chapter discusses the principles of corpus compilation as well as methodological problems linked to corpus compilation and the processing of material.

The research tasks aimed at the comprehensive analysis of the compiled material and were carried out in the following way: first, the most frequent academic words were identified, then their use was examined; second, the four-word lexical bundles were analysed separately in each subcorpus, and finally the findings were compared. The analysis was based on the following parameters: a) frequency, identifying the most numerous groups and subcorpora with the greatest number of bundles; b) lexical patterns in the bundles, identifying the most frequent words and word forms as well as prevailing collocations; c) morphological structure of bundles, establishing the main morphological patterns; d) lexical composition of bundles, highlighting the main lexical types of bundles and their variations; e) functions of bundles within a text based on the inventory of bundle functions created for the purpose of this research.

The practical aim of the project was to compile an interactive academic phrase bank on the basis of the corpus-informed material that has been structurally arranged and supplemented with material from other sources.

Towards the end of Part 2, the preliminary studies conducted by the authors of this monograph are presented. The study by Volungevičienė (2018) focused on the papers by students of the humanities and natural sciences. It has revealed tangible differences between these two groups: humanities students express themselves in a more abstract way and prefer verb constructions while science students opt for noun phrases with discipline-specific vocabulary. The comparative study of formulaic language in social science and technology student writing conducted by Gudavičienė (2018) has established a number of differences in the linguistic choices made by those two student groups, i. e. social sciences papers contained a higher number of more abstract and varied word bundles, whereas in the field of technologies, lower variability was observed. Zubaitienė and Judžentytė (2018), who investigated the dispersion of two-word bundles, established that they can be associated of specific structural parts of an academic paper and that their functions are easily identifiable.

The third and fourth parts of the book focus on the core of the study. Part 3 deals with the problems related to the compilation of an academic word list and specificities of academic words used in lexical bundles. The lexical analysis of automatically retrieved bundles has revealed a well-established layer of academic vocabulary, albeit of a limited range. It was analysed from two angles: that of a conventional academic vocabulary by determining the most common formulaic words (including

their most frequent forms), and by defining the patterns of their use, such as the recurrence of specific lexemes in respective chapters of the student papers or their functional attribution in the text. The second angle of analysis was that of academic collocations. Findings show that in the majority of instances such collocations serve as the basis for lexical bundles and longer phrases. The initial chapters of Part 3 are devoted to the analysis of the use of nominal parts of speech (nouns, verbs, adjectives and adverbs). Then the most frequent forms of the nominal parts of speech are identified in two- and three-word bundles as well as the most typical collocations of the academic language. The final chapter presents an academic word list, compiled on the basis of frequency of occurrence. The complete list of academic words consisting of 482 items is provided in the Addenda (Nr. 1).

Part 4 examines the variety and variability of the four-word bundles, their morphological and lexical types and patterns, and investigates what functions these bundles perform. It also gives a comparative analysis of their use in discipline-specific texts. For the purposes of this study, it has been decided to focus on four-word bundles so that the research findings could be easily compared with those of similar studies abroad, where four-word constructions dominate formulaicity research.

As for the morphological structure of lexical bundles, it is important to understand that due to the synthetic nature of the Lithuanian language, the number of grammatical variants was very high. Consequently, it proved impractical to classify the lexical bundles according to a number of simple models, as is commonly done in similar studies of academic English. Because of the morphological structure of the Lithuanian language, the number and variety of possible models was too high: for example, four-word combinations could be assigned to 146 different models, most of them built around the verb and its conjugated forms. Some models were more numerically prominent that others (for example, N+N+V+Conj), though their predominance was limited to only one or several subcorpora.

The analysis of academic phrase variation has given valuable insights into the understanding of the phenomenon of variation/variability. In particular, it showed that it was possible to structure, with the help of a prototypical lexical phrase model, those lexical bundles that were similar or had only minor form or lexeme variation. All the variants of such bundles could then be treated as morphological (form variants) or lexical modifications (synonyms) of the model. When examined from the prototypical phrase perspective, the entire body of the automatically extracted lexical bundles acquired a tangible structure, which could then be described. Through the use of this approach, we were able to establish patterns of prototype-variant relations, to identify recurrent prototype modifications and so on. It has been noted that the automatically extracted lexical bundles showed mostly morphological and syntactic variability. Morphological variability is largely determined by the inflectional nature of the Lithuanian language and the grammatical relations between words. Diversity of syntactic variation is closely linked to text cohesion devices, such as tex-

tual discourse markers, and to the interpersonal relation function, that is the writer expressing their stance, certainty, doubt etc.

The study addressed lexical synonymy only in those cases where content words had identical meaning. It has been established that lexical variation is not a typical feature of student writing. This could be due to the very nature of scientific discourse which gives priority to precision, clarity and specificity over stylistic considerations.

Our analysis of the functions of lexical bundles followed a multi-step process. First, an inventory of 33 function categories was compiled. Then the function categories were associated with the main sections of an academic text, such as introduction, research description, conclusions etc. Generic functions, that is functions that are not specific to any particular text section and may be used throughout the paper for emphasis, presentation, confirmation, qualification, indication of causality and so on, were singled out into a separate group. At the next stage, the lexical bundles in each subcorpus were organised according to their corresponding function category. Finally, the bundles with the highest frequency and the function categories with the greatest variety of bundles were identified and selected for a more in-depth analysis. It is well known that lexical bundles perform multiple functions in academic writing. However, contrary to the expectations, some functions, for example, disagreeing with previous research/other authors, and expressing gratitude, were not realised in the students' papers. It was not difficult to note that not all functions were of equal significance: some functions, such as expression of causality or linking ideas together, featured prominently in all sub-corpora, and the word combinations realising them were varied and found almost ubiquitously across all disciplines. Whereas other functions seemed to be more common or prominent only in a limited number of papers, and they, therefore, could be considered to be highly discipline-specific.

Interestingly, it has been observed that some high-frequency cross-disciplinary functions, for example presentation of the conclusions, are characterised by stable form and fixed formula realisation, with no variation across disciplines. It has also been found that the linguistic expression of some functions present in several subcorpora reflects the structural, morphological and lexical peculiarities of a particular sub-corpus.

The final, the fifth part, presents the practical results of the project, which bear the same significance as the research itself. This part introduces an electronic phrase bank consisting of a wide selection of phrases that could be typically used by students (as well as other authors) in academic papers. The range of phrases has been established by analysing source material extracted automatically from Bachelor's degree graduation papers. However, to ensure consistency and the use of standard Lithuanian, the researchers have made a number of changes and introduced additional elements. To develop the phrase bank, they relied to a large extent on the text corpus of academic Lithuanian, *CorALit,* and also drew on their linguistic intuition and academic experience. The phrase bank could serve as a useful quick-access writ-

ing tool for students, allowing them to produce more consistent, logical and better-structured texts.

Regarding the overall results of the project, the automatic retrieval of recurrent sequences has allowed the researchers to establish a rather rich and obvious layer of academic language commonly used in student writing across all scientific fields; yet its density, character and distribution is not uniform throughout the subcorpora of scientific fields analysed. This layer exists in form of recurrent multi-word expressions, which are based on the academic vocabulary and academic collocations.

The analysis of academic vocabulary might in future serve as a framework for a dictionary of academic collocations, as the research has demonstrated that academic vocabulary is to a large extent collocative. It could be worthwhile to investigate if and to what extent the use of specific academic collocations is limited to particular scientific fields, or whether they are more or less universal. It would also be useful to analyse academic collocations related to a specific field of science as our analysis has shown that there is a rather significant layer of lexical bundles containing words, which are typical to a specific field. Since the present research did not seek to look into the field-specific academic vocabulary, the researchers have made a conscious decision not to analyse this type of words. However, the collocative potential and textual functions of field-specific vocabulary would merit a separate analysis.

In this book, academic vocabulary is not clearly differentiated according to the individual parts of a student paper as it has been demonstrated that almost all of the vocabulary can be used anywhere in the text. Due to the same reason, it was decided not to break up the texts analysed into separate parts, and not to look for differences and similarities in smaller annotated corpora derived from separate paper chapters. Likewise, the study does not include an in-depth analysis of deviation from standard Lithuanian in undergraduate student writing. On the one hand, such irregularities were not frequent enough to be included in the sample, on the other hand, non-standard vocabulary and syntax do not constitute representative patterns of academic language. The aim of the research was primarily to look at the degree of influence of academic style on students' papers.

The study has provided a number of interesting insights into the formulaic language in undergraduate student written discourse; at the same time, it could serve as a guide for further research. The text corpora accumulated by the authors could be used to analyse recurrent sequences of a different volume or frequency, with a view to defining the most representative examples of the structure of the Lithuanian language. Namely, a question can be raised whether four-word lexical bundles, which are the most frequent research subject of English-speaking authors and the focus of analysis in the present monograph, are best-suited for the analysis of Lithuanian formulaic language. As a synthetic language, Lithuanian is characterised by a low number of function words in a bundle, it's lexical structure and meaning can be rather broad and therefore it may not be easy to characterise them in terms of bi-

nary collocations or one single function. It would be thus worthwhile to carry out another study, drawing on a rather wide pool of three-word bundles generated by the present project and focusing on all the above aspects. It could be aimed at extracting a higher number of more stable morphological models and (prototypical) lexical and morphological models of the academic language, and at defining the variation of syntactic complements. One more topic for analysis could be expansions, such as adjectives, pronouns and particles in collocations. Such information cannot be extracted purely automatically and can only be described in detail following a thorough analysis of expansions. In a longer-term perspective, it would be useful to perform the analysis of functional bundles with the focus on specific links between lexemes and functions, and lexical regularities that become obvious by analysing a complete range of phrases serving the same function.

Finally, another avenue of future research could be a comparative analysis of academic vocabulary from automatically generated lexical bundles. This would allow researchers to look into the structural, lexical, grammatical and functional properties of Lithuanian and other languages in the sequences of academic language. Such research could also form the basis for a multilingual academic phrase bank.

Translated by
Aurika Lingytė, Rimantė Jakubkienė
and Natalija Drutskoy-Sokolinsky

Zusammenfassung

Die vorliegende Arbeit widmet sich der Untersuchung des litauischen akademischen Wortschatzes und der häufig gebrauchten Wortverbindungen in studentischen Abschlussarbeiten (Bachelor- und Hausarbeiten). Auch wird die aus der Untersuchung hervorgegangene elektronische Sammlung der typischen Ausdrücke der allgemeinen Wissenschaftssprache vorgestellt. Die Untersuchung und die damit einhergehende Phrasenbank sind als Ergebnis eines Projekts entstanden, das von der litauischen „Staatlichen Kommission für Litauische Sprache" im Rahmen des Programms „Existenzformen und Wandel des Litauischen: Standardsprache, Dialekte und andere Varietäten 2011-2020" gefördert wurde. Für die Untersuchung wurde ein spezielles Korpus aus studentischen Abschlussarbeiten zusammengestellt, anhand dessen der akademische Wortschatz und die Struktur sowie der Gebrauch von festen Wortverbindungen unter Berücksichtigung der Spezifik der einzelnen Wissenschaftsbereiche in den studentischen Arbeiten analysiert wurde. Die Listen von Wortsequenzen, die der Untersuchung zugrunde liegen, wurden mithilfe des Programms *AntConc* aus dem Korpus extrahiert.

Diese Arbeit versteht sich als Beitrag zum Untersuchungsfeld wiederkehrender Mehrworteinheiten, dessen Erforschung in Litauen noch in den Anfängen steckt. Es besteht ein deutlicher Mangel an qualitativ ausgerichteten Forschungsarbeiten zu wiederkehrenden Mehrwortausdrücken und anderen korpusinduzierten sprachlichen Mustern. Weder die Struktur der festen Mehrworteinheiten noch ihre Typologie, ihre Verbreitung und ihr Gebrauch in verschiedenen Varietäten, Textgattungen oder Textsegmenten sind bislang ausführlich beschrieben worden.

Die studentischen Abschlussarbeiten sind aus mehreren Gründen als Untersuchungsmaterial gewählt worden. Erstens ist der schriftliche Sprachgebrauch von litauischen Studierenden bislang weitgehend unerforscht und bietet daher die Möglichkeit, Interessantes und Neues zu entdecken. Zweitens sind die studentischen schriftlichen Abschlussarbeiten in elektronischer Form vorhanden und deswegen als Untersuchungsquellen gut zugänglich. Drittens gelten die Bachelorarbeiten noch nicht als wissenschaftliche Arbeiten und sind infolgedessen auch nicht im Korpus des akademischen Litauisch (*CorALit*, www.coralit.lt) enthalten. Insofern kann mit dem hierfür zusammengestellten Korpus studentischer Arbeiten eine bestehende Lücke geschlossen werden.

Darüber hinaus gibt es einen weiteren Grund, warum dieses Projekt durchgeführt wurde und dabei nicht nur wissenschaftliche, sondern auch praktische Ziele verfolgt wurden. Dies hängt mit der beruflichen Erfahrung der Verfasserinnen zusammen: Sie arbeiten als Lehrkräfte an der Universität Vilnius und betreuen jedes Jahr etliche schriftliche Abschlussarbeiten. Daher sind sie mit der Problematik des akademischen Schreibens gut vertraut. Drei der Verfasserinnen unterrichten außerdem Litauisch als Fachsprache sowie akademisches Schreiben an den Fakultäten für

Jura, Wirtschaft und Medizin. Wie die Erfahrung zeigt, haben Studierende oft große Schwierigkeiten, wenn es um das schriftliche Ausformulieren ihrer Gedanken, die Aufstellung von Hypothesen, die Darlegung des Themas, die Beschreibung der wissenschaftlichen Untersuchungen, die Kommentierung und Interpretation der Forschungsergebnisse und die Formulierung der Schlussfolgerungen geht. Die Sprache der Studierenden ist häufig recht starr, es wiederholen sich bisweilen dieselben Wendungen. Deswegen ist die Idee aufgekommen, nicht nur die häufigsten wiederkehrenden Mehrwortketten in studentischen Arbeiten zu untersuchen, die typischen Wortverbindungen zu identifizieren, ihre Distribution im Korpus zu analysieren und auf die besonderen Schwierigkeiten beim Formulieren hinzuweisen, sondern auch ein im Internet frei zugängliches Instrument zur Verfügung zu stellen, welches den Studierenden und anderen Interessierten das Schreiben vereinfachen kann: die akademische Phrasenbank des Litauischen. Ein solches Hilfsmittel für das akademische Schreiben hat für das Litauische bislang nicht existiert. Die Erfahrung anderer, besonders angelsächsischer, Länder zeigt, dass eine Phrasenbank ein durchaus nützliches Instrument sein kann. Die geschaffene Phrasenbank soll vor allem Studierenden helfen, ihre schriftlichen Arbeiten auf Litauisch abzufassen, sie kann aber auch von allen anderen, die wissenschaftlich schreiben wollen, zu Rate gezogen werden. Auch für ausländische Studierende, die Litauisch lernen, kann sich die Phrasenbank als nützlich erweisen (http://www.frazynas.flf.vu.lt/).

Die vorliegende Monographie besteht aus fünf großen Kapiteln. Das erste Kapitel analysiert die theoretischen und methodischen Fragen und gibt einen Überblick über die Probleme und Untersuchungsansätze auf dem Themengebiet. Der erste Abschnitt behandelt kurz die Rolle des Schreibens als eine der wichtigsten Kompetenzen in der Wissenschaft und im Studium und es wird auf die typischen Probleme von Lernenden hingewiesen. Der zweite Abschnitt widmet sich dem Begriff der allgemeinen oder, um mit Konrad Ehlich zu sprechen, auf dessen Konzept hier zurückgegriffen wird, der alltäglichen Wissenschaftssprache. Die allgemeine Wissenschaftssprache besteht zu einem großen Teil aus häufig verwendeten, mehr oder weniger festen Wortverbindungen, mit denen die einzelnen logischen und strukturellen Handlungen einer akademischen, auf einer empirischen Untersuchung basierenden, schriftlichen Arbeit angekündigt, thematisiert oder kommentiert werden.

Im ersten Kapitel der Monographie wird auch der Begriff des akademischen Wortschatzes erörtert und ein Überblick über die Forschungsarbeiten gegeben, die sich mit dem litauischen akademischen Wortschatz und der litauischen Wissenschaftssprache im Allgemeinen befassen. Der letzte Abschnitt in diesem Kapitel gibt eine Übersicht über die Hilfsmittel, die den Studierenden beim Schreiben zur Verfügung stehen. Aus der Übersicht wird ersichtlich, dass die Anweisungen hauptsächlich auf strukturelle und inhaltliche Fragen ausgerichtet sind und die sprachlichen Aspekte, insbesondere die passenden Formulierungen, nur am Rande erwähnt werden. Dieser Befund gab einen weiteren Anstoß, sich mit dem Thema eingehender zu befassen und die Phrasenbank im Internet zu veröffentlichen.

Das zweite Kapitel der Monographie wendet sich der Untersuchungsproblematik zu. Hier werden wichtige Begriffe, Ziele und Aufgaben der Arbeit beschrieben. Als methodische Grundlage wird zuerst die Formelhaftigkeit der Sprache unter einem lexikalischen, strukturellen und funktionalen Gesichtspunkt besprochen. Es werden Begriffe wie Mehrwortsequenz, Mehrwortkette, feste Wortverbindung, Kollokation, Phrasem und Phrase diskutiert.

Im zweiten Abschnitt geht es um die Untersuchungsziele und -aufgaben, die sich im Allgemeinen in drei Bereiche gliedern lassen: die Vorbereitung, die Analyse der ermittelten Mehrwortketten und die praktischen Aufgaben, ausgerichtet auf die Anfertigung der Phrasenbank. Die vorbereitenden Aufgaben umfassen vor allem den Aufbau des Korpus, bestehend aus fünf dem jeweiligen Wissenschaftszweig (Geisteswissenschaften, Sozialwissenschaften, Naturwissenschaften, Technologie und Biomedizin) zugeordneten Subkorpora, die Extraktion der Mehrwortsequenzen sowie die Erstellung und manuelle Überprüfung der Listen mit drei-, vier-, oder fünfgliedrigen Mehrwortketten. Die Aufbauprinzipien des Korpus, methodische sowie andere Probleme der Extraktion und der weiteren manuellen Bearbeitung von Mehrwortsequenzen werden im dritten Abschnitt des zweiten Teils besprochen.

Die Aufgaben des wissenschaftlichen Untersuchungsteils beinhalten folgende Aspekte: die Identifikation der häufigsten akademischen Wörter und die Beschreibung ihrer Gebrauchsmodalitäten, die Analyse der viergliedrigen Mehrwortketten in den fünf Subkorpora und der Vergleich der Ergebnisse untereinander. Die Analyse berücksichtigt folgende Gesichtspunkte: a) die Häufigkeit bestimmter Mehrwortketten und ihre Verteilung in den Subkorpora; b) den akademischen Wortschatz in den Mehrwortketten, wobei die häufigsten Wortformen, Wörter und Kollokationen identifiziert wurden; c) die morphologische Struktur der Mehrwortketten und Herausarbeitung der Strukturmuster; d) lexikalische Variation in den Mehrwortketten und Feststellung der prototypischen Ketten; e) die Zuordnung der Mehrwortketten zu einer Funktionsklasse im für die Zwecke dieser Arbeit erstellten Klassifikationssystem. Zu den praktischen Aufgaben dieser Arbeit gehören die Erstellung der Phrasenbank, wobei die ermittelten Mehrwortketten bis zu form- und sinnvollen Phrasen vervollständigt und funktional klassifiziert wurden, und die Einstellung der strukturierten Datenbank ins Internet.

Zum Schluss des zweiten Kapitels werden einige Probeuntersuchungen der Projektteilnehmerinnen besprochen. Volungevičienė (2018) stellt fest, dass in den geisteswissenschaftlichen Arbeiten abstraktere Formulierungen und verbale Konstruktionen überwiegen. In den Naturwissenschaften wird sich dagegen mehr nominaler Konstruktionen bedient, in die häufig spezifische wissenschaftliche Termini einfließen. Gudavičienė (2018) zeigt, dass die Untersuchung der Formelhaftigkeit in den sozialwissenschaftlichen und technologischen schriftlichen Arbeiten deutliche Unterschiede zwischen den beiden Wissensbereichen hervortreten lässt: Die Studierenden der sozialen Wissenschaften greifen häufiger zu abstrakteren Wortverbindungen und verwenden insgesamt mehr unterschiedliche Mehrworteinheiten. Der Bereich der

Technologie zeichnet sich durch geringere Variabilität aus. Zubaitienė und Judžentytė (2018) zeigen in ihrer Untersuchung, dass sich die funktionale Rolle der zweigliedrigen Sequenzen relativ eindeutig bestimmen lässt und die Sequenzen sich ohne Weiteres zu den einzelnen Strukturteilen der schriftlichen Arbeiten zuordnen lassen.

Den inhaltlichen Schwerpunkt der Untersuchung bilden das dritte und das vierte Kapitel. Im dritten Kapitel wird ausgehend von den Mehrwortketten der akademische Wortschatz behandelt, welcher in den automatisch gewonnenen Einheiten eine klar erkennbare Schicht bildet. Diese Schicht ist unter zwei Gesichtspunkten untersucht worden: Zum einen als akademischer Wortschatz im klassischen Sinn, wobei die am meisten gebrauchten Lexeme und deren häufigste Formen identifiziert und ihre Gebrauchsmodalitäten beschrieben wurden, zum Beispiel ihr wiederholtes Auftreten in bestimmten strukturellen Teilen der schriftlichen Arbeiten oder ihre Rolle für die Bestimmung der Funktion der gesamten Kette. Zum anderen wurden die akademischen Wörter als Teil der akademischen Kollokationen beschrieben. Die Kollokationen bilden, wie sich herausgestellt hat, in den meisten Fällen die Grundlage der Mehrwortketten (und der ausgebauten längeren Phrasen). Im letzten Abschnitt wird die anhand der Vorkommenshäufigkeit im Korpus ermittelte Liste der akademischen Wörter des Litauischen vorgestellt und kommentiert. Das komplette Verzeichnis der akademischen Wörter des Litauischen umfasst 482 Wörter und ist im Anhang 1 enthalten.

Im vierten Kapitel der Monographie wird die Vielfalt und Variabilität der viergliedrigen Mehrwortketten, ihre morphologische und lexikalische Struktur und ihre Funktionen in unterschiedlichen Subkorpora untersucht. Viergliedrige Mehrwortketten sind als Untersuchungsobjekt gewählt worden, weil man sich davon bessere Vergleichsmöglichkeiten mit anderen, besonders angelsächsischen, Untersuchungen versprach. Die Untersuchung der morphologischen Struktur der Mehrwortketten ergab, dass es aufgrund der synthetischen Sprachstruktur und dadurch bedingten grammatischen Formenreichtums des Litauischen unmöglich ist, die Mehrwortketten auf einige wenige strukturelle Modelle zurückzuführen, wie dies in den Untersuchungen des akademischen Englisch gemacht wird. Bedingt durch die morphologische Vielfalt des Litauischen sind die morphologischen Modelle der Mehrwortketten sehr vielfältig und lassen sich kaum überblicken: Die viergliedrigen Mehrwortketten konnten hier 146 unterschiedlichen Strukturmodellen zugeordnet werden. Der Großteil dieser Modelle enthält eine verbale Komponente (meist eine konjugierte Verbform). Zwar kommen einige Modelle etwas häufiger vor als andere, doch sie dominieren meistens nur in einem oder manchen der Subkorpora.

Die Untersuchung der lexikalischen Variabilität der akademischen Mehrwortverbindungen bestätigte in erster Linie das Vorhandensein eines Variantenreichtums. Es zeigte sich, dass das breite Spektrum an ähnlichen und sich nur durch wenige lexikalische oder morphologische Unterschiede auszeichnenden Mehrwortketten sich dann logisch strukturieren und beschreiben lässt, wenn man das Vorhandensein eines prototypischen lexikalischen Modells annimmt. Alle Variationen in den Mehrwortketten

können aufeinander bezogen und miteinander verglichen werden, indem man sie als morphologische (Veränderungen in der Form) oder lexikalische (Synonymie) Unterarten oder Varianten ein- und desselben prototypischen Modells beschreibt. Betrachtet man die Gesamtheit der Mehrwortketten von diesem Standpunkt aus, kann man sie erfassen, strukturieren und beschreiben. Eine Zuordnung zu Prototypen ermöglicht die Feststellung der Gesetzmäßigkeiten im Verhältnis zwischen dem Prototyp und den Varianten, der typischen Modifikationen des Prototyps usw. Die Untersuchung zeigt, dass die Variabilität der Mehrwortketten auf der morphologischen und der syntaktischen Ebene am größten ist. Die morphologische Variabilität ist darauf zurückzuführen, dass das Litauische die syntagmatischen Beziehungen zwischen den Wörtern mit morphologischen Mitteln ausdrückt. Syntaktische Variabilität bedeutet unterschiedliche Einbettungsmöglichkeiten durch den Einsatz von Kohäsionsmittel oder sog. Diskursmarker zum Ausdruck von Zuversicht oder Zweifel. Die lexikalische Synonymie wurde hier nur insofern untersucht, als es Mehrwortketten gab, deren Inhaltswörter synonym waren. Insgesamt war ihre Anzahl aber gering, weil man im wissenschaftlichen Diskurs nach Exaktheit, Klarheit und Kürze strebt und stilistische Variabilität weniger erwünscht ist.

Die Untersuchung der Mehrwortketten im Hinblick auf ihre Funktionen im Text lief in mehreren Schritten ab. Zunächst wurde eine Liste mit 33 unterschiedlichen Funktionsklassen erstellt. Ein Teil der Funktionsklassen konnte dem jeweils passenden Textsegment zugeordnet werden (z. B. gehört die Funktion *Ziele und Aufgaben definieren* in die Texteinleitung). Ein anderer Teil davon waren Funktionen allgemeiner Natur und konnten keinem strukturellen Segment der Arbeit zugeschrieben werden (z. B. *Hervorhebung*, *Ursache nennen*, *Vermutung aussprechen* u. ä.). In einem weiteren Schritt wurden die viergliedrigen Mehrwortketten im Gesamtkorpus und in den jeweiligen Subkorpora einer passenden Funktionsgruppe zugeordnet und die Ergebnisse untereinander verglichen. Weder im Gesamtkorpus noch in den Subkorpora ließen sich die Mehrwortketten allen Funktionsgruppen zuordnen, die Verteilung in den einzelnen Subkorpora fiel unterschiedlich aus. Es gibt Funktionsgruppen, die sich in allen Subkorpora durch eine hohe Anzahl und große Vielfalt von Mehrwortketten auszeichnen (*Ursache nennen*, *Verbindungen zeigen*), und solche, die nur für bestimmte Subkorpora typisch sind. Daneben konnte noch eine interessante Tendenz beobachtet werden: Einige Funktionsgruppen, die in allen Subkorpora vertreten waren, zeichneten sich durch überall gleiche routinemäßige und fast invariable Formulierungen aus (z. B. *Schlussfolgerungen ziehen*). Außerdem wurde festgestellt, dass manche Funktionen, die in der Regel an einen bestimmten Wissenschaftsbereich gebunden sind, durch Mehrwortketten ausgedrückt werden, die spezifische nur diesem Wissenschaftsbereich eigene morphologische oder lexikalische Züge aufweisen.

Das fünfte und letzte Kapitel der Untersuchung stellt das nicht weniger wichtige praktische Ergebnis des Projekts vor: die akademische Phrasenbank, die eine große Vielfalt an unterschiedlichen nützlichen Phrasen für das Abfassen von wissenschaftli-

chen Arbeiten enthält. Die typischen Ausdrücke der allgemeinen Wissenschaftssprache sind nach Funktionen gegliedert und darüber hinaus Großgruppen zugeordnet: Ein Teil der Formulierungen ist den unterschiedlichen Textsegmenten, in denen sie vorkommen können, zugewiesen (Einleitung, Haupt- oder Forschungsteil, Schlussteil), ein anderer Teil ist nach Intentionen gegliedert (*etwas feststellen*, *Daten vergleichen*, *Ursachen nennen*, *etwas hervorheben* usw.). Die Ausdrücke der Phrasenbank gehen grundsätzlich auf die ermittelten Verzeichnisse der Mehrwortketten zurück, sie wurden von den Verfasserinnen aber manuell zu längeren sinnvollen und korrekten Phrasen der Wissenschaftssprache ergänzt. Dabei stützte man sich nicht nur auf die eigene Erfahrung und Intuition, sondern auch auf das Material des Korpus des Akademischen Litauisch (*CorALit*). Die Phrasenbank soll nicht nur bei der Suche nach der passenden Formulierung im wissenschaftlichen Stil behilflich sein, sondern grundsätzlich dabei helfen, einen logischen, kohärenten und sinnvollen Text zu schreiben.

Allgemein lässt sich feststellen, dass der Versuch, rekurrente Mehrwortverbindungen in studentischen Arbeiten zu finden, dazu geführt hat, dass man eine deutlich sichtbare Schicht der allgemeinen Wissenschaftssprache herausfiltern konnte, die in allen untersuchten Wissenschaftsgebieten präsent ist, obwohl die Verteilungsdichte und die Natur der Mehrworteinheiten in den einzelnen Subkorpora einige Unterschiede aufweist. Diese Sprachschicht existiert in Form rekurrenter Mehrwortverbindungen, deren Basis akademische Wörter und akademische Kollokationen bilden.

Der akademische Wortschatz konnte nicht eindeutig auf einzelne strukturelle Bestandteile der studentischen Arbeiten bezogen werden. Vielmehr wurde bemerkt, dass die meisten akademischen Wörter nicht an ein bestimmtes Textsegment gebunden sind, sondern überall auftreten können. Aus diesem Grund wurde darauf verzichtet, die schriftlichen Arbeiten in deren strukturelle Einzelteile zu zerlegen, daraus spezielle kleine Subkorpora zu bilden und in diesen Subkorpora nach spezifischen akademischen Wörtern zu suchen.

Das Thema der sprachlichen Korrektheit der studentischen Arbeiten wurde ebenfalls nur am Rande behandelt. Es wurden durchaus Fälle fixiert, wo der Sprachgebrauch nicht normgerecht ist, allerdings wurden sie nicht ausführlicher analysiert. Einerseits waren sie bei weitem nicht so häufig, sodass sie die festgelegte Häufigkeitsschwelle für Mehrwortsequenzen nicht überschritten und nicht ins Untersuchungsmaterial gelangten. Andererseits sind Fälle fehlerhaften Sprachgebrauchs nicht dafür geeignet, das Typische am akademischen Sprachgebrauch aufzuzeigen. Eher war der Fokus darauf ausgerichtet, inwieweit sich in den studentischen Arbeiten der wissenschaftliche Stil wiederspiegelt.

Diese Untersuchung brachte nicht nur zahlreiche spannende Erkenntnisse über den Gebrauch von Mehrwortverbindungen in studentischen akademischen Arbeiten, sondern eröffnete auch zahlreiche weitere Forschungsperspektiven. Die Untersuchung des akademischen Wortschatzes könnte künftig zum Wörterbuch der akademischen Kollokationen umgearbeitet werden, denn der akademische Wortschatz zeichnet sich durch einen hohen Grad an Kollokabilität aus. Es wäre außerdem möglich, auf diesem

Gebiet zu untersuchen, ob bestimmte Kollokationen mehr oder weniger universell einsetzbar oder nur für bestimmte Wissenschaftsgebiete typisch sind. Auch wäre es sinnvoll, die akademischen Kollokationen, die für ein bestimmtes Wissenschaftsgebiet typisch sind, getrennt zu untersuchen, denn die bisherige Analyse zeigte, dass viele der gewonnenen Mehrwortketten spezifische fachspezifische Termini des entsprechenden Gebietes enthalten. Da der Fokus dieser Untersuchung auf der allgemeinen Wissenschaftssprache lag, wurde auf die Untersuchung der Mehrwortketten mit fachspezifischen Termini bewusst verzichtet. Künftig könnte man allerdings anhand des vorhandenen Materials auch die Bindungskapazitäten und Funktionen der fachspezifischen Wörter in den Texten erforschen.

Die zusammengestellten Textkorpora können für weitere Analysen von Mehrwortketten unterschiedlicher Länge genutzt werden. Dabei sollte die Frage beantwortet werden, welche Länge die Struktur der litauischen Sprache am besten wiederspiegelt. Man kann sich fragen, ob die viergliedrigen Mehrwortketten, die dem Beispiel der angelsächsischen Forschungen folgend in dieser Arbeit untersucht wurden, der Struktur des Litauischen am besten gerecht werden. Die synthetische Sprachstruktur auf der einen und eine verhältnismäßig kleine Anzahl an Funktionswörtern in einer Sequenz auf der anderen Seite haben zur Folge, dass die viergliedrigen Mehrwortketten weder mit lexikologischen Begriffen wie dem der (binären) Kollokation noch mit dem Funktionskriterium adäquat abzufangen sind. Künftig wäre es durchaus sinnvoll eine ähnlich umfassende Untersuchung der dreigliedrigen Mehrwortsequenzen vorzunehmen, deren Liste in diesem Projekt ebenfalls erstellt aber nicht bearbeitet wurde. Möglicherweise würde diese Vorgehensweise zu anderen und nachhaltigeren morphologischen bzw. prototypischen lexikalisch-morphologischen Modellen führen und die Vielfalt der Erweiterungsmöglichkeiten dieser Modelle besser erschließen. Einer getrennten Untersuchung wert sind auch diejenigen Lexeme (Adjektive, Pronomina, Partikeln), die sich zwischen die Komponenten der Kollokation schieben und sie auf diese Weise erweitern können. Solche Fälle können automatisch nicht vollständig erfasst werden, eine detaillierte Analyse dieser Erweiterungselemente ist notwendig. Die funktionale Untersuchung der Mehrwortketten könnte sich künftig mehr auf die Verbindungen zwischen der Semantik der einzelnen Lexeme und der Funktion der Mehrwortkette konzentrieren und auf solche lexikalische Regularitäten eingehen, die sich aus dem Gesamtspektrum der zum Ausdruck einer Funktion dienenden Mehrwortketten ergeben.

Auch komparative Arbeiten könnten künftig durchgeführt werden, bei denen die Mehrwortketten des Litauischen und deren strukturelle, lexikalische, grammatische und funktionale Eigenschaften mit dem Material in anderen Sprachen verglichen werden könnte. Solche Untersuchungen würden die Erstellung einer mehrsprachigen akademischen Phrasenbank ermöglichen.

Übersetzt von
Lina Plaušinaitytė

PRIEDAI

1 PRIEDAS. Rašto darbų akademinis žodynas

Prototipinį žodyną sudaro žodžiai, kurie bent viename iš tirtų patekstynių vartojami daugiau nei 100 kartų. Abstraktieji veiksmažodiniai daiktavardžiai ir būdvardžiai teikiami prie savo pamatinių žodžių, išskyrus leksikalizacijos atvejus. *Substantivum mobile* daiktavardžių teikiamos abi giminės. Jei bendraties formos varijuoja, teikiamos abi.

1. abejonė
2. aiškinti
3. aiškiai
4. aiškus
5. akcentuoti
6. akivaizdus
7. aktualus
8. analizė
9. analizuoti
10. analogiškai
11. anketa
12. anketinis
13. apdoroti
14. apibendrinti
15. apibrėžimas
16. apibrėžti
17. apibūdinti
18. apimti
19. apimtis
20. apklausa
21. apklaustasis
22. aplinkybės
23. aprašyti (aprašymas)
24. apskaičiuoti
25. aptarti (aptarimas)
26. aptikti
27. apžvalga
28. apžvelgti
29. aspektas
30. atitikti
31. atitinkamai
32. atitinkamas
33. atkreipti
34. atlikti
35. atranka
36. atrodyti
37. atsakymas
38. atsakyti
39. atsieti
40. atsirasti
41. atsiskleisti
42. atsispindėti
43. atsižvelgti
44. atskirai
45. atskiras
46. atskirti
47. atskleisti
48. atspindėti
49. atvaizduoti
50. atvejis
51. atžvilgiu
52. autorius / autorė
53. baigti
54. bandymas
55. bandyti
56. bendras
57. brėžinys
58. bruožas
59. būdas
60. būdingas
61. būti
62. būtinas
63. charakteristika
64. dalykas
65. dalis
66. dalyvauti (dalyvavimas)
67. dalyvis / dalyvė
68. darbas
69. daryti
70. daug
71. daugelis
72. dauguma
73. dažnai
74. dažnas
75. dėmesys
76. didelis
77. didėti (didėjimas)
78. didinti
79. dydis
80. dominuoti
81. duomenys
82. egzistuoti
83. eiga
84. eksperimentas
85. elementas
86. esmė
87. esminis
88. etapas
89. faktas

90. faktorius
91. fiksuoti
92. forma
93. formulė
94. formuoti
95. formuotis
96. funkcija
97. galėti
98. galimas
99. galimybė
100. gauti
101. glaudžiai
102. grafikas
103. grupė
104. hipotezė
105. identifikuoti
106. įdomus
107. ieškoti
108. įgyvendinti
109. iliustruoti
110. imtis
111. indeksas
112. informacija
113. informantas
114. infomuoti
115. interpretuoti
116. intervalas
117. ypatybė
118. ypatumai
119. įrodyti
120. įskaityti (įskaitant)
121. įspūdis
122. išanalizuoti
123. išaugti
124. išbandyti
125. iškelti
126. iškilti
127. išlikti
128. išnagrinėti
129. išreikšti
130. išrinkti
131. išryškėti
132. išryškinti
133. išsakyti
134. išsiaiškinti
135. išsiskirti
136. išskirti (išskyrus)
137. ištirti
138. išvada
139. išvengti
140. įtaka
141. įtakoti
142. įtraukti
143. įtvirtinti
144. įvadas
145. įvairovė
146. įvairus
147. įvardinti / įvardyti
148. įvertinti
149. įvykti
150. įžvelgti
151. kalbėti
152. kartas
153. kategorija
154. keisti
155. keistis
156. kelti
157. kiekis
158. kilti
159. kintamasis
160. kisti (kitimas)
161. klasifikacija
162. klausimas
163. klausimynas
164. klausti
165. koeficientas
166. komponentas
167. koncepcija
168. koreliacija
169. kriterijus
170. kurti
171. labai
172. laikas
173. laikyti
174. laikytis
175. laikotarpis
176. leisti
177. lemti
178. lengvai
179. lengvas
180. lentelė
181. lyginti
182. lygmuo
183. likti
184. linkti
185. literatūra
186. manyti (manymas)
187. mastas
188. matyti
189. matuoti
190. mažas
194. mažėti (mažėjimas)
195. mažinti
193. medžiaga
194. metodas
195. metodika
196. metu
197. minėti
198. modelis
199. mokslas
200. mokslinis
201. mokslininkas / mokslininkė
202. motyvas

203. motyvuoti
204. nagrinėti
205. naudingas
206. naudoti (naudojimas)
207. naudotis
208. naujas (naujumas)
209. neigiamai
210. norėti
211. nulemti
212. numanyti
213. numatyti
214. nuomonė
215. nuoroda
216. nuostata
217. nurodyti
218. nusakyti
219. nuspręsti
220. nustatyti (nustatymas)
221. objektas
222. omenyje
223. orientuoti
224. paaiškėti
225. paaiškinti
226. pabaiga
227. pabrėžti
228. padaryti
229. padėti
230. padėtis
231. padidėti (padidėjimas)
232. padidinti
233. pagrindas
234. pagrindinis
235. pagrįsti
236. paieška
237. paisyti (nepaisant)
238. pakakti
239. pakankamai
240. pakeisti
241. pakisti
242. palyginti
243. pamatyti
244. pamanyti
245. paminėti
246. panašiai
247. panašus
248. panaudoti (panaudojimas)
249. papildyti
250. papildomai
251. papildomas
252. paplisti (paplitimas)
253. paprastai
254. paremti
255. parinkti (parinkimas)
256. parodyti
257. pasakyti
258. pasekmė
259. pasiekti
260. pasireikšti
261. pasirinkti (pasirinkimas)
262. pasirodyti
263. pasisakyti
264. pasiskirstyti (pasiskirstymas)
265. pasitaikyti
266. pasitelkti
267. pasižymėti
268. paskaičiuoti
269. paskirtis
270. pastebėti
271. pateikti
272. patekti
273. patikrinti (patikrinimas)
274. patvirtinti (patvirtinimas)
275. pavadinti
276. pavaizduoti
277. paveikslas / paveikslėlis
278. pavyzdys
279. pažymėti
280. pažvelgti
281. perspektyva
282. perteikti
283. plačiai
284. pobūdis
285. pokytis
286. poreikis
287. poveikis
288. pozicija
289. požymis
290. požiūris
291. pradėti
292. pradinis
293. pradžia
294. praktika
295. praktiškai
296. prasidėti
297. prasmė
298. prašyti
299. priedas
300. prielaida
301. priemonė
302. priežastis
303. priklausyti
304. priklausomai (nepriklausomai)
305. principas

306. prisidėti
307. priskirti
308. pritaikyti (pritaikymas)
309. pritarti
310. privalėti
311. problema
312. procentai
313. procesas
314. programa
315. projektas
316. pusė
317. puslapis
318. raida
319. rasti
320. rašyti
321. reaguoti
322. reakcija
323. realizuoti
324. reikalauti (reikalavimas)
325. reikalingas
326. reikėti / reikti
327. reikšmė
328. reikšmingas (reikšmingumas)
329. reikšti
330. reiškinys
331. rekomenduoti
332. remtis
333. respondentas / respondentė
334. rezultatas
335. riba
336. riboti
337. rinkti
338. ryšys
339. rodiklis
340. rodyti
341. rūšis
342. ruožtu
343. sakyti
344. sąlyga
345. sąlygoti
346. samprata
347. santykis
348. santrauka
349. sąrašas
350. sąsaja
351. sąveika
352. savybė
353. sąvoka
354. schema
355. siekti
356. sieti
357. sietis
358. sistema
359. situacija
360. siūlyti
361. skaičiuoti (skaičiavimas)
362. skaičius
363. skalė
364. skatinti
365. skyrius
366. skirstyti
367. skirti
368. skirtingai
369. skirtingas
370. skirtis
371. skirtumas
372. specifika
373. spręsti (sprendimas)
374. sritis
375. statistika
376. statistinis
377. statistiškai
378. stebėti (stebėjimas)
379. stengtis
380. straipsnis
381. struktūra
382. sudaryti (sudarymas)
383. sudėtingas
384. sukelti
385. sukurti (sukūrimas)
386. sumažėti (sumažėjimas)
387. sumažinti
388. sunkiai
389. sunkus (sunkumai)
390. suponuoti
391. suprasti (supratimas)
392. suprojektuoti
393. surasti
394. surinkti
395. susidaryti
396. susidėti
397. susidurti
398. susieti
399. susijęs
400. susipažinti
401. suskirstyti
402. sustiprinti
403. sutapti
404. suteikti (suteikimas)
405. sutikti
406. suvokti (suvokimas)
407. sužinoti
408. svarba
409. svarbus
410. svyruoti
411. šaltinis
412. taikyti (taikymas)

413. tapti
414. tarpusavio / tarpusavyje
415. teigiamai
416. teiginys
417. teigti (teigimas)
418. teikti (teikimas)
419. teisingai
420. tekti
421. tema
422. tendencija
423. teorija
424. teorinis
425. terminas
426. testas
427. testuoti (testavimas)
428. tiesiogiai
429. tikėti
430. tikėtis
431. tikimybė
432. tikslas
433. tiksliai
434. tikslingas
435. tikslus
436. tikti
437. tinkamai
438. tipas
439. tyrėjas / tyrėja
440. tiriamasis
441. tyrimas
442. tyrinėti (tyrinėjimas)
443. tirti
444. tobulinti
445. traktuoti
446. trečdalis
447. trukmė
448. trukti
449. trūkti (trūkumas)
450. turėti
451. turinys
452. uždavinys
453. užduotis
454. užimti
455. užtikrinti
456. vadinti
457. vadovautis
458. vaidmuo
459. variantas
460. varijuoti
461. vartosena
462. vartoti (vartojimas)
463. veiksnys
464. veikti
465. veiksmas
466. vertas
467. vertė
468. vertinti (vertinimas)
469. vidurkis
470. vidutinis
471. vidutiniškai
472. vienodai
473. vieta
474. vykdyti (vykdymas)
475. vykti
476. vyrauti
477. ženklus
478. žymiai
479. žinios
480. žinoti
481. žiūrėti
482. žvelgti

2 PRIEDAS. Akademinių žodžių formų dažnumas

Sąraše išlaikoma žodžių formų abėcėlinė vieta, neatsižvelgiant į linksniavimo ar asmenavimo paradigmas, iš veiksmažodžių ar būdvardžių padaryti nesukonkretėję abstraktai pateikiami po pamatinių žodžių nesilaikant abėcėlės. Sustabarėjusios polinksniškai vartojamos formos lemuojamos tuo linksniu, kuriuo vartojamos. Neigiamos būdvardžių ir veiksmažodžių formos rašomas prie pamatinių teigiamų. Santrumpos proc. ir pav. pateikiamos prie atitinkamų lemų.

abejonė
abejonių H 103
aiškiai
aiškiai H 622, S 391, P 173, B 156
aiškus
aišku H 352, S 167
neaišku H 142
aiškinti
aiškina S 158, H 109
akcentuoti
akcentuoja S 240, H 218
akcentuojama S 108, H 146
akcentuojamas H 114
akcentuoti H 104
akivaizdus
akivaizdu H 347, S 162, P 114
aktualus
aktuali S 167, H 158
aktualus H 144
aktualumas
aktualumas H 218, S 196, B 101
analizė
analize S 194
analizę S 729, P 320, H 251, B 202, T 125
analizė S 1849, B 753, P 733, H 695, T 323
analizei P 219, S 206, H 161, B 107
analizėje S 128
analizės S 1110, H 491, P 475, B 291, T 142
analizuoti
analizuoja H 129, S 126
analizuojama S 218, H 196, P 115
analizuojamą S 348
analizuojamame T 121
analizuojamas S 145
analizuojami S 244, H 181, B 121, P 109
analizuojamos S 124
analizuojamu 308
analizuojant S 901, B 543, H 396, P 215
analizuoti S 313, H 248, P 110
analogiškai
analogiškai T 154
anketa
anketa S 203, B 159
anketą S 138, B 104
anketoje B 103
anketos S 357, B 306
anketų B 113
anketinis
anketinė S 126
anketinės S 128
apdoroti
apdoroti T 109, B 109
apdorojimas
apdorojimo T 159
apibendrinti
apibendrinant S 968, H 292, B 229, P 102

apibendrinus S 145
apibrėžimas
apibrėžimą S 107
apibrėžimas S 138
apibrėžti
apibrėžia S 255, H 196
apibrėžiama S 154
apibrėžiamas S 119
apibrėžti H 263, S 251
apibūdinti
apibūdina S 322, H 273, B 111
apibūdinama S 122
apibūdinamas H 113, S 105
apibūdinti H 283, S 198, B 137
apimti
apima S 666, H 418, B 373, P 174, T 142
apimtis
apimties S 129
apimtis S 265, B 208, P 121
apimtys S 105
apklausa
apklausa S 296, B 220
apklausoje S 228
apklausos S 473
apklausti
apklausti S 192
apklaustų S 207
apklaustasis
apklaustųjų S 557, B 519
aplinkybės
aplinkybes H 120, S 127
aplinkybės H 165
aplinkybių H 156
aprašyti
aprašyti H 223, T 121, P 113
aprašoma H 126
aprašomas H 110
apskaičiuoti
apskaičiavus B 105
apskaičiuojama T 324
apskaičiuojamas T 452, P 116
apskaičiuojame T 322
apskaičiuoju T 111
apskaičiuotas B 124, S 101
apskaičiuoti T 334, P 212, S 169, B 117
aptarti
aptarti H 197
aptariama H 244
aptariamas H 248
aptariamos H 148
aptariant H 167
aptaria H 123
aptartas H 102
aptarti H 589
aptarimas
aptarimas B 182, S 110
aptikti
aptikta B 279, H 276
aptiktas H 135
aptikti H 364, B 152
aptiktos B 152
aptinkama H 176
apžvalga
apžvalga B 248, T 212, P 212, S 170, H 144
aspektas
aspektą H 160, S 354
aspektai H 290
aspektais H 186, S 146
aspektas H 300, S 298
aspektu H 281, S 266
aspektų S 218, H 167
aspektus S 378, H 302
atitikti
atitikti T 375, S 109, B 304
atitinka S 490, T 397, P 284, H 293, B 204
atitinkamą T 111

atitinkamas 110
atitinkamų S 106
neatitinka S 116
atitinkamai
atitinkamai S 576, B 362, P 355, T 301, H 216
atkreipti
atkreipia S 311, H 112, B 112, T 109
atlikti
atlieka S 536, H 440, B 426, T 260, P 202
atliekama B 249, S 230, P 209, T 141
atliekamas B 503, T 418, S 287, P 203, H 100
atliekami B 486, T 371, P 235, S 133
atliekamos S 116
atliekant B 880, S 517, T 335, P 321, H 162
atliko B 365, H 232, S 205
atlikta B 455, S 442, P 256, H 126, T 111
atliktame B 195
atliktas B 659, T 208, P 194, H 151
atlikti B 1694, S 1451, T 1241, P 831, H 603
atlikto B 301, S 284, T 138
atliktų B 212, S 147, T 117
atlikus S 508, B 461, P 388, T 295, H 162
atranka
atrankos S 210, B 129
atrodyti
atrodė H 143
atrodyti H 112
atrodytų H 101
atrodo H 656, S 268, P 168, T 160, P 137
atsakymas
atsakymą S 130
atsakymai S 308, B 139
atsakymo S 205
atsakymų S 373, B 168
atsakymus S 216
atsakyti
atsakė S 418, B 300
atsakyti H 211, S 207
atsako S 164, B 101
atsieti
neatsiejama H 133
atsirasti
atsirado H 437, S 245, P 193, T 105, B 635
atsiranda B 632, S 627, H 562, P 289, T 263
atsirasti H 239, S 166, H 114
atsiskleisti
atsiskleidžia H 287, S 106
atsispindėti
atsispindi H 346, S 198
atsižvelgti
atsižvelgiama S 161
atsižvelgiant S 940, T 435, B 424, H 355, P 331
atsižvelgti S 331, H 139, T 110, P 109, B 104
atskiras
atskirą H 123
atskiras S 136, H 132, T 120
atskiros H 100
atskirai H 343, S 217, T 195, B 158, P 133
atskirti
atskirti H 201, B 126, S 119, P 110
atskleisti
atskleidė S 540, B 185, H 123
atskleidžia H 618, S 259
atskleidžiama H 116
atskleisti S 600, H 569
atspindėti
atspindi H 428, S 418, P 167, B 123
atvaizduoti
atvaizduoja T 109
atvaizduojamas T 115
atvaizduoti T 245
atvejis
atvejai H 376, S 129, B 103

atvejais H 526, S 491, B 293, P 279, T 173
atvejis H 303, S 133
atvejo S 180
atveju H 1926, S 1755, T 1037, P 1035, B 533
atvejų H 660, B 378, S 317, P 155
atvejus H 149, S 111
atžvilgiu
atžvilgiu H 1024, S 900, P 361, T 326, B 248
autorius / autorė
autorė H 373, B 291, S 171
autorės H 210, S 208
autoriai S 705, H 337, B 332
autoriaus H 811, S 285
autorių S 907, H 556, B 371, T 128
autorius H 1331, S 316
baigti
baigiamojo T 133
bandymas
bandymai T 162
bandymas H 139
bandymo T 249, P 100
bandymų T 195
bandymus T 106
bandyti
bando H 207, S 142
bandoma H 186, S 131
bendras
bendra S 283, H 216, T 195, B 181, P 132
bendrą S 468, H 343, B 225, P 204, T 185
bendras S 438, B 379, H 282, T 269, P 250
bendro S 316, B 183, H 158, P 104
bendros S 223, H 143, B 131
bendrų S 149, H 107
brėžinys
brėžiniuose T 203
brėžinius T 124
bruožas
bruožai H 267, S 247
bruožais H 100
bruožas H 167, S 125
bruožų H 239, H 225
bruožus H 292, S 181
būdas
būdą H 280, S 210, P 154, T 120
būdai S 276, H 203, T 165, B 161, P 155
būdais H 288, S 264, B 139, T 132, P 127
būdas H 662, S 490, T 409, B 384, P 298
būdo H 255, S 149
būdu H 1296, T 978, S 875, P 716, B 486
būdų S 447, H 291, B 210, T 169, P 164
būdus S 385, H 197, B 108
būti
būna B 1019, S 635, T 454, H 386, P 268
bus T 2682, S 2086, H 1553, P 1012, B 528
būti T 8330, S 6160, H 5987, B 3842, P 2513
būtų S 2711, H 2656, T 1859, P 1213, B 1178
buvo H 20374, B 15231, S 13093, P 9570, T 4539
esant B 1227, P 1070, T 992, S 702, H 361
yra S 28735, H 25434, B 19373, T 17437, P 16919
nebus S 193, H 192, T 143
nebūtų H 266, T 204, S 188
nebuvo H 1832, S 1053, B 988, P 536, T 202
nėra H 4397, S 3703, B 2246, P 1825, T 1368
būtinas
būtina S 871, T 692, H 575, B 531, P 303
būtinas S 192, H 159, B 123
charakteristika
charakteristika T 111, S 107
charakteristikos T 219, S 140
dalykas
dalykas H 118

dalykai H 218
dalykas H 278, S 162
dalyko H 102
dalykų H 352, S 181
dalykus H 298, S 147
dalis
dalį S 949, H 794, B 605, P 482, T 303
daliai S 112
dalies B 1268, S 945, H 772, T 459, P 367
dalyje S 886, H 750, P 695, B 530, T 381
dalimi H 381, S 278, B 125
dalis S 2492, H 2160, B 1866, P 1332, T 1136
dalyvauti
dalyvauja S 334, B 215, H 131
dalyvauti S 505, B 379, H 199
dalyvavo B 483, S 460, H 240
dalyvavusių S 272, B 188
dalyvavimas
dalyvavimą S 101
dalyvavimas S 215, H 170
dalyvavimo H 150
dalyvis / dalyvė
dalyviai S 445, H 188, B 122
dalyviams S 101
dalyvių S 702, H 291, B 153
darbas
darbą S 1380, H 693, B 615, T 395, P 235
darbai T 768, H 458, P 187, S 165
darbais H 157
darbams T 210, H 102
darbas H 1074, S 1056, B 599, T 576, P 429
darbe H 1772, S 1716, P 742, T 473, B 412
darbo S 6858, T 3672, H 3429, B 2623, P 1710
darbu S 576, H 132, B 112
darbų T 2424, H 595, S 293, P 231, B 111
darbui S 284, T 227, H 222, P 117
darbuose S 382, P 101
darbus T 596, H 369, S 289, P 117
daryti
daryti S 1242, H 1008, B 480, P 279, T 194
daro S 752, H 474, B 312, P 252
daroma S 190, H 143, P 106
daug
daug H 2384, B 1498, P 1195, T 982
daugiau S 3953, B 2951, H 2461, P 1318, T 1148
daugiausia H 1022, B 469, P 398
daugiausiai B 798, S 693, P 447, H 425
nedaug H 230, P 162, S 110, P 104
daugelis
daugelį S 152, H 107, B 101
daugelyje S 210, H 170, B 159, P 108
daugelio S 309, H 242, H 220, P 113
daugelis S 513, B 413, H 373, P 152
daugeliu H 108
dauguma
dauguma S 907, B 827, H 628, P 388, T 215
daugumos S 180, H 115, B 105
dažnai
dažnai S 2021, H 1965, B 1589, T 355
dažnas
dažnas H 145, B 128
dėmesys
dėmesį H 949, S 842, B 320, T 188, P 150
dėmesio H 834, S 745, B 345
dėmesys H 592, S 583, B 274, P 111
didelis, didis
didelę S 367, H 320, B 283, T 103
didelė S 367, B 343, H 290, P 221, T 169
didelės S 310, B 271, P 255, H 215, T 211
dideli B 153, S 146, P 138
didelį S 256, H 235, B 194, P 154, T 118
didelio B 257, S 211, P 199, H 184, T 168

didelis H 475, S 459, B 457, P 244
didelių S 280, P 155, B 125, H 106
didesnę S 326, B 178, H 104, P 102
didesnė B 477, S 476, P 293, T 259
didesnės S 211, P 170, P 139, T 109
didesni B 148, P 122, T 107
didesnį S 406, B 234, H 136, P 135, T 131
didesnio S 164, H 135, B 101
didesnis B 826, P 395, H 197, S 131
didžiąją S 157, H 140, B 108
didžiausia S 331, B 302, P 249, T 167, H 136
didžiausią S 491, B 259, P 244, H 212, T 101
didžiausias B 565, S 390, P 343, T 168, H 166
didžiausios S 107
didžiausių S 128
nedidelė B 118
nedidelis B 116, P 104
didėti
didėja S 446, B 407, P 282, T 151
didėjant S 215, P 195, B 162
didėjo S 213, B 124
didėti S 101
didinti
didina S 231, B 230
didinant P 223
didinti S 300, B 129
dydis
dydį S 273, T 188, P 148
dydis T 415, S 376, P 296, B 224, H 129
dydžiai T 105
dydžio P 503, B 373, S 351, T 326, H 178
dominuoti
dominuoja H 275, S 130, B 105
duomenys
duomenimis B 928, S 765, P 380, H 354, T 176
duomenis T 934, S 900, B 874, P 659, H 358
duomenys B 1344, S 1325, T 1018, P 892
duomenų P 2244, T 1943, S 1711, B 1220, H 615
egzistuoti
egzistavo H 132
egzistuoja S 523, H 399, P 259
egzistuoti H 121
eiga
eiga P 147, B 144
eigoje B 141, S 113, H 104
eksperimentas
eksperimento P 397, B 121
elementas
elementą T 111
elementai T 571, H 402, P 305, S 205, B 104
elementas T 246, H 214, P 135, S 115
elemento T 541, P 132
elementų T 1189, P 459, H 443, S 230, B 163
esmė
esmę H 171, S 124
esmė H 205, S 174
esmės H 558, S 416, P 135
esminis
esminis H 118, S 110
esminių S 116
etapas
etapas S 247, H 144, P 108
etape S 223, T 108
etapus S 106
faktas
faktą H 158
faktai H 184

faktas H 244, S 108
faktų H 217
faktus H 162
faktorius
faktoriai S 168, B 119
faktorių S 327, B 346
faktorius S 278, B 104
fiksuoti
fiksuojamas S 116
forma
forma H 1188, S 491, B 468, T 312
formą H 407, T 208, B 178, P 175, S 125
formas H 321, S 176
formomis H 183
formos 1224, B 538, T 496, P 474, S 315
formų H 704, P 237, S 174, B 168, T 133
formulė
formule T 104
formulę T 856, P 250
formulė T 111
formulės T 126
formuoti
formuoja S 212, H 180
formuojant 108
formuoti S 193, H 158
formuotis
formuojasi B 136, P 103
funkcija
funkcija T 539, P 518, B 422, H 389, S 283
funkciją H 485, P 326, P 227, T 205, S 185
funkcijas S 456, B 298, H 256, T 230, P 132
funkcijos B 763, P 404, T 398, S 358
funkcijų B 397, S 304, P 229, T 185, H 148
galėti
galėjo H 1552, S 458, B 371, P 250
galėtų S 889, H 758, B 372, P 333, T 290
galėtume H 142
gali S 7655, B 5933, H 5330, T 3928, P 3223
galime H 994, S 763, P 551, T 425, B 379
negalėjo H 288
negali H 1018, S 846, T 380, B 351, P 188
negalime H 150
galimas
galima H 7437, S 6279, T 3910, B 3303, P 3280
galimą S 109, H 107
galimas S 204, T 155, B 134, P 111
galimi T 105, S 103
galimų S 183, H 147, S 104
negalima H 540, S 278, T 200, B 154, P 131
galimybė
galimybę S 774, H 450, T 306, B 216, P 187
galimybė S 551, H 391, T 281, P 222, B 128
galimybes S 860, H 366, B 286, T 225, P 195
galimybės S 664, H 477, T 236, B 206, P 198
galimybių S 536, H 254, P 157, B 145, T 122
gauti
gauna S 422, B 166, H 107
gaunama T 216, P 165, S 112
gaunamas P 202, S 103
gauname P 448, T 126
gaunami P 137, T 135
gauta P 232, S 229, B 143, T 132
gautais S 101
gautas P 316, S 212, T 195, B 195
gauti S 1484, B 959, P 859, T 595
gautos P 210, S 110, T 101
gautų P 287, B 180
gautus B 362, S 306, T 198, P 185
gavo H 222, S 127, P 106
glaudžiai
glaudžiai S 201, H 201, B 114
grafikas

grafiką T 351
grafikas T 203
grafiko T 261
grupė
grupe S 101
grupę H 264, S 238, B 228, P 105
grupė B 535, S 526, H 481, P 235
grupei B 344, S 327, H 318
grupėje B 1175, S 471, H 128
grupėmis B 100
grupėms S 157, B 137
grupes B 519, S 496, H 387, P 231
grupės B 2269, S 1360, H 642, P 433, T 143
grupių B 1145, S 805, P 294, H 269
hipotezė
hipotezę S 139, P 106
hipotezė S 231, B 177, P 132
hipotezės S 108
identifikuoti
identifikuoti S 185, H 174
įdomus
įdomu H 307, S 142
įdomus H 148
ieškoti
ieškant S 108
ieško S 148, H 137
ieškoti S 327, H 296
įgyvendinti
įgyvendina S 101
įgyvendinant S 118
įgyvendinti S 544, H 240, T 169, P 162
įgyvendinimas
įgyvendinimas S 182
įgyvendinimo S 396, H 103
iliustruoti
iliustruoja H 157, S 110
imtis
imties P 178, S 140
imtis S 369, B 162, H 122
indeksas
indeksą B 149
indeksas B 358, S 212
indekso B 279, S 205
indeksų S 205
informacija
informacija S 1089, H 786, T 538, P 427, B 372
informaciją S 998, H 618, B 436, T 394, P 356
informacijos S 1866, H 1018, B 811, T 525, P 516
informantas
informantai H 155
informantų H 232, S 114
informuoti
informuoti S 162
interpretuoti
interpretuoti H 199
intervalas
intervale P 179
ypatybė
ypatybė H 175
ypatybes H 231
ypatybės H 293
ypatybių H 129, B 109
ypatumai
ypatumai S 216, B 146, H 106, P 100
ypatumus S 326, B 185, H 134, P 102
įrodyti
įrodyta B 151
įrodyti H 149
įrodo H 200, S 114
įskaityti
įskaitant S 150, B 110, T 103
įspūdis
įspūdį H 283

įspūdis H 198
išanalizuoti
išanalizavus S 405, B 353, H 212, P 139
išanalizuoti S 475, H 301, B 215, P 188, T 154
išaugti
išaugo S 431
išbandyti
išbandyti T 102
iškelti
iškelia H 121
iškilti
iškyla H 284, S 155
išlikti
išlieka H 336, S 287, B 286, P 189
išlikę H 130, P 109
išliko H 234, S 146, B 114, P 113
išnagrinėti
išnagrinėti S 154, H 116
išreikšti
išreikštas S 121, H 101
išreikšti H 287, S 209
išreiškia H 301, S 123
išreiškiamas H 123
išrinkti
išrinkti H 103
išryškėti
išryškėja H 260, S 198, B 113, P 103
išryškėjo S 135
išryškinti
išryškina H 143
išryškinti H 111
išsiaiškinti
išsiaiškinta S 129
išsiaiškinti S 1103, B 520, H 434, P 220, T 102
išsiskirti
išsiskyrė S 103
išsiskiria H 317, P 214, S 129, B 121
išskirti
išskyrė S 199
išskiria S 450, H 341, B 165
išskiriami S 182, H 143
išskiriamos S 160
išskirti H 614, S 493, P 280, B 162
išskirtos S 107
išskyrus S 266, H 252, B 245, P 221, T 163
ištirti
ištirti S 427, B 332, H 285, P 282
ištyrus H 108
išvada
išvada S 205, P 185, H 123
išvadą S 504, H 395, B 171, P 149, T 137
išvadas S 221, T 176, H 144
išvados S 546, H 546, B 447, T 324, P 319
išvadų T 207
išvengti
išvengti B 416, S 382, T 217, H 197, P 123
įtaka
įtaka S 422, H 313, P 261, B 260
įtaką S 1301, H 703, B 682, P 524, T 209
įtakos S 1330, B 1090, H 683, P 481, T 187
įtakoti
įtakoja S 330, B 242, P 125
įtakojo S 104
įtraukti
įtraukti S 276, H 226, B 142
įtvirtinti
įtvirtinti S 138, S 145, H 137
įvadas
įvadas H 364, S 309, B 273, P 259, T 207
įvairovė
įvairovę B 135, P 116
įvairovė B 243, P 169, H 118, S 109
įvairovės B 130
įvairus

įvairaus B 173, H 151, S 130
įvairiais H 257, S 255, B 143, P 133
įvairias S 298, H 246, B 167, P 107
įvairiomis S 165, H 151, B 113
įvairios S 304, B 234, P 171
įvairiose S 207, H 164, B 153, P 103
įvairių H 972, S 970, B 734, P 484, T 305
įvairiuose B 114, T 111
įvairius H 345, B 218, P 124, T 116
įvairūs H 354, S 338, B 276, P 198
įvardyti / įvardinti
įvardija H 190, S 159
įvardijama H 118
įvardijamas H 166
įvardinti S 179, H 145
įvardyti H 104
įvertinti
įvertina S 140
įvertinant T 117
įvertino S 151, B 112
įvertinta B 147
įvertintas B 147, S 100
įvertinti B 1546, S 1517, P 467, T 451, H 261
įvertinus B 370, T 199, S 153
įvykti
įvyko H 276, S 159
įvyksta B 146, S 111
įžvelgti
įžvelgti H 335, S 133
kalbėti
kalbama H 710, S 212
kalbant H 561, S 481
kalbėdamas H 202
kalbėti H 545, S 247
kartas
kartą H 936, S 661, B 582, T 414, P 282
karto S 277, H 244, B 234, P 190, T 179
kartų S 344, P 331, B 271, H 222, T 221
kartus B 883, P 389, H 328, T 210
kategorija
kategorija H 122, S 103
kategorijas S 163
kategorijos 190, T 156, H 130
keisti
keičia S 149, H 130
keičiant T 207, P 193
keisti T 359, S 261, H 178, B 138, P 123
keistis
keičiasi S 235, B 152, T 127, H 126, P 120
keistis S 137
keitėsi H 139
kelti
kelia S 324, H 301, B 120
keliami S 104
kelti H 183, S 174
kiekis
kiekį B 364, P 355, T 281, S 165, H 165
kiekiai P 125, B 117
kiekio B 314, P 275, T 223, S 184
kiekis P 790, B 769, T 656, S 254, H 245
kilti
kyla S 545, H 499, B 157
kilo H 221
kilti S 131
kintamasis
kintamasis S 145, T 100
kintamieji S 206, T 135
kintamojo T 135, S 106
kintamųjų S 354, B 111, P 111
kisti
kinta B 216, P 201, S 192, T 136, H 134
kito S 623, B 351, T 296, P 208
kitimas
kitimą S 135
kitimas S 149
kitimo S 233

klasifikacija
klasifikacija H 122
klausimas
klausimą S 558, H 514, B 206
klausimai S 639, B 366, H 245
klausimais S 381, H 176, B 121
klausimas H 726, S 577, B 191
klausimo H 171, S 104
klausimu H 326
klausimų B 249, H 196
klausimus S 519, H 385, B 215
klausimynas
klausimyną S 141, B 110
klausimynas B 243, B 205
klausimyno B 212, B 150
klausti
klausiama S 133
koeficientas
koeficientą T 142
koeficientai T 136, S 109
koeficientas T 1101, S 478, P 246, B 152
koeficiento S 140, T 131, P 106
komponentas
komponentai T 168, H 129
komponentų T 128, P 141
koncepcija
koncepcija S 202, H 188
koncepciją S 130
koncepcijos S 179
koreliacija
koreliacija B 230, S 141
koreliacijos S 292, P 174, B 170
kriterijus
kriterijai S 309, B 140
kriterijais S 123
kriterijų S 481, P 114, B 105
kriterijus S 700, B 309, P 178, H 166
kurti
kuriama H 197, T 143
kuriamas H 265, T 128
kuriami T 118, H 111
kuriamos T 117
kuriant T 388, S 202, H 190, P 137
kurti H 471, T 423, S 413, P 205
labai
labai S 4055, B 3530, H 3093, P 2105, T 1440
labiau S 2307, H 1497, B 1022, T 373
labiausiai S 1040, B 808, P 451, T 276
laikas
laiką H 714, S 628, B 583, T 508, P 278
laikas H 659, B 583, T 540, S 360, P 251
laikyti
laikė H 175
laikyti H 610, S 214, B 182, P 114
laikoma H 257, S 243, B 162, P 141
laikomas H 338, S 302, B 179, P 148, T 104
laikomi S 178, B 141, P 119
laikomos S 105
laikytis
laikytis S 193, H 132, T 124, B 100
laikomasi S 101
laikosi S 121, H 107
laikotarpis
laikotarpį S 771, H 382, B 195, P 143
laikotarpyje S 104, H 100
laikotarpio P 118
laikotarpis H 242, S 211, B 138, P 112
laikotarpiu S 1622, H 991, B 485, P 250
laikotarpiui S 106, H 101
leisti
leido H 275, S 175
leidžia S 1128, H 1039, T 773, P 457, B 405
leidžiama T 154
leisti H 215, S 157
leistų S 151

neleidžia H 115
lemti
lėmė S 422, H 342, P 123
lemia S 965, H 550, B 519, P 334, T 126
lemti S 183, B 121
lengvai
lengvai P 282, B 248, H 235, S 213
lengviau S 317, H 218, T 195, B 194, P 153
lengvas
lengva T 143, H 130
lentelė
lentelę T 369, S 260, B 172, P 104, H 101
lentelė B 985, P 440, S 380, T 207
lentelėje S 808, T 579, P 492, B 341
lentelės T 377, S 256, P 180, B 152
lyginti
lyginant B 1164, S 1049, P 492, H 295, T 221
lygmuo
lygmenyje H 159, S 132
lygmeniu S 177
lygmens P 142, S 120
lygmenų P 102
lygmuo B 103
linkti
linkę S 689, B 186, H 122
linkusios S 107
likti
lieka H 353, S 184, B 138, P 112
liko H 240
literatūra
literatūra H 378, S 182
literatūrą S 203, H 154, B 101
literatūroje H 414, B 239, P 168
literatūros H 1085, S 666, B 582, P 375, T 139
manyti
manau H 155
manyti H 322, S 165, B 106
mano H 1131, S 739, T 121
manoma B 347, P 213, S 203, H 190
manymas
manymas H 218, S 168
manymu H 218, S 168
mastas
mastu S 208, H 104
matyti
matyti S 1166, H 1098, P 538, B 473, T 364
mato S 137, H 130, P 110
matome P 412, H 395, B 382, T 344
matoma S 310, H 224, P 206, B 203, T 143
matomas H 204, B 179, T 167, P 136, S 103
matuoti
matuojama P 109, B 187
matuojamas P 113
matuojant P 107
matuoti T 108
matavimas
matavimai P 198
matavimo P 357, B 195
matavimų T 134, P 111
mažai
mažai B 476, S 467, H 444, P 339, T 142
mažiau S 1619, B 1369, H 879, T 707, P 662
mažiausia B 159, S 119
mažiausiai S 393, H 217, P 192
nemažai S 407, B 190
mažas
maža S 238, B 173, H 137, P 116
mažas H 254, B 232, S 206, P 165, T 107
mažo B 147, S 142, T 139, P 107
mažesnė S 257, B 183, T 150, P 133
mažesnės S 119
mažesni B 119
mažesnį S 108

mažesnis T 502, B 393, P 243, S 230
mažiausias B 252, P 137, S 128
nemaža H 153
mažėti
mažėja S 343, B 342, P 305
mažėjo S 205
mažėjimas
mažėjimą S 124
mažėjimas S 134
mažėjimo S 117
mažinti
mažina B 259, S 190
mažinant B 115
mažinti S 226, B 177
metodas
metodą S 268, P 258, B 249, T 175, H 103
metodai B 738, S 726, P 397, T 311, H 302
metodais S 143, B 106
metodas S 713, B 617, P 607, T 483, H 372
metodo P 244, S 150, T 133
metodu P 771, T 226, S 199, P 188, H 129
metodų S 340, B 295, T 159, P 158
metodus S 491, T 195, P 171, B 157
metodika
metodika B 400, S 265, P 194
metodiką P 175, B 106, S 105
metu
metu B 5426, S 4146, H 2971, P 2771, T 2264
minėti
minėta H 635, S 349, P 184, T 120, B 107
minėtas H 157
minėti H 166
minėtos H 104
minėtų S 165
mini H 174, B 130
minima H 294
minimas H 348
minimi H 197
modelis
modelį S 483, T 274, H 167, B 126, P 115
modeliai S 245, T 182, H 127
modelyje S 138
modelio S 823, T 511, P 186, H 113
modelis S 816, T 416, P 281, H 260, B 188
modeliu S 172
modelių T 220, S 160, H 112
modelius S 191, T 177, H 108
mokslas
mokslas H 626, S 537, P 237
mokslo P 237, B 110
mokslų H 194, S 117, B 115
mokslinis
mokslinę S 127
mokslinėje S 234
mokslinės S 321, H 133, B 104
mokslinių S 194, B 109
mokslininkas / mokslininkė
mokslininkai S 280, B 235, H 140
mokslininkų S 325, B 181, H 155, P 110
motyvas
motyvas H 216, S 136
motyvų H 147
motyvus H 107
motyvuoti
motyvuoti S 146
nagrinėti
nagrinėja H 146
nagrinėjama H 194, S 184, P 102
nagrinėjamas H 106, S 103
nagrinėjami H 163, S 115
nagrinėjamos H 107
nagrinėjant S 311, H 232, P 116
nagrinėjo H 102
nagrinėti H 209, S 148
naudingas

naudinga S 215, H 160
naudingas S 151, H 135
naudoti
naudoja S 400, T 396, B 185, H 176, P 149
naudojama T 899, P 485, S 368, B 206
naudojamas T 1296, P 699, B 528, S 486, H 329
naudojami T 1174, P 643, B 500, S 426, H 288
naudojamos T 691, P 333, B 261, S 244, H 181
naudojamų T 185, P 118
naudojant T 1360, P 1346, B 879, S 597, H 186
naudota B 101, P 135
naudotas B 119, H 104, T 104
naudoti T 1168, P 517, S 474, B 441, H 306
naudojimas
naudojimas S 265, T 130, B 130, H 100
naudojimo T 344, S 295, P 160, B 140, H 136
naudotis
naudojantis P 251, T 224, B 183
naudojasi S 212, H 101
naudotis S 335, T 220, H 143, P 108
naujas
nauja H 243, S 203, T 116, P 100
naują H 432, S 272, P 197, T 134
naujas S 410, H 404, T 193, P 144
nauji H 211, S 147, P 100
naujos H 351, S 339, P 160, B 105
naujų S 752, H 540
naujus S 232, H 210, P 109
naujumas
naujumas H 120
neigiamai
neigiamai S 369
norėti
norėdamas H 150, S 120
norėdami H 104
norėjo H 152
norėtų S 180, B 101
nori H 435
norima H 288, S 191, T 159
norint T 1007, S 1004, B 832, P 762, H 609
nulemti
nulėmė H 122
nulemia S 164, P 101
numatyti
numatyta S 225, H 149, T 103
numatyti S 265, T 185
numato S 185, H 116
numatoma T 103
nuomonė
nuomone S 739, H 453, B 248
nuomonę S 536, H 324, B 165
nuomonė S 332, H 198, B 161
nuomones S 114
nuomonės S 449, H 209, B 196, H 106
nuomonių S 159
nuoroda
nuoroda H 124
nuostata
nuostata S 206, H 106
nuostatas S 314, H 134
nuostatos S 338, H 171
nurodyti
nurodė S 795, B 669, H 124
nurodyta T 215, H 215, S 140
nurodytas T 127
nurodyti T 188, H 182, B 108
nurodo H 949, S 733, B 350, T 176
nurodoma H 471, S 223, B 135
nurodomas H 140
nusakyti

nusakyti H 165
nusako T 141, H 135
nuspręsti
nuspręsta B 133, H 120, T 117
nustatyti
nustatant S 159
nustatė B 294, S 164
nustatėme B 152
nustatyta B 2408, S 1467, P 771, T 329, H 199
nustatytas B 677, S 288, P 203, T 138
nustatyti B 1623, S 1521, P 816, T 732, H 644
nustatytos S 143
nustatytų S 106
nustato S 254, T 146
nustatoma T 222, B 170, P 143
nustatomas T 380, P 167, S 104
nustatomi T 116
nenustatyta B 102
nustatymas
nustatymas T 187, P 186, S 153, P 116
nustatymo P 148
objektas
objektą H 315, T 244, P 121
objektai H 353, P 330
objektas H 868, S 454, B 346, T 343, P 319
objekto T 593, H 498, P 349, S 119
objektu H 224
objektų P 523, T 328, B 149
objektus T 211, P 194
omenyje
omenyje H 221
orientuoti
orientuota S 135
paaiškėti
paaiškėjo S 443, B 336, H 205
paaiškinti
paaiškina S 138, H 103
paaiškinti S 310, H 281, P 131, B 113
pabaiga
pabaiga H 137, T 103
pabaigoje H 592, B 537, S 281, T 192
pabaigos H 260, B 206, S 122, T 121
pabrėžti
pabrėžė S 120, H 482
pabrėžia S 434
pabrėžiama H 176, S 131
pabrėžiamas H 135
pabrėžti H 341, S 153
padaryti
padarė H 200, S 170
padaryti H 112
padarytas H 119
padaryti H 497, S 305, T 226, B 132, P 132
padaro H 112
padėti
padeda S 1130, B 698, H 631, T 242, P 175
padėjo H 261, S 169
padės S 111
padėti H 338, B 303
padėtų S 234, B 111
padėtis
padėtį H 499, B 441, S 328, T 258, P 114
padėtis B 521, H 289, S 199, T 168
padėties P 105
padėtyje B 241, T 109
padėtis B 496, H 432, S 326, P 173, T 169
padidėti
padidėja B 290, P 163, S 132, T 117
padidėjęs B 169
padidėjo B 827
padidėjimas
padidėjimas S 164, B 122
padidėjo B 827, S 543, P 153
padidėjus S 104

padidinti
padidina B 178, S 123
padidinti S 270, T 180, B 167, P 126
pagrindas
pagrindą H 248, S 142, T 101
pagrindas H 362, S 291, T 143
pagrindo T 245, H 203, S 334
pagrindu H 332, T 149, P 148
pagrindinis
pagrindinę H 120
pagrindinė H 478, S 442, T 300, B 229, P 195
pagrindines S 269, H 175
pagrindinės S 480, T 358, P 273, B 241
pagrindinį H 152, S 134
pagrindiniai S 584, T 422, H 389, P 354, B 305
pagrindinio H 213, T 158, S 101
pagrindinis H 742, S 676, T 495, B 367, P 367
pagrindiniu H 151
pagrindinių S 608, H 413, B 296, P 269, T 200
pagrindinius S 325, H 194, B 123, T 106
pagrįsti
pagrįsti H 188, S 148
paieša
paieškos S 133, T 117
paisyti
nepaisant H 550, S 447, B 174, P 157
pakakti
nepakanka S 107
pakankamai
pakankamai H 546, P 346, T 300
pakeisti
pakeisti S 280, H 280, T 276, B 140, P 131
pakeitė H 122, S 108
pakisti
pakito B 110
nepakito B 103
palyginti
palyginti B 622, S 433, H 339, P 256, T 142
palyginus S 380, B 370, P 171, H 161, T 105
pamatyti
pamatyti H 154, T 132, S 114
pamato T 214
paminėti
paminėti H 580, S 375, P 143
panašiai
panašiai H 333, S 251, B 119, P 113
panašus
panašaus H 116
panaši H 192, S 125, P 114, B 113
panašios H 145, S 117, B 110, P 110
panašių H 106, T 100
panašu H 115
panašus H 178, B 162, S 147, P 130
panašūs B 187, H 184, S 152, P 138
panaudoti
panaudojant T 203, P 179
panaudota T 138
panaudotas T 186
panaudoti T 308, S 242, P 177, H 164, B 120
panaudojimas
panaudojimas P 122, S 109
panaudojimo S 183, T 124, H 120, P 105
papildyti
papildo H 191, S 100
papildomai
papildomai T 216, B 191, P 146, S 139
papildomas
papildomas T 148, S 139
papildomos T 114, S 104
papildomų S 164, T 158, B 114
papildomus T 130

paplisti
paplitę B 139
paplitęs B 178
paplitusi B 180
paplitusios B 101
paplitimas
paplitimą S 105
paplitimas B 283, P 127, S 114
paplitimo B 140
paprastai
paprastai B 476, P 332, T 317
paremti
paremta H 108
paremtas S 118, H 105
parinkti
parenkamas T 261
parenkame T 132
parenkami T 121
parinkta T 109
parinktas T 172
parinkti B 119, P 114
parinkimas
parinkimas T 163
parodyti
parodė B 956, S 836, P 262, H 245
parodyta T 152
parodyti H 501, S 142
parodo S 790, H 549, B 350, P 239, T 210
parodoma H 114
pasakyti
pasakyta H 141
pasakyti H 657, S 176
pasekmė
pasekmes S 204
pasekmių S 157
pasekmes S 226
pasiekti
pasiekė S 156, H 121, B 106
pasiekia B 157, P 133, S 129
pasiekti S 787, H 380, B 339, T 290, P 242
pasireikšti
pasireikšti S 141, B 110
pasireiškia B 491, S 447, H 233, P 141
pasirinkti
pasirenka H 118
pasirinko S 175, B 117
pasirinkta T 266, S 211, H 191, P 175, B 116
pasirinktas T 386, S 326, H 258, P 219, B 143
pasirinkti S 504, T 426, H 271, P 243, B 230
pasirinktos S 117, T 100
pasirinkus T 143
pasirinkimas
pasirinkimą H 142, S 131
pasirinkimas H 192, S 131, T 123
pasirinkimo H 200, S 169
pasirodyti
pasirodė H 339
pasirodyti H 127
pasirodo H 318
pasisakyti
pasisakė S 108
pasiskirstyti
pasiskirstė S 141, B 103
pasiskirstymas
pasiskirstymą B 153, P 136, S 120
pasiskirstymas S 251, B 204, P 158
pasiskirstymo P 131
pasitaikyti
pasitaikė H 176
pasitaiko H 275, B 221, S 132, P 109
pasitelkti
pasitelkiant H 178, S 120
pasižymėti
pasižymėjo S 199, B 155, H 113

pasižymi S 451, P 438, B 323, H 312, T 156
paskaičiuoti
paskaičiuoti T 115
paskirtis
paskirtį H 143
paskirties T 180, H 141, P 135
paskirtis T 169, H 165, S 124
pastebėti
pastebėjo H 127, S 115, B 551
pastebėta H 366, P 296, T 115
pastebėtas B 156
pastebėti H 558, S 480, B 239, P 234
pastebėtina H 114
pastebi H 358, S 179
pastebima S 499, H 246, B 136, P 104
pastebimas S 228, H 186, B 157
pateikti
pateikė S 221, H 125
pateikia H 853, S 480, B 142, P 105
pateikiama H 619, S 425, P 246, T 229, B 148
pateikiamas H 374, S 241, T 143, P 120
pateikiami S 530, H 430, P 232, B 222, T 204
pateikiamos S 231, H 209, P 115
pateikta T 425, S 309, H 284, P 233, B 144
pateiktą S 101
pateiktas T 341, S 272, P 166, H 159, B 128
pateikti S 1015, T 661, H 634, P 521, B 409
pateiktos T 187, S 176, P 156, H 154
pateiktų S 288, H 147, B 107, S 193
patekti
patenka P 188, B 186, S 163, T 150
pateko H 156
patikrinti
patikrinti T 244, S 178, P 135
patikrinimas
patikrinimas T 118
patvirtinti
patvirtina S 336, H 283, B 157
patvirtino S 136
patvirtinti H 112, S 106
patvirtinimas
patvirtinimas S 136
pavadinti
pavadinti H 236
pavaizduoti
pavaizduota T 275, P 137
pavaizduotas T 210
pavaizduoti P 117, H 104
paveikslas / paveikslėlis
paveikslą S 124, H 107
paveikslas H 150, S 119
paveiksle T 778, S 608, P 311, B 292
paveikslo S 187, H 142
paveikslėlyje T 127, P 117
pavyzdys
pavyzdį H 258, S 104
pavyzdyje H 427
pavyzdys H 543, S 194, T 174, P 106
pavyzdžiai H 565
pavyzdžiu H 157
pavyzdžių H 796, P 128, T 107
pavyzdžiuose H 271
pavyzdžiui 1773, S 997, P 553, B 553, T 499
pavyzdžius H 263
pvz. H 2953, S 715, B 582, T 508, P 141
pažymėti
pažymėjo S 231, B 150, H 196
pažymėti H 196, S 185, B 120, T 115, P 100
pažymėtina H 115
pažymi H 375, S 241, B 119
pažvelgti
pažvelgti H 230
perspektyva
perspektyva S 139

perspektyvas S 107
perspektyvos S 300, H 224
perspektyvų S 100
perteikti
pertekia H 218
perteikti H 268
plačiai
plačiai H 349, S 296, B 266, P 255, T 173
plačiau H 409, S 205, P 113
pobūdis
pobūdį 225, S 167
pobūdis S 134
pobūdžio H 824, S 620, B 218, P 165
pokytis
pokyčiai S 509, B 490, P 252, H 198
pokyčiams S 127
pokyčių B 232, P 164, H 163
pokyčius S 545, B 317, H 176
pokytį S 166
pokytis B 270, S 187, P 186
poreikis
poreikis S 484, B 142, H 121
poreikių S 901, B 186
poreikius B 282, H 148, P 118
poveikis
poveikį B 848, S 746, P 252, H 247, T 115
poveikio S 390, T 295, B 218, P 190, H 164
poveikis B 484, S 403, P 217, H 138
pozicija
pozicija H 276, S 202, T 101
poziciją H 307, S 206
pozicijas S 140, H 129
pozicijos H 277, S 228, T 123
pozicijų H 133
požymis
požymiai B 219, S 121, H 106
požymis B 111
požymių B 243, S 120
požymius B 133, H 115
požiūris
požiūrį S 571, H 568, B 238
požiūrio S 240, H 226, B 103
požiūris S 642, H 589, B 231
požiūriu H 677, S 451, P 161, B 154
pradėti
pradeda B 484, S 333, H 234, P 199, T 144
pradedama H 102
pradedant T 217, S 201, B 147
pradėjo H 548, B 434, P 198, B 174
pradėta H 228, S 119, P 110, B 106
pradėtas H 173, S 117
pradėti H 333, S 262, B 250, T 190, P 148
pradinis
pradinis P 105, S 116
pradžia
pradžia T 275, H 229, B 204, S 118
pradžią H 170
pradžioje H 774, B 673, S 336, P 288, T 230
pradžios H 530, B 266, S 194, P 128
pradžių H 248, B 236, P 123, S 119
praktika
praktika S 226, H 212
praktiką S 151
praktikoje S 305, H 130, B 114
praktikos H 159
praktiškai
praktiškai S 188, H 141, T 121, P 113
prasidėti
prasideda B 293, H 200, S 162, P 141, T 134
prasidėjo S 130, P 122, B 102
prasmė
prasme H 496, S 331
prasmę H 303, S 100
prasmė H 129

prasmės H 307, S 118
prašyti
prašoma S 190, B 122
priedas
priedą H 789, S 275, B 154, T 150
priedai S 104
priedas B 589, S 404, H 212, P 207
priede S 261, T 180, B 108, H 102
priedo H 183
prieduose H 103
prielaida
prielaida S 227, H 132
prielaidą S 504, H 379, B 205
prielaidas S 137, H 112
prielaidos H 103, S 100
priemonė
priemonė S 400, H 369, B 274, P 132
priemonėmis S 333, B 143
priemones S 620, B 313, H 196, T 114, P 104
priemonės S 748, B 336, T 333, H 332, P 264
priemonių S 972, B 564, H 380, T 258, P 225
priežastis
priežasčių S 653, H 383, B 372, P 153, T 111
priežasties H 432, S 284, B 151, P 150, T 147
priežastis S 744, B 489, H 471, P 155
priežastys S 468, B 347, H 157
priklausyti
priklausė H 359
priklauso S 1484, B 1314, H 909, P 880, T 655
priklausomai
priklausomai T 402, B 363, S 264, P 263, H 183
nepriklausomai S 194, B 145, H 114
principas
principą S 172, H 124
principai S 354, P 227
principais S 199, H 132
principas S 600, H 214, T 164, B 102
principo S 322, H 105
principu H 230, T 155, P 103
principų S 389, H 189
principus S 327, H 251
prisidėti
prisideda S 239
prisidėjo H 234
prisidėti S 132
priskirti
priskiria H 124
priskiriama H 142, S 119, B 111
priskiriamas H 146, S 128
priskiriami H 241, S 119, B 116
priskiriamos S 109
priskirti H 383, S 181, P 110
pritaikyti
pritaikytas T 133
pritaikyti T 226, S 219, P 203, H 183, B 136
pritaikymas
pritaikymas B 116
pritaikymo B 120, H 111, P 105
pritarti
pritaria S 109
privalėti
privalo S 537, T 394, H 245, B 322
problema
problema S 820, H 749, B 445, P 274, T 205
problemą S 357, H 328
problemas S 920, H 386, B 287, P 139
problemomis S 268, B 114
problemoms S 106
problemos S 747, H 489, B 347

problemų S 1071, B 536, H 349, P 221, T 101
procentai
procentai B 101
procentais S 149, B 102
procentas B 126, S 100
procentų S 251, B 143
proc. B 6826, S 6534, H 814, P 241, T 152
procesas
procesą S 567, H 245, T 181, P 159, B 122
procesai S 258, P 187, H 109
procesas S 811, H 411, P 349, T 313, B 253
procese S 645, H 162, B 104, S 756, P 240
proceso S 756, P 240, H 239, T 191, B 118
procesų S 431, P 175, H 133, T 103
procesui S 137, S 420
procesus H 153, B 118, P 117
programa
programa T 937, B 607, P 391, S 381, H 194
programą B 507, T 345, S 269, P 171, H 112
programas S 334, B 182, T 132
programoje T 329, B 189, S 114
programos T 1115, B 648, S 627, P 373, H 180
programų S 362, T 220, B 173, P 104
projektas
projektą S 160, H 128, T 129
projektai S 146
projektas S 239, T 176, P 108
projekte T 326, S 666
projekto T 435, P 176, H 168
projektus S 157
pusė
pusę B 277, H 263, S 185, P 150, T 172
pusė S 537, B 511, H 256, P 128
pusėje H 467, B 361, P 279, T 258
pusės H 589, B 537, S 274, T 240, P 142
pusių B 111
puslapis
puslapį T 110
puslapyje T 135
puslapio T 280, P 174
puslapių P 181
raida
raidai S 216, H 179, B 161, P 114
raidą S 177
raidos P 122
rasti
randama H 172, B 166
randame H 168
rasta H 1222, B 428, P 194, S 183
rastas H 320, B 126, S 115
rasti H 1021, S 380, P 363, B 276, T 215
rastos H 186, B 152
rastų H 164
nerasta S 110
rašyti
rašant H 112
rašė H 225
rašyti H 240
rašo H 402, S 103
rašoma H 406
reaguoti
reaguoja S 124, B 113, S 138
reakcija
reakcija S 167
reakciją B 106, P 107
reakcijas S 111
reakcijos S 314, T 144
reakcijų S 125
realizuoti
realizuoti T 122, S 321, H 107
reikalauti
reikalauti S 368, H 246, T 221, B 154, P 129
reikalavimas
reikalavimus T 776

reikalingas
reikalinga S 398, B 346, T 345, H 191, P 142
reikalingą T 125
reikalingas T 443, S 303, B 217, P 187, H 184
reikalingi T 195, S 139, P 130, B 100
reikalingos S 167, T 140
reikalingų S 109
reikėti / reikti
reikėjo H 330, B 106
reikės T 164
reikėtų S 623, H 403, B 276, P 160, T 145
reikia T 2274, S 1898, H 1785, B 1350, P 1043
reikiamą T 139
reiktų H 158, S 112
nereikia T 185, H 178, S 173, P 128
reikšmė
reikšme H 291
reikšmę H 930, S 465, T 280, P 267, B 222
reikšmė H 916, T 752, S 593, P 311, B 247
reikšmes H 273, T 270, P 203
reikšmės H 1035, S 535, T 470, P 325, B 223
reikšmių H 284, P 142, T 120, S 111
reikšmingai
reikšmingai B 1263, S 347
reikšmingas
reikšminga S 152
reikšmingas B 656, S 415, H 161
reikšmingi S 240, B 196
reikšmingo B 229, S 105
reikšmingų B 112
reikšmingumas
reikšmingumo B 144, S 108
reikšti
reikšti H 229, S 122
reiškė H 144
reiškia S 1024, H 984, T 367, P 290, B 246
reiškiama H 142
reiškiamas H 186
nereiškia H 101
reiškinys
reiškinį H 145, S 105
reiškiniai H 137
reiškinio H 198, S 141
reiškinys H 380, S 264, P 140
reiškinių H 215, S 109
reiškinius H 169
rekomenduoti
rekomenduojama B 279, S 136, T 124
remtis
remdamasis H 133
remiamasi H 239, S 142
remiantis S 2047, H 1320, B 765, P 659, T 400
remiasi H 406, S 289, T 132
remtasi H 140
remtis H 135, S 109
respondentas / respondentė
respondenčių S 143
respondentai S 823, B 535
respondentams S 146, B 105
respondentas S 146
respondentų S 2245, B 1460, H 126, P 125
rezultatas
rezultatą 115
rezultatai B 2440, S 2267, P 955, T 455, H 250
rezultatais S 318, B 252
rezultatams S 135
rezultatas B 307, H 199, T 174, P 129
rezultato S 112
rezultatų S 1275, B 991, P 391, T 262, H 134

rezultatus S 1148, B 1029, P 439, T 273, H 136
riba
riba P 151, H 103
ribas H 215, S 154, P 120
ribos H 303, P 260, S 179, T 132
ribose P 104
ribų H 255, S 185, P 167
riboti
riboja B 140
ryšys
ryšį S 559, H 399, B 173, P 164, T 124
ryšiai S 281, H 199, B 146, P 103
ryšiams T 101
ryšio S 654, T 327, P 289, H 195, B 163
ryšys S 972, B 589, H 360, P 201, T 109
ryšiu S 105
ryšių S 290, P 152, B 106
ryšius S 359, H 305, P 115
rodiklis
rodiklį S 134
rodikliai S 729, B 494, P 122, T 117
rodikliais S 155
rodiklio S 460
rodiklis S 725, B 316, P 116
rodiklių S 822, B 335
rodiklius S 416, B 293
rodyti
rodo S 1439, H 1229, B 910, P 535, T 183
rūšis
rūšies B 564, P 196, H 177
rūšims H 102
rūšis B 810, H 229, S 224, P 205
rūšys B 1010, P 374, S 161, H 102
rūšių B 1844, P 634, H 190, S 173, T 122
ruožtu
ruožtu H 167, S 122
sakyti
sakant H 206
sakyti H 303, S 116
sako H 368, S 146
sakoma H 110
sąlyga
sąlyga T 284, H 184, S 155
sąlygas S 654, G 267, B 252, T 228
sąlygomis P 307, B 255, S 250, T 185
sąlygos S 466, P 334, B 319, H 265, T 264
sąlygų S 386, B 316, P 213, H 158, T 143
sąlygoti
sąlygoja S 180, B 111
samprata
samprata H 662, S 455
sampratą H 242, S 269
sampratos H 332, S 148
santykis
santykį H 549, S 195
santykiai S 688, H 353, B 142
santykiais S 284
santykiams S 142
santykyje H 108
santykio H 312, S 130
santykis H 599, S 435, B 193, P 187, T 165
santykių H 439, B 114
santykiuose S 116
santykius S 656, H 112
santrauka
santrauka B 271, S 260, H 157
sąrašas
sąrašą H 174, P 126
sąrašas H 252, S 137, P 107
sąraše H 147
sąsaja
sąsaja T 462
sąsają T 292
sąsajas S 282, B 191
sąsajos T 423, S 291, B 145

sąsajų S 127
sąveika
sąveika P 147, S 142
sąveikos P 186, S 132
savybė
savybė H 109, P 149
savybes H 310, S 264, P 222, T 183, B 113
savybės S 336, T 244, P 237, H 237, B 143
savybių S 394, B 245, P 236, H 229, T 181
sąvoka
sąvoka H 505, S 438
sąvoką H 260, S 208
sąvokas H 147
sąvokos H 412, S 317
sąvokų H 159
schema
schema T 680, P 341
schemą T 422
schemoje T 193
schemos T 411
seka
seka P 200, T 148, H 144, S 108
sekos P 136, T 129
siekti
siekdamas H 112
siekė S 503, B 400, H 345, P 160
siekia S 664, H 569, B 409, P 369
siekiama S 929, H 764, B 309, P 195
siekiant S 2294, H 914, B 891, P 666, T 485
siekta S 239, H 159
siekti S 518, H 227, B 159
sieti
sieja H 256, S 144
siejama H 291, S 148
siejamas H 284, S 225, B 105
siejami H 117
sieti H 190
sietis
siejasi S 194, H 184
sistema
sistema T 1260, S 895, P 731, H 529, B 472
sistemą S 683, T 551, P 443, H 365, B 264
sistemai T 147, S 122
sistemas T 209, S 138, P 108
sistemoje T 281, P 255, S 252, H 128, B 118
sistemos T 1761, S 1208, P 945, B 920, H 520
sistemų T 318, S 207, P 153, B 125
situacija
situacija S 693, H 533, P 218, B 128
situaciją S 555, H 425
situacijai S 128
situacijas S 179
situacijoje S 215, H 149
situacijos S 481, H 326
situacijose S 214, H 105
situacijų S 177
siūlyti
siūlo S 306, H 224, T 105
siūloma S 181, H 104
skaičiuoti
skaičiuojama T 177
skaičiuojamas T 141
skaičiuojame T 121
skaičiuojant T 114
skaičiavimas
skaičiavimai T 311
skaičiavimas T 575
skaičiavimo T 316, S 107
skaičiavimų T 118
skaičiavimus T 257
skaičius
skaičiaus P 399, S 344, B 334, H 159, T 156
skaičius S 1215, B 1186, P 1067, T 1058, H 550

skaičių P 428, B 421, S 415, T 353, H 271
skalė
skale B 118
skalę B 245, S 109
skalė B 349, S 163
skalėje S 110
skalės B 272
skalių S 105
skatinti
skatina S 756, B 360, H 272, P 130
skatinamas S 176
skatino H 145
skatinti S 516, B 157
skyrius
skyriai H 123, S 103
skyriaus S 376, H 263, T 109
skyrių S 156, H 146
skyriuje H 618, T 377, S 299, P 278, B 189
skyrius S 316, H 236, P 101
skirstyti
skirstomi H 154, B 139, P 102
skirti
skyrė H 144
skiria H 342, S 313, B 132
skiriama S 338, H 275, B 153
skiriamas S 294, H 264, B 147
skiriami H 145, B 114
skiriamos S 127, H 102
skirta H 424, T 400, S 381, P 199, B 153
skirtą H 130, T 110
skirtas T 490, S 326, P 184, B 139
skirti H 513, S 488, B 340, T 321, P 153
skirtis H 143, S 127
skirtos H 195, S 190, T 175
skirtose H 143
skirtų H 196, S 154
skirtingai
S 349, H 323, B 161, P 158
skirtingas
skirtingą S 111
skirtingais P 133, H 123, B 112
skirtingas S 241, H 175, P 155, T 125
skirtingi H 261, S 239, B 141, P 134, T 131
skirtingo S 137, B 125, P 110
skirtingomis P 118, H 212, S 175
skirtingos P 168, B 137, T 105
skirtingose B 187, S 142, P 136
skirtingų S 620, H 612, B 593, P 457, T 367
skirtingus S 209, H 178, P 141, T 132
skirtis
skyrėsi B 221, S 117, H 117
skiriasi B 625, H 609, S 542, P 407, T 254
nesiskyrė B 190
nesiskiria B 119
skirtumas
skirtumai S 479, B 354, P 160, H 150
skirtumas B 884, S 581, P 232, T 167
skirtumo B 296, S 172
skirtumų S 356, B 229, H 132
skirtumus S 294, H 167, B 126
specifika
specifika S 107, H 107
spręsti
sprendžia S 108
sprendžiant S 262, H 112
spręsti S 551, H 383, B 207, P 158
sprendimas
sprendimą H 149
sprendimai H 109, T 105
sprendimas S 249, H 182, T 113, P 110
sprendimo S 249, P 114, S 516
sprendimų S 516, H 117
sprendimus S 205, H 130
sritis
sričių S 267, H 236, B 141, P 122
sritį S 135, H 111

srities S 246, H 186, P 161, B 149
srityje S 628, H 429, B 401, P 311, T 155
sritis H 309, P 202, B 197, T 146
sritys S 114
srityse S 328, B 169, H 163, P 112
statistika
statistika S 125
statistikos S 125, P 173, B 124
statistinis
statistinė B 154
statistinis B 181
statistiškai
statistiškai B 2571, S 972, P 110
stebėti
stebėti T 157, B 143, S 138, P 118, H 103
stebima P 126, B 196
stebimas B 196, P 189
stebėjimas
stebėjimo T 127, H 110
stengtis
stengėsi H 152
stengiamasi H 255, S 143
stengiasi S 303, H 209
stengtis S 120
straipsnis
straipsnį H 133
straipsniai H 284, S 164
straipsnyje H 653, S 397, P 149
straipsnio S 433, H 232
straipsnis H 326, S 230
straipsnių H 458, S 259
straipsniuose H 209, S 171
struktūra
struktūra P 584, H 577, S 383, T 228, B 200
struktūrą B 200, P 338, H 322, S 218, T 101
struktūros P 552, H 405, S 245, T 144, B 139
struktūrų P 123
sudaryti
sudarant S 150
sudarė B 793, S 775, H 390, P 231
sudaro S 1593, H 1581, B 1446, P 1129, T 804
sudaryta S 220, B 208, H 198, P 188, T 185
sudarytas T 245, S 174, B 157
sudaryti S 486, H 369, T 321, P 321, B 279
sudaro S 1593, H 1581, B 1446, P 1129, T 804
sudarymas
sudarymas T 238
sudarymo T 238
sudėtingas
sudėtinga S 196, H 172, B 122, P 114
sudėtingas S 122
sukelti
sukelia B 757, S 507, P 253, H 223, T 120
sukelti B 430, S 264, H 145, P 122, T 109
sukurti
sukūrė S 122, H 119, T 108
sukuria H 289, S 231, T 175
sukuriamas T 176
sukurta T 345, S 198, P 185, H 167
sukurtas T 329, H 182, S 160, P 125
sukurti T 923, H 636, S 529, P 441, B 147
sukurtos T 113
sukūrimas
sukūrimas S 103
sumažėti
sumažėja B 411, P 190, T 150, S 122
sumažėjęs B 123
sumažėjo B 665, S 604, P 235
sumažėjimas
sumažėjimas B 197, S 162
sumažinti
sumažina B 208, S 119, T 110

sumažinti B 516, S 472, T 371, P 139
sunkiai
sunkiai H 262, S 231, B 163
sunkiau S 126, H 103
sunkus
sunku S 518, B 335, P 196, T 118
sunkumai
sunkumai S 123
sunkumais S 124
sunkumo B 194
sunkumų S 281, B 152
sunkumus S 182
suponuoti
suponuoja H 118
suprasti
supranta H 277, S 249
suprantama H 339, S 211
suprantamas H 220, S 166
suprasti H 815, S 637, B 185, T 157, P 155
supratimas
supratimą H 165, S 144
supratimas H 219, S 143
supratimo H 223, S 122
suprojektuoti
suprojektuota T 115
suprojektuotas T 102
suprojektuoti T 215
surasti
surasti T 151, H 122, P 100
surinkti
surinkta H 137
surinkti B 208, S 188, H 181
susidaryti
susidaryti H 110
susidaro P 327, B 170, T 122, H 116
susidėti
susideda T 274, S 171, B 148, P 146, H 121
susidurti
susiduria S 430, B 194, H 135
susiduriama S 125
susieti
susieti H 108
susijęs
susiję S 747, H 508, B 385, P 180
susijęs S 770, B 421, H 351, P 104
susijusi S 450, H 370, B 289
susijusias S 158
susijusios S 379, H 250, P 202
susijusių S 309, H 227, B 161
susijusius S 237, H 130
susipažinti
susipažinti H 118, S 108
suskirstyti
suskirstyti H 216, B 211, S 150
sustiprinti
sustiprina H 135
sutapti
sutampa H 169, S 132, P 127, B 122
suteikti
suteikė H 210
suteikia H 654, S 576, T 299, B 253, P 218
suteikiama S 165, H 106
suteikta S 102
suteikti S 427, H 346, B 228, T 121
suteikimas
suteikimas S 106
sutikti
sutiko S 195
sutikti H 114
sutinka S 307
nesutinka S 173
suvokti
suvokia S 264, H 200
suvokiama H 216, S 148
suvokiamas H 224
suvokti H 507, S 314

suvokimas
suvokimą S 195, H 188
suvokimas S 276, H 272, B 101
suvokimo H 310, S 210, B 101
sužinoti
sužinoti S 295, H 129, B 112
svarba
svarba S 260, H 175
svarbą S 532, H 343, B 131
svarbus
svarbi S 519, H 491, B 356, P 148
svarbią H 127, S 114
svarbiausi S 183, H 137
svarbiausia H 433, S 373, B 132
svarbiausias S 279, H 276, B 157
svarbiausių S 521, H 350, B 233, P 147
svarbiausius H 100
svarbios S 234, H 128
svarbių S 114, H 100
svarbu S 2173, H 1032, B 952, P 445, T 438
svarbų 146
svarbus S 1223, H 862, B 540, P 327, T 178
svarbūs S 412, H 278, B 261, P 134
svyruoti
svyravo B 146
svyruoja B 147
šaltinis
šaltiniai H 343, S 183, P 121
šaltiniais H 139
šaltinio T 309, P 180
šaltinis H 258, T 208, S 180, P 146, B 105
šaltinių H 652, S 324, P 190, T 175, B 141
šaltiniuose H 309
šaltinius H 145, S 125
taikyti
taikant B 577, S 448, T 153, P 146
taikyta B 231
taikytas B 131
taikyti S 419, B 353, H 131, P 105
taiko S 113
taikoma S 354, B 286
taikomas S 325, B 246, P 117, T 104
taikomi S 239, B 206, T 108, P 100
taikomos S 213
taikymas
taikymą B 122, S 108
taikymas S 249, B 135
taikymo B 358, S 284
tapti
tampa H 1668, S 1183, B 623, P 366, T 272
tapdavo H 108
tapo H 1184, S 608, P 248, B 180, T 125
tapti S 413, H 401, B 160
tarti
tariant H 508, S 297
tarkime P 172
tarpusavyje / tarpusavio
tarpusavyje S 455, H 308, B 252, P 233, T 200
tarpusavio H 331, B 274, P 118
teigiamai
S 485, B 205, H 114
teiginys
teiginį H 140, S 130
teiginiai S 355, H 178
teiginys H 194, S 106
teiginiu S 322
teiginių S 243, H 184
teiginius S 139, H 127
teigti
teigdamas H 117
teigė S 805, B 365, H 325
teigia S 2338, H 1586, B 956, P 193, T 146
teigiama S 640, H 478, B 260, P 118
teigiamą S 310, B 198, H 102
teigiamas S 289, B 182, H 122

teigiamos S 116
teigiamų S 129
teigti S 2083, H 1429, B 825, P 458, T 186
teigimas
teigimu S 920, H 417, B 248
teikti
teikia S 440, H 195, B 170
teikiama S 286
teikiamas S 118
teikiamos S 201
teikiamų S 155
teikiant S 117
teikti S 346, B 100
teikimas
teikimas S 116
teikimo S 338
teisingai
teisingai T 178, S 169, B 142, H 106
tekti
teko H 213, S 158
tenka S 457, B 241, H 228, T 143, P 136
tenkanti T 249, S 154
tema
tema H 865, S 421, P 156, B 108
temą H 252
temai H 146
temas H 136
temomis H 107
temos S 329, P 118
temų H 191, S 136
tendencija
tendencija S 381, H 179, B 156
tendenciją S 198
tendencijas S 255, H 204
tendencijos S 268, H 142
teorija
teorija H 455, S 416, P 131
teoriją H 209, S 166
teorijoje H 137, S 105
teorijos S 424, H 393
teorijų H 121, S 112
teorinis
teorinėje S 212
teorinės S 110
teoriniai S 103
teoriniu S 100
testas
testą B 343
testai B 137
testas S 321
testo B 686
testu B 106
testų B 193
testavimas
testavimas B 129
testavimo B 280, T 130
tiesiogiai
tiesiogiai S 618, H 522, P 263, T 254, P 211
netiesiogiai H 123, S 107
tikėti
tikėtina S 283, H 172, B 144, P 101
tikėtis
tikėtis S 143
tikisi S 118
tikimybė
tikimybe T 113
tikimybę B 130, S 114
tikimybė S 214, B 210, P 172, T 111
tikslas
tikslą H 235, S 233
tikslai S 371, H 145, B 141
tikslais S 177
tikslams S 105
tikslas S 1231, H 1103, B 907, P 593, T 482
tikslo H 311, S 259
tikslu S 147, H 136

tikslų S 632, H 233, B 136
tikslui H 163, T 160, P 129
tiksliai
tiksliai H 296, S 213, T 211, B 189, P 133
tiksliau H 368, S 120
tikslingas
tikslinga S 213
tikslus
S 494, H 209, B 132
tikti
tinka T 227, P 209, B 185, H 128, S 114
tinkama S 130
tinkamą S 192, B 148, T 129
tinkamas S 263, B 167, T 141, P 121, H 114
tinkamai
tinkamai B 334, T 330, H 189, P 176
tipas
tipą T 107, S 103
tipai H 182, P 141, T 128
tipas T 191, P 156, B 140
tipo H 824, T 696, B 558, S 546, P 533
tipų P 231, T 198, H 188, B 142, S 131
tipui H 102
tipus H 189, S 108
tyrėjas / tyrėja
tyrėjas S 126
tyrėjų S 130
tiriamasis
tiriamasis B 421, S 131
tiriamieji B 782, S 471
tiriamiesiems B 359, S 100
tiriamojo B 375, S 212
tiriamųjų B 2889, S 1053
tirti
tiriant S 278, B 246, H 197, P 121
tirti S 203, H 203, B 193, P 153
tiriamojoje B 183
tiriamosios B 452
tirtų B 402
tirtuose H 129
tyrimas
tyrimą B 738, S 657, H 282, P 145
tyrimai B 894, S 661, P 542, H 422, T 101
tyrimais B 219, S 174
tyrimams B 133, H 120
tyrimas S 1232, B 1222, H 439, P 324
tyrime S 1474, B 1255, H 225
tyrimo S 5955, B 5216, H 1650, P 766, T 156
tyrimu S 313, B 133
tyrimų B 1251, S 1123, H 691, P 590, T 109
tyrimui S 341, H 320, B 228, P 119
tyrimuose S 278, B 154
tyrimus B 302, S 244, H 221, P 202
tyrinėti
tyrinėjant H 101
tyrinėti H 127
tyrinėjimas
tyrinėjimai H 107
tyrinėjimų H 152
tobulinti
tobulinti S 197
tobulinimas
tobulinimo S 197
traktuoti
traktuojamas H 108
traktuoti H 107
trečdalis
trečdalis S 208, B 201
trukmė
trukmę T 315, B 161
trukmė T 1060, B 429, P 214, S 183
trukmes T 119
trukmės T 119, B 161, S 147, P 120
trukti
truko B 100

trunka B 158
trūkti
trūksta S 310, B 197, H 121
trūkumas
trūkumai T 164
trūkumas S 209, B 141, P 102, H 101
trūkumų S 107
trūkumus S 112
turėti
turėjo H 2129, S 878, B 738, P 377, T 111
turės S 125, T 118
turėti S 747, H 572, T 490, B 108, P 244
turėtų S 1658, B 805, H 776, P 434, T 346
turi T 9133, S 6436, B 4271, H 4122, P 2546
turima H 104
turime H 312, P 246, T 141
turimų S 107
turinčios S 135, P 103
turinčių S 560, B 452, P 138, H 130
turinčius S 185
turint H 207, S 148
turinti H 101
turintiems S 276, B 253
turintis H 195, S 157, P 119
turintys S 582, B 389, H 243, P 146
neturėjo H 260, B 162, S 113
neturėtų S 127
neturi S 701, T 698, H 641, B 464, P 287
turinys
turinį S 372, H 360
turinio H 541, S 501, P 157, T 154
turinys H 326, S 216
turiniu H 101
uždavinys
uždaviniai S 482, B 453, H 358, P 261, T 177
uždavinio P 100
uždavinys S 117, P 110, H 108
uždavinių S 144
uždavinius S 187
užduotis
užduočių S 216, B 168
užduotį B 136, S 124
užduoties B 126, T 118
užduotis B 237, T 159
užduotys S 116
užimti
užima P 335, B 314, H 291, S 270, T 126
užtikrinti
užtikrina S 266, T 189, B 126
užtikrinant S 102
užtikrinti S 882, T 378, H 188, P 141
vadinti
vadinama P 247, H 189, S 153, T 117, B 114
vadinamas H 231, S 162, T 158, B 133
vadinami H 175, P 120
vadinamos P 103
vadinti H 196
vadovautis
vadovaujasi S 133
vadovautis 103
vaidmuo
vaidmenį H 525, S 402, B 192, P 106
vaidmens H 139
vaidmuo H 323, S 264, B 123
variantas
variantą S 142
variantai H 163
variantas H 216, T 135
variantų H 141
vartoti
vartoja H 247, S 199, B 189
vartojama H 402
vartojamas H 633
vartojami H 543
vartojamos H 175

vartotas H 106
vartoti H 241, S 202, B 126
vartojimas
vartojimą S 209, H 143, B 126
vartojimas S 300, H 294, B 257
vartojimo H 492, B 360
vartosena
vartosena H 140
vartosenos H 228
veiksmas
veiksmą H 177
veiksmai S 342, H 163
veiksmas H 287
veiksmų S 520, H 284, B 186
veiksmus S 429, H 216, B 151, T 103
veiksnys
veiksniai S 989, B 622, H 154, P 151
veiksnys S 401, B 199, H 152
veiksnių S 999, B 619, P 173, H 150
veiksnius S 521, B 299
veikti
veikti H 256, T 146, B 111
vertė
vertę S 354, H 185, P 183, T 173
vertė S 535, T 339, P 196, H 188
vertės P 304, T 283, H 192
vertas
verta S 193
vertinti
vertina S 606, B 296, H 191
vertinama B 357, S 281, H 109
vertinamas B 328, S 301, H 129
vertinami B 180, S 178
vertinamos S 138
vertinant B 765, S 695, H 104
vertino S 177, B 165
vertinti S 438, B 275, H 231
vertinimas
vertinimą S 299, H 196, B 147
vertinimas S 850, B 692, H 247, P 124, T 119
vertinimo S 1350, B 722, H 208, P 190
vertinimu S 199
vertinimui B 101
vidurkis
vidurkį B 101
vidurkiai B 272, S 125
vidurkis B 1359, S 319, P 200
vidurkių B 162
vidutinis
vidutinė B 279, S 198, P 158
vidutinės S 201, T 189, B 114
vidutinio B 575, S 240, P 183
vidutinis B 615, S 236, P 200
vidutiniškai
vidutiniškai B 1133, S 659, P 243
vienodai
S 240, H 148, B 112
vieta
vieta H 652, B 320, S 312, P 225, T 221
vietą H 776, S 427, B 306, T 248, P 203
vietas H 219, T 166, S 146, B 125, P 103
vietoje H 666, T 517, B 453, S 390, P 320
vietos S 529, B 514, P 475, T 468
vietose B 414, T 280, P 221, H 171, S 117
vietų H 306, P 226, B 206, S 203, T 121
vykdyti
vykdant P 205, S 195, T 156
vykdymas
vykdymo T 156, S 130, P 123
vykdyti S 412, H 187, P 161, B 157, T 129
vykdo S 312
vykdoma S 297, T 134, B 132
vykdomas T 198, S 149, P 123, B 106
vykdomos P 123, B 106, S 141
vykti

vyko H 350, S 253, P 168, B 155
vyksta S 681, P 624, H 479, B 416, T 302
vykstant P 104
vyrauti
vyrauja H 405, P 331, B 288, S 284
vyravo H 149
ženklus
ženklų H 221, S 172, P 142
ženklus H 104
žymiai
žymiai S 300, P 218, H 181, T 158
žinios
žinias S 411, B 289, H 216
žiniomis S 112
žinios H 226, B 216
žinių S 851, H 459, B 372, P 200
žinoti
žino S 217, H 182, B 132
žinoma H 864, S 281, P 339, B 291, T 147
žinomas H 183
žinome H 116
žinomi H 137
žinoti S 209, T 142, H 136, B 122
nežino S 149
žiūrėti
žiūrėti T 195, S 166, H 158, B 153
žiūri H 107
žvelgti
žvelgiant H 200, S 137
žvilgsnis
žvilgsnio T 180, H 171
žvilgsnis H 155

3 PRIEDAS. Automatiškai nustatytų trinarių sekų sąrašas

Teikiamas automatiškai nustatytų trinarių sekų sąrašas. Pirmas skaičius rodo sekos dažnumą, antras – studentų rašto darbų skaičių. Paryškinimas rodo, kad ta seka nustatyta kaip dažniausia (ar vienintelė) lyginant su kitų patekstynių duomenimis. Neįtraukiamos sekos, sudarytos vien iš nekaitomųjų kalbos dalių.

	H	S	B	P	T
abiejų tiriamųjų grupių			**19, 9**		
aiškiai matyti jog		**10, 7**	6, 4	3, 3	
aiškiai matyti kad	**17, 14**	4, 4	4, 3	4, 3	
aiškiai rodo kad	**10, 10**				
aiškina tuo kad		**10, 6**			
aktualumas ir naujumas	**41, 38**	18, 17			
amžiaus vidurkis siekė			**13, 7**		
amžius nuo iki		18, 14	**24, 20**		
amžius svyravo nuo		18, 8	**22, 16**		
analizė atlikta naudojant		10, 9	**58, 47**		
analizė atskleidė kad	15, 12	**23, 16**	5, 3	3, 3	
analizė buvo atlikta		10, 10	**14, 13**	8, 5	
analizė ir sintezė		**11, 6**			
analizė leidžia teigti	**12, 10**				
analizė parodė kad	20, 15	41, 32	**54, 26**	22, 17	
analizė rodo kad	13, 9	**18, 12**	4, 3		3, 3
analizės metu buvo	4, 4	**13, 9**	4, 4	5, 5	
analizuojamą metų laikotarpį		**17, 5**			
analizuojamu laikotarpiu buvo		**38, 12**			
analizuojamo laikotarpio pradžioje		**12, 7**			
analizuojamu metų laikotarpiu		**11, 5**			
analizuojant gautus rezultatus			**13, 8**		
analizuojant mokslinę literatūrą		**19, 6**			
analizuojant tyrimo duomenis	4, 3	**19, 16**	9, 9		
analogiškai kaip ir					**11, 9**
anketa buvo sudaryta	5, 5	**10, 10**			
anketa sudaryta iš	**12, 10**	12, 8			
anketinėje apklausoje dalyvavo	3, 3	**10, 9**			
anketinės apklausos duomenų	4, 4	**10, 6**			
anketinės apklausos metodas		**19, 17**			
anketinės apklausos metodu		**24, 23**	9, 9		

	H	S	B	P	T
anketoje pateiktus klausimus			**11, 6**		
anksčiau ar vėliau	**11, 10**	7, 7	3, 3		
anksčiau buvo minėta	**10, 6**	3, 3			
antroje darbo dalyje	12, 10	**20, 12**		6, 6	
antroje vietoje pagal		**13, 11**	5, 5	4, 4	
antrojoje darbo dalyje	**11, 9**	6, 6			
apibendrinant galima daryti	8, 5	**17, 12**			
apibendrinant galima pasakyti	**22, 11**	15, 8	3, 3		
apibendrinant galima sakyti		**12, 9**			
apibendrinant galima teigti	73, 43	**323, 108**	68, 37	13, 8	12, 5
apibendrinant galime teigti	6, 5	**18, 11**	9, 8		
apibendrinant gautus rezultatus		**18, 7**	11, 11	3, 3	
apibendrintai galima teigti	5, 4	**20, 9**			
apibendrinus galima teigti	9, 6	**20, 15**	5, 5		
apima ne tik	14, 14	**31, 30**	14, 13		
apklausa buvo atlikta		**10, 9**	9, 5		
apklausa buvo vykdoma		10, 9	**13, 12**		
apklausos metodu tirta		**13, 13**			
apklausos rezultatai parodė		**14, 10**			
apklausos rezultatai rodo		**11, 9**	6, 3		
apklaustųjų nurodė kad		15, 8	**19, 9**		
apklaustųjų teigia jog		**10, 7**			
apklaustųjų teigia kad		**14, 6**	5, 4		
apskaičiuojama pagal formulę				11, 11	**61, 42**
apskaičiuojamas pagal formulę		6, 6	8, 6	39, 21	**146, 53**
apskaičiuojami pagal formulę					**25, 22**
apskaičiuoti pagal formulę					**10, 10**
atkreipė dėmesį į	**14, 11**	14, 10			
atkreipia dėmesį į	34, 26	**42, 35**	15, 10	3, 3	
atkreipia dėmesį kad	**16, 6**	7, 6	4, 4		
atkreipiamas dėmesys į	**29, 23**	24, 17	10, 9	5, 5	
atkreipiant dėmesį į	11, 8	8, 7	**15, 14**		
atkreiptas dėmesys į	**17, 15**	13, 13			
atkreipti dėmesį į	126, 74	**147, 78**	59, 40	28, 24	43, 25
atkreipti dėmesį jog	16, 9	**18, 16**		5, 3	
atkreipti dėmesį kad	39, 25	**45, 25**	11, 10	7, 7	18, 10
atkreiptinas dėmesys į	**37, 25**	19, 9	10, 3		
atkreiptinas dėmesys kad	**21, 10**	14, 9			
atlieka svarbų vaidmenį	6, 6	**20, 18**	19, 16	6, 6	5, 5

	H	S	B	P	T
atliekamas taip kad					**26, 13**
atliekant iš naujo					**10, 10**
atliekant šį tyrimą	**11, 8**	6, 6	7, 7		
atliekant tyrimą buvo	6, 6	**27, 24**	26, 23	9, 7	
atliko tyrimą su		6, 3	**12, 8**		
atlikta nemažai tyrimų	3, 3	11, 9	**10, 8**		
atliktame tyrime buvo		5, 5	**19, 14**		
atliktame tyrime nustatyta			**15, 7**		
atliktas kursinis projektas					**13, 13**
atliktas tyrimas atskleidė		**22, 18**	8, 7		
atliktas tyrimas parodė		40, 27	**43, 33**		
atliktas tyrimas su			**10, 9**		
atlikti tyrimai parodė		17, 16	**28, 25**	8, 6	
atlikti tyrimai rodo		24, 20	**36, 20**	4, 3	
atlikto tyrimo duomenimis		45, 25	**50, 33**		
atlikto tyrimo duomenis		**22, 7**	4, 4		
atlikto tyrimo duomenys		11, 9	**12, 7**	4, 4	
atlikto tyrimo metu		18, 11	**55, 31**		
atlikto tyrimo rezultatai	4, 3	46, 28	**57, 34**		
atlikto tyrimo rezultatais		9, 6	**13, 10**		
atlikto tyrimo rezultatus		**23, 16**	11, 9		
atliktų tyrimų duomenimis		15, 12	**23, 18**	7, 3	
atliktų tyrimų metu			**13, 9**		
atliktų tyrimų rezultatai		6, 6	**13, 11**	3, 3	
atlikus duomenų analizę		**11, 6**	4, 3		
atlikus tyrimą buvo		12, 8	**13, 12**	3, 3	
atlikus tyrimą nustatyta		**13, 11**	11, 8		
atlikus tyrimą paaiškėjo	9, 8	**44, 24**	11, 8		
atsakymo į klausimą		**13, 11**			
atsakymo variantą pasirinko		**10, 7**	6, 3		
atsakymus į klausimą		**11, 8**	3, 3		
atsakyti į klausimą	**40, 26**	34, 30	14, 4		
atsiranda tuomet kai	5, 5	**11, 10**			
atsitiktinės atrankos būdu		8, 8	**13, 10**		
atviro tipo klausimai		**10, 10**	5, 4		
atsižvelgiant į tai	53, 30	**141, 72**	42, 33	38, 25	35, 22
atsižvelgti į tai	17, 17	**23, 23**	9, 9	11, 9	14, 13
autorė teigia kad	7, 6	**14, 11**	3, 3		
autoriai nurodo kad		**10, 8**	4, 4		

	H	S	B	P	T
autoriai pabrėžia kad	3, 3	**15, 9**	4, 3		
autoriai teigia jog		**18, 15**	10, 5		
autoriai teigia kad	4, 4	**46, 33**	39, 26		
autoriaus požiūrį į	**12, 9**				
autorius kalba apie	**11, 8**				
autorius pabrėžia kad		**11, 6**			
autorius pastebi kad	**10,5**				
autorius teigia kad	16, 11	**25, 14**	12, 8		
baigiamajame bakalauro darbe		10, 7		5, 4	**30, 26**
baigiamąjį darbą sudaro		**13, 12**			
baigiamojo bakalauro darbo	11, 8	12, 9	5, 4	7, 5	**27, 13**
baigiamojo darbo dalyje		**13, 6**			
baigiamojo darbo metu					**10, 8**
baigiamojo darbo tikslas	4, 3	10, 8		7, 7	**24, 21**
bakalauro baigiamajame darbe	3, 3	**59, 41**	3, 3	4, 4	7, 7
bakalauro baigiamąjį darbą		**10, 8**		3, 3	
bakalauro baigiamasis darbas	5, 5		**30, 26**		8, 8
bakalauro baigiamojo darbo		**32, 12**	7, 4	3, 3	11, 9
bakalauro darbą sudaro	42, 39	**51, 50**	27, 27	4, 4	
bakalauro darbe analizuojama	6, 6	**11, 11**	9, 9		
bakalauro darbe analizuojamas		**11, 11**	4, 4		
bakalauro darbo objektas	**15, 14**	14, 12	7, 5		
bakalauro darbo santrauka		**35, 35**	26, 26	3, 3	
bakalauro darbo struktūra	4, 4	**42, 42**	25, 25		
bakalauro darbo tema	**23, 17**			4, 3	
bakalauro darbo tikslas	**18, 17**	12, 12	12, 9	6, 6	10, 8
bakalauro darbo tyrimo	**12, 10**	4, 3		5, 4	
bandymo rezultatai yra					**11, 11**
bandiniai turi būti					**27, 12**
be jokios abejonės	**13, 10**	12, 9			
be galo daug	9, 8	3, 3		**31, 12**	5, 5
bendra tiriamųjų charakteristika			**15, 15**		
bendraautoriai teigia kad			**15, 7**		
bent iš dalies	**25, 17**	20, 15	3, 3	4, 4	
bet kokiu atveju	**40, 24**	16, 14	9, 7	5, 5	8, 6
bet kokius skaičiavimus					**13, 13**
bet kuriuo atveju	**23, 18**	14, 12	5, 3	3, 3	8, 8
bet kuriuo metu		13, 10	6, 4	3, 3	**12, 12**
beveik du trečdaliai		**10, 7**	8, 6		

	H	S	B	P	T
beveik pusė respondentų		7, 6	**23, 8**		
beveik visais atvejais	**11, 10**	8, 6	4, 4	3, 3	
beveik visi respondentai		11, 9	**13, 9**		
būdinga tai kad	**13, 13**	4, 4	10, 9	8, 7	
bus atlikti per					**10, 10**
būtent šiuo laikotarpiu	**11, 9**				
būtina atkreipti dėmesį	**13, 8**	8, 6	7, 7	3, 3	7, 6
būtina atsižvelgti į	16, 13	**27, 20**	13, 12	15, 12	10, 10
būtina griežtai laikytis					**10, 10**
būtina pabrėžti kad	16, 11	**16, 13**	4, 4		
būtina paminėti kad	**20, 13**	8, 6	4, 4		
būtina tinkamai parinkti					**10, 10**
būtų galima atlikti	3, 3	3, 3	7, 6	5, 5	**15, 15**
būtų galima daryti	**22, 10**	12, 9	5, 4		
būtų galima laikyti	**24, 19**	6, 6			5, 4
būtų galima nustatyti	4, 4	**16, 15**	5, 5	4, 4	4, 3
būtų galima palyginti	4, 4	**10, 10**		5, 4	3, 3
būtų galima pavadinti	**23, 16**	4, 4		3, 3	
būtų galima priskirti	**20, 15**	10, 8		7, 5	
būtų galima teigti	**25, 15**	24, 18	5, 4		
buvo atliktas tyrimas		20, 17	**74, 35**		
buvo atsižvelgta į	14, 5	7, 7	3, 3	5, 4	**18, 12**
buvo atskleista kad		**12, 8**			
buvo bandoma išsiaiškinti		**12, 6**		4, 4	
buvo daugiau nei	8, 6	16, 11	**18, 15**	5, 4	
buvo didesnis nei		13, 12	**28, 15**		
buvo geresni nei			**13, 6**		
buvo informuoti apie		9, 9	**13, 10**		
buvo įrodyta kad			**20, 16**		4, 3
buvo išdalinta anketų		10, 7	**14, 12**		
buvo išsiaiškinta kad		**24, 10**	11, 9		9, 5
buvo kalbama apie	**22, 11**	5, 5			
buvo klausiama ar		**32, 18**	26, 12		
buvo klausiama kaip		**14, 10**	13, 8		
buvo lyginami su		4, 4	**20, 15**	8, 6	
buvo manoma kad	12, 9	4, 4	**15, 15**	14, 13	4, 4
buvo mažesnis nei		9, 7	**23, 13**		
buvo minėta anksčiau	**30, 17**	26, 16	4, 4	13, 11	10, 8
buvo minėta kad	**16, 8**	10, 10			8, 7

	H	S	B	P	T
buvo norima išsiaiškinti		**17, 12**	6, 4		
buvo nuo iki		15, 11	**22, 19**	5, 3	3, 3
buvo nuspręsta jog					**10, 5**
buvo nustatyta jog	3, 3	**34, 13**	25, 19	17, 15	12, 6
buvo nustatyta kad	18, 10	119, 49	**258, 85**	42, 30	22, 16
buvo parodyta kad				**17, 7**	
buvo pastebėta jog		7, 7	**21, 11**	16, 12	10, 9
buvo pastebėta kad	19, 12	**96, 22**	79, 35	53, 31	34, 21
buvo pateiktas klausimas		**17, 12**	10, 6		
buvo pateikti klausimai		**10, 7**	7, 7		
buvo prašoma įvertinti		**18, 10**	17, 12		
buvo prašoma nurodyti		**51, 11**	10, 7		
buvo prašoma pažymėti		**11, 8**	7, 6		
buvo rastas vienas	**12, 7**				
buvo siejamas su	8, 8	**10, 9**	3, 3		
buvo siekiama išsiaiškinti	10, 3	**108, 47**	26, 22	8, 6	
buvo siekiama įvertinti		9, 6	**12, 9**		
buvo siekiama nustatyti		7, 7	**15, 8**	4, 3	
buvo siekiama sužinoti		**25, 18**			
buvo siekta išsiaiškinti		**49, 18**	13, 8	3, 3	
buvo statistiškai reikšmingas		11, 3	**43, 15**		
buvo supažindinti su		20, 16	**32, 30**		
buvo susidurta su	**12, 7**	9, 9		10, 9	10, 9
buvo susiję su	**22, 15**	14, 12			
buvo susijęs su	6, 6	17, 11	**23, 9**		
buvo susijusi su	12, 9	**15, 8**	14, 6		
buvo susijusios su	**12, 9**	5, 5			
buvo suskirstyta į	**11, 8**	10, 5	9, 7	6, 4	
buvo suskirstytas į	4, 4	4, 4	**16, 10**	4, 4	
buvo suskirstyti į	23, 17	30, 21	**77, 57**	7, 7	
buvo suskirstytos į		7, 5	**18, 11**	7, 7	
buvo suvokiamas kaip	**14, 13**				
buvo teigiama kad	**12, 7**	11, 7	3, 3		
buvo tikima kad	**11, 6**			4, 3	
buvo užduotas klausimas		22, 12	**25, 7**		
buvo vertinama pagal			**13, 10**		
buvo vertinamas pagal			**12, 10**		
buvo viena iš	**57, 43**	15, 11	3, 3	4, 4	
buvo vienas iš	**57, 38**	14, 13	7, 7	17, 15	4, 4

	H	S	B	P	T
chronologinės ribos apima	**10, 10**				
čia kalbama apie	**13, 8**				
dalis yra skirta	**9, 6**	11, 8			3, 3
dalis tyrimo dalyvių		**18, 8**	6, 3		
dalyvių buvo prašoma		**12, 6**			
dar gali būti	12, 10	16, 15	**17, 15**	6, 6	6, 6
dar kartą įrodo	**13, 13**	7, 6	6, 6	3, 3	
dar kartą patvirtina	8, 8	**10, 10**		3, 3	
dar labiau pabrėžia	**13, 8**				
dar labiau sustiprina	**29, 19**	9, 9			
dar nereiškia kad	5, 5	**14, 12**			
dar viena tema	**12, 5**				
dar vienas svarbus	25, 19	**34, 25**	8, 8	15, 12	5, 5
darant prielaidą jog		**10, 4**		4, 3	
darant prielaidą kad		**10, 10**		9, 7	6, 4
darbą sudaro dalys					**15, 15**
darbą sudaro dvi	**11, 11**	**11, 11**			
darbą sudaro įvadas	**72, 71**	20, 19	3, 3	3, 3	4, 4
darbą sudaro santrauka	3, 3	**43, 43**	25, 25		
darbą sudaro trys	7, 7	**10, 10**		5, 5	
darbas galėtų būti	**12, 11**	4, 3			
darbas gali būti	12, 11	**25, 17**		4, 4	
darbas susideda iš	**15, 14**	4, 4		11, 11	6, 6
darbas taip pat	**10, 9**				
darbo apimtis p				4, 4	**24, 24**
darbo apimtis psl		**20, 20**	18, 18		
darbo apimtis puslapiai	4, 4	**20, 19**		4, 4	9, 9
darbo chronologinės ribos	**17, 16**				
darbo dalyje bus	5, 5	**18, 12**			
darbo dalyje buvo		**14, 12**			3, 3
darbo dalyje yra		**14, 11**			
darbo eigos aprašymas				**16, 14**	
darbo metu buvo		3, 3	9, 7	**26, 19**	14, 11
darbo objektas yra	**19, 19**	8, 8		4, 4	
darbo pabaigoje pateikiamos	**14, 13**				
darbo rengimo metodika				**25, 19**	
darbo rezultatų analizė				**20, 18**	
darbo srities analizė				**10, 9**	
darbo teorinėje dalyje	4, 4	**12, 12**			3, 3

	H	S	B	P	T
darbo tikslas atlikti		5, 3	**14, 9**	6, 5	
darbo tikslas atskleisti	**12, 12**	8, 8		4, 3	
darbo tikslas buvo	4, 3	6, 6	8, 8	**14, 14**	11, 11
darbo tikslas yra	33, 28	29, 25		**61, 52**	29, 27
darbo tikslas išanalizuoti	**35, 32**	32, 26	29, 18	13, 10	17, 16
darbo tikslas ištirti	33, 28	9, 8	**38, 30**	29, 24	7, 7
darbo tikslas įvertinti		19, 16	**69, 47**	11, 8	
darbo tikslas nustatyti	7, 7	9, 7	**63, 41**	22, 18	
darbo tikslas palyginti			**10, 7**	5, 5	
darbo tikslas prisidėti				**15, 11**	
darbo tikslas sukurti	5, 5			16, 12	**18, 16**
darbo tikslas suprojektuoti				3, 3	**35, 29**
darbo tikslas susintetinti				**10, 10**	
darbo tikslui pasiekti	3, 3	6, 6	**11, 10**	3, 3	
darbo tyrimo objektas	**30, 28**	5, 4		9, 9	
darbo uždaviniai apžvelgti	5, 4	3, 3	5, 5	**10, 7**	4, 4
darbo uždaviniai atskleisti	4, 4	**13, 11**			
darbo uždaviniai išanalizuoti	8, 8	**21, 14**	13, 10	10, 10	13, 13
darbo uždaviniai išsiaiškinti	3, 3	4, 3	**17, 12**		3, 3
darbo uždaviniai ištirti			**19, 15**	3, 3	3, 3
darbo uždaviniai įvertinti			37, 30		**44, 40**
darbo uždaviniai nustatyti	4, 4	3, 3	**32, 25**	9, 9	
daryti išvadą jog	65, 32	**103, 40**	33, 20	27, 17	7, 3
daryti išvadą kad	225, 86	**257, 98**	79, 45	60, 40	47, 22
daryti išvadas apie	7, 7	**16, 16**	5, 4		
daryti išvadas kad		**16, 14**			4, 3
daryti prielaidą jog	60, 26	**106, 48**	20, 17	16, 10	
daryti prielaidą kad	193, 75	**221, 84**	141, 51	43, 30	7, 4
daryti tokias išvadas	**15, 12**	9, 7			4, 4
darytina išvada kad		**32, 12**			
daro didelę įtaką	11, 7	**19, 12**	14, 13	13, 10	6, 4
daro didžiausią įtaką		**16, 12**	3, 3	4, 3	
daro didžiulę įtaką		**11, 6**	3, 3		
daro neigiamą įtaką		**14, 13**	11, 9	4, 4	
daro išvadą kad	9, 8	**12, 8**	6, 6		
daro prielaidą kad	**11, 11**				
daroma išvada kad	13, 11	**24, 13**	13, 8	22, 7	9, 8
daroma prielaida kad	5, 5	**32, 19**	15, 5	18, 15	18, 10
darome prielaidą kad		**15, 6**			

	H	S	B	P	T
daug dėmesio skyrė	**12, 10**	4, 3		5, 3	
daug dėmesio skiria	**18, 13**	9, 9	5, 5		
daug dėmesio skiriama	**32, 25**	23, 19	9, 9	13, 9	6, 6
daug informacijos apie	**14, 11**	8, 8	5, 4	8, 7	6, 6
daug ir įvairių	10, 8	**21, 17**	5, 5		10, 8
daugiau ar mažiau	**80, 57**	51, 37	27, 25	13, 9	11, 11
daugiau dėmesio skiria	4, 4	**14, 14**	5, 5		
daugiau dėmesio skiriama	12, 11	**19, 17**	4, 4	6, 6	
daugiau dėmesio skirti	10, 8	**22, 21**	14, 12		4, 4
daugiau informacijos apie	10, 9	9, 7	**22, 16**		8, 7
daugiau kaip du		6, 5	**13, 7**	5, 4	4, 4
daugiau kaip pusė	3, 3	14, 9	**24, 16**	6, 3	
daugiau negu pusė		**11, 6**	8, 6		
daugiau nei du	4, 4	**21, 17**	18, 13	5, 5	5, 5
daugiau nei dvigubai	6, 5	**18, 13**	3, 3	3, 3	
daugiau nei kartus		**22, 10**	7, 7	10, 8	
daugiau nei ketvirtadalis		**15, 9**	5, 4		
daugiau nei penktadalis		**14, 8**	10, 4		
daugiau nei prieš	9, 9	7, 7	**22, 7**	4, 4	
daugiau nei proc		26, 22	**36, 24**		
daugiau nei pusę	15, 11	16, 13	**24, 20**	5, 5	
daugiau nei pusė	22, 16	**214, 60**	157, 52	13, 8	4, 4
daugiau nei pusei		10, 5	**25, 12**		
daugiau nei trečdalis		**51, 18**	31, 19		
daugiau nei tris		**13, 7**	6, 6		
daugiau nei tūkst		**11, 8**	3, 3	5, 4	
daugiau nei vieną	7, 7	**15, 8**	6, 6	8, 6	11, 7
daugiau nei vienas	6, 5	**10, 9**			
daugiau žinių apie		8, 6	**11, 6**		
daugiausia dėmesio skiriama	15, 11	**15, 14**	5, 5	3, 3	
dauguma tyrimo dalyvių		**17, 6**			
dažnai siejamas su	8, 8	**10, 9**			
dažnai susiduria su		**13, 13**	10, 9		
dažnai susiduriama su		**14, 10**	3, 3		
dažniausiai pasiskirsčiusi pagal					**11, 11**
dažniausiai tai yra	4, 3	**11, 10**			3, 3
dėl daugelio priežasčių		**10, 9**			
dėl įvairių priežasčių	17, 16	19, 17	**26, 22**	8, 8	5, 4
dėl kelių priežasčių	**14, 13**	10, 9	4, 4	5, 4	5, 5

	H	S	B	P	T
dėl kokių priežasčių	6, 6	**21, 16**	4, 4		
dėl šios priežasties	**258, 83**	208, 91	88, 52	117, 65	122, 54
dėl šių priežasčių	27, 21	**73, 52**	23, 22	32, 27	25, 16
dėl to atsiranda		6, 5	**11, 11**	3, 3	3, 3
dėl to gali	4, 4	**16, 13**	10, 9	3, 3	3, 3
dėl to galima	**37, 13**	11, 8	5, 5	8, 8	9, 8
dėl to yra	13, 8	**20, 14**	10, 9	5, 5	6, 6
dėl to mažėja		4, 3	3, 3	**10, 10**	
dėmesį į tai	59, 42	**74, 49**	15, 14	17, 14	27, 16
dėmesio buvo skiriama	**17, 12**	8, 8		3, 3	
dėmesio yra skiriama		**11, 10**		4, 3	6, 4
dėmesys buvo skiriamas	10, 10	**21, 13**	4, 3	4, 4	3, 3
dėmesys yra skiriamas	13, 10	**24, 18**	9, 8		
dėmesys kreipiamas į	4, 4	8, 7	**16, 15**		
dėmesys sutelkiamas į	**11, 8**	4, 4			
dėsnį atitinkanti formulė					**11, 11**
diagramos matyti kad	**14, 8**	8, 3	5, 3	5, 4	
didele dalimi priklauso		**18, 15**			
didelę įtaką daro	11, 8	**19, 15**	12, 10	8, 7	
didelę įtaką turi	4, 3	10, 8	**18, 17**	8, 5	
didelės įtakos turi		5, 3	**11, 10**	4, 4	
didelę reikšmę turi	6, 6	**21, 20**	14, 14	7, 7	5, 7
didelė tikimybė kad	10, 8	**12, 11**	12, 10	6, 5	4, 4
didelis dėmesys skiriamas	**20, 16**	13, 11	15, 13	7, 7	
didesnė tikimybė kad	4, 4	**18, 14**	11, 9	3, 3	6, 6
didesnis lyginant su			**12, 9**	6, 6	
didesnius neatitikimus prieš					**10, 10**
dydis priklauso nuo	5, 3	13, 9	7, 7	4, 4	**20, 17**
didžiausią įtaką daro		**13, 8**			
didžiausias dėmesys skiriamas	**20, 18**	10, 9	4, 4		
didžioji dalis apklaustųjų		**16, 15**	18, 8		
didžioji dalis proc		**13, 10**	14, 8		
didžioji dalis respondentų	3, 3	**47, 20**	22, 15		
didžioji dalis tiriamųjų		**20, 8**	7, 6		
didžioji dauguma proc		5, 3	**11, 6**		
didžioji dauguma respondentų		**13, 8**	8, 4		
drąsiai teigti kad	**17, 14**	7, 6			
du ar daugiau	5, 4	**10, 9**	4, 4	3, 3	12, 9
du kartus dažniau		4, 4	**11, 11**		

	H	S	B	P	T
duomenimis galima teigti		**24, 15**	14, 12	10, 6	
duomenimis nustatyta kad		7, 5	**22, 14**	3, 3	
duomenys apie tiriamuosius		**15, 14**	6, 4		
duomenys atskleidė kad		**32, 14**	16, 9		
duomenys atskleidžia kad		**16, 9**			
duomenys buvo analizuojami		**12, 11**	11, 9	4, 4	
duomenys buvo apdorojami		8, 8	**10, 9**		
duomenys buvo apdoroti		14, 14	**15, 14**		
duomenys buvo lyginami			**10, 9**		
duomenys buvo renkami		**13, 9**		3, 3	
duomenys gali būti		**15, 14**	8, 8	11, 10	20, 17
duomenys imti iš					**10, 7**
duomenys parodė jog	11, 3	7, 4	**12, 7**		
duomenys parodė kad	7, 3	46, 20	**59, 30**	5, 4	
duomenys parodo kad		5, 5	**12, 6**		
duomenys pateikiami lentelėje		**16, 12**	4, 4	3, 3	5, 3
duomenys pateikti lentelėje		19, 9	8, 8	13, 8	**21, 14**
duomenys rodo jog		**21, 16**	11, 7	12, 8	
duomenys rodo kad	30, 22	**87, 43**	71, 45	12, 10	
duomenis surašome į					**26, 11**
duomenys surašomi į			5, 5	**12, 7**	8, 6
duomenys sutampa su		3, 3	**16, 13**		
duomenų analizė atlikta		10, 8	**63, 54**		
duomenų analizė atskleidė		**11, 7**			
duomenų analizė parodė		3, 3	**21, 12**		
duomenų analizės metodai		**15, 14**	10, 10		
duomenų apdorojimo metodai			**10, 10**		
dviejų ar daugiau	13, 11	**16, 11**	8, 5	11, 11	5, 5
efektyvumas priklauso nuo	3, 3	**10, 9**		9, 7	
egzistuoja ryšys tarp		**22, 15**			
eksperimentinės grupės rezultatai			**15, 5**		
eksperimentinės grupės tiriamųjų			**29, 6**		
eksperimento metu buvo			**24, 5**	18, 8	
empirinio tyrimo metu		**17, 8**			
esant tokiai situacijai	3, 3	**12, 10**	3, 3	3, 3	3, 3
fiksuojamas tada kai			**16, 7**		3, 3
galėjo lemti tai		**15, 11**	11, 10	4, 4	
galėjo turėti įtakos	**16, 10**	9, 7	10, 8	4, 4	
galėtų būti naudingas	**11, 9**		3, 3		

	H	S	B	P	T
gali atrodyti kad	**13, 10**				
gali atsirasti dėl		5, 5	**30, 27**	5, 5	5, 5
gali atsirasti ir			**13, 12**		
gali būti atliekamas			13, 12	6, 5	**25, 21**
gali būti atliekami		4, 4	**16, 15**		4, 4
gali būti įvairios	4, 4	**10, 9**	8, 8		7, 6
gali būti jog	**17, 8**	12, 5		4, 4	
gali būti kad	47, 31	**49, 20**	24, 14	25, 17	
gali būti laikoma	**21, 15**	14, 12	6, 5	4, 3	
gali būti laikomas	**30, 21**	17, 15	10, 5	5, 5	
gali būti laikomi	13, 11	**21, 16**		8, 8	5, 5
gali būti naudingas	13, 11	**29, 22**	7, 7		
gali būti naudojama	7, 7	10, 10	25, 19	19, 18	**30, 28**
gali būti naudojamas	10, 8	28, 23	36, 27	29, 27	**64, 46**
gali būti naudojami	5, 4	12, 10	31, 26	42, 31	**86, 49**
gali būti naudojamos	4, 3	9, 9	11, 9	14, 13	**24, 16**
gali būti nustatomas			3, 3	10, 6	**11, 10**
gali būti panaudota		**13, 10**		4, 4	9, 9
gali būti panaudotas		6, 5		6, 6	**13, 13**
gali būti panaudoti		6, 5	5, 3	**11, 10**	10, 9
gali būti priskiriami	6, 5	**10, 9**	3, 3		
gali būti pritaikytas	7, 7			6, 6	**10, 8**
gali būti rasti					**14, 14**
gali būti reiškiama	**11, 7**				
gali būti reiškiamas	**20, 10**				
gali būti siejama	**13, 11**	7, 5	3, 3		
gali būti siejamas	**22, 16**	11, 11	10, 7	7, 6	
gali būti skirstoma	3, 3	**13, 13**	5, 5		
gali būti skirstomi	**14, 13**	9, 8	9, 8	6, 6	10, 10
gali būti suprantama	**11, 10**	**11, 10**			
gali būti suprantamas	**21, 14**	14, 11			
gali būti suprastas	**10, 8**				
gali būti susiję	3, 3	**22, 19**	17, 13	3, 3	**22, 19**
gali būti susijęs	8, 8	**23, 16**	15, 13		
gali būti susijusios		**13, 9**	4, 4		
gali būti suvokiama	**11, 10**	4, 4			
gali būti suvokiamas	**12, 12**	5, 5			
gali būti taikoma	6, 5	**24, 14**	13, 11	6, 6	3, 3
gali būti taikomas	11, 9	**11, 11**	9, 8	9, 9	

	H	S	B	P	T
gali būti taikomi	3, 3	**18, 16**	5, 5	8, 7	
gali būti taikomos		**13, 11**	3, 3		
gali būti traktuojamas	**16, 12**	9, 8			
gali būti vadinama	5, 5	**15, 5**	5, 3		
gali būti vartojamas	**14, 10**	5, 5			
gali būti vartojami	**12, 10**				
gali būti vertinamas	**12, 8**	12, 11	5, 4		
gali daryti įtaką		**29, 24**	14, 12	12, 12	
gali pasirodyti kad	**13, 7**	6, 4			
gali priklausyti nuo	3, 3	**24, 11**	14, 13		
gali prisidėti prie		**30, 21**	11, 11	6, 5	
gali reaguoti su				**12, 9**	
gali reikšti kad		**14, 10**	3, 3		
gali susidurti su		**14, 10**	5, 5		
gali turėti įtakos	14, 8	71, 40	**83, 60**	17, 13	
gali varijuoti nuo			**10, 6**		
gali veikti kaip		5, 3		**10, 9**	9, 4
galima apibrėžti kaip	12, 12	**21, 21**	8, 7	6, 4	
galima apibūdinti kaip	35, 28	**36, 29**	19, 15	9, 8	4, 4
galima būtų laikyti	**10, 8**	4, 4			4, 4
galima būtų pavadinti	**13, 12**				
galima būtų teigti	**24, 17**	24, 12		4, 4	
galima daryti išvadą	201, 84	**287, 103**	82, 46	59, 37	45, 19
galima daryti išvadas	7, 7	**19, 15**	6, 3	7, 7	7, 5
galima daryti prielaidą	203, 79	**239, 91**	131, 49	34, 24	
galima drąsiai teigti	**16, 13**	15, 9			
galima interpretuoti kaip	**27, 12**				
galima išskirti kelis	**12, 10**	3, 3			
galima įvardinti kaip	16, 13	**18, 12**	3, 3	16, 7	
galima įvardyti kaip	**12, 10**	4, 3			
galima įžvelgti kad	**14, 8**	5, 4			
galima kalbėti apie	**34, 26**	8, 6			
galima kelti klausimą	**15, 8**				
galima kelti prielaidą		**14, 6**			
galima konstatuoti kad	**14, 8**	12, 5		10, 6	
galima manyti jog	**30, 19**	24, 14	12, 9	7, 5	
galima manyti kad	**86, 47**	46, 24	40, 21	11, 7	
galima matyti kad	26, 15	**27, 9**	8, 8	8, 8	
galima naudoti kaip		5, 5		**11, 9**	6, 5

	H	S	B	P	T
galima numanyti kad	**20, 14**	8, 8	13, 4	3, 3	
galima paaiškinti tuo	17, 16	**31, 21**	21, 16	21, 16	
galima padaryti išvadą	8, 7	9, 7		**14, 7**	4, 3
galima palyginti su	**22, 16**	4, 4	3, 3	5, 4	3, 3
galima pamanyti kad	**10, 5**				
galima pasakyti kad	**53, 27**	32, 15	16, 8		4, 4
galima pastebėti jog	**26, 18**	25, 15	7, 6	19, 10	9, 6
galima pastebėti kad	**94, 41**	83, 41	53, 27	32, 21	18, 12
galima priskirti prie	**24, 17**	6, 5	6, 6	3, 3	
galima rasti informacijos	**10, 7**				
galima sakyti jog	**24, 12**	9, 6			
galima sakyti kad	**79, 43**	61, 29	20, 15	9, 9	6, 6
galima sieti su	**80, 43**	29, 24	11, 8	15, 8	
galima skirstyti į	**34, 26**	15, 12	9, 7	11, 11	3, 3
galima skirti į	**16, 15**				
galima spėti jog	**11, 7**	6, 4	5, 4		
galima spėti kad	**21, 15**		4, 3	3, 3	
galima spręsti apie	14, 11	20, 15	**20, 17**	5, 5	6, 4
galima spręsti iš	**18, 15**	4, 4		4, 3	
galima spręsti jog		5, 4	**13, 9**	3, 3	
galima spręsti kad	**41, 30**	20, 15	33, 21	13, 10	5, 3
galima suprasti kad	**31, 22**	4, 3	3, 3	4, 4	
galima suprasti kaip	**23, 10**	4, 3			
galima susidaryti nuomonę	**12, 6**				
galima susieti su	**16, 10**	11, 11	4, 4	3, 3	
galima suskirstyti į	**62, 42**	40, 33	43, 34	36, 30	24, 21
galima sutikti su	**12, 8**	4, 4			
galima teigti jog	198, 75	**412, 106**	162, 57	91, 10	36, 20
galima teigti kad	771, 149	**1167, 179**	462, 143	220, 84	110, 51
galima tikėtis kad		**10, 9**	4, 3	7, 7	
galima traktuoti kaip	**27, 19**	19, 13	3, 3		
galima vertinti kaip	**11, 8**	9, 8			
galime daryti išvadą	**41, 18**	35, 22	22, 16	20, 14	7, 5
galime daryti prielaidą	25, 12	**40, 22**	13, 11	6, 6	
galime manyti kad	**19, 7**	4, 4			
galime pastebėti jog	8, 4	**11, 7**	3, 3	7, 6	
galime pastebėti kad	**26, 14**	18, 11	10, 6	23, 8	
galime sakyti kad	**15, 9**	3, 3	4, 3		
galime spręsti kad	6, 5	6, 6	**12, 9**	3, 3	

	H	S	B	P	T
galime teigti jog	24, 10	**56, 21**	33, 23	20, 12	10, 6
galime teigti kad	76, 28	**184, 46**	102, 48	58, 29	20, 13
gautais rezultatais galima		**11, 9**			
gautas statistiškai reikšmingas		7, 6	**22, 8**		
gauti duomenys parodė		14, 7	**20, 9**		
gauti duomenys rodo		10, 8	**12, 10**		
gauti informaciją apie		7, 6	**10, 9**	8, 5	4, 4
gauti rezultatai atskleidė		**15, 11**			
gauti rezultatai buvo	4, 4	5, 5	**19, 15**	10, 9	3, 3
gauti rezultatai yra		**10, 8**	8, 8	4, 4	
gauti rezultatai parodė		**50, 29**	43, 31	11, 8	
gauti rezultatai pateikiami		**25, 8**	4, 4	8, 8	6, 4
gauti rezultatai pateikti		**16, 8**	8, 6	9, 7	
gauti rezultatai rodo		**32, 22**	23, 13	4, 4	
gauti rezultatai surašomi					**11, 9**
gauti tyrimo duomenys		18, 13	**23, 19**		
gauti tyrimo rezultatai		38, 22	**54, 20**		
gautus lentelės duomenis					**14, 14**
gautus rezultatus galima		27, 16	**29, 24**	5, 5	5, 4
gautus rezultatus surašau					**12, 9**
gautus tyrimo rezultatus		13, 10	**17, 14**		
glaudžiai siejasi su	**22, 18**	18, 14	5, 5	3, 3	
glaudžiai susiję su	11, 10	18, 16	**20, 15**	5, 5	
glaudžiai susijęs su	32, 27	**37, 29**	26, 20	5, 5	
glaudžiai susijusi su	**33, 28**	23, 22	16, 15	7, 7	3, 3
grįžtamojo ryšio ir		**20, 5**			
grupės rezultatai buvo			**11, 8**		
grupės tiriamųjų rezultatai			**18, 7**		
hipotezė h atmetama				**20, 5**	
į anketos klausimus		11, 8	**10, 7**		
į du poskyrius	**12, 9**				
į duomenų bazę				28, 12	**40, 13**
į dvi dalis	**42, 33**	21, 20	21, 19	22, 16	24, 20
į dvi grupes	44, 32	57, 43	**108, 56**	20, 15	14, 14
į dvi kategorijas		**11, 11**	5, 4	4, 3	3, 3
į keletą grupių	**10, 9**				
į kelias grupes	**22, 15**	4, 4	4, 4	3, 3	
į keturias grupes	8, 6	**10, 9**	6, 6	5, 4	4, 4
į klausimą apie	3, 3	**10, 9**	10, 7		

	H	S	B	P	T
į klausimą ar	15, 12	**68, 49**	45, 16		
į klausimą kaip	**15, 13**	13, 11	11, 7		
į klausimą kas	20, 17	**21, 19**			
į klausimus apie		**11, 10**			
į pirmą vietą	**10, 9**	6, 5			
į pradinę padėtį			**18, 15**	4, 4	17, 12
į šį klausimą	19, 30	**94, 50**	35, 19	4, 3	
į šį procesą	3, 3	**10, 10**			
į šiuos klausimus	**12, 11**	**12, 11**	3, 3	5, 5	
į tyrimo dalyvių		**10, 5**			
į tris grupes	28, 24	**30, 23**	37, 29	19, 17	14, 12
įdomu yra tai	**22, 10**				
įdomu pastebėti kad	**11, 8**	5, 4			
įdomu tai jog	**24, 15**	13, 9	5, 5	5, 5	
įdomu tai kad	**89, 52**	34, 21	35, 22	17, 12	3, 3
įdomus tuo kad	**12, 8**				
ieškoti būdų kaip	6, 6	**14, 9**	4, 3	5, 3	4, 3
informacija gali būti	3, 3	**11, 7**	9, 8	4, 4	5, 5
informacija susijusi su	**12, 10**	11, 9			
informaciją susijusią su	4, 4	**12, 12**	6, 6		3, 3
informacijos susijusios su	4, 3	**11, 8**			
informacijos šaltinių analizė		3, 3			**22, 21**
intervale nuo iki		13, 5	20, 6	**21, 14**	
interviu metu buvo		**25, 17**			
ypač daug dėmesio	5, 5	**10, 9**	4, 4		
ypač svarbu kad		**11, 9**			
ypatinga tuo kad	5, 5	6, 6			**12, 9**
ypatingas tuo kad	**15, 12**	5, 4			4, 4
yra apibrėžiamas kaip	5, 5	**11, 9**	3, 3	3, 3	3, 3
yra apibūdinama kaip	4, 4	**14, 13**	3, 3		
yra apibūdinamas kaip	7, 7	**24, 19**	15, 6		
yra apskaičiuojama pagal					**11, 9**
yra atsižvelgiama į		**12, 10**	4, 4	4, 3	
yra atvejų kai	**11, 6**	9, 8			
yra aukštesnis nei		**18, 8**			
yra be galo	5, 5	10, 8	5, 5	**14, 11**	5, 5
yra blogesni negu					**11, 11**
yra būtina sąlyga	5, 5	**16, 13**			
yra dar vienas	10, 10	**11, 11**		8, 8	3, 3

	H	S	B	P	T
yra daugiau negu	**11, 5**	5, 5	5, 5	5, 5	
yra daugiau nei	29, 22	**35, 28**	21, 19	15, 13	10, 9
yra dažniausiai naudojama					**11, 11**
yra didelė problema		5, 5	**10, 9**		
yra didesnė nei		**13, 13**	11, 11	14, 10	11, 10
yra didesnė tikimybė		10, 7	**10, 10**		
yra didesnė už			13, 7	**19, 13**	17, 15
yra glaudžiai susiję	4, 4	**19, 16**	13, 11		
yra glaudžiai susijęs	8, 8	**16, 15**	13, 12		
yra glaudžiai susijusi	9, 8	**11, 11**	6, 6		
yra ypač svarbu		**10, 9**			
yra ypač svarbus	5, 5	**15, 15**	9, 7	4, 4	
yra įrodyta kad		5, 4	**10, 9**		
yra iš dalies		**12, 9**	3, 3	3, 3	
yra iš esmės	**13, 10**	7, 6		5, 4	4, 3
yra itin svarbus	7, 7	**18, 15**	6, 4	3, 3	
yra įtraukiami į	4, 4	**12, 9**	3, 3		
yra įtrauktas į		4, 4		**10, 5**	
yra įvardijamas kaip	9, 6	**15, 14**			
yra kalbama apie	13, 9	**18, 15**	6, 4		
yra labai daug	12, 10	**20, 16**	14, 12	9, 8	10, 9
yra labai maža		7, 7		**10, 9**	5, 5
yra labai mažai	9, 8	**10, 10**	7, 6	10, 8	3, 3
yra labai plati	4, 4	**12, 11**	4, 4		
yra labai silpna		3, 3	**13, 6**	5, 3	
yra labai stiprus		**10, 9**	3, 3		
yra labai sudėtinga	3, 3	**11, 10**		5, 4	3, 3
yra labai sunku	11, 9	**15, 10**	11, 10	6, 5	6, 6
yra labai svarbi	14, 13	56, 40	**60, 40**	23, 18	22, 18
yra labai svarbios		**18, 17**	6, 5	5, 5	4, 4
yra labai svarbu	10, 7	**52, 37**	32, 25	21, 17	18, 16
yra labai svarbus	29, 20	**115, 73**	59, 42	33, 23	25, 25
yra labai svarbūs	7, 7	**50, 31**	31, 28	11, 10	5, 5
yra labiau linkę	4, 4	**73, 33**	15, 10		
yra labiau linkusios		**10, 7**	6, 5		
yra manoma kad	6, 6	10, 9	**25, 20**	10, 7	
yra mažesnė nei		**12, 8**	5, 5	5, 5	3, 3
yra mažesnė už		6, 6		**15, 11**	10, 9
yra ne mažiau	**11, 11**	5, 5	7, 7		

	H	S	B	P	T
yra neatsiejama nuo	**24, 16**	9, 9	5, 5	4, 4	
yra neatsiejamas nuo	**24, 17**	19, 18			
yra nukreiptas į	**12, 12**	4, 4	6, 6	6, 3	
yra nuoroda į	**16, 14**				5, 3
yra nustatyta kad		19, 8	**38, 24**	10, 9	4, 4
yra nustatomas koks					**10, 10**
yra orientuota į	4, 4	**19, 13**		3, 3	
yra orientuotas į	9, 9	15, 10		4, 4	**17, 11**
yra orientuoti į	5, 4	**13, 10**			
yra orientuotos į	4, 3	**10, 7**			
yra pakankamai didelis		4, 4		**10, 9**	
yra panašus į	6, 4	7, 7	6, 6	**21, 13**	13, 11
yra pastebėta kad	3, 3	7, 5	**11, 11**		
yra pastebima kad		**18, 6**			
yra pats svarbiausias	4, 4	**10, 8**	**10, 8**		
yra plačiai naudojamas		4, 4	7, 6	**13, 11**	6, 5
yra priklausoma nuo	**14, 6**	8, 6	3, 3	3, 3	
yra priklausomas nuo	**11, 10**	14, 11	9, 9	6, 5	5, 5
yra ryšys tarp	3, 3	**19, 14**	14, 9		
yra siejama su	24, 19	**26, 23**	13, 11	4, 3	
yra siejamas su	**36, 26**	31, 24	16, 16	12, 11	3, 3
yra siejami su	**11, 8**	8, 8	4, 4		
yra sietinas su	3, 3	**11, 6**		3, 3	
yra skirstoma į	6, 6	13, 10	**13, 12**		
yra skirstomas į		7, 7	**17, 16**		3, 3
yra skirstomi į	18, 13	**27, 23**	17, 14	22, 18	12, 10
yra skirstomos į	4, 4	**17, 16**		7, 7	7, 5
yra statistiškai nereikšmingas		5, 3	**15, 5**		
yra statistiškai patikimas			**12, 9**		
yra statistiškai reikšminga		**15, 5**			
yra statistiškai reikšmingai		**32, 12**	29, 9		
yra statistiškai reikšmingas		40, 22	**69, 23**	6, 3	
yra statistiškai reikšmingi		**14, 8**	9, 7		
yra sudaryta iš	8, 7	7, 7	12, 9	**32, 15**	12, 8
yra sudarytas iš	16, 10	13, 12	12, 9	**42, 22**	36, 28
yra suprantama kaip	**16, 13**	11, 10		3, 3	
yra suprantamas kaip	**18, 12**	17, 17			
yra susiję su	45, 34	**81, 52**	60, 38	16, 16	7, 5
yra susijęs su	50, 38	**153, 73**	76, 49	22, 19	16, 11

	H	S	B	P	T
yra susijusi su	44, 32	**82, 54**	48, 38	14, 13	6, 5
yra susijusios su	22, 19	**39, 31**	20, 15	10, 9	
yra suvokiamas kaip	**25, 18**	7, 7			
yra svarbu nes		**11, 6**			
yra svarbus veiksnys	3, 3	**21, 15**	14, 12	4, 4	
yra ta jog	7, 7	**15, 14**		6, 6	
yra ta kad	40, 31	**64, 48**	21, 19	22, 19	32, 14
yra ta, kuri	**10, 6**				
yra tada kai	6, 6	**10, 9**	5, 4		4, 3
yra tai jog	25, 12	**26, 22**			10, 9
yra tai ką	**21, 12**	4, 4			
yra tai kad	70, 40	**79, 51**	23, 20	29, 25	49, 33
yra tai kas	**56, 25**	9, 9	3, 3		
yra tam tikra	**22, 18**	22, 17	3, 3	3, 3	4, 3
yra tam tikras	**36, 27**	10, 8	5, 3	4, 4	
yra tam tikros	**10, 8**	8, 8	3, 3		4, 4
yra tam tikrų	5, 5	**13, 11**		3, 3	
yra tarpusavyje susiję	4, 4	**19, 9**			
yra tas jog	5, 5	**13, 11**	3, 3		6, 4
yra tas kad	30, 27	**67, 45**	12, 12	32, 28	50, 25
yra tas pats	**23, 15**	4, 4			
yra teigiama jog	6, 5	**11, 8**	7, 7		
yra teigiama kad	9, 8	**29, 16**	10, 10	4, 3	
yra tiesiogiai proporcingas		4, 4		**12, 11**	
yra tiesiogiai susiję	5, 5	**15, 12**	3, 3	6, 3	3, 3
yra tiesiogiai susijęs	3, 3	**11, 11**	11, 10	11, 7	
yra tik vienas	12, 12	**13, 12**	9, 9	10, 10	
yra tikimybė kad	6, 4	**10, 10**	7, 6	5, 5	
yra todėl kad	22, 24	32, 24	24, 18	**35, 30**	31, 18
yra toks kad	4, 4	7, 6	**10, 7**		
yra viena iš	59, 42	**142, 98**	120, 83	49, 35	34, 24
yra viena pagrindinių	9, 8	7, 7	**12, 12**		
yra vienas pagrindinių	9, 8	**22, 22**	17, 16	6, 6	4, 3
yra viena svarbiausių	8, 7	**14, 9**	13, 12	4, 4	
yra vienas seniausių					**11, 11**
yra vienas svarbiausių	20, 18	26, 24	**31, 28**	9, 9	6, 6
yra žinoma jog	**11, 5**	7, 6	8, 5	4, 4	
yra žinoma kad	**53, 16**	16, 11	34, 23	25, 18	3, 3
iš atlikto tyrimo		**11, 4**	4, 4		

	H	S	B	P	T
iš čia kyla	**10, 5**				
iš dalies atitinka	8, 4	**18, 6**			
iš dalies gali		**14, 11**	5, 5		
iš dalies galima	**13, 12**	12, 11			
iš dalies patvirtina	3, 3	**11, 8**			
iš dalies sutinka		**16, 9**			
iš dažniausiai pasitaikančių			**10, 9**		
iš diagramos matyti	**10, 7**	8, 3	5, 3	3, 3	
iš dviejų dalių	**21, 19**	10, 8	18, 15	10, 10	14, 12
iš dviejų pagrindinių	3, 3		5, 5		**11, 10**
iš esmės buvo	**21, 15**	7, 7		5, 4	
iš esmės yra	28, 23	**41, 33**	8, 7	5, 5	10, 8
iš esmės skiriasi	5, 5	**12, 7**	4, 4	4, 4	
iš gautų duomenų		**21, 10**	14, 12	13, 9	4, 3
iš gautų rezultatų		**37, 22**	32, 22	24, 12	15, 11
iš jų galima	**10, 10**	5, 5	4, 4		
iš karto po	16, 13	9, 6	**25, 18**	10, 10	13, 13
iš kitos pusės	**68, 32**	44, 29	15, 12	17, 15	19, 17
iš labiausiai paplitusių	4, 4	5, 5	**23, 20**	7, 7	
iš lentelėje pateiktų		**54, 25**	12, 8	11, 8	7, 4
iš lentelės duomenų		12, 9	7, 5	**17, 8**	3, 3
iš lentelės matyti	11, 5	**18, 14**			3, 3
iš pagrindinių priežasčių	5, 5	5, 4	**12, 12**		
iš pat pradžių	**19, 14**				
iš pateikto paveikslo		**24, 12**			
iš pateiktų duomenų	9, 7	22, 16	**26, 13**		8, 8
iš pateiktų pavyzdžių	**38, 21**				
iš pav matyti		14, 5		11, 9	**16, 6**
iš pav matome			5, 3	**17, 5**	8, 3
iš paveiksle pateiktų		**15, 8**	7, 4		
iš paveikslo duomenų		**13, 6**		3, 3	
iš paveikslo matyti	14, 4	**25, 11**		6, 5	12, 8
iš pavyzdžių matyti	**18, 11**				
iš pirmo žvilgsnio	**126, 72**	22, 18	5, 4	19, 16	13, 7
iš pradžių buvo	**24, 21**	5, 5	5, 5	20, 15	6, 6
iš svarbiausių veiksnių	3, 3	**22, 14**	8, 8		4, 4
iš šių pavyzdžių	**15, 12**				
iš šių rezultatų	**10, 6**		4, 3	3, 3	
iš tiesų buvo	**10, 9**	4, 3			

	H	S	B	P	T
iš tiesų yra	**32, 23**	17, 14	6, 4	3, 3	
iš tikrųjų yra	**19, 17**	10, 9		8, 8	
iš tyrime dalyvavusių		9, 8	**14, 11**		
iš to galima	25, 17	29, 20	**38, 26**	15, 11	5, 4
iš to išplaukia	5, 5	**10, 6**			
iš to kyla	**11, 10**	6, 6			
iš to seka	**18, 7**	11, 7	6, 4	5, 3	3, 3
iš trijų dalių	**12, 10**	6, 6	9, 8	8, 8	9, 8
iš vienos pusės	**58, 39**	16, 13	10, 9	7, 7	12, 11
iš vienos vietos	**11, 8**	3, 3		3, 3	3, 3
iš viso buvo	**59, 26**	22, 18	58, 34	21, 18	13, 10
iš viso dalyvavo		12, 9	**13, 10**		
iš viso yra	10, 8	5, 4	7, 6	**13, 12**	8, 7
iš viso nėra	3, 3	5, 5	**10, 9**	4, 4	
iš viso rasta	**23, 10**		5, 4		
iš viso rasti	**28, 9**				
iš viso tyrime		8, 7	**43, 33**		
iš visų tiriamųjų		5, 5	**13, 7**		
iš visų tirtų	5, 4		**19, 14**	10, 8	
išanalizavus gautus duomenis		14, 4	**13, 10**		
išanalizavus gautus rezultatus			**10, 8**	3, 3	
išanalizavus mokslinę literatūrą	3, 3	**21, 17**	13, 12		
išanalizavus tyrimo duomenis		5, 3	**12, 10**		
išanalizuoti mokslinę literatūrą		10, 9	**14, 12**		
išaugo daugiau nei			**11, 6**		
išaugo nuo iki	4, 4	**22, 8**	7, 5	3, 3	
iškelta hipotezė kad		9, 7	**12, 10**	6, 5	
iškelti šie uždaviniai	5, 5	4, 4	4, 3	**10, 10**	
išlieka ta pati	**15, 10**	4, 4	3, 3		
išsakyti savo nuomonę	9, 4	**12, 10**			
išsiaiškinti kaip dažnai		**23, 11**	7, 6		
išsiaiškinti respondentų nuomonę		**10, 7**			
išsiskiria iš kitų	**28, 21**	10, 10	4, 3	5, 4	5, 4
išsiskiria tuo kad	**41, 27**	12, 8			5, 5
išskyrus atvejus kai		**11, 7**			4, 3
ištirti ir palyginti	4, 3	4, 3	**18, 8**		
išvados ir pasiūlymai		**16, 12**			8, 6
išvados ir rekomendacijos		**27, 27**			
išvados ir siūlymai					**16, 16**

	H	S	B	P	T
įtakos galėjo turėti	8, 8	**39, 18**	18, 12	9, 7	
įtakos gali turėti	12, 9	**28, 18**	14, 13	8, 4	
įtraukimo į tyrimą			**15, 14**		
įtvirtinta nuostata kad		**14, 8**			
įvertinant tai kad					**10, 9**
įvertinti ir palyginti		6, 5	**49, 17**	3, 3	
įvertinti papildomus veiksnius					**28, 28**
jau buvo aptarta	**10, 7**	9, 6		6, 6	
jau buvo minėta	**149, 58**	71, 38	24, 15	52, 31	71, 38
jau daugelį metų	6, 6	**13, 9**			
jau daugiau nei	4, 4	**11, 10**	3, 3	6, 6	
jau kurį laiką	**14, 9**	4, 4			
jau minėta anksčiau	**25, 16**	23, 16	4, 4	8, 6	5, 4
jau minėta kad	**12, 10**	4, 3			
jau ne kartą	**15, 13**	4, 4			
jei juose yra					**12, 12**
jei konkrečiai nebus					**11, 11**
jei negalima palikti					**11, 11**
jei nenurodyta kitaip					**16, 12**
jeigu kitaip nenurodyta					**13, 11**
jeigu nenurodyta kitaip					**11, 10**
kai kuriais atvejais	**60, 41**	29, 21	36, 30	28, 25	16, 14
kai kurie autoriai	10, 9	**32, 28**	22, 19	3, 3	
kai kurie mokslininkai	6, 5	4, 3	**10, 10**		
kai kurie tyrinėtojai	**10, 7**				
kai kurių autorių	9, 8	8, 5	**10, 10**		
kai kuriuose tyrimuose		**12, 5**			
kaip galima matyti	**14, 7**	5, 3			
kaip ir minėta	5, 4	**16, 8**		5, 4	
kaip jau minėjau	**18, 6**	10, 3			
kaip jau minėjome	**19, 11**	14, 3	4, 4	17, 9	3, 3
kaip buvo minėta	**30, 18**	23, 20	12, 9	12, 11	12, 11
kaip jau minėta	**202, 85**	90, 45	23, 17	43, 30	21, 9
kaip manote ar		**13, 7**			
kaip matyti iš	77, 29	**142, 42**	19, 9	39, 20	22, 12
kaip matyti lentelėje		**11, 8**			
kaip matyti pav		**11, 6**		3, 3	
kaip matyti paveiksle		**16, 8**			
kaip matoma iš	6, 6	**44, 10**	3, 3	9, 5	8, 6

	H	S	B	P	T
kaip matome iš	27, 20	**45, 19**	32, 9	19, 14	23, 13
kaip matome pav	**12, 3**			5, 4	3, 3
kaip minėta anksčiau	9, 9	**12, 8**	3, 3	9, 7	4, 4
kaip nurodyta skyrelyje					**10, 10**
kaip parodyta pav					**11, 9**
kaip pavyzdį galima	**20, 17**	15, 12		7, 7	4, 3
kaip turi būti	12, 8	**13, 9**		3, 3	3, 3
kaip vieną svarbiausių	6, 6	**12, 11**			
kas buvo pasakyta	**13, 10**				
kas gali būti	**20, 17**	10, 9			
kas reiškia kad		**42, 11**		11, 3	5, 3
kas rodo kad		7, 3	**10, 7**	3, 3	
kas susiję su	**14, 10**				
keliami šie uždaviniai	**16, 16**	4, 3		5, 5	
kelis kartus per	3, 3	26, 13	**42, 15**		
kelti klausimą ar	**10, 9**	4, 4			
kelti prielaidą kad		**24, 8**			
kiek daugiau nei	11, 11	**35, 20**	9, 8	6, 4	6, 3
kiek įmanoma daugiau	9, 6	7, 6	**10, 9**		5, 5
kiekybinis tyrimo metodas		**18, 15**	7, 7		
kyla klausimas ar	**41, 29**	20, 16	3, 3	4, 3	
kyla klausimas kaip	13, 13	**14, 12**	3, 3		
kyla klausimas kodėl	**14, 13**	10, 6			
kinta nuo iki		6, 5	15, 6	**37, 13**	23, 4
kinta priklausomai nuo	3, 3	**13, 10**	8, 7		9, 9
kita vertus reikia	**10, 7**				
kitas svarbus aspektas	4, 4	**14, 9**			
kiti teigia kad		6, 4	**18, 8**		
klausimai skirti įvertinti		**12, 10**			
klausimai susiję su	5, 5	11, 10	**13, 10**		
klausimynas sudarytas iš		**11, 10**	5, 4		
klausimų blokas skirtas		**31, 11**	12, 4		
klausimus susijusius su	7, 7	**14, 13**	11, 8		
koeficientas priklausantis nuo					**34, 17**
koeficientas turi būti					**20, 10**
kokybinis tyrimo metodas		**16, 13**			
konkrečiai nebus nurodyta					**11, 11**
kontrolinėje grupėje buvo		5, 3	**25, 7**		
kontrolinės grupės rezultatai			**17, 9**		

	H	S	B	P	T
kontrolinės grupės tiriamųjų			**82, 13**		
koreliacijos koeficientas yra		**10, 6**	3, 3		
koreliacinė regresinė analizė		**18, 6**			
koreliaciniai ryšiai tarp			**17, 8**		
koreliacinis ryšys tarp			**27, 9**		
kreipia dėmesį į	3, 3	**11, 10**	3, 3		
kreipiamas dėmesys į	**15, 12**	6, 6	4, 3	4, 4	
kuo daugiau informacijos	10, 7	4, 4	**10, 8**		
labai didelę įtaką	5, 5	**15, 10**	3, 3		3, 3
labai maža dalis	4, 3	**27, 14**	15, 13	5, 5	
labai nedidelė dalis		8, 5	**13, 7**	3, 3	
labai panaši į	**15, 11**		6, 5	13, 11	
labai panašūs į		5, 4	**12, 10**	9, 9	
labai priklauso nuo		**45, 39**	37, 30	16, 15	19, 13
labai skiriasi nuo	4, 4	6, 6	**10, 10**		
labai svarbu atsižvelgti		**12, 8**		5, 3	
labai svarbu išsiaiškinti		**11, 10**	4, 4		
labai svarbu jog		**10, 6**	6, 5		3, 3
labai svarbu kad	14, 12	**78, 49**	45, 34	7, 7	24, 23
labai svarbu tinkamai	3, 3	**11, 11**	4, 4		
labai svarbų vaidmenį	7, 7	**14, 11**	8, 7		4, 4
labai svarbu žinoti		3, 3	**10, 8**		5, 5
labai svarbus faktorius		**11, 8**	4, 4	4, 4	
labai svarbus veiksnys		**17, 15**	9, 9	5, 5	
labiau įsitraukti į		**10, 5**			
labiau linkę į		**19, 13**			
labiausiai priklauso nuo		**12, 11**	9, 9	8, 7	6, 6
laikomas vienu iš	**12, 11**	8, 8	7, 6		
leidžia daryti išvadą	35, 22	**39, 26**	8, 7	10, 8	
leidžia daryti išvadas	6, 3	**10, 10**			
leidžia daryti prielaidą	24, 16	**46, 27**	14, 9	15, 8	
leidžia kalbėti apie	**19, 13**				
leidžia kelti prielaidą		**14, 6**			
leidžia manyti kad	**25, 20**	19, 17	19, 5	10, 7	
leidžia spręsti apie	**11, 5**	5, 4	3, 3	3, 3	
leidžia suprasti kad	**14, 11**	6, 5			
leidžia teigti jog	**32, 17**	18, 13	5, 4	7, 5	
leidžia teigti kad	40, 31	**60, 30**	10, 8	11, 8	
lėmė tai kad	16, 12	**28, 11**	5, 5	4, 4	

	H	S	B	P	T
lemia tai kad	**25, 16**	21, 16	7, 6	8, 6	
lemti tai kad		12, 9	**17, 14**	4, 4	
lentelėje pateikti duomenys		**16, 11**	8, 3	9, 6	
lentelėje pateikti rezultatai		6, 3	**13, 6**		
lentelėje pateiktų duomenų		**35, 21**	18, 8	7, 6	
lentelėje pateiktų rezultatų		**18, 8**			
lentelėje pateiktus duomenis	3, 3	11, 9	**12, 4**	11, 6	8, 5
lyginant rezultatus prieš			**16, 7**		
lyginant su kitais	23, 19	**35, 16**	27, 16	29, 23	14, 9
lyginant su kitomis	20, 18	**54, 30**	35, 22	34, 28	
lyginant su kitų	4, 3	9, 9	**13, 12**		5, 5
literatūroje nurodoma kad		12, 7	**13, 10**		
literatūroje teigiama kad		**11, 5**	9, 9		
literatūros sąrašą sudaro	5, 5		**11, 11**		
literatūros šaltinių analizė	4, 4	**23, 17**	9, 8	12, 10	
matavimai buvo atliekami			10, 6	**11, 10**	3, 3
matyti iš lentelės		**32, 14**			3, 3
matyti iš pav		8, 6	**10, 8**		
matyti iš paveikslo	11, 4	**35, 15**		8, 6	3, 3
matyti kad daugiausiai		**11, 10**	4, 4	4, 4	
matyti kad dauguma	4, 4	**10, 9**	6, 3		
matoma iš paveikslo		**22, 5**			
maža dalis respondentų		**14, 9**	8, 5		
mažiau nei pusė		29, 14	**36, 15**		
metodai turi tenkinti					**11, 11**
modelis gali būti	3, 3	**11, 11**			9, 8
modelis yra tinkamas		**13, 6**		5, 3	
mokslinės literatūros analize		**14, 12**	14, 8		
mokslinės literatūros analizė	9, 6	**87, 70**	55, 34	5, 4	
mokslinės literatūros analizės	4, 4	**12, 11**	4, 3	5, 3	
mokslinės literatūros šaltinių	3, 3	**15, 12**			
moksliniai tyrimai rodo		6, 5	**10, 7**		
mokslininkai nustatė kad			**12, 12**		3, 3
mokslininkai teigia kad	4, 4	19, 8	**20, 17**		
mūsų atliktame tyrime			**19, 15**		
mūsų atliktas tyrimas			**11, 10**		
mūsų atlikto tyrimo		6, 5	**28, 16**		
mūsų tyrimo rezultatai		7, 7	**20, 15**		
mūsų tyrimo rezultatais			**10, 9**		

	H	S	B	P	T
naudojant šį metodą		5, 4	3, 3	**10, 8**	5, 5
naudotos literatūros sąrašas	9, 8	**39, 38**	25, 25		
naujai pažvelgti į	**14, 13**				
naujumas ir aktualumas	**33, 29**	16, 15	7, 7		
ne daugiau kaip	7, 6	26, 14	23, 20	13, 13	**109, 29**
ne daugiau nei		**10, 5**	9, 7	5, 5	6, 3
ne didesni kaip					**16, 12**
ne didesnis kaip			10, 7	6, 5	**78, 20**
ne didesnis nei			**8, 6**		
ne ilgiau kaip		10, 8	**10, 9**		4, 3
ne iš karto	**17, 13**	16, 13	5, 5	9, 6	7, 7
ne ką mažiau	**31, 19**	15, 13	10, 9	5, 5	7, 4
ne kas kita	23, 14	8, 8			**12, 9**
ne mažesnė kaip					**17, 12**
ne mažesnį kaip		3, 3			**23, 13**
ne mažesnis kaip		6, 4	**26, 14**	13, 11	
ne mažesnis nei			8, 8		**32, 19**
ne mažiau kaip	22, 13	40, 23	72, 44	37, 22	**149, 34**
ne mažiau nei	8, 7	13, 8	**14, 10**		7, 6
ne mažiau svarbus	11, 9	**12, 11**	3, 3	3, 3	
ne paslaptis kad	**10, 8**				
ne rečiau kaip					**26, 16**
ne taip kaip	**16, 13**	8, 7			9, 5
ne vėliau kaip		**22, 11**	5, 5		13, 12
ne vieną kartą	**13, 8**				3, 3
ne visada gali	7, 7	**12, 11**		5, 5	
ne visada yra	16, 15	**17, 17**	8, 8	4, 4	
neatmetama galimybė kad	**23, 7**				
neatsižvelgiant į tai	3, 3	**13, 13**			
nebūtinai turi būti	**12, 10**	6, 6	7, 7		7, 7
nebuvo nei vieno		**18, 12**	10, 10		
nebuvo statistiškai reikšmingas			**41, 11**		
nebuvo statistiškai reikšmingi		3, 3	**21, 9**		
negalima teigti kad	**22, 14**	12, 11	7, 5		
nei kontrolinės grupės		5, 3	**43, 15**		
nei pusė apklaustųjų		**31, 18**	15, 11		
nei pusė respondentų		**35, 21**	28, 12		
nei viena iš	**10, 6**	7, 6			
nei vienas iš	9, 8	11, 11	**12, 12**	3, 3	

	H	S	B	P	T
neigiamą požiūrį į	**19, 13**	8, 7	6, 5		
neigiamai susijęs su		**25, 8**			
neigiamas požiūris į	9, 9	**12, 9**	5, 5		
neigiamas ryšys tarp		**12, 9**	4, 3		
nemaža dalis respondentų		**13, 10**	5, 4		
nepaisant to jog	**39, 17**	15, 7	6, 5	5, 4	
nepaisant to kad	**74, 48**	70, 53	36, 27	29, 22	17, 9
nėra aišku ar	9, 9	**12, 11**	5, 5		
nėra iki galo	**23, 17**		11, 8	10, 8	
nėra statistiškai reikšmingas		14, 8	**28, 15**		
nėra statistiškai reikšmingi		8, 7	**12, 9**		
nėra statistiškai reikšmingo		11, 7	**14, 5**		
nėra susiję su	3, 3	**12, 10**	3, 3	3, 3	3, 3
nėra susijęs su	6, 6	**24, 8**	3, 3	3, 3	
nėra šio darbo	**10, 7**				
nėra vien tik	**13, 12**	10, 10	3, 3		
nesunku pastebėti jog	11, 6	**13, 11**			
nesunku pastebėti kad	**11, 6**				
nesutinka su teiginiu		**21, 5**			
niekada negali būti	**12, 10**				
nieko bendra su	**18, 8**	3, 3			
nieko bendro su	**11, 11**	4, 4			3, 3
neturi nieko bendra	**19, 8**	4, 4	3, 3		
niekuo nesiskiria nuo	**14, 10**				
nori pasakyti kad	**10, 5**				
norima išsiaiškinti ar		**13, 11**			
norima pasakyti kad	**24, 13**				
norint išsiaiškinti ar		7, 6	**13, 9**	4, 4	
nuo daugelio veiksnių	4, 4	13, 13	**16, 16**		
nuo kitų veiksnių		**16, 9**			
nuo kontrolinės grupės			**10, 5**		
nuo kurio priklauso	7, 7	7, 7	**11, 9**		7, 7
nuo kurių priklauso	3, 3	**18, 17**	11, 9	8, 8	5, 4
nuo to priklauso	7, 6	**27, 22**	6, 6		16, 15
nuomonės šiuo klausimu	3, 3	10, 9	**11, 5**		
nustatytas ryšys tarp			**11, 6**		
nustatytas statistiškai nereikšmingas			**14, 6**		
nustatytas statistiškai reikšmingas		5, 3	**96, 27**		
nustatyti buvo naudojama			**11, 9**		

	H	S	B	P	T
nustatyti dažniausiai naudojama					**11, 11**
nustatyti ir įvertinti		5, 4	**23, 10**		
nustatyti ir palyginti			**54, 14**		11, 11
nustatyti ir pažymėti					**11, 11**
nustatyti sąsajas tarp		6, 5	**37, 17**		
nustatyti statistiškai reikšmingi		8, 4	**17, 10**		
objektas ir metodai			**40, 39**	14, 14	
organizavimas ir metodika			**27, 22**		
paaiškėjo kad daugiau		**10, 10**	9, 7		
paaiškėjo kad dauguma		**12, 10**			
paaiškinti tuo kad	15, 15	**40, 24**	17, 15	21, 14	
padarė didelę įtaką	**16, 15**				4, 3
padarė išvadą kad	8, 8	9, 9	**14, 12**	4, 4	
padaryti išvadą kad	5, 5	7, 4	4, 4	**13, 6**	5, 4
padidėjo daugiau nei		**17, 6**	3, 3		
padidėjo nuo iki		19, 9	**30, 13**	6, 6	
padidėjo statistiškai reikšmingai			**33, 11**		
pagal gautus duomenis		13, 6	**18, 13**	11, 7	7, 6
pagal gautus rezultatus		15, 12	**19, 10**	10, 8	13, 9
pagal normalųjį pasiskirstymą					**11, 11**
pagal normalųjį skirstinį		9, 4	**14, 9**	14, 5	
pagal šį rodiklį		**18, 11**			
pagal šią formulę		10, 8	4, 4	3, 3	**30, 20**
pagal tai galima	**12, 5**		5, 5		
pagal turimus duomenis			3, 3	**13, 4**	4, 4
pagrindinis dėmesys skiriamas	**18, 14**	6, 5			
pagrindinis tikslas yra	11, 11	**22, 18**	13, 12	8, 7	6, 6
pakankamai žinių apie			**13, 8**		
palyginti gautus rezultatus			**13, 8**	3, 3	
palyginus gautus rezultatus		3, 3	**10, 7**		
palyginus su kitomis	8, 7	9, 7	**11, 8**		5, 5
paminėti ir tai	**23, 18**	18, 16		3, 3	
paminėti tai kad	10, 7	**12, 11**	4, 3		
panašumus ir skirtumus	**12, 10**	11, 6		9, 4	3, 3
papildo vienas kitą	**10, 7**	6, 6			
parenkamas atsižvelgiant į			4, 4	3, 3	**12, 9**
pasakyti ir apie	**14, 12**				
pasireiškia tuo kad	9, 7	**12, 8**	11, 9		4, 4
pasirinkimas priklauso nuo	4, 4	**11, 10**	4, 4	3, 3	3, 3

	H	S	B	P	T
pasirinktas todėl kad	5, 5	**11, 10**	7, 7	5, 5	8, 6
pasirinkti vieną iš		6, 6			**11, 8**
pasitaiko atvejų kai	**22, 17**	15, 13	7, 7	4, 4	
pasižymi tuo kad	**16, 10**	13, 11	7, 7	8, 8	9, 8
pastebėtas statistiškai reikšmingas			**13, 6**		
pastebima tendencija kad	7, 6	**22, 13**		4, 4	
pateikiama informacija apie	**24, 13**	8, 5	5, 4	8, 6	6, 6
pateikiami lentelėje iš		**17, 5**		4, 4	
pateikta informacija apie	**10, 8**	5, 5	3, 3	6, 5	6, 3
pateikti rezultatai rodo		4, 4		**15, 8**	
pateikto paveikslo matyti		**12, 7**			
pateiktų duomenų matyti	7, 7	**34, 22**	12, 9	9, 7	
pateiktų duomenų matome		10, 6	**14, 7**		
pateiktų pavyzdžių matyti	**10, 9**				
pateiktus duomenis galima	3, 3	**13, 11**	6, 5	3, 3	
patikimo skirtumo tarp			**10, 7**		
pav matyti jog				**23, 10**	
pav matyti kad		**26, 11**	17, 12	22, 16	21, 10
pav matome kad	10, 9	12, 7	**29, 12**	22, 13	19, 10
pav nustatyta kad		4, 3	**19, 14**	13, 7	
paveiksle matyti kad	4, 3	**22, 12**	9, 4		
paveiksle pateiktų duomenų		**15, 8**		4, 3	
paveikslo matyti kad	17, 4	**39, 15**			10, 8
pavyzdį galima pateikti	**16, 14**	11, 8			
pavyzdys rodo kad	**14, 11**	3, 3			
pavyzdžiai rodo kad	**22, 17**				
pavyzdžių matyti kad	**37, 20**				
pažymėti tai kad		4, 3			**11, 11**
peršasi išvada kad	**12, 7**				
pirma reikia sudaryti					**11, 11**
pirmo žvilgsnio atrodo	**16, 15**	4, 4			
pirmoje darbo dalyje	11, 10	**21, 19**		6, 6	4, 4
pirmojo testavimo metu			**21, 6**		
pirmojoje darbo dalyje	**14, 12**	9, 9			
plačiau apie tai	**10, 8**			3, 3	
pradžia skaičiuojama nuo					**11, 11**
praktinėje darbo dalyje		**13, 13**			
prie išvados kad	15, 13	**21, 12**		4, 4	
prie to prisidėjo	**11, 9**	7, 5			

	H	S	B	P	T
prieita prie išvados	6, 5	**14, 9**			
prielaidą jog tai	3, 3	**11, 6**			
prieš tai buvo	**10, 9**	4, 4	5, 4	5, 4	9, 6
prieš tai buvusiame	4, 4				**53, 38**
prieš tai buvusiose					**20, 11**
prieš tai buvusiuose	4, 3				**13, 11**
prieš tyrimą buvo			**18, 7**		
prieš toliau tęsiant					**10, 10**
priežastis gali būti	5, 5	**19, 12**	18, 15	5, 4	
priežastys gali būti		19, 14	**20, 19**		
priklauso ir nuo	21, 18	**49, 42**	37, 32	15, 14	16, 12
priklauso ne tik	13, 10	**28, 22**	33, 28	15, 11	11, 10
priklausomai nuo to	29, 22	**29, 26**	23, 18	**29, 26**	32, 20
problema yra ta	5, 4	**11, 10**	4, 4	4, 4	5, 3
problemas susijusias su	4, 4	**23, 20**	9, 9		
problemos susijusios su	5, 5	**17, 11**	5, 5	3, 3	
problemų sprendimo būdų		**11, 9**			
problemų sprendimo būdus	3, 3	**12, 8**			
problemų susijusių su	3, 3	8, 5	**13, 11**		3, 3
proc atsakė kad		13, 6	**19, 8**		
proc mano kad		**15, 11**	6, 4		
proc nurodė kad		28, 15	**40, 13**		
proc respondentų atsakė		**23, 8**	4, 3		
proc respondentų iš		**12, 6**			
proc respondentų nurodė		**29, 12**	21, 11		
proc respondentų teigė		**21, 6**	4, 4		
proc teigė kad		**38, 12**	22, 13		
proc teigia kad		**15, 10**	8, 4		
proc visų tiriamųjų		**20, 7**	12, 9		
projektas parodo kad					**20, 20**
pusė tyrime dalyvavusių			**13, 6**		
pusė tyrimo dalyvių		5, 5	**12, 6**		
rasta atvejų kai	**18, 8**				
rasta pavyzdžių kuriuose	**17, 8**				
rastas statistiškai reikšmingas		**20, 6**	16, 10		
rastas tik vienas	**18, 14**	4, 3	4, 3		
rasti statistiškai reikšmingi		**20, 10**			
rašant šį darbą	**19, 15**			5, 4	
reikalingas tam kad	7, 6	9, 6		5, 5	**15, 14**

	H	S	B	P	T
reikėtų atkreipti dėmesį	10, 10	**36, 20**	5, 5	6, 5	7, 5
reikėtų pabrėžti kad	4, 4	**10, 5**			
reikėtų paminėti ir	9, 8	**10, 8**			
reikėtų paminėti kad	**17, 10**	12, 5			
reikėtų pasakyti kad	**11, 6**				
reikėtų pastebėti kad	8, 4	**14, 9**			
reikėtų pažymėti kad	3, 3	**31, 8**			
reikia atkreipti dėmesį	**51, 35**	31, 25	18, 16	15, 15	31, 15
reikia atsižvelgti į	11, 10	**28, 25**	19, 16	20, 16	23, 18
reikia manyti kad	**18, 6**				
reikia nepamiršti kad	**23, 13**	6, 6	10, 8	4, 4	5, 5
reikia pabrėžti jog	**19, 8**	17, 14		7, 3	
reikia pabrėžti kad	**35, 28**	17, 14		8, 5	
reikia paminėti jog	**15, 9**	7, 6		4, 3	
reikia paminėti kad	**48, 28**	11, 11	8, 5	21, 10	4, 4
reikia pasakyti kad	**44, 23**	5, 5			
reikia pastebėti jog	**16, 14**	4, 4			
reikia pastebėti kad	**36, 22**	15, 11	7, 5	9, 8	
reikia pažymėti jog	**18, 6**	4, 3			
reikia pažymėti kad	**22, 16**	14, 10	5, 5	7, 6	
reikia pridurti kad	**11, 6**				
reikia pripažinti kad	**10, 10**	9, 9		7, 4	
reikia turėti omenyje	**13, 11**	6, 6			5, 3
reikšmingai dažniau nei			**11, 5**		
reikšmingai skiriasi nuo		**19, 7**	7, 3	14, 4	
reikšmingai susijęs su		**28, 11**			
reikšmingas ryšys tarp		15, 9	**15, 10**		
reikšmingas skirtumas tarp		24, 13	**75, 23**		
reikšmingi skirtumai tarp		**20, 12**	5, 3		
reikšmingo ryšio tarp		**10, 7**	6, 5		
reikšmingo skirtumo nebuvo			**22, 11**		
reikšmingo skirtumo tarp		36, 13	**90, 26**		
reikšmingos sąsajos tarp		**10, 5**	6, 3		
reikšmingų skirtumų nerasta		**22, 7**	4, 4		
reikšmingų skirtumų tarp		**54, 19**	21, 10		
reikšti savo nuomonę	**10, 8**	**10, 8**			
reiktų paminėti kad	**10, 7**				
reiškia tai kad	**11, 6**	7, 7			
remiantis lentelėje pateiktais		**10, 6**			

	H	S	B	P	T
remiantis moksline literatūra		**21, 17**	3, 3	3, 3	
remiantis mokslinės literatūros		**18, 15**	16, 10	5, 5	4, 4
remiantis šiais duomenimis			**11, 8**		
remiantis tyrimo duomenimis		**16, 10**	7, 7		
remiantis tyrimo rezultatais		**24, 21**	9, 8		
remiantis tuo kad	10, 5	**12, 9**		6, 3	
respondentai mano kad		10, 10	**11, 9**		
respondentai nurodė kad		**12, 10**	8, 5		
respondentai teigė kad		**21, 13**	8, 5		
respondentai teigia kad		**11, 9**			
respondentų atsakė jog		**14, 7**	6, 4		
respondentų atsakė kad	4, 3	**48, 14**	29, 10		
respondentų atsakymus į		**12, 9**			
respondentų buvo klausiama		**30, 12**	22, 11		
respondentų buvo prašoma		**56, 12**	10, 8		
respondentų mano jog		**11, 7**			
respondentų mano kad		**25, 19**	25, 9		
respondentų nuomonę apie		14, 10	**15, 9**		
respondentų nuomonė apie		5, 4	**23, 6**		
respondentų nurodė jog		11, 9	**13, 6**		
respondentų nurodė kad		**43, 19**	44, 15		
respondentų nurodo kad		**11, 7**			
respondentų pasiskirstymas pagal		**20, 12**	15, 5		
respondentų požiūrį į			**17, 6**		
respondentų teigė kad		**43, 20**	12, 8		
respondentų teigia jog		**12, 10**			
respondentų teigia kad		**37, 18**	7, 4		
rezultatai atskleidė jog		**20, 10**	11, 6		
rezultatai atskleidė kad		**89, 26**	37, 15		
rezultatai buvo geresni			**23, 15**		
rezultatai gali būti	4, 4	**27, 24**	3, 3	8, 8	
rezultatai ir išvados		4, 4	7, 7	**21, 18**	
rezultatai leidžia daryti		**10, 8**	6, 4		
rezultatai leidžia teigti		**15, 12**	8, 5	3, 3	
rezultatai parodė jog		38, 23	**65, 27**	12, 9	3, 3
rezultatai parodė kad	6, 5	205, 75	**236, 90**	35, 21	5, 5
rezultatai parodo kad		**18, 14**	18, 10	3, 3	
rezultatai pateikiami lentelėje		**51, 14**	16, 4	26, 17	10, 8
rezultatai pateikti lentelėje		22, 11	7, 3	27, 11	**31, 26**

	H	S	B	P	T
rezultatai pateikti pav			**13, 6**	11, 9	
rezultatai rodo jog	3, 3	**27, 22**	23, 17	8, 5	
rezultatai rodo kad	7, 4	**154, 60**	109, 57	36, 24	5, 5
rezultatai statistiškai reikšmingai			**28, 14**		
rezultatai surašomi į					**11, 8**
rezultatai sutampa su		13, 7	**23, 18**	5, 3	
rezultatais galima teigti		**29, 21**	8, 8		
rezultatų galima teigti		6, 3	10, 6	**12, 3**	
rezultatų matyti jog		**12, 7**		6, 3	
rezultatų matyti kad		**19, 13**	15, 11		
rezultatus galima daryti	5, 4	11, 9	**12, 9**	11, 7	
rezultatus galima teigti		**66, 38**	55, 40	23, 10	3, 3
rezultatus galime teigti		14, 12	**14, 13**		
rezultatus matyti kad		9, 8	**12, 10**		
rezultatus matome kad		8, 6	**12, 6**		
rezultatus nustatyta kad		40, 4	**61, 21**	6, 4	
rezultatus paaiškėjo kad		**13, 10**	11, 9		
rezultatus pastebėta kad		5, 5	**13, 10**	3, 3	
rezultatus surašau į					**21, 10**
rezultatus surašome į					**17, 8**
rezultatus susijusius su		**10, 5**			
sąrašas ir priedai	**10, 9**	5, 5			3, 3
savaime suprantama kad	**18, 11**	5, 3			
savybės turi atitikti					**12, 8**
savo atliktame tyrime			**10, 8**		
savo nuomonę apie	8, 8	**12, 9**	9, 7		
savo požiūrį į	**17, 17**	14, 12			
savo ruožtu yra	**11, 11**	3, 3		3, 3	
savo santykį su	**12, 11**				
savo žinias apie			**19, 9**		
schema pateikta pav				15, 9	**39, 25**
schema pateikta paveiksle				4, 3	**52, 24**
schema pavaizduota pav				19, 11	**34, 16**
schema pavaizduota paveiksle				7, 4	**33, 12**
siejamas ir su	**11, 11**	6, 6	4, 3		
siejasi ir su	3, 3	**10, 9**			
siekiama išsiaiškinti ar		**45, 35**	6, 6		
siekiama išsiaiškinti kaip	3, 3	**18, 15**	3, 3		
siekiama išsiaiškinti kokios		**12, 8**			

	H	S	B	P	T
siekiama parodyti kad	**14, 10**				
siekiant gauti kuo		**10, 9**	3, 3	4, 4	
siekiant išsiaiškinti ar	5, 5	**24, 17**	10, 9		
siekiant išsiaiškinti kaip	6, 6	**13, 12**	6, 6	4, 4	
siekiant nustatyti ar		**24, 14**	4, 4	5, 5	
siekiant šio tikslo	**13, 10**	7, 6	5, 4		3, 3
siekiant užkirsti kelią	3, 3	**12, 9**	11, 7		
siekta išsiaiškinti ar	4, 4	**19, 17**	8, 3		
siekta išsiaiškinti kaip	4, 4	**21, 11**	6, 5		
siekti užsibrėžtų tikslų		**14, 13**	5, 5		
silpnas statistinis ryšys			**35, 12**		
sistema turi būti		10, 8		4, 4	**13, 19**
situacija rodo kad	5, 5	**10, 6**			
skaičiuojama pagal formulę		6, 4		3, 3	**20, 14**
skaičiuojamas pagal formulę				10, 10	**27, 19**
skiriamas didelis dėmesys	6, 6	**11, 11**	6, 6		
skiriasi nuo kitų	**19, 17**	13, 11	16, 14	7, 7	8, 8
skiriasi priklausomai nuo		17, 13	**20, 17**	4, 3	
skiriasi statistiškai reikšmingai			**29, 9**		
skiriasi tik tuo	**10, 8**				
skiriasi tuo kad	**53, 41**	16, 15	11, 10	8, 8	16, 12
skirti daugiau dėmesio	3, 3	**14, 13**	9, 8		
skirtumas statistiškai reikšmingas		4, 3	**27, 11**		
skirtumas tik tas	**12, 9**				
statistinę duomenų analizę			**13, 5**		
statistinė duomenų analizė		21, 14	**76, 52**		
statistinis ryšys tarp			**19, 7**	3, 3	
statistiškai patikimas ryšys			**10, 5**		
statistiškai patikimi skirtumai			**18, 5**		
statistiškai patikimo skirtumo			**10, 7**		
statistiškai reikšminga koreliacija		**12, 6**			
statistiškai reikšmingai nesiskyrė		14, 6	**108, 22**		
statistiškai reikšmingai nesiskiria		7, 5	**25, 12**		
statistiškai reikšmingai padidėjo			**63, 15**		
statistiškai reikšmingai pagerėjo			**49, 13**		
statistiškai reikšmingai skyrėsi		10, 6	**16, 12**		
statistiškai reikšmingai skiriasi		**31, 12**	17, 12	20, 4	
statistiškai reikšmingai sumažėjo			**31, 14**		
statistiškai reikšmingai susijęs		**24, 6**			

	H	S	B	P	T
statistiškai reikšmingais kai		3, 3	**13, 10**		
statistiškai reikšmingas pokytis			**16, 8**		
statistiškai reikšmingas ryšys		22, 10	**36, 14**		
statistiškai reikšmingas skirtumas		85, 21	**168, 37**		
statistiškai reikšmingi ryšiai		**12, 7**	7, 5		
statistiškai reikšmingi skirtumai		**48, 18**	17, 12		
statistiškai reikšmingo ryšio		**14, 6**	5, 5		
statistiškai reikšmingo skirtumo		68, 19	**139, 40**		
statistiškai reikšmingų skirtumų		**86, 18**	47, 19		
straipsnyje rašoma apie	**11, 5**				
straipsnyje teigiama kad	**19, 8**	4, 4			
su darbo vadovu	**12, 5**				
su kuriais susiduria		**22, 14**	5, 5	3, 3	
su kuriomis susiduria	8, 5	**18, 14**	10, 5	4, 4	
su mūsų tyrimo			**10, 9**		
su šia problema	3, 3	**16, 9**	7, 7		
su šiuo teiginiu		**40, 13**	15, 9		
su teiginiu jog		**14, 8**			
su teiginiu kad		**45, 10**	9, 5		
su tyrimo eiga			**10, 10**		
su tyrimo tikslu		**15, 14**	13, 13		
su vienu iš	12, 9	**13, 9**		4, 4	
sudaryta iš klausimų			**12, 8**		
sudaro daugiau nei	11, 5	**13, 12**	7, 7	6, 5	
sudaro dvi dalys	**17, 16**	8, 8	6, 5	4, 3	3, 3
sumažėjo statistiškai reikšmingai			**29, 10**		
sunku pasakyti ar	**19, 16**				
surinkti informaciją apie		**11, 6**	5, 4		
susidaro įspūdis jog	**11, 9**				
susidaro įspūdis kad	**32, 21**	5, 5			
susiję ir su	4, 4	**12, 10**			
suskirstyti į dvi	16, 15	23, 19	**75, 47**	3, 3	8, 8
suskirstyti į grupes	12, 9	7, 7	**25, 21**		
suskirstyti į kategorijas		**10, 6**			
suskirstyti į kelias	**11, 5**		5, 5		
suskirstyti į tris	**22, 18**	18, 15	21, 19	15, 14	9, 9
sutelkti dėmesį į	5, 5	**14, 13**	5, 5		
sutikimas dalyvauti tyrime			**12, 12**		
sutiko su teiginiu		**28, 9**	6, 3		

	H	S	B	P	T
svarbią vietą užima	6, 5	**12, 10**	4, 4	3, 3	3, 3
svarbu akcentuoti kad	**10, 7**	3, 3			
svarbu atkreipti dėmesį	36, 23	**57, 39**	18, 12	7, 7	11, 8
svarbu atsižvelgti į	10, 9	**38, 26**	11, 11	14, 10	15, 14
svarbu ir tai	**19, 17**	11, 10	4, 3	4, 4	
svarbu yra tai	3, 3	**11, 9**		4, 4	
svarbu išsiaiškinti kaip		**13, 12**			
svarbu pabrėžti jog	**16, 8**	10, 9			
svarbu pabrėžti kad	**26, 18**	17, 11			
svarbu paminėti ir	**15, 12**	9, 9	3, 3	7, 4	
svarbu paminėti jog	14, 11	**29, 13**	7, 5	10, 5	
svarbu paminėti kad	48, 27	**65, 35**	12, 10	16, 11	15, 9
svarbu pastebėti jog	**13, 6**	9, 8			
svarbu pastebėti kad	13, 10	**24, 15**		9, 5	
svarbu pažymėti jog	**10, 7**	5, 5			
svarbu pažymėti kad	**17, 11**	14, 14	5, 3	5, 4	6, 3
svarbu tai jog	9, 6	**13, 9**			
svarbu tai kad	**26, 16**	14, 12	7, 6	6, 5	5, 5
svarbu tinkamai pasirinkti					**14, 14**
svarbų vaidmenį atlieka	10, 9	10, 9	**16, 11**		
svarbus aspektas yra		**10, 10**			
svarbus tuo kad	**13, 13**	**13, 13**		3, 3	
svyravo nuo iki	5, 5	35, 17	**79, 34**	20, 9	
svyruoja nuo iki	8, 6	40, 28	**61, 39**	48, 22	10, 9
šaltinių analizės metodas	**11, 11**				
šį bakalauro darbą		**36, 36**	27, 27	8, 6	
šį klausimą buvo		**10, 7**	3, 3		
ši knyga yra	**12, 7**				
ši sistema yra				5, 5	**10, 9**
šiai grupei priskiriami	**10, 6**		3, 3		
šiam tikslui pasiekti	**34, 24**	22, 18	12, 11	21, 20	17, 12
šiame bakalauro darbe	**33, 19**	10, 7		17, 11	9, 7
šiame baigiamajame darbe		3, 3			**15, 10**
šiame darbe bus	**48, 39**	29, 22	3, 3	18, 13	19, 16
šiame darbe buvo	22, 17	16, 13	12, 12	**41, 37**	11, 11
šiame darbe yra	**26, 10**	21, 15		12, 12	9, 8
šiame darbe remiamasi	**10, 10**	5, 4			
šiame skyriuje bus	18, 12	16, 12	4, 4	15, 11	**36, 21**
šiame skyriuje yra	3, 3			3, 3	**11, 8**

	H	S	B	P	T
šiame tyrime buvo		**32, 21**	18, 14		
šiame tyrime dalyvavo		**10, 10**	4, 3		
šie tyrimo metodai	4, 4	9, 9	**26, 24**		
šio baigiamojo darbo				5, 5	**12, 10**
šio bakalauro darbo	**23, 16**	5, 4	3, 3	10, 9	3, 3
šio darbo autorė	**15, 7**		4, 4	3, 3	
šio darbo autorės	**28, 6**				
šio darbo dalyje	6, 4	**25, 6**			
šio darbo metu			12, 3	**29, 19**	8, 6
šio darbo objektas	**27, 27**	7, 7			
šio darbo tema	**10, 10**	6, 6		5, 4	
šio darbo tikslas	62, 50	45, 38	23, 21	**113, 96**	28, 25
šio proceso metu	5, 5	6, 4	5, 5	**12, 10**	5, 5
šio tyrimo metu	7, 5	60, 32	**89, 44**	9, 9	
šio tyrimo objektas	**10, 9**	3, 3			
šio tyrimo rezultatai	4, 3	**43, 26**	24, 20		
šio tyrimo rezultatais		**10, 8**	5, 5		
šio tyrimo tikslas	5, 5	**33, 26**	7, 6	3, 3	
šioje dalyje bus	6, 6	**11, 7**			
šioje darbo dalyje	16, 11	**41, 25**		3, 3	4, 3
šioje vietoje galima	**11, 7**				
šios kategorijos charakteristinė					**10, 5**
šis bakalauro darbas	**13, 10**	4, 4			
šis darbas yra	**11, 11**	9, 7	5, 4	4, 4	4, 4
šis metodas yra		3, 3	**15, 12**	9, 9	12, 9
šis modelis yra		**11, 9**			6, 5
šis tyrimas yra	4, 3	**10, 10**	3, 3		
šis tyrimas parodė		6, 4	**11, 10**		
šių dviejų kintamųjų		**17, 7**			
šiuo atveju buvo	11, 11	5, 5	6, 5	5, 5	**13, 11**
šiuo atveju gali		**10, 8**			
šiuo atveju galima	**15, 15**	3, 3	3, 3	3, 3	
šiuo atveju yra	**37, 23**	25, 20	8, 6	15, 13	18, 15
šiuo tyrimu buvo		**42, 13**	3, 3		
šiuo tyrimu siekta		**10, 6**			
tą patį galima	**10, 10**				
ta prasme kad	**13, 11**	8, 8			
tai gali reikšti		**14, 8**	6, 6		
tai gali sukelti		10, 10	**17, 17**		5, 4

	H	S	B	P	T
tai galima laikyti	**11, 9**				
tai galima paaiškinti	8, 7	14, 13	16, 15	**28, 21**	
tai galima padaryti	7, 5	4, 4		3, 3	**14, 14**
tai galima sieti	**15, 11**	7, 7			
tai galima teigti	9, 4	**13, 12**	7, 6	3, 3	
tai ypač aktualu	3, 3		5, 4	4, 4	**12, 12**
tai ypač svarbu			**13, 13**		
tai yra svarbu	3, 3	**20, 14**		4, 4	3, 3
tai iš dalies	16, 15	**19, 15**			
tai iš esmės	7, 7	**12, 11**	3, 3		4, 3
tai leidžia daryti	24, 13	**29, 10**	10, 9	12, 8	
tai leidžia teigti	**18, 13**	11, 9			
tai nereiškia kad	**33, 23**	12, 11	12, 10	5, 5	5, 4
tai parodo kad	14, 14	**50, 29**	25, 21	18, 13	
tai priklauso nuo	25, 21	35, 28	**36, 32**	16, 12	15, 14
tai procesas kurio		**18, 18**	5, 5	5, 5	
tai reiškia jog	35, 18	**58, 32**	20, 14	27, 20	42, 12
tai reiškia kad	152, 53	**330, 98**	87, 57	122, 65	145, 67
tai rodo ir	**12, 9**	8, 7		3, 3	
tai rodo jog	**34, 21**	19, 16	29, 18	15, 10	3, 3
tai rodo kad	87, 51	**122, 58**	85, 51	48, 35	9, 7
tai savo ruožtu	20, 11	**22, 19**	7, 7	7, 5	
tai siejama su	**15, 15**	6, 6	8, 8		
tai susiję su	15, 15	28, 21	**31, 19**	4, 4	3, 3
tai sutampa su		9, 6	**10, 8**		
tai tik patvirtina	**11, 11**	4, 4	6, 5	3, 3	
tai turi įtakos	4, 3	10, 9	**23, 18**		
tai viena iš	18, 16	**28, 22**	15, 15	9, 8	14, 12
tai vienas iš	25, 23	**41, 37**	20, 18	26, 21	15, 11
taikomi šie tyrimo			**10, 10**		
taip kaip parodyta				3, 3	**16, 12**
tais atvejais kai	32, 21	**49, 24**	19, 16	17, 9	32, 19
tais atvejais kur					**11, 11**
tam įtakos turėjo	23, 17	**55, 18**	8, 5	5, 4	
tam įtakos turi	11, 9	**12, 10**	13, 12	8, 6	
tam tikrą informaciją	**15, 13**	5, 4			3, 3
tam tikrą veiksmą	**10, 6**	5, 5	4, 4		
tam tikrą vietą	**10, 9**	6, 6			
tam tikra prasme	**55, 38**	21, 17		6, 4	

	H	S	B	P	T
tam tikrais atvejais	22, 18	**33, 24**	11, 11	6, 6	7, 7
tam tikrame kontekste	**19, 11**				
tam tikros srities	5, 5	**11, 11**			
tam tikru būdu	18, 15	**20, 17**			4, 4
tam tikrus kriterijus		**13, 12**		4, 4	4, 3
tampa aišku kad	**28, 15**	5, 5			
tapo viena iš	**13, 13**	7, 7	4, 4		
tapo vienu iš	**14, 12**	3, 3			
tas faktas kad	**16, 10**	8, 5			
teigė kad į		**11, 5**			
teigė kad yra		**12, 9**	9, 8		
teigė kad jie		**24, 9**	3, 3		
teigė kad jų		**52, 12**	28, 14		
teigia jog jie		**12, 5**			
teigia kad dėl		**14, 12**	10, 9		
teigia kad yra	5, 5	**21, 20**	6, 6		
teigia kad jiems		**10, 9**			
teigia kad jų		**22, 17**	4, 4		
teigiamą požiūrį į		**15, 14**	4, 3		
teigiamai koreliuoja su		**23, 7**			
teigiamas požiūris į	8, 5	**10, 8**	4, 3		
teigiamas ryšys tarp		**25, 17**			
tema yra aktuali	**12, 12**	5, 5	4, 3	5, 5	3, 3
tenka pripažinti jog	**12, 6**				
tenka pripažinti kad	**19, 12**	5, 4			
tenka susidurti su	**17, 15**		6, 5	6, 6	4, 4
teorinė ir praktinė	8, 8	**14, 13**			
teorinėje darbo dalyje	14, 11	**49, 35**			
testavimo metu buvo			**13, 8**		
testo rezultatai buvo			**11, 9**		
testo rezultatų vidurkis			**10, 9**		
tiek pat respondentų			**10, 5**		
tiesiogiai ar netiesiogiai	5, 5	**17, 15**	6, 6	3, 3	
tiesiogiai priklauso nuo	9, 8	**25, 20**	17, 13	19, 13	13, 12
tiesiogiai siejasi su	**10, 9**	3, 3		3, 3	
tiesiogiai susiję su	15, 13	**29, 25**	10, 10	16, 12	6, 6
tiesiogiai susijęs su	10, 9	**24, 22**	18, 16	15, 10	
tik iš dalies	36, 29	**59, 31**	45, 23	8, 5	
tik nedidelė dalis	13, 12	**31, 17**	20, 17	8, 7	

	H	S	B	P	T
tik šiuo atveju	**10, 8**	3, 3	3, 3	5, 5	9, 8
tik tais atvejais		**10, 6**	3, 3	4, 3	
tik tokiu atveju	8, 8	**10, 8**	5, 4	4, 4	3, 3
tik tokiu būdu	**10, 8**	6, 6			
tik tuo atveju	29, 21	**43, 29**	8, 8	13, 12	6, 6
tik vieną kartą	13, 12	7, 7	13, 7	**14, 10**	9, 8
tikėtina kad tai	4, 4	**10, 8**	3, 3		
tikslai ir uždaviniai	27, 23	**29, 18**	5, 4	8, 7	
tikslas buvo išsiaiškinti	4, 4	**11, 8**	10, 9		
tikslas buvo įvertinti		4, 4	**15, 12**		
tikslas buvo nustatyti		5, 5	**17, 15**	5, 5	
tikslas ir uždaviniai	**50, 48**	20, 20	28, 28	14, 14	4, 4
tikslas yra išsiaiškinti	7, 6	**11, 8**			
tikslas yra ištirti	8, 7	7, 5		**12, 9**	
tikslas yra sukurti		4, 4		**11, 10**	9, 8
tikslas yra užtikrinti	3, 3	**10, 10**			
tikslas nustatyti ir			**12, 8**		
tikslui pasiekti buvo	11, 7	**17, 13**	8, 7	12, 12	5, 4
tikslui pasiekti iškelti	4, 4	4, 4	**12, 11**	8, 8	
tiriamąją grupę sudarė			**11, 8**		
tiriamųjų teigė kad			**10, 6**		
tyrimą kuriame dalyvavo			**10, 8**		
tyrimą kurio metu		6, 6	**29, 10**		
tyrimą nustatyta kad		12, 10	**19, 15**		
tyrimą paaiškėjo kad	7, 6	**36, 20**	10, 7		
tyrimai atskleidė kad	3, 3	**10, 8**	8, 7		
tyrimai buvo atliekami			**19, 17**	15, 15	4, 4
tyrimai buvo atlikti			**17, 14**	10, 8	
tyrimai parodė jog	3, 3	12, 10	**15, 11**	7, 7	
tyrimai parodė kad	8, 7	36, 25	**74, 49**	32, 22	7, 5
tyrimai rodo jog		**36, 22**	20, 12	7, 5	
tyrimai rodo kad	7, 7	82, 46	**116, 59**	11, 7	3, 3
tyrimai taip pat		10, 8	**20, 18**		
tyrimais įrodyta kad		7, 6	**15, 12**	4, 4	5, 5
tyrimais nustatyta kad		25, 15	**42, 30**	7, 7	6, 6
tyrimas atskleidė jog	3, 3	**19, 15**	8, 6		
tyrimas atskleidė kad	9, 8	**73, 41**	22, 15		
tyrimas buvo atliekamas	3, 3	41, 30	**73, 48**	5, 3	
tyrimas buvo atliktas	3, 3	51, 36	**93, 65**	9, 9	

	H	S	B	P	T
tyrimas buvo vykdomas		9, 9	**12, 11**		
tyrimas kurio metu		19, 13	**37, 22**	3, 3	3, 3
tyrimas kurio tikslas		5, 5	**16, 14**		
tyrimas parodė jog	4, 3	15, 8	**20, 15**	3, 3	
tyrimas parodė kad	28, 13	73, 42	**99, 55**	8, 6	5, 4
tyrimas rodo kad	5, 3	**10, 8**	7, 7		
tyrime buvo nustatyta		6, 6	**13, 11**		
tyrime dalyvavo respondentai		**14, 12**	7, 6		
tyrime dalyvavo respondentų		**11, 8**	9, 7		
tyrime dalyvavo tiriamieji		7, 4	**12, 11**		
tyrime dalyvavo tiriamųjų			**23, 19**		
tyrime dalyvavusių asmenų		4, 3	**22, 12**		
tyrime dalyvavusių respondentų		**32, 19**	23, 10		
tyrime nustatė kad		8, 7	**12, 10**		
tyrime nustatyta kad		15, 5	**21, 14**		
tyrimo dalyvių buvo		**27, 11**	6, 5		
tyrimo duomenimis galima		**15, 11**	7, 7		
tyrimo duomenys apdoroti		6, 6	**11, 8**		
tyrimo duomenys atskleidė		**30, 14**	9, 6		
tyrimo duomenys buvo		22, 18	**26, 22**		
tyrimo duomenis galima		**13, 12**	5, 5		
tyrimo duomenis iliustruoja		**39, 38**	27, 27		
tyrimo duomenys leidžia		**11, 8**			
tyrimo duomenys parodė	16, 4	13, 10	**23, 15**		
tyrimo duomenys rodo		**45, 24**	20, 13		
tyrimo duomenų analizė		**25, 20**	16, 11		
tyrimo imtį sudarė		**11, 10**			
tyrimo metu bus		**11, 7**			
tyrimo metu buvo	19, 10	108, 55	**257, 114**	26, 12	6, 6
tyrimo metu gautais		**10, 6**			
tyrimo metu gauti	3, 3	**42, 22**	22, 17		
tyrimo metu gautų		**14, 12**	4, 4		
tyrimo metu gautus		12, 9	**20, 7**		
tyrimo metu nustatyta		29, 20	**87, 45**	9, 9	
tyrimo metu paaiškėjo	12, 3	**26, 16**	22, 14		
tyrimo metu surinkti		6, 5	**11, 7**		
tyrimo pradžioje buvo		3, 3	**22, 11**		
tyrimo problemos formulavimas	**16, 16**				
tyrimo rezultatai atskleidė		**93, 30**	31, 14		

	H	S	B	P	T
tyrimo rezultatai buvo		10, 8	**12, 12**		
tyrimo rezultatai leidžia		**13, 11**	11, 5		
tyrimo rezultatai parodė	4, 4	97, 45	**137, 59**	6, 5	
tyrimo rezultatai pateikiami		9, 4	6, 3	**10, 4**	
tyrimo rezultatai rodo	5, 4	**64, 30**	44, 30		
tyrimo rezultatai sutampa			**12, 10**		
tyrimo rezultatais galima		**22, 18**	5, 3		
tyrimo rezultatų analizė		**26, 24**	11, 11		3, 3
tyrimo rezultatų aptarimas		6, 6	**37, 37**		
tyrimo rezultatus galima		**29, 20**	20, 17		
tyrimo tikslas atskleisti	4, 4	**30, 24**	3, 3		
tyrimo tikslas buvo		18, 13	**26, 25**		
tyrimo tikslas išanalizuoti	11, 10	**23, 20**	9, 7		
tyrimo tikslas išsiaiškinti		**12, 11**	5, 4		3, 3
tyrimo tikslas ištirti	6, 5	**34, 26**	11, 9		
tyrimo tikslas įvertinti		21, 16	**41, 28**		
tyrimo tikslas nustatyti		33, 24	**44, 28**	4, 4	
tyrimo tikslui pasiekti		**20, 16**	4, 4		
tyrimu buvo siekiama		**32, 17**	4, 4		
tyrimu buvo siekta		**28, 6**	5, 4		
tyrimų duomenys rodo		10, 8	**14, 10**	3, 3	
tyrimų metu nustatyta			**21, 8**		
tyrimu nustatyta kad		**36, 29**	9, 8		
tyrimų rezultatai parodė		7, 7	**16, 14**	3, 3	
tyrimų rezultatai rodo		**16, 12**	13, 10		
tyrimu siekta išsiaiškinti		**17, 10**	3, 3		
tyrimų rezultatų aptarimas			**12, 12**		
tyrimui atlikti buvo	6, 5	48, 40	**55, 43**	4, 4	
tyrimui atlikti pasirinktas		**12, 12**			
tokiu atveju yra	5, 4	**12, 11**	4, 4		
tokiu atveju jei		9, 6	5, 4		**25, 12**
tokių atvejų kai	**25, 15**	5, 4	4, 4	9, 8	3, 3
tokiu būdu buvo	**26, 18**	7, 7			
tokiu būdu galima	7, 7	10, 10	9, 8	**13, 12**	10, 10
tokiu būdu yra	18, 14	**20, 11**	5, 4	6, 6	15, 7
tokiu būdu jis	**10, 9**				
tokiu būdu kad	5, 4	13, 11		3, 3	**25, 15**
tokiu būdu siekiama	**13, 12**	9, 8	4, 4	5, 5	
tokiu pačiu principu	6, 6		4, 4		**18, 12**

	H	S	B	P	T
toliau darbe bus		**24, 11**			
trūksta informacijos apie		11, 5	**20, 10**		
trūksta žinių apie		8, 6	**14, 6**		
tuo atveju jei	30, 21	**37, 27**	12, 11	7, 7	11, 9
tuo atveju jeigu	13, 7	**24, 18**	9, 3		6, 6
tuo atveju kai	12, 11	**51, 32**	7, 7	18, 15	28, 24
tuo didesnė tikimybė	4, 4	**21, 17**	8, 8	3, 3	
tuos atvejus kai	8, 6	**11, 10**	4, 4		9, 8
turėjo teigiamą poveikį			**32, 14**		
turėjo tendenciją didėti		**17, 9**			
turėjo tendenciją mažėti		**12, 8**			
turi atkreipti dėmesį	3, 3	**11, 9**	4, 4		
turi atsižvelgti į	6, 5	**21, 18**			
turi būti atliekamas			5, 5		**62, 17**
turi būti atliekami			8, 7		**34, 18**
turi būti atlikta					**13, 12**
turi būti atliktas				4, 4	**52, 19**
turi būti atlikti	3, 3				**52, 16**
turi būti atsižvelgta		6, 5	3, 3		**10, 10**
turi būti laikomasi		4, 4			**22, 15**
turi būti laikomi					**13, 11**
turi būti laikomos			3, 3		**18, 17**
turi būti naudojama					**16, 13**
turi būti naudojama					**23, 16**
turi būti naudojami		3, 3		5, 4	**84, 24**
turi būti naudojamos					**27, 14**
turi būti taikomos					**13, 13**
turi didelę įtaką	5, 5	**25, 23**	26, 22	5, 5	6, 5
turi didelę reikšmę	8, 8	**16, 13**	15, 9	3, 3	
turi didelės įtakos	4, 4	15, 13	**17, 14**	3, 3	
turi didesnę tikimybę			**11, 10**		
turi didžiausią įtaką		**14, 8**		4, 4	
turi esminę svarbą					**10, 10**
turi ryšį su	4, 4	**17, 9**	5, 5	3, 3	
turi neigiamos įtakos		**15, 11**	6, 5		
turi teigiamą poveikį		8, 8	**23, 19**		
turi teigiamos įtakos		**12, 6**	11, 8		
turi tendenciją didėti		**10, 6**			
turimus duomenis į					**19, 19**

	H	S	B	P	T
turinio analizės metodas	9, 7	**12, 8**			
turint omenyje kad	**22, 16**	13, 10			
turint omenyje tai	**16, 9**	5, 5			3, 3
uždaro tipo anketa		**12, 10**			
uždaro tipo klausimai		**11, 10**			
uždaro tipo klausimų		**11, 9**			
užduotas klausimas ar			**13, 7**		
užėmė svarbią vietą	**13, 12**				
užima svarbią vietą	11, 10	**13, 12**	5, 5		4, 4
vaidina svarbų vaidmenį		**14, 12**	12, 11	5, 5	3, 3
varijuoja nuo iki		5, 3	**13, 12**	8, 8	
veiksniai turintys įtakos		**11, 6**	8, 7		
veiksnius turinčius įtakos		**13, 7**	9, 5		
verta atkreipti dėmesį	**19, 13**	19, 11		3, 3	
verta paminėti ir	**11, 8**	7, 6			
verta paminėti jog	**15, 13**	13, 7			
verta paminėti kad	18, 12	**26, 16**		10, 6	
verta pastebėti kad	**19, 7**	11, 5			
verta pažymėti kad	**12, 9**				6, 3
vertinimas yra susijęs		**10, 8**			
viena kitos atžvilgiu			4, 4	4, 4	**10, 10**
vienas iš būdų	25, 23	**31, 26**	15, 12	18, 15	9, 9
vienas kito atžvilgiu	4, 4	**14, 9**	9, 7	6, 6	6, 6
vienas svarbus aspektas	4, 4	**10, 8**			
visada susiję su					**10, 10**
visada turi būti		4, 4			**10, 10**
visiškai sutiko su		**12, 5**			
viso tyrimo metu	6, 5	9, 9	**24, 17**		
žemiau esančioje lentelėje		11, 4	**11, 7**		9, 4
žemiau pateikti reikalavimai					**12, 11**
žemiau pateiktoje lentelėje		8, 7		6, 5	**11, 10**
žiūrėti kaip į	14, 13	**18, 15**	3, 3	6, 6	
žiūrima kaip į	**19, 14**	6, 5	4, 4		
žvelgiama kaip į	**11, 7**				
žvilgsnio gali pasirodyti	**13, 8**				

4 PRIEDAS

4.1 PRIEDAS. Socialinių mokslų patekstynyje dažniausiai pasitaikančios trinarės sekos (dažnumas >50)

galima teigti kad	1167
galima teigti jog	412
tai reiškia kad	330
apibendrinant galima teigti	323
galima daryti išvadą	287
daryti išvadą kad	257
galima daryti prielaidą	239
daryti prielaidą kad	221
daugiau nei pusė	214
dėl šios priežasties	208
rezultatai parodė kad	205
galime teigti kad	184
rezultatai rodo kad	154
yra susijęs su	153
atkreipti dėmesį į	147
kaip matyti iš	142
yra viena iš	142
atsižvelgiant į tai	141
tai rodo kad	122
buvo nustatyta kad	119
yra labai svarbus	115
tyrimo metu buvo	108
buvo siekiama išsiaiškinti	108
daryti prielaidą jog	106
daryti išvadą jog	103
tyrimo rezultatai parodė	97
buvo pastebėta kad	96
į šį klausimą	94
tyrimo rezultatai atskleidė	93
kaip jau minėta	90
rezultatai atskleidė kad	89
duomenys rodo kad	87
mokslinės literatūros analizė	87
statistiškai reikšmingų skirtumų	86
statistiškai reikšmingas skirtumas	85

galima pastebėti kad	83
yra susijusi su	82
tyrimai rodo kad	82
yra susiję su	81
yra tai kad	79
labai svarbu kad	78
dėmesį į tai	74
tyrimas parodė kad	73
dėl šių priežasčių	73
tyrimas atskleidė kad	73
yra labiau linkę	73
jau buvo minėta	71
gali turėti įtakos	71
nepaisant to kad	70
į klausimą ar	68
statistiškai reikšmingo skirtumo	68
yra tas kad	67
rezultatus galima teigti	66
svarbu paminėti kad	65
yra ta kad	64
tyrimo rezultatai rodo	64
galima sakyti kad	61
leidžia teigti kad	60
šio tyrimo metu	60
tik iš dalies	59
bakalauro baigiamajame darbe	59
tai reiškia jog	58
į dvi grupes	57
svarbu atkreipti dėmesį	57
galime teigti jog	56
yra labai svarbi	56
respondentų buvo prašoma	56
tam įtakos turėjo	55
lyginant su kitomis	54
reikšmingų skirtumų tarp	54

iš lentelėje pateiktų	54
yra labai svarbu	52
teigė kad jų	52
daugiau ar mažiau	51
bakalauro darbą sudaro	51
tuo atveju kai	51
tyrimas buvo atliktas	51
daugiau nei trečdalis	51
rezultatai pateikiami lentelėje	51
buvo prašoma nurodyti	51
tai parodo kad	50
yra labai svarbūs	50
gauti rezultatai parodė	50

4.2 PRIEDAS. Biomedicinos mokslų patekstynyje dažniausiai pasitaikančios trinarės sekos (dažnumas >50)

galima teigti kad	462
buvo nustatyta kad	258
tyrimo metu buvo	257
rezultatai parodė kad	236
statistiškai reikšmingas skirtumas	168
galima teigti jog	162
daugiau nei pusė	157
daryti prielaidą kad	141
statistiškai reikšmingo skirtumo	139
tyrimo rezultatai parodė	137
galima daryti prielaidą	131
yra viena iš	120
tyrimai rodo kad	116
rezultatai rodo kad	109
į dvi grupes	108
statistiškai reikšmingai nesiskyrė	108
galime teigti kad	102
tyrimas parodė kad	99
nustatytas statistiškai reikšmingas	96
tyrimas buvo atliktas	93
reikšmingo skirtumo tarp	90
šio tyrimo metu	89
dėl šios priežasties	88
tai reiškia kad	87
tyrimo metu nustatyta	87
tai rodo kad	85
gali turėti įtakos	83
galima daryti išvadą	82
kontrolinės grupės tiriamųjų	82
daryti išvadą kad	79
buvo pastebėta kad	79
svyravo nuo iki	79
buvo suskirstyti į	77
yra susijęs su	76

statistinė duomenų analizė	76
suskirstyti į dvi	75
reikšmingas skirtumas tarp	75
tyrimai parodė kad	74
buvo atliktas tyrimas	74
tyrimas buvo atliekamas	73
ne mažiau kaip	72
duomenys rodo kad	71
yra statistiškai reikšmingas	69
darbo tikslas įvertinti	69
apibendrinant galima teigti	68
rezultatai parodė jog	65
darbo tikslas nustatyti	63
duomenų analizė atlikta	63
statistiškai reikšmingai padidėjo	63
svyruoja nuo iki	61
rezultatus nustatyta kad	61
yra susiję su	60
yra labai svarbi	60
atkreipti dėmesį į	59
yra labai svarbus	59
duomenys parodė kad	59
iš viso buvo	58
analizė atlikta naudojant	58
atlikto tyrimo rezultatai	57
mokslinės literatūros analizė	55
tyrimui atlikti buvo	55
rezultatus galima teigti	55
atlikto tyrimo metu	55
analizė parodė kad	54
gauti tyrimo rezultatai	54
nustatyti ir palyginti	54
galima pastebėti kad	53
atlikto tyrimo duomenimis	50

4.3 PRIEDAS. Humanitarinių mokslų patekstynyje dažniausiai pasitaikančios trinarės sekos (dažnumas >50)

galima teigti kad	771
dėl šios priežasties	258
daryti išvadą kad	225
galima daryti prielaidą	203
kaip jau minėta	202
galima daryti išvadą	201
galima teigti jog	198
daryti prielaidą kad	193
tai reiškia kad	152
jau buvo minėta	149
atkreipti dėmesį į	126
iš pirmo žvilgsnio	126
galima pastebėti kad	94
įdomu tai kad	89
tai rodo kad	87
galima manyti kad	86
daugiau ar mažiau	80
galima sieti su	80
galima sakyti kad	79
kaip matyti iš	77
galime teigti kad	76
nepaisant to kad	74
apibendrinant galima teigti	73

darbą sudaro įvadas	72
yra tai kad	70
iš kitos pusės	68
daryti išvadą jog	65
šio darbo tikslas	62
galima suskirstyti į	62
daryti prielaidą jog	60
kai kuriais atvejais	60
yra viena iš	59
dėmesį į tai	59
iš viso buvo	59
iš vienos pusės	58
buvo viena iš	57
buvo vienas iš	57
yra tai kas	56
tam tikra prasme	55
atsižvelgiant į tai	53
galima pasakyti kad	53
yra žinoma kad	53
skiriasi tuo kad	53
reikia atkreipti dėmesį	51
yra susijęs su	50
tikslas ir uždaviniai	50

4.4 PRIEDAS. Technologijos mokslų patekstynyje dažniausiai pasitaikančios trinarės sekos (dažnumas >50)

ne mažiau kaip	149
apskaičiuojamas pagal formulę	146
tai reiškia kad	145
dėl šios priežasties	122
galima teigti kad	110
ne daugiau kaip	109
gali būti naudojami	86
turi būti naudojami	84
ne didesnis kaip	78
jau buvo minėta	71
gali būti naudojamas	64
turi būti atliekamas	62
apskaičiuojama pagal formulę	61
prieš tai buvusiame	53
turi būti atlikti	52
schema pateikta paveiksle	52
turi būti atliktas	52
yra tas kad	50

4.5 PRIEDAS. Fizinių mokslų patekstynyje dažniausiai pasitaikančios trinarės sekos (dažnumas >50)

galima teigti kad	220
tai reiškia kad	122
dėl šios priežasties	117
šio darbo tikslas	113
galima teigti jog	91
darbo tikslas yra	61
daryti išvadą kad	60
galima daryti išvadą	59
galime teigti kad	58
buvo pastebėta kad	53
jau buvo minėta	52

5 PRIEDAS. Keturnarių sekų dažnumas patekstyniuose

28	25	analizė atlikta naudojant statistinės
20	10	analizę galima teigti kad
13	13	anketinės apklausos metodu tirta
19	9	apibendrinant galima pasakyti kad
13	6	apibendrinant galima pasakyti kad
11	8	apibendrinant galima sakyti kad
23	14	apibendrinant galima teigti jog
12	12	apibendrinant galima teigti jog
58	37	apibendrinant galima teigti jog
44	27	apibendrinant galima teigti kad
61	34	apibendrinant galima teigti kad
10	5	apibendrinant galima teigti kad
261	84	apibendrinant galima teigti kad
16	10	apibendrinant galime teigti kad
12	5	apibendrintai galima teigti kad
14	11	apibendrinus galima teigti kad
10	8	apskaičiuojama pagal šią formulę
11	7	ar egzistuoja ryšys tarp
11	11	ar kurio nors kito
15	14	atkreipia dėmesį į tai
10	9	atkreipti dėmesį į tai
43	31	atkreipti dėmesį į tai
12	11	atkreipti dėmesį į tai
39	30	atkreipti dėmesį į tai
20	12	atkreipti dėmesį į tai
12	12	atkreipti dėmesį ir į
13	10	atkreipti dėmesį ir į
17	15	atkreiptinas dėmesys į tai
15	7	atkreiptinas dėmesys į tai
11	11	atliekamas taip kad būtų
19	14	atliko tyrimą kurio metu
27	24	atlikta naudojant statistinės analizės
13	13	atliktas kursinis projektas parodo
17	13	atliktas tyrimas atskleidė kad
23	13	atliktas tyrimas kurio metu
10	9	atliktas tyrimas kurio tikslas
10	10	atliktas tyrimas parodė jog
31	24	atliktas tyrimas parodė kad
28	22	atliktas tyrimas parodė kad
11	10	atliktas tyrimas taip pat
23	21	atlikti tyrimai parodė kad
14	13	atlikti tyrimai parodė kad
28	17	atlikti tyrimai rodo kad
16	13	atlikti tyrimai rodo kad
20	13	atlikto tyrimo metu buvo
16	11	atlikto tyrimo rezultatai parodė
15	9	atlikto tyrimo rezultatai parodė
10	7	atlikto tyrimo rezultatai rodo
10	9	atlikus tyrimą nustatyta kad
34	18	atlikus tyrimą paaiškėjo kad
13	13	atsakyti į klausimą ar
10	9	atsakyti į šį klausimą
19	16	atsižvelgiant į tai jog
20	15	atsižvelgiant į tai kad
19	16	atsižvelgiant į tai kad
16	11	atsižvelgiant į tai kad
69	39	atsižvelgiant į tai kad
14	9	atsižvelgiant į tai kad
10	10	atsižvelgti į tai kad
13	5	baigimo laikas fiksuojamas tada
19	19	bakalauro darbą sudaro įvadas
24	24	bakalauro darbą sudaro santrauka
39	39	bakalauro darbą sudaro santrauka
10	8	bakalauro darbo tema yra
11	11	bandymo rezultatai yra blogesni
12	12	bendras elementų skaičius analizuojamoje
10	9	bet ir dėl to
11	11	bet kokio bandymo rezultatų
14	11	bet taip pat ir
39	19	bet taip pat ir
24	15	bet taip pat ir
13	6	bet taip pat ir
10	10	brėžiniuose turi būti nurodytos
13	12	būtent dėl šios priežasties
11	7	būtų galima teigti jog
13	8	būtų galima teigti kad
16	11	būtų galima teigti kad
27	16	buvo atliktas tyrimas kurio

H H B P T

10	7	buvo klausiama ar jų
20	10	buvo nustatytas statistiškai reikšmingas
34	27	buvo siekiama išsiaiškinti ar
13	10	buvo siekiama išsiaiškinti kaip
13	5	buvo siekta išsiaiškinti kaip
25	24	buvo supažindinti su tyrimo
46	35	buvo suskirstyti į dvi
10	7	buvo suskirstyti į dvi
10	10	buvo taikomi šie tyrimo
15	15	darbą sudaro įvadas trys
25	25	darbą sudaro santrauka lietuvių
41	41	darbą sudaro santrauka lietuvių
51	18	darbai turi būti atliekami
14	11	darbai turi būti atlikti
15	11	darbas gali būti naudingas
13	12	darbo naujumas ir aktualumas
32	31	darbo objektas ir metodai
12	12	darbo objektas ir metodai
10	9	darbo pabaigoje pateikiamos išvados
21	21	darbo rezultatai ir jų
15	15	darbo rezultatai ir jų
22	22	darbo tikslas ir uždaviniai
21	20	darbo tikslas ir uždaviniai
13	13	darbo tikslas ir uždaviniai
10	7	darbo tikslas yra ištirti
15	11	darbo tikslas prisidėti prie
11	6	daryti prielaidą jog tai
10	9	daugiau nei du trečdaliai
12	9	daugiau nei du trečdaliai
13	9	daugiau nei pusė apklaustų
11	8	daugiau nei pusė apklaustųjų
29	17	daugiau nei pusė apklaustųjų
25	12	daugiau nei pusė proc
32	16	daugiau nei pusė proc
25	10	daugiau nei pusė respondentų
31	20	daugiau nei pusė respondentų
12	7	daugiau nei tris kartus
15	14	dėl kokių nors priežasčių
10	10	dėl tam tikrų priežasčių
27	7	dėl to galima teigti
11	11	dėl to kad tai

10	10	dėl tos pačios priežasties
12	10	dėmesį į tai jog
17	12	dėmesį į tai jog
36	29	dėmesį į tai kad
39	24	dėmesį į tai kad
11	5	dėmesys į tai jog
17	13	dėmesys į tai kad
10	8	dėmesys į tai kad
10	8	dėmesys turi būti skiriamas
11	11	dydžiai turi būti nustatyti
12	6	didžioji dalis tyrimo dalyvių
10	7	du kartus per metus
10	5	duomenimis galima teigti jog
13	10	duomenimis galima teigti kad
10	9	duomenys buvo lyginami su
17	6	duomenis galima daryti išvadą
11	7	duomenis galima teigti jog
28	19	duomenis galima teigti kad
11	5	duomenis galima teigti kad
30	15	duomenis galima teigti kad
10	7	duomenys leidžia daryti prielaidą
18	11	duomenis surašome į lentelę
49	41	duomenų analizė atlikta naudojant
18	11	duomenų analizė parodė kad
10	10	esminę svarbą darbo rezultatams
18	9	et al teigia kad
11	8	galėjo lemti tai kad
10	10	gali būti atliekamas tik
12	8	gali būti naudojamas kaip
10	8	gali būti naudojamas kaip
14	14	gali būti naudojamas kaip
12	11	gali būti naudojami ir
17	12	gali būti ne daugiau
16	16	gali būti ne tik
10	10	gali būti ne tik
10	8	gali būti siejama su
10	7	gali būti siejamas su
18	13	gali būti siejamas su
10	10	gali būti skirstoma į
10	9	gali būti suprantama kaip
10	8	gali būti suprantamas kaip

16	12	gali būti susiję su
17	15	gali būti susiję su
13	11	gali būti susijęs su
18	13	gali būti susijęs su
15	12	gali būti traktuojamas kaip
10	5	galima būtų teigti jog
21	15	galima būtų teigti kad
11	8	galima būtų teigti kad
26	16	galima daryti išvadą jog
36	23	galima daryti išvadą jog
19	13	galima daryti išvadą jog
85	33	galima daryti išvadą jog
56	35	galima daryti išvadą kad
165	70	galima daryti išvadą kad
38	27	galima daryti išvadą kad
197	82	galima daryti išvadą kad
38	16	galima daryti išvadą kad
13	11	galima daryti išvadas kad
14	11	galima daryti prielaidą jog
48	23	galima daryti prielaidą jog
75	37	galima daryti prielaidą jog
115	39	galima daryti prielaidą kad
150	65	galima daryti prielaidą kad
29	23	galima daryti prielaidą kad
159	65	galima daryti prielaidą kad
13	11	galima daryti tokias išvadas
13	11	galima drąsiai teigti kad
14	13	galima paaiškinti tuo kad
13	13	galima paaiškinti tuo kad
17	11	galima paaiškinti tuo kad
28	19	galima paaiškinti tuo kad
10	5	galima padaryti išvadą kad
10	10	galima suskirstyti į tris
10	8	galima suskirstyti į tris
12	11	galima suskirstyti į tris
10	5	galima teigti jog šis
12	6	galima teigti kad dauguma
13	9	galima teigti kad didžioji
14	10	galima teigti kad jis
12	6	galima teigti kad po
19	16	galima teigti kad tai

19	16	galima teigti kad tai
11	11	galima teigti kad tiek
16	12	galime daryti išvadą kad
32	14	galime daryti išvadą kad
15	11	galime daryti išvadą kad
30	18	galime daryti išvadą kad
14	7	galime daryti prielaidą jog
12	10	galime daryti prielaidą kad
19	10	galime daryti prielaidą kad
24	16	galime daryti prielaidą kad
11	6	gauti duomenys parodė kad
10	7	gauti duomenys parodė kad
13	10	gauti rezultatai parodė jog
28	20	gauti rezultatai parodė kad
43	24	gauti rezultatai parodė kad
17	6	gauti rezultatai pateikiami lentelėje
20	11	gauti rezultatai rodo kad
25	16	gauti rezultatai rodo kad
25	6	gauti tyrimo rezultatai parodė
10	7	gauti tyrimo rezultatai parodė
23	20	gautus rezultatus galima teigti
16	9	gautus rezultatus galima teigti
12	9	gautus rezultatus surašau į
12	6	grafiko skaičiavimas ir sudarymas
31	8	grupių statistiškai reikšmingai nesiskyrė
10	7	į šį klausimą buvo
10	10	į vieną ar kitą
18	9	įdomu yra tai kad
13	6	ir bendraautoriai teigia kad
19	7	ir daugiau kartų per
20	16	ir dėl to kad
33	24	ir dėl to kad
10	10	ir dėl to kad
22	18	ir dėl to kad
10	8	ir į tai kad
13	13	ir įvertinti papildomus veiksnius
14	5	ir kiti teigia kad
17	8	ir kt atliko tyrimą
11	10	ir kt atliktame tyrime
10	8	ir kt nurodo kad
18	9	ir kt nustatė kad

14	8	ir kt teigia jog
49	22	ir kt teigia kad
35	19	ir kt teigia kad
14	10	ir ne daugiau kaip
11	9	ir ne mažesnis kaip
12	9	ir tik po to
14	10	ir tokių atvejų kai
13	12	ir tuo pačiu metu
13	11	ir tuo pačiu metu
11	7	ir tuo pat metu
11	11	yra blogesni negu nurodyta
22	19	yra dėl to kad
10	9	yra dėl to kad
13	12	yra dėl to kad
12	12	yra dėl to kad
11	9	yra glaudžiai susiję su
10	9	yra glaudžiai susiję su
11	10	yra glaudžiai susijęs su
15	14	yra glaudžiai susijęs su
11	11	yra glaudžiai susijusi su
19	13	yra ne kas kita
12	10	yra tiesiogiai susiję su
11	10	yra tiesiogiai susijęs su
11	7	yra tiesiogiai susijęs su
11	11	yra tiesiogiai susijęs su
10	9	yra viena iš labiausiai
20	17	yra viena iš pagrindinių
16	15	yra viena iš pagrindinių
14	13	yra viena iš svarbiausių
17	15	yra vienas iš pagrindinių
12	12	yra vienas iš pagrindinių
34	28	yra vienas iš pagrindinių
30	27	yra vienas iš svarbiausių
10	10	yra vienas iš svarbiausių
40	34	yra vienas iš svarbiausių
11	11	yra vienas iš svarbiausių
13	12	yra vienas iš veiksnių
10	9	yra vienas iš veiksnių
10	5	yra žinoma kad m
10	7	iš diagramos matyti kad
12	8	iš lentelėje pateiktų duomenų

32	20	iš lentelėje pateiktų duomenų
18	8	iš lentelėje pateiktų rezultatų
11	5	iš lentelės matyti kad
16	12	iš lentelės matyti kad
12	7	iš pateikto paveikslo matyti
12	8	iš pateiktų duomenų matyti
10	9	iš pateiktų pavyzdžių matyti
10	8	iš pav matyti kad
11	6	iš pav matyti kad
14	7	iš paveiksle pateiktų duomenų
24	11	iš paveikslo matyti kad
18	11	iš pavyzdžių matyti kad
16	15	iš pirmo žvilgsnio atrodo
17	11	iš pirmo žvilgsnio gali
11	7	iš to galima daryti
13	11	iš to galima daryti
20	17	iš to galima spręsti
12	6	iš to kas pasakyta
39	31	iš viso tyrime dalyvavo
10	8	įtakos gali turėti ir
13	12	įtraukimo į tyrimą kriterijai
21	14	jau buvo minėta anksčiau
16	10	jau buvo minėta anksčiau
14	6	jau buvo minėta kad
11	11	jei bandymo rezultatai yra
10	10	jei būtina reikia imtis
10	10	jei yra nustatomas koks
11	8	jog daugiau nei pusė
10	9	kad būtų galima nustatyti
16	10	kad daugiau nei pusė
30	19	kad daugiau nei pusė
10	6	kad daugiau nei pusei
19	11	kad didžioji dalis respondentų
12	6	kad didžioji dalis tiriamųjų
12	12	kaip ir bet kokioje
10	8	kaip ir buvo minėta
12	8	kaip ir buvo minėta
24	15	kaip ir prieš tai
15	12	kaip ir prieš tai
23	14	kaip jau buvo minėta
131	56	kaip jau buvo minėta

47	30	kaip jau buvo minėta
66	35	kaip jau buvo minėta
19	13	kaip jau buvo minėta
25	16	kaip jau minėta anksčiau
23	16	kaip jau minėta anksčiau
15	8	kaip matyti iš lentelėje
30	12	kaip matyti iš lentelės
16	6	kaip matyti iš pateiktų
31	12	kaip matyti iš paveikslo
22	5	kaip matoma iš paveikslo
11	9	kaip pavyzdį galima pateikti
11	8	kaip pavyzdį galima pateikti
13	9	kaip vieną iš svarbiausių
11	9	kalbama apie tai kad
11	11	kiekvieną atvejį prieš tai
16	10	koeficientas turi būti ne
16	5	kontrolinės ir tiriamosios grupės
26	6	kontrolinės ir tiriamosios grupių
10	8	kur kas daugiau nei
11	11	kurie apskaičiuojami pagal formulę
10	10	kurie turi esminę svarbą
11	11	kurio pradžia skaičiuojama nuo
20	20	kursinis projektas parodo kad
14	9	labai silpnas statistinis ryšys
11	7	labai svarbu atsižvelgti į
13	5	laikas fiksuojamas tada kai
16	6	leidžia daryti išvadą jog
12	8	leidžia daryti išvadą jog
19	17	leidžia daryti išvadą kad
26	18	leidžia daryti išvadą kad
14	10	leidžia daryti prielaidą jog
10	6	leidžia daryti prielaidą kad
15	12	leidžia daryti prielaidą kad
30	21	leidžia daryti prielaidą kad
13	6	leidžia kelti prielaidą kad
11	11	leidžiamas tais atvejais kur
13	6	lentelėje pateikti rezultatai rodo
11	10	lentelėje pateiktų duomenų matyti
17	12	lygiai taip pat kaip
11	8	lygiai taip pat kaip
14	5	lyginant rezultatus prieš ir
21	9	lyginant su kontroline grupe
11	6	lyginant su praėjusiais metais
10	10	literatūros apžvalga ir analizė
15	11	literatūros ir šaltinių analizės
15	8	matyti iš lentelėje pateiktų
11	7	matyti iš pateiktų pavyzdžių
11	10	metais buvo atliktas tyrimas
35	23	metu buvo nustatyta kad
13	6	metu buvo pastebėta kad
13	8	metu buvo siekiama išsiaiškinti
10	5	metu taip pat buvo
13	9	mokslinės literatūros ir šaltinių
18	15	ne dėl to kad
19	12	ne kas kita kaip
12	11	ne mažiau kaip du
11	10	ne mažiau kaip po
12	9	ne tik dėl to
16	8	ne vėliau kaip per
10	10	negali būti didesni kaip
18	9	nei būtina pagal skaičiavimus
12	8	nepriklausomai nuo to ar
14	9	nepriklausomai nuo to ar
13	12	nepriklausomai nuo to ar
14	8	neturi būti mažesnis kaip
13	6	neturi nieko bendra su
12	12	norint apskaičiuoti kuo tikslesnius
13	9	nustatyta kad daugiau nei
11	6	nustatyta kad didžioji dalis
64	16	nustatytas statistiškai reikšmingas skirtumas
11	11	nustatyti ir pažymėti taip
10	8	o kai kuriais atvejais
10	10	o tai reiškia jog
18	15	o tai reiškia kad
18	14	o tai reiškia kad
19	10	o tai reiškia kad
58	29	o tai reiškia kad
23	13	o tai reiškia kad
13	7	o tai rodo kad
16	15	o tai savo ruožtu
10	10	o taip pat ar

17	13	o taip pat ir
39	24	o taip pat ir
29	22	o taip pat ir
14	11	o taip pat ir
13	11	o tuo pačiu ir
38	26	o tuo pačiu ir
37	22	o tuo pačiu ir
11	11	o tuo pačiu ir
14	14	pagal gautus lentelės duomenis
13	9	pagal parengtus darbo brėžinius
12	10	pagrindiniai rezultatai ir išvados
19	14	paminėti ir tai kad
11	10	paminėti ir tai kad
10	10	parinkti skaičiavimo metodus ir
13	12	pastebėjo ir teoriškai įvertino
12	10	pat buvo nustatyta kad
14	9	pat buvo nustatyta kad
11	10	pat svarbu paminėti kad
14	7	pateikti rezultatai rodo kad
10	5	pateikto paveikslo matyti kad
29	18	pateiktų duomenų matyti kad
11	6	pateiktų duomenų matome kad
10	5	pateiktus duomenis matyti kad
10	10	pavyzdžiai turi būti pateikti
12	11	per tam tikrą laiką
13	9	per tam tikrą laiką
27	18	per tam tikrą laikotarpį
163	22	per visą analizuojamą laikotarpį
13	8	pirmo žvilgsnio gali pasirodyti
11	7	po tam tikro laiko
13	8	prieita prie išvados kad
19	10	prieš tai buvusiose darbo
11	11	prieš tai suderinus su
12	5	prieš tyrimą ir po
10	10	prieš toliau tęsiant darbus
26	24	priklauso ne tik nuo
22	19	priklauso ne tik nuo
14	14	priklauso nuo daugelio veiksnių
12	12	priklauso nuo daugelio veiksnių
16	13	priklauso nuo to ar
25	22	priklauso nuo to kaip

10	10	priklausomai nuo to ar
17	12	privalumas yra tas kad
14	14	problema ir jos aktualumas
24	24	problema ir jos aktualumas
13	7	rastas statistiškai reikšmingas skirtumas
12	5	rastas statistiškai reikšmingas skirtumas
11	6	rasti statistiškai reikšmingi skirtumai
15	12	reikėtų atkreipti dėmesį į
12	5	reikėtų atkreipti dėmesį kad
10	9	reikia atkreipti dėmesį į
23	20	reikia atkreipti dėmesį į
18	15	reikia atkreipti dėmesį į
15	10	reikia atkreipti dėmesį į
12	8	reikia atkreipti dėmesį kad
17	6	reikšmingo skirtumo tarp grupių
14	8	remiantis mokslinės literatūros analize
10	9	remiantis mokslinės literatūros analize
13	7	respondentų buvo klausiama ar
17	17	rezultatai ir jų analizė
11	11	rezultatai ir jų analizė
58	58	rezultatai ir jų aptarimas
72	64	rezultatai ir jų aptarimas
33	26	rezultatai ir jų aptarimas
11	11	rezultatai yra blogesni negu
20	15	rezultatai surašomi į lentelę
14	8	rezultatais galima teigti jog
10	8	rezultatais galima teigti kad
15	13	rezultatais galima teigti kad
20	5	rezultatus buvo nustatyta kad
17	12	rezultatus galima teigti jog
15	11	rezultatus galima teigti jog
38	31	rezultatus galima teigti kad
10	6	rezultatus galima teigti kad
51	30	rezultatus galima teigti kad
10	10	rezultatus galime teigti kad
13	11	rezultatus galime teigti kad
24	10	rezultatus prieš ir po
21	10	rezultatus surašau į lentelę
15	8	rezultatus surašome į lentelę
11	5	ryšys tarp šių dviejų
10	6	ryšys tarp šių kintamųjų

12	12	santrauka lietuvių ir anglų
10	10	siekiant išvengti bet kokios
12	12	skaičiavimo metodas yra daugiau
11	10	skaičiavimo rezultatai pateikti lentelėje
12	12	skaičiavimo technikai pritaikytas universalus
17	6	skirtumas buvo statistiškai reikšmingas
14	6	skirtumas yra statistiškai reikšmingas
18	7	skirtumas nebuvo statistiškai reikšmingas
11	8	skirtumas tik tas kad
21	20	statistinė duomenų analizė atlikta
20	9	statistiškai reikšmingai p padidėjo
16	6	statistiškai reikšmingai p sumažėjo
22	6	statistiškai reikšmingai susijęs su
13	8	statistiškai reikšmingas ryšys tarp
68	20	statistiškai reikšmingas skirtumas tarp
19	10	statistiškai reikšmingas skirtumas tarp
12	5	statistiškai reikšmingi koreliaciniai ryšiai
20	9	statistiškai reikšmingo skirtumo nebuvo
78	22	statistiškai reikšmingo skirtumo tarp
34	12	statistiškai reikšmingo skirtumo tarp
21	6	statistiškai reikšmingų skirtumų nerasta
11	8	statistiškai reikšmingų skirtumų tarp
41	13	statistiškai reikšmingų skirtumų tarp
11	11	su šiam darbui pasiūlytais
12	11	su tam tikromis išlygomis
26	26	sudaro santrauka lietuvių kalba
38	38	sudaro santrauka lietuvių kalba
61	42	suskirstyti į dvi grupes
10	10	suskirstyti į dvi grupes
15	12	suskirstyti į dvi grupes
10	9	suskirstyti į tris grupes
12	11	suskirstyti į tris grupes
11	5	sutiko su teiginiu kad
23	18	svarbu atkreipti dėmesį į
35	28	svarbu atkreipti dėmesį į
11	11	svarbu ir tai kad
13	13	šaltinių ir literatūros sąrašas
26	26	šį bakalauro darbą sudaro
36	36	šį bakalauro darbą sudaro
12	7	šiame tyrime taip pat
32	16	šiek tiek daugiau nei
34	15	šiek tiek daugiau nei
14	8	šiek tiek mažiau nei
11	11	šio darbo objektas yra
18	16	šio darbo tikslas yra
38	34	šio darbo tikslas yra
21	18	šio darbo tikslas yra
10	10	šio darbo tikslas yra
15	14	šio darbo tyrimo objektas
30	22	šio tyrimo metu buvo
10	7	šio tyrimo metu buvo
10	10	šis faktas turi būti
11	11	šis kursinis projektas parodo
15	10	šis skyrius apima nurodymus
10	8	šis skyrius apima pagrindinius
21	8	šis skirtumas buvo statistiškai
13	5	šis skirtumas yra statistiškai
12	5	šis skirtumas nebuvo statistiškai
13	5	šis skirtumas statistiškai reikšmingas
23	9	šiuo tyrimu buvo siekiama
11	7	tačiau iš kitos pusės
11	9	tačiau statistiškai reikšmingo skirtumo
10	6	tačiau statistiškai reikšmingų skirtumų
14	11	tačiau tai nereiškia kad
12	9	tačiau taip pat ir
19	17	tačiau tuo pat metu
11	7	tad galima teigti jog
14	10	tad galima teigti kad
12	9	tad galima teigti kad
25	6	tada ir tik tada
11	11	tai buvo viena iš
11	11	tai gali būti ir
11	11	tai galima paaiškinti tuo
12	8	tai galima sieti su
11	10	tai yra daugiau nei
13	13	tai yra viena iš
17	14	tai yra vienas iš
14	7	tai leidžia daryti išvadą
15	9	tai leidžia daryti išvadą
12	10	tai leidžia daryti prielaidą
10	6	tai leidžia teigti jog

10	8	tai leidžia teigti kad
18	18	tai procesas kurio metu
10	10	tai taikomojo pobūdžio mokslo
10	10	tai vienas iš svarbiausių
12	9	taigi apibendrinant galima teigti
24	21	taigi galima daryti išvadą
13	9	taigi galima daryti prielaidą
14	7	taigi galima teigti jog
11	10	taigi galima teigti jog
11	10	taigi galima teigti jog
21	15	taigi galima teigti kad
41	31	taigi galima teigti kad
39	23	taigi galima teigti kad
12	12	taikant tinkamus darbo metodus
10	10	taikomi šie tyrimo metodai
10	10	taikomojo pobūdžio mokslo tiriamasis
19	17	taip yra dėl to
14	12	taip yra dėl to
19	16	taip yra todėl kad
46	19	taip yra todėl kad
35	30	taip yra todėl kad
29	22	taip yra todėl kad
27	16	taip yra todėl kad
11	10	taip pat atsižvelgiant į
14	12	taip pat buvo nustatyta
18	12	taip pat buvo nustatyta
11	7	taip pat buvo pastebėta
10	9	taip pat buvo pastebėta
12	7	taip pat buvo pastebėta
13	8	taip pat buvo rasta
10	9	taip pat galėtų būti
57	49	taip pat gali būti
66	49	taip pat gali būti
36	33	taip pat gali būti
93	63	taip pat gali būti
36	27	taip pat gali būti
18	17	taip pat gali sukelti
16	10	taip pat galima teigti
12	10	taip pat yra ir
14	13	taip pat yra ir
10	10	taip pat yra labai

43	34	taip pat kaip ir
83	54	taip pat kaip ir
48	40	taip pat kaip ir
33	29	taip pat kaip ir
16	12	taip pat labai svarbu
19	14	taip pat labai svarbu
10	8	taip pat labai svarbu
13	12	taip pat labai svarbus
14	6	taip pat matyti kad
13	11	taip pat nemaža dalis
11	8	taip pat nurodo kad
16	10	taip pat nurodoma kad
12	10	taip pat nustatyta jog
36	18	taip pat nustatyta kad
27	19	taip pat nustatyta kad
20	16	taip pat pabrėžia kad
13	11	taip pat pastebėta kad
11	9	taip pat pastebėta kad
19	15	taip pat pastebėta kad
18	12	taip pat pastebima kad
15	14	taip pat priklauso nuo
10	8	taip pat prisideda prie
18	10	taip pat statistiškai reikšmingai
12	11	taip pat svarbu kad
20	15	taip pat svarbu paminėti
13	10	taip pat teigia kad
19	17	taip pat teigia kad
16	12	taip pat tyrimo metu
11	9	taip pat turėtų būti
13	12	taip pat turi būti
17	14	taip pat turi būti
48	33	taip pat turi būti
21	20	taip pat turi įtakos
14	10	taip pat turi įtakos
11	11	tais atvejais kur tokia
16	11	tam įtakos galėjo turėti
12	11	tam kad būtų galima
26	18	tam kad būtų galima
22	18	tam kad būtų galima
30	26	tam kad būtų galima
30	26	tam kad būtų galima

10	8	tam tikrą laiko tarpą
24	9	tarp grupių statistiškai reikšmingai
32	5	tarp kontrolinės ir tiriamosios
13	5	tarp šių dviejų kintamųjų
15	6	tarp tiriamosios ir kontrolinės
12	8	teigti kad didžioji dalis
31	29	temos aktualumas ir naujumas
17	15	temos naujumas ir aktualumas
14	13	temos naujumas ir aktualumas
11	11	ten kur tai reikalinga
13	5	testo baigimo laikas fiksuojamas
10	8	tiek daugiau nei pusė
10	7	tiek daugiau nei pusė
34	24	tik dėl to kad
10	9	tik dėl to kad
13	13	tik tada kai yra
16	12	tik tuo atveju jei
15	13	tik tuo atveju jei
12	8	tik tuo atveju jeigu
15	13	tik tuo atveju kai
12	12	tinkamai parinkti skaičiavimo metodus
13	13	tiriamieji buvo supažindinti su
18	15	tiriamieji buvo suskirstyti į
15	5	tiriamiesiems kuriems buvo taikyta
28	7	tiriamosios ir kontrolinės grupės
24	5	tiriamosios ir kontrolinės grupių
21	12	tyrimas kurio metu buvo
11	7	tyrimas kurio metu buvo
11	9	tyrime buvo nustatyta kad
10	8	tyrime iš viso dalyvavo
13	8	tyrime taip pat buvo
11	5	tyrimo dalyvių buvo prašoma
24	12	tyrimo duomenys atskleidė kad
13	13	tyrimo duomenis iliustruoja lentelės
19	19	tyrimo duomenis iliustruoja lentelės
19	13	tyrimo duomenys parodė kad
12	10	tyrimo duomenys parodė kad
19	12	tyrimo duomenys rodo kad
34	17	tyrimo duomenys rodo kad
16	16	tyrimo medžiaga ir metodai
16	16	tyrimo metodai ir organizavimas
45	45	tyrimo metodika ir organizavimas
27	26	tyrimo metodika ir organizavimas
37	28	tyrimo metu buvo nustatyta
12	9	tyrimo metu buvo nustatyta
10	7	tyrimo metu buvo siekiama
11	10	tyrimo metu gauti duomenys
18	16	tyrimo metu gauti duomenys
21	12	tyrimo metu gauti rezultatai
15	12	tyrimo metu nustatyta jog
68	36	tyrimo metu nustatyta kad
21	16	tyrimo metu nustatyta kad
15	10	tyrimo metu paaiškėjo kad
19	12	tyrimo metu paaiškėjo kad
13	9	tyrimo metu taip pat
12	10	tyrimo metu taip pat
22	22	tyrimo organizavimas ir metodika
12	5	tyrimo pradžioje ir pabaigoje
12	6	tyrimo rezultatai atskleidė jog
19	8	tyrimo rezultatai atskleidė kad
64	21	tyrimo rezultatai atskleidė kad
21	21	tyrimo rezultatai ir jų
14	13	tyrimo rezultatai ir jų
18	12	tyrimo rezultatai parodė jog
13	8	tyrimo rezultatai parodė jog
110	48	tyrimo rezultatai parodė kad
81	39	tyrimo rezultatai parodė kad
33	22	tyrimo rezultatai rodo kad
53	28	tyrimo rezultatai rodo kad
12	10	tyrimo rezultatai sutampa su
17	13	tyrimo rezultatais galima teigti
13	12	tyrimo rezultatus galima teigti
19	15	tyrimo rezultatus galima teigti
10	10	tyrimo tikslas buvo nustatyti
11	9	tyrimo tikslui pasiekti buvo
21	8	tyrimu buvo siekiama išsiaiškinti
11	9	tyrimų duomenys rodo kad
16	16	tyrimų medžiaga ir metodai
12	6	tyrimų metu nustatyta kad
14	12	tyrimų rezultatai parodė kad
12	9	tyrimų rezultatai rodo kad
10	8	tyrimų rezultatai rodo kad

15	14	tyrimui atlikti buvo panaudota
15	14	tyrimui atlikti buvo pasirinktas
10	8	to galima daryti išvadą
13	8	to galima daryti išvadą
15	12	to galima spręsti kad
27	8	to galima teigti kad
13	7	to priežastis gali būti
15	13	todėl galima daryti išvadą
12	11	todėl galima daryti išvadą
17	15	todėl galima daryti prielaidą
17	12	todėl galima daryti prielaidą
12	9	todėl galima daryti prielaidą
10	7	todėl galima manyti kad
13	8	todėl galima manyti kad
20	11	todėl galima teigti jog
12	10	todėl galima teigti jog
24	17	todėl galima teigti jog
32	22	todėl galima teigti kad
53	29	todėl galima teigti kad
24	19	todėl galima teigti kad
52	38	todėl galima teigti kad
11	5	todėl galime teigti kad
12	7	todėl galime teigti kad
13	12	todėl labai svarbu kad
12	7	todėl labai svarbu kad
10	10	tokį koks jis yra
12	10	tokia pati kaip ir
11	11	tokiu atveju jei bandymo
10	10	toks pats kaip ir
16	12	tuo didesnė tikimybė kad
10	10	turi būti atliekamas naudojant
11	11	turi būti atliekamas taip
16	14	turi būti atliekami pagal
11	10	turi būti atliktas bandomasis
10	10	turi būti atliktas taip
12	11	turi būti laikomasi tokio
17	12	turi būti naudojami tik
34	11	turi būti ne daugiau
10	9	turi būti ne didesni
58	18	turi būti ne didesnis
123	30	turi būti ne mažesnis
50	15	turi būti ne mažiau
10	10	turi būti nurodyti projekte
11	11	turi būti nustatyti ir
33	10	turi būti nustatomas pagal
10	10	turi būti stengiamasi kad
42	13	turi būti suderinti su
41	14	turi būti tokia kad
11	11	turi būti tokia kaip
11	6	turi būti tokios pačios
16	14	turi būti toks kad
10	10	vėliau turi būti atliekami
10	8	verta atkreipti dėmesį į
12	11	vidurkiai ir standartiniai nuokrypiai
16	5	vidutinio stiprumo statistinis ryšys
11	10	vien dėl to kad
14	11	vien dėl to kad
16	14	viena iš labiausiai paplitusių
11	11	viena iš pagrindinių priežasčių
10	9	viena iš priežasčių kodėl
12	11	viena iš priežasčių kodėl
10	9	viena iš priežasčių kodėl
16	14	viena iš priežasčių kodėl
16	13	vienas ir tas pats
10	8	vienas iš jų yra
16	11	vienas iš svarbiausių veiksnių
11	11	visų pirma reikia sudaryti
15	15	visus turimus duomenis į

Vilma Zubaitienė, Gintarė Judžentytė-Šinkūnienė, Eglė Gudavičienė, Lina Plaušinaitytė, Skaistė Volungevičienė. Studentų darbų fraziškumas. Kolektyvinė monografija. – Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2020. – 616 p.

ISBN 978-609-07-0565-0

Šiame leidinyje pristatomas bakalauro pakopos studentų lietuvių kalba parašytų baigiamųjų darbų akademinio žodyno ir fraziškumo tyrimas bei jo pagrindu parengtas akademinių frazių, tinkamų vartoti rašant rašto darbus, sąvadas. Naudojantis specialiai šiam tyrimui sukurtu studentų darbų tekstynu monografijoje analizuojamas akademinio žodyno ir keturnarių leksinių sekų vartojimas pirmosios studijų pakopos pagrindinių mokslo sričių studentų rašto darbuose.

Dailininkė *Jurga Tėvelienė*
Kalbos redaktorė *Joana Pribušauskaitė*
Maketuotoja *Vida Vaidakavičienė*

Vilniaus universiteto leidykla
Saulėtekio al. 9, LT-10222 Vilnius
info@leidykla.vu.lt, www.leidykla.vu.lt

Spausdino UAB „Petro ofsetas“
Naujoji Riovonių g. 25C, LT-03153 Vilnius
Tiražas 150 egz., 29,46 aut. l.